גליון ערב שבת
מעריב
בגליון היום 40 עמודים
יום ו' כ' חשון תשל"ד 16.11.73 גליון 8924 שנה כ"ה
80 אג'
העתון הנפוץ ביותר במדינה •
המייסד והעורך הראשון ד"ר ע. קרליבך ז"ל

אגרנט, חורב, גביש ומרידור — מוזכרים כמועמדים לוועדת חקירה

מאת כ. מיזלס

ועדת החקירה הציבורית למעשים והמחדלים לפני המלחמה ובמלחמה, שממשלה להתמנות ברשותה של הממשלה ביום א', תהיה בנויה על „אותן כתות" [illegible]

[illegible]

סוריה הציגה 3 תנאים לחילופי שבויים

התנאים: החזרת גוויות של חיילים סוריים ★ החזרת אזרחים לכפרים שנכבשו ע"י צה"ל ★ שחרור המחבלים העצורים בישראל ★ שליח או"ם, גאייר, דן בירושלים בתנאי דמשק

מאת פליס בן, סופר „מעריב" באו"ם

בשיחותיהם עם נציג או"ם, מר רוברטו גאייר, עוזרו של המזכיר הכללי של או"ם, הציגו הסורים שלושה תנאים לחילופי שבויים עם ישראל:

★ החזרת גוויותיהם של חיילים הסוריים, שנהרגו בי מלחמה;

★ מתן רשות לכ־20 אלף אזרחים סוריים לשוב לכפריהם הנמצאים עתה בשליטת ישראל

★ מתן מעמד של שבויי מלחמה למחבלים הפלשתינאים שנלחמו לצד הסורים ונשבו בידי ישראל. מעמד כזה יכלול אותם בין השבויים הסוריים [illegible]

[illegible]

דיוני גאייר בירושלים

סופרו המדיני של „מעריב" מוסר:

מר גאייר עומד להפגש היום עם סגן המנהל הכללי של משרד החוץ, מר מרדכי קידרון, המטפל בענייני או"ם והוועדות בינלאומיים. בשיחה זאת יידונו סיכויו של הסדר בין ישראל לבין סוריה לחילופי השבויים.

עם בואו לירושלים נמנע מר גאייר ממגעים עם עתונאים ולא הועברו אליו שיחות אל חדרו בירושלים.

ועידת השלום

מקורות מדיניים בירושלים אמרו, כי במסגרת שליחותו במזרח התיכון אין מר גאייר מטפל בוועידת השלום.

לישראל לא נמסרה עד כה הזמנה מטעם או"ם לוועידה כזאת. [illegible]

פגישה מרגשת עם אמא. פצוע ישראלי שהוחזר ממצרים, נפגש עם אמו, כשלידו בני משפחתו. (צילום: „ישראל סאן")
צילומים נוספים — בעמודים 3, 5.

טכס חגיגי יערך היום עם שובם של 9 „שבויי ההתשה"

החזרתם אתמול עוכבה בשל „טעמים טכניים" ★ בצהרים תבוא קבוצה שנייה של שבויים ישראליים

מאת יעקב ארז,

סופרו הצבאי של „מעריב"

[illegible]

18 שבויים ישראלים פצועים [illegible]

מצרים מוסיפה לקיים ההסגר

שירות „מעריב"

מצרים מוסיפה לקיים בו־כוחה של יהודית צי באיזור מיצרי באב אל־מנדב [illegible]

דורש שישראל תחזיר „שבויים פלשתיניים"

[illegible]

צרפת מנעה הפלגת משחתת אמריקנית לעזרת אניה שהותקפה בבאב אל־מנדב

הצרפתים עיכבו את המשחתת בג'יבוטי ★ טענו שמטרתם למנוע התנגשות עם המצרים ★ ארה"ב שלחה כוח המשימה לאוקיינוס השקט — בעקבות תקיפת האניה

מאת הרולד קוטליק, סופר „לוס אנג'לס טיימס" בוואשינגטון (אתיופיה)

[illegible]

(סוף בעמ' 2, טורים 8, 9)

וואשינגטון: הצעד הבא — משא ומתן ישראל — מצרים על הפרדת הכוחות

הועלו 3 „רעיונות": חזרה לקוי ה־6 באוקטובר ★ נסיגה הדדית ופירוז 10 ק"מ בשתי הגדות ★ החזרת הארמיה ה־3 תמורת נסיגה ישראלית מהגדה המערבית

מאת שמואל שגב, סופר „מעריב" בוואשינגטון

[illegible]

(סוף בעמ' 2, טורים 4, 5)

יפאן — לקיסינג'ר: ניאלץ לנקוט מדיניות פרו־ערבית „בגלל הנפט"

מאת סופר „מעריב" בטוקיו

[illegible]

ישראל תברר עם קיסינג'ר הודעתו בעניין מתן ערבות ע"י ארה"ב

שר החוץ האמריקני התערב בפרשת נקודות־הביקורת; קבע כי ישראל אינה צריכה לוותר על שליטתה בכביש קהיר—סואץ

מאת שמואל שגב, סופר „מעריב" בוואשינגטון

[illegible]

(סוף בעמ' 2 טורים 6, 7, 8)

גמאסי: היום יתחיל פינוי הפצועים מסואץ

[illegible]

(ראה עמוד 15)

תלונה מצרית לאו"ם: ישראל „ייבשת' התעלה

עוענת: הישראלים שופכים מילוא לרוחב התעלה כדי לשפר הקשר עם כוחותיהם

מאת פליס בן, סופר „מעריב" באו"ם

[illegible]

צוות „סקיילב" ישוגר אחה"צ

[illegible]

צופרי השבת מחדשים פעולתם

[illegible]

הייכל מצטט מפי קיסינג'ר:

ארה"ב יכולה להחזיר למצרים את כל השטחים שנכבשו ממנה

פייצל: אפשר לסמוך על קיסינג'ר יותר מאשר אישים אמריקנים אחרים

[illegible]

פייצל הזהיר את קיסינג'ר

[illegible]

סק בא לשיחות בפרי
גש שם גם עם א"זא

[illegible]

אשונים התנהל המדינה

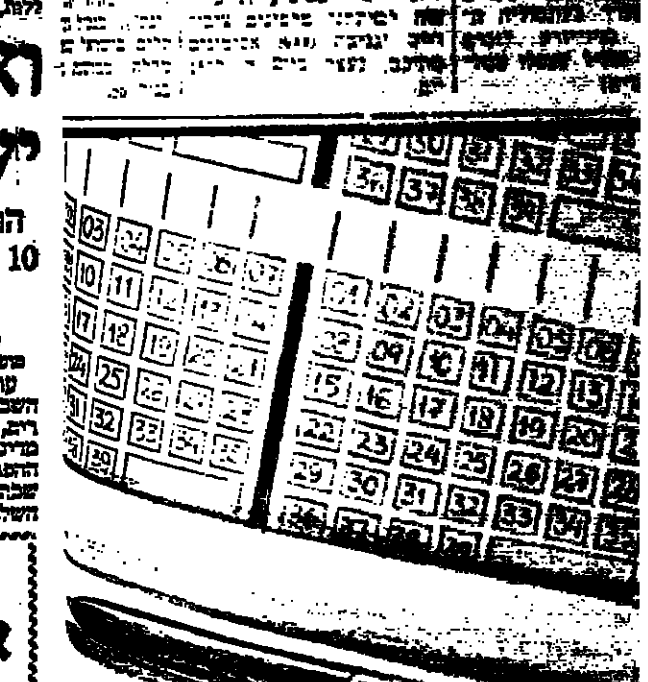

זה כל כך פשוט...
פת יותר קל מלהשתתף בהגרלת הלוטו.
סמן 6 מספרים בכל אחת משמונת הטבלאות שבטופס.
עשה חישוב פשוט: פעולה בת שניות ספורות, מביאה לך סיכויי השתתפות בזכיה של מינימום 150,000 ל"י בפרס הראשון, ואלפי לירות ביתר הפרסים.
מפעל הפיס
זו השיטה

משרד החינוך והתרבות
מינהל החינוך
המחלקה לבחינות
ידיעת בוגרי בתי־הספר התיכוניים העיוניים והחקלאיים
כי
תחילת ההרשמה לבחינות הבגרות הנושנה למועד שבט תשל"ד (ינואר, פברואר 1974)
[illegible]
ההרשמה תסתיים ביום שישי, 14 בדצמבר 1973.
המאחרים להרשם לא יורשו להיבחן במועד זה.

صكنا من الاصل

2266

קדאפי תוקף את סאדאת על ההסכמה ל„תכנית השלום" של ד"ר קיסינג'ר

„איני יכול להסכים לרעיון של ויתור על כל השטחים שנכבשו למן 1948" — כותב שליט לוב במברק בן אלף מלה ✶ מבקר את יוזמת סאדאת ב„מלחמת 1973 והשלום של 1973"

שליט לוב, מעמר קדאפי, שלח לנשיא מצרים, אנואר סאדאת, מברק, שבו הוא מותח עליו ביקורת, על שקיבל על עצמו את „תוכנית השלום" של שר החוץ האמריקני הנרי קיסינג'ר.

„איני יכול לקבל את רעיון הפסקת האש, המוליך אל הכניעה, כלומר לוויתור על כל השטחים שנכבשו למן 1948 או לנסיגה על־תנאי בשלבים" — כתב קדאפי.

„כל הערבים אבדו בק"מ ה־101, אך הכל יכול להתחיל מחדש בק"מ ה־101. תוכל להיות אדם גדול יותר, אדוני הנשיא, אם תסכים לערוך מלחמה יחד אתנו, אפילו אם ניוותר כשבידינו חרבות בלבד, אפילו אם ייגזר עלינו לחיות במערות בהרים, ערומים ובלי נפט" — נאמר במיברקו של קדאפי, שתוכנו שודר אמש ברדיו טריפולי.

„היית אדם גדול"

המיברק, המחזיק אלף מלה, מכיל מובאות רבות מן הקוראן וההיסטוריה.

הוא פותח בהעלאת זכרונות סנטימנטאליים מימי נעוריו של סאדאת ופעילותו המהפכנית. כתב קדאפי: „היית אדם גדול כאשר קיבלת על עצמך את האחריות שבה נשא גמאל עבד אל־נאצר והזכרת באוזנינו באותן שעות עצובות, כי האומה הערבית זקוקה לעמידה איתנה, כדי להשיג את הנצחון".

אולם אחר כך מותח קדאפי ביקורת על יוזמת סאדאת ב„מלחמת 1973 והשלום של 1973" ומדגיש כי התלמות אלו מפרות את חוקת איחוד הרפובליקות הערביות, שאושרה בידי 40 מיליון אזרחים במשאל־עם.

„איבדנו שטחים נוספים"

ההחלטה לצאת למלחמה ולהסתער על „קו בר־לב" בסיני הביאה כבוד לאומה הערבית והוכיחה „את צח רוחו של החייל הערבי הניצב מול אויב, המחזיק בידו האחת את מטהו של משה ובידו השנית מצצות ניכסון, אך אדוני הנשיא, הנה איבדנו במלחמה זו שטחים נוספים בשתי החזיתות, וגם הסכמנו להפסקת אש ובכך איפשרנו לאויב להחזיר לעצמו את אשר איבד באנשים ובנשק".

„אם נלחמנו כדי להחזיר לעצמנו את כבודנו" — כותב עוד קדאפי — „אין כל ספק שאיבדנו את הכבוד הזה בק"מ ה־101".

אין להפסיק להילחם!

שליט לוב חולק על אלה המותחים ביקורת על סאדאת משום שנקט במדיניות עצמאית וחידש את היחסים הדיפלומאטיים עם ארה"ב, אבל מוסיף: „אני חולק בתוקף על אומה המפסיקה להילחם, אפילו כאשר היא נאלצת להיאבק בקרבות פנים אל פנים".

„אילו נמשכה המלחמה" — כתב קדאפי — „היינו לפחות שומרים על כבודנו, על אומץ לבנו, על דתנו ועל זהותנו הערבית. אנו עלולים לאבד את אדמתנו (אם תימשך המלחמה), בנינים עלולים להתמוטט — אך כבודנו יישאר ללא רבב".

את מיברקו מסיים קדאפי במלים: „דו־שיח זה עוד יימשך, אדוני הנשיא". (אי.פי.)

גם מטוסו של ניכסון יחסוך צריכת דלק

מטוסו האישי של הנשיא ניכסון, „בואינג 707", יפחית את מהירות טיסתו מ־840 ל־760 קמ"ש, כדי להפחית את צריכת הדלק שלו ב־9 אחוזים — הודיע דובר הבית הלבן.

זהו צעד לדוגמה, במסגרת מאמצי הממשל האמריקני להתגבר על המחסור בדלק מחמת החרם הערבי. (רויטר)

שר גרמני פרו־ערבי ייצא לקאהיר — לשיחות

מאת סופר „מעריב" בבון

השר המערב־גרמני לענייני סיוע למטרות פיתוח, מר ארהארד אפלר, מבכירי המנהיגים של המפלגה הסוציאל־דמוקראטית במערב־גרמניה, עומד לנהל שיחות פוליטיות עם נציגי ממשלת מצרים בקאהיר ב־20 וב־21 בנובמבר — נמסר אתמול בבון.

בעקבות ההודעה נפוצו השערות שונות בעניין מטרת הביקור. מר אפלר נחשב לאיש האגף השמאלי במפלגת הקאנצלר בראנדט, אגף בעל נטיה פרו־ערבית, ותבוסות הצביעו עליו כעל ידידו של שר־החוץ מר האלטר של, איש מפלגת הדמוקראטים החופשיים, בתחום בעיות החוץ.

עם זאת יש תמימות־דעים בין השניים בכל הנוגע לרגשותיהם הפרו־ערביים — על אף היותם יריבים פוליטיים.

נראה כי ביקורו של אפלר בקאהיר יהיה התרגיל הלוליינות הבא במדיניות בראנדט במזרח־התיכון, מעין נסיון לאיזונה מחדש של מדיניות זו, בעקבות השיחות שהיו לקאנצלר בראנדט בלונדון עם ראש הממשלה, גב' גולדה מאיר, בסוף השבוע שעבר. פגישת בראנדט עם גב' מאיר הותירה את הרושם כי אהדת בון החלה נוטה לעבר ישראל.

תקריות־אש בגבולות עם מצרים וסוריה

מאת סופרו הצבאי של „מעריב"

מספר תקריות־אש היו אתמול בגזרות הגבול עם מצרים וסוריה.

בשעה 4.30 לפנות בוקר הבחינו חיילי צה"ל בקבוצת חיילים מצריים, הנעים לעבר כוחותינו באיזור עיון־מוסא, שבגזרת הארמיה השלישית. על החיילים המצריים נפתחה אש מנשק קל והם נסוגו.

בשעה 1.45 בצהרים פתחו המצרים באש בנשק קל בצד המזרחי של האגם המר הקטן, לעבר טרקטור של צה"ל. הושבה אש.

בין השעות 10.30 ל־2 בצהרים היו בחזית הסורית, בגיזרת מזרעה בית־ג'אן, חילופי־אש לסירוגין עם כוחות סוריים. הסורים פתחו באש מנשק קל ואף ירו כמה פגזי מרגמות וטנקים לעבר כוחותינו.

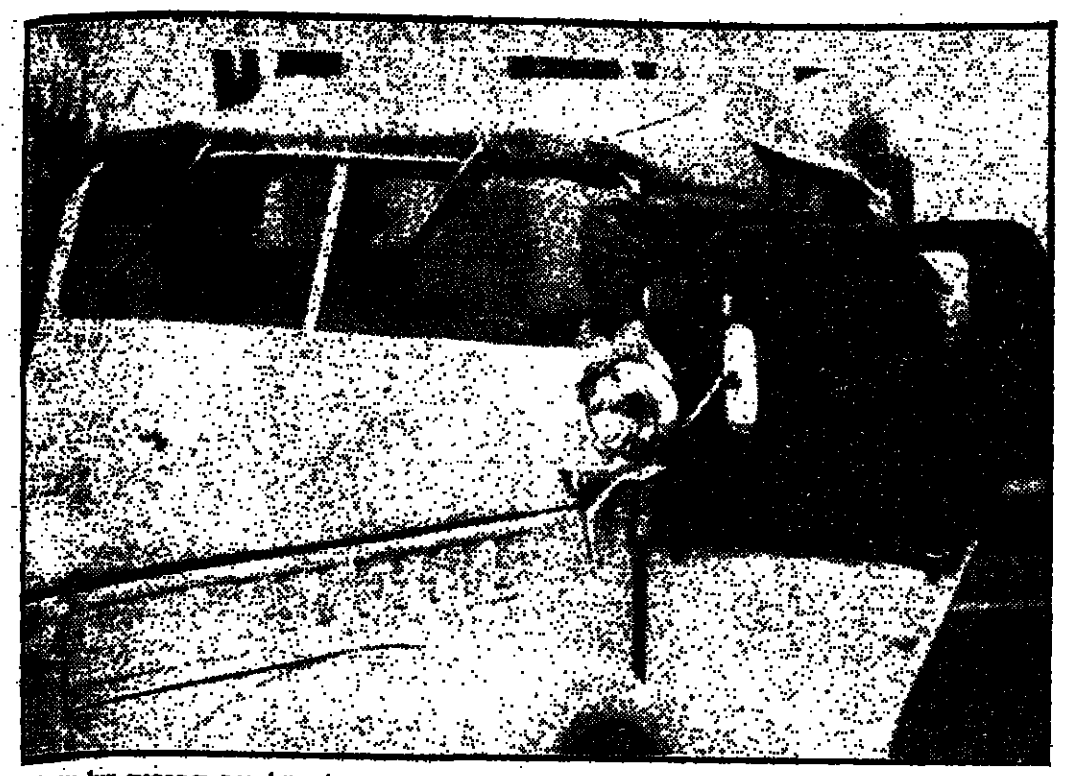

חייל פולני מן הדיוויזיה המוטסת הפומראנית חובש קסדה תכולה של כוח החירום של האו"ם, לקראת צאתו למזרח־התיכון. (אי.פי. צילום רדיוטלפוטו)

משקיפים סובייטיים ואמריקניים יופעלו במזה"ת - במקרה של צורך

מאת פוליט בן
סופר „מעריב" בארה"ב

מזכיר האו"ם, קורט ואלדהיים, ביקש ממפקד חיל החירום של האו"ם במזרח התיכון, גנראל סילאסוואו, להפעיל משקיפים סובייטיים ואמריקניים במקרה שיהיה צורך במשקיפים בגזרות אחרות — הודיע אתמול דובר האו"ם בניו־יורק.

המשקיפים אינם חלק מחיל החירום של האו"ם, שעל פי החלטת מועצת הבטחון אסור שיכלול יחידות מאחת מחמש המעצמות הגדולות.

בשבוע שעבר הגיעו המשלחות של ארה"ב וברה"מ באו"ם להסכם, שעל פיו תשלח כל אחת מהן 36 אנשים אל צוות המשקיפים של האו"ם במזרח התיכון. ארה"ב כבר שלחה 8 אנשים ועתה תשלח 28 נוספים.

עד כה לא קיבל גנראל סילאסוואו הצעה זו, אך עתה היא אושרה על ידי מזכיר האו"ם.

ידיעות במרכז האו"ם מוסרות, כי כמה מאות סובייטים ממתינים בקאהיר, שיצרפו אותם לחיל המשקיפים של האו"ם, אך נראה, כי לרובם אין כל סיכוי להתקבל.

השבוי שהוחזר זיהה את הקצין שפינה אותו מתל־פאחר

מאת יעקב ארז, סופרו הצבאי של „מעריב"

פגישה נרגשת היתה אתמול, בעת שהגיע מטוס השבויים הראשון ללוד, בין השליש הראשי של צה"ל, אל"מ מתי רבינוביץ, לבין השבוי גבריאל חג'בי.

אל"מ רבינוביץ עלה למטוס, כדי לערוך את הרשמת שבידו: בעת שעבר בין השבויים, לבדוק את הפרטים האישיים, תפס לפתע את ידו אחד השבויים ואמר: „אתה פינית אותי מתל־פאחר, כשנפצעתי שם במלחמת ששת הימים. אתה מתי".

התברר, כי גבריאל חג'בי לחם במלחמת ששת הימים בחטיבה גולני, בעת שמתי רבינוביץ היה קצין השלישות של החטיבה.

חג'בי נפצע עתה שוב ונפל בשבי המצרי.

פעוט שנעלם בבני־ברק נמצא ישן בפרדס

פעוט בן שנתיים, צור חסון, מקרית הרב הרצוג בבני־ברק, שנעלם אתמול לפנות ערב מביתו, נתגלה על־ידי המשטרה בשעה 1 אחר חצות כשהוא ישן בפרדס, צפונית לבני־ברק, בכיוון לרמת־השרון.

לוב העלתה מחיר הנפט

לוב העלתה את מחיר הנפט הגלמי שלה ב־14 סנט לחבית החל ב־10 בנובמבר, ובכך מגיע עתה מחיר הנפט הלובי ל־9,061 דולאר החבית — הודיעה סוכנות הידיעות של לוב. (רויטר)

משבר האנרגיה מאיים גם על ברית־המועצות

מאת רוברט קייזר, סופר „ואשינגטון פוסט"

בימים האחרונים מפרסמת העתונות הסובייטית ידיעות מפורטות על משבר האנרגיה בעולם הקאפיטליסטי, בניגוד למה שנהוג לאור. אך לדברי מומחים מערביים, אין לסובייטים סיבה רבה לשמוח, כי הם צפויים למחסור אנרגיה אף הם, שעלול להצמיח תוצאות מדיניות וכלכליות מרחיקות לכת.

לפי ניתוח מערבי מפורט, תהיה מוסקווה זקוקה לכמויות גדולות של נפט מן המזרח התיכון ב־1980, אף שיש לה אוצרות נפט גדולים משלה. מומחים אחרים במוסקווה מטעימים, שכבר עכשיו נפגמה הצמיחה הכלכלית של ברה"מ, משום שלא הגיעה ליעדים המתוכננים של הפקת נפט.

יתר על כן, ברה"מ נכנסת עכשיו לעידן המכונית, ויש לה תוכניות מרחיקות לכת להרחבת הייצור של מכוניות ומשאיות. כל אלה יגדילו בשיעור רב את התצרוכת של מוצרי נפט.

ייתכן, שכל אלה מקנים משמעות מיוחדת להתקדמה של ברה"מ במזרח התיכון, [illegible].

אמנם הסובייטים לא יגיעו בעתיד הקרוב לכלל תלות בנפט של המזרח התיכון, אך מסתבר, שיראו תועלת לעצמם בהיותם לקוחות חשובים של הערבים.

ביה"נ האמריקני אישר הקצבה „למימון הליכים שיביאו להדחת ניכסון"

בית־הנבחרים בוואשינגטון אישר אמש הקצבה של מיליון דולאר לממן בה את ההליכים המוקדמים, שתכליתם להביא לידי הדחתו של הנשיא ריצ'ארד ניכסון, בשל „פרשת ווטרגייט".

צעד זה נעשה שעות אחדות לאחר שהנשיא חזר והכריז כי לא יתפטר מרצונו. הנשיא אמר: „נבחרתי לעשות מלאכה מסויימת ולא אסתלק עד שאשלים אותה".

נשיא ארה"ב נאם בוועידה של אנשי עסקים. בכך פתח סידרה של הופעות בציבור שנועדו לסייע לו להחזיר לעצמו מקצת האמון שאבד לו.

העתון „כריסטיאן סאיינס מוניטור" היוצא בבוסטון ערך סקר, שלפיו הוברר כי חברי הקונגרס האמריקני סבורים כי הנשיא ניכסון יצליח לסיים את תקופת כהונתו בבית הלבן. בסקר השתתפו 225 צירים — 193 בבית הנבחרים ו־32 בסנאט שהתחלקו בערך שווה בשווה לרפובליקנים ולדמוקרטים.

ועדת הסנאט העוסקת בפרשת ווטרגייט המשיכה אתמול בחקירותיה ומי שהיה ראש חברת התעופה „אמריקן איירליינס" העיד לפניה, כי תרם תרומה בלתי חוקית בסכום של 55 אלף דולאר למערכת הבחירות של ניכסון, משום שחשש שאחרת יגרום נזק לעסקי החברה. (יו.פי. אי.פי. רויטר)

וואשינגטון: הצעד הבא

(סוף מעמוד 1)

הגדה המערבית של התעלה.

לעומת שלושה „עיתונאים" אלה, ידוע שמצרים מבדילה בנימה ישראלית מן הגדה המערבית של התעלה וכן מן הגדה המזרחית שלה, לפחות עד למעבר המיתלה. ארה"ב אינה נוקטת לפי שעה עמדה משלה כלפי הרעיונות האלה, אך ידוע שהיא מאמינה כי סאדאת יסרב להסיג את כוחותיו מן הגדה המזרחית של התעלה, שכן בכך יוותר על ההישג הצבאי האחד היחיד שהשיג בהחיר דמים רב. אפילו יסכים להוציא את כוחותיו מן הגדה המזרחית, — ואין הוא מסכים לכך — לא יניחו לו ראשי צבאו לעשות צעד זה.

על כן מורה ארה"ב, בשיחות בלתי־רשמיות עם הצדדים, להציע את האפשרות ששני הצדדים ימשיכו להחזיק בקווים הנוכחיים, אך חיל החירום של או"ם יתפרס ביניהם.

פקידי רשות אמריקניים מביעים את הדעה, כי לישראל יהיה נוח יותר להחזיר את כוחותיה אל הגדה המזרחית של התעלה ולהקים שם קו־הגנה חדש בין קו המים לבין מעבר המיתלה. בין הקו החדש הזה לבין קו המים יוצבו כוחות של או"ם. עם זאת לא הועלה רעיון זה רשמית לפני ישראל ועל כן עדיין לא נתקבלה תגובה ישראלית פורמאלית.

מקורות פוליטיים בוואשינגטון אמרו, שאין להעלות על הדעת שישראל תסכים להסדר כזה, שהרי בכך יושם קץ לכיתור הארמיה השלישית של מצרים, בלי שמצרים יאלצו לעשות ויתור מקביל מבחוץ. הביעו הדעה שוועידת השלום המוצעת תארך כמה שישראל תחזיק על עמדותיה ועל כן אין לצפות היה הצבאית הקיימת כלא שום מעוה מקבילה מצד מצרים.

עם זאת, מצפים עתה בוואשינגטון, כי אחרי שהחלו חילופי השבויים, יחולו בקרוב השיחות על הפרדה בין הכוחות. ישראל עדיין מאמינה כי הפרדה כזאת חיונית, אך היא תהיה מוכנה לשקול כל הצעה להשאיר את לימון הבעיה לוועידת השלום, אם מצרים תהיה מעוניינת בכך.

אבן: יהיה קו חדש בסיני

שר החוץ מר אבא אבן אמר אמש בשיחה עם עתונאים בניו־יורק כי השיחות בין הקצינים המצריים והישראליים על הפרדת הכוחות נתקיימו כנראה בקו חדש ולא בקו ה־22 באוקטובר.

אבן דן עם ואלדהיים על השבויים בסוריה

שר החוץ של ישראל, מר אבא אבן, נפגש אמש עם מזכיר האו"ם, ד"ר קורט ואלדהיים, לשיחה שארכה יותר משעה. מר אבן מסר, כי הנושאים שדנו בהם היו שאלת השבויים בסוריה והדרכים למנוע התנגשויות בין חיילי צה"ל לבין חיילי כוח החירום של האו"ם.

מר אבן אישר, כי ביקש בשבה מוואלדהיים לטפל בשאלת שבויי המלחמה הישראלים, הנתונים בסוריה בתנאים שאינם מתיישבים עם אמנת ז'נבה, וכי ד"ר ואלדהיים הסכים לכך „[illegible]".

בהודעה משותפת עם יוגוסלאוויה:

הקרמל תובע נסיגה „מיידי" של ישראל מכל השטחים

ברית־המועצות דרשה אתמול ביצוע „מיידי" של החלטת מועצת הבטחון מספר 242 מ־1967, שמשמעה לטענתה את נסיגת ישראל מכל „השטחים הערביים" בהטעימה, כי החלטה 242 היא „היסוד היחידי" ל„הסדר מדיני צודק ותקף של הסכסוך".

דרישה זו, הכלולה בהודעה המשותפת הסובייטית־יוגוסלאוית על השיחות שקיימו מנהיג המפלגה הקומוניסטית הסובייטית, ליאוניד ברז'נייב, והנשיא טיטו מיוגוסלאוויה, היא ביטוי לתשוקתה של מוסקווה מן העובדה, שהסכם הפסקת האש הנוכחי איננו מדבר כלל על נסיגה טוטאלית של ישראל.

ההודעה איננה מזכירה כלל את הסכם הפסקת־האש. הסכם זה לא הוזכר גם בנאום שנשא ראש הממשלה הסובייטית, אלכסיי קוסיגין, ביום ה'. גם עובדה זו רואים כביטוי למורת־רוחו של הקרמל שההסכם התמום אינו מדבר על נסיגה טוטאלית של ישראל, כפי שהוא אמורה בהחלטת מועצת הבטחון מ־22 באוקטובר. מר קוסיגין אמר, כי מוסקווה „מוכנה להוסיף ולהשקיע את מלוא המרץ למען הגשמה „מיידי" של הסכם 22 באוקטובר".

בהודעת מר ברז'נייב והנשיא טיטו נאמר, שיש „להבטיח את מלוא הזכויות של העמים הערביים, ולהבטיח את הזכויות הלאומיות הלגיטימיות של העם הערבי הפלשתינאי". כן מוסיפה ההודעה, שברית־המועצות ויוגוסלאוויה רואות [illegible] במזרח־התיכון והוצאת התוצאות של התוקפנות הישראלית. הן מגנות בחריפות את „הפעילות התוקפנית של ישראל נגד מדינות ערב". (א. ב.)

ישראל תברר עם קיסינג'ר

(סוף מעמוד 1)

קיסינג, אין להוציא מכלל אפשרות שמר דיניץ יעלה את הנושא בשיחותיו עם ד"ר קיסינג'ר, כאשר ישוב שר־החוץ האמריקני לוואשינגטון.

נמסר שד"ר קיסינג'ר היה פעיל באחד בטיפול בשלב האחרון של הגשמת הסכם הפסקת־האש בין ישראל לבין מצרים. על פי הוראות ד"ר קיסינג'ר, הודיע שגריר ארה"ב באו"ם, מר ג'ון סקאלי, למזכיר האו"ם קורט ואלדהיים, כי אין לפרש את הסכם הפסקת האש כאילו חייבה ישראל על פיו לוותר על שליטתה במבדרון האספקה אל הארמיה השלישית הנצורה. הוא הדגיש כי על פי ההסכם, הרשות ישראל להרשות לאו"ם רק להקים נקודות־ביקורת לבדיקת האספקה.

ההתערבות ד"ר קיסינג'ר באה אחרי התקריה הקלה, שהעידה כי מפקד חיל החירום של או"ם במזרח התיכון, גנראל סילאסואו, לא הבין כראוי את יעדי הכוח שניתן לו.

בתשובה על הזמנה להיפגש עם שר־הבטחון, מר משה דיין, הודיע סילאסואו שאם מבקש דיין להיפגש עמו, הוא יכול לבוא ולהתראות עמו בכביש סואץ—קאהיר. אך אחרי ההתייעצות שקיים סילאסואו עם מטה או"ם בניו־יורק ואחרי שהובהרה נקודת ההשקפה האמריקנית, בא סילאסואו להיפגש עם דיין במלון „המלך דוד" בירושלים.

בחוגים פוליטיים בוואשינגטון הביעו את דעתם כי אין להוציא מכלל אפשרות, שיקרו תקריות נוספות עם או"ם, אך עתה לפחות ברור כי הסכם הפסקת־האש בין הצדדים הנוגעים בו ישירות ורק הם מוסמכים לפתור כל בעיה העלולה להתעורר בעתיד.

התפקיד של האו"ם הוא רק למלא את תפקיד הפיקוח על הפסקת־האש ולמלא תפקידים הומאניטריים, שבלעדיו אי אפשר יהיה להוציא אל הפועל.

מקורות מוסמכים בוואשינגטון הכחישו אתמול ידיעה שהתפרסמה בעתונים ישראלים, כאילו שלח ד"ר קיסינג'ר לראש הממשלה גב' גולדה מאיר, — באמצעות השגריר קיטינג — איגרת אישית שבה היא מוזמנת להשתתף בועידת שלום מיוחדת יחד עם מצרים, ירדן וסוריה — בחסות ארה"ב, ברית־המועצות ואו"ם.

מקורות יודעי־דבר טוענים, שלא נשלחה שום הזמנה כזו וכי בחילופי הדברים שהיו באחרונה בין ישראל ובין ארה"ב נדונו רק בעיות שוטפות.

עוד אמרו המקורות האלה, כי עדיין לא הוגשה הצעה רשמית בעניין ועידת השלום. אמנם קיימת „הבנה", כי מן הראוי שועידת השלום תיערך בז'נבה בתחילת דצמבר, אך עדיין לא נתקבלה החלטה באשר לדרג המשתתפים בה (כלומר: אם הנציגות המשתתפות ייוצגו על־ידי שרי חוץ או על־ידי שגרירים) ועדיין אין רעיונות ברורים, אם יש לקיים את הועידה בין ישראל לבין כל המדינות הערביות יחדיו או בין ישראל לבין כל אחת מהן בנפרד.

ידוע כי ישראל מעדיפה לשאת ולתת בנפרד עם כל אחת מן המדינות הערביות, כלומר באופן שבו הושגו הסכמי שביתת־הנשק, בעוד שהערבים מצדדים בועידה משותפת לכולם.

מצפים שנושא זה יתלבן כאשר ישוב קיסינג'ר לוואשינגטון היום.

צרפת מנעה

(סוף מעמוד 1)

ולהמשיך דרכה דרומה. „לה סאלי" הביאה אספקה ליחידות צבאיות אמריקניות המוצבות באתיופיה.

נראה כי „פרשת לה סאלי", היא שהביאה את וואשינגטון לשלוח לאוקיאנוס ההודי, בעת מלחמת יום הכיפורים, כוח משימה ובו נושאת המטוסים „הנקוק" עם ליווי של חמש משחתות ומיכלית דלק.

ביום ב' השבוע הפליגה „צ'ארלס אדמס" ממאסאווה כדי לצאת ממיצר באב אל־מאנדב ולהמשיך ב„סיור שגרתי".

במאסאווה נמסר כי מפקד האניה הקומנדר ד. גרק אמר לשלטונות שם שלפחות חמש פעמים עבר במיצר באב אל־מאנדב וראה משחתת מצרית אחת במיצר ועוד אחת במפרץ עדן, אך לא ראה שום ראיות להתגרות. הוא גם הוסיף שלא נעשה שום נסיון לעכב את אונייתו.

כרגע אין נתונים מדויקים, היכן נמצא כוח המשימה האמריקני באוקיאנוס ההודי. אך מקורות ימיים במאסאווה סבורים כי לא היו שולחים את „צ'ארלס אדמס" לים האדום בלא „גב" בקירבת מקום.

בדרך כלל מחזיקים האמריקנים באוקיאנוס ההודי כוח קטן מאוד, המוצב באי באחריין במפרץ הפרסי: אניית־הדגל ששמה „לה סאלי", ושתי משחתות, המקיימות ביקורים תכופים בנמלים שונים, ממאסאווה ועד למומבסה וקאראצ'י.

חיל הים האמריקני מסר כי „הנקוק" והאניות הליווי שלה נשלחו אל אזור הסכסוך, כדי להגן על [illegible] אל־מאנדב.

פאריס - „עיר מתה" בגלל שביתת סוחרים

פאריס היתה „עיר מתה" במשך 24 שעות. שיתקה אותה שביתת סוחרים ועורים, שגרמה לסגירת כל בתי המסחר, ובכללם בתי־הקפה המפורסמים.

כמאות טונות של פירות וירקות רקובים — שלא נצרכו — הושלכו לים. העגבניות [illegible] בגלל הטלת מס חדש על הסוחרים, נערמו ברחובותיה של פאריס. המחאה הגיעה לשיאה בעת ש־

מיטען חומר נפץ התפוצץ ברובע סואן, מתחת למכונית נושאת פרחים. בנס לא נפגע איש.

זה שנים לא היה בצרפת מחסור במיצרכי מזון ומנהיגי האופוזיציה מנצלים את המשבר, בשביל לתקוף בחריפות את ממשלת פומפידו.

מנהיג הסוציאליסטים, פרנסוא מיטראן, אמר: „אין היום לצרפתים ממשלה — איש הישר בעיניו יעשה".

[illegible]
אטמור
דגמי 1974 הגיעו

לכבוד
אטמור מזוז אזיר בע"מ רח' פישמן מימון 16 טל. 228166 תל־אביב.
אבקש לקבל פרטים נוספים בלי כל התחייבות מצידי.
שמי ______ כתובתי ______
מס' הטלפון ______

אטמור
[illegible]
תל־אביב, רחוב פישמן מימון 16 טלפון 228166

אבוהד: אהקור, מרכז מסחרי א', טל' 31328. אשקלון: מילמרשטיין, מרכז מסחרי אפרידר, טל. 2438. באר־שבע: קרונמן גרשון, הדסה 68, טל. 2010. בנימינה: גינו אליהו, טל. 88246. גדרה: חנוך ברוך, תחנה מרכזית, טל. 91270. הרצליה: חום קור, העבודה 10, טל. 984476. חיפה: המקפיא, אלנבי 34, טל. 521755. טבעון: שפר, הכלניה 2, טל. 931739. ירושלים: לוסטיג, שטראוס 29, טל. 87685. כפר־סבא: סלון השרון, ויצמן 78, טל. 927637. נהריה: אלישע, מרכז מסחרי 17, טל. 920139. נתניה: פרידמן זגורי, שד' בנימין 14, טל. 28641. עפולה: שרבקה, שרת 8, טל. 23913. פתח־תקוה: גיל קור, הרצל 33, טל. 911956. צפת: פינקלשטיין, ירושלים 79, טל. 30118. קרית ביאליק: נגה, דפנה 16, טל. 712604. קרית מוצקין: פלג, שד' השופטים 12, טל. 717349. רחובות: סלון גרינג, הרצל 171, טל. 953547. הל־שנר: זילברמן שרייר, טל. 923609. טבריה: היימי חן, רח' הגליל טל. 20225. [illegible]: להט, אחד העם 2, טלפון 955513.
להשיג בחנויות השקם ● לאנשי ההתיישבות העובדת — בשרותי מתי"ב.

מעריב
העורך: אריה דיסנצ'יק
המו"ל: הוצאת עתון מעריב בע"מ
בית דפוס „מעריב" בע"מ
תל־אביב: מערכת, הנהלה, מודעות, דפוס: בית „מעריב" רח' קרליבך 2 (מיקוד: 67 132) ת.ד. 20010 טל. 287211. סניף ראשי לקבלת מודעות בתל־אביב: שדרות רוטשילד 13 (מיקוד: 65 123), טלפון 621994
ירושלים: המערכת: רח' הלל 14 (מיקוד: 94 581), טל. [illegible]
הפצה ומודעות: רח' הלל 16, טל. 231769
חיפה: רח' הנביאים 29 (מיקוד: 33 104), טלפון 666468; [illegible]
הפצה ומודעות: רח' הנביאים 32, טל. 663254; 660051.

בפיג'מות כחולות ואדומות, בראשים מגולחים ובהתרגשות עצומה חזרו 26 שבויים ראשונים הביתה

כשהם מאמצים אל ליבם זרי פרחים אדומים, שקיבלו מידי קצינות צה"ל, התעקשו כמה פצועים לרדת על רגליהם בכבש המטוס, למרות הכאבים ✶ דיין, אלעזר ואלופים קיבלו פני הבאים

מאת יעקב ארז

סופר "מעריב" של "מעריב"

חוזרים הביתה. הביתה — אחרי ימים של קרב, של אש ותופת בחולות המדבר. אחרי נפילה בשבי וראש מגולח ומכות שבויים. חוזרים הביתה — למשפחות, לרעיה ולילדים, לחברים, שבים למולדת.

אתמול בשעה 11.35 לפני הצהריים הוא עמד במעלה כבש המטוס ניצב שניות אחדות הגוף, אולי מקרני השמש, שיקוד מבול, אולי מכאן המטוסים, שהוסיפו להמריא ולנחות בנמל התעופה של לוד, אולי מתרבה מאוד סיבות, אבל לבעת שהוא ניצב שם דומם באותן שניות מהמת התרגשות, ושיחזר במהר כל אותן שעות רבות, בהן יחול, קיווה והתפלל לרגע הזה. הוא היה צנום ופיג'מת הפסים התכולה, שלבש עוד בבית־החולים המצרי, היתה גדולה ממידותיו. הוא חייך לרגע אל הסמלת הנרגשת, שהושיטה לו שושנה אדומה, והחל יורד בכבש המטוס, בדרכו הביתה.

הוא היה הראשון מבין קבוצת השבויים הישראליים, שהוחזרה אתמול ממצרים. עשרים ושישה שבויים פצועים, 16 ירדו בכוחות עצמם מהמטוס, 10 נישאו באלונקות.

● דמעות התרגשות

בידיהן לרציף האספלט ולגן דמעות מעיני. דמעות אושר, רעייה אלה, שהיו עדים למעמד, על אף ההמולה הגדולה, שללא ספק פגעה ברגע הדרמטי — הוצפו בדמעות התרגשות.

כך הם ירדו בזה אחר זה מן המטוס, בפיג'מות כחולות ואדומות, בראשים מגולחים, נרגשים, אך פניהם שוחקות. היו שירדו בכוחות עצמם, היו שנתמכו בידי חובשים, אנשי הצבא, היו שהתקשו לרדת בכוח־רגליהם למרות שהחליטה קשוח עליהם, ועשרה נישאו באלונקות, חלקם חבושים בגפיים, חלקם בראשם. שניים מהם, כנראה פצועים קשה יותר, נישאו בזהירות רבה כשהמזרקים מבצבצים את שקיות הפלאזמה. אחר היה קפוא־רגל, אחרים צרור תחבושות. אך כולם הבריקו את ראשם מן האלונקה. העיפו מבט בנשמה פנימה, אימצו את זרי הפרחים האדומים שהוגשו להם.

הם הובלו לשורת האמבולנסים, שניצבו מול כבש המטוס של חברת התעופה השווייצרית "בל־אייר", שנשכר על־ידי הצלב האדום, ויצאו כמשה בשיירה לבית־החולים ע"ש שיבא בתל־השומר.

● תשואות לאורך הדרך

קידמו אותם תשואות — במסלול הנסיעה, שבו נסעו מטוס השבויים, בדרך היציאה מנמל התעופה ולכל אורך הכביש לתל השומר. כלי רכב פרטיים עצרו, נוסעים ירדו, הניפו מבט והם בשיירת השבויים הפצועים, נופפו ידם לשלום, כשהם קף ומוחו דמעה.

בבית־החולים נאספו רבים, בני משפחה ומסח "עבריי". שם היו התשואות סוערות כשירדו השבויים והובלו לביתן.

ב־11.33 בדיוק נחת מטוס ה"די.סי.9" בלוד. בדרכו לרחבת החנייה אפשר היה להבחין בקישוטי הדיים ובחוטי האשראי. משהתמצר הכבש למטוס ונפתחה הדלת האחורית, עלו רעיית הנשיא, גב' ביגה קציר, וקציני קלישות בכירים של צה"ל, להצגו ידו של איש הצלב־האדום ולכנסו אל השבויים.

הרב הראשי של צה"ל, הרב מרדכי פירון, נראה אף הוא עולה פנימה. מקץ שתי דקות הגיע למקום שר הבטחון, משה דיין, ועלה אל השבויים. אחריו באו מפקד חיל האוויר, האלוף בנימין פלד, מפקד חיל־האוויר לשעבר, האלוף מוטי הוד, ומייטיים בכירים של החיל ונכנסו אף הם.

במקום נראו אלופי צה"ל: אהרן, שפיר ואייל. כולם נכנסו למטוס ללחוץ את ידי השבויים. כעבור דקה הגיע למקום הרמטכ"ל, רב־אלוף דוד אלעזר. הוא טיפס במהירות פנימה. הכל להצו ידיים התחליפו דברים ראשונים. אחר כך החלו השבויים יורדים, כשסמלת מתנוססת הכרזה "ברוך שובכם גיבורי ישראל", שנתונה בידי אנשי המעטפיה המזווייה. אחד השבויים, כבן 40, קירות, שנפצע ברגליו, מכאן הכבש. כהאבק, עווית של כאב נראית על פניו. אך הוא יורד במו רגליו כבן המטוס, שהביאו בטיסה ישירה בת קציחיים ממקום השבי בקאהיר — הביתה.

● ביטוי ראשון להסדר

ההמולה סביב למטוס גדולה. עשרות אנשי צבא, קצינים בכירים וסתם חיילים נאספו להיות עדים למעמד הנרגש. שר הבטחון, שלידו ניצבה רעייתו, עומד ליד הכבש בוקף בעתונאים. משה דיין סיפר, כי הבחין, שהשבויים אינם שבורים ברוחם. הם פצועים אומנם, אבל מחייכים. כשנשאל מה גורל שבויינו שבסוריה אמר מר דיין, כי אנו מוכנים לצעדים מרחיקי־לכת. ישראל הסכימה כי 15 אלף הסורים, שנמשו את כפריהם באיזור, שנכבש בידי צה"ל ישובו לבתיהם, אבל הסורים אינם מגיבים. "אני מקווה, שעכשיו, שיש הסדר עם כצרים, יחלו הדברים לזוז גם עם סוריה — אמר מר דיין — נוכחנו, שמבחינה מעשית אפשר להגיע לדברים במסגרת של בשאר זמנן, ולא רק במלחמה. עכשיו אנו רואים ביטוי ראשון להסדרת הדיבורים באמצעות ההסדר, לא רק שבויים אלא גם מזון לארמיה השלישית. סוף־סוף הצעה להסדר בין שני צדדים".

הדגיש שר־הבטחון: "אני רואה בהחזרת השבויים ביטוי מעשי ראשון פרי מרים הסכם, לא פרי של מלחמה. מה שאנחנו רואים כאן הוא אחד הביטויים להסכם של האלוף ידיב עם המצרים. אולי זה פתח ראשון של כרים עם הסכמים".

● מוראל גבוה

הרמטכ"ל, רב־אלוף דוד אלעזר, אמר ליד המטוס: "זה יום גדול וחשוב. התבריה עבור נסיון לא קל וטוב לראות, שהם עמדו במיבחן. זהו בר מוראל גבוה, כולם איתנים. זו ההתחלה. אנו רוצים, שכל העניין יימשך. רוצים להיות בטוחים, שכולם יגיעו על־פי המוסכם. עם הסורים אין בשלב זה כל התקדמות. צריך להיות אופטימיים, צריך שיהיה אפשר להגיע לזה גם עם הסורים".

שיירת השבויים, עשרים ושש במספר, ביניהם ארבעה מייסי חיל האוויר, כבר הגיעה לבית־החולים "שיבא" שבתל־השומר. בנמל התעופה נחת מטוס שני של הצלב האדום כדי ליטול מכאן 300 שבויים מצרים בריאים.

תשעה השבויים שלנו, שנפלו בידי המצרים בעת מלחמת ההתשה, לא הגיעו אתמול ללוד. "מטעמים טכניים" — אמר קצין בכיר של צה"ל. הימים הקרובים יוספו מכוח הצלב האדום להטיס מכאן לקאהיר את 8000 השבויים המצריים ולהביא מקאהיר לכאן — הביתה, למולדת — את הבנים מהשבי המצרי.

שר הבטחון משה דיין, עולה למטוס "הצלב האדום" שהחזיר את ראשוני השבויים ממצרים.

(צילום: "ישראל סאן")

יעקב זיבלי הפצוע הפתיע את משפחתו שלא ידעה כי הוא שבוי

"איש לא אמר לנו, כי אחי יגיע במטוס. הוא אפילו לא היה ברשימות השבויים. אבל הלב שלי אמר לי, שאני צריך לבוא לכאן", אמר בהתרגשות יוסף זיבלי מבני־ברק ✶ פרץ מחסומי השוטרים בבית־החולים שיבא לאחר שזיהה את אחיו בין החוזרים

מאת תמר אבידר ואהרן פריאל

האמבולנסים, שהביאו את 26 הפצועים־השבויים הישראלים אל המרכז הרפואי ע"ש שיבא בתל השומר — נתקבלו על ידי קהל מקבלי פנים נלהב במחיאות כפיים. הפצועים הגיעו בחיוך רחב.

לנוכח השמירה הקפדנית במבואות בית החולים — המו הדרכים הפנימיות בין הבניינים מפאות בני משפחה נרגשים וידידים וחברים לנשק של הפצועים, שהוחזרו כרגע ממצרים. שחוק ודמע שימשו בערבוביה בשעת הבאת הפצועים. משפחה, שזכתה לגלות ברחוק את יקירה יורד בכוחות עצמו, מן האמבולנס — פרצה בזעקות גיל. בני משפחות אחרות אף הגיעו בילולה שמחה, שהדהדה בין השבילים. היו שהלכו הלוך ובכה בדרכי בית החולים. סייס פצוע, שהובל אל הביתן — הותעה כאשר את הרופאות, ידידת המשפחה, עטה עליו, המטירה עליו נשיקות ובישרה לו: "נולדה לך בת לפני שבוע".

עובדות סוציאליות וקצינות של חיל־האוויר עוברות בין הקרובים, כציעות משקה, כשיבות על שאלות. אבל הרי אנשים כבר אינם שואלים. הם כולם — בציפייה אחת גדולה לקראת הרגע הגדול. כל משפחה וסאת־הכבל הגדולה שלה. סיפור על קבלת הידיעה, כי הבן נעדר. שבועות של חיים באפלה. ולפתע — הידיעה. התמונה שנפרסמה בעתון וגילתה את הבן. או הזיהוי של ברמרכז לזיהוי נעדרים. ומאז — סופרים את הימים, את השעות, את הדקות.

מר רוזנבאום, אביו של הסייס רן רוזן, ישב דרוך בקפיץ. עמו רעייתו, בנו ובתו וכן כלתו סילביה, אשת הבן, שהיא בחודש השביעי להריונה. "היו לנו 12 ימי גיהנום לאחר שמטוסו הופל. היוקנו אחר את הסוני — עד שנתקבלה הידיעה, כי הוא חי ד פצוע. היום השתנה קצת המצב שלנו לאושר: אנחנו מאושרים, כי הוא פצוע", אמר האב, הלבוש כדי צה"ל המשרת כסמל בביליאים. הוא מצוייד במצלמת קולנוע ובה רשמקול כדי להנציח את רגעי הפגישה עם הבן. "זה צריך להיכנס להיסטוריה של הבשפחה. היום אנחנו מקיימים מצווה גדולה, מצוות פדיון שבויים. גם אברהם אבינו עשה כדבר הזה לבן אחיו לוט".

● חיבוק ודמעות

ההילה נכנסת אל רן רוזן רעייתו סילביה. משך הכמה דקות רצופות אין נאמרת אף מלה אחת בחדר. הסמוים חבוקים ודומעים. כל הדאגה והאהבה שהצטברו מאז נפרדו — מוצאת את פורקנה בחיבוק הזה, שאינו מסתיים. לאחר שוך ההתרגשות הם מתחילים להעביר זה בשלומו של הבן. הוא בהריונה: "אז מה שלום הבן שלי?" היא מבטיחה: "זו בת..." אחר כך הוא מספר על פציעתו. על רגלו הדואבת. על עידפול החושים בו נמצא בימים הראשונים לאחר שמטוסו הופל בשטח אויב.

הצלומו של רן רוזן הרפיע במקצועים וכן ראיון עמו שנערך בבית חולים בקאהיר: אין הוא יודע בדיוק מה אירע עמו לאחר שמטוסו נפל, אבל הטיפול שקיבל בבית חולים, כפי שמספר עליו בראיון, לא היה אלא כדי לאחו עיניהם של העתונאים. הבשו והודו אותו המצריים לביתהחולים רק יום לפני בוא העתונאים — והחזיר אל מקום מקצרך יום לאחר הראיון העתונאי. גם המאכל הישנה נלקחה ממנו — לאחר ביום הראיון.

● בהתאפקות

ההורים, הנכנסים לחדר, מתנהגים ממש כפי שציפו מהם: בהתאפקות, ללא התפרצות רגשות. האב מוחה דמעה, האם נושקת על לחיו של הבן ומבזינה מבטים על רגלו הפגועה. הם אינם מרבים בשאלות. האושר כציף אותם. הוא חזר. הוא כאן. האב מבצע את תוכניתו: מנציח את המעמד במצלמת הקולנוע. הכלה היפה ושופעת הדמע אינה מוציאה את ידו של רן מידיה. האם אינה מסירה מבטה מן הבן. האח, הצוהל עבה לפני גיוס, עומד דומם. האחות הקטנה בהזוירה ובוכה אותה אל האוויר הצח.

למשפחת רוזנבאום מרכה אליהו בראשון לציון, אשר זכתה בחיל האוויר להואר "המשפחה הגיבורה" — יהיה ערב קולנוע מעניין להקרין בפני האורחים: רגעי הפגישה עם הבן הפצוע, שהוחזר עם מטוס השבויים הראשון ממצרים.

עם תום רגעי הביקור הספורים, שהוקצבו לאב — הוא יוצא אל הביתן וכמכם: "רק פעם אחת בחיים עוברים מה שאני עברתי עתה, ואני לא מאחל זאת אפילו לאויבי".

● "ראינו אותו"

"ראינו אותו, ראינו אותו חי, ומחייך, ראינו אותו פה, אצלנו, וזה דבר גדול. כי ההישבות היו דמעות של שבוי זה; גם הוא היה, ושמחה אתנו" — אמר אתמול ב. קצירי, אביו של הסייס יוסי קצירי בן ה־24, מקיבוץ הגורן, שחזר אתמול בבוקר מהשבי המצרי.

"דבר אחד אני יכול להגיד", אומר לנו אביו של הסייס, לאחר שנפגש עם בנו בביתן 35 בבית החולים. "הוא נשאר בחור צלול, ולא נפל ברוחו".

בין אלה, שהמתינו בבית־החולים היו גם בני משפחה, שקיוו, כי קרוביהם יבואו בטיסה שנית, מקאהיר, שאמורה היתה להגיע ללוד בשעת צהרים אתמול. ביניהם: גב' אילנה גרדי, אשת הסייס אבנר גרדי, שנפצע ברגליו והנמצא בשבי המצרים. גב' גרדי באה עם שני ילדיה, צינן, בן 6, והיליה, בת 3. "רק לאחר שבוע נודע לנו, כי בעלי נמצא בשבי, פצוע. במשך שבוע לא ידענו עליו מאומה", אמרה.

אשת סייס התאכזבה בשמעה, כי בעלה לא הגיע עדיין — ותהתה את הצעת חברתו היה לשוב הביתה. "אני לא זזה בבית החולים" — אמרה — "אין לי רצון לשבת בבית — עם הסיגריות".

"לא בכינו, בכלל לא בכינו, רק שמחנו. איך יכול להתאר איזה שמחה היתה זו לראות כאן את עצי שלנו". אמרה אחותו של הסייס עבי אלקלעי, כשדמעות זולגות מעיניה, וכולה נרגשת כבמעמד הפגישה שהיתה לו עם אחיה.

הסייס אלקלעי נפצע ברגליו, ושאלתו הראשונה, כך סיפרה אחותו, כאשר ראה את אחותו והוריו, היתה: "הם אם ידעתם, שאני שבוי?"

● על קברות צדיקים

ליד ביתני הפצועים דמקום ריכוז המשפחה ניתן היה לפגוש בגיבורים הגדולים של מלחמת יום הכיפורים: בני משפחות השבויים. רבים בהם היו שבועות מספר בידיעה, כי הבן נעדר. כמו מר עזרא, שבנו הסייס אחרי הקרב כנעדר ב־ע באוקטובר. "המשכו לא חזר וכאן הודיעו לנו זאת — כאילו המסכן להיות", סיפר לנו האב, "אף אחד במשפחה לא עבר. לא אכל. הלכנו להתפלל בבית הכנסת. שלוש פעמים ביום. עלינו להשתטח על קברות הצדיקים בכל מקום בארץ — לבורות שאני לא אדם שומר מסורת. אבל קיווינו.

"בימים הארוכים האלה נדרתי נדר, כי אם יחזור אורי — לעולם לא אתנגד למה שיאמר לי. נכון, שהתנגדתי שילך לקורס טיס. עכשיו אקיים את נדרי וכל מה שירצה לעשות בחיים — יעשה".

ב־30 באוקטובר קיבלה משפחת עזר ידיעה, כי בנה כלול ברשימת השבויים — "השכנים הביאו משקה והתחלנו לחיות מחדש".

● פנים מבוהיות

חבורות־חבורות יושבות המשפחות וכצפות לביקור יקיריהן. הגיעו ההורים, האחים והאחיות, סבא, האשה או החברה. יושבים ומצפים בפנים מתוחים וניתן לחוש, כי הנאנשים הללו הגיעו היום אל קצה גבול היכולת של סבלן הנפשי.

יוסף זיבלי מבני־ברק, אחיו של הפצוע יעקב זיבלי, התפרץ מבין הקהל אל עבר אלונקה, כשזיהה בה את אחיו. השוטרים, שביקשו למנוע את התפרצותו — נידחו הצידה מבציב כאשר זעק בהתרגשות: "לא קיבלתי שום הודעה, כי הוא, כרבים אחרים, הגיע אל הצר בית החולים לאחר ששמע, כי מטוס עם 26 פצועים נחת בנמל התעופה בלוד. "איש לא אמר לנו, כי אחי יגיע במטוס זה. הוא אפילו לא היה ברשימות השבויים. אבל הלב שלי אמר לי, שאני צריך לבוא לכאן".

נפלתי על צווארי אחי והתנשקתי אתו ורק אז ראיתי, כי הוא פצוע קשה", סיפר יוסף זיבלי.

ה־26 שחזרו

אלה שמותיהם של 26 חיילי צה"ל הפצועים, שהוחזרו אתמול מהשבי המצרי:

1. אלקלעי שמעיהו
2. גולדמן גדעון
3. גליל מרדכי
4. דדיה יצחק
5. דובלר ישראל
6. דלרוזיס דוד
7. הראל שמואל
8. הרמן אביעזר
9. וייס אברהם
10. וישניצקי אליעזר
11. זיבלי יעקב
12. זילברמן מאיר
13. זכאי אליהו
14. חביבי גבריאל
15. יעקבי צירן
16. כרם אשר
17. לוי דוד
18. מור ישעיהו
19. ניסנהאוז משה
20. פלד אביחיל
21. פלד יוסף
22. קצירי ישי
23. רוזן רן
24. רישקבגר מנחם
25. רינת שמוס
26. רן שדר

סגן תורג'מן מ"מוצב המזח" מסר ד"ש בראדיו־קאהיר

סגן דוד שלום תורג'מן, שנשבה על ידי המצרים במוצב המזח" בתעלת סואץ, דיבר אתמול בבצריים בשידור העברי של "קול קאהיר". הוא מסר ד"ש להוריו, החיים ברחוב צה"ל בלוד, ולחברתו, התיילת שושנה גלר מחיפה.

המצרים ניצלו את הקצין השבוי למטרות תעמולה והסתה בין־עדתית בישראל. ניכר היה, שהוא קורא את דבריו מן הכתב, בסגנון שכתבו עבורו.

פצועים מצריים מובלים באמבולנס מגיה"ח "שמואל הרופא" לנמל התעופה לוד, לקראת הטסתם לקהיר במטוס "הצלב האדום"

(צילומים: ישראל סימיונסקי, "ישראל סאן")

"לבני העומד להיוולד אקרא סאלאם" - אמר שבוי פצוע לפני שובו למצרים

מאת רחל פרימור

ישראל שלחה אתמול למצרים קבוצה של "שגרירי רצון טוב", שהבטיחו לספר לכל קרוב־במשפחה, מכר, או ידיד להם על הימים הנפלאים לו זכו בעת שביים בישראל, על הטיפול הרפואי המסור שקיבלו כאן, ועל ההתנהגות האנושית שאפפה אותם.

שאיפת ושלום אצל 44 אנשי קבוצת השבויים־הפצועים — הראשונה שהוטסה סמוך לשעה 9 בבוקר מנמל לוד לקאהיר — היותה בעלת ביטוי רב שונים, אך משותפת לכולם.

סגן מחמד שאמיק אחמד המה, בן 33, שנפצע בגבה הכבירית של התעלה, יצא למלחמה כשאשתו הרה. "אם יוולד לי בן, אקרא לו סאלאם (שלום). אולי הוא כבר לא יצטרך להשתתף במלחמה כמו שהוא אומר", שהוא על אלונקה מכוסה שמיכה אפורה. "אני אספר לכולם בקאהיר, כמה טוב התייחסו אלי בישראל" — הוסיף.

העברת השבויים המצריים הפצועים החלה כמתוכנן, אתמול בשעה 8 בבוקר. מטוס של הצלב האדום מדגם "די.סי. 9", שנשכר מחברת השכר השווייצית "בל־אייר", הגיע מנמל ניקוסיה. דלתו הגדולה של מטוס הסילון הורמה. עשרות אלונקות ניילון אפורות הורדו בידי אנשי הצלב האדום. 16 אמבולנסים הביאו 32 פצועים מבית החולים "שמואל הרופא" בשיירה ארוכה, שבה גם אוטובוס אמבולנס עם עוד 12 פצועים קל יותר, שיכלו לשבת במושבי המטוס. שאר אנשי הקבוצה נקשרו באלונקותיהם אל רצפת המטוס, בשתי שורות.

צילומי רקנטן — ונפרדו

השבויים־הפצועים — כולם מגולחים למשעי, לבשו פיג'מות ירוקות של בית החולים, מכוסים שמיכות אפורות והכל חזה מוצמד והתיק הרפואי, הכולל את מהלך הטיפול וצילומי הרנטגן שקיבל הפצוע בישראל. לצדם ספרי קוראן כחולי כריכה, שקיבלו מידי ראש צירות מזרח, שיחו כרומד עלי ג'עברי.

הפצועים קל לבשו על הכרלכה גם חלוק כחול ונעליים שחורות חדשות.

מרעד ההתבים

כוהמד עלי, איש כופאנד־מצרי, גבה קומה, והיה הראשון הועלים למטוס.

האם אתה מאמין שיבוא השלום?

"אינשאללה" — הוא משיב.

הסאן שאריף, שאיבד יד הימנית, נשאל מדוע פרצה המלחמה?

תשובתו: "להחזיר את האדמות הכבושות".

איך היה הטיפול בישראל?

— "נפלא. אספר בקאהיר רק את האמת, על היחס הטוב אלינו".

הרופא האורתופדי ד"ר קאמל בודרוס עבודל מאשיר יכול להחוות דעה מקצועית על הטיפול הרפואי שקיבל, אחר שנפצע בקרבת איסמעליה. "לא ציפיתי ליחס כה טוב ולרמת רפואה כה מתקדמת. היחס היה בצורה, יוצא מן הכלל".

אב מוזבאח ניצבר אבד חלבית, כאבו שכוב באלונקה באמבולנס. בן 30, נפצע בברכו בפאיד.

"הרמה אחרונה"

"... זה אם תרוש להלהם פעם שוב?

"אני לא להם יותר. בשבילי זאת היתה הבלהמה האחרונה. צריך לשים קץ לדבר הזה, זה הסוף".

לשנים אייה ההלכות ילדים בבגרם. שלהם כתב להם, כפי שהוא כבסס בצל־פה, "אל תדאגו, אני בחיים שמטפלות בי היטב. להתראות".

האם יוכל לבוא עצה שלום?

"הלואי... אינשאללה".

שכבו לאמבולנס, רמזאן האמן, בן 20, פצוע ברגלו הימנית, מסכים בניע־ראש לדברי חברו.

בין הפצועים מצוי גם אדרת, פלח בן 57, מאיזור אדיר, אבו סאלם חסאן מחמד. הוא כספר: "עבדתי כבר כל יום בחלקה שלי. הייתי עסוק בחריפה. פתאום ראיתי כשום. אינני יודע מה קרה. כאשר פתחתי את עיני, ראיתי את ביתי נשרף ורגלי פצועה. שלושה ימים קודם לכן שלחתי את אשתי והילדים לקאהיר. אחרי הפציעה נשארתי בשדה כשה ימים ושלשה לילות. אחר כך באו הישראלים ואכ"ר לי לבוא אתם. באותי, אני נשבע בעיניים שלי, שהטיפול טוב כזה, יחס כזה, לא קיבלתי אף פעם בחיים שלי."

קבוצה שניה של שבויים מצריים — 350 איש — הוטסה מלוד לקאהיר במטוס שהמצרים למיבצע הברה "סויטאייר", מדגם "סופר די. 8".

הם הגיעו בשבעה אוטובוסים של סיור, שיחו כרומד עלי ג'עברי.

קבוצת שדהאן

אחרונים עולים למטוס 51 משבויי שדהאן, לבושים בגדי עבודה של צה"ל ועל גבם "ע"ו. בידיהם צרורות אישיים, כרוכים בשמיכות ובגבבגה ההיל.

למטוס, שהביא שבויים ישראלים מקאהיר כועלים כ־30 שבויים פצועים על אלונקות.

בשעה 4 אחה"צ הבריא מטוס נוסף מדגם "די.סי. 9" מלוד לקאהיר, ובו 28 שבויים פצועים באלונקות ו־12 פצועים קל יותר.

סמוך לחצות המריא מטוס נוסף מלוד לקאהיר, ובו כ־40 פצועים.

בסך הכל הבריאו אתמול מלוד לקאהיר כ־400 שבויים מצריים.

נציג הצלב האדום בישראל, מר מישל קונבר, מסכם: "פעולת ההחלפה מתנהלת כרצוי".

(סוף בעמוד 5)

הופיעה מהדורה שניה

יעקב העליון

רגל של בובה

"רגל של בובה" — הספר המבוקש בקרב הפצועים

מאת י. אביעם

"רגל של בובה", ספרו של יעקב העליון, הוא הספר המבוקש ביותר בקרב פצועי צה"ל.

הספר, המתאר פציעתו ושיקומו של המחבר, גם הומלץ על־ידי רופאים ופסיכיאטרים כאמצעי לעידוד הפצועים. לדבריהם, הם יכולים ללמוד ממנו כיצד אפשר להתגבר בכוח רצון ובסבלנות על כאבים קשים ביותר.

בקשתו הראשונה של קצין צעיר, שנפגע קשה ברמת־הגולן — אחרי שהתעורר מן הניתוח — היתה: "הביאו לי מיד את הספר 'רגל של בובה'".

ספר זה הוא עתה הפופולארי שבספרי הבלחמה בקרב הפצועים. רבים מהמבקרים מביאים אותו כשי ליקיריהם.

"מעריב" 22.10.73

להשיג בחנויות הספרים או במישרין במחסן ההוצאה, רחוב מזא"ה 22 תל־אביב (טל. 611526). אפשר גם על ידי משלוח המחאה ע"ס 14.— ל"י.

"עם עובד"

השבוי שהוחזר זיהה את הקצין שפינה אותו בותל־פאחר

קיים ... צורך

... בהודעה משותפת עם יגוסלאביה:

... על תובע נסיגה מיד ... ישראל מכל השטח

... עם קיסינג'ר

צרפת מנעה

מעריב

העורך: אריה דיסנצ'יק

צכנא מן אלאמל

7266

100

2366

302

2574

ח"כ כרמל ונבון בישיבת לשכת „העבודה" וסיעת המערך בכנסת:

„בלתי־נסלח שטרם הקימו ועדת חקירה" „מוטב לו הודתה הממשלה במוקדם: טעינו"

בדיון בשאלת ועדת חקירה על מה שאירע ערב פרוץ המלחמה, נשמעו גם דעות, שהממשלה אינה יכולה לשמש נושא לחקירה, היא צריכה לבדוק את עצמה והציבור צריך לשפוט אותה עד יום הבחירות ✶ הממשלה תחליט בנושא זה ביום א'

באת מ. מיזלס

בישיבת לשכת מפלגת העבודה וסיעת המערך ב־כנסת, שדנה אמש בשאלת ועדת הקירה על מה שאירע ערב פרוץ המלחמה, הש־מיעו חברי הכנסת משה כרמל ויצחק נבון ביקורת על צעדי הממשלה בענין זה.

זה בלתי־נסלח שעד כה לא הקימו ועדת חקירה — אמר ח"כ מ. כרמל — היה צריך להקים ועדה כזאת תוך ה־מלחמה, כי ייתכן שהמסקנות היו דרושות למלחמה עצמה. לכל הבאוחר היה צריך לה־קימה ב־22 באוקטובר. כרמל צידד בהקמת ועדת מישנה של ועדת חוץ ובטחון להקירת ה־ענין.

מחשום האמון

ח"כ י. נבון טען, שטוב היה אילו הממשלה היתה מודה בתאריך מוקדם מאוד: טעינו בהערכתנו. היא היתה צריכה להסביר מה היו שיקוליה ש־הביאו להערכה המוטעית, ר צה"ל היה עורך חקירה פני־מית לגבי ענייני הצבא. עכשיו זה מאוחר מדי, נפגעה האמי־נות בציבור. לכן יש להקים ועדה שתחקור את הכל. אם הליכוד ידבר על העבר ואנחנו לא נדע להחלץ מזה, מצבנו יהיה קשה, אבל אם נחלץ מן העבר ונדבר על המדיניות ל־עתיד, מצבו של הליכוד יהיה קשה.

ח"כ גד יעקובי תמך ב־הקמת ועדת חקירה משפטית, רק ועדה כזו תשבור את מח־סום האמון — אבל — הציבור לא ירחוש אמון לועדה פר־לימית. גם ח"כ ארי אנקור־ין צידד בועדת חקירה מש־פטית, אך רק לגבי הצבא. אי־אפשר לבדוק את הממ־שלה, היא צריכה לבדוק את עצמה והציבור ישפוט אותה עד 31 בדצמבר — טען.

גם ח"כ ראובן ארזי וח"כ א. זילברברג דיברו בעד הקמת ועדת חקירה ואילו מזכיל מפ־לגת העבודה, ח"כ אהרן יד־לין, דיבר על ועדת חקירה ציבורית והודיע, כי הממשלה תחליט בענין ביום ראשון ה־בא. בעוד שח"כ צ. ברשוני ומ. תלמי צידדו בהקמת ועדת חקירה, דיברו חברי הכנסת ישראל קרגמן ומשה ברעם נג־דה. הם טענו, כי ועדת חקירה מוכרחה להקור את הממשלה וכי הממשלה אינה יכולה לש־מש נושא לחקירה, אלא ה־ציבור צריך לשפוט אותה.

מזכיל המפלגה, א. ידלין, הודיע, שח"כ ברעם ייפגש היום עם ראש הממשלה, גב' גולדה מאיר, וימסור לה על הדעות שהושמעו על נושא ועדת חקירה לקראת ישיבת הממשלה ביום ראשון.

מאזן שלילי

בדיון המדיני אמר ח"כ ג. יעקובי, כי עלינו לגלות נכו־נות להסדר מדיני המושתת על פשרות טריטוריאליות ב־גבולות בטחון.

ח"כ מ. כרמל אמר, שהמ־אזן הכולל של המלחמה הוא שלילי בבחינתה של ישראל, מכיוון שאמנם הדפנו את ה־אויב, אך זה לא החליש אלא חיזק את רצון המלחמה של ה־ערבים. ישראל כיום מבודדת כמעט לחלוטין מבחינה מדי־נית ובפנים יש התערערות ב־חוסן הפנימי ובאמון הפנימי. לכן יש לחקור היטב מה ק־רה, להבין תבנית שלום המ־בוססת על נסיגה לגבולות בני הגנה. אסור ללכת להועידת ש־לום עד לבחירות. הבעיה המר־כזית שלנו היא עצם קיומנו ו־קשקשנים הבלבלנים, שאומרו שאין סכנה לקיומנו, דיברו ש־טויות. צריך לבשר לציבור אי־זו ממשלה ברצוננו להקים א־חרי הבחירות.

ח"כ י. נבון אמר, כי בלי פתרון לבעיה הפלשתינית לא יהיה שלום. מ. תלמי טען ש־צריך לבחון מחדש את מצע המערך והזכיר, כי בדיוני ה־ועדה למצע המדיני ערב ה־מלחמה סירבו רבים לכלול בו משפט, שקיבלנו את החלטה 242 של מועצת הבטחון.

ח"כ ד' קורן אמר, שצריך להכפיל את הישוב ברמת ה־גולן ובפיתחת רפיח וכי התכ־נית הכלולה במיסמך גליל־ע־דיין בתוקפה.

נפתחה תחנת „אגד" בפאיד

קואופראטיב „אגד" פתח השבוע משרד בפאיד, מ־מערב לתעלה.

המשרד אויש באותו ה־חברים שינהל במקום את ענייני ההסעה לישראל ו־חזרה. זוהי התחנה וה־משרד ה־45 של „אגד".

...וגם ישיבה

בפאיד שבגדה המערבית של תעלת סואץ, נפתחה באחרונה ישיבה בה לומ־דים כ־60 חיילים דתיים.

מזכיל המפד"ל, מר צבי ברנשטיין, שמסר על כ־ אתמול בישיבת הנהלת ה־מפד"ל, שהתקיימה בתל־אביב, ציין כי הישיבה הר קמה במיבנה של שדה ה־תעופה בפאיד. חלק מל־מידי הישיבה הם מגמש־מי"ת של ישיבת הדרום, וחלקם מישיבות ירושל־מיות.

תלמידי הישיבה ביקשו וקיבלו ספרים תורניים, ומר ברנשטיין מסר, כי הם ז־קוקים לספרים נוספים, ו־פנה לכל מי שידבנו לה־שישלח להם מבוקשם.

שרים סיירו ממערב לסואץ

משורה שרי הממשלה סיי־רו אתמול סיור מקיף ב־צידה המערבי של תעלת־סואץ.

במהלך הסיור קיבלו השרים הסברים על הגיזרה שבשליטת צה"ל וגם סקירות על מהלך המלחמה בחזית התעלה, מפי אלוף פיקוד הדרום, אלוף שמואל גונן והאלופים אברהם אדן, אריאל שרון וקלמן מגן. בשעת הצהרים הצטרפו ל־סיור שר־הבטחון, משה דיין, והרמטכ"ל רב־אלוף דוד אל־עזר. הסיור נסתיים בטיסה מעל קטעים בזירת הקרבות.

השתתפו בסיור השרים: יו־סף אלמוגי, יוסף בורג, חיים גבתי, שלמה הלל, זרח ורהפ־טיג, מיכאל חזני, נתן פלד, ויקטור שם־טוב ואבא שרף; כן השתתפו נגיד בנק ישראל, משה זנבר ומזכיר הממשלה, מיכאל ארנון.

ספיר: „לא יהיה לי חלק ב„מלחמות היהודים"

„אנו חיים בזמן שאינו מתאים להתכתשויות פולי־טיות ולא יהיה לי כל חלק ב„מלחמות היהודים" — אמר אתמול בנמל האויר בלוד שר האוצר, מר פנחס ספיר, לפני צאתו למדינות דרום אמריקה כדי להביא לקהילות היהודים שם את דבר מאבקה של ישראל.

מר ספיר, שיצא במטוס „אל על" לניו־יורק, ישהה בחו"ל 12 ימים.

בתשובה על פרסומים, ש־קשרו אותו להתארגנויות פו־ליטיות מסויימות, אמר מר ספיר: „איני נותן ידי לשום התארגנות. מאז פרוץ המלחמה איני עוסק אלא בנושאים ה־כבדים, המוטלים עלי בתחום אחריותי. אני חבר בממשלה ו־ האחריות הקולקטיבית של ה־ממשלה חלה גם עלי".

מר ספיר הוסיף: „לא אחי־לין בוץ על איש ולא אראה אצבע מאשימה על איש. מה שחייב להיבדק ייבדק ביוזמתה של הממשלה, במסגרת אח־ראית. ולא באוירה של ציד מכשפות".

מר ספיר ציין, כי הנסיבות בהן אנו חיים נשתנו ללא הכר. לדעתו, ההגדרות שנאמרו אח־מול אין להן עוד תוקף. „אני מנתק כשממשיכים לומר על פלוני שהוא „נץ" ועל אלמוני שהוא „יונה". כי שיישאר כבול למושגים של אתמול לא יוכל להשתלב בתהליכים החדשים המסתמנים באיזורנו" — אמר.

לשאלה נוספת השיב מר ספיר, כי בבוא העת יהיה לו מה לומר בנושאים העומדים על הפרק. „אני מתפלל ש־העמוד לכולנו התבונה להכין את עצמנו לדברים המזומנים לנו, בלי קנטרנות ובלי זיקות מדומות לעבר שנמחק" — אמר השר.

גילו את קבר אחיהם בפאיד — בטלוויזיה

בני משפחת דניגו מחיפה גילו את קבר אחיהם בבית הקברות הצבאי הבריטי ב־פאיד, בעקבות פרסום כתבה על בית הקברות הצבאי ב־פאיד שהוקרנה בטלוויזיה.

בכתבה נראה הקבר של משה בן יוסף דניגו.

בני המשפחה סיפרו לכתב עתי"ם, כי המנוח התגייס ל־צבא הבריטי ומת לאחר מח־לה ב־6 באוקטובר 1942. בני משפחת דניגו התגוררו ברחוב מעלות הנביאים 21 בחיפה.

משה דניגו למד בבית ה־ספר „אליאנס" בחיפה. אחר־כך עבד במסגרות אחת בחוף שמן. הוא התגייס לחיל האויר המלכותי בשנת 1941. כשנה אחר כך קיבלו בני משפחתו בחיפה הודעה משלטונות הצ־בא הבריטי, כי הוא מת לאחר מחלה והוא הובא לקבורות ב־טכס צבאי מלא לפי כללי ה־דת היהודית בהשגחתו של ה־רב ברודי.

אחיו של המנוח, יצחק ד־ניגו, המתגורר בחיפה ציין, כי הוא ואחיו יהודה דניגו, מתכוננים לפנות לרב הצבאי הראשי של צה"ל ולשר הב־טחון, בבקשה להעביר את עצ־מות אחיו לקבורה בישראל. הוא אמר, כי זו הפעם הרא־שונה שראה את קבר אחיו.

כתב עתי"ם מוסיף, כי עד כה נתגלו בבית הקברות הצב־אי הבריטי שבפאיד קברותי־הם של תשעה יהודים. ששה קרובים של נפטרים אלה פנו לרבנות הצבאית בבקשה להע־ביר את עצמות בני משפחו־תיהם לישראל.

זכו בהגרלת מפעל הפיס

בהגרלת מפעל הפיס במספר 46/73, שנערכה אמש, זכו ה־כרטיסים הבאים:

בסך 150,000 ל"י זכו המספ־רים: 313728, 632529. בסך 50,000 ל"י זכה המספר — 569004.

בסך 12,500 ל"י זכו המס־פרים: 280766, 745510.

בסך 6,250 ל"י זכו המס־פרים: 039072, 331059, 536808, 579258.

בסך 1,250 ל"י זכו המס־פרים הבאים: 002204, 035336, 054788, 152975, 256204, 321950, 343469, 348452, 450497, 451115, 455819, 486712, 513543, 515350, 534582, 551398, 563503, 619197, 689958, 741696, 771416.

בסך 600 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: — 13072, 29452, 42496, 46591, 50397, 57312, 68226, 78011, 81223, 99035.

בסך 250 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: — 02169, 04567, 07748, 08454, 08713, 09604, 09995, 13417, 13436, 15178, 17018, 24879, 29316, 37695, 38871, 45746, 54847, 59084, 64354, 77053, 83368, 84446, 85413, 86897, 95103.

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: — 1553, 3106, 4027, 6772, 7888, 9123, 9918.

בסך 50 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: — 0236, 0422, 0982, 1115, 1182, 1406, 1438, 1519, 1665, 1734, 2909, 3189, 3498, 3450, 3540, 4053, 4082, 4222, 4369, 4832, 5502, 6223, 6735, 6766, 6863, 6878, 6945, 7369, 7813, 7816, 7964, 8171, 8516, 8525, 8898, 9044, 9189, 9191, 9710, 9916.

בסך 4 ל"י זכו כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספ־רה 5.

תוצאות הגרלת זוטא מסדרה 47/73:

בסך 30 ל"י יזכה כל כרטיס זוטא שמספרו מסתיים ב־434, 584.

בסך 10 ל"י יזכה כל כרטיס זוטא שמספרו מסתיים ב־394, 848.

בסך 8 ל"י יזכה כל כרטיס זוטא שמספרו מסתיים ב־10, 16.

בסך 4 ל"י יזכה כל כרטיס זוטא שמספרו מסתיים ב־05, 20, 21, 29, 32, 35, 43, 44, 56, 59, 61, 62, 64, 66, 70, 74, 83, 87, 88, 90, 98.

רק הפרסום הרשמי של תוצאות ההגרלה מחייב את מפעל הפיס.

לחוזרים מהשבי!

על שובכם בשלום הביתה מברכים באהבה

בית משכית

תמר
בת
רינה ויצחק
שכטר

דני [אברהם]
בן
יצחק (ז"ל)
ואסתר ליפשיץ

נשואים

החופה נערכה בחוג המשפחה

חיפה 15.11.73

נילי (לבית בקר) ויוסף מרגלית

נשואים

תל־אביב, 15.11.73

מלכה ואורי גנני

שמחים להודיע על הולדת בנם הבכור יובל

נכד

לרחל ויוסף גנני — דימונה

דבורה ואליעזר סגל — ירושלים

ערד, 9.11.73

היום יותר מבכל זמן אחר חשוב לך להיות בקשר עם ספקיך, לקוחותיך וידידך בחו"ל

שלח להם כרטיס ברכה

בטעם מיוחד של ליאון המדפיס לחג המולד או לשנה החדשה

ליאון המדפיס בע"מ

המגיד 7 תל־אביב טל. 614209, 621183

פרסום פסק־דין במשפט־אבהות

בית המשפט המחוזי של מחוז אינדרה־סונג פסק ב־25.9.72 פסק־דין בתיק 5/69A, והכריז את האזרח הישראלי דני ליבוביץ, יליד 13.3.47 (כתובותיו הידועות האחרונות הן: רח' בלפור 43, תל אביב, ות.ד. 9729, חיפה) כאבי הילד רוג'ר שנולד ב־12.7.69.

כיון שאי־אפשר לגלות את מקום־מגוריו של דני ליבו־ביץ, נמסר לו בזה בפסק־הדין בהתאם לסעיף 181 של חוק בתי־המשפט של נורווגיה. אם יתקשר עם משרד בית המשפט המחוזי, או עם השגרירות המלכותית הנורווגית בתל־אביב, יקבל את מלוא נוסח פסק־הדין.

INDRE SOGN COUNTY COURT
SOGNDAL, NORWAY
May 9, 1973

פאב מסעדה „הקו" בהרצליה פיתוח

פתוח ערב ערב משעה 7

הסטייקים הטובים בארץ
המבורגר הטוב ביותר בעולם
פעם אנחנו אמרנו
עכשיו לקוחותינו אומרים זאת עבורנו.

בואו ותהנו מאווירה חברתית ונעימה בפאב כשר.

רותי וסיריל

מול מגדל דניאל — הרצליה פיתוח

לחיילי אשדוד!

שילחו ד"ש למשפחותיכם בטלפון:

055 - 22720
משעה 7.30 עד 18.00 בערב

055 - 22222
משעה 18.00 עד 7.30 בבוקר

פריסות השלום יועברו מיד עם הגיען למשפחותיכם

עיריית אשדוד

לתושבי אשדוד.

החזית תלויה בעורף!

התנדבו לפעולות סיוע למשפחות מגוייסים

רשום מתנדבים במרכז ההתנדבות העירוני רח' „שלדג" מס' 5, טלפון 055-22720

עיריית אשדוד

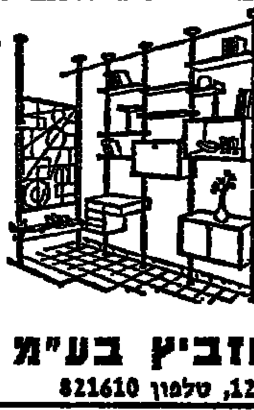

מדפים וספריות
להרכבה עצמית
ברים, מזנונים,
שולחנות כתיבה,
מחיצות ואביזרי נוי.
עיצוב וסידור
חנויות ומחסנים
המכירה בסיטונות
וליחידים

ספריות על עמודים
לתלמידים בהנחה.
✶ תצוגה מתמדת
במקום.
✶ פתוח כל היום.

א. את י. יוזביץ בע"מ
נחלת־בנימין 120, טלפון 821610

קרא בגליון השבוע של

שבועון הבידור לכל המשפחה

להיטון

חקירה מיוחדת:

✶ על שירי המלחמה — מה ישודר ומה לא

✶ המלחמה הפרטית של כוכבי הצמרת

✶ שערוריה חדשה בפסטיבל החסידי

✶ קצת חדש מהגשש

✶ כתבת ענק מצולמת: מי אתה ג'ק לורד

וכמו כן:
עדנה לב, אריק איינשטיין
תיקי דיין, רוג'ר מור,
רוד סטיוארט ואחרים.

אוניברסיטת חיפה

מבקשת לשמור על הקשר עם כל מוריה, תלמידיה ועובדיה באשר הם.

המגוייסים, הפצועים והמחלימים מתבקשים למסור את כתובתם הצבאית או האזרחית ושמות חוגיהם. נא לפנות בהקדם בכתב למזכירות האקדמית או לטלפון מספר 04-254424 ר04-254494.

על מועד פתיחת שנת הלימודים תבוא הודעה נוספת.

ברכת בריאות ושלום
שלוחה לכל תלמידינו

אוניברסיטת בר־אילן

מודיעה על פתיחת הלימודים לסטודנטים חדשים מחו"ל

ביום ראשון 18.11.73 כ"ג בחשון תשל"ד

סטודנטים שטרם הופיעו בלשכת דיקן הסטודנטים לבירור תוכניתם יופיעו ביום ראשון ב־8 בבוקר.

לימודי יסוד

היחידה ללימודי יסוד מודיעה על פתיחת הקורסים לסטודנטים מחו"ל לכל השנים ביום ראשון ה־18.11.73 כ"ג בחשון תשל"ד

פרטי הרשמה אפשר לקבל בלשכת דיקן הסטודנטים

אוניברסיטת בר־אילן

בית הספר לעבודה סוציאלית
המחלקה לפסיכולוגיה

לאור המצב נפתח שרות ייעוץ לתושבים הנמצאים במתח נפשי והזקוקים לייעוץ.

משרדי בית הספר לעבודה סוציאלית והמח־לקה לפסיכולוגיה יהיו פתוחים במשך השבוע בין השעות 8.00—16.00 טל. 757461.

כשהמשרדים סגורים אפשר להתקשר לטלפונים הבאים: — 906331, 745649, 752839, 782998, 221164.

מהדורה חדשה של
הרומאן הישראלי רב־המכר

בין הר לנחל

מסע הרפתקאות בישראל תש"ח...

מאת אפרים צורף

המשורר ק.א. ברתיני: „...הספר נקרא ברהיטות, והתמונות יוצאות ברורות, והדמויות חיות. הרבה רעיונות על מציאותנו במשך הדור והדורות, כאן וגגולה.

244 עמ'; המחיר: 13 ל"י; בכריכה הדורה

„בינאור", גבעתיים, ת"ד 50; טלפון 722940

אולמי לחיים פותחת ביום 18.11.73

מסעדה שרות עצמי תחת השגחת הרבנות במחיר אחיד של — 6 לירות.

ארוחה דשנה עם 4 מנות ומשקאות קלים

שעות השרות בין 11.30—15.00.

אולמי לחיים בע"מ

תל־אביב, רחוב המסגר 48

דוקרט־פז בע"מ
ביח"ר לסריגים
חיסול עודפי ייצוא מאיכות מעולה

✶ לגברות ✶ לגברים ✶ לנוער

✶ הזדמנות מיוחדת שמלות צמר עבה — 35 ל"י בלבד

לוד: אזור התעשיה (ע"י פלרד), שעות 8.00—16.00
ת"א: שד' רוטשילד 75 (פ' מזאה) שעות 8.00—17.30

קיבוץ בית אורן מחפש

דיזל גנרטור

תלת פאזי

משומש 30—50 ק.ו.א.

טלפון 04—222111

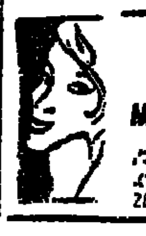

שמלות הריון

חליפות, טוניקות, מכנסים ארוכים, סרפנים ושמלות ערב

MASHA ★ מאשה

תל־אביב, המלך ג'ורג' 4 א', קומה ב', פינת מרכז בעלי מלאכה (ע"י אלנבי), פתוח כל היום ללא הפסקה טל. 282515

פדיון שבויים

אחדים משבויי צה"ל הפצועים במצרים, בשובם אתמול ללוד. הצילומים ע"י: "סטארפוטו", נחום גוטמן, מיכאל פרוידין ואפרים גולן.

רופאי "שיבא": הטיפול שקיבלו הפצועים במצרים היה הוגן

מצב רובם "משביע רצון"

מאת אהרון פריאל וישעיהו אביעם

במסיבת עתונאים, אותה כינסו ד"ר דוד קריילר וד"ר בולסלב גולדמן המכהנים כ־סגני מנהל המרכז הרפואי ע"ש שיבא בתל השומר, אמרו ה־דוברים, כי מצבם של רוב הפצועים שהובאו אתמול לבית החולים הוא "משביע רצון ב־דרך כלל".

מצבו של חיל אחד הוגדר כ"קשה מאד, בעקבות פגיעה קשה ברגל עם זיהום". הדוב־רים אמרו, כי לדעתם, "מרגע שהגיעו הפצועים לבית החו־לים במצרים, היה הטיפול ה־רפואי שניתן להם הוגן בהח־לט". הם תיארו את מצב רוחם של הפצועים אתמול כ"מ־צויין", וציינו כי "קשה לדעת כיום כיצד ירגישו מחר הפ־צועים, שחזרו מהשבי". ד"ר גולדמן וד"ר קריילר מסרו, כי עתה יחול בעריכת בדיקות יסודיות, ובטיפולים אפקטי־ביים, כדי לשפר את מצב ה־פצועים. "הטיפול הרפואי ש־קיבלו במצרים לא כלל פיזי־יותרפיה, דבר שיכול היה לתרום לשיפור מצבם. אולם עלינו לציין, כי הרושם ש־קיבלנו הוא, ששבויינו קיבלו מהצוות הרפואי בבית החולים במצרים יחס טוב". הדוברים הוסיפו, כי כל פצוע שחזר ממצרים הגיע עם סיכום ר־פואי חלקי וקצר ביותר, כתוב בשפה האנגלית, ובלי צילו־מים. הם הוסיפו, כי הפצועים באו עם פיז'אמות חדשות, תו־צרת צ'כוסלובקיה, אותן קיבלו לפני צאתם ממצרים.

חלק מהפצועים יזדקקו עוד לטיפולים כירורגיים. יש בינ־הם נפגעי גפיים, נפגעי עי־ניים ופגיעות בחזה.

מיד לאחר שהנהלת בית החולים קיבלה הודעה על בו־אם של הפצועים, הוכן חדר מיון מיוחד, ונפתחו שני מר־כזי מידע למשפחות, בשני שערי בית החולים. בכל "עמ־דת מידע" היכו לבני המשפ־חות אחות ועובדת סוציאלית ומסרו שמות החוזרים ואישורי כניסה לבית החולים. במכון לחקר הלב ע"ש הלר נתקבצו בני המשפחות שבאו לבקר את החוזרים. בני המשפחה קיבלו אישורים מיוחדים ל־היכנס לביתנים בהם אושפזו הפצועים, ורק על פי אישור זה ניתנה רשות כניסה. כש־מכל משפחה נכנסים, בפעם אחת רק שניים.

"שעה וחצי לאחר שהובאו הפצועים, יכלו בני משפחותי־הם לבקר אותם, ולא הקצבנו הגבלת זמן", אמרו ד"ר קריי־לר וד"ר גולדמן.

החולים תל השומר, בידיהם המסורות של אנשי הצוות ה־רפואי במקום.

"הם רוצים לדבר על הכל"

בראיון עם כתב גלי צה"ל ציין ד"ר מרדכי שני, מנהל בית החולים "שיבא" כי שוחח עם כמה מהחוזרים, ובין הי־תר עם טייס "סקייהוק", ש־נחשב כנעדר, ואשר אשתו ילדה בבית החולים לפני ש־בועיים. "הם היו בבידוד חלק גדול מהזמן שישבו בשבי, ו־עתה רוצה כל אחד מהם ל־דבר על הכל" אמר ד"ר שני.

ד"ר גולדמן מסר, כי הנ־הלת בית החולים העדיפה ל־רכז את כל הפצועים בביתנים מיוחדים — ביתנים 30 ו־35, אשר בדרך כלל משמשים ל־מחלקות פנימיות — כדי להק־ל על בני המשפחות השו־הים אתם בימים הראשונים ללא הגבלה, לאחר הפרידה הממושכת והקשה. הרופאים המקצועיים באים מהביתנים השונים ומטפלים בפצועים לפי הצורך.

התשעה לא הגיעו

אכזבה רבה ציפתה לכמה משפחות אשר קיבלו הודעה שיקיריהם עמוד להגיע עוד אתמול. נמסר, כי בנוסף ל־26 פצועים צריכים להגיע עוד תשעה שבויים — והדובר היה על בואם של תשעת השבויים היושבים כבר מאז מלחמת ההתשה בשבי המצרי. הורים רבים, שהמתינו שעות רבות במרכז הרפואי שיבא, הביעו התמרמרות וזעם על הדחיה בהבאת יקיריהם, כאשר הת־ברר כי לא הגיעו. הם הביעו את התקוה כי לפחות היום יז־כו לראות את יקיריהם בבית

לבני העומד להיוולד

(סוף מעמוד 3)

צון. אלו הן טיסות ראשונות. נרכוש נסיון ונספר אולי כ־מה תהליכים".

היום צפויות טיסות נוספות במסגרת ביצוע חילופי הש־בויים בין ישראל ומצרים.

אהרון פריאל מוסר:

עד שעות הצהרים המאו־חרות אתמול הועברו מ־בית חולים "שמואל הרו־פא" בבאר יעקב לנמל ה־תעופה בלוד 117 שבויים פצועים, שאושפזו בבית החולים.

כל שבוי שעזב את בית ה־חולים צויד בתעודות רפו־איות, הכוללות סיכום מצבו והטיפול הרפואי שקיבל ו־צילום רנטגן.

בשעות הבוקר המוקדמות הגיעו לבית החולים שני נ־ציגי הצלב האדום, רופא ו־עורך־דין, שנכחו בהעברת ה־פצועים.

סמוך לשעת הצהרים הגיע לבית החולים פרופ' ברוך פ־דה, מנכ"ל משרד הבריאות, שסייר עם ד"ר ולטר דוידזון, מנהל בית החולים "שמואל הרופא", בביתנים שבהם או־שפזו השבויים, ועבר על סד־רי העברתם. פרופ' פדה אמר: "יש לשבח את בית החולים "שמואל הרופא", שנערך בה־הירות לקלוט שבויים פצועים, והיה אחד מבתי החולים הפ־עילים ביותר בימי המלחמה".

העברת הפצועים נעשתה על פי רשימה שנקבעה על ידי הרופאים, לפי מצב בריאותם של הפצועים.

מנהל בית החולים ד"ר דוידזון אמר, כי מבחינה ר־פואית, "מצבם של רוב הפ־צועים השבויים מאפשר את העברתם בימים הקרובים ל־מצרים".

הפצועים הודו לצוות בית החולים על היחס והטיפול ה־רפואי הטוב. כמה מהם ציינו, תוך הבעת תודה, כי בשדה הקרב פונו במהירות על ידי חיילי צה"ל.

אחד הפצועים המצריים בי־קש במיוחד להודות להנהלת בית החולים על כי "במהירות כזאת דאגו להתקין לי מערכת שיניים תותבות חדשה".

פצועים סוריים ועיראקיים המאושפזים בבית החולים, אמרו, שהם מקוים, כי "ב־קרוב יגיע תורם לחזור ה־ביתה".

מיפגש בין רופאים ישראלים ורופאים מצריים וסורים שבויים

השבויים סיפרו כי לא חלמו לזכות ביחס אנושי ✶ הנוצרים ביקשו לארגן ביקור במקומות הקדושים

מאת מאיר שושני, כתב מעריב בחיפה

מיפגש רופאים ישרא־ליי־מצריי־סורי, נערך אתמ־ול, במחנה שבויים אי־שם.

המיפגש קויים ביוזמת ה־הסתדרות הרפואית בישר־אל והשתתפו בו 17 רופאים שבויים, מצריים וסוריים, שנועדו לשיחת ידידות עם עמיתיהם — ד"ר רם ישי, יו"ר ההסתדרות הרפואית בישראל והפרופ' שאול פלדמן, יו"ר המועצה המד־עית של ההסתדרות הרפו־אית בישראל. בפגישה הש־תתפו גם הרב רובין דובין, יו"ר הועד הציבורי באר־ה"ב למען שחרור השבויים הישראליים, הנעשה בימים אלה בישראל. כן השתתפו מר משה ברנע, מנכ"ל ועד הפעולה להצלת השבויים ועו"ד מתתיהו קרסנר, מ־פעילי הועד.

הרופאים השבויים זומנו לאולם בית הכנסת שב־מחנה השבויים וניהלו שי־חה ערה עם עמיתיהם ה־ישראלים, בשאלות רפו־איות ואחרות. תחילה גילו הסתגרות־מה למיפגש זה, אך אחר־כך הוסרו המחי־צות ואוירה נוחה שררה במקום.

הרופאים הישראלים צי־נו בפני עמיתיהם, כי הם מגלים ענין בגורל הרופ־אים המצריים והסוריים כ־עמיתים למקצוע. הרופאים השבויים, שגילם 25 עד 28, גויסו על־ידי כוחות תים במלחמת יום הכיפו־רים — רוב הרופאים ה־מצריים הם בוגרי האוני־ברסיטה בקהיר. הם סיפרו, כי היחס אליהם טוב ואף פעם לא חלמו לזכות ביחס כה אנושי כפי שהם זוכים לו במחנה השבויים הישר־אלי. מצד שני, התלוננו כי האוכל המוגש להם ב־שפע אינו לפי טעמם והיו מבכרים יותר פול וקבאב.

7 מן הרופאים, שהם נו־צרים, הביעו בפגישה, את רצונם לבקר במקומות ה־קדושים לנצרות. עמיתיהם הישראלים הבטיחו להפנות בקשה זו לשלטונות ה־מוסמכים ולאפשר להם בי־קור בקשתם לפני שובם לקהיר. כן ביקשו השבויים לאפשר להם לבקר בבית־חולים ישראלי, כדי לעמוד מקרוב על הישגי הרפואה בישראל.

כמה מהרופאים העלו על־נס את היחס ההומני־טרי של כוחות צה"ל ו־סיפרו, כי באוקטובר נפל בידי הישראלים סמוך ל־עיר סואץ בית־חולים על 8 רופאיו ו־34 חיילים מצ־ריים פצועים.

השבויים המצריים הופ־תעו לשמוע, כי רק ביום ד' מסרו השלטונות המצ־ריים את שמותיהם של ה־שבויים הישראליים הנתו־נים בשבי המצרי. השיחה גלשה גם להתנהגות ה־סורים, והרופאים המצרים הוקיעו, כשבויי מלחמה, את התנהגות הסורים אשר טרם המציאו לצלב האדום את רשימות השבויים ה־ישראלים שבידיהם.

הרופא הסורי, שבניגוד לעמיתיו המצרים, היה מ־סוגר יותר וסירב למסור פרטים אישיים לזהות את משפחתו, "התחמם" בהמ־שך המיפגש ואמר שמעולם לא היה מחוץ לגבולות סוריה. הרופא הסורי, סגים חאלד עקאשה, בן 32 מה־עירה כוויה, סיפר כי פתח לפני כשנה מרפאה, אולם סירב להשיב על שאלות נוספות.

★

היום עומדים להשתחרר מהמיכלאה הזו שבה כצו־יים הרופאים כ־750 שבו־יים מצרים נוספים. אוירת השחרור נתנה אותותיה ב־מיכלאות השבויים הסוריים והאחרים, לאחר המועקה שישרה במיכלאות, באשר ממשלותיהם הפקירו אותם ולא נכונו לבצע חילופי שבויים עם ישראל.

נהג אוטובוס "דן" יאיר פריצקר, שהסיע אתמול ב־בוקר קבוצה של שבויים מהמיכלאה לנמל לוד, אמר כי השבויים המצריים הב־יעו כל הדרך התפעלותם העמוקה מנוף הארץ וכי־כריה שראו בדרכם. הנהג אמר, כי השבויים לא הא־מינו כי שחרורם קרוב.

שוטרים מנעו "הסתננויות" לחדרי השבויים הפצועים

תשעים דקות לאחר שהועברו הפצועים מחדר ה־מיון אל חדרם — הורשו בני משפחותיהם לבקר אצלם. אנשי המשטרה, הצבאית והאזרחית, וכן אנשי המשמר־שרה, הקפידו, אף בצורה קיצונית, על סידרי הביקור: רק שניים מבני המשפחה הורשו להיכנס לחדרו של הפצוע. משיצאו — הורשו להיכנס שני מבקרים אחרים. חייל פצוע, שהוכנס על כסא־גלגלים אל חדרו של פצוע שהשתחרר מן השבי המצרי — נתבקש כ"יד לעזוב את המקום לאחר שאיש־הבטחון נוכח, כי אותו פצוע קם מן הכסא ועמד על רגליו...

"נסיתי ל"התפלח" אליו", הצטדק הפצוע, "אני כבר ותיק פה בבית־החולים ומכיר את כל התחבולות".

גם אנשי עולם התקשורת, שניסו בדרכים שונות להס־תנן אל חדרי החולים, נתקלו בחומה בצורה של התנגדות משטרתית. גם שני חברי מערכת "מעריב", שצוידו בידי הנהלת בית החולים ברשיון להצטרף אל משפחות, שהלכו לבקר את קרוביהן, במטרה לתאר את הפגישה המיוחדת — נידחו, ובנסות רבה, על־ידי שוטרי הביקורים.

איש כנסיה שווייצי ביקר אצל טייסים שבויים בסוריה

מאת שרי רובר, סופרת "מעריב" בז'נבה

הרב הראשי של קהילת ז'נבה, אלכסנדר ספרן, בי־קר אתמול במושב האקומני של מועצת הכנסיות — "הוואטיקאן של הפרוטס־טאנטים".

הרב בא לבקש, שיפעלו ב־אמצעות קשריהם בארצות ערב לטובת שבויינו בסוריה. למו־עצת הכנסיות נציגים בכל ארצות ערב, שם הם פעילים באמצעות הכנסיות היווניות, האורתודוכסיות והקופטיות.

ראש האירגון הבטיחו לע־שות כמיטב יכולתם.

בין היתר פגש הרב ספרן את יוהאן סנוק, מראשי ה־אירגון, שסיפר, כי בעת בי־קורו לפני ימים אחדים ב־סוריה נפגש עם שני טייסים ישראלים — אורי שחק ויורם שחר — ושוחח אתם. דיווח על שיחה זו הועבר לישראל.

גינוי בהולנד

סופר "מעריב" בהאג, הרמן בליה, מוסר:

60 תיאולוגים, אנשי כמורה הכנסיה הפרוטס־טנטית בארצות השפלה, פירסמו בהם זה גילוי־דעת, המגנה גינוי מוחלט את מצרים, סוריה ושא־ר ארצות ערב, שהחלו את מלחמת יום הכיפורים.

כנוצרים מביעים אנשי ה־כמורה את הקשר המיוחד ש־להם עם העם היהודי, ומוכ־נים הבינה בלתי מסויגת ב־קיום בטוח של מדינת ישראל.

גילוי הדעת פורסם בעקבות מכתב, ששלחו רבני ארצות השפלה ב־23 באוקטובר אל הסינוד של הכנסיה הפרו־טסטנטית ובו מיחו על שב־גילוי דעת ראשון של הכנסיה לא נכלל גינוי חד־משמעי של התנפלות הערבים על ישראל.

רבני הולנד, וביחוד רבה הראשי של האג, הרב פינק, קיימו מגעים אישיים עם עב־דת הכנסיות הפרוטסטנטית. בפגישה בבנין הקהילה היהו־דית בהאג גובשה עבודה ברו־רה שהנוכחים הקרובים קיב־לוה פה אחד. בפגישה זו הירצה פרופ' צבי ורבלובסקי מן האוניברסיטה העברית על עמדת ישראל בסכסוך הנוכחי.

אותם אנשי הכמורה פנו במכתב אל ממשלת סוריה, בבקשה דחופה להגיש ל־צלב האדום את רשימת ה־שבויים. גם ממשלת בריה"מ נתבקשה להשפיע על דמשק בענין זה, במכתב אל השג־ריר הסובייטי בהאג, שעליו חתמו ראשי הסיעות בפאר־למנט ההולנדי.

חשודה בהתרמה ל"מגבית אישית"

אשה בתל־אביב, שהתרימה השבוע תושבים בבני־ברק ל־רכישת מתנות לחיילי צה"ל, נעצרה אתמול על ידי מדור הונאות במשטרת מחוז תל־אביב כחשודה בהוצאת כספים בטענות שוא.

משפחות בישובי העמק מצפות לשוב שבוייהן

מאת יוסף וקבמן

בבתי משפחות רבות ב־ישובי העמק שררה אתמול שמחה, כאשר נמסרה להם הידיעה, שבנם נמצא בשבי המצרי.

בקבוץ רשפים שמעו ב־שמחה, כי הטייס דוד דייד נמ־צא בין השבויים — אף כי מתוך שידורי רדיו קהיר ידעו כבר על שביותו קודם לכן.

בקבוץ גניגר־דוד מצפים ל־בואו של הטייס יגאל ליבנה, שגם למשפחתו נמסרה הו־דעה.

בקבוץ בית אלפא נודע, כי יהודה בורנשטיין בשבי.

במגדל־העמק שמחו לקבל את ההודעה כי אחד מבני ה־מקום, ביטון יעיש, נמצא ב־רשימת השבויים.

הקימו ועדת חקירה
שלה במוקדם: טעין

סידרו ממערב לסיאן

את קבר אחיהם
— בטלוויזיה

זכו בהגרלת מפעל הפיס

לחוזרים מהשבי!
על שובכם בשלום הביתה
מברכים באהבה
בית משכית

صكنا من الاصل

2266
100
2366
308
2674

בן־אהרן ,דוחה בשאט־נפש' החלטת הוועדה המרכזת

רואה בהחלטה לדון בדברים שיוחסו לו על דיין וגלילי ושרון „סיכום מחפיר, שיש בו נסיון להטיל צנזורה ✶ החלטה זו תהיה בטלה ומבוטלת"

מאת ישעיהו אביעם

מזכיר ההסתדרות, יצחק בן אהרון, שיגר אתמול מכ־תב אל מזכיר הוועד הפועל, ח"כ ישראל זכאי, ובו הוא מודיע לו כי הוא „דוחה ב־שאט נפש" את החלטת הוע־עדה המרכזת מהשבוע שע־בר לדון בדברים שיוחסו לו על השרים דיין וגלילי ועל אלוף אריק שרון.

במכתב מציין בן אהרון בין השאר:

„דומני שלא אטעה אם או־מר, שמאז קום ההסתדרות לא נתקבל סיכום מחפיר כזה, ש־יש בו נסיון להטיל צנזורה על דבריו של מזכיר ההסתדרות, תוך כניעה לכתב פלסתר של עתונות מסויימת ושל הליכוד. מכאן תלמד שהחלטה זו של הוועדה המרכזת תהיה בטלה ו־מבוטלת".

נראה שבן אהרון החליט ל־התעלם כליל מהחלטת הווע־דה המרכזת, אף שנתקבלה פה אחד, כולל נציגי מפ"ם ואח־דות העבודה לשעבר.

בינתיים רבו הידיעות על החלטתו הקרובה של בן אהרן להתפטר מתפקידו כמזכיר ה־הסתדרות. למעשה, מאז הודיע לאחר הבחירות בספטמבר על כוונתו להתפטר לא חזר עד היום לעבודה. הוא לא השתתף למעשה בישיבות המוסדות ה־עליונים של ההסתדרות.

על החלטתו להתפטר מתפקי־דו כמזכיר ההסתדרות ולהק־דיש עצמו לבעיות מדיניות — מסר לחבריו באחדות העבודה לשעבר כמה ימים לפני צאתו לארה"ב. בשובו השבוע נפגש עם כמה מחבריו, אתם הוא מקיים מגע בחטיבת אחדות ה־עבודה לשעבר. הוא גם לא בא לנכון להשתתף בישיבה הראשונה של הוועדה העליונה לתיאום המשק במדינה, שנע־רכה שלשום בראשותו של שר האוצר מר פנחס ספיר.

נראה שבן אהרון יודיע סו־פית על התפטרותו בתחילת ה־שבוע הבא.

הפסקת האש ניכרת במל"ח: כוננות במקום גיוס מלא

בעקבות הפסקת האש ש־נכנסה לתוקפה אישר יו"ר ועדת השרים לעניני כלכלה, שר האוצר מר פ. ספיר, את העברת מערך מל"ח ממצב של גיוס מלא למצב של כוננות.

רק מערכת התובלה היבש־תית שבאחריות משרד התח־בורה נשארה בשלב זה בגיוס מלא. פעולה זו נעשתה בעק־בות המלצת ועדת המל"ח ה־עליונה.

המעבר למצב של כוננות, עם אפשרות לגיוס מידי בהת־אם לצורך, בוצע ב־1 באוק־טובר. השינוי נעשה לאחר ש־המערך המגוייס של מל"ח עמד במשימות שהוטלו עליו בשעת חירום.

המשימות העיקריות היו:

1) הבטחת האספקה של ה־מצרכים והשרותים החיוניים, הדרושים לצרכי המאמץ המל־חמתי, ולקיום האוכלוסיה ה־אזרחית ברמה מתאימה.

2) תיאום הפעולות הבין־משרדיות המשולבות בתחומי כח, מים, דלק, מזון, אשפוז וכו'.

3) קביעת הקדימויות להק־צאת האמצעים שנשארו ב־משק, לאחר שעיקר המשאבים גוייסו לצה"ל.

הטיפול בנושאים הקשורים במשק הכללי (כגון ייצור, יצוא, אספקת שרותי נמל) ממ־שיך להיות כפי שהיה בעת הלחימה, באחריותם הבלעדית של המשרדים הממשלתיים, כל אחד בנושא עליו הוא מופקד גם בימי רגיעה.

משרד התחבורה ימשיך כ־בעבר להיות אחראי להפעלת התחבורה המגוייסת והמרותקת לצרכי מל"ח החיוניים ולצרכי המשק הכללי. משרד העבודה יטפל בנושאי כח אדם והתע־סוקה, שנוצרו עקב המלחמה ומצב החרום המתמשך.

מכירת ספרי יידיש שהכנסתם קודש לאגודה למען החייל

ביום שלישי 20.11.73, תפתח באולם התערוכות בבית שלום עליכם, רח' ברקוביץ (ע"י בית המשפט) תל־אביב, מכי־רת ספרים גדולה של ספרי יידיש.

ההכנסה קודש לאגודה למען החייל.

הצעה להבטיח זכות בחירה לכל בני 18 - ביום הבחירות

מאת ב. שמריהו

נציג המערך בוועדת ה־בחירות המרכזית לכנסת, ח"כ אברהם עופר, הציע ב־ישיבת הוועדה להוסיף ל־פנקס־הבוחרים באופן יוצא מן הכלל את כל האזרחים שימלאו להם 18 שנה עד ל־יום הבחירות — ה־31 ב־דצמבר.

פנקס־הבוחרים כולל עד כה רק אזרחים, שמלאו להם 18 שנה עד ל־12 בספטמבר. כדי להסיר טענות ולהבטיח זכות בחירה לכל בני 18, הציע ח"כ עופר, שיש להוסיף כ־15 אלף הנוספים ישר לקלפיות, אזרחים לפנקס, בלי תהליך של ערעורים, כשמשרד הפנים יודיע על בעלי זכות הבחירה.

ההצעה, שקרוב לוודאי תת־קבל, נמצאת כעת בדיון בינ־מפלגתי, ולאחר אישורה, תו־גש לכנסת כהצעת־חוק.

הצעה אחרת שהועלתה ב־ועדת הבחירות המרכזית היא להקים הפעם בכל קלפי ועדת קלפי משותפת לבחירות לכנסת ולרשות המקומית. הבוחר יצ־ביע בשתי קלפיות נפרדות ב־אותו חדר לכנסת ולרשות ה־מקומית, כשוועדת הקלפי תהיה משותפת.

„מוצב" חדש במזרח התיכון

(צילום: י.פ.פ.א.)

במכתב מפראג ליהודי בקנדה: „האופוזיציה הפוליטית בצ'כיה תומכת בישראל"

מאת רפאל אלדור

יהודי תושב העיר טורונטו בקנדה הופתע כשקיבל לפני כמה ימים אגרת־אויר מפראג, בירת צ'כיה, ובה הכרזת תמיכה בישראל, „בשם האופוזיציה הפוליטית ה־צ'כוסלובקית".

ההודעה פותחת בברכה, בשם „90 אחוז מאוכלוסית צ'כוסלובקיה", על שצה"ל הדף את כוחותיו התוקפים יותר של האויב. בהמשך נאמר, כי גם הצ'כים וגם הסלובקים גאים בעובדה ש„המפקד הגדול משה דיין הוא בוגר האק־דמיה הצבאית הצ'כוסלובקית".

ישראל מוזהרת שהאויב ישתדל להשיג עתה בדרכים דיפלומטיות את אשר לא הצליח להשיג בכוח, בהסתמכו על תמיכתן של ברית־המועצות ושל ארצות קומוניסטיות אחרות, ובכללן „ממשלת הבובות" של צ'כוסלובקיה.

בשאלת השטחים המוחזקים קוראת ההודעה לישראל לסרב לדון בנסיגה מהם, שכן „נסיגה כזאת מארצות זרות הנה בעיה עולמית, כולל לדוגמא הוצאת הכוחות הסובייטיים מצ'כוסלובקיה". „האופוזיציה הצ'כית" קובעת, כי לזכויותיה ההיסטוריות של ישראל על ירושלים ועל חצי־האי סיני יכולים להתנגד רק „בורים שמעולם לא קראו את התנ"ך".

אך כיון שהנפט בסיני בתקופת השלטון הערבי, צריכה ישראל לפצות את מדינות ערב בשני שלישים מהכנסתה מנפט זה.

מקבל המכתב המענין מפראג, מר אריה ברידזה, אינו מכיר את השולחת, ששמה וכתובתה מופיעים על פני ה־מעטפה. אף שההודעה עצמה איננה חתומה, אין הוא מטיל ספק במהימנותה.

בסיום ההודעה מתבקש המקבל למסור את המכתב, אם הוא מצליח לעבור את הצנזורה הצ'כית, לידי שגרירות ישראל בארצו. לכן מתפרסמת בקשה לפרסם את ההודעה בעתונות האוהדת את ישראל.

הסכם לשיתוף פעולה מדעי נחתם בין ישראל ורומניה

הסכם לשיתוף פעולה מדעי וטכנולוגי בין המועצה הלאומית למחקר ופיתוח ב־ישראל לבין המועצה הלאו־מית הרומנית למדע וטכנו־לוגיה נחתם בבוקרשט. על כך מסר ד"ר אליעזר טל, מנהל המועצה הלאומית ל־מחקר ולפיתוח במשרד ראש הממשלה.

ההסכם, שנחתם ביולי, הוא בתוקף לשלוש שנים עם אפ־שרות להאריכה בתום התקופה. ההסכם מגדיר את צורת שי־תוף הפעולה בין שתי המדי־נות, את נוהלי הביצוע וכן את צורת המימון.

על פי ההסכם יעמדו לרשות כל צד בכל שנה 30 חודשי מחקר להשתלמויות של מד־ענים ומומחים וכן 20 שבועות לשליחויות מדעיות ספציפיות קצרות מועד (7—21 יום).

יום העיון הראשון במסגרת ההסכם ייערך בישראל בחודש הבא, בנושא: שימוש בדש־נים ובחומרי הדברה לחקלאות.

כן נחתם הסכם מיוחד לשי־תוף פעולה מדעי בתחום ה־חקלאות בין מינהל המחקר החקלאי הישראלי לבין האק־דמיה הרומנית למדעי החק־לאות והיערנות. הסכם זה, הבתוקף לשנים 1973—1975, מהווה נספח להסכם לשיתוף פעולה מדעי בין שתי המדי־נות וחלק אינטגרלי ממנו.

לכשיתקבלו מרומניה האי־שורים הסופיים לביצוע ההסכם יוחל במימוש המעשי של תו־כניות המחקר בין שתי ה־מדינות.

מדד המחירים עלה באוקטובר ב־1.8%

בעשרת החודשים של השנה עלה המדד ב־17.9 אחוז

מדד המחירים לצרכן עלה בחודש אוקטובר ב־1.8 אחוזים. בעשרת החודשים הראשונים של שנת 1973 עלה המדד ב־17.9 אחוז — מסר אתמול דובר הלשכה המרכזית לסטאטיסטיקה.

העליה במדד בחודש אוק־טובר משקפת בעיקר את הת־יקרותם של מוצרי הלבשה והנעלה ושל ירקות ופירות, וכן עליה בסעיף הדיור.

מדד מחירי הפירות והירקות עלה בחודש אוקטובר ב־8.9 אחוזים. הפירות הטריים הת־ייקרו ב־14.9 אחוז, ואילו ה־ירקות ב־1.5 אחוזים בלבד. עליות אלה משקפות את ה־התייקרויות העונתיות הרגילות.

במחיריהם של מוצרי הל־בשה והנעלה חלה בחודש אוקטובר עליה בשיעור של 4.6 אחוזים. מוצרי ההלבשה התייקרו ב־5.5 אחוזים, ואילו מוצרי ההנעלה — ב־1.7 אחו־זים בלבד. התייקרויות אלה משקפות במיוחד את הופעת מוצרי ההלבשה וההנעלה ה־חורפיים במחירים גבוהים יותר מאשר בחורף הקודם.

סעיף הדיור עלה באוקטובר ב־1.7 אחוזים, בעיקר בשל עליית מחירי הדירות בבעלות הדיירים, כפי שהתקבלה מסקר חדש על נושא זה שערכה ה־לשכה. לפי הסקר הנ"ל, ב־תקופה אפריל—ספטמבר 1973 התייקרו הדירות ב־4.4 אחו־זים, בהשוואה למחירים בתק־ופה ינואר—יולי 1973.

בתל־אביב התייקרו הדירות בתקופה הנ"ל ב־9.5 אחוזים, בחיפה ב־6.6 אחוזים, בירו־שלים ב־2.5 אחוזים בלבד, ואילו בערי גוש דן ב־3.1 אחוזים.

הגרלת מינהל מלוה תשכ"ז 1966

בהגרלה ה־23 של סדרה ד' שנערכה ביום ה', זכו האגרות הבאות:

בסך 80 ל"י זכו כל האגרות שמספריהן מסתיימים ב: 0949; 1489; 2029; 2436; 2806; 3205; 3328; 3470; 3789; 4122; 4446; 4447; 4834; 5591; 5701; 5771; 6179; 6293; 7001; 7663; 7667; 8092; 8526; 8879; 8884; 9034; 9235; 9261; 9283; 9609.

בסך 100 ל"י זכו כל האגרות שמספריהן מסתיימים ב: 1125; 5344; 6141; 8937; 9946.

בסך 1,000 ל"י זכו כל האג־רות הבאות: 036557; 046203; 062400; 076424; 085435.

בסך 2,500 ל"י זכו האגרות הבאות: 073057; 084210.

בסך 5,000 ל"י זכתה האגרת שמספרה 072944.

בסך 10,000 ל"י זכתה ה־אגרת שמספרה 038958.

שיפור באווירה

למניות רבות נתחדשו הביקושים שגרמו לעליה סבירה בשערים ✶ מחיר הנת"ד חזר לרמה של שלשום — 4.31 ל"י ✶ גידול מרשים בריווחי „נייר חדרה" ✶ סדרה רצ"ט של מילווה ברירה, בסכום 30 מיל' ל"י, נמכרה ב־24 שעות

מאת ש. אבימל

עם פירסום הידיעות ב־דבר החלפת השבויים הש־תפר מצב רוחם של אנשי הבורסה, שכן גברה שוב האופטימיות לגבי אפשרות של הסדר מדיני במזרח ה־תיכון. [illegible] כל היצע ש־הופיע אתמול בעת המסחר, נקלט שוב ללא שינוי ב־דרך כלל. לחלק מן המניות התרכזו ביקושים קבועים, ו־אלה גרמו לעליות, שהוגדרו כמתקבלות על הדעת. שע־ריהן של כ־40 מניות נרשמו בעליה במשך 24 שערים יר־דו. המחזור הסתכם ב־0.7 מיליון ל"י.

ירידת הנת"ד משלשום ב־6 אג' היתה אפיזודה חולפת, שכן חל אתמול תיקון במחיר, אשר עלה כמעט את מלוא שיעור הירידה משלשום. בי־קוש התהלתי של 153 אלף דולאר „הקפיץ" אפוא את ה־מחיר ב־5 אג', ל־4.31 ל"י. המחזור: 59 אלף דולאר.

עד סגירת המסחר בצמודים לבדד לא היה ידוע בבורסה שיעור העליה במדד אוקטובר, אך הסוחרים ומשקיעים מר־כזים אחרים הוסיפו לבצע קניות מאסיביות בענפי מילוות הבטחון והקליטה. השערים הוקדבו בקצב של עשיריות הנקודה כלפי מעלה, לעתים אף מעל לערך הפאריטטי של האגרה הצמודה. המחזור ב־שוק אגרות החוב הסתכם ב־3.7 מיליון ל"י, מתוכו כ־1.25 מיליון ל"י באגרות ברירה, כמיליון ל"י בבטחון 80 ו־69 ו־420 אלף ל"י במילווה קלי־טה.

במפעלי „נייר חדרה" מסרו אתמול בבורסה התל־אביבית ובבורסה האמריקאית הוצאות בלתי מבוקרות למחצית הרא־שונה של שנת העסקים שלהם. המכירות נטו של המפעל הס־תכמו בין 1.4.73 לבין 30.9.73 ב־76.8 מיליון ל"י, לעומת 60.029 מיליון ל"י בתקופה ה־מקבילה אשתקד (גידול של 28 אחוז). סעיף הריווח הנקי לאחר הפרשה למסים גדל מ־4.876 מיליון ל"י ל־6.11 מיל־יון ל"י — גידול של כ־26 אחוז. הריווח לכניה גדל מ־16.9 אג' ל־21.2 אג'.

בבדדי המשנה של 20 המני־ות הפעילות חלו אתמול ה־שינויים הבאים: כספים — עליה של 0.10 אחוזים, ל־87.80 נק'; מקרקעין — עליה של 0.62 אחוזים, ל־93.98 נק'; תעשיה — עליה של 0.69 אחו־זים, ל־88.09 נק'.

סדרה רצ"ט של מילווה ה־פיתוח (ברירה), שמכירתה החלה שלשום בבוקר בסכום של 30 מיליון ל"י, נמכרה במלואה בתוך יום אחד. סדרה זו הונפקה לפי מדד בסיסי של 165.4 נק'. עליית מדד אוק־טובר ב־3 נק' (1.8 אחוזים), כפי שפורסמה בשעות אחה"צ, תעביר את המדד הבסיסי של הסדרה החדשה, אשר תונפק ביום א' הבא, על 168.4 נק'.

דלק ש	153	+ 0.5
דלק מ	160.5	+ 3.5
קרור 10	208	—11.0
ספנות	173	+ 1.5
מקרקעין בינוי פיתוח הדירה		
הכשר הישוב ש	190	+ 3.5
ישרם	158.5	+ 2.0
מטעי הדר	93	+ 2.5
נאות אביב	70	+ 2.0
רסקו מב'	87.5	+ 0.5
רסקו	67	+ 0.5
תעשיה		
אלקו 2.5	107.5	+ 2.0
אתא ג'	119.5	+ 4.5
דובק	333.5	+ 0.5
נייר חדרה	300	
עסיס	220.5	+ 4.0
תדל	285	+ 2.0
עלית	312	— 1.0
חברות להשקעה ולאחזקה		
אלגר ב	82	+ 2.5
אלרן מ	179.5	+ 0.5
פז	93	+ 1.5
וולפסון ב	97.5	+ 1.5
כורזי השקי'	105	— 0.5
כור	156	+ 2.0
כלל השקי'	179.5	+ 1.5
כלל תעשיות	190	— 0.5
חברות נפט		
נפטא	99	+ 2.0
לפידות ע"ש	119	+ 4.5
מילווה קליטה		
1963 א'	283.2	+ 1.0
1963 ב'	264.6	+ 1.6
1964 א'	263	+ 1.0
1965 א'	242.5	+ 4.5
1965 ב'	217.7	— 1.0
1966 א'	197.2	+ 0.3
1966 ב'	196.9	+ 0.5
1967 א'	189	— 0.1
1967 ב'	184	— 0.5
מילווה בטחון 1968		
א	112.8	— 0.4
ג	108	+ 0.3
ה	106.2	— 0.3
ז	200	+ 0.5
כ"א	98.9	+ 0.3
כ"ב	197.6	+ 0.2
כ"ד	195	+ 1.2
מילווה בטחון 1969		
ב	192.2	— 0.1
ד	190.1	+ 0.2
ו	188.3	+ 0.6
ח	189.8	— 0.8
כ"ג	181.8	+ 0.8
כ"א	157.3	— 0.3
מ"ג	183	+ 0.6
כ"ד	181.5	+ 1.0

אשנב הבורסה

המדדים הקבוצתיים
המקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

המדד הכללי	259.10	+0.58
כספים וביטוח	219.87	+0.12
בנקים מסחריים	246.83	—0.06
ב. למשכנתאות	216.64	—0.07
מוסדות מימון	198.96	+1.12
חברות השקעה	213.28	+0.41
תעשיה	404.95	+0.09
מסחר ושרותים	346.45	—0.05
מקרקעין ובינוי	213.70	+0.61

מדד פיא לערך ההשקעה ב־20 מניות פעילות (100 = 31.12.72)

88.64	+0.36

בנקים מסחריים וחברות לאחזקות בנקאיות		
אי.די.בי. בכ'	214	— 1.0
דיסקונט א	495	+ 2.0
בל"ל	277.5	
בנקים למשכנתאות		
אפותיקאי ב	213	— 1.0
כפתות	208.5	— 0.5
מוסדות מימון מקצועיים		
פת' תעשיה מב'	70	+ 2.5
ביטוח		
אריה	221	+ 2.0
סהר	218	— 2.0
מסחר ושירותים		
בית הרכב	66.5	— 0.5

פטור מאגרת שהייה ועבודה למתנדבים

מתנדבים שהגיעו לישראל בעקבות מלחמת יום הכפורים יקבלו אשרת שהייה ועבודה ללא כל אגרה — זאת הורה שר הפנים, ד"ר י. בורג.

הוראות מתאימות הוצאו לכל הלשכות לעלייה ומירשם.

כן נמסר, כי יינתן פטור מ־מס שהות־יתר, המוטל על מי שלא חידש אשרתו בתום תוק־פה — לכל אותם שתוך כדי שהייתם התנדבו לפעילות עבור המשק והמדינה.

ועדת הכספים תדון בהעלאת תעריפי החשמל על צריכה מעל למיכסות

ועדת הכספים של הכנסת תדון בשבוע הבא בהחלטת מו־עצת המנהלים של חברת ה־חשמל להעלות את תעריפי ה־חשמל על צריכה מעל למיכ־סות שיקבעו, עקב הצורך ל־צמצם את השימוש בחשמל.

חיילים שכחו

■ [illegible] 914880, [illegible]

■ חייל שכח חבילה [illegible] 12.11.73 [illegible] 053-27822.

■ ב־11.11.73 [illegible] 02-447419, [illegible]

■ חיילים [illegible] 12.11.73, בשעה 6.00 [illegible] 800 לירות [illegible] 200 לירות [illegible]

■ [illegible]

■ ב־13.11.73 [illegible]

תושבי חיפה והקריות- הבו בקבוקים!

ימי המלחמה גרמו לכך, שכמויות גדולות של בקבוקים הצטברו בבתים רבים - בקבוקים אלה דרושים עתה לקיום אספקה סדירה.

ההנהגה המקומית לצופי חיפה, בשיתוף עם חברת "שמן", תארגן

מבצע של איסוף בקבוקים ריקים בחיפה רבתי והקריות.

המבצע יכלול את שכונות חיפה (העיר התחתית, הדר הכרמל, הר הכרמל, אחוזה, נוה שאנן, בת גלים), טירת הכרמל והקריות - קרית מוצקין, קרית ביאליק, קרית חיים וקרית אתא.

מבצע "הבו בקבוקים" ייערך בשני שלבים:

שלב א' - מוצאי־שבת, 17 בנובמבר 1973, מצאת השבת.

שלב ב' - יום שלישי, 20 בנובמבר 1973, בשעות אחה"צ והערב המוקדמות.

הפידיון המלא של הבקבוקים שייאספו- קודש כתרומת צופי חיפה לאגודה למען החייל.

במסגרת מבצע "הבו בקבוקים" ייאספו אך ורק בקבוקים בגודל הסטנדרטי - כאלה אשר צילומם מופיע במודעה זו.

במקרה ואתם מתכוונים להעדר מדירתכם בשעות המבצע וברשותכם בקבוקים כמבוקש, אנא השאירו אותם ליד הדלת.

"הבו בקבוקים" - סייעו למשק, תנו יד לחיילים!

ההנהגה המקומית לצופי חיפה

האגודה למען החייל בישראל

שמן

(מודעה)

ממחדל — ליוזמה!

מתוך ראיון עתונאי עם מאיר פעיל

— היש לך להבהיר כ„מוקד" דעה מגובשת על המהלכים ערב המלחמה?

— לדעתנו, המחדל העיקרי היה העדר־יוזמת־שלום ישראלית. אפשר לומר שאחרי מלחמת־ששת הימים בא מחדל של שש השנים. ידענו שהנזק שגרם מחדל זה הוא בבידוד המדיני של ישראל ובהיזוק רצון הלחימה של אויביה. במלחמה למדנו להכיר גם נזק שלישי: זריעת שאננות בתחושות כתפי־פנים. בסיסמא „כצבגו הבטחוני" לא היה טוב יותר? ההנהגה הכוונה רק למצב של לא־שלום ולא־מלחמה. היא לא הכינה את העם לאפשרות־שלום ועכשיו מתברר שגם שאמונתה בסטטוס־קוו מנעה גם את ההכנה למלחמה. זהו הרקע הפסיכולוגי במהלכים הספציפיים יותר של עיוות התמונה המודיעינית וזלזול בכוננות, מהלכים שביחס אליהם היינו הראשונים להציע ועדת־חקירה פרלמנטרית.

— היש, לדעתך, סיכוי לשמירת הפסקת־האש ולהתקדמות לשלום?

— הסכם הפסקת האש הוא פשרה סבירה. חידוש המלחמה עשוי להקנות לנו יתרון צבאי אותו הוא עשוי גם להגביר את לחץ ההתעצמות ולצמצם את חופש התמרון המדיני שלנו, שלא לדבר על הקרבנות. מפקדי צבא במיוחדים צריכים להבין שלנצחון צבאי יש ערך רק אם הוא כורך להישג מדיני.

קווי הפסקת האש הם מסובכים. יש סכנה של „התפרצויות". ביחס לאלה חשוב להבחין אם מדובר ביוזמות מקומיות או מרכזיות. אנו מצדנו חייבים לקיים את ההסכם בהגינות, ולדרוש אמינות כלפי כל הגורמים: דעת הקהל, הארים והמצרים. במריס סביב הפסקה־האש צריך להתעקש — אבל רק בשאלות מכריעות, ויש להבחין בין עמידה על אינטרסים חיוניים לבין שאלות־יוקרה. התקוה הגדולה היא בעבר מהפסקת־אש לשלום.

— יש לכם, אנשי „מוקד", הצעות בקשר לזה?

— כן. אין לחכות לתוכניות קיסינג'ר. יש ליזום תוכניות שלום ישראליות. עלינו להבהיר היטב שישראל מוכנה עקרונית לנסיגה מסיני בצורה ובמועדים שיוסכם עליהם, אם תהיה מצרים מוכנה להכיר בזכות קיומה של ישראל ולחתום אתה חוזה שלום, בו ייקבעו גבולות־השלום ויוסכם על פירוז יציב של סיני. על בסיס הסכמה עקרונית כזאת אפשר יהיה לגשת לביצוע בפועל של ההסכם. בשלב ראשון למשל, תוכל לבוא נסיגה ישראלית של כמה עשרות קילומטרים אל מזרח התעלה, תמורת פתיחת תעלת סואץ בפני שיט ישראלי ופירוז השטח המפונה ממזרח־התעלה. לאחר פרק־זמן מוסכם, בו יחל כבר הדדי ויתנהל שיט ישראלי בסואץ, נוכל לעבור לשלבים אחרים שעיקרם — פינוי סיני תוך פירוזו המלא והתקרבות מדינית מצרית־ישראלית. תהליך מודרג כזה עשוי להביא לנורמליזציה ביחסים בינינו לבין מצרים ולהעניק לחוזה השלום אמינות הדדית. על פירוז כולל של סיני יש להתעקש שכן איננו רשאים להיות תלויים בחסדי רצונם הטוב של שכנינו. תמיד יהיה עלינו להבחין בין שאלות של עומק אסטרטגי ומרחב־התראה כהסדרי־בטחון לבין הבעלות המדינית על השטחים. היום מתחילה הפרדה זו להיות מקובלת על רבים.

— התוכל מצרים להתחייב על הסכם שלום נפרד עם ישראל? ומה יהיה על בריתה עם סוריה והתחייבותה כלפי הפלסטינאים?

— השאלה מורכבת. הבעיות רבות וקשות. אני משוכנע שאם שני הצדדים יעלו על דרך ההידברות המדינית, התכליתית והכנה — יוכלו למצוא פתרון גם לבעיות מסובכות. נקח, למשל, את הנושא הפלסטינאי שהעלית. הוא נוגע בשורש הסכסוך וגם בעית ירדן קשורה בו. אני חושב שעלינו להכיר בעובדה שהארץ הזו הפכה במהלך ההיסטוריה שלה למולדת שני העמים ולשניהם מגיעה הזכות לחיים כמדיניים עצמאיים. לכן אני בעד הכרה ישראלית בזכות העם הערבי־הפלסטינאי להגדרה עצמית שתמומש אך ורק על בסיס של דו־קיום בשלום ובבטחון עם ישראל. דובר כבר על הנזק הכרוך בשלילה של עם אחר. זה היה מוקד הויכוח שניהלנו נגד „מיסמך גלילי". היום מבינים רבים את האבסורד שבמיסמך הזה. אילו היתה הממשלה הזו יודעת להפיק לקחים באומץ היתה מכריזה עתה על ביטול „מיסמך גלילי" והיתה מעודדת בחירות דמוקראטיות בגדה כדי שהפלסטינאים החיים תחת שלטוננו יבחרו נציגות מוסמכת שתוכל להשתתף בכל כנ"ס שיתנהל על עתיד השטחים בהם הם חיים. זה היה מוציא קלף חשוב מידי סאדאת ומשמש משקל־שכנגד לעמדת הארגונים הפלסטינאים הקיצוניים.

— ומה בקשר לירדן, כיצד יגיב חוסיין על מהלך כזה?

— לדעתי הדבר יאיץ בו להיכנס לבריכה. גם כאן נצדיף ללכת צעד־צעד. כך נהיה בטוחים יותר במהימנות ההסדרים לאחר שנעמידם במבחן־המציאות. וכך נאפשר תהליך מודרג של נורמליזציה ביחסי שני העמים. בשלב ראשון בהסכם־שלום הייתי מציע נסיגה ישראלית לקווים של „תוכנית אלון". אולם רק ב־4 תנאים: א) חוסיין יסכים לשיתופה של הנציגות הנבחרת של הפלסטינאים במשא־ומתן. ב) כל הגדה המפונה והוהר בה גר־כוות בשכונות אזרחית בלבד. ג) יבוטל החרם הכלכלי הירדני ויכונן שיתוף־פעולה לייצוב הפריטים והשיקומם. ד) יתכוננו יחסים דיפלומטיים. ישראל, כצוות, תוכל להית באחד השלבים האלה בכל הופעי ירדן, נוכחות ירדנית־פלסטינאית בחלק מירושלים המזרחית ואולי אף את צירופה של עזה לחבל הפלסטיני של ירדן.

אסור להתייאש מהסכם־שלום גם עם הסורים, אעפ"י שקשה כיום להעלותו על הדעת. אולם אם תכתנה האוירה במזה"ת נוכל גם כאן לעבור ביישמת הכלבים והפירוז ותוך הקפדה על מאחזים צבאיים ישראליים בנקודות מפתח של הרמה גו־כה, אולי, להגיע גם כאן לשלום של פשרה שאין בו סיכון לבטחוננו.

התוליה הראשונה היא, בכל אופן, מצרים ואנו מציעים לא להשהות עוד את יוזמתנו.

— מדוע, בעצם, החלטתם? מה מוקד? מדוע לא אפשר למשמשה ההתמקה על עקרונים הדיוניים?

— מערכת יחסינו עם האמריקאים היא כזו שהלחץ שלהם אינו עדיין אקוטי. עדיין יש בידינו מרחב תימרון כסוריה. השאלה היא — כיצד לנצל זאת? היש להביא לדחיית המו"מ מתוך מחשבה שיתגלה אולי „פתח־תקוה" שישאיר את עיקר השטחים בידינו — חזרה לאשליית הסטאטוס קוו — או להעלות יוזמת־שלום משלנו? לדעתנו עלולה סחבה להביא אילוץ לנסיגה ללא תמורה מדינית נאותה. לעומת־זאת, ביוזמת שלום משלנו, עצמאית ככל האפשר, יש סיכוי לקבל תמורה הוגנת מהצד המצרי או הירדני. וזה, כמובן, רק סיכוי אבל סיכוי שכדאי לבחון אותו. ודאי שצריך להתמקח. השאלה היא — על מה? על תוספת שטחים לשמם, או על פתרונות קונקרטיים וקפדניים לבעיות המדיניות המבטיחות כמו ערבויות בטחוניות והסדרי־בטחון מתאימים.

בפרשת ירדן־פלסטין אין לכאורה, כל צורך להיחפז. לא מופעל עלינו כרגע שום לחץ. אך גם כאן יש להקדים יוזמה ללחץ. אם נבחין יגיע תור הלחץ גם בקשר לגדה. אין לנו עניין שהפתרון יתבצע תוך לחצים ובסיוע כוח חיצוני של הארים שיתווצר בינינו לבין שכנינו בצורה.

— אנו נמצאים בשלב מאוחר של ייצוב הפסקת האש, ואולי גם במעבר להידברות על שלום. הזוהי השעה היפה לבחירות?

— דחיית הבחירות למלחמה היתה מקרית. אך כשחושבים על ההכרעות הגורליות בשאלות השלום שאנו עומדים בפניהן יש לראותה גם כהכרחית. לממשלה חסרה סמכות ואנו זקוקים לכנסת ולממשלה חדשות. אף־בזה כדי להצדיק את המצדים המבוהלים של התפוררות הסמכות שאנו עדים לה היום. מעולם לא התנסינו בתופעות נוסח־„מקארתור" כמו אלה שאריק שרון הכניסנו לתוכן. שני דברים חמורים כאן במיוחד: א) הדלפת מידע צבאי אל האויב באמצעות ראיונות לעתונאי־חוץ. ב) אין־אונים מצד השלטון כלפי התופעה של גנרל סורר, היכול לערער את הדמוקראטיה הישראלית. אכן, הסלחנות לחריגים שהרגו גנרלים מבוסיים נושאת את פריה הכר.

ייתכן שדווקא בגלל תופעות כאלה בריא שתתקיימנה בחירות. אנו הצענו לקיימן בינואר. רצינו לאפשר את פתיחת הרשימות מחדש. קשה לנו להגיע שאותו צוות שהיה אחראי למיסמך גלילי־גולדה־דיין והיה אחראי לחוסר הכוננות למלחמה ולחוסר ההכנה הנפשית לשלום יעמוד שוב בהנהגה. היום מבין כל יודע־קרוא־וכתוב מה הבקבל הבטחוני שהיה להתיישבות בשטחים ברמה, לכשל. או שהיה יכול להיות לעיר ימית במיתחמהנו על הקיום. במקרה הטוב ביותר: אפס. אלה שחשבו על הקצאה כאות ביטחוניים דברים שאינם מוסיפים ליכולת העמידה ולבטחון שלנו ולא כלום, במקום לדאוג למספר גדול יותר של פגזים במקום הנכון — צריכים ללכת. בכוונתם את ההוכחה הפוליטית־הטריטוריאלית שלהם בשם „בטחון" הוסיפו חטא חינוכי על פשע מדיני. לשלושת ה„היגבים" העיקרים של מדיניותם: בידודה של ישראל, חיזוק רצון הלחימה של אויביה וזריעת שאננות בעם, הוסיפו, על־ידי שימוש בבלים שלא־כהלכה גם „היגב" רביעי — השחתת הלשון העברית. „מוקד" ראתה עצמה תמיד כנושאת עיקרית בעול העבודה החינוכית־הרעיונית שנעשתה הכרחית בשל השחתה זו של השפה, הערכים והמדיניות. היא תוסיף לשאת בה, גם כשלאור לקחי־המלחמה נהפכו דעותיה „החריגות" לנחלת־רבים.

(קרא את הראיון בשלמותו בחוברת „מוקד" על המלחמה שתצא לאור בקרוב).

עצרת „בשוב לוחמים" מטעם „מוקד"
לשלום ולתמורה סוציאליסטית מיסודן של מק"י ותנועת „תכלת אדום" — תתקיים בליל שבת 30.11 בתיאטרון הקאמרי. פרטים במודעות. חברים ואוהדים שלחו כתובת צבאית לת.ד. 100 ת"א לקבל חוברות והזמנות.
מוקד

מודיעין

● זמני הדלקת הנרות:

שבת, פ' חיי שרה, כ"ב בחשון תשל"ד, 17 בנובמבר 1973

	ערב שבת	מוצאי שבת
● ירושלים	4.08	5.20
● תל־אביב	4.26	5.22
● חיפה	4.16	5.19
● באר־שבע	4.24	5.21
● אילת	4.28	5.26

עזרה!

אילת — 2223; באר־שבע — 2222; חדרה ונתניה — 22222; טבריה — 20222; נהריה — 922222; צפת — 5572; קרית־שמונה 40133.

משטרה
ירושלים, תל־אביב, חיפה, רמת־גן, בני־ברק, חולון, פתח־תקוה, הרצליה, אשדוד, אשקלון, באר־שבע, נהריה, נתניה, חדרה — 100; אילת 2444; טבריה — 22444; קרית־שמונה — 40444.

מגן דוד אדום
ירושלים, תל־אביב, חיפה — 101; אילה — 102; רמת־גן, בני־ברק, גבעתיים — 781111; חולון — 843133; הרצליה — 981333; נתניה — 23333; רחובות — 951333; ראשון לציון — 942333; אשדוד — 22222; אשקלון ובאר־שבע — 3333; חדרה — 22333; פתח־תקוה — 912333; נצרת — 54333.

מכבי אש
ירושלים, ת"א, חיפה, פ"ת, הרצליה, אשדוד, אשקלון, רחובות — 102; רמת־גן — 7422; בני־ברק — 781133; גבעתיים — 723333; ראשל"צ — 942223; חולון — 842112.

עזרה ראשונה נפשית
.02—69911

בתי־מרקחת

ירושלים
שישי: עזה, רח' עזה 15, טל' 38262; אל שעב אל בידיה, בתוך שער שכם, טל' 282034.
שבת: הרצל, רח' יפו 36, טל' 225059.
מוצ"ש: זכרון משה, רחוב ישעיהו 10, טל' 228285; אל סנטראל, רח' צלאח א־דין, טל' 282196.

תל־אביב
שישי: פרנקל, המלך ג'ורג' 28, טל' 223721; שלמה המלך, רח' שלמה המלך 78, טלפון 246461; יאני, רח' יהודה הלוי 67, טל' 612474.
שבת: גרוזה, רח' שינקין 27, טל' 284791; צפון, רח' יהודה המכבי 33, טל' 449995; יאני, רח' יהודה הלוי 67, 612474.
מוצ"ש: ככר המדינה, רח' ה' באייר 48, טל' 258046; בני, רח' דיזנגוף 174, טל' 222386; מוסקוביץ, רח' המלך ג'ורג' 25, טל' 282650.

חיפה
שישי: עליה, רח' עליה 44, טל' 522062.
שבת: בלפור, רח' מסדה 1, טל' 62289.

רמת־גן ובני־ברק
שישי: הרצל, רח' הרצל 52, טל' 722372; רפואה, רח' רבי עקיבא 62, בני־ברק.
שבת: גבעה, רח' גבעה 38, טל' 743159; הירשביין, רבי עקיבא 11, בני־ברק.

חולון ובת־ים
שישי: נאות שושנים, רחוב סוקולוב 44, חולון; יגנו, מרכז מסחרי רמת יוסף.
שבת: אסותא, רח' טרומפלדור 4, חולון; בלפור, רחוב בלפור 90, בת־ים.

באר־שבע
שבת: ירושלים.

נתניה
שישי: הנשיא, רח' ויצמן 36, טל' 23639.
שבת: גבע, רח' שער הגיא טל' 22695.

פתח־תקוה
שישי: מרכז השרון, רח' חובבי ציון 40, טל' 911078.
שבת: רסל, רח' רוטשילד 89, טל' 911405.

ירושלים:
שישי: ביקור חולים (ילדים, פנימית); הדסה (כירורגית־כוח, א.א.ג., נשים, כירורגית, עינים).
שבת: שערי צדק (ילדים), ביקור חולים (נשים); הדסה (פנימית, כירורגית, עינים, כירורגית כוח, א.א.ג.).

תל־אביב:
שישי ושבת: איכילוב.

חיפה:
שישי: רמב"ם (כירורגית, תאונות, פנימית, ילדים, עינים, א.א.ג., נוירוכירורגית, מחלות נפש, פה ולסת); רוטשילד (גניקולוגיה).
שבת: רוטשילד.

רופאים

חדרה: מד"א, טל' 23333. בת־ים: מד"א, טל' 863333. חולון: מד"א, טל' 843133.

קופ"ח „מכבי"
שרות לילה
מד"א טל' 54122/4, שירות אמבולנסים ומקרים דחופים, טל' 101, בין השעות 8 בערב עד 7 בבוקר.

קופ"ח „עממית"
מד"א טל' 101 או 54122/4. באר־שבע — לפנות לרופא המשפחה.

קופ"ח „מרכזית"
שירות רפואי לילה מ־8 בערב עד 7 בבוקר, מד"א, טלפון 54122—4.

עזרה ראשונה לטיפול שיניים
במבנין מד"א, רוממה
שישי: מ־15.00 עד 19.00; שבת: מ־10.00 עד 13.00, ומ־15.00 עד 19.00.

חיפה והצפון
רופא תורן כללי (ילדים), טל' 254530; ד"ר פרידמן (כללי וילדים), רח' הלל 43, טל' 524922; קריות: טל' 101, מ־9 בערב עד 7 בבוקר.

קופ"ח „אסף"
רופא תורן: כללי וילדים, טלפון 254530.

קופ"ח „מרכזית"
נצרת: ד"ר עטאללה, טל' 54096. קריות: סקסי ביאליק, טלפון 713232, 711515.

קופ"ח „מכבי"
חיפה: תורנות לילה: מד"א, טל' 101, מ־20.00 עד 07.00. צפת (מ־13.00 עד 07.00 בבוקר יום א') מד"א טל' 101.

קופ"ח „עממית"
חיפה: ד"ר פרידמן, 524922. רופא תורן כללי וילדים — 254530.
אבן־יהודה: ד"ר פ. כץ, רח' אילת השחר.
טבריה: ד"ר קוברין, 20301.
חדרה: מד"א טל' 22333.
עפולה: ד"ר אהרונוביץ', טל' 23061.

ד"ר סגל, רח' בלוך 12, טל' 247860.
…: במד"א, טלפון 614333 …רופא תורן בין השעות … בערב עד 7 בבוקר. הטורך קורי ביה גם לחברי קופ"ח.

עזרה ראשונה לטיפול שיניים
בתיפאה ברחוב שינקין 31 ת"א, טל. 228036. שישי: 9—5 אחה"צ; שבת: 12—10 בבוקר, 2—… אחה"צ.

קופ"ח „אסף"
…אביב: מד"א, טל' 101. …גן: מד"א, טל' 781111. …ים: מד"א, טל' 863333. …ון: מד"א, טל' 843133.

קופ"ח „מכבי"
…אביב: שישי (מ־14.00 עד 07.00 בבוקר למחרת): מד"א טל' 101. שבת (מ־07.00 עד 20.00 ב־…): ד"ר פרק דונה (כללי), השמשונאים 4, 248228; ד"ר ש. כהן (ילדים), … 71, טל' 44408. מ־13.00 עד 07.00 בבוקר: מד"א טל' 101.
…גן: שישי (מ־14.00 עד 19.00): ד"ר דויד (כללי), … הירדן 6/6, טל' 746061; ד"ר פור (ילדים), רח' אבא הלל 31, טל' 7369…. מ־19.00 עד 7:00 בבוקר — רופא תורן במד"א, … הגלגל 42, טל' 781111. שבת (מ־07.00 עד 20.00 ב־…): ד"ר סגל (כללי), … 27, טל' 736039; ד"ר ניסנבאום (ילדים), … אהרונסון 23, 756377. מ־20.00 עד 07.00 ביום א' — רופא תורן במד"א ר"ג, הגלגל 42, טל' 781111.
פתח־תקוה: טל' 912333. בת־ים: טל' 863333. לוד: טל' 962133. מ־19.00 ביום ו' עד 06.00 בבוקר ביום שבת, ומ־19.00 בשבת עד 06.00 בבוקר יום א'. חולון: טל' 843133. מ־12.00 בצהרי יום ו' עד 07.00 בבוקר יום א'. נתניה: טל' 4—2333. אשדוד: טל' 22222. רחובות: מד"א, טל' 951333. ראשל"צ: טל' 942333.

קופ"ח „לאומית"
תורנות לילה בכל סניפי מגן דוד אדום ברחבי המדינה.

קופ"ח „עממית"
תל־אביב: מד"א טל' 101. נתניה: רופא כללי, ד"ר …, רח' סלד 20 טל. 95290; רופא ילדים, ד"ר …, רח' סלר 1, 951782 בין השעות 8—9 בבוקר, …5 אחה"צ). אחות תורנית בית מרקחת בתרופאת הסניף, … בנימין 23 (בין השעות 10—… בבוקר). …: על חברי אזור ה… חברי סניף א' ב… לפנות לרופא המטפל. …: ד"ר הסנר, טל' 91136. … השרון: לפנות לרופא המשפחה. …: ד"ר קראוס, שכונת …, טל' 925772. …: מד"א, טל' 2333—4. …: לפנות לרופא המשפחה. … גבעתיים: מד"א, טל' 781111; ד"ר יעקב שחורין, רח' … 5, טל' 764335.

קופ"ח „מרכזית"
תל־אביב: מד"א, טל' 101. רמת־גן: מד"א, טל' 781111.

בטלוויזיה

יום שישי

טלוויזיה כללית
3.00 משפחת פרטרידג': לקראת שבת
4.30 חדשות ערבית
6.35 סרט 'לילה' (ערבית)
7.45 חדשות ערביות
8.00 סקירת תכניות ערביות
8.05 שיר שבת
8.10 השבוע יוכן אירועים
9.10 סרט קולנוע
פסוקו של יום והחדשות

טלוויזיה לימודית
10.00 — ביולוגיה י' — ויוד־סים ● 10.20 — אורחות י': הצמולה בחירות ● 11.25 — הכרת הארץ: ארץ חיפה וסביבה ● 12.00 — איכפת לכו... ● 2.00 — במעגל קטן 9: שיר, סיפור ומשחק לילדי הגן ● חבה לשון: מלה בהדר — הרפתקאה נוספת של פרופ' לסטצאי בעת היותו בחופשה ● ספור שאהבתי: „באייב לאהבה", ספורו של ש"י עגנון ● סרט: האמן הבאמין הרמן סטרוק.

יום שבת

טלוויזיה כללית
10.00 בידור לילדים
10.30 סרט קולנוע
6.00 חדשות בערבית
6.05 דו"ש עם שיר
6.35 הידודים והבבאות
7.00 בידור חו"ל
7.30 חדשות בערבית
8.00 המבדיל בין קודש לחול
8.30 מבט
9.15 מבצע אמנים
10.00 איירונסייד
10.50 מבט ספורט
11.30 פסוקו של יום וחדשות

ברדיו

הרשות בעברית — גלים א, ב, צ — כל שעה.
09.55 (א) חדשות באנגלית
10.55 (א) חדשות בצרפתית
5.55 (א) חדשות באנגלית
6.50 (א) חדשות בצרפתית

יום שישי 16.11.73
10.05 (א) תמורה, רשות השידור: שלמה יופה: „בית אלפא": שוכאן: קונצ'רטו ביה־מינור לכנור ולתזמורת (סולן: אלברט ליסי, בניצוח מנדי רודן)
10.05 (ב) כאן בבית
10.05 (צ) דיש עם שיר
11.00 (א) עברית לעם
11.05 (א) חמים וטעים הדישים
11.15 (א) שידורים לתלמידים
11.30 (צ) מכל מקום: עם אורי דביר
12.05 (א) קונצרט צהרים
12.05 (ב) במקצב יוצר
12.05 (צ) יומן גלי־צה"ל
12.30 (צ) חמים וטעים
12.30 (ב) תן חיוך
1.05 (א, ב) בחצי היום
1.25 (א) קונצרט צהרים: הנדל: קונצ'רטו גרוסו, אופ. 3 מס. 2; דבוסי: ניקטורנים
1.25 (ב) שירים משלנו
1.30 (צ) הנקודה היהודית: עם חנה זמר
1.50 (ב) בשטחי לוחמים: שיחתו של פרופ' זאב וילנאי
1.55 (צ) הודעות לחיילים
2.05 (א) לאם ולילד
2.05 (צ) אחר צהרים טוב דישים
2.10 (ב) כאן אוהד מגור
3.05 (א) קבלת שבת
3.05 (ב) מוכר חביב ופריסות שלום
4.05 (א, ב) רגע של עברית
4.05 (צ) מצעד המרגנית
4.06 (א) המורה היהכן
4.06 (צ) בוכר חביב ופריסות שלום
4.30 (א) חדש בהקליטיה
5.05 (א) מוסיקה קלאסית בבקשתך: פרוקופייב: „אלכסנדר נייבסקי (קנטטה)
5.05 (ב) אמא הרצה אין זו אגדה
6.05 (א) מה נשמע
6.05 (ב) שוב אתכם: מופע פומבי שנערך בקרית שמונה בימים אלה
6.05 (צ) השבוע: יומן גלי צה"ל
6.30 (א) שבועון לספרות
6.45 (צ) כשרה, מסורת
7.00 (ב) עברית לעם
7.05 (א) הסור השבועי
7.05 (צ) יום שישי הקצר של דידי מנוסי
8.05 (א) גיבורים: דפים, דמויות ושירים לשבת
8.05 (צ) כרצונכם
9.05 (א) קונצרט ליל־שבת: הקלטות של שוויץ האיטלקית מ„קונצרטי לוגאנו" 1973: חלק א': עם מיתרי הפסטיבל של לוצרן בניצוח רודולף באומגרטנר: טלמן: „דון קישוט", בורלסקה; מוצארט: קונצ'רטו בלה־מינור לפסנתר ולתזמורה, ק. 414: חלק ב': עם תזמורת שרות־השידור של שוויץ האיטלקית, סולן ומנצח: אנטוניו יאניגרו: ויואלדי: קונצ'רטו ברה־מג'ור לצ'לו ולתזמורה; ליגטי: „ההפצלויות", ל־12 כלי־קשת: שוברט: סימפוניה מס. 4 („הטרגית")
9.05 (ב) ערב טוב ופריסות שלום (עד השעה 11)
10.05 (צ) שירים כלבבי
11.00 (א, ב) הלילה הזה
11.05 (צ) ד.צ. 1005
11.20 (א) סיפורדיו
11.25 (ב) אדום צהיק ופריסות שלום
00.05 (צ) יומן גלי צה"ל
00.20 (צ) פזמונים אל תוך הלילה
01.05 (ב) שירים משלנו
01.05 (צ) פזמונים מתוך סרטים ומחזה
02.05 (א, ב) שירים משלנו (עד השעה 06.00)
02.05 (צ) פזמונים אל תוך הלילה (עד השעה 08.00)

שבת 17.11.73
6.00 (צ) שבת בבוקר (דיישים עד השעה 9)
8.05 (א) שחרית לשבת: דיטרסדורף: קונצ'רטו בסול־מג'ור לאבוב ולתזמורת (סולן: אברהם סאן טריכט); שוברט: רונדו בלה־מג'ור לכנור ולתזמורת (עם פליקס אין); איבר: דיברטימנטו
8.10 (ב) שירים בבוקר בבוקר ופריסות שלום
8.55 (ב) נוף ארצנו
9.05 (ב) עולם המדע
9.05 (ב) מני ורוזל מגישים סנדוויץ' מערכונים ופזמונים (עד השעה 12.00)
9.35 (א) חידון מוסיקלי
10.05 (א) יומן השבוע
10.05 (ב) קלאסי וקל
11.00 (א, ב, צ) חדשות
11.05 (ב) פסטיבל הזמר החסידי תשל"ד
11.06 (א) המסך עולה
12.05 (א) העתונות בשבוע החולף: דיון בהשתתפות ד"ר דינה גורן, ד"ר יהמיהו יובל והעתונאים דוד פרוזנור ואיתן הבר
12.05 (צ) יומן גלי צה"ל
12.20 (ב) עם להקת האורגים
12.30 (צ) פזמונים לכולכם
1.05 (א) קונצרט צהרי־שבת
1.05 (ב) בימות ובדים
1.05 (צ) הצד השלישי
2.05 (צ) לאם ולילד
2.05 (ב) שירים ושעשים (עד השעה 5.00)
2.05 (צ) שאלות אישיות
3.05 (א) רסיטל: קלוד אלפר — פסנתרן אורח מצרפת
3.05 (צ) קול בו חלים
4.05 (א) ואני תפילתי: פרקי הגות ותפילה
5.05 (א) צלילים מלוא חפניים: עם רם דע־עה
5.05 (ב) רבקה מיכאלי מארחת
5.05 (צ) יומן גלי צה"ל
6.05 (א) נגינה בצוותא: שוברט: חמישית „דג השכבן" (פגינה ולצמן — פסנתר; משה מורביץ — כנור, אברהם בורנשטיין — ויולה; אלהנן ברגמן — צ'לו; דיוויד דאגני — קונטרבס)
6.05 (ב) הנושא בסיפור
6.05 (צ) בעקבות להקת פיקוד דיוגלי
6.30 (ב) מבגרש הספורט
6.40 (א) רומנטיות ספרדיות
7.00 (ב) עברית לעם
7.05 (א) יומן השבוע
7.05 (צ) ממגג אליך
7.50 (א) פרקי היום בתנ"ך
8.05 (א) אמני האתמול: אלברט שוייצר (ארגון)
8.05 (צ) כרצונך
8.40 (א) אורטוריה באייר־רייד־נר (אלט), זלמן רבין (פסנתר): פרקי התהלים מולחנים בידי מלחינים שונים; 3 פיוטים באה מגד בן, מולחנים בידי רם דע־עה
9.05 (א) המבדיל „מלוה מלכה"
9.05 (ב) ערב טוב ופריסות שלום
9.06 (צ) מבורת במורת
9.35 (צ) מוסיקה מתוך סרטים
10.05 (א) על השמועות: הלת־שיח בהשתתפות פרופ' אליהו כ"ץ, פרופ' עמוס … וד"ר עזר שלד
10.05 (צ) חיוג ושיר
11.05 (א, ב) הלילה הזה
11.25 (א) אהבת פעמה
11.25 (ב) אדום צהיק ופריסות שלום
00.05 (צ) יומן גלי־צה"ל
00.20 (צ) פזמונים אל תוך הלילה היישים
01.05 (א, ב) שירים משלנו (עד השעה 06.00)
01.05 (צ) זר מרגניות
02.05 (צ) פזמונים אל תוך הלילה (עד השעה 06.00)

רכבת

מירושלים
● לתל־אביב — 07.52, 10.52, 12.46, 14.13
● לחיפה — 07.14, 12.12
● לבאר־שבע והדימונה — 07.14, 07.52, 12.13

מתל־אביב
● לירושלים — 07.17*, 10.06, 12.02, 13.57
● לחיפה — 06.10, 06.39*, 08.02*, 08.35*, 09.55*, 11.27*, 12.20, 13.15, 13.48, 14.30
במוצאי שבת: 20.00*
● לנהריה — 08.02*, 13.15*
● לבאר־שבע ולדימונה — 06.33, 09.02, 12.54

מחיפה
● לירושלים — 06.48, 11.30
● לתל־אביב — 06.00, 06.30*, 07.10*, 08.25*, 08.57, 10.25, 11.40*, 12.33, 13.26*, 14.00
במוצאי שבת: 19.50*
● לבאר־שבע והדימונה — 06.48
● לנהריה — 06.28, 09.14, 14.34

מנהריה
● לתל־אביב ולחיפה — 05.36, 07.30, 10.35
● לירושלים, באר־שבע ודימונה — 05.36

מדימונה
● לתל־אביב ולירושלים — 06.18, 12.47
● לחיפה — 06.18

מבאר־שבע
● לתל־אביב ולירושלים — 06.47, 09.38, 13.14
● לחיפה — 06.47

* רכבת מהירה

בתי־קולנוע

ראה עמוד 35

מחפש וילה
באזור הרצליה, רמת השרון
תשלום במזומנים
להתקשר לטלפון 774737, 284157

משחזות כלים חדשה
מתוצרת יפאן
למכירה
לפנות: ת.ד. 2732
ת"א טלפון 32124

מכירת ספרי אידיש עבור האגודה למען החייל
ב־20.11.73 בבית שלום־עליכם בת"א מ־10—1 ומ־5—8 בערב.
כל ההכנסה ממכירת הספרים קודש לאגודה למען החייל.

„כוכבה"
מגלה עתידות ברמה בין לאומית
„כוכבה"
תואם את בן זוגך בשיטות בין לאומיות
✱
רחוב לויסקי 73
טלפון 615360

הודעה לפרדסן

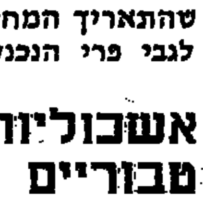

המועצה לשווק פרי הדר מודיעה
שהתאריך המחייב לריסוס נגד הריקבון החום
לגבי פרי הנכנס לבית האריזה לזנים שונים
הוא כדלקמן:
אשכוליות החל מ־15 לנובמבר
טבוריים החל מ־18 לנובמבר
שמוטי החל מ־23 לנובמבר
לימון החל מ־23 לנובמבר
המועצה לשיווק פרי הדר

ישראל אינה בודדת במערכה

יהדות בלגיה מזדהה עם ישראל

משלחת פעולה למען ישראל, המאגדת את כל המוסדות והארגונים היהודיים בבלגיה לרבות קרן היסוד בבלגיה מברכת את מדינת ישראל, ממשלתה ועמה ומבטיחה את מלוא הזדהותה.

ברגע קשה זה היהדות הבלגית לא תכזיב ותבטיח את מלוא תמיכתה הכספית, המוסרית והפוליטית.

כל העם היהודי הינו ויהיה לימין ישראל.

חברי המשלחת שבאה ארצה להביא הזדהות זו

PERELMAN, Chaïm
Président du Comité d'Action pour Israël

KOMKOMMER, Joseph
Vice-Président du Comité d'Action pour Israël
Président du Actiecomité voor Israël
Président du Keren Hayessod Anvers

SUSSKIND, David
Secrétaire général du Comité d'Action pour Israël
Secrétaire général du Comité de Coordination des Organisations Juives de Belgique
Président du Centre Communautaire Laïc Juif

MAIRSDORF, Léon
Président de Solidarité avec Israël

PARDES, Markus
Président du Comité de Coordination des Organisations Juives de Belgique
Président du Centre des Jeunes
Membre de l'Exécutif du Comité d'Action pour Israël

FERSTENBERG, P.N.
Président du Keren Kayemeth Leisraël—Belgique
Membre de l'Exécutif du Actiecomité voor Israël

GUTTMAN, Henri
Président de la Fédération de la Jeunesse Juive de Belgique

STRASSBERG, Oscar
Président du Keren Kayemeth Leisraël-Bruxelles

SZTELMAN, Maurice
Membre de l'Exécutif du Keren Hayessod Anvers
Membre de l'Exécutif du Actiecomité voor Israël

WAJSBAUM, Paul
Membre de l'Exécutif du Keren Hayessod Anvers

SKOWRONEK, Léa
Fonds de Solidarité — Charleroi

LIPSZYC, Félix
Membre de l'Exécutif de Solidarité avec Israël

LIPSKI, Abraham
Membre de l'Exécutif du Comité d'Action pour Israël

MALFAIT, Georges
Membre de l'Exécutif du Comité de Coordination des Organisations Juives de Belgique
Membre de l'Exécutif du Comité d'Action poor Israël
Membre du Comité central du Centre Communautaire Laïc Juif

RASSEMBLEMENT BELGE POUR ISRAEL

Sous la présidence de Monsieur Gaston EYSKENS, Ministre d'Etat, Ancien Premier Ministre

בנשיאותו של מר גסטון אייסקנס שר (כבוד), ראש הממשלה לשעבר

החתומים מטה, בהתעלמם מכל שייכות פוליטית, מזמינים את דעת הקהל לרדת לעומק חומרת המאורעות המתרחשים בשעה זו במזרח התיכון, והמאיימים ללא הרף על קיומה של מדינת ישראל ושלום העולם.

הם מצהירים שחייבים להנתן ערובה לכל העמים לקיום ולחיי שלום. הם מבקשים הבנה ותמיכה למדינת ישראל הזכאית לגבולות בטוחים והנלחמת על קיומה.

הם תומכים ביוזמות, בדרך של שיחות, לקיום שלום אמיתי המבוסס על עצמאות ובטחון של כל המדינות הנוגעות.

גסטון אייסקנס, שר (כבוד), ראש המשלה לשעבר
פייר לקן, שר (כבוד), סנטור
אלברט לילר, שר (כבוד)
לואיס מאזו'ר, שר (כבוד), חבר פרלמנט
פול ו. סאנארס, שר (כבוד)
ג'ורג' ז'וז'ן, סנטור
פייר ורמיילן, שר (כבוד), סנטור
באזיל י. ריזופולוס, סנטור
ליאון דאפוסה, חבר פרלמנט, ראש עיריה
פרנץ גרוטז'אן, חבר פרלמנט
אלברט דרייפוס, הרב הראשי לבלגיה

עצומה לאומית מטעם ועד הפעולה למען ישראל

מאז הקמתה היה מדינת ישראל באיום והינה קורבן לתוקפנות מתמדת.
בבקר ה־6 באוקטובר, יום הכיפורים, היום הקדוש ביותר מבין חגי העם היהודי, פתחו מצרים וסוריה במלחמה רצחנית נגד ישראל.

בתמיכתן של כל מדינות ערב, עם משאביהם הכלכליים, מקורות הנפט ומשקלם של 100 מיליון איש, מצרים, סוריה ועיראק נהנו אף מתמיכתה המדינית־צבאית של ברית־המועצות.

3 מיליון ישראליים נלחמים בשעה זו על מנת לסלק את האיום החמור ביותר המאיים על קיומם.

אנו פונים בבקשה לרשויות המוסריות והדתיות, לארגונים הפוליטיים, למוסדות הדמוקרטיים, לאיגודים המקצועיים ולפרלמנט להוקיע את ההתקפה ולהעניק את תמיכתם לישראל במלחמתה למען קיומה.

הממשלה והעם במדינתנו לא יכולים להשאר אדישים לפני הדרמה המתחוללת בשעה זו.

בחתימתך על עצומה זו, אתה מפגין את רצונך לראות את הממשלה נוקטת בעמדה חד־משמעית ונאמנה למסורת של מדינתנו.

אוקטובר 1973

PREMIERS SIGNATAIRES DE LA PETITION NATIONALE DU COMITE D'ACTION POUR ISRAEL — OCTOBRE 1973

Cristel, Edmold, Sénateur
Fosty, Jean, Sénateur
Goffart, Jean, Sénateur
Guillaume, Emile Paul, Sénateur
Hougardy, Norbert, Sénateur
Lambiotte, Fortuné, Sénateur
Schreder, Robert, Sénateur
Verdin, Angèle, Sénateur
Vreven, Raoul, Sénateur
Busieau, Marcel, Sénateur
Demuyter, Albert, Sénateur
Dequaecker, Maurice, Sénateur
Adriaensens, Hugo, Député
Baudson, André, Député
De Groeve, André, Député
De Keuleneir, Amédée, Député
Knoops, Etienne, Député
Fanylen, Emile, Député
Barbeaux, Victor, Député
Coens, Daniel, Député
Defosset, Léon, Député
Delgorge, Paul, Député
Devos, Robert, Député
Ferir, Jean, Député
Vaze, Arthur, Député
Nols, Roger, Député
Nohlfart, Joseph, Député
Van Elewijck, Jos, Député
Dumont, Fernand, Bourgmestre
Geurts, Jos, Bourgmestre
Jacques, Jules, Bourgmestre
Van Collie, Jules, Bourgmestre
Thijs, Victor, Bourgmestre
Van de Meulebroucke, Frans, Bourgmestre
Van Wijnendaele, Gérard, Bourgmestre
Franckx, Jacques, Bourgmestre
Vanlieghem, Jozef, Conseiller communal
Boles, Germain, Echevin
Coen, Jules, Conseiller Provincial
Busselar, G., Conseiller Provincial
Bourgeois, René, Sénateur
Conrotte, Robert, Sénateur
Geffart, Jean, Sénateur
Leroy, Pierre, Sénateur
Stroobants, P. Sénateur
Wathelet, Jacques, Sénateur
Wiard, Joseph, Sénateur
Gol, Jean, Député
Maes, Georges, Député
Payfa, Marcel, Député
Petit, M. Député

De Waelsegger, Christine, Conseiller communal
Boddewyn, Désiré, Conseiller communal
Lengrand, Marcel, Conseiller communal
Marchand, Raoul, Conseiller communal
Marchant, Alphonse, Conseiller d'Agglomération Bruxelles
Haussort, Léonce, Conseiller provincial
Lipsin, Fernand, Conseiller provincial
Moureau, Christian, Conseiller provincial
Tacheny, Jules, Conseiller provincial
Weydts, Walter, Conseiller provincial
Buelens, Albrecht, Echevin, Président du Syndicat des Ouvriers diamantaires de Belgique
Buyckx, Henri, Permanent A.C.V.
Ceuppens, Henri, Secrétaire national Centrale alimentaire F.G.T.
Fraeyman, Marcel, Membre du Nationaal Raad A.C.W.
Houthuys, Jos, Président de la C.S.C.
Smeets, Marcel, Secrétaire fédéral du Parti socialiste
Demany, Fernand, Président-Fondateur du Front de l'Indépendance
Guerlament, Willy, Commissaire d'arrondissement
Halin, Hubert, Secrétaire général de l'U.I.R.D.
Guerisse, Albert, Général
Piron, Jean, Lieutenant-général
Schtickzelle, Gérard, Officier supérieur
Hoosemans, Frans, Directeur général honoraire à la R.T.B.
Brachfeld, Sylvain, Journaliste
Grootjans, Frans, Directeur de journal
Jennar, Raoul, Administrateur à la R.T.B.
Malfait, George, Journaliste
Van Cauwelaert, Emile, Directeur politique du journal "Het Volk"
Claes, Jef, Journaliste
Van Uytfangh, Walter, Journaliste
Varenne, Luc, Chef du service sportif de la R.T.B.
Zoete, Mirjam, Journaliste
Zoete, Frans, Journaliste
Balasse, Georges, Professeur

Anschutz, Sonia, Professeur au conservatoire royale de Mons
Beyaert, Michel, Professeur
Carbonelle, Professeur
Cornil, Paul, Professeur
Cosson, Lucien, Professeur
Cypres, René, Professeur
De Koninck, Antoon, Professeur
De Cort, Jos, Professeur
Delbrassine, François, Professeur
Delcroix, Maurice, Professeur
De Strycker, Emile, Professeur
Devaux, Philippe, Professeur
De Waele, Jean-Pierre, Doyen de la Faculté de Psychologie et de Pédagogie
D'Hoine, René, Professeur
Dubuisson, Marcel, Recteur honoraire de l'Université de Liège
Efremenko, Serge, Professeur
Gengoux, Paul Professeur
Genicot, Léopold, Professeur
Gertler, André, Professeur
Grynpas, Bénédict, Professeur
Andersen, Diane, Professeur
Steyaert, Robert, Professeur
Halkin, Léon, Professeur
Homoir, Gabriel, Professeur
Hendrickx, Frédéric, Professeur

Ijsewijn, Josef, Professeur
Jongemans, François, Professeur
Leblanc, Félix
Lefevre, Maurice, Professeur
Hambye, Pierre, Procureur du Roi
Limpens, Jean, Professeur
Leonis, José, Professeur
Levy, Leo, Professeur
Limage, Jean, Professeur
Moulin, Léo, Président de l'Institut belge des Sciences politiques
Petters, Florent, Professeur
Pelseneer, Jean, Professeur
Phol, Jacques, Professeur
Pollet, Gilbert, Professeur
Racine, Aimée, Professeur
Schnek, Georges, Professeur
Schotte, Jacques, Professeur
Snoeck, Jean, Professeur
Szafran, Willy
Szwarcman, Mordechai, Professeur
Buckens, F. Professeur
Willems, Professeur
Talloen, Wilfried, Professeur
Van Brabant, Jo, Professeur
Van Breda, H., Professeur
Van Welkenhuyzen, Pierre, Professeur
Van Werveke, Hans, Professeur
Vermeulen, Paul, Professeur

Versichelen-Terryn, Marthe, Professeur
Schtickzelle, Martial, Assistant mathématiques
Weibes, Jean, Maître de conférences
Schmitt, Jean, Attaché de faculté
Zylberszac, Salomon, Chargé de cours à l'Université
Alers, André, Préfet
Arts, Herwig, Enseignant
Baland, Jean, Professeur
Beek, Henri, Professeur
Beny, André, Professeur
Bourgeois, Georges, Professeur
Coremans, Rose-Marie, Professeur
Cornelus, Henri, Professeur
Begroote, Bernard, Professeur
Degroote, Bernard, Professeur
De Mayer, Nicole, Professeur
Druart, Monique, Enseignante
Druet, Paul, Professeur
Foriers, Paul, Professeur
Goedert, Albert, Directeur
Laub, Michel, Professeur
Legrand, Andrée, Directrice
Legrand, Albert, Professeur
Mahieu, Rose-Liliane, Enseignante
Moins, Claude, Professeur
Montagna, Giovanni, Professeur
Servais, Francis, Professeur

Offermans, Anne-Marie Professeur
Raman, Anny, Professeur
Thewes, Jean, Professeur
Schoeters, J., Professeur
Thomas, Jean, Professeur
Tromont, Claudine, Professeur
Van Den Abeele, P., Enseignant
Van Petgem, André, Enseignant
Van Santbergen, René, Inspecteur
De Noiseux, G., Professeur
Brisquet, M., Professeur
Lmabrette, D., Professeur
Mahieu, Eric, Professeur
Hodeige, Maggy Professeur
Vansina, Léopold, Professeur
Vico, Ghislain, Professeur
Vincent, Nadine, Professeur
Vlaeminck, Marianne, Professeur
Acut, Salomon, Rabbin
Dreyfus, Robert, Grand Rabbin de Belgique
Kahlenberg, P., Aumonier
Klater, Isaac
Lubelsky, Markus
Stern, Imré, Ministre Officiant
R. P. Boels, Aumonier des Ukrainiens
Brion, Louis, Prêtre
Cottiaux, Jean Chanoine
De Ley, Josef, Curé

De Bruyker, Prosper, Curé
Delbushaye, Jules, Aumonier
Deprez, Gérard, Prêtre
De Roeck, Pieter, Prêtre
Deville, Daniel, Abbé
Aan de Stegge, John, Curé
Eelen, Jan, Aumonier
Holvoet, Roger, Curé
Jans, Jozef, Curé
Kodeck, Jean, Prêtre
Laloire, Ferdinand, Abbé
Langendries, Gaston, Prêtre
Leemans, Karel, Aumonier
Loiseau, Georges, Prêtre
Luytens, Louis, Moine
Marcus, A., Diocésain
Payelle, Jean-Marie, Prêtre
Schouteden, Jozef, Prêtre
Thils, R., Aumonier
Tombeux, Jean-Marie, Prêtre
Van Keerbergen, Raymond, Missionnaire
Van Huynegem, Jan, Curé
Van Langenaken, H., Aumonier
Van Reusel, Antoine, Aumonier
Walraevens, Lucien, Prêtre
Willems, Jozef, Curé
De Smidt, Jannis-Abraham, Pasteur
Fraisse-Lheureux, Ruth, l'Eglise protestante
Mahieu, Guy, Pasteur
Willems, Gérard, Pasteur
Zuidema, Willem, Professeur

Mahieu, Marc, Pasteur
Bloch, Jean
Perelman, Chaim
Pioro, Maurice
Goldkorn, Jacky
Wulliger, Alex
Komkommer, J.
Goldberg, Marc
Goldschmidt, Alexis
Susskind, David
Pardes, Markus
Amaraggi
Aidler, Manuel
Brotchi
Baum, Rachel
Bibrowsky
Eisenstorg
Gutweter
Galanter, Fanny
Gutman, Henri
Horowitz
Katz, Roger
Steinman Maurice
Ferstenberg, N., Comité d'Action pour Israël
Lachman,
Meyer-Munz, Max
Osterwell
Schnek, Georges
Tajchman, Albert
Topor, Sam
Weinberger, Simone
Albert, Simone
De Lathouwer, René
Szyper, Albert
Knoblauch, Charles
Szwarcburt, Armand
Elbaum, Maurice
Berkenbaum, André
Wajskop, Marcel
Baramowicz, Halter
Arnould, Fernand
De Bruyne, Georges, Infirmier
Baugniet, Jean, Avocat
Bornet, Jean, Avocat
Mahieu, G., Assistant Social
Pietquin, Médecin
Paquay, Médecin-chef
Dandoy, Assistant Social
Smits, Infirmier
Brihaye, Jean, Médecin, Professeur
Violon, Anita, Psychologue
Violon, Jacques, Psychologue
Brombart, Marcel, Médecin
Deridder, Lucienne, Infirmière
Gregoire, René
Marbaix, Léo
Dormal, André, Médecin
Gelibter, David, Médecin
Cohen, Nelly, Médecin
Goldman, Jacques, Médecin
Gunzburg, Jean, Médecin
Kirtz, Armand, Médecin
Krieps, Robert, Avocat
Lallemand, Roger, Avocat
…ewkowicz, Jacques, Pharmacien
Majmin, Rajzlo, Médecin
Patty, Maurice, Avocat
Petit, Jean-Claude, Dentiste

Pinchary, Jean, Notaire
Van Molder, Raoul, Pharmacien
Wisnia, Kelman, Médecin
Van Praag, Sigfried, Homme de lettres
Van Praag, Herman, Docteur
Van Praag, Sanders, Hilda, Journaliste
Van Praag, Gilberte, Avocat
Kharde, Robert, Avocat
Orban, I. Pensionné
Guzy, Maurice, Entrepreneur
Birmann, Joel, Représentant
Petitjean, Jacques, Chimiste
Szer, Léon, Tailleur
Lixon, Claude, Ingénieur commercial
Divoire, Madeleine
Vandenhove, L.
Taupin, C.
Jacques, Dominique
Leuridan, Henri
Heiber, Stanislas
Hilfgott, Alfred
Forest, Evelyne, Professeur
Thomee, Pharmacien
Blauwet, C.
De Jaeger, Gaston, Editeur
Bailey, Edward
Herman, Georges
Behar, Henri
Ehrlich, Zalma
Lefebvre, Joseph
Schindel, P., Chimiste
Gattegno, Isaac
Dujardin, Léa
Beckmann, Eric, Ingénieur agronome
Thomas, Patrick
Draps, Willem
Mannes, Myriam, Etudiante
Bryde, Etudiante
De roy, Françoise, Etudiante
Monson, Daniel, Etudiante
Parmentier, Robert
Gottesman, Eduard, Traducteur
D'Haese, Florent, Couturier
Renier, Jacquelin
Groenne, Willy
Wigneron, Pierre, Ingénieur commercial
Fanconnier, A.
Scoyer, Jacques
Dell, Huguette
Louis, Franz
Vanden, Thoren, André
Erler, Michel-Victor, Infirmier
Rechtman, Hélène
Van De Walle, Ignace, Agriculteur
Van Hout, Hélène
Cambier, Bernadette, Assistante sociale
Wanderauwera, Daniel
Vic-Quinenen, Artiste-Peintre
Brouckyon, Marcel
Louvet, Lucienne
Lemaire, Térèse

שמותיהם של אלפי חותמים נוספים נמצאים במשרדינו

COMITE d'ACTION POUR ISRAEL Avenue de la Toison d'Or, 16 — 1060 Bruxelles **ACTIE COMITE VOOR ISRAEL** Gulden Vlieslaan, 16 — 1060 Brussel [illegible] מטעם

מעריב

המשרד הראשי: בית מעריב רחוב קרליבך 2: הסניף המרכזי לקבלת מודעות בת"א: שדרות רוטשילד 33. מ־8 בבוקר עד 6 בערב

מחיר מלה: ביום חול — 1.25 ל"י בערבי־שבתות וחגים — 1.50 ל"י

מקררים

מקרר המקררים!!! 150.— כולל ביטוח — מוכר, קונה, מחליף ומתקן. הזדמנות, אמקור 10 ב־390.— ל"י. ברוך לוינסקי 52 ת"א ע"י תחנה מר־כזית פינה שדרות הרצל. 829554

!!! 824535 קונה מקררים משל־מים במחיר גבוה במזומן — 824535

!!! 827061 קונה מקררים כרר־כים, משלם מחיר גבוה. 827061

מכירות

חיות בית

רהיטים

רהיטי משרד

תנורי בישול ואפיה

מכונות כביסה

מטבחים ומדיחות

ביקוש דירות

דירות להחלפה

כלי נגינה

תריסים

דירות מרוהטות

חדרים מרוהטים

דירות להשכרה

וילות ובתים

דירות

קבלני בנין

דירות מכירה

במערכה

RASSEMBLEMENT BELGE

L'ACTION POUR ISRAEL

صكنا من الاهل

2266
10 ج
2166
10 ج
2276

צומת מעריב

המשרד הראשי: בית מעריב, רחוב קרליבך 2;
הסניף המרכזי לקבלת מודעות בת"א: שדרות רוטשילד 33. מ־8 בבוקר עד 6 בערב
מחיר מלה: ביום חול — 1.25 ל"י בערבי־שבתות וחגים — 1.50 ל"י

מכוניות למכירה

[illegible]

מכוניות להשכרה

[illegible]

ביקוש מכוניות

[illegible]

אופנועים וקטנועים

[illegible]

משרדים

[illegible]

עסקים

[illegible]

חנויות

[illegible]

אולמות

[illegible]

בתי מלאכה

[illegible]

שידוכים

[illegible]

מגרשים

[illegible]

חגים

[illegible]

ריקודים

[illegible]

התלמדות

[illegible]

הלוואות

[illegible]

השקעות

[illegible]

אבידות

[illegible]

צילום

[illegible]

טפטים

[illegible]

תעודות מלווה

[illegible]

שונות

[illegible]

קניות

[illegible]

דודי שמש וחשמל

[illegible]

טלוויזיות

[illegible]

מחסנים

[illegible]

צומת אשדוד

דירות

[illegible]

וילות ובתים

[illegible]

פרסומים

[illegible]

צומת רחובות

הצעות עבודה

[illegible]

צומת הנגב

דירות למכירה

[illegible]

הכשרה לעבודה

[illegible]

וילות ובתים

[illegible]

פרסומים

[illegible]

דירות להשכרה

[illegible]

מעריב
המשרד הראשי: בית מעריב רחוב קרליבך 2:
הסניף המרכזי לקבלת מודעות בת"א: שדרות רוטשילד 33. מ־8 בבוקר עד 6 בערב
מחיר מלה: ביום חול — 1.25 ל"י בערבי שבתות וחגים — 1.50 ל"י

עבודה

הצעות עבודה

שעורים

חקלאות

הכשרה לעבודה

ביקוש עבודה

טרקטורים

ירושלים

רחוב הלל 14/16. פתוח מ־8 בבוקר עד 6.30 בערב
סניף „מעריב" לקבלת מודעות בירושלים:

דירות

קבלני בנין

דירות למכירה

חדרים מרוהטים

ביקוש דירות

דירות מרוהטות

משרדים

שעורים

עסקים

כלי נגינה

תריסים

מחסנים

מבני תעשיה

וילות ובתים

דירות להשכרה

הצעות עבודה

הכשרה לעבודה

ביקוש עבודה

מקררים

פרסומים

מכוניות למכירה

מכירות

חיות בית

רהיטים

טלוויזיות

שונות

נתניה

דירות מרוהטות

מכוניות למכירה

פרסומים

דודי שמש וחשמל

ביטוח

שרותים

דירות

קבלני בנין

דירות למכירה

וילות ובתים

ביקוש דירות

אשדוד

صكانا من الاهل

עורך חיפה

סניף „מעריב" לקבלת מודעות בחיפה:
רחוב הנביאים 32, פתוח מ־8 בבוקר עד 7 בערב

דירות

קבלני בנין

ת. ה. בקריית חיים... דירות במבחר גדול בקרית חיים. לפנות בערבים...

דירות למכירה

וילות ובתים

דירות להשכרה

חדרים מרוהטים

ביקוש דירות

דירות מרוהטות

מגרשים

הצעות עבודה

הכשרה לעבודה

ביקוש עבודה

מחסנים

מכוניות למכירה

עסקים

משרדים

חנויות

שעורים

בתי מלאכה

קניות

חוגים

כלי נגינה

מכונות כביסה

מכירות

מקררים

רהיטים

שרותים

חיות בית

פרסומים

קבלת מודעות ב„מעריב" חיפה: רחוב הנביאים 32 — משעה 8 בבוקר עד 7 בערב — ללא הפסקה, ביום שישי מ־8—12.30.

צריך ספר בחבילה לחייל שלך

ספרים מומלצים לחיילים

הספר הצהוב — יהונתן גפן
על אהבה וצרות אחרות — תמר אבידר־אטינגר
בעל זה דבר מצחיק — תמר אבידר־אטינגר
אדם מתחתן רק פעמיים — תמר אבידר־אטינגר
כשגבר היה גבר — מנחם תלמי
בבית הכל בסדר — אורה שם אור
ספור אהבה — אריך סיגאל
המוקיון — הנריך בל
לישראלים בלבד — שבתי טבת
אנשים חשובים מאד — יוסף לפיד
שלושת המוסקטרים — אלכסנדר דיומה
מאחורי הספינקס המצרי — גרינברג וסידאר
אדונים מעדיפים בלונדיניות — אניטה לוס
מות העייר — יהים קניוק
חבורה שכזאת — פוציץ
פרא אדם — פוציץ
אני פחדן אני — פוציץ
יוסלה איך זה קרה — פוציץ
הקסמים כתחביב — בריוס אליוט

מסדה בע"מ
רמת־גן, דרך ז'בוטינסקי 21

„בגד־עור"
כעת גם בחיפה
מבחר גדול של מוצרי עור ובד
מעילי גשם ותיקים
חיפה, בית קינריך, ארלוזורוב 1, קומה א'.

מרכז תצוגה וסחר חיפה בע"מ
הרינו מביאים בזאת לידיעת כל הבאים איתנו בקשרי מסחר כי אולם התצוגה והעסק פתוחים כרגיל ועומדים לרשות לקוחותינו
שרי ההסתדרות מפרץ חיפה
טל: 04-726705
טל: 04-729105

לבית החולים קפלן
ברחובות
דרוש נהג אוטובוס
לתקופה קצרה
לפנות להנהלת ביה"ח, טל. 950244

שרותי טרמוסטיק
להספקת מים חמים והסקה מרכזית
כולל הספקת דלק
תמיד לשרותכם — טלפון 864928

משטרת ישראל

משטרת ישראל מבקשת את עזרת הציבור בחיפושיה אחרי הנעדר

פואד פדיל
סלים מנסור

אשר יצא את ביתו בחיפה, רח' הגיבורים מספר 41, בתאריך 24.9.73 ומאז נעלם עקבותיו.

תיאורו: בן 42 שנה. גובה: 170 ס"מ. מבנה הגוף: רזה. פנים: מוארכים. גון הפנים: כהה. שיער: שחור וחלק. מצח: גבוה. עיניים: שחורות. שפתיים: עבות. מגדל שפם קטן ודק.

מדבר עברית וערבית.

כל היודע דבר על מקום הימצאו, או שראה אותו לאחר התאריך 24.9.73, מתבקש להודיע על כך לתחנת המשטרה הקרובה.

דרושה מבקרת לעיבוד שבבי במשרד בקורת איכות
נסיון של שנתיים
לטלפן 03—259352

המחירים לא הועלו!!
לרהיטים מקומיים ומיובאים
כל עוד יש עדיין במלאי
בקר בשלוש קומות התצוגה שלנו
רהיטי סלון, חדרי אוכל, חדרי שינה
ווילונות אקסקלוסיביים
רהיטי נוחיות בע"מ
רחוב שלומציון המלכה 4, ירושלים, טלפון: 224064.

הפינה הירושלמית
מופיעה מדי יום שישי
ומוגשת ע"י
פרסום בן־נאים
רחוב הלל 23, טל. 227222, ירושלים

מצא לילדיך שעשוע ברנות
הצעצוע
סודרי ודבי בע"מ
צעצועים, משחקים ודברי ספורט.
בסיטונות וליחידים
רחוב דוניאס 6
מול בית יואל
טל. 232876, ירושלים.

בירושלים, צוות אחזקה מעולה
• מבצעים עבודות אחזקה ושיפוץ במפעלים
• טפול בדודי קיטור ומערכות מים
• שרות מיוחד לדודי חימום והסקה בבתים
מחירים הוגנים
טלפון בשעות היום 02—523550 ;בערב 02—527655

בירושלים אבד כלב
פוינטר ג'ינג'י
העונה לשם פלוטו
בעלי במילואים
והכלב חסר לו.
אנא התקשרו אותו. טל
02-225223, 02-527459

האוניברסיטה
לכלכלה ולמדעי החברה

ההנהלה ואגודת הסטודנטים מקוות להתראות בקרוב עם ציבור הסטודנטים שלהם, ומבקשות ליצור קשר אישי עם הסטודנטים המגוייסים.

לשם כך, מתבקש כל סטודנט מגוייס (כולל החדשים) או בני משפחתו להודיע למזכירות האוניברסיטה בעל־פה או בכתב, את מספר הדואר הצבאי שלו.

על מועד פתיחת הלימודים תבוא הודעה נפרדת.

מתשופחות ... מגוייסים ... הנחה מיוחדת 10% על כל הסחורות ... מעילות וחליפות ... גמים חדישים בגודלים עד 54
אופנת ... "יפר" ... רח' בן יהודה 102

אופנת בגדי הריון
דוגמאות חדישות במבחר גדול
"כלילת יופי" ... דיזנגוף 109 טלפון 231948

בחיפה בגדי הריון "אליבה" בית הקרנות רח' הרצל 18 ... 660314

בגדי הריון "לאה" מבחר גדול, מחירים נוחים ... בנימין 6, תל־אביב

סטריאו Z-KIT ... רחובות, ת.ד 1911 בקש קטלוג חינם

בעל טנדר סוסיתא מעוניין לבצע פעם בשבוע הובלה בין־עירונית ת.ד. 9538 ירושלים

סנטר
השכרת רכב (1972) בע"מ
מכרז למכירת מכוניות

מזמינה בזה למכירה המכוניות הבאות (מהשכרה):

- ✱ 2 פיאט 127 שנת ייצור 1972 ססט במרץ 74 55,000 ק"מ בערך
- ✱ 2 פיאט 128 שנת ייצור 1972 ססט במרץ 74 55,000 ק"מ בערך
- ✱ 1 פיאט 124 שנת ייצור 1972 ססט במרץ 74 55,000 ק"מ בערך
- ✱ 3 ווקסהול ויוה שנת ייצור 1972 ססט בספטמבר 74 45,000 ק"מ בערך
- ✱ 2 פיג'ו 404 (אוטו) שנת ייצור 1972 ססט במאי 74 50,000 ק"מ בערך

כל המכוניות מתוחזקות כראוי ובמצב נסיעה טוב מאוד.
את המכוניות ניתן לראות החל מיום 16.11.73 בחניון מגדל שלום בתל־אביב (לקבלת פרטים נוספים נא לפנות במקום לחב' סנטר השכרת רכב (1972) בע"מ).
הצעות בכתב יש לשלוח אל ת.ד. 29430, תל־אביב, עד ליום 23.11.73 בצרוף המחאה בנקאית בסך 10% מערך ההצעה.
אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.
בכבוד רב,
פ. עמיעד מנכ"ל החברה

שטיחים!!!
לרגל חיסול מלאי!!!
למכירה שטיחים פרסיים, סיניים ואחרים.
מבחר ענק — מחירים מיוחדים!!!
"בזר־שטיחים" דיזנגוף 184־190 ת"א

הוצאת "מסדה" בע"מ
רמת־גן, דרך ז'בוטינסקי 21

ספרים חדשים

ספרי ילדים ונוער

אני שר מאושר — אגדה עמיר פינקרפלד, ציורים: נחום גוטמן	12.50 ל"י
ילד קטן וילד גדול — תרצה אתר. ציורים: אבי מרגלית	12.50 ל"י
שמשון היה ילד חלש — אלי נצר. ציורים: אלישבע לנדוי	7.50 ל"י
מרקו פולו מספר — מ. צ. תוכס, ציורים: דורותיאה קוסר־אוס	9.— ל"י
תעלומת קתרינה הקדושה — יוסי גדהארד, ציורים: אלישבע לנדוי	9.— ל"י

ספרי לימוד ועזר

פרקים בתולדות תנועת הפועלים הבינלאומית — אדם דורון	17.— ל"י
חידושי האלקטרוניקה — ספר חמישי, בעריכת מ. מירון	15.— ל"י
מערכות אלקטרוניות — ספר שלישי, ב. צ. ברטה	18.20 ל"י
מקראות ישראל חדשות לכתה ח' — נתן פרסקי	15.50 ל"י

ספרית פועלים
תן לחייל ספר חדש וטוב!

ענת פיינברג
צל הימים
רומאן־ביכורים לסופרת צעירה: אשה צעירה, סטודנטית, באה לגור בבית ישן שעל שפת־הים. ידידות מהירה נרקמת בינה ובין בעלת־הבית שלה, וקנה תמהונית, הים האוכל את הבית, אוכל גם את שתי הנשים ומשקיע אותן בהלומות הולניות.

יעקב בסר
שדה סקולה
הויית העבר המתגבשת בהוויית ההווה שלו ושל בני דורו. לשון שהיא פרוזאית ושירית, המנתניות יהודית, שלב נוסף בהתפתחותו של אחד הבולטים במשוררי שנות ה־60 וה־70.

לתשומת לבך!
גב' קורה
מגלה עתידות ידועה אינטרנציונאלית
המטלוויזיה הישראלית תגיש לכם את עתידכם (שמחות וצרות), בקלפים, כף היד, כתב, חול, אש, אסטרולוגיה. כל יכולה לתת לכם יעוץ (עזרה) בנושאים, אהבה, כסף והצלחה. מראיינת בימים א', ב', ג', ד', ה', ת"א, רחוב גאולה 19, קומה ב' (אלנבי־טורגי) בין השעות 19־11.

וג־אריגים
רחוב דיזנגוף 95 תל־אביב
בדים תוצרת חוץ — חיסול כללי — הנחות
עד 50%

לשכת "בובב ירושלים"
(ת. ד. 3321 תל־אביב)

מוסרת לנו לפרסום נוסח המברק מ־7.10.73 שנשלח למזכיר הכללי של האו"ם, קורט ולדהיים ע"י מסדר הבונים החופשיים

"גראנד אוריינט דה פראנס"

"המסדר של הבונים החופשיים" הצרפתי

"גראנד אוריינט דה פראנס"

מזכיר את דבקותו לאידיאל של השלום.
הוא תובע את התערבותם המיידית של כוחות האו"ם על מנת להפריד בין הצדדים היריבים בסכסוך הישראלי—ערבי.
הוא מעריך שמאורעות 1967 ו־1973 נגרמו במידה ניכרת ע"י הוצאתם ללא עת של הקסדות הכחולות.
המסדר נותן אמונה בתבונתה וברצונה של הקהילייה הבינלאומית לשים קץ למעשי האיבה, ומבטיח את תמיכתו המלאה.

חתום:
הנשיא הגדול של מסדר ג.א.ד.פ.
ז'ן פייר פרוסו

במלאת שנה לפטירתו של בעלי, בני, אבינו, סבנו ואחינו היקר הבלתי נשכח

שלמה (תכס) עמאר ז"ל

נערוך אזכרה ביום ראשון כ"ג בחשון תשל"ד, 18.11.73 בשעה 5.00 אחה"צ בביתנו רמות רמז, רח' דובנוב 1/14 חיפה.
העלה לקבר להתייחד עם זכרו למחרת ביום שני כ"ד בחשון תשל"ד, 19.11.73 בשעה 9.00 בבוקר בבית העלמין הישן תוף הכרמל, חיפה.
קרובים ומכירי זכרו נפשים ליד השער הראשי של בית העלמין.
המשפחה

במלאת שנה למותו הטרגי בתאונת דרכים של

דוד שור ז"ל
שלנו

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו בבית העלמין בגבעת הורוד ביום ראשון כ"ג חשון תשל"ד 18.11.73 בשעה 2.00 אחה"צ.
מוקיריו וידידיו יראו זאת כהודעה אישית
אשתו עדינה, המשפחה ובית עין־הורוד

במלאת שנה לפטירתו של יקירנו הבלתי נשכח

ראובן ברסקי ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום ראשון כ"ג חשון תשל"ד (18.11.73) בשעה 3.00 אחה"צ בבית העלמין בפתח־תקוה.
נפגשים ע"י הקבר
המשפחה

להשכרה מגרש בנין לתעשיה
מפרץ חיפה
כביש חיפה עכו
סמוך לכביש כפר אתא
שטח כ־1½ דונם
✱
לפנות למריץ לוי
04—81147

למגויסי ירושלים ולמשפחותיהם
טיפול ויעוץ חינם בענייני מס־הכנסה ובטוח לאומי
טל. 02—526038

בצער רב אנו מודיעים על פטירת בעלי אבינו וסבנו היקר

בירותי אליהו ז"ל

ביום ב' י"ז חשון תשל"ד (12.11.73)

המשפחה המתאבלת

במלאות שנה לפטירתו של בעלי, אבינו וסבנו

יעקב לוצקי ז"ל

נעלה לקברו להתייחד עם זכרו בבית העלמין היכון ברמת־השרון, ביום ראשון, כ"ג חשון תשל"ד, 18.11.73 בשעה 2.00 אחה"צ.

אשתו, בניו ובנותיו

ליהושע רביד

אתך באבלך בכות

האם

אגף פרוייקטים
כור מתכת בע"מ

אורט ישראל
מתאבל על פטירתו של
הרב
אליהו מאיר קובנר ז"ל

ראש הישיבה "תורת יוסף — דברי ירחמיאל" ברחובות
ומשתתף בצער בני המשפחה

לחסיה מורנו

משתתפים באבלך על מות
אביך ז"ל

חברת אונגר סוכנויות בע"מ
ההנהלה והעובדים

לחבר מאיר שגיב

משתתפים באבלך על מות אחיך
רחמים ז"ל

מחברי המועצה האזורית לכיש ותושבי האזור

לראש המועצה האזורית לכיש
מאיר שגיב

אתך באבלך על מות אחיך
רחמים ז"ל

מעובדי המועצה

לאדריכל **אהרון סדן**
ובני ביתו

אתכם בצערכם על פטירת
האב

עובדי המשרד

לחי, דנה והילדים

בכות
האב
אתכם באבלכם

החברים בשיכון הבנים
כפר אז"ר

לדס"ן אשר

אתך אנו באבלך הכבד

קצינים וחבריך ליחידה

לאליהו דוד

אתך באבלך הכבד
על מות
אמך היקרה
ז"ל

קבוצת
חברות איזנברג
מנהליה ועובדיה

קבוצת חברות איזנברג
ומר ש. נ. איזנברג

אבלים על פטירתו של

יעקב בן־יהודה
ז"ל

ומשתתפים בצער המשפחה

לחברנו היקר בעבודה
חיים בן יהודה

אבלים על מות אביך

יעקב בן יהודה ז"ל

חיפה כימיקלים בע"מ
ההנהלה והעובדים

למשפחת גרינדלינגר

אתכם אנו באבלכם הכבד על מות יקירכם

מאיר ז"ל

משפחות:

בוקסבאום	חלידי
ריינהרץ	אהוב מילר
הפטשטריך	אהוב כהן
מוילך	ראובני חיים
קי"ד מאן	פרידמן ישראל
הדמון	זגג ליאון

לאילן בן־יצחק

השתתפותנו הכנה באבלך במות
אביך ז"ל

תלמידי שנה ד'
בית הספר לרפואה
אוניברסיטת ת"א

... — 16.11.73 — כ"א ...

צריך ספר בחבילה לחייל שלך
ספרים מומלצים לחייל
... מסדה ...

"בגד־עור"
כעת גם בחיפה
מבחר גדול של מוצרי עור ...
מעילי גשם ותיקים ...

מרכז תצוגה וסחר חיפה ...
שד' ההסתדרות מפרץ חיפה
טל: 04-726705
טל: 04-729105

לבית החולים קפלן
ברחובות
דרוש נהג אוטובוס
לתקופה קצרה

שרותי טרמומטיק
להספקת מים חמים והסקה ...
כולל הספקת דלק
תמיד לשירותכם — טלפון ...

מחירים לא הועלו!!
לרהיטים מקומיים ומיובאים
כל עוד יש עדיין במלאי
בשלוש קומות התצוגה שלנו
רהיטי סלון, חדרי אוכל, חדרי שינה
ווילונות אקסקלוסיביים
... נוחיות בע"מ
... ירושלים טלפון: 224064

בירושלים ... פוינטר ...
... אחזקה ... אחזקת ושיפוץ בבעלים ... ומערכות מים ... היסוק והסקה ... בתים

صكنا من الاصل

2266
100
2366
208
2574

במלאות שנה לנפילתו של יקירנו

סרן

דירהלי יוסף ז"ל

תערך אזכרה ביום שלישי כ"ה חשון תשל"ד (20.11.73) בשעה 3.00 אחה"צ בחלקה הצבאית בקרית שאול.

אוטובוס יצא בשעה 2.30 מבית החייל שדרות ירושלים 159 יפו.

המשפחה

ביום השלושים לפטירת יקירתנו

בטי יעקובוביץ ז"ל

תערך אזכרה וגלוי מצבה על קברה ביום ראשון כ"ג חשון תשל"ד (18.11.73) בשעה 1.00 אחה"צ, בבית העלמין בכפר שמריהו
נפגשים בבית הכנסת, רחוב קפלן 85, הרצליה־פיתוח בשעה 12.30 בצהרים
התהגו נתונה לכל מנחמינו בע"פ ובכתב

דב יעקובוביץ והמשפחה

ביום שלישי כ"ה בחשון תשל"ד 20.11.1973 במלאות 4 שנים לנפילת בננו ואחינו היקר על הגנת המולדת

סג"מ

אברהם יוסף (אבי) גנוז (גנז) ז"ל

תערך אזכרה בשעה 3 אחה"צ בבית העלמין הצבאי בחוף הכרמל חיפה.
אוטובוס מיוחד יצא בשעה 2.30 אחה"צ מקרית טבעון שיכון תילים 7, ליד בית ההורים ויתעכב בשעה 2.45 אחה"צ ברחוב העצמאות, ליד תחנה הרכבת המרכזית

המשפחה השכולה

יוסף אפרון

איננו

הלויה התקיימה
נא להמנע מבקורי תנחומים

דבורה, אירה,
תחיה וחמותו

מהנדס יוסף אפרון ז"ל

(קוזלובסקי מצעצמאחום)

איננו

החברים ומשפחותיהם מבכים מרה ומשתתפים בצער המשפחה.

גוטמן יוסף	סלם צבי
גינזברג אברהם	צימרמן יוסף
יצחקי דוד	רוז א.
ירקוני יחזקאל	שנצר שמחה

תכנון והנדסה תעשייתית לייף בע"מ

מתאבלת על מות עובדה הנאמן

מר יוסף אפרון ז"ל

ומשתתפת באבלה הכבד של המשפחה

התהגו העמוקה נתונה לכל מקורבינו
בהשתתפותם בצערנו על מות יקירנו

דוד וינר ז"ל

המשפחה המתאבלת

במלאת שבעה לפטירתה הטרגית של בתנו ואחותנו היקרה

יפה נסים ז"ל

שנספתה בתאונת דרכים נעלה לקברה ביום ראשון 18.11.73 בשעה 15.30 אחה"צ בבית העלמין הצבאי בחיפה.
אוטובוסים ייצאו מבית המשפחה, דרך צרפת 11 ב־15.00

המשפחה

המוכים וכואבים את מות יקירנו

קוקה (פליציה) ופאול מיקל

שנספו באביב בתאונת דרכים קטלנית

שושנה וד"ר בני חבוט
וכל המשפחה

לידידנו

אברהם שרים

אתך באבלך במות

אביך ז"ל

אביבה ועמוס
אלון

במלאות שלושים לפטירתו של יקירנו

ד"ר אברהם צימרמן ז"ל

הוסין — בוקרשט — רחובות

התקיים אזכרה וגילוי מצבה ביום א' כ"ג בחשון תשל"ד (18.11.73) בשעה 1.00 בצהרים, בבית העלמין של רחובות.

אשתו, ובניו

ביום ראשון כ"ג חשון תשל"ד 18.11.73
נערוך אזכרה לראש משפחתנו

אל"ם משה אורבך ז"ל

במלאות י"א שנים לפטירתו

בני המשפחה ידידיו ומוקירי זכרו יפגשו בכניסה לבית הקברות הצבאי בהר הרצל בירושלים בשעה 3.00 אחה"צ

המשפחה

ביום ראשון כ"ג מרחשון תשל"ד (18.11.73)
במלאות שלושים לפטירתו של
בעלי אבינו ובננו היקר

ליאון גרינברג ז"ל

תערך אזכרה ועליה לקברו בשעה 3.00 בבית העלמין בנחלת־יצחק.
מוקירי זכרו מתאספים ליד שער בית העלמין.

המשפחה

במלאת שנה למות יקירנו

דוד קדם (אוסטיוב) ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו, ביום ראשון כ"ג חשון תשל"ד (18.11.73) בשעה 4.15 אחה"צ, בבית העלמין בעינת.

אסתר גנה צפי ואבישג, פתח־תקוה
המשפחה בעינת ובחיפה

במלאות שלושים לפטירת יקירנו

אהרן גולדברג ז"ל

יערכו אזכרה וגילוי מצבה ביום שלישי, כ"ה בחשון תשל"ד (20.11.73), בשעה 3.00 אחה"צ, בבית העלמין סנהדריה שבירושלים.
נפגשים ליד שער בית העלמין.

המשפחה

במלאות שנה לפטירת יקירנו

אריה ("לייביש") הורוביץ ז"ל

(לסקרוב — אוטוצק)

תערך אזכרה ועליה לקברו, ביום שני, כ"ד חשון תשל"ד (19.11.73) בשעה 3.00 אחה"צ, בבית העלמין בחולון.
נפגשים על־יד השער החדש
אוטובוס קו 92

המשפחה האבלה

ביום ראשון, כ"ג מרחשון תשל"ד 18.11.73
במלאת שנה לפטירתה של רעיתי,
אמנו, סבתנו ואחותנו היקרה

ויקטוריה שאשא ז"ל

לבית ריגאזן מבגדד

נערוך אזכרה לפנה"צ ועליה לקברה בשעה 10.00 לפנה"צ בבית העלמין החדש, ליד כפר סמיר, חיפה.
מוקירי זכרה מתאספים ליד שער בית העלמין.

המשפחה

במלאת שנה לפטירתו של בעלי ואבי היקר

בוריס יופה ז"ל

וילנא — קובנו

תתקיים אזכרה ביום א', כ"ג חשון (18.11.73) בשעה 2.30 אחה"צ בבית העלמין בחולון.

גניה, אינה והמשפחה

במלאת שנה לפטירתו של יקירנו
בעלי, אבינו וסבנו היקר

ר' מרדכי־מנחם לייב ז"ל

בן ר' פנחס־שלום, יליד פלאנצק, פולין

נקיים אזכרה לזכרו וגילוי מצבה ביום חמישי, כ"ז חשון תשל"ד (22.11.73) בשעה 2 אחה"צ בבית העלמין בצורה.

המשפחה

ביום השלושים למותו של

אבנר גבורין היקר ז"ל

תערך אזכרה לזכרו

האזכרה ביום ה', כ"ז חשון תשל"ד (22.11.73) בשעה 6.00 בערב בבית הכנסת ברחוב תובבי־ציון בטלביה, ירושלים.

משפחות גבורין ושמיט

בצער רב אנו מודיעים על פטירת
בעלי, אבינו, אחי, וסבנו היקר

אברהם ב"ר יצחק ויצמן ז"ל

ההלויה התקיימה אתמול יום חמישי כ' חשון תשל"ד (15.11.73) בבית העלמין בחולון

המתאבלים:
רעיתו: גלה ויצמן
ילדיה, נכדיו
אחיו: מאיר ויצמן ומשפחתו

יושבים שבעה בבית המנוח רחוב מבצע סיני 11/2
תל־גבורים, חולון

אזכרה וגילוי מצבה

במלאות שלושים לפטירתו ללא עת של
בעלי ואבינו היקר והבלתי נשכח

יאיר מיכלין ז"ל

נעלה לקברו ביום שלישי כ"ה חשון תשל"ד — (20.11.73), בשעה 3 אחה"צ.

מוקירי זכרו מתאספים בבית העלמין באילת.

שושנה, רונית, יעקב ואיריס מיכלין

במלאת שלושים למות יקירנו

שמואל בייר ז"ל

יתקיים טכס אזכרה וגילוי מצבה ביום א', כ"ג בחשון תשל"ד (18.11.73) בשעה 2 אחה"צ, בבית העלמין בקרית־שאול.

אוטובוס יצא מבית המנוח בשעה 13.30, ברחוב דוד המלך 3, תל־אביב

המשפחה

במלאת שנה לפטירתו של יקירנו

מנשה נבעה ז"ל

תתקיים אזכרה ביום א', כ"ג חשון תשל"ד — (18.11.73) בשעה 2 אחה"צ בבית העלמין בחולון.
נפגשים ליד השער.

המשפחות:
עבודי, מועלם, אברהמי

במלאת שלושים למותו הפתאומי של יקירנו

(הנרי) חיים שפס ז"ל

נעלה לקברו להתייחד עם זכרו ולגילוי המצבה
ביום שני 19.11.73 כ"ד חשון תשל"ד
נפגשים ליד שער בית הקברות החדש כפר סמיר, חיפה

המשפחה המתאבלת

במלאת שלושים לפטירת

פרופ' נ.ה. טור־סיני ז"ל

הננו מודים לכל אלה שהביעו את תנחומיהם.

נעמיד מצבה ונעלה לקברו ביום א', כ"ג במרחשון תשל"ד, 18.11.73 בהר המנוחות גבעת שאול ירושלים, בשעה 15.30 אחה"צ.

המשפחה

במלאות שלושים לפטירתה של,
אשתי ובתנו היקרה

שושנה גרניט ז"ל

תתקיים אזכרה וגילוי מצבה בבית העלמין בבאר־שבע, ביום שלישי כ"ה בחשון תשל"ד (20.11.73) בשעה 15.30 אחה"צ.

אוטובוס יצא מבית ההורים ברח' שלמה המלך 1, שכון ד' באר־שבע, בשעה 15.20 אחה"צ.

בעלה שלום גרניט
המשפחה אלימלך שטרק

תכנון המים לישראל
תה"ל מהנדסים יועצים בע"מ

הננו מודיעים בצער על פטירתו הפתאומית
של יקירנו — עובדנו

גבריאל ליסי ז"ל

ההלויה תצא היום, יום ששי, כ"א במרחשון תשל"ד, (16.11.73), בשעה 11.00 לפנה"צ, מבית ההלויות העירוני, ברח' דפנה 5, תל־אביב (איכילוב) לבית העלמין בקרית שאול.

המשפחה
ובית תה"ל

הננו מודיעים בצער רב על פטירתה ללא עת
של הבת הרעיה והאם

לוצ'אנה אורנה קסטלנואובו

(לבית קוריאל)

ההלויה התקיימה ביום ראשון ט"ז חשון תשל"ד (11.11.73).

נעלה את זכרה ליד קברה
בבית העלמין החדש ברמת השרון (כביש גהה)
ביום ראשון כ"ג חשון תשל"ד (18.11.73)
בשעה 14.30

המשפחה

במלאת שנה לפטירתה של יקירתנו

טובה מצב טוקטלי ז"ל

אלמנת המנוח ר' מיכל מצב טוקטלי ז"ל

תתקיים אזכרה בבית העלמין בגבעת שאול ירושלים ביום ראשון כ"ג חשון תשל"ד (18.11.73), בשעה 10 בבוקר. נפגשים בשער בית העלמין.

האזכרה תתקיים ביום ראשון ולא כפי שפורסם בטעות — ביום שני (16.11.73).

המשפחה

במלאת שנה לפטירתו של יקירנו

יהושע ריינהרדט ז"ל

תיערך אזכרה על קברו ביום ה' כ"ז בחשון תשל"ד (22.11.73) בשעה 15.00.
נפגשים ליד השער החדש של בית העלמין בחולון.

המשפחה

במלאת שנה לפטירת יקירנו

פסח נוביצקי ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום א', כ"ג בחשון תשל"ד (18 נובמבר 1973) בשעה 3.00 אחרי הצהרים בבית העלמין היכן מול חוף הכרמל בחיפה.

נפגשים ע"י השער.

המשפחה

במלאת שלושים לפטירת אשתי אמנו ובתי היקרה

אילנה קליין ז"ל

לבית גולדשטיין

תערך אזכרה ועליה לקברה ביום שני, כ"ד חשון תשל"ד (19.11.73) בשעה 3.00 אחה"צ
נפגשים על־יד השער החדש בבית העלמין בחולון

המשפחה המתאבלת

נעלה לקברו של יקירנו

אריה מלניק ז"ל

במלאת שלושים לפטירתו ביום ראשון כ"ג חשון תשל"ד (18.11.73) בבית העלמין ברמלה בשעה 15.30

המשפחה

הטיפול בתובלה עובר מידי מל"ח לידי חברות פרטיות

בר־לב לתעשיינים: „משק לשעת חירום" אינו עונה על צרכי המשק לתקופת חירום ממושכת

מאת דוד גוטרמן

שר המסחר והתעשיה חיים בר־לב הודיע אמש כי החל בשבוע הבא יוצא הטיפול בנושא התובלה במשק מידי מל"ח (משק לשעת חירום) ויתפקד בידי 40 חברות תובלה פרטיות. השר, שהופיע בפני חברי הוועד הפועל של התאחדות התעשיינים, שהתכנס בתל־אביב אמר כי התברר שמל"ח אינו עונה על צרכי המשק לתקופת חירום ממושכת, בעיקר בנושאי התובלה. לכן הוחלט לרתק את צי הרכב המגויס לחברות התובלה, הן שיקבלו את המשימות השוטפות ויוכלו גם להתפנות לעבודות פיקוח במידת הצורך.

גם הערבים חוזרים לעבודה

בסוקרו את המצב בענפי התעשיה השונים אמר בר־לב כי כיום כבר מועסק חלק גדול מכלל ציבור העובדים שמנות התעשיה לפני המלחמה. גם הפועלים הערביים חוזרים אט־אט לעבודה וכיום כבר מועסקים בתעשיה כ־5000 עובדים מהשטחים. הוא ציין כי נבחנות הצעות שונות לניצול מאגרים של כוח אדם פוטנציאלי בארץ. בין השאר נבחנת אפשרות להעסיק עובדים מבין כ־5500 עולים הנמצאים כיום במרכזי הקליטה ברחבי הארץ וטרם שובצו בעבודה. כן תידון בממשלה הצעת המיכנות להקים מתנות עבודה מיוחדים לצעירים יהודיים שהגיעו בכוונתם לבוא מחו"ל.

בהתייחסו ליעדי התעשיה בשנה הקרובה אמר השר בר־לב, כי בענפים רבים יגדלו בשיעור ניכר ההזמנות של צה"ל ומשרד הבטחון. הממשלה תדאג לפיזור מכסימלי של הזמנותיה למפעלים שונים.

יהיה צורך „בסכומים אגדתיים"

נשיא התאחדות התעשיינים, מרק מושביץ, אמר כי יהיו מפעלי תעשיה רבים שיצטרכו להשקיע סכומי כסף אגדתיים, בעיקר בתעשיית המיכון והמתכת, כדי להדביק את הביקוש הגדול הצפוי. לעומת זאת יצטרכו המפעלים אחרים בענפים שונים לשנות כליל את יצורן ולעבור למוצרים אחרים. בחיכוך שהתנהל בעת הדיון העלו תעשיינים שונים טענות כלפי הממשלה על כי לא שיתפה די הצורך במאמץ המלחמתי. „הופתעתי לשמוע שהגלאנטים האמריקני הביא ארצה גם שמיכות וגרביים. האם אי אפשר היה להשיג זאת בארץ ?" — שאל תעשיין מכסביל ידוע.

„אם גם אתה היית מספק לנו זאת בחינם היינו מקבלים ברצון גם ממך" — השיב בחיוך השר בר־לב.

נסתיים מיפקד אוכלוסין בכפרים הדרוזים בגולן

מאת מאיר הראובני

מסיכומי מיפקד האוכלוסין שהושלם אתמול בשלושת הכפרים הדרוזיים בשפת סוריה שנכבשו במלחמת יום הכיפורים, מתברר, כי האוכלוסיה שנותרה בשלושת הכפרים פחותה רק במעט לעומת הנתונים שהיו ידועים לגבי התקופה שלפני המלחמה.

בכפר הגדול בין השלושה, חאדר, נפקדו 2084 תושבים. המספר המשוער היה כ־2500, ומשערים כי החסרים הם בעיקר צעירים מבני הכפר שגוייסו לצבא הסורי בפרוץ המלחמה. רבים כאלה נמנו לעומק סוריה, ולתושבי הכפר אין ידיעות על גורלם.

בכפר הרפא ניפקדו 722 תושבים, לעומת כ־900 בהערכות המוקדמות. בכפר האלט ניפקדו רק 96 תושבים, לעומת 120 משוערים.

מיפקד האוכלוסין בשלושת הכפרים הדרוזיים ברמה הושלם תוך יומיים. את העבודה ביצעו כ־15 צוותים משותפים למשרד הפנים והמימשל הצבאי בגולן, בפיקוח הלישכה המרכזית לסטטיסטיקה. המפקד התבצע תוך קיום עוצר מלא בכפרים. לניפקדים ניתנו תעודות מטעם המימשל הצבאי, המתירות להם זכות ישיבה באיזור הכבוש. בבצוע המיפקד לא היו שום תקלות, וכל התושבים שיתפו פעולה עם הפוקדים.

משלחת המגבית באה מאנגליה

משלחת ראשונה של המגבית המאוחדת בבריטניה, המונה 80 איש ואשה, ממנהיגי היהדות במדינה זו, הגיעה אמש לביקור של חמישה ימים בארץ.

ברדתו ממטוס „אל על" אמר ראש המשלחת, מר מרבור ציין, כי ההזדהות של יהדות בריטניה עם ישראל היא גדולה, ואף פעם לא הגיעה ההתנדבות למען ישראל לממדים כאלה, גם לא במלחמת ששת הימים.

חברי המשלחת ייפגשו עם ראש הממשלה, עם יו"ר הסוכנות היהודית בפועל ועם אישים אחרים. כן תסייר המשלחת בקווי החזית בצפון ובדרום. הנשים, הנלוות לבעליהן במשלחת זו, יבקרו פצועים המאושפזים בבתי חולים.

שר הפנים הורה לחדש את ההכנות לבחירות

שר הפנים, ד"ר י. בורג, ביקש אתמול מהמפקח הארצי על הבחירות, ד"ר מ. שוב, להורות בתוקף מיוחד לפקידי הבחירות ויועצי הראשי של ועדות הבחירות בכל מקום — שעליהם לחדש את עבודות הארגון וההכנה של הבחירות הכלליות — שתתקיימנה ביום שני בשבוע, ו' בטבת תשל"ד, 31 בדצמבר 1973, החל ביום ראשון, 18 בנובמבר 1973 — על כך מסר מ"מ דובר משרד הפנים.

תחודש הבדיקה של הרשימה ואיוש חברי ועדות הקלפי ומזכירים לוועדות הקלפי. לרגל המצב הולכת ומעובדת במשרד הפנים תוכנית מיוחדת להדרכה למזכירים ולחברי ועדות הקלפי.

תלמידים מודים להולנד ודניה

33 תלמידים מבית הספר „אורנים" בנוה מונוסון שיגרו מכתבים לראשי ממשלות דנמרק והולנד, בהם הביעו תודתם והערכתם על עמדת מדינות אלה ועמידתן לצד ישראל, בימים אלה כבימים עברו.

התלמידים צירפו את עלוני בית הספר, בהם ביטאו את רחשי לבם, והביעו משאלה להכיר את הדנים ואת ההולנדים מקרוב.

דיין ייפגש כנראה עם קיסינג'ר

מאת שמואל שגב
סופר „מעריב" בוואשינגטון

יתכן כי שר הבטחון, משה דיין, יבקר בוואשינגטון ויקיים שיחות עם שר החוץ האמריקני, ד"ר הנרי קיסינג'ר, ועם שר ההגנה, ג'יימס שלזינג'ר, בעת ביקורו הקצר בארה"ב במסגרת המגבית היהודית המאוחדת.

מר דיין עומד לנאום באסיפה מטעם המגבית בניו־יורק בראשית דצמבר, אך לאור ההתפתחויות הדיפלומטיות בזמן האחרון, ובייחוד לקראת כינוס ועידת השלום, קרוב לוודאי, שממשלת ישראל תנצל את ביקורו לשם שיחות מדיניות בוואשינגטון.

מקורות מדיניים בוואשינגטון אומרים שדיין לא נקבעו שום פגישות כאלה, אך „קרוב לודאי" שמר דיין יבוא לוואשינגטון — כפי שעשה בעת ביקורים דומים בעבר — לשם דיון בעניינים שוטפים עם ד"ר קיסינג'ר ועם מר שלזינג'ר.

ש. פרס לארה"ב

שר התחבורה והתקשורת, מר שמעון פרס, יצא אמש במטוס „אל על" לביקור של שבעה ימים בארה"ב, בשליחות המגבית היהודית המאוחדת. הוא ירצה בכמה ערים ראשיות בארה"ב ויביא לפני שומעיו את דבר המדינה וערכיה לאחר המלחמה.

הגיע לארי אדלר

אמן מפוחית־הפה, לארי אדלר, הגיע אמש מלונדון לביקור של שבעת ימים בארץ.

בוצע סעיף 3 בהסכם: הובאו מטעני מזון לתושבי העיר סואץ

25 משאיות נהוגות בידי אנשי או"ם הגיעו מקאהיר ✶ ליד כל מכונית ניצבו שני שוטרים צבאיים ישראליים ושני חיילי כוח או"ם ✶ הובאה גם אספקה לארמיה השלישית

מאת דן אריקו

בעיר סואץ בוצע אתמול לראשונה סעיף 3 של הסכם ששת הסעיפים, כפי שהוסכם ביום ד' בין מצרים וישראל.

סעיף זה קובע כי „העיר סואץ תקבל אספקה יומית של מזון, מים ותרופות; כל האזרחים הפצועים בעיר יפונו". הסיפא של הסעיף בעניין פינוי האזרחים הפצועים עדיין לא בוצע.

אתמול בבוקר הופיעו ליד מחסום הגבול בגוש הבתים הקיצוני מערבי של העיר 25 משאיות מצריות נהוגות בידי אנשי או"ם. העברת האספקה בוצעה שעה רבה, לפי הרגולת שתוכננה מראש בקפדנות ובדייקנות.

המכוניות ניצבו זו אחר זו כשכל אחת מהן חונה בתוך מכלאה של גדרות תיל. ליד כל מכונית ניצב משמר של שני שוטרים צבאיים ישראליים ושני חיילים של כח או"ם.

מזון וסיגריות

המכוניות היו עמוסות שימורים, ירקות, תפוזים, קמח, עדשים וכן סיגריות מצריות וחלב כשומר כתערובת סבייסית. חלק מהמזון היה ארוז בתיבות שעליהן היה כתוב „הבית הייצוא אל באמר".

כשהמכוניות הסתדרו במקומן הופיעו מהעיר סואץ 50 מצרים לבושים אזרחית, שבעזרו בנהגות לעבור המשאיות. ליד כל משאית מזון התייצבו שני מצרים, שפרקו את החבילות על הכביש.

יריב בודק

במשך היום ביקר במקום מטעמים האלוף אהרון יריב ובדק את סידורי העברת האספקה יחד עם מפקד כח התרום באזור, אלוף־משנה הפיני רייזאסארי.

קצינים ישראליים הסבירו, כי ההוראה לחיילי צה"ל היתה אתמול לבדוק את האספקה „רק בעיניים ולא בידיים", ולכן לא פתחו את הקופסאות והחבילות. בשעות אחר הצהרים פינו המשאיות את המקום ובמקומן באו משאיות אדומות מסואץ, שהעבירו את האספקה לתוך העיר.

אין מחסור

במשך היום כששפות הפריקה וההעמסה נמשכו, התפתחו שיחות בין חיילי צה"ל לאזרחים המצריים. הם סיפרו, כי בסואץ אין מחסור במזון ובמים וכי בעיר יש בארות מים רבות. לדבריהם מצויים בעיר כח צבא מצרי אך הוא חונה בנפרד מהאזרחים. המזון שהגיע היום בשיירה מיועד לאזרחים בלבד. בשיירה 25 המשאיות העבירו אתמול כמות גדולה של מזון, אולם הירקות והפירות לא נראו טריים ביותר ואריזות שקי הדגנים בנערים נעשתה בצורה רשלנית.

אספקה לארמיה ה־3

באותן שעות עברה שיירה של 15 משאיות אל גדת התעלה המערבית לסואץ והעבירה אספקה לארמיה השלישית.

המזון הועבר מהגדה המערבית למזרחית של התעלה בשלושה נגמ"שים אמפיביים של המצרים דצל גבי פלטפורמות שהם בשיטים על התעלה כדי להעביר כמויות גדולות של אספקה.

8 חברי פרלמנט מצרפת - לביקור בישראל

מאת סופר „מעריב" בפאריס

משלחת של שמונה חברי הפרלמנט הצרפתי מגיעה היום לישראל לביקור של שבוע ימים. עם המשלחת נמנים נשיא הליגה הבינלאומית למלחמה באנטישמיות ובגזענות, ז'אן פייר בלוך, והפאמפלטים אנדרה מינגפייר ופייר דורין, הידועים באהדתם לישראל.

זו הפעם השניה שמשלחת אישים צרפתים מבקרת בישראל. לפני כשבועיים ביקרו בישראל שלושה מחברי אגודת הידידות צרפת־ישראל בגתו שני בתי הפרלמנט הצרפתי כאורחי משרד החוץ. בראש המשלחת עמד גבריאל בנוביל, ולדברי מקור נאמן קיבל את ברכתו של הנשיא פומפידו לביקור זה.

היום מתכנס בארמון לוקסנבורג, מושבו של הסינאט הצרפתי, כינוס מיוחד של אגודת הידידות עם ישראל והפרלמנטים של תשע מדינות השוק האירופי. בכינוס ישתתף היו"ר מנחם בגין, שהגיע לפאריס ביום ה', ונפגש לשיחה עם השגריר אשר בן־נתן.

כולם צחקו עלי

סיפור הצלחה אחר, אמיתי: אפרים אמאט, באמצעות הבולוורקר, הוסיף לחזה 20 ס"מ של שרירים מוצקים. לזרועות 8 ס"מ ולירכיים 6 ס"מ.

„עם בולוורקר אתה גאה במה שהשגת", כותב אפרים. מה שעשה בולוורקר לאפרים ולאלפי גברים אחרים, זאת יעשה גם לך. מלא, גזור ושלח את התלוש עוד היום, וקבל בהשאלה בולוורקר לשבועיים ניסויים חינם. אנו ערבים לתוצאות מדהימות, ולא — לא תשלם.

בנה לך את שרירי המתח ב־5 דקות בלבד ליום.

עדבות גמורה לתוצאות שתוכל לראותן ולמודדן תוך 14 יום, ולא - לא תשלם.

© Mailex (Israel) Ltd

שובר הזמנה לנסיון חינם

שלח עוד היום לנסות בביתך את הבולוורקר במשך 14 יום חינם

אל: מיילקס (ישראל) בע"מ רחוב המלאכה 3 איזור התעשיה. חולון 58—851 טל. 843185

שם משפחה ______ התימה הכרחית

שם פרטי ______ רחוב ______ עיר ______ מס' ______

מס' תעודת זהות ______ מיקוד ______ כ"ג 16.11

„מעריב לספורטאים"

דמתי וויקי פרץ הסתפקו ב־2־0 בגומלין בבאר־שבע

בנצחון שני תוך 3 ימים לנבחרת ישראל על ארה"ב

מאת ר. אריה

שני שערים שהבקיעו החלוצים גדעון דמתי וויקי פרץ, תוך שתי דקות בראשית המשחק, הספיקו אתמול בבאר־שבע לנבחרת ישראל בכדורגל כדי לגבור שנית, תוך שלושה ימים, על נבחרת ארה"ב, הפעם 2—0.

המאמן דוד שווייצר היה קצת מאוכזב לאחר המשחק: „קשה לדרוש יותר מנבחרת שהתאמנה רק 12 יום בצורה סדירה. אי אפשר לדרוש מן השחקנים להתעלות". שווייצר הוסיף כי כמה התמצות של שחקניו תרמו להתאוששות האמריקנית.

2500 צופים, ביניהם עשרות מפצועי צה"ל, חזו במשחק שהחל בטכס באה בהשתתפות ראש העיר אליהו נאוי והזכרת חללי צה"ל.

האמריקנים יזמו וסיכנו את שערה של נבחרת ישראל ממש כמו במשחק הראשון, אלא ששני מבצעים של שליטיה התקפית של נבחרת ישראל, הספיקו לפיצוח הגנת האורחים, כאשר זו נתגלתה כאיטית בהגבהה.

דמתי החמיץ הזדמנות בדקה ה־5, כשבעט מעל לשער כעבודה תומסיה, אך מאסוארי (11) הדגים את כושר הכידרור שלו כשהתמקם ליד עמוד השער הימני. דמתי קלט את הכדור, והשיכו כמלבן ה־5 לפינה הנגדית ד־1—0 לישראל.

כעבור שתי דקות ניצל ויקי פרץ את מהירותו. חלף בזה אחר זה על מגיני הדריב ומזוית קשה שיגר את הכדור בדייקנות לפינת השער הרחוק. 2—0.

בהמשך חלה נסיגה במשחק הישראלי, שנתקל בהתנגדות האמריקנית וכן בגלל התגודה שחלו ביכולת המשחק של חוליית הקישור שלנו. האמריקנים, למרות יכולה אישית טובה של כמה משחקניהם, לא הבקיעו שערים כי לא הצליחו להפתיע ומהלכיהם היו שקופים מדי — דבר שאיפשר להגנה הישראלית בראשותו של צבי רוזן להערך לבלימת ההתקפות. השוער מרינוב הגיב במהירות והדגשה של כמה אירועים מסוכנים.

שתי הזדמנויות להגדיל את התוצאה — בדקות 75 ו־77 — על־ידי פרץ ומאסוארי, לאחר מהלכי־הכבה טובים — הוחמצו.

שפט: פינקלשטיין עם הקוונים: גנו כהן ודוד כהן.

● נבחרת ישראל: מרינוב; פרנה, רוזן, רוזנטל, בלו; פינכאסה, צום, מקטל (עמ); דמתי, פרץ, (בא שפט), מאסוארי.

● ארה"ב: רובי (ריני); סביה, רוס, ברדלי, דייה; סקולי, בריטה, מארנס, סואר; ריבנריצק (ניהורי), רוז, מיאנה.

שומרי המשלחת במאנילה מנעו אתמול פגישה עם אתלטי עיראק

שירות „מעריב": נבחרת האתלטיקה של ישראל לאליפות אסיה, קיימה אתמול במאנילה שני אימונים על מסלול שבו לא יערכו התחרויות, החל מיום ראשון — כי מסלול המאיראנק שעליו תתקיים האליפות, הוא „מהודק לתרההב" למתאמנים.

אתמול הגיעו רוב המשלחות — כשהבולטות הן יפאן וזודו החזקות. הישראלים בדקו את רשימת מתחריהם והוכחו כי בדרך כלל היו ההערכות המוקדמות לגבי יכולתם והישגיהם של היריבים — נכונות.

אתמול נמנעה „פגישה" עם אתלטי עיראק — הסועדים על שולחן סמוך לשולחנה של נבחרת ישראל. כאשר נכנסו העיראקים לחדר האוכל — זינקו לקראתם מיד שומרי משלחות ישראל ומנעו מהם להתקרב לאתלטים שלנו.

הבודק ייעוץ טכס הנפת דגל התחרויות.

המאמן ספמן קובלסקי הספיק אתמול לבדוק יחד עם הרץ ציון מצויני את מסלול ריצת הבראראתון. אביבה בלס הצטננה ולא התאמנה אתמול — אבל אנשי המשלחת בקוים שהוכל להשתתף בתחרויות.

שתי „הצגות כפולות" מחר בגביע המדינה

שתי „הצגות" כפולות יהיו מחר במסגרת משחקי הגומלין של שמינית גמר גביע המדינה בכדורגל.

מגרש ימק"א בירושלים יארח את שני המשחקים המרכזיים: ב־11.45 יתמודדו ביתר תל־אביב והפועל פתח־תקוה (במשחק הקודם היה 2—3) וב־2 ישחקו ביתר ירושלים ומכבי נתניה (0—0).

שאר המשחקים: בחיפה: הפועל חיפה — הפועל כפר־סבא (3—0); ברמת־גן: הפועל רמת־גן — מכבי פ"ת (0—0); בבלומפילד (11.45): מכבי תל־אביב — לית־שבירה (2—3); ב־ב: הפועל תל־אביב — ביה"ר רעלה (1—0); ברמת־גן: הכה — „צפריריה" (1—4); בהרצליה: מכבי הרצליה — הפועל באר־שבע (4—1).

במשחקי ידידות: הפועל חדרה — מכבי חיפה, טירת־הכרמל — הפועל עכו, מכבי יפו — שמשון תל־אביב.

✶ אמש בגביע אירופה לאלופות בכדורסל: ריאל מדריד — פרייבורג 105—71 (במשחק הראשון 100—74); פאנאתינאיקוס אתונה — גדאנסק (פולין) 97—70 (70—87); דוקלה אולומוץ (צ'כיה) — סורזן (פינלנד) 94—81 (הצ'כים עברו לשמינית הגמר); סולנה (שוודיה) — אפיגג (אנגליה) 73—69 (103—64); לורנצו מארקס (פורטוגל) — היידלברג (מ. גרמניה) 79—67 (65—85); אנגוזרפטה (בלגיה) — אייזנבבל 89—73 (71—64); לורייס (הולנד) — אדינבורו 124—70.

✶ סין זכתה בנצחון נוסף לקראת קבלתה לפדראציה של כדורסל עמי אסיה, כאשר פקיסטן, נפאל, הונג־קונג ובאלויה הצטרפו לאיראן ויפאן ביוזמה להתחתנותה של סין אחת בלבד בבישופיטם — ולסילוקה של פורמוזה.

פרס למוצא:
קורטינה
כחולה — דגם 1973
מס. רשוי 087—328
הכנף הימנית פגומה
מצד ימין.
לטלפן: 952489 או
951265

במלאות 5 שנים לפטירת יקירנו

בינים קופיטן ז"ל

מקוליביצל

נעלה מהרתיים, יום ראשון, כ"ג בחשון תשל"ד (18.11.73) על קברו לטקס אזכרה.
נפגשים בשעה 3 ליד השער החדש בבית הפלמין האזורי בגבול חולון—בת־ים.

המשפחה

לעוזי קרן

אתך באבלך
על מות
אשתך

אגודת צלמי העתונות

בצער רב ובכאב עמוק
אנו מודיעים על פטירתו הפתאומית
של היקר באדם בעלי, אבינו וסבנו

יונה ריינדזונסקי

ז"ל

המשפחה המתאבלת

בצער רב אנו מודיעים כי ראש משפחתנו

קורט איזינגר

נפטר אתמול

נא להמנע מביקורי תנחומים.

הלוויה תצא היום יום ו' 16.11.73 בשעה 10.00 מבית החולים רוטשילד לבית הקברות החדש ע"י סמך מגיד חיפה.

המשפחה המתאבלת

לג'קי אייזינגר

משתתפים באבלך הכבד במות עליך

אביך ז"ל

ההנהלה ועובדי
חברה ימית להובלת פרי

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירת
בעלי, אבינו, בני ואחינו היקר

קרל אדמונד
(אצ"י)

הלוויה תתקיים היום, יום שישי כ"א מרחשוון תשל"ד (16.11.73) בשעה 12.00 בבית הקברות הוותיקים, נתניה.

אוטובוס יצא מבית המנוח, רחוב ירושלים 25, נתניה, בשעה 11.30.

המשפחה

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של
אימנו סבתנו היקרה

מזל סיטון
ז"ל

אלמנת רפאל ב. סיטון ז"ל

הלוויה התקיימה ביום חמישי כ' בחשון תשל"ד
(15.11.1973)

המתאבלים:
בניה: יעקב סיטון ומשפחתו
יוסף סיטון ומשפחתו
בנותיה: אסתר הררי ומשפחתה
רחל אנג'ל ומשפחתה
שושנה סיטון ומשפחתה
יפה ברנר ומשפחתה
ורחל סיטון

תבנון הכים לישראל
גבריאל ליס
לוצ'אנה אורן קסטלנואבו
טובה מצב טוקסלי
יהושע ריינהרט
פסח נוביצקי
אילנה קליין
אריה מלניק ז"ל

„12 חיילי קומנדו ישראלים בלבד הקימו ראש־גשר לצליחת התעלה"

סופר א.פ. בקאהיר: המיבצע הישראלי הביא לחילופי־גברי בצמרת הצבא המצרי

פריצת ה„בליץ־קריג" הישראלית לגדה המערבית של תעלת־סואץ הורידה גל של חילופי האשמות כבדות בצמרת הפיקוד המצרי וכתוצאה מזה גם — חילופי גברי במערכת פיקוד בכירה — כך כתב „אסושיאיטד פרס", כפי [illegible] בקאהיר.

מקורות אלה אמרו, כי צליחת התעלה על־ידי צה"ל צריכה להיזכר כ„תמרון הטאקטי המבריק ביותר של הצבא הישראלי אי־פעם", דווקא על רקע הכשלונות הראשונים בעלית ההתקפה הערבית.

■ משפטים צבאיים

המקורות מכחישים את השמועות, כאילו הרמטכ"ל המצרי גנראל שאזלי איבד את עשתונותיו עד כי הורה להוציא להורג אחדים מקציניו. אלה הם כאזבים, כי צפויים משפטים צבאיים. כבר עתה ברור שלפחות מפקד בכיר אחד [illegible] החוליות על חזית התעלה בכל אורכה. בראש מטה זה הועמד גנראל מוחמד גמסי, סגן הרמטכ"ל למבצעים, שתיכנן את ההשתלטות המצרית על „קו בר־לב" וכעת מייצג את מצרים בשיחות בקילומטר ה־101.

התפקיד החדש של גמסי מעמיד אותו מעל מפקדי שתי הארמיות המבצעות בחזית, והתקווה היא, שיהיה ביכולתו „לקרוא" טוב יותר את מהלכי הקרב במקרה של חידוש הלחימה.

מקורות במצרים אומרים, כי המפקדים של הארמיה ה־2 וה־3 לא הבינו במהירות הדרושה את משמעות הפריצה הישראלית ב„תפר" שבין כוחותיהם, ליד הכפר דוור־סואר, מצפון לאגם המר הגדול. גזרה זו היתה מאויישת על־ידי יחידות כמויות, חיילי מילואים מצריים וכן פלשתינים, שרובם ככולם חסרים נסיון קרבי.

■ רק 12 איש

לפי העיתונות המצרית, עברה חוליית קומנדו של צה"ל שמנתה רק 12 אנשים לגדה המערבית של התעלה בלילה שבין ה־14 וה־15 באוקטובר. יחידה קטנה זו הקימה מיתחם הגנתי ותוך שעות ספורות הוקם גשר־סירות ישראלי וטנקים של צה"ל החלו לעבור מערבה.

מומחים מאמינים כי צה"ל הפעיל בתחילה חיילים דוברי ערבית בטנקים סובייטיים בנסיון להוליך שולל את הכוחות המצריים באיזור זה, אשר סברו שלפניהם מצרים הנסוגים מן החזית.

ואולם במשך כמה ימים הצליח צה"ל להעביר לגדה המערבית כ־12,000 חיילים.

אם כי חוסר התיאום בין מפקדי שתי הארמיות המצריות היה, כנראה, גורם מרכזי בכשלון הבלימה המצרית, מונים מקורות יודעי־דבר גם גורמים נוספים. הם מציינים, כי מייג'ור גנראל סעד מאמון, מפקד ארמיה 2 שישב באיסמאעיליה, לא העריך כהלכה את עוצמת הכוח הישראלי. וכאשר הובהר לו גודלו האמיתי של כוח הפריצה מסר מאמון למטכ"ל בקאהיר מידע מוטעה בהערכתו, כי ביכולתו להשתלט על הבעיה.

המקורות הוסיפו, כי בעקבות דחיית [illegible] אלה נתאפשר לצה"ל לבסס את מאחזו בגדה המערבית ואז החליף שאזלי את מאמון במי שהיה המפקד הקודם של ארמיה 2. יותר מזה: שאזלי נטל לידיו באופן אישי את ניהול המערכה.

■ הגדול בהיסטוריה

המקורות מציינים, כי בין ה־17 ל־21 באוקטובר התנהל משני צידי התעלה קרב השריון הגדול בהיסטוריה ועל אף טענותיה של קאהיר באותם ימים, כי כוחותיה מתקדמים ומנצחים אין עוד ספק, שישראל זכתה בו, אם כי סבלה אבידות כבדות.

בנסיון נואש לעצור את הפריצה הישראלית הורה שאזלי לחטיבת שריון כלשהי להיכנס להתקפה. אולם [illegible] בה הוכתה קשה בידי צה"ל ומפקדה נהרג. בין היתר [illegible] בקרב זה [illegible] ישראלים. שירו טילי נ.ט. אמריקאיים חדשים מונחים בכבל. טילים אלה הופעלו גם במלחמת וייטנאם ב־1972.

■ [illegible] הסודיות

[illegible] וטנקים, שנעו במהירות גם איפשרו לצה"ל לחסל סוללות טילי ג.מ. רבות של המצרים. ומומחים מעריכים, כי כמחציה מתוך 100 הסוללות לאורך התעלה הוצאו מכלל פעולה.

המקורות בקאהיר מדגישים, כי כפי שכשלה הפיקוד המצרי בהערכת הצליחה הישראלית, כך גם איחרו אנשיו להבין את משמעות כיתורם של 20,000 חיילי ארמיה 3. דבר הכיתור פורסם לראשונה בוואשינגטון, כפי מקורות הפנטאגון שהסתמכו על צילומי לוויינים.

משקיפים זרים בקאהיר מאמינים, כי גם הסובייטים הבינו את המצב והיו מודאגים מפני הנסיגה הישראלית לכיוון קאהיר. על רקע זה בא איום ההתערבות הסובייטי והכוננות שהכריז הנשיא ניכסון בצבא האמריקאי.

צלב־קרס על בית סגנו של בראנדט המבקר בישראל

מאת סופר „מעריב" בבון

צלב קרס גדול צוייר ביום ד' על ביתו של היינץ קין, נשיא ארץ צפון ריין וסטפליה בגרמניה המערבית, המבקר עתה בישראל. דובר משטרת קלן מסר אתמול כי סבורים שהמעשה בוצע בידי קיצונים ימניים במחאה על ביקור קין בישראל. משמר קבע משטרתי הוצב על הבית בקלן. מר קין, שהוא יו"ר המפלגה הסוציאל־דמוקראטית בגרמניה המערבית, עומד לשוב לארצו היום.

נדקר למוות

משה פרץ, בן 23 מאור־יהודה, נדקר אתמול למוות על ידי חברו, [illegible].

הוא הובא פצוע קשה בשעה 9 בבוקר למשטרת נתניה, שם נפטר כעבור זמן קצר.

חקירה ראשונה העלתה כי בשעה 7.15 בבוקר נדקר משה פרץ על ידי חברו לעבודה באיזור תל־אביב, שברח מיד אחרי [illegible].

מדינות הנפט הערביות הקטנות לא יתחייבו להחריף את החרם

מאת צבי לביא, סופר „מעריב" בלונדון

מדינות הנפט הערביות הקטנות — בחריין, דובי וקטאר — לא יתחייבו להחריף את חרם הנפט נגד מערב־אירופה, מוסר „דיילי טלגראף" מבחריין. ראשי מדינות ערב ושרי החוץ שלהן העומדים להיוועד בקרוב באלג'יר יחלקו כנראה את מדינות הנפט לשני מחנות — המוכנות לקיים את החרם בלי הגבלת זמן ואף להחריף אותו. האחרונות הן סעודיה, כווית, לוב ואבו־דאבי.

למפיקות הנפט הגדולות אף יש הכרח כלכלי לקצץ בתפוקה. תמריץ זה מתבסס על העקרון כי הנפט שבמעמקי האדמה שווה היום יותר מן הנפט הנמכר והמיוצא, נוכח עליית מחירי הנפט. לעומת זה תלויות מפיקות הנפט הקטנות בהכנסה מן הנפט כדי שיוכלו להמשיך בפיתוח.

„אנו זקוקים לכל פרוטה" — אמר פקיד בכיר של בחריין. ושר החוץ של בחריין, השייח מוחמד בן מובארק אל חליפה אמר: „עשינו כל מה שיכולנו". בחריין נאלצה לקצץ את ייצוא הנפט המזוקק שלה ב־35 אחוזים בשל החרם המוטל על הספקת נפט לארה"ב ולצבאה. ממשלת בחריין גם הודיעה לארה"ב שעליה לסגור את בסיס הצי שלה באי בתוך שנה.

ואולם שר החוץ של בחריין — ובכך שיקף גם את דעתן של מפיקות הנפט הקטנות האחרות — הביע את התקווה כי בקרוב יושג הסדר במזרח התיכון. הוא אמר כי במקרה זה אפשר יהיה לדון מחדש בחרם הנפט ובהחלטה לסגור את הבסיס האמריקני.

(אי.פי, סוכ"א, יו.פי.)

בתוך כך פירסם ארגון הארצות הערביות מפיקות הנפט מודעה בעתון „גארדיין" היוצא בלונדון, ובה נאמר כי החרם ימשך „עד הזמן שבו [illegible] להשפיע על ישראל לסגת מן האדמות הערביות וללמד את ארה"ב לדעת מה מחיר תמיכתה הבלתי מוגבלת בישראל".

בוושינגטון אמר ציר בית הנבחרים רוברט דרינאן — כוהן דת ישועי — כי חרם הנפט הוא [illegible] החלטה שנתקבלה לפני שלוש שנים [illegible]. הוא קרא לקונגרס לאשר את בקשתו של ניכסון להקציב 2.2 ביליארדים דולאר לחידוש ציודה של ישראל.

שר הכספים של ארה"ב, ג'ורג' שולץ אמר אתמול כי חרם הנפט הערבי יהפך אולי להיות ברכה, לטווח ארוך כי זה שיאלץ את ארה"ב לפעול הכל כדי שלא להיות תלויה במקורות אנרגיה אחרים. הוא אמר זאת אחרי עדות בוועדת הכספים של הסנאט.

הסנאט [illegible] אתמול להורות לנשיא ניכסון להנהיג קיצוב בנפט. הצעת חוק בעניין זה זכתה להצבעה תיקו. ההחלטה בעניין זה נשארת בידי הנשיא.

בגרמניה המערבית הונהגו תקנות הדלק קיצוב מרצון, בעוד ממשלת בראנדט שוקלת אם להטיל איסור על נהיגה בימי א' ובחגים.

מנהיגי המחבלים דחו ביקורם במוסקווה

חלוקים ביניהם בעקבות אולטימאטום סובייטי ✶ ייתכן שחוסיין יעמיד את א־שאווה בראש צוות פלשתיני ב„משלחת השלום"

מאת ג'ון בולוק, סופר „דיילי טלגראף" בביירות

מנהיגי המחבלים הפלשתינים דחו את הביקור שנועד לקיים במוסקווה, כיוון שלא יכלו להגיע לכלל הסכמה על קו מוסכם. על כך נודע בביירות אתמול.

המשלחת עמדה לצאת לברית המועצות בראשית השבוע, אולם הביקור נדחה אחרי ויכוחים ממושכים בישיבות הוועד הפועל של הארגון לשחרור פלשתין, שנערכו בבגדאד. המחלוקת צמחה מאולטימאטום סובייטי שהגיע לתנועת ההתנגדות הפלשתינית. השגריר הסובייטי בביירות סרוואר אזימוב, הוא אמר לפלשתינים, שאם ישבשו את ההתקרבות הנוכחית לוועידת שלום ישראלית־ערבית יפסיק הגוש הסובייטי את כל הספקת הנשק והממון. הוא הזהיר את מנהיגי ההתנגדות, כי תקוותם היחידה להרוויח משהו מן ההסדר העתיד היא שיישבו את המחלוקות ביניהם וישגרו משלחת אל הוועידה.

הסובייטים הציעו שמנהיגי המחבלים יקימו ממשלה פלשתינית בגולה, כדי שיהיה להם מקום ליד שולחן הדיונים. יאסר עראפאת, הרואה עצמו כנשיאה הראשון של פלשתין, קיבל הצעה זו בהתלהבות. אולם סיעות שמאליות קיצוניות כגון „החזית העממית לשחרור פלשתין" של ג'ורג' חבש, ו„חזית השיחרור הערבית" הנתמכת על ידי עיראק, אינן מוכנות לקבל את הקו המתון החדש של אל־פתח ושל עראפאת מנהיגו. לכן ניבעו עכשיו בשורות המחבלים בקיעים עמוקים יותר מכשהיו בעבר.

ביום ה' נמסר, כי המלך חוסיין מנסה להפיק רווח ממצב זה. הוא שלח שליחים מרבת עמון אל ערי עבר הירדן המערבי, כדי להזמין את הנכבדים הערביים משם לבוא לרבת עמון ולהצטרף למשלחת הירדנית בוועידת השלום, כ„קול הפלשתינים".

רבים מערביי פלשתין, שנשארו בשטחים שבשלטון ישראל אחרי מלחמת ששת הימים, סבורים, כי הם אימצו לעצמם דרך אמיצה וקשה יותר מן המחבלים שניסו להילחם מבסיסים בטוחים מחוץ לשטחים. הללו ירצו שתהיה להם דיעה בכל הסכם־שלום, ולא יסתפקו בייצוג על ידי עראפאת או מנהיג מחבלים אחר.

קרוב לוודאי, שנכבדים פלשתינים מיהודה ושומרון יוספו אל המשלחת הירדנית בוועידת ז'נבה, בצד צוות מתנועת המחבלים. ראש הצוות הפלשתיני מן השטחים הכבושים יהיה כנראה ראשיד א־שאווה, שהמימשל הצבאי הישראלי הדיח אותו מראשות עיריית עזה.

חוסיין מציע פתרון

מאת צבי לביא, סופר „מעריב" בלונדון:

חוסיין מלך ירדן שלח שליחים [illegible] אל כמה מראשי המדינות הערביות, והפקיד בידיהם שדרים אישיים שבהם הוא מציע פתרון למחלוקת בינו לבין הפלשתינים, במסגרת ההסדר הצפוי במזרח התיכון — מוסר „פייננשל טיימס" הלונדוני מפי מקורות יודעי־דבר בביירות.

לדברי העתון, מבקש חוסיין את עזרת השליטים הערביים כדי להחזיר לעצמו את הגדה המערבית ואת מזרח ירושלים. המלך סבור, כי אחרי שיובטח שלטונו מחדש בשטחים האלה, הוא יעניק לפלשתינים זכות להגדרה עצמית במשאל־עם חופשי.

חוסיין מפציר בעמיתיו, לדברי המקורות, שלא להיאבק ביניהם בשלב זה על השאלה, למי הזכות לטעון לגדה המערבית.

השליחים שיצאו מטעמו הם בהאג'ת תלהוני, היו"ר החדש של הקאבינט המלכותי, ועבד אל־מונעים ריפאעי, שגריר ירדן בקאהיר. השניים נפגשו אתמול עם הנשיא אסד בדמשק, והיום ייפגשו בביירות עם נשיא לבנון, סולימאן פראנג'יה.

חוסיין מודאג — לדברי המקורות — מן המגמה הגוברת בקרב השליטים הערביים, לבודד את הבעיה הפלשתינית מבעיית ירדן, והפנייתו של המלך לעמיתיו הערביים היא בגדר הכנה לקראת ועידת הפסגה הערבית העומדת להתכנס באלג'יר.

נמסר, כי יאסר עראפאת כבר פנה לשליטים הערביים בתביעה שרק ארגונו ידבר בשם הפלשתינים.

מחירי המים הועלו ב־20 אחוז

העלאה במחירי המים ב־20 אחוז החליטה אתמול מועצת המים, שהתכנסה בתל־אביב.

ההעלאה תקיף את כל סוגי הצריכה — לחקלאות, לתעשייה ולצריכה ביתית. היא נובעת מהתייקרות החשמל והוצאות אחרות.

נציג התאחדות התעשיינים במועצה, מר ה' ויסלה, נמנע מהצבעה, בטענה, שההעלאה תגרום להתייקרות מוצרי תעשייה מסויימים, שבהם מרכיב המים הוא גדול, בכ־5 אחוזים. לדבריו, צפויה תוך שנה חודשים העלאה נוספת של 15 אחוז במחיר החשמל וההעלאה גדולה מכפי שמתחייב כתוצאה מהתייקרות החשמל.

פומפידו והית דנים בלקחי המשבר במזה"ת

מאת צבי לביא, סופר „מעריב" בלונדון

נשיא צרפת, ז'ורז' פומפידו ייפגש היום עם ראש ממשלת בריטניה אדוארד הית לשיחות ליד לונדון, ומשקיפים סבורים שהלקחים מן המשבר בעולם הנפט וקשיי מזה"ת יעמדו במרכז הדיונים.

שני המדינאים מבקשים לגבש כוח אירופי בעל מדיניות הגנה משותפת, שיוכל להשתוות לכל אחת משתי מעצמות־העל ולמנוע מאירופה להבא את בושת־הפנים שנגרמה לה כאשר ארה"ב וברית־המועצות החלו מטפלות בפתרון הסכסוך בין ישראל לערבים, תוך התעלמות גלויה מצרפת ומבריטניה ובלי כל רצון לשתפן במהלכים המדיניים.

השנים תמימי־דעים כי היעדרו של איחוד מעין זה והיעדרה של לפחות מדיניות משותפת יצרו דימוי של אירופה חלשה ומפורדת שאין כל צורך להתחשב בה.

הדיונים יימשכו גם מחר במעונו הכפרי של ראש ממשלת בריטניה.

האגודה למען החייל בישראל סניף תל־אביב־יפו
בית החייל ע"ש יוסף ברץ
ביום שני, 19.11.73 בשעה 7.30 בערב בבית החייל רח' ויצמן 60, ת"א
רפאל הלפרין
אלוף העולם בהאבקות חופשית
במופע קראטה ושבירות

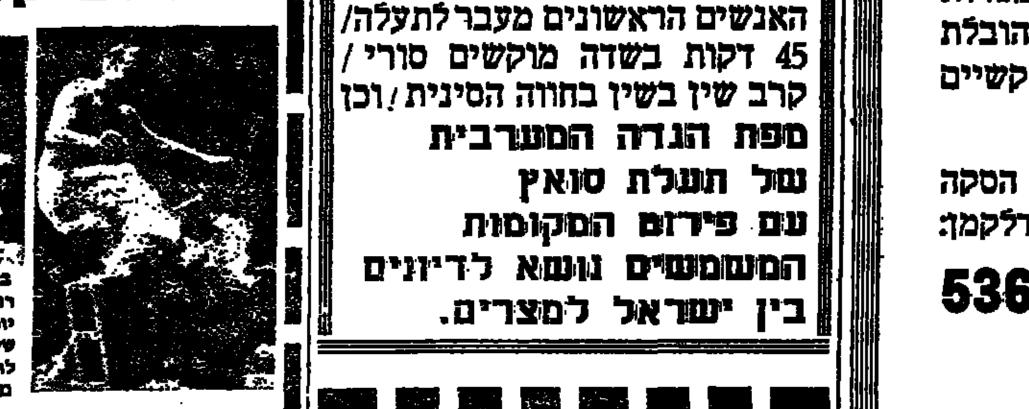

בתוכנית האמנותית:
רומי נבון
יוני נמרי
שלישית שבר ענן
להקת הסמנות
מנחה: אבי ששון
הכניסה חינם
הקהל מתבקש לתרום בעין יפה למען חיילינו
כל ההכנסות קודש לאגודה למען החייל ת"א־יפו

הופיע גליון חדש של
במחנה
כתב „במחנה" במטוות טילי סאגר/
מי משתמש במיצר באב אל מנדב/
במוצבי החרמון, לאחר הקרבות/
„היד מתגנבת בחזרה בלילה" —
יממה עם פצועי צה"ל/ליל חציה:
האנשים הראשונים מעבר לתעלה/
45 דקות בשדה מוקשים סורי/
קרב שין בשין בחווה הסינית/וכן
מפת הגדה המערבית
של תעלת סואץ
עם פירוט המקומות
המשמשים נושא לדיונים
בין ישראל למצרים.

לתושבי ירושלים
הזמנת דלקים
לחמום בתי מגורים
לאור המצב הדחוק באמצעי תובלה לחלוקת דלקים למטרות חמום בתים, החליטו חברות הנפט לארגן באופן זמני, את הובלת וחלוקת הדלקים במשותף, זאת על מנת להתגבר על הקשיים באספקה מסודרת בירושלים.
החל מיום א' 18.11.73, תתקבלנה הזמנות לדלקים עבור הסקה וחמום של בתי מגורים אך ורק באמצעות מספרי הטלפון כדלקמן:
536257 535250 523660 527179
סונול ירושלים | דלק ירושלים | פז ירושלים

דרוש
מגרש תעשיה
בגודל 1000 מ"ר
בקרית אריה או מטלון
לפנות טל. 283883 או בערב 738262

מומחים להנחת שטיחים מקיר־לקיר
מפמים. P.V.C
במבחר בינלאומי
אצל: אוהב ציון
אבן גבירול 20, ת"א
טל. 257941.

י. סלפטר ובניו בע"מ
Windsor
IMPORTED
מעילי גשם ועור
✶
מבחר עשיר בחנות הפתוחה מ־8 בבוקר עד 7 בערב — ללא הפסקה
רחוב הרצל 45, תל־אביב, טל. 828154/6

אל
חברי מרכז הקבלנים והבונים בישראל
הודעה דחופה
כל המעוניין לקבל אשראי על חשבון השלמת משכורת אוקטובר לעובדיו, יפנה:
לאוצר הקבלנים
רחוב מקווה ישראל 18 תל־אביב
טלפון 625303.

שגרירות גרמניה
מודיעה
כי לרגל יום התשובה והתפילה
תהיה השגרירות סגורה
ביום רביעי, 21 בנובמבר 1973

להשכרה
1) דיזל גנרטורים לכוח ולמאור בכל הגדלים
2) דיזל גנרטורים לריתוך
לפנות: ציוד וריתוך בע"מ טלפון 03-827657

מעילי צמר מאנגליה לגברות בלעדית אצל
שנידמן
3 קומות של אופנה
דיזנגוף 128 ת"א

RCA
שפופרות, טרנזיסטורים מישרים טריאק, מעגלים משולבים, ספרים, ריאוסטאטים, קבלים, גגדים, מדוייקים, ולכות להזנה למעגלים מודפסים, ממסרים שונים, במשירי בקרה.
חברת הדיו יסראלית
נחלת בנימין 18
טל. 50156 ת"א
הגיעו רמקולים
פיוניר, פוליפלר ק.ל.ה.

מטפלת מנוסה
משכירה חדר עם מרפסת בבית חדש במרכז, מעלית + הסקה, למבוגר/ת עם פנסיון מלא וטפול.
טלפון: 56891

חיפאי עצור!
מבצע הנחות עד 30.11.73
10% הנחה
על שטיחי כרמל, וילונות, טפטים, ודקורציה
„הזי שקליוב", חיפה
הרצליה 6 טל. 645514

„טיב־רמונט"
עבודות בנייה, תיקונים מים, חשמל וגוו.
עבודות קרמיקה אמנותית ופסיפס.
ביצוע מעולה אחריות
הזמנות בטלפון 796237
רח' רש"י 13 רמת־גן

אבד כלב דקל (נקניק)
צבע שחור עם כתם חום מעל עיניו, ביום ג' 13.11.73 בסביבות בית יד־לבנים ברמת־גן.
עונד חגורה ירוקה ופעמון קטן.
המוצא הישר יבוא על שכרו
נא להתקשר טלפונית 748684

מרטיבי לילה
לטובתכם פנו מיד אל:
תל־אביב: ה. מוגילניצקי, רחוב בר־כוכבא 67, על־יד ככר דיזנגוף, טל. 288996, מ־9.30—11.30 ומ־5—7.
ירושלים: טל. 31418, 2—5 אחה"צ „גדור" ת.ד. 257.
חיפה: „גדור", טלפון 242302, 5—8 בערב.

לכל המעונינים בגיור
בריח ידידי הגר בישראל הכ"ם, ללא כל תשלום לכל הפונים אליה. בבירור ובהדרכה בת"א ת.ד. 3333, טל. 225653, 779786; בנתניה ת.ד. 1102, טל. 24939־053, 24110־051; בבאר־שבע ת.ד. 2018, טל. 3787

מעריב

שלום רוזנפלד

התעלמות מרחשי־לב, בריחה מן ההגיון

"לא כדאי להטיל דמעות על חלב שנש־פך", קראו פעם בקריאת־ביניים ב־פורום מפלגתי חשוב לאחר השתנים שבעס־קינט, בעת שנדרש בתוקף לעניין, שכבר הוכרע בישיבה קודמת.

„אם כך, — השיב אותו חריף־לשון, — תרשו לי לפחות, כרוצה אני לבכות למען הפרוטוקול".

במצב דומה מוצא אני את עצמי היום, בבואי „לבכות לפרוטוקול" על החלטת הכ־נסת לקיים את הבחירות ב־31 בדצמבר, לפי ההתכוונות שנקבעה לקראת בחירות ה־30 באוקטובר.

אותם חברי־כנסת, אשר הרימו ידיהם למען החלטה זו, אמנם הפגינו דבקות ראויה־לשבח בדימוקראטיה הפורמאלית, אך אגב כך גילו לא רק אטימות מוחלטת כלפי רחשי־לב של חלק ניכר של הציבור, אלא אף בריחה מוחלטת מן המציאות החדשה, שנכפתה על כולנו במפולת של יום־כיפור שעבר.

■

דומה שאך מעטים מאוד יחלקו היום על הדעה, כי ממשלה זו, בהרכבה המפלגתי הזה ובהרכבה האישי הזה, שוב אין לה הסמכות המוסרית לנווט את ספינת־המדינה שנטרפה על פני הגלים הסוערים, שמוסיפים להכות בדפנותיה. ולא — כפי שנטען משום־מה לאחרונה בכמה עתונים, ואף מעל במת הכנסת, מפי דוברי האופו־זיציה — משום שנסתיימה הקאדנציה שלה ושוב אין לה מאנדאט חוקי.

דווקא מן הבחינה החוקית אין שחר ל־טענה זו. הכנסת היא שהחליטה למעשה „להאריך את הקאדנציה" של הממשלה, בדחותה את מועד הבחירות, ולא זו בלבד אלא שגם לולא זאת קיים אצלנו מושג הרציפות, והממשלה מוסיפה לקיים בידיה את הסמכות החוקית, כל עוד לא באה תחתיה ממשלה חדשה.

הממשלה הזאת — לא את הסמכות החוקית איבדה, אלא כאמור את סמכותה המוסרית, מתוך שלא השכילה למנוע את האסון של יום־כיפור ואת המשבר המדיני החמור שבא בעקבותיו.

ודאי, היו ועוד יש נסיבות אובייק־טיביות, שתרמו לאסון זה; ודאי, רוב מנינו של הציבור, על כל פלגיו — אף מ־אלה שאינם שותפים לקערת־השלטון — אינו זכאי לרחוץ בנקיון כפיו. אך יהיו אשר יהיו תוצאות חקירת המחדל או המחדלים של ערב יום־כיפור, הרי בעיני עצמה, בעיני ציבור שולחיה ובעיני העם כולו צריכה ה־ממשלה לראות קודם כל את עצמה כאח־ראית לאסונות, כשם שתבעה מאתנו, ועוד בוודאי תתבע — בצדק — טפיחות־כתף על הישגים.

אמנם, איפוא, כי רבים סבורים, שאין ל־ממשלה זו סמכות מוסרית להוסיף ולנהל את ענייני־המדינה בתקופת־משבר זו; ולא זו בלבד אלא שהמצב הפנימי בתוך מפלגות־השלטון, ועייפותם הפיסית הגולשת והתשישות האינטלקטואלית של כמה מן ה־שרים אף מעמידה בסימן שאלה את יכול־תם — ולא רק סמכותם — להוסיף ולהכריע בעניינים גורליים, כאשר לפעמים צעד בלתי־נכון או בלתי־נבון ברגע הלא־נכון עלול לגרור אותנו לאסון.

ורף ההרגשה הכללית הזאת — ואולי בגללה — לא נשא הציבור עיניו — כפי שניתן לעמוד על רחשי־לבו בתוך שיחות, שאותן שומע בבית וברחוב ומתוך זרם של מכתבים למערכות העתונים — לבחירות דווקא בעת הזאת, כמוצא למצב.

רבים וטובים העלו רעיונות של הקמת ממשלת־ליכוד; אחרים ביקשו כאלטרנטיבה ממשלת־חירום שלא על בסיס מפלגתי, היינו ממשלה שתורכב בעיקר מאישים שרובם יוק־רתם בעם אפילו הם כוחים עם זרם־מחשבה זה או אחר; היו מי שהשתעשעו בתקוה, שאולי בהרכב המפלגתי הקיים של ה־ממשלה ייעשו לכל הפחות אילו שינויים אישיים עד עבור זעם, לשם חיזוקה של הממשלה גם ביוקרה, גם בכמה מזהות רעי־נים שאינם כפותים לשיגרת־מחשבה־ומעשה.

לא נעלם מעיני המציעים הקושי הקונס־טיטוציוני בהצעות אלה. אך כלום חיים אנו בימים כתקנם, ולא בתקופת־חירום לאומית שלא ידענו כמותה בכל ימי קיומנו, ושבה גם מותר וגם אפשר למצוא דרכים להתגבר על מכשולים חוקתיים?

כגודל האסון, שפקד את המדינה, כך רבה היתה בעם הכמיהה לליכוד, לאחדות־לבבות, לשותפות־מאמץ, לניצול מאקסימאלי של מי־טב הכוחות הנמצאים מול האתגרים הצבאיים, שאולי עוד לא תמו, ומול הסכנות המדי־ניות, שבודאי כל תמרורן עדיין לא נת־גלתה לעינינו.

אך אין זאת כי ההלם, שהיכה בנו ב־6 באוקטובר, היה חלוש מכדי שנתאזר למעשה בלתי־שיגרתי בתחום המדיני־פנימי; או שמא היה ההלם כה רב ועצום, שעדיין לא חזרה אלינו צלילות־הדעת, ואנו מגיבים בתחומים אלה ברפלקסים הפוליטיים הרגי־לים של ערב ימי־המבול.

■

בין כך ובין כך, הצעד שייחלנו וקיווי־נו, לא נעשה, ותחת זאת נתכנסו גבותרי־העם ל־החליט — בימים שטרם היה בהם אפילו בטחון, כי לא תתחדש האש בכל עוזה, ושעל כל פנים קשה היה בהם להעלות על הדעת כי יימצאו אלפי בני־אדם לאיוש הקל־פיות באותו מועד, נתכנסו והחליטו על עריכת הבחירות ב־31 בדצמבר.

ועל החטא של התעלמות מרחשי־ומאווי־הליכוד הוסיפו שליחי־הציבור שלנו — משני עברי המתרס הפוליטי — את הפשע של התנכרות לצווי־ההגיון האלמנטריים ה־מתחייבים מן התמורה הדראמאטית, שחלה בחיינו.

על פי החלטת הכנסת לקיים את הבחי־רות ב־31 בדצמבר ייקרא ציבור־הבוחרים ללכת אל הקלפיות ולהצביע על כ"ב רשי־מות, שהוגשו לפני המבול, בנסיבות בטחו־ניות, פוליטיות וחברתיות שבינתיים נשתנו מן הקצה עד הקצה, ולתת אימונם במצעים שהוכנו לפני אלף שנות אור (או חושך), ולבחור ב„סולם־קדימויות" של אישים שונים, אשר תורות מדיניות ובטחוניות של אחדים מהם נופצו כהתפקע בלון בנעוץ שחוקקים בו סיכה והערכותיהם של אחרים נתגלו כ־מקסמי־שוא מסוכנים.

הרי דרוש זלזול מרושע באינטליגנציה ובכ־ושר־השיפוט של הבוחר הישראלי, או „צפצוף שרירותי" על זכות־הבחירה שלו, כדי לכפות עליו אין־מוצא או אין־ברירה כזה: לבחור ברשימות ובמצעים, אשר מאז חוברו לא נותרה בהם שום זיקה למצב החדש, שבתוכו אנו שרויים זה כששה שבועות, ואין להם — לא יכולה להיות! — שום התייחסות לצורך הבטחוני והפוליטי ה־חמור, שלתוכו אנו נדחפים ונלחצים עתה.

■

אם גזירה שאין להשיבה היא, שהרף הכנות הצבאיות המדיניות, הצפויות לנו עתה שבוע־שבוע, ואולי יום־יום, נעצב לנו את הצבורת השלטונית החדשה בדרך הדימוקרטית המקובלת־בימי־רגיעה נורמא־לית, ולא בארוח אקט דראמאטי ויוצא־דופן, אבל מוסכם על רוב העם — אם גזירה היא איפוא שנקיים בחירות בעצם ימי־כסה אלה, שכמותם לא ידענו אולי למן מלחמת־השחרור, כי אז לפחות נפתח מחדש את התהליך הגשת הרשימות, הרכבתן וחיבור המצעים.

מן הנסיון של העבר הקרוב והרחוק אנו יודעים כי זהו תהליך מסובך, כאוב ולעתים אף מסליד בתופעות־הלוואי שלו. אבל אין מנוס מכך אם אין אנו רוצים שבשבועות הגורליים של הכרעות מדיניות, נתעסק כאן בתגרנות השיגרתית בין אותן מפלגות ואותם האישים, על פי אותן סיסמאות שדופות ועל אותה מתכונת המוכרת לנו מימי־הסיאוב החמורי הרחוקי שבטרם־מלחמת־יום־הדין.

אין ספק בלבי, שאם נפתח מחדש את „מלאכת המרכבה", תיעלמנה אחדות מכ"ב הרשימות שהוגשו לבחירות כפי שעמדו ל־הערך ב־30 באוקטובר, כיון ששוב אין כל צידוק רעיוני או „ארגוני" לקיומן הנפרד ואולי תבואנה במקומן רשימות שתשאבנה את השראתן מכשורת הימים הברים ומהודם הנורא.

ברשימות של המפלגות הגדולות, או בחלק מהן, בוודאי יחולו שינויים אישיים המתחיי־בים מן התמורה שהתחוללה, וכן הנסיבות שהביאו לתמורה זו. אף לא מן הנמנעות היא: שאישים דגולים, שעד כה „סלדו מן הפו־ליטיקה" והתרחקו ממנה והעדיפו לעסוק איש איש בתחומו — במדע, בהוראה, בספ־רות, במשק הפרטי או בעסקי־ציבור שאינם דווקא קרובים למדיניות — יתעוררו עתה לפעילות מדינית, בחושם את רצינות־השעה ואת חומרת־ההכרעות, שלפניהן עתידים אנו לעמוד בעתיד הקרוב, והבאים ביכולתם לתרום למאמץ־ההחלצות.

למותר להוסיף, כמובן, ששום מצע מן ה־מצעים שהוגשו לקראת בחירות־אוקטובר שוב אינו יכול לשמש במבחן־הבוחר. ובו־ודאי לא בסדרי־הקדימויות והדגשים שניתנו בהם בעת ההיא לבעיות הבטחון והמדיניות־החוץ.

אפילו צריך היה, למען כל אלה, לדחות את הבחירות לשבועות מספר, מוטב לדחותן ובלבד שלא נהפוך את אקט־הבחירה — כפי שעתיד הוא להיראות בתנאים הקיימים ב־31 בדצמבר — לפארסה עלובה ונואבת.

אך אין אני בטוח כל עיקר, שאי־אפשר לחולל את התמורה הזאת — כולל ההליכים־החקיקה המתחייבים מכך — באותם ששת השבועות שנותרו עד 31 בדצמבר, אם יעמוד להם, לראשי־הציבור שלנו, על כל פלגיו, תחושת הדחיפות הצורבת, היושר האינטלק־טואלי שנדרש לשם כך, והזיקה הפטריוטית לאינטרס העליון של המדינה, לפחות כמו דאגתם האבהית לדימוקראטיה.

צליחת אגם־השיגרה המפלגתי היא אולי מבצע קשה ומסובך יותר מצליחת תעלת־סואץ תחת מטר פגזים וטילים, אך איננה בלתי־אפשרית, אם רק יגיע אל ראשי המפ־לגות שלנו המסר, שהציבור בשום פנים לא יסבול כי ישטו בו בעניין כה חמור בשעה כה קשה.

ובצליחה זו לא איכפת לנו כלל, מי מאלופי־הפוליטיקה יטול לעצמו את הגבורה של פתיחת ראש־הגשר אל המציאות החדשה, שכדי להלך בין המוקשים הרבים, הזרועים בה, דרושים עצבי־פלדה, ראייה בהירה ומפו־כחת, תבונה מדינית, הרבה אהבת־ישראל שתאפיל ותגבר על מסגרות אירגוניות קפו־אות ועל אמביציות אישיות.

ד"ר ק.: „עליך לפעול במהירות הבזק!"

דוש

שמואל שניצר

מגן של נייר

דברים רבים נשתנו מיום הכיפורים ועד היום; אבל הצורך להבטיח את קיומה של מדינת ישראל איננו בתוכם. לא נוצר מצב שבו אנחנו יכולים להתפקע בשחות בשוחו, פחות תשן, פחות ודאגת שהמדינה הזאת תהיה ויהי כה. מי שמסיק מן ההתקפה הערבית המתואמת ומחוסר הכוננות הישרא־לית את המסקנה הזאת (כגון שר החוץ אבא אבן, שהכריז כי התמוטטה התפיסה הבטחונית, שהוא בין כה וכה לא דגל בה), חי בעולם־של־הבהוזי־לב והזיות, ולא בתוך מציאות נוקשה ואכזרית.

הדבר שצריך לעמוד לנגד עינינו תמיד, ולנגד עיני בנינו, הוא החזון הנורא של התנפלות־פתע מצד חמישה או ששה צבאות ערביים על מדינה קטנה שמספר תושביה שלושה מיליונים, וכל מה שהיא יכולה לגייס להגנתה הוא חלק מיזער בלבד מן האנשים והכלים העומדים לרשות אויביה; ושל עולם שלם הניצב מסביב, בין באדישות גמורה ובין בתקוה לא־מוסתרת שיעלה בידי החמישים המיליונים להשמיד את שלושת המיליונים. יש ארגון עולמי שתכלית קיומו היא, לשמור על השלום; יש רשת של בריתות שכל עיקרן לא באו לעולם אלא כדי להגן על מדינות קטנות מפני התנפלות־פתע מצד ה־קומוניסטים האלימים ומשרתיהם; יש תורות של מוסר ביחסים בין אומות הקובעות שאין להשמיד עמים ומדינות בכוח הנשק, שאין להשתמש בכוח ליישוב סכסוכים בינלאומיים, ושאין להפקיר את החלש לבריונותו של החזק. כל אלה התנדפו ונעלמו ואיבדו את תקיפותם בשעת מצוקתנו הגדולה ביותר. העמים האי־רופיים שחששו מאד שמא יחשידו את עצמם באהדה לישראל, העמים האפריקניים שבעצם ימי מלחמתנו הנואשה ניתקו את היחסים עמנו, האמריקנים שסיפקו לנו נשק אבל בה בעת ניצלו את דחקנו כדי להכתיב לנו מהל־כים צבאיים ומדיניים, לא הגבירו את אימוננו ב„קהילה הבינלאומית", במפקידו של הצדק ביחסים בין אומות, ובערכן של ערובות. נהפוך הוא: מי שעוד השתעשע באשליה כלשהי ביחס לנכונותה של אחת האומות הללו לגרום לעצמה אי־נוחות קלה שבקלות כדי להציל את חיינו, עומד עכשיו לפני האכזבה המחרידה הזאת שאין ערבות בין עמים ואין סולידריות ואין ידידות; יש רק תהום של אנוכיות גסה. היא באה לידי גילוי לא רק ביחס כלפינו; היא מצאה את ביטויה גם ביחסים שבין עמי אירופה לבין עצמם. אלה מתוכם אשר לא נפגעו כמעט מהערבים, לא היו נכונים לנקוף אצבע קטנה כדי לעזור לשכניהם־ליבשת אשר לא הרחיקו די הצורך בביעור הצנם מישראל, ומצאו את עצמם נפגעים בחרם הנפט הערבי.

●

המסקנה הנובעת מן החזון המבעית הזה איננה שמכאן ואילך יכולה ישראל לב־טוח בערובותיהן של האומות. המסקנה היא הפוכה. מי שציפה באדישות או בשמחה לאבדנה של ישראל, לא יהיה מוכן לבוא ולהקריב את חייו למען קיומה. אפילו יחתום על אלף ניירות, ובתוך ההתחייבויות הענייניות ביותר, הוא לא יבוא. ערובה של נייר איננה הופכת אדם שנותנו הערכית השובה לו מחייהם של יהודים, לאדם ש־ימסור את נפשו על הצלת יהודים. אין כוח בזה במיסמך חתום; ומי שמוכן לסמוך על חייו ועל חיי בני ביתו בהתחייבות, הוא סומך מסכן.

מה עוד שהלקח איננו של מלחמה זו בלבד, התופעה איננה חדשנית. היא נד־לוותה לכל מלחמותיה של ישראל. אף אין לה שייכות לעניין האהדה או לרוחב ה־תמיכה הפוליטית שישראל יכולה לבטוח בהן. במלחמת העצמאות ביטא כינונה של ישראל את הרצון הברור והמפורש של ה־קהילה הבינלאומית, והנסיון הערבי להשי־כיד את כוננותו היה בגוד הפרה גסה של החלטה שנתקבלה ברוב עצום בארגון האו־מות המאוחדות, בימים שבהם הארגון הזה עוד היה צעיר ואמין ומלא יצילות. אך כלום בא אז חייל אחד של מדינה אחת בעולם להתכונן בשדיה למען קיומה של מדינה שקמה בהסכמה בינלאומית רחבה? כלום ציינה מישהו ממשלה אחת בעולם באפשרות שיהיה צורך לתת גיבוי צבאי לדעה הפוליטית שבוטאה על ידי נציגיה הרשמיים? והיפוך מה קרה: התגובה הספונטאנית של רוב העמים על הנסיון הערבי להשמיד את ישראל היתה — הטלת אמבארגו על משלוחי נשק למזרח התיכון, אף על פי שהכל ידעו כי לצבאות הערביים יש נשק ולצבא ה־יהודי שאך זה קם, אין לו אלא מה שנאגר במחבואים של ארגוני המחתרת היהודיים. הישועה באה אז מידי הגוש הקומוניסטי ואילו היה הדבר תלוי בעולם המערבי (לרבות אמריקה), לא היתה מדינת ישראל מוציאה את שנתה.

אותו דבר נישנה במלחמת ששת הימים. היתה אהדה עצומה לישראל, אבל היא הת־בטאה בדיו, ולא בדם. כל ארצות המערב היו מאוהדות ביחסן החיובי לישראל, אבל כמה מהן היו מוכנות לשלוח אניות מלחמה כדי לפרוץ את המסגר המצרי במצרי טיראן? איזו מהן היתה נכונה להציג אולטימטום למצרים כדי להזהירה מפני התקפה על יש־ראל? היה רק אולטימטום אחד ערב המל־חמה ההיא, והוא הוצג על ידי צרפת — לישראל.

וכלום שלחו לנו את נצחוננו במלחמה ההיא? כלום לא נעשנו כל „ידידינו", זה אחר זה, אגב מתן ביטוי חריף לאכזבתם מן העובדה שלא הושמדנו? כלום לא שכחו והשכיחו, תוך זמן קצר, מי היה התוקפן ומה היתה המטרה המוצהרת של הערבים כאשר ניתקו את עורק־החיים שלנו וכתבו את מערכת הבריתות הצבאיות שלהם, כהק־דמה להתקפה? כלום לא הכביאו או, נגדנו בלבד, את הכלל שאין לשנות גבולות בעק־בות מלחמה?

לא היו בידינו „שטחים כבושים" כש־פרצה מלחמת 1967, אבל היו בידינו ערובות לחופש שיט בים סוף. איש לא פעל בהתאם לערובות הללו; ואיש לא גרס שהערבים הם התוקפנים הראויים לעונש, כדרך שהו־ענשו כל התוקפנים בהיסטוריה שהתקפתם לא צלחה יפה. האהדה הכללית, הידיעה ה־ברורה שהערבים גברו אומר להשמיד את ישראל, היחסים התקינים שלנו עם כל ה־עולם, לא שינו כאן מאומה. מי ששלח לנו ציוד ותחמושת, גם הוא התבייש אחר כך במעשהו. מי שהתפעל מנצחון הבזק היש־ראלי, גם הוא נתקף אחר כך רגשי חרטה על הערצתו.

תוך שנה הושבנו על ספסל הנאשמים. בגליון האישום היה רק סעיף אחד, חמור ביותר:

הם יהודים — נאמר שם. הם העזו לנצח.

●

עכשיו אנו לומדים מה קורה כאשר איננו מנצחים כל כך. כל מי שלא היה מוכן לשלוח אפילו חייל אחד כדי להגן על חייהם של יהודים ועל קיום מדינתם, מגלה נכונות בלי גבול לשלוח חיילים כדי להשתתף בהגנת הנסיגה היהודית. חיילים סוביים (שהם מוכיחים גדולים בתורה של „אין כיבוש גבולות בעקבות מלחמה") בוד־נעים בעשה שעליו שפכו היהודים שלנו את דמם, כאילו הם כבבתם. וחיילים אוסטריים (המביאים אתם את כל הנסיון הקרבי שרכשו להם בכניעת ממשלתם לפני נבי המבלה שלשתוניים) מהייבים כלאי גבורה מול לו־אשר צה"ל שהפסיקו את האש.

שעתם הגדולה של אוהבי ישראל הגיעה. בעזרה עלם כאחד (מי עוד, כיהודים, מסוגל ללכד את כל העולם?) הולכים להזיז את צה"ל לאחור, אל כל המקומות שהצב־אות הערביים לא הצליחו להגיע אליהם. יש תמימות דעים נדירה בעניין זה: הכל מסכימים שמלחמה שנשארה ללא הכרעה צריכה לבטל גם את הנצחון הישראלי הברור של המלחמה הקודמת. הכל גורסים שאם הצבא המצרי הצליח לעבור את התעלה, הוא עבר בכך שלושה רבעים מן הדרך לתל אביב (גם היהודים הצליחו לעבור את ה־תעלה, אבל אין זה מקנה להם שום זכות מקבילה).

המהלכים הבאים כבר קבועים ושמורים, ואפילו לוח זמנים יש אתם. לכל מהלך ומה־לך יש שם מרגיע — ותוכן מדיר־שינה. אחד מהם קרוי „הסכם לייצוב הפסקת האש", ו־משמעותו בפועל היא — שחרור הארמיה ה־שלישית מכיתורה. אחד נקרא „שיחות ליישוב בעיות השיבה לקווי 22 באוקטובר במסגרתו של הסכם לניתוק מגע ולהפרדת כחות", ו־פירושו המעשי הוא — מסירת שתי גדות התעלה, לכל ארכה, לידי המצרים.

אחר נקרא „ועידת שלום", ומובנו החמור נתברר השבוע, כבדרך אגב באקראי.

●

כאשר ביקורו של קיסינג'ר בקאהיר נס־תיים בהסכם על חידוש היחסים הדיפ־לומטיים בין ארה"ב ומצרים, צריך היה ל־היות ברור לנו שלהסכם זה קדמה הבטחה אמריקנית להחזיר למצרים את מה שאיב־דה מצרים ב־1967. מי שעוד הישלה את עצמו, קיבל השבוע הבהרה ברורה מפי קי־סינג'ר עצמו על כוונותיה של אמריקה ועל מה שצפוי לישראל ב„ועידת השלום". ב־מסיבה שתוצאותיה בסודה בעקיפה אבל בלשון חד־משמעית מאד ואכזרית מאד: „אם ה־כרים יוכתר בהצלחה, תיווצר בציה חבודה מאד, ביחוד לגבי ישראל, בנוגע לצורה ש־בה אפשר יהיה להבטיח את בטחונה". בדברים אלה ובאחרים שאמר באותה הזדמ־נות, ניתן הביטוי הבהיר ביותר לכוונותיה ה־אמריקניות שאפשר היה לשמוע עד כה. שר החוץ האמריקני לא אמר שבמצרים יתגבשו גבולות אשר יהיה בהם כדי להבטיח את יכולתה של ישראל לעמוד על נפשה. הוא אמר שהחידוש כזה יקרה: ייקבעו גבולות אשר יפקירו את בטחונה של ישראל, ויהיה צורך בערובות, של מעצמה אחת, ואולי של מדינות אחרות, כדי לפצות את ישראל על אבדן גבולות הבטחון.

אם ממשלת ישראל עודנה סבורה שגבו־לות השלום צריכים להקבע אי־שם בין קווי הפסקת האש ובין קווי 4 ביוני 1967, אם עודנה גורסת שהם צריכים להיות גבולות בטחון, אם עודנה דוחה את התפיסה שערובות בינלאומיות יכולות לבוא במקום קווים נוחים להגנה, הרי היא הולכת לקראת התנגשות קשה עם ארצות הברית, הידיד האחרון שנשאר לנו בעולם.

הממשלה חזרתה בפניהם לנו זה כבר שבועות שתלותנו בידיד זה גדולה מאד בימי המלחמה. קיבלנו — הם אומרים — הלוך ההבנה הטובה בינינו. לפיכך, הם אומרים, נקלענו למצב שבו הוא הידיד האחרון הכתוב לנו, ב־22 באוקטובר ואילך. מה עלינו לעשות וכו'.

האם בתחילה דבבר נוכל להשתחרר בבת אחת מן התלות הזאת? האם נכון הדבר שכשבגים לנו, שבימי מלחמה המתמשכת ובימי הפסקת האש הוא יכול לאיים עלינו בהסג־רתנו לידי הרוסים, איזו יכולה הכרעה עוד תהיה לנו כלפיו? במה נכריע אותו? ואם אפשר להכריע אותו, בדרך רק בוועידת השלום אשר יהיה, ולא עכשיו?

כל הדוברים והמסבירים הרשמיים אומרים לנו שאנחנו חייבים להיות ריאליסטיים: ש־עלינו להתחשב במציאות החדשה שנתגלתה לעינינו; שעלינו להשתחרר מאשליות ולהת־בצר מחלוקות ולהיבוב אל הציבה בגונה של מצבונו וכחונו.

ניחא. אך האם זה ריאליסטי להניח שב־דינונו נוכל להתגבר על האמריקנים, על הרוסים, על הערבים ועל כל הצדה הבינ־לאומית הגדולה של דורשי טובתנו, ולהחזיק מהם ממשי כבצר לקווי 4 ביוני 1967?

●

פתיחתה של ועידת השלום מתוכננת לימים של מלחמת הבחירות בישראל. סיומה ותוצאותיה מכוסות בערפל סמיך. שלושה שבועות אפשר יהיה לנפנף בבלון הקסם „שלום", המקפלת בתוכה את כל הכמיהות, כל התפילות, כל התקוות של עם עייף ממלחמות. אחר כך יבוא רגע של אמת. עוד רגע של אמת.

כבר עכשיו מלחשים בקאהיר, שאין הבד־ל בין בשלום אבית: מדובר בהכרה בגבו־לות ישראל בלי הכרה במדינת ישראל. מדובר בשלב ולא בסוף פסוק. מדובר ב־כתיבת תולעה, שכל תכליתה להשיג את נסיגת ישראל. מדובר בהתבולה, ולא בהתפייסות.

ואפילו בטוחים היינו בבלוא כאת האוה־רים שמצראה בהכונת לשלום בכבשי, עדיין צריך היה לנקר בהכונה הספק שמא ביום מן הימים יתחלפו השליטים בעולם הערבי, ויקום דור חדש של רודנים שלא יראה את עצמו כבול על ידי הכבוי קודמיו. ועדיין צריכים היינו לבדוק שבע בדיקות, שמא המצב החדש שיוצר יעשה אותנו תלויים מכאן ואילך, לא רק בבעצמות הגדולות אשר יערבו לקיומנו, אלא גם בשכנים הערביים שבחסדם נשב כאן.

כי בגבולות 4 ביוני 1967 נצבו מגינים הרבה יותר משהיו בעבר, ולערבים נתגלו כמה דרכים נוספות שבהן אפשר להביא את ישראל לידי שיתוק, או לידי כניעה, בלבד במלחמה ירויות.

הם יכולים להטיל חרם על נפט גם על ישראל, ולא רק על הולנד החשודה באהדה לישראל. לרשותנו לא יעמדו עוד, אחרי הנסיגה, בארות הנפט של סיני; ואילו הספ־קים שבמצבו של מחסור עולמי נוכל להגיע את החלק הדרוש לנו במקורות הספקה רחו־קים, קלים לכדי.

הם יכולים, על ידי זיכת כחות השבתה אונים, להבריח אותנו מגיע בילוגאים ולהדי־זיק אותם בגרייסים לאורך ימים רבים.

ויש, בצד כל אלה, הסיוט הגדול שבכולם: שביום מן הימים יגלו הערבים כי שטות היא לרכז את בארות הביילים ואת אלפי ה־טנקים שלהם בקצוות הצפוניים והדרומיים הרחוקים של ישראל; המקום הנבון לריכוזם הוא לאורך הקו הירוק המחודש שבטבר המז־רחי של המדינה — בבקה א־שרקיה ובטול כרם ובקלקיליה, בצוון ובנתניה ובקלנסוה. שם יש צירי תנועה מן הבוקר, הרים מרהיר. 16—25 ק"מ בלבד, ועד שאפשר יהיה להקדיש את השגריר האמריקני לקהיה, כבר תהיה התבונה הסרת אקטואלית.

●

אינני רוצה להסביר את יום טוב פדיון השבויים, הוא חג אמיתי, הוא קרן אור בתקופה של אפלה גדולה.

אבל יש אנשים הכוסים לארגון חגים נב־ספים — חג „בית הכמבורים"; חג „הבר ריאליזם ההחרים", חג „להציגות הדר ב...", חג „ועידת השלום", חג „ה...ערובה האמריקנית".

וחשוב שייאמר הדבר, כי חגים אלה מבר־כנים לא פחות מן החגיגה הגדולה של „... לא יקרה, זה לא יכול לקרות", שמסתיימת בצורה עצובה מאד ביום הכיפורים בה תפילת מוסף.

333

2266

דוד גלעדי ● בין עם והנהגתו

אילו נערך סקר דעת־קהל בלתי משוחד ולא לפי הזמנת צד מעוניין על יחסו כל הציבור בארץ להנהגה המדינית, היה כתוצאה מכבו שפל שלא היה כמוהו באמון להנהגה. יחד עם זה אני מפקפק, שאם סקר כזה היה נערך על־פי היחסים הבין־מפלגתיים, דהיינו, בין קואליציה ובין אופוזיציה, כי אז היתה האופוזיציה זוכה באמון שבשלל כולתה. הציבור כולו, על כל חלקיו, נמצא בשפל המדרגה בעיני הציבור.

ואילו היו כורחים את שאלות הסקר ובואלים איך ולמה הגענו למפולת של יום־כיפור, הרי כל נשאל שיש רגש ותבונה בלבו היה משיב, כי האשמה היא ב„הוויי" שנוצר בארץ מבש השנים האחרונות, בשיכרות שכחנו שאנו חיים על עברי פי הר געש, בזה שהמכנו לפם של קוקטיילים ודולצ'ה־ויטה, של רעשים קטנים הטרמים את עצבם ואת כח ההכנסה, של אי־ויתור על לפחות גורל אחד בחתונותינו ובחגיגות הבר־מצוות שלנו, של האשליה שאנו כולנו מיליונרים, של לוקסוס בטיטטוש תחומים בין צה"ל ופוליטיקה ופוליטיקה וצה"ל. הציבור כולו, על כל חלקיו, הפך לבעל מניות בחברה בע"מ של היגנה זו.

ותוצאות סקר דעת־קהל בלתי משוחד היו מוליכות לסכנה, כי הממסד כולו צריך להתפטר.

■

אבל עכשיו כבר מאוחר מדי מלכוד מזה, כי התפטרות הממשלה — כפי שמר בגין דורש — או הקמת ממשלת ליכוד לאומי, או דחיית הבחירות לבעוד שנה או פחות מזה, יכולה עוד להציל. מאוחר מדי, כי אנו לכודים בבצת של התפתחויות מדיניות שאין מהן חזרה. כולנו לכודים, גם הממשלה וגם הצבא נתנה מן החינגה — כך לפחות דימה בנפשו — שאת חשבונה בדם ודבכות הגיעה בלחמה יום־כיפור ואת חשבונה הפוליטי קם על שולחנו המצב שנוצר בעקבות הכלחמה.

דחיית הבחירות לעוד שנה או לאמצע הקיץ של השנה הבאה היתה מבלא יוצרת את ההברה להקים כבשלה של קואליציה כקיר אל קיר. ובמקרה זה, התנאי של מר בגין להצטרפותו היה ביטול ההסכם להפסקת־אש, כפי שהוא אכנם דורש. אך להווי ידוע, כי כשם שהציבור אינו מוכן לתת מנדט לממשלה הקיימת לנהל את ענייני המדינה עד לבחירות דחויות, כך אין הוא מוכן לתת מנדט לכל מי שמתיימר להיות הנהגה יותר טובה מן הקיימת — לבטל את הסכם הפסקת־האש ולגלגל את גלגל המאורעות אחורנית למצב שבו התותחים בשטיכים לירות.

עד כמה שאין לבנו נתון לבחירות והן רק כסיס, הרגליים יצטרכו לציית וללכת בסוף דצמבר אל הקלפי. מבחינת כבב־הרוח של כולנו יהיו אלה הבחירות הקשות והעצובות ביותר. אבל אם נזכור שזה יהיה יום־דין שהוא פועל־יוצא של יום־כיפור, הרגליים אכן יצייתו. כי כל אחד יצטרך אז לסלק שלמי הטאים שלו במחיר כה גדול.

■

אולי אין ה„משטר" נותן לעצמו דין־וחשבון מה גדולים זעמו ואכזבתו של הציבור, שאלמלא גחוליה ומסגרותיה של הדמוקרטיה שלנו המגעפים בעוד, היה נוטל לידו מטאטא גדול למלאכת ניקוי יסודית. אבל מהותר אותים מול גחלים ומסגרות אלה לא תהיה ברירה אלא להצביע בין כערך ו„ליכוד" כפי שהם, תוך תריקת שיניים. ומה שהכנסת והמפלגות יכלו עוד לעשות, כדי לשכך במקצת את הזעם, הוא להתחשב באפשרויות שחוק הבחירות נותן לאיוש גוקי של רשימות המועמדים, כדי שנראה סיכוי ממשי להתנערות ההנהגה, להתנערות ה„משטר" כולו ולהבראת חברתנו מן הנגעים שמשו בה וגרמו למצב של מפולת.

ברור לכולנו שאין הזמן כשר ל„החלפת סוסים". ואין גם בטחון מחולט — כפי שנשמעת דרישה מקצה זה או אחר — שיש להסיר את הריתמה מ„סוס" זה או אחר. אולם האם ראש־הממשלה אינה שואלת את עצמה על־פי הרגשתה היא, ועל־פי ההרגשה החזקה ההיה בלב הציבור — לא מהיום ולא מאתמול, אלא מזה שבועות, אם אין לחזק את הממשלה על־ידי צירוף אישים שנוכחותם בהנהגה עשויה לחזק את אמון הציבור בה?

מדובר לא רק באמון, אלא גם, ובפרט, בהרגשה כי על כתפי ראש־הממשלה יש יותר מדי נטל ואילו השרים סביב לה לוקים בהסתר פנים מעיני הציבור. אינני חושב את חלקם באחריות ובהכרעות. אדרבה, יש כמה פונקציות חיוניות ממדרגה ראשונה שאין איש כמלא אותן.

ולגבי כך יש שאלות קונקרטיות. היו פרסומים על חילוקי דעות בין ראש הממשלה ובין שר החוץ, עד כדי כוונה להחליפו. מצב בלתי־נסבל הוא בעיני דעת־הקהל שב־נסיבות הקיימות תהיה הממשלה שרויה ב־מחלוקות הכובלות ידיה בתחומי עשיה חיוניים, ואנו מפקפקים, אם משרד החוץ יכול לתרום את חלקו לעבודה המדינית בשער־התוך שורי באי־חוסר.

לכאן יש להסמיך — ולא במקרה — שאלה אחרת: ידוע שמר יצחק רבין היה האדריכל של ההבנה הטובה יותר עם וושינגטון ואין איש מטלנו המכיר יותר טוב ממנו את ד"ר קיסינג'ר, הלכי המחשבה שלו ותכסיסיו הדיפלומטיים. ואיך זה יתכן ש־כאשר ראש־הממשלה נסעה לוושינגטון, לא נסע איתה גם רבין? ואיך זה יתכן ש־כאשר קיסינג'ר הוא המארסטר, אין רבין יושב מן הצד הישראלי של השולחן?

האם גם היום, גם במצב של היום, הסימפטיות והאנטיפטיות הן הקובעות ד־לא צרכי שעת־חירום חמורה. הדרושת גיוס כל הכוחות הנפשיים, כל העצה והתבונה שהעם הזה ניחן בה, כל איש המסוגל לתרום את התרומה החיונית ביותר בדרג המדיני הגבוה?

■

השעי שהוכחת המוסר שראש הממשלה הסמיכה באוזני באי כינוס ראשי ה־סוציאליסטים האירופיים לא תוכל להתמודד עם המציאות שם, הטומנת בחובה סכנת מפולת מדינית לנו. המציאות חזקה מן המוסר, כי באירופה יש עכשיו היסטוריה של נפט. וציבורנו שואל: האם מטפה של גולדה מאיר ללונדון הוא כל התשובה שאנו מסוגלים להשיב ולהעמיד מול סכנה זו?

והרי ברור שאם התמוטט הפסקת־האש — שהיא בעיני כלי התקשורת באירופה כ־בשורת המשיח — תתמוטט אתה גם אירופה בשבילנו. עמידה מול סכנה כזו אינה משימה של כיבוי־שריפה חד־פעמי, אלא של פעולה מתמדת מכוונת על־ידי מרכז־עצבים שבראשו יעמדו אנשים כשרוני האמון עלי ההסברה ומשיכת חוטים מדיניים שהיא כרוכה בהם.

ואל יגידו לנו, כי יש עוד בסך הכל חודש וחצי עד הבחירות, שאחריהן בין כך תתחיל תקופה חדשה כשניגאל מכל מחסורינו וליקויינו הארגוניים. ראשית, חודש וחצי אלה הם כה גורליים עד ששום פונקציה כה חשובה כפי שמניתי, אינה יכולה לעמוד ריקה. שנית, אם ההנהגה לא תגלה דווקא בחודש וחצי אלה סימני התנערות, איש לא יאמין שפניה אמנם לריענון אחרי ה־בחירות.

המלחמה טילטלה את המדינה ואת העם כפי שלא ניטלטלו מעולם. ומה על ההנהגה? היא לא ניטלטלה? כמסדיין כדאתמול?

■

ומני שמאוחר מדי לשאול, אם היינו צריכים להסכים להפסקת־אש או לא. גם אם השאלה תלויה ועומדת, אם כוונת מצרים היא אכן להפסקת־אש ולכל הסיכויים הנובעים ממנה להם ולנו או רק לפסק־זמן לקראת חידוש האש, כששאליותם קיימת, כי ההפרסות החילות כפי שהיא היום נותנת להם סיכוי להפתיע אותנו שוב ולהכות בנו.

מאוחר מדי לשאול שאלה זו, כי להימור שלנו על הפסקת־אש יש לנו שותפה, ארה"ב, שבלעדיה לא היינו מגיעים אליה ובלעדיה לא נוכל לזוז בנו ממנה. סיכויה של הפסקת־אש גדול כמו סיכונה וכששניהם מוטלים על כף המאזניים, גם אם לא באופן שוה, מוטב היה שנבחר בסיכוי.

באותן וכות עמדותנו במצב זה, בחוזק עצבינו, בעירנות מול המוקשים המדיניים והצבאיים שעלולים לטמון לרגלינו, בכושר ההנהגתנו לעמוד על משטר הסיכויים — ואני מדגיש: על משטר הסיכויים! — שלא יבולע לנו, תלויה זכייתנו בהימור הזה. אין זו זכיה של גאולת ישראל השלמה ולא היא הנשקפת לנו. עשרים־וחמש שנות חרותנו החדשה אין בכחן לאזן אלפיים שנות שיעבודנו וגלותנו — וכל נשכח זאת אפילו לרגע אחד!

אנו צפויים לכל היותר לקראת דילוג נוסף ונקודה, ממושך יותר מן הדילוגים הקודמים, על פני התהומי דרך היסורים של גאולתנו ולקראת רגיעה ממושכת יותר באיבה ומעשיה. בלי אשליה של שלום של ממש שאולי הוא טמון בערפלי העתיד אלא שאיננו רואים אותו.

ובמצב הזה בטחון אחד גדול נחוץ לנו, והוא שההנהגה הנבונה נמצא בידים חזקות ובוטחות, נבונות ולא־פניות.

סאדאת השאיר בידיו האופציה לחידוש המלחמה

מאת אורי דן

שעה שכלפי חוץ הופנו ב־ימים אלה הזרקורים ל־חיוכים וללחיצות הידיים בקילומטר ה־101, המשיך נשיא מצרים סאדאת בהכנות ל־פתיחה באש.

כוחות מצריים מרובים רוכזו מול הכוחות הישראלים החונים ממערב לסואץ: העתונות הורה דיווחה על 200 טנקים אלג'יראים אשר הצטרפו לכוח של הארמיה הראשונה שזוה מקאהיר לעבר התעלה כדי לעמוד במערך התקפה מול כוחות השריון הישראלים האחד־זים בקו בין איסמעיליה לראס־עדאבייה. מידי יום הגיעו משלוחי נשק נוספים באוויר ובים מבריה־המועצות למצרים ויש להניח שהדבר איפשר לבצעות את שעולי ההתקפה וההגנה שלהם. בנוסף לכך יש לקחת בחשבון את הארמיה המצרית השניה, הוושבת מורחה ומערבה לתעלה בין קנטרה ואיסמעיליה. ב־שותה כ־250 טנקים ובערך 200 טנקים מצויים ברשת הארמיה השלישית שנמנע מישראל מלהטיל עליה מצור ראוי לשמו.

במילים אחרות — בצל „דיבורי השלום" ובשורות „ועידת השלום" בג'נבה — מיהרו סאדאת והמטכ"ל המצרי להכין כל מה שניתן לאפשרות של חידוש הלחימה.

ניתן להניח, לאור ריכוזי הכוחות הללו, שאילו היתה מתחדשת האש — היו המצרים מנסים לכתר את הכוח הישראלי במערב התעלה לעבר הגשר על הסואץ. סביר להניח שהארמיה השניה והשלישית היו מנסות ללחוץ כדי להתחבר ביניהן, כדי לסגור על המעבר שפרצו דרכו בחירוף נפש באותו לילה נורא, לוחמיו של האלוף אריאל (אריק) שרון.

זהו מצב צבאי מאוד מורכב ומסובך וברור שלאורך ימים הוא אינו יכול להימשך. במצב צה"ל ניצבה במערב התעלה משימה כבדה ביותר, אשר כמו במערכה שעברה עלינו, מוטלה בראש וראשונה על כתפיהם של החיילים, הלוחמים עצמם. אשר למפקד העליון, הרי מינויו של האלוף ישראל (טליק) של לפקד החזית והמצאותם בחזית של מפקדים כאריאל (אריק) שרון, אברהם (ברן) אדן וקלמן מגן — מבטיח צוות מפקדים מעולה להתמודדות במקרה של חידוש האש.

אכנם הצ'קנים כבר עוסקים בחזרות — אך חשוב הרבה יותר להבטיח שבמקרה של חידוש הבלהכה לא ניתפס שוב למיקוחים ולמהלכים שגרמו אבידות ונזקים חמורים בתחילת המערכה הראשונה.

יש לזכור כי הצבא המצרי הוא במוראל גבוה. יש לו הרגשה של נצחון, של השגת הישג והוא מתרכה כארבה במערב התעלה. כאחר שפעם אחת כבר הופתענו, הרי שאיש אינו יכול ליטול על עצמו את האחריות ולאמר שסאדאת לא יחדש את האש. וכל עוד חיילי צה"ל נמצאים במערב התעלה, הוא יכול לנסות ולבצע גם פעולות הטרדה מוגבלות.

הכורה לא כחוה העובדה שסאדאת מחזיק בידיו את היוזמה לפתיחה באש ממש כמו שהיה הדבר בשבת הראשון למלחמה. נראה שבממשלת ישראל, לאחר הנסיון המר שהיה לה עם ההבטחים של הנרי קיסינג'ר וה־ויכוחים החמורים ביחס לקווי ה־22 באוקטובר, אינה בעיזה להצלות בדעתה ליצור מצב בו תחזור היוזמה לידיה. במקום שישאלו המצרים בחשש כל בוקר „מה עלולים הישראלים לעולל לנו היום?" נוצר מצב בו הישראלים הם השואלים — „מה עלולים המצרים לעולל לנו היום?".

זוהי תולדה ישירה וחמורה מהמחדלים של ערב המלחמה ומן הניהול הלקוי של המלחמה עצמה: ניהול חסר דמיון ותנופה אשר מנע מצה"ל הכרעות. הצבא המצרי בשטח שהודבר היה בהישג ידו. מאחר שאיש לא נתן עדיין על כך את הדין, איש לא מצא עדיין לנכון להגיש את התפטרותו, לפחות למען כבודם וזכרם של הבנים אשר נפלו בשדה הקרב — הרי קיים חשש שיש עדיין אי פה אי שם בצמרת הבטחון כאלה אשר שביעות הרצון העצמית שלהם, ועודדונם להודות בשגיאותיהם, עלולים להוביל לשגיאות נוספות בעתיד.

האיום בחידוש האש מצד סאדאת, הפגנת כוונותיו להפעיל את שלוש הארמיות, נתן בידו גם נשק־לחץ במו"מ שהיה לו עם הנרי קיסינג'ר לגיבוש הסכם שש הנקודות, כאשר קיסינג'ר נוטה להסכים למרבית תביעות סאדאת. ובאותה מידה הביא ריכוז הכוחות והחודש העצום של סאדאת — להפעלת לחץ על הנציגים הישראלים בטו"ם שניהלו בקי"ם ה־101 עם ראש אג"ם המצרי הגנראל עבדול ענאי גאמסי.

„ההסכם ההיסטורי" כביכול, מעמד־החתימה שלא היה אלא אחיזת עיניים היסטורית — נעשה פלסתר, כאשר המצרים הם הלוחצים, בצל האיום בחידוש האש ובסיוע וושינגטון, ומקבלים את המכסימום. עם כל השמחה על החזרת השבויים הישראלים ושחרורם, לאחר נתיב הדמים והנורא שאותו עברו, הרי להציג עניין זה כהישג ישראלי כפי שנעשה השבוע — אינו אלא זיפוי ומעשה הסתאה על ויתו־רים שעשתה ממשלת ישראל למצרים ולאו"ם ביחס לנקודות הבקורת, וצורת הבקרה על האספקה לארמיה השלישית. כה עוד שיש־ראל עדיין נהרנה לסחטנות מצרית בשאלת באב אל מנדב והחזרה לקווי ה־22 באוק־טובר. לפי ההסכם צריכה היתה אונייה לעבור בבאב אל מנדב עוד השבוע — אך המצרים תובעים ויתורים ישראלים נוספים, בטרם ימלאו חלקם בהסכם בעניין זה. אך הגב' גולדה מאיר צריכה היתה להפגין הישג ב־בשעה שכבר ידעה שעניין השבויים עומד להסתדר — הודיעה בכנסת כי „לא יעבור אף גרם מזון לארמיה השלישית אם לא תיפתר בעיית השבויים". וכך הוצג הדבר כ־אילו נכנעו המצרים לאיומה, בעוד שלמעשה אנו שויתרנו בעניין ביקורת האו"ם.

אוירה זאת מעידה, על הסכנות הטמונות בהמשך המו"מ בקי"ם ה־101 וכן בועידה המתוכננת בג'נבה, שקיסינג'ר — ולא סאדאת — הוא שקורא לה „ועידת שלום". בהיכנסה למו"מ שהוכתב על־ידי קיסינג'ר בעקבות המצב הצבאי שנוצר במערב התעלה — לא נכנסה אליו ישראל מעמדה של כח, שהרי הברירות לפניה היום: להיכנס למו"מ שיוביל לנסיגה ממערב לתעלה הישר מן המצב הנוכחי, או — לעמוד בסיבוב נוסף של אש, שהיה אולי מאפשר לישראל להשיג הישג צבאי ברור — ואז לנהל מו"מ מעמדה של כח, שבו שוב היהה מסכימה לנסיגה ישרא־לית מזרחה לתעלה.

עד עתה מתקדמת ישראל במסלול הברירה הראשונה, בעוד סאדאת מאיים בשימוש בכח מתוך ידיעה ברורה שבגלל סיבות אובייק־טיביות מעוניינת ישראל, בתנאים הנוכחיים, לקצר בכל האפשר את השהות שלה במערב התעלה. באיומיו מנסה הנשיא המצרי לקבל עוד יותר שהות זאת, ולהעניק לישראל את המינימום תמורת נכונותה לחזור אל מזרחה של התעלה.

האם מסוגלת ישראל, מנהיגיה, מפקדיה ו־חייליה, להצטייד באורך נשימה רב ככל ה־אפשר כדי שתמורת הויתור על מערב התעלה — שבוא יבוא — תוכל להשיג את המכסימום מהמצרים?

חד גדיא

לא יאומן כי יסופר

מלחמת יום הדין השאירה את רו־שומה העז בנפשו של בני האמ־צעי, עמיר. תחת השפעת המאורעות ההיסטוריים הפסיק הילד העירני לרחוץ שיניים, ומאז ששי באוקטובר הוא מסרב להסתפר סופית, בתוקפה בשעה שלוחמינו הודפים את גייסות האויב, אין זמן לשטויות. האמת קצב ניקוי השיניים לא עוררה בליבנו דאגה, שכן גם הצבע הצהוב הוא צבע לגיטימי, אולם רעמתו האדומה של עמיר גולשת באמשים אלו מ־שכמו ומעלה, היא מכסה את עיניו של בני האמצעי במידה כזאת, שרק אצל כלבים סיבטריאנים נועיים ראי־נו דוגמתה בחורף. ברם הכלבים, כי־דוע, מחוננים בחוש ריח מפותח כ־תחליף לראיה לקויה, בעוד שילדנו נאלץ לגשש את דרכו בידיו.

— אפרים — אמרה לי האשה — בנך נראה כמו מוגלי נער הג'ונגל, שהזאבים גידלו אותו.

הזאב הקטן עומד על מצע אידי־אולוגי מוצק: הוא לא יסתפר עד בוא השלום. הצעתי לו הסדר אלטר־נאטיבי, כלומר שעד השלום כן יסתפר ובבוא השלום יפסיק, אבל לא עלה בידי לערער את החלטתו הנחו־שה. אנו, ההורים, שרויים במצב מביך למדי, שכן איננו אוהבים לכוף את רצוננו על הילד, הואיל והוא נושך, אבל מצד שני אנחנו אלרגיים להיפים זעירים בביתנו.

לא כאילו עד המלחמה היה מצבנו קל. עמיר פיתח התנגדות פנימית לכל צורה של גן למן גיל שנתיים, בהתאם למורשה החדשה של נוער אנטי־אנטי בכל רחבי תבל, עד כי הוא מתאבל על כל תלתל שנשר מעל עטרת ראשו כאילו היה זה נוצה מ־ציפור נפשו. בפעם האחרונה הצלחנו לגרור אותו למספרה בחודש פברואר, בהבטחה הקיסינג'רית, שרק בצד יקחו משהו, ואחר כך נשיר לחנות הצע־צועים הסמוכה עם תקציב־ענק.

— בנו של סופר — אמרה האמא שלו בהרמת אצבע — חייב להסתפר.

עמיר ישב אצל הספר בצורה של יוצא להורג, ואת מבטו לא נשכח עד קץ כל הימים. נדמה לי שביקש גם רב. מכל מקום, כשירד מן הכסא היה נראה סוף־סוף כילד מסודר מ־בית טוב, ברגלו של הספר בעט בננו פעמים מתחת לברך, והבטיח לו להסלר בהזדמנות הראשונה. לא הת־ערבנו. מוטב שהספר יהיה שעיר לעזאזל מאשר בננו יהיה שעיר, לכל הרוחות.

ועכשיו באה המלחמה הזאת עם הצידוק המוסרי.

אחרי כיבוש מוצבי החרמון הצביע עמיר בתרועת נצחון על הלוחמים ב־טלוויזיה:

— בבקשה, גם הם לא מסתפרים!

אמנם, מעטות המלחמות בהן הצ־טופפו חיילים עם שערות כה ארוכות כמו המלחמה הקצרה של יום־הדין. כנראה, זוהי תוצאה של הזמן שבו גוייסו המילואים שלנו ממש ברגע האחרון, חמש דקות אחרי 12. מכל מקום, רעמתם הפרועה של לוחמינו יוצאת תדיר מתחת לקסדה, בלי כל התחשבות בהוריו של עמיר, שלא

לדבר על כך, כי רובם ככולם של השמשונים הצעירים מצטלמים בטל־וויזיה בלתי־מגולחים למשעי, כ־תום כל קרב קטן שנמשך 72 שעות ומעלה. אין פלא שהילד מושפע. חותני ניסה לתקן את המצב על־ידי הפעלת לחץ כלכלי:

— אם תסכים לגזוז קצת את ה־שערות — שידל את נכדו — ארשום אותך לאנציקלופדיה של חיות.

— לא — השיב עמיר — שערות.

כמו חיה. בסוף הצענו לו אופניים. הילד הסס שעה קלה, ופסק:

— שלילי.

אז הבנו שזה רציני. „הפעם הוא ילחם", ניבאה אשתי הקטנה, ואמנם בשעה שביקשנו לקשור אותו בעזרת גיסי לאסלה בחדר האמבטיה, השיב הילד השבירי מלחמה שערה, ותוך צריחה סטריאופונית הדף אותנו אל מעבר לקווים. אבל לפחות עברנו את מחסום הפחד. הקורא רשאי, כמובן, לשאול, מדוע אין גוזזים אנו את תלתלי הילד בשנתו בחוקת „הורים עליך, עמיר"? אכן, הוא ישן עם סרגל, כוננות ג'.

אחרי התקרית באמבטיה הקשיח בננו את עמדתו. בכוונה אין הוא מסיט את תלתליו מעל עיניו, ובאופן הפגנתי נכנס לתוך הארון פעם־פעמיים ביום. לא נותר לי, אלא לקיים איתו את השיחה שהתוקפה המשפחתית מחייבת אותה:

— מדוע אתה מתנגד לגזיזת שערותיך, בני היקר?

— אוהב אותן ארוך.

— מדוע?

— בשביל זה הן גדלות. ככה רוצה אלוהים.

— אז לדעתך גם את הציפורניים אסור לקצץ?

— בהחלט.

כן, זו היתה דוגמה לא טובה. אבל זה עדיין יותר טוב מן השיחה הקצ־רה, שפליכס זעליג ניהל בארבע עיניים עם בנו. על השאלה מספר אחת, שתסביר לי בני מדוע אתה מתנגד וכו', ענה הילד: „לא בפורום הזה".

— אם לא תסתפר — אני מודיע את הדו־שיח עם עמיר — האנשים יחשבו שאתה ילדה.

— מה רע בילדה?

— שום דבר. אבל אתה ילד.

— אז צריך להעניש אותי?

השיחה היתה קונסטרוקטיבית ומוע־עילה מאוד. האשה ואני הסתגרנו ב־מטבח, החלטנו לנקוט באמצעי ה־יחיד שנותר לנו עוד כדי לספר את שערות בננו: נ א ר ק ו ז ה. זה נראה לנו כפתרון טבעי, ואף פשוט למדי מבחינה לוגיסטית: אני תופס את עמיר מאחור ולופת אותו חזק ב־זרועותי, בעוד אמאל'ה לוחצת ממחטה ספוגת־כלורופורם אל אפו של הילד העקשן. אחר־כך יש לנו 10 דקות שקטות לגמור את המלאכה ב־מספריים. אפשר בהזדמנות זו גם לרחוץ לו את השיניים, ולהחליף גרב. נראה. אנחנו במלחמה.

עמיר, כחיה הרגישה הזאת, חש בסכנה. בזמן האחרון הוא מתקדם בבית כשגבו צמוד אל הקיר. אתמול ערך חיפוש במגירות שלי. יתכן שיש לו נשק. ההכרעה תיפול בימים ה־קרובים. לשני הצדדים אופציות פתוחות.

א׳קישון

ממשלת ארה"ב נערכת מול סחטנות הנפט

אישור צינור־הנפט מאלאסקה, הגבלת מהירות הנסיעה וצמצום הטיסות, הנהגת שעון־קיץ בכל ארה"ב ✶ מחסור בבתי־זיקוק לעומת מחסור בנפט גלמי ✶ משטר אטי — אבל מסוגל לפעולה החלטית ומהירה בשעת חירום

מאת פיליפ בן,
סופר „מעריב" בארה"ב

אחת האמיתות הנדושות ב־ימינו היא, כי שיטת המש־טר של ארה"ב היא „אי־טית". כל הצעת־חוק נב־דקת תחילה בוועדה בכל אחד משני בתי־הקונגרס. בדיקה זו עלולה ל־התעכב זמן רב — אפילו לנצח, ל־משל, כשיושב־ראש של ועדה גונז את ההצעה במגירת־מכתבתו, ולא משום שהוא שכחן, כי יש רבים ה־מוכנים להזכיר לו את ההצעה בכל עת ובכל שעה, אלא משום שאין היא מקובלת עליו.

אחר כך יש ויכוחים ממושכים במליאות שני הבתים, שלפעמים נמשכים עד אין קץ משום התופעה המכונה „פיליבאסטר" — היינו: הסיפת הזמן. יכול סינאטור, הבוחל בהצעת־חוק, לנאום בלי הפסק, יומם ולילה, על כל דבר שבעולם, ואי־אפשר לשלול ממנו את רשות־הדיבור אלא ברוב מיוחס של הבית.

הצביעו שני בתי־הקונגרס על הצעת־החוק, אלא שהנוסחאות אינם עולים בקנה אחד — וזה קורה לעתים קרובות, משום שמרובה התחרות בין שני הבתים. והלא תחרות היא תכונה אנושית, אם כי לא מן הנאות שב־תכונות האנושיות — יש צורך לקיים ועידה של נציגי שני הבתים, כדי להסכים על נוסח אחיד. ועל נוסח זה שוב צריכים שני הבתים להצביע הצבעה נפרדת.

הוויטו עומד בתקפו

עתה החוק מוכן, כלומר: כמעט מוכן. כדי לקבל תוקף של חוק, עדיין הוא טעון חתימת־הנשיא. הנשיא יכול להחליט שלא לחתום — זהו הוויטו המפורסם — אם החוק או סעיף זה או זה מסעיפיו אינם טוב בעיניו; והרי בשנים האחרונות מורגל ה־קונגרס יותר ויותר להצמיד לחוקים „תוספות", שאין להן ולנושא־החוק ולא כלום; והנשיא ניכסון הטיל וויטו על הצעות־חוקים יותר מקודמיו.

את הוויטו יכולים שני בתי־הקונגרס לבטל בהצבעות נפרדות, בתנאי שימצא לכך רוב של שני שלישים בכל בית. רוב כזה יימצא אך לעתים רחוקות, ורוב הצעות־החוקים שהנשיא ניכסון פסל אותן, נגנזו בפשטות.

אם הנשיא אינו משתמש בזכות הוויטו וחותם על הצעת־החוק — או אם הקונגרס מבטל את הוויטו שלו, ואין לו ברירה אלא לחתום — מקבלת ההצעה תוקף חוקי. אבל לעתים תוקף־החוק קצר־ימים. כי כל אזרח אמריקני זכאי לפנות אל בית־המשפט העליון ולטעון כי חוק, שאישר הקונגרס ושחתם עליו הנשיא, נוגד את החוקה. בית־המשפט העליון דן ופוסק — בעוד חודש, בעוד שנה, לעתים יותר משנה. אם פוסק בית־המשפט העליון — כפי שפסק פעמים רבות בשנות העשור האחרונות — שחוק נוגד את החוקה, הוא חדל מלהיות חוק, ועמל חודשים, ההצבעות, ההחלטות שהוחלטו בישיבות מגודות של הסיעות — כולם נהפכים לברכה לבטלה.

סוד עצמת המשטר

זהו חלק מן הרקע לתלונה, הנשמעת לעתים קרובות יותר ויותר, כי הקונגרס איבד מן הסמכויות, שמקנה לו החוקה; שהנשיא נעשה דיקטאטור; שעוזריו באים לקונגרס לא כדי למסור מידע, אלא כדי לאחז עיניים. יש ראיות מרובות, שתלונות אלה מוצדקות. אבל מעטים מאוד כבר העלו רעיונות, איך יכולה ארה"ב להישאר דימוקראטיה — ואין דימוקראטיה בלעדי פיקוח חמור על המחזיקים בשלטון — וגם לנהל שיג ושיח עם מעצמות גדולות אחרות, ששם השלטון הוא בידי קומץ אנשים חברי לישכה מדינית, שאינם צריכים לתת דין וחשבון לפני איש, משום שאיש אף לא יעזו לבקש דין וחשבון.

אולם סנגורי המשטר האמריקני אינם חדלים מלטעון: אמנם זהו משטר איטי, אבל בשעת־חירום הוא מסוגל לפעול במהירות גדולה ובהחלטיות רבה. והאיטיות של יום יום, עם מהירות גדולה במקרים מיוחדים — זה הם סוד עוצמתו של המשטר האמריקני. וימים אלה של משבר־אנרגיה ושל סחטנות הנפט מצד הערבים הם ראיה חותכת, שאין זו התרברבות נבובה.

במהירות בלתי־רגילה השלים הקונגרס השבוע את כל פעולות החקיקה בדבר צעדים שונים, שביקש הנשיא ניכסון כדי לטפל במשבר־האנרגיה. קודם כל החליט הקונגרס הלוטה בעניין צינור־הנפט מאלאסקה, המתעכב זה שנים רבות. אבי הצעת־החוק הוא סינאטור הנרי ג'קסון, שברוחק־ראייתו המת־מיד התנבא מכבר למחסור־באנרגיה וקרא לצעדים מכריעים כדי למנוע אותו, לבל תהיה ארה"ב תלויה ברצונם של השליטים הערביים או הסובייטיים.

אות לסחטני־הנפט

לפי חוק זה יונח צינור באורך 1300 ק"מ ומעלה, מן החוף הצפוני של אלאסקה — ששם נתגלו שדות־נפט עשירים לפני שנים אחדות — אל נמל ואלדס בחוף הדרומי של אלסקה, שאינו קופא כל השנה. משם יובל הנפט במכליות על פני האוקיאנוס השקט דרומה אל החוף המערבי של ארה"ב.

אין זה מפעל קל, בגלל הקור הכבד השורר שם רוב ימות־השנה. כדי למנוע קפיאת הנפט, שתעכב את זרימתו, יהיה צורך להניח את הצינור בתוך צינור שני, שזורמים בו מים חמים.

בהנחת־הצינור יוחל בחודש מאי, והזרמת־הנפט תתחיל כעבור שלוש שנים. תחילה יזרימו בו 600 אלף חביות ליום, ותוך חמש שנים תגדל הכמות עד שני מיליונים חביות ליום.

צינור זה עדיין לא יפתור את בעיית האנרגיה של ארה"ב, וגם לא יתקן את המצב מיד. אבל אישור החוק — שעדיין צפוי לאתגר מצד הטוענים, כי הצינור יפגע ביופיה הטבעי של אלאסקה ובפועלם החי שלה — הוא אות לסחטני־הנפט, כי ימי־סחיטתם ספורים, והם עלולים להתקבל בצורות כאשר בבוא־היום יהיה להם נפט יותר מקונים.

הצעת־חוק אחרת, שהוחש הדיון בה בקונגרס השבוע, מורה לכל 50 המדינות של ארה"ב לאשר הנהגת שעון־קיץ. דבר זה נהוג כבר עכשיו במקומות שונים בארה"ב.

תקנות לחסכון־דלק

בניו־יורק מקדימים את השעון בשעה אחת ביום א' האחרון באפריל עד יום א' האחרון באוקטובר. עתה מוצע להנהיג שעון־קיץ בארה"ב בכל מקום, והוא יביא לחסכון־דלק בשיעור אחוז אחד עד שני אחוזים.

עוד לפני סוף־השבוע עובד הקונגרס ל־הרחיב את סמכויותיו של הנשיא ניכסון לתקן תקנות בדבר חסכון בדלק. צעדים אלה, שה־נשיא כבר עמד עליהם, מתייחסים לתחומים שונים: צמצום מהירות הנסיעה של המכו־ניות; הגבלת הטיסות של חברות־תעופה שונות; ביטול תקנות ביחס לשימוש בדלק „נקי", ועוד.

בבדיקות מדעיות הוברר, שתצרוכת־הדלק במהירות של כ־80 קמ"ש קטנה יותר מאשר במהירויות גבוהות יותר. הצרה היא, שברוב כבישי ארה"ב היתה המהירות המותרת עד כה גבוהה יותר — בדרך כלל כ־100 קמ"ש ומעלה. גם דבר זה קשה לשנות, ביחוד שגם הוא מסור לשיפוטה של כל מדינה ומדינה.

מחסור בבתי־זיקוק

צעדים מהירים ומרחיקי־לכת אלה של הנשיא ושל הקונגרס אין פירושם, שארה"ב כבר יצאה בבטחון מן הסכנות של משבר־אנרגיה. להיפך, בצד „נביאי־השואה" המרי־בים, המעלים תחזיות קשות בדבר חושך, קור, רעב, והפסקת הייצור התעשייתי עוד בחורף הבא, מטעימים אנשים מוסמכים רבים כי שורשי משבר־האנרגיה צמחו הרבה לפני הסחטנות הערבית — אדרבה, קיום משבר־האנרגיה לימד את הערבים, שיש מקום לסחטנותם — ולא בקרוב יתגברו על בעיה זו, גם לא באמצעים הנוכחיים בלבד.

למשל, כרגע אין בונים בארה"ב שום בית־זיקוק חדש. בניית בית־זיקוק מצריכה כעת השקעה של 200 מיליון דולאר, והיא נמשכת שנים אחדות. אמנם חברות־נפט גדולות רבות מכריזות בקולי־קולות על כוונתן לבנות מפע־לים כאלה, אבל לא רבות מהן יגשימו כוונות אלה, כיוון שאינן יודעות, אם בעוד שנים אחדות יהיה להן נפט גולמי בכמות מספקת.

„אביב בנובמבר"

במובן של דבר תוכרע מערכת האנרגיה בארה"ב — ביתר דיוק: השלב הראשון של המערכה — על פי מהותו של החורף הקרוב: יהיה קר מן הרגיל, או קל מן הרגיל. הצרה היא, שהתשקיפי מזג־האוויר לטווח ארוך עדיין בלתי־מדויקים כאלה. לפי שעה התשקיף הוא, שיהיה חורף קל. אבל מי יודע? לעת עתה, על כל פנים, היה הקור רב מן הרגיל במשך השבוע שעבר בחלק גדול של ארה"ב, אולם השבוע זכתה ניו־יורק ל„אביב בנובמבר".

פרצנו מן המוצב דרך קווי המצרים בקנטרה

מאת מנחם תלמי

צנום, גבה־קומה, מעט שי־בה בצדעים. בחיים האזר־חיים סטודנט באוניברסי־טת ירושלים, הלומד לתו־אר שני במחלקה לגיאוגרפיה. בן 30, נשוי, אב לשני ילדים. בעתות חרום סרן חי"ר, מפקד באחת מ־יחידות החטיבה הירושלמית. קור־אים לו יענקל'ה.

כשבועיים לפני פרוץ מלחמת יום־הדין נקרא לשורות המילואים השנתי, יחד עם אנשיו לקו התעלה, התמקם באחד המעוזים הסמוכים לקנטרה. שבועיים לאחר מכן ניהל עם אנשיו מלחמה לחיים ולמוות מול כוחות הצליחה המצריים. לאחר יממה וחצי של התגוננות נועזת קיבל הוראה לנטוש את המעוז, לנסות לפרוץ את הכיתור המצרי ולהגיע עם אנשיו אל הקו השני. בינו לבין אותו קו הפרידו כ־10 ק"מ, שהיו כבר בשליטתם המלאה של המצרים.

הברירות

„אינני יודע מה חשבו בדיוק אלה שהיו אמורים לקבל את פנינו בקו השני, האם באמת האמינו בסיכויים שלנו לפרוץ ולהגיע. הם ידעו ודאי טוב ממני מה המצב בשטח, מה מידת השליטה המצרית בו ובאיזו צפיפות מצויים בו כוחות האויב, — מושך יענקלה בכתפיו — בכל מקום, אני סמכתי על ה־אנשים שלי ובטחוני בהם היה מוצק. לאחר שבמשך יממה וחצי ראיתי כיצד הם לוחמים כחרוף נפש מולפא, כאויב שעלה עלינו מכל עבר, כיצד שמרו על מוראל גבוה גם בשעות הקשות ביותר שעברו עלינו. עם יחידה מתורגלת, מנוסה ובעלת מוראל כל כך גבוה, סברתי, ניתן לבצע כל דבר שטמון בו שמץ של סיכוי. כמובן, שלכל זה יש להוסיף גורם נוסף: ברגע שקיבלנו את הוראת הנטישה, היה ידוע שאין כל סיכוי להחדיר אלינו תגבורות וכי בפנינו שתי ברירות: להלחם עד האיש האחרון, עד הכדור האחרון — או לפרוץ. הברירה השניה היתה עדיפה מכל הבחינות".

כמו כל דראמה מרתקת, ההתחלה היא רגועה, שיגרתית, ללא כל ציפיות מוקדמות לאירועים חריגים. כשבועיים לפני פרוץ המלחמה הבלתי צפויה, תופשת יחידתו של יענקלה את מקומה בקו התעלה, בגזרת קנ־טרה, ונכנסת לשיגרה קווית.

תרגיל-שיגרתי...

„באנו לקו רגוע לחלוטין, — מספר המפקד אף־הקומה — מזג־האוויר היה מצוין, אידי־אלי להשתזפות. ידענו כי עלינו לבלות בקו חודש ימים ולאחר מכן לחזור הביתה. את הבצורי, היתה הפעילות גלילה ורק ב־28 בס־פטמבר התחלנו לחוש משהו שונה מהר־גיל: תנועות כלי הרכב גברה משעה לשעה. כלים כבדים הופיעו בחזית. אבל קו המים עצמו נשאר רגוע ושיגרתי. שלושה ימים לפני פרוץ המלחמה, הרעש טנקים וארטילריה נכנסים לגזרה. סיורי קצינים לאורך קו המים תכפו והלכו. כשדווחנו על השינוי וביקשנו הסבר, נודע לנו כי ה־פעילות המצרית קשורה בתרגיל השנתי שלהם, וכי כל עוד קו המים רגוע אין מקום לדאגה. לי אישית נראה היקף התמונה גדול מכדי להיות תרגיל שיגרתי".

„בשבת בבוקר, יום הכיפורים, יכולנו לר־אות כיצד ממקמים המצרים ומאיישים עמ־דות מילים. התכונה מעבירה השני של התע־לה גברה משעה לשעה. פה ושם הבחנו במשאיות נושאות כוחות של קטיושות ומע־שות עמדות הערכות. דיווחנו על כלי אלה בדאגה. התשובה היתה: אל תעשו פאניקה. כל עוד קו המים רגוע, אין מקום לדאגה. „לבסוף קיבלנו הוראה, כי עלינו להכ־נס לכוננות אחרים, שכן עלולים המצרים לפתוח עלינו באש. שלחתי שני חיילים לפנות את האנשים מהצפיות התוך אל המעוז. ב־שעה שתים פחות רבע היו כל האנשים ב־פנים. חמש דקות לאחר מכן חלפו מעלינו מטוסים מצריים, זוגות זוגות, כשכיוון טיסתם מזרחה. חמש דקות לאחר מכן נחת עלינו פגז ראשון, שנגע בבגדל־הנצאטיה".

הצליחה מתחילה

כארבעים דקות לאחר מכן, כשהם נתונים כל העת להפגזה מדויקת, ראו אנשי המעוז את סירות הצליחה הראשונות, המתחרות לעבר הגדה המזרחית. המפקד ירה בתוך המקלע שבעמדת התצפית שלו. שלוש מתוך הסירות והנמצאים בהן מפילים עצמם המי־מה. ביד מגינים המצרים איש חוחחים לעבר עמדת התצפית. המקלע של המפקד מתרסק והוא נפגע מרסיסים בראשו ובמאחורה. הסכל מצא אותו בעמדה, נפגע גם הוא. קצין אחר נקרא לעלות לתצפית ואילו המפקד יורד למטה להתחבש.

„הפציעה הזו הוציאה אותי מכלל פעולה לחצי שעה בערך, — אומר יענקלה — בעודי יושב למטה ומתאושש, הרהרתי במצב, ניסיתי להבין מה בעצם קורה. סברתי כי זוהי הת־קפה מקומית בלבד והייתי רחוק מדאגה של ממש. ידעתי שהמעוז שלנו הוא מבצר איתן מכל הבחינות ואכן כזה היה עד לרגע שקיבלנו הוראה לנטוש אותו. היתה לנו תחמושת רבה. כל הציוד היה במקומו. האנ־שים שלי היו מאומנים ומתורגלים היטב, לא גילו שמץ של בהלה, עשו את המוטל עליהם על הצד הטוב ביותר. סמכתי על עצמנו ועל המערכות שבסביבה. חרף ההפגזה ה־כבדה עמד המעוז איתן וגונן עלינו כראוי".

„בעודי מתאושש, הודיע לי הקצין שהחליף אותי בתצפית, כי הוא שומע קולות בערבית מרגלות המעוז. פקדתי על האנשים שב־בונקר לתפוש את נשקם ולפרוץ החוצה, אל החצר. כשיצאנו לשם, גילינו יחידת ק־יגי, שניצבה במרחק של כ־30 מטרים מ־הגנו. על פי נשקם, לבושם והמגמד המיוחד שנשאו עליהם, זיהינו אותם כאנשי יחידת קומאנדו. הסתערנו עליהם והדפנו אותם אל מחוץ לחצר. מעתה ועד ליום א' בלילה, ערכו אנשי הקומאנדו נסיונות עקשניים, חוז־רים ונישנים, לפרוץ לתוך המעוז, בכל הפע־מים הדפנו אותם, תוך שאנו גורמים להם אבידות".

טנקים שיצאו אל המעוז לסייע לו בעצי־רות מול ההתקפות החוזרות ונישנות, נקראו — עוד בטרם הגיעו אליו — לשנות את כיוון נסיעתם דרומה, כדי לסייע למעוז אחר, אשר בקרבתו הקימו המצרים ראש־גשר גדול. מאוחר יותר חולף לידם כוח טנקים ישראלי אחר השועט צפונה, לעזרתם של מעוזים אחרים, הכורעים ונתונים ללחץ האויב.

„הבנתי, שלי אין מה לצפות בשלב זה לעזרת השריון. לא הייתי מודאג מעובדה זו, שכן עד אז החזקנו מעמד ללא קושי מיוחד ומספר הנפגעים אצלנו היה קטן יח־סית. הנסיונות המצריים להסתער עלינו נמ־שכו כל הלילה. בו בזמן העבירו המצרים כוחות שריון לגדה המזרחית והתמקמו בקנ־טרה הסמוכה. סביב מעוז צוזב שמצפון לנו התרכזו כ־400 אנשי חי"ר מצריים. בבוקר יום א', עם אור ראשון, גילינו במרחק של כ־50 מטרים מן המעוז שלנו טנק ישראלי דומם. הסתבר כי בשעת תנועה אל הגזרה הצפונית יותר, פרס שרשרת. בניפנופי ידיים הזמנו את הצוות לבוא אלינו. הנהג יצא מתאו ופתח בריצה לעברנו, כשאנו מחפים עליו באש סמיכה. לדבריו חנו בקרבתנו עוד שני טנקים ישראליים שיצאו מכלל פעולה. היות ומכשיר הקשר שלנו נפגע ב־הפגזות, ביקשתי ממנו כי יכוון את מכשיר הקשר של הטנק לתדר שלנו ויקשר בינינו לבין החטיבה. שוב חיפינו באש סמיכה וב־ריצה חזר הנהג לטנק הדומם שלו. מכאן ואילך קיימנו את הקשר שלנו באמצעותו".

„עם חידוש הקשר והאזנה לרשת החטיב־תית, החלה התמונה הכללית מתבהרת יותר, אף כי לא במלואה. מה שהבנו הוא, שה־מעוז הנמצא מדרום לנו, נפל וכי מספר מעו־זים מצפון לנו שרוה. מה שלא ידענו עדיין אך נודע, כי דווי־מלחמה של ממש, לאורך קו התעלה. עדיין חיינו בהנחה, כי המדובר בנסיון מצרי להשתלט על קנטרה".

„כתה האויב, אשר התמקם במעוז הסמוך לנו מצפון, הניף דגל מצרי. ברור היה לנו מעל לכל ספק, כי אנו מכותרים מכל עבר. הקשר היחיד עם כוחותינו קיים, כאמור, באמצעות הטנק הדומם, שחנה משותק סמוך למעוז. את הקשר בינינו לבין הטנק קיים מפקד הטנק, ששהה במערכת הקשר בביגוי מיותר".

בשעות אחר הצהרים המוקדמות ניגשו ה־מצרים לטפל בשלושת הטנקים המשותקים, שחנו לא הרחק מן המעוז. בעקבות הפגיעות שספגו השלושה, ביקש מפקד הטנק מהמפקד להכניס למעוז את אנשי הצוותים, ואילו הוא עם אנשי צוותו יוסיף לאייש את הטנק על מנת לקיים את הקשר בין המעוז לבין מטה החטיבה.

מפקד הטנק נפצע...

„קיבלתי את הצעתו, אף שידעתי כי בכך אני מפקיר שלושה אנשים טרף לאש המצ־רית. אולם ידעתי גם, וזאת הוא ידע ב־דיוק כמוני, שבלעדי הקשר שמקיים הטנק, לא נוכל לקבל סיוע ארטילרי, איש לא ידע מה מצבנו ובסופו של דבר יחליטו כי חוסלנו. „אל תדאג, — אמר לי בקשר — כל עוד אני חי, יהיה לכם קשר". ואכן, את הבטחתו מילא".

באחת מן ההסתערויות שביצעו המצרים לאחר מכן על המעוז ועל הטנק, נשמע קולו של מפקד הטנק: נפצעתי!

„שאלתי אותו, אם יוכל להמשיך במצבו להפעיל את הקשר. לאחר כמה רגעי דממה שמעתי את קולו של אחד מאנשי צוות הטנק כי... אינו יכול... לדבר... ביקשתי לדעת מה מצבו והלה דיווח לי כי המפקד משותק בעצי גופו. כרבע שעה לאחר מכן בקע במפתיע קולו של המפקד ממכשיר הקשר. הוא סיפר לי שכדור חדר לשכמו וכי מן הפגיעה שותק זמנית, אך עתה הוא מתאושש במהירות ונמצא במצב טוב להמ־שיך ללחום ולשמור על הקשר בינינו לבין מטה החטיבה. הצעתי שיפנה עצמו אלינו ויוחלף באיש אחר, נענתה בשלילה. אני בסדר, אני ממשיך — זו היתה תשובתו הפסקנית.

„הוספנו להלחם במצרים המסתערים עלינו. באחת מן ההסתערויות הגיעו שני נגמ"שים מצריים אל קרבת טנק הקשר שלנו. מפקד הטנק ירה בהם מתותחו והעלה אותם באש. את המצרים שהצליחו לקפוץ מהכלים ה־בוערים חיסלנו באש בקלעים".

לקראת שעות הערב דולדל מלאי התחמושת במעוז המכותר. מתוך כ־40 האנשים שנמצאו בו, היו 4 הרוגים ו־5 פצועים, שלא היו מסוגלים להלחם.

„למעשה נשארתי עם 10 לוחמים כשירים בלבד. שאר האנשים הבריאים, או הפצועים קל, היו אנשי שירותים שונים, אשר בשעה זו סייעו במילוי מחסניות, בהעברת תחמושת ובשליחויות שונות. אף על פי כן היה המו־ראל גבוה והאמנו כי אנו יכולים להמשיך ולהחזיק מעמד בתנאי שיצליחו לספק לנו תחמושת ולהחדיר אלינו תגבורת קטנה. ברוח זו דיווחתי למטה החטיבה. לאחר זמן מה הודיעו לי, כי כוח תגבורת עם תחמושת נמצא בדרך אלי. צפינו לבוא התגבורת סמוך לשעה 11 בלילה. אולם במקום תגבורת קיבלנו הודעה בקשר להתכונן לפינוי מהיר של המעוז. הודעה זו הדהימה אותי. חשבנו על כל מיני אפשרויות, אולם רעיון הנטישה כלל לא עלה בדעתנו".

חצי שעה לאחר הוראת הנטישה היה כוח המעוז, שכלל כ־40 חיילים, בכללם פצועים ואנשי הטנקים המשותקים, מוכן לצאת לדרך. התכנית היתה לנסות לפרוץ את הקווים ה־מצריים על גבי שני הנגמ"שים שהיו במעוז ולהגיע לנקודת מיפגש עם כוח ישראלי, שימתין במרחק של כ־10 ק"מ מזרחית ל־מעוז. אולם עד מהרה התברר, כי אחד משני הנגמ"שים נפגע בפגז ואינו כשיר לנסיעה. ברור היה כי אי־אפשר יהיה לדחוס בזחלם הנותר את כל האנשים.

ה כ ו ח ש פ ר ץ מהמוצב המכותר חמק בסמטאות האפלות של קנטרה ויצא את העיירה מצד דרום...

„הרעיון לפרוץ את הקווים המצריים ברכב לא נראה לי. היה ברור לי שכל נסיון לפרוץ ברכב, יזעיק עלינו את המצרים מיד. נערכנו איפוא למסע רגלי. לקחנו אתנו רק נשק אישי ומכשיר קשר. את חמשת הפצועים קשה התכוננו לטלטל אתנו על גבי אלונקות, אך כל התנועה הרבו להכביד עלינו והודיעו כי יוכלו לצעוד אתנו. וכך, בשעה 11.30 בלילה (יום א' בשבוע), נטשנו בחשאי את המעוז בהרגשה מרה של אנשים הנמלטים על נפשם. פנינו לתוך קנטרה, ששרצה מצרים לרוב, תוך תקווה כי במהומה הרבה של שריון ורגלים ששררה בתוך העיירה ובחסות ה־סימטאות האפלות, איש לא יזהה אותנו כחיילים ישראליים. היה זה אולי רעיון מטו־רף במקצת, להכנס ישר ובהכרה כלאה לתוך לוע הארי, אבל הרעיון המטורף הזה הוכיח עצמו כיעיל. היה בו פחות סיכון מאשר לנוע בשטח פתוח, חשופים לאורך המלא של ה־ירח".

היתקלויות עם כוחות מצריים

הם מצליחים להכנס לקנטרה מבלי שה־מצרים ירגישו בהם. הם חולפים על פני טנקים ויחידות חי"ר המבוקמות בתוך ה־עיירה, חומקים בתוך סימטאות אפלות ויוצ־אים את העיירה מדרומה. עתה הם נעים על גבי שטח מישורי בהיר, לאור המלא של הירח. במרחק קילומטר אחד מן העיירה הם עולים על חניון גדול של טנקים, החוסם את דרכם. הטנקים חונים זה בצד זה לאורך הציר המיועד של התקדמותם, כשבין הטנקים מוצבות יחידות חי"ר. בנסיונם למצוא איזה מירווח, דרכו יוכלו אולי להסתנן, מגלים אותם המצרים ופותחים לעברם באש. אנשי היחידה ממהרים לנתק מגע ופונים לכיוון אחר. אולם כעבור דקות אחדות הם ניתק־לים בפרץ ירויות נוסף, הפעם ממארב מצרי, השוכב כמה עשרות מטרים מהם.

אחד מאנשי היחידה, הדובר ערבית, צועק אל עבר היורים: הפסיקו לירות, אנחנו מצרים! לרגע חדלה האש ואז נשמע קול: המבטא שלו אינו מצרי. אלה הם יהודים! והאש מתחדשת. ומיד מתרוממות גם רקיטות תאורה, המציפות כליל את אנשי היחידה.

נסיגה לקנטרה

המפקד פוקד על אנשיו לסגת חזרה לקנ־טרה. הוא קובע נקודת מיפגש ליד קבוצת עצים הנראית בפאתי העיירה. בעוד אנשיו נסוגים, תוך השבת אש אל המארב, נשאר המפקד, עם שלושה לוחמים מול המארב, למנוע זינוב באנשיו. כמה מן הנסוגים נפג־עים תוך כדי תנועה מאש המארב. צעקת „חובש, חובש!" פורצת אל תוך הלילה המדברי הבהיר. בין הפצועים גם החובש של המעוז. לאחר שאנשיו מתרחקים לעבר קנט־רה, מתחיל המפקד ושלושת החיילים שאתו, לנתק מגע עם המארב ולסגת. כדור מרסק את משקפתו התלויה על חזהו. זו מצילה את חייו.

בהגיע המפקד אל קבוצת העצים בפאתי העיר מתברר לו, כי יחידה מצרית דולקת בעקבותיהם. הוא פוקד על אלה מ־אנשיו שהגיעו אל מקום המיפגש לנוע ב־עקבותיו במהירות אל תוך העיירה. בריצתם בין הסימטאות מצליחים הלוחמים להתנער מרודפיהם. המפקד נכנס לאחד הבתים הרי־קים, פורש את המפה שברשותו, מעלה אור בפנסו ותר אחרי נתיב הסתננות אפשרי אחר. לאחר מכן הוא מתקשר עם מפקדת החטיבה. מדווח בקצרה על ההיתקלות, מבקש נקודת מיפגש חדשה, מצפון לנקודת המיפגש ה־קודמת. נקבעת נקודת מיפגש חדשה, המצו־יה במרחק אווירי של כ־12 ק"מ מקנטרה.

מירדף בקנטרה

בינתיים מאתרת יחידת המירדף המצרית את מקומה המשוער של היחידה הישראלית, וזו ממשיכה לנוע בזהירות בתוך סימטאות העיירה.

„בשלב מסויים, כשסבכנו לצאת מן ה־עיירה, חסמו את דרכנו שני נגמ"שים מצ־רים. התפזרנו לתפוש עמדות ולהתכונן לקרב. שכבנו דמומים וציפינו. חיילי הנגמ"שים לא הצליחו לגלות אותנו וכעבור זמן מה התניעו את רכבם ונעלמו. נתתי צעקה להתכנס ולהתקדם בזהירות מן העיירה. הס־תדרנו לפי הסדר הקודם — אני בראש, מושך קדימה, ובסוף הטור אחד הקצינים, הדוחף את הכוח אחרי ודואג שאף אחד לא ינשור.

בנקודה זו, איבדנו חלק מן האנשים.

מנוחה בבית עלמין

„יצאנו מקנטרה צפונה ושוב הצלחנו לנתק מגע עם רודפינו. נתקלנו בחומת בית־עלמין נוצרי, עברנו אותה וצנחנו אפיסי־כוח ליד הקברות. אילו היו המצרים מאתרים אותנו שוב — כאן היה סופנו. מרבית האנשים נרדמו מיד. אני רבצתי תשוש לחלוטין ורק עתה חשתי את תוצאות המאמץ והמתח. הדם שאיבדתי כתוצאה מן הפציעה בבוקר גם הוא נתן את אותותיו. לפני שנרדמתי, עוד הספקתי לצפות בשטח ולציין במפה. רק כשהיה לי ברור נתיב המשך המסע, הרשיתי לעצמי לעצום את עיני.

„נחנו בבית־העלמין כשעה. לאחר מכן הערתי את האנשים וערכתי מפקד. ידעתי שהסיכוי היחיד להצלה הוא להמשיך קדימה. נערכנו ופנינו צפונה לעבר הביצה ואת כדי למנוע מן המצרים אפשרות לרדוף אחרינו בכלי רכב.

„הגענו לאזור הביצות ופנינו מזרחה. בי־קשתי במכשיר הקשר מהחטיבה שהממתינה לנו בנקודת המיפגש הירותה, שיתנו לי סימני תאורה. הסימנים ניתנו ופנינו לעברם. ב־שעה שלוש וחצי לפנות בוקר (אור ליום ב') הרגשתי, שאני עומד להתמוטט מאבדן דם. הרופא נתן לי כדור מרץ ועד מהרה חזרתי לאיתני".

בכוחות אחרונים

תוך כדי התקדמות עברה היחידה המדול־דלת על פני מערכים מצריים שונים שהת־מקמו בשטח. מזלה שיחק לה והמצרים לא זיהו את אנשיה כישראליים.

„עם אור ראשון שמענו במכשיר הקשר את קולו של המח"ט. הוא הודיע לנו כי היחידה המצפה לנו אינה יכולה להישאר במקומה באור היום ועליה להתקפל. על כן עלינו למצוא מחסה בתאים ולהסתתר בו עד רדת היום. אותה שעה ראיתי, במרחק של חצי קילומטר בערך, שיח גדול. הודעתי ל־מח"ט כי מצאתי מחסה לשהות בו את שעות היום. בשארית כוחותינו התקדמנו לעבר השיח. היו אלה 500 מטרים ארוכים ביותר. שנים מן האנשים התעלפו מאפיסת כוחות עוד בטרם הגענו אליו. עודדנו אותם והכ־שכנו. השיח שימש לנו מיסתור טוב יחסית. כמה מן האנשים צנחו לידו כבולי עץ. אחרים, שלא יכלו לשאת את הצינה העזה של השחר, התפתלו והתגלגלו בנסיונות נוא־שים להתחמם מעט. אני פרשתי את המפה וזיהיתי את מקומנו — כ־3 ק"מ ממקום המיפגש המיועד. מאוחר יותר ערכתי חישוב שעברנו למעלה מ־20 ק"מ מהמעוז עד ש־הגענו אל השיח הזה".

תפילת בוקר

„בעוד אנו רובצים ליד השיח, החל עולה השחר. שנים מן האנשים הוציאו מכליהם טלית ותפילין וקמו להתפלל. זה היה אחד המחזות המרגשים ביותר שראיתי בעבר. התרגשות למראה המתפללים, המצופים בשלכה אתה, אחזה גם בשאר האנשים. כמה מהם, אפיקורסים מובהקים של כל ימיהם, קמו ממרבצם והצטרפו לזוג המתפלל.

„בינתיים התעצם סביבנו שאון הקרבות. התברר כי אנו מצויים בתוך זירת קרב, המתנהל בין טנקים ישראליים ומצריים. זמן מה לאחר מכן הבחנו שאון של טנק מתקרב. הטנקיסטים שהיו אתנו זיהו אותו לפי רעש המנוע, כטנק סנטוריון. זאת אומרת — שלנו!

בעוד אנו שוקלים מה לעשות, החלו נוחי־תים ליריינו פגזים נפיצים. הבנו כי צוות הטנק הישראלי איתר אותנו וסבר כי אנו חיילים מצריים. שני הטנקיסטים שהיו איתנו נטלו את הטלית מן המתפללים, החזיקו אותה ביניהם והחלו מתקדמים לעבר שאון הטנק. למשוך תשומת לב הצוות, את קסדת ה־שריון שלהם ניפנפו בידם השניה, בתקווה כי אנשי הטנק יזהו את הקסדה ויפסיקו להפגיז אותנו.

„רבע שעה לאחר מכן הגיח מולנו טנק ונעצר בראש גבעה הזו. ראיתי ידיים כדר נפנפות כסימונו. קפאתי לרגע ואחר כך פר־צה מגרוני זעקה: „הצלה, ניצלנו!"

הזינוק האחרון אל ההצלה

„מן הטנק הורידו לנו 4 ג'ריקנים מלאים מים. תוך רגע היו כל ארבעת הג'ריקנים ריקים. הכנסנו את הפצועים לתוך הטנק ואילו אנו תפסנו בקוביות על סיפונו. הת־קשרתי עם המח"ט ודיווחתי לו על המיפגש עם הטנק. הוא הורה למפקדו להביאנו אל־לתעוז כמורים, במרחק של כ־3 ק"מ ממקום היכצאנו.

„בינתיים הספיק להתחולל סביבנו קרב שריון בשיא. אבל אנחנו לא היינו מודעים לו. שמחת ההצלה כבשה אותנו לחלוטין. הטנק התחיל להר מזרחה, בתוך כדות הקרב, כשאנו ניצבים עליו הטופים. זו היתה ה־נסיעה המוזרה ביותר שידעתי בימי חיי. הר־גשתי כאילו אני מרחף על גבי ענן קליל ובהיר. סביבנו התנפצו פגזים, אבל אנחנו התעלמנו מן הסכנה. הטנק הזה ואנ־שיו הצילונו, תוך שאנו פורדים בתכנו כסתנים לא יסופרו של פתיחות ועייפות. שוב ושוב סבעתי את הסכבצות הבגויב בזירת הקרב, אותה חצינו בבצרה. לא הייתי, קינאה בי בין הריגשה־בבחתן כאב הב־לתתי לעבור בשלום כל מה שאירע לנו בדרך הארוכה להסעה ועד הלום, שום רע לא יאונה לי יותר".

אגף התכנון במטכ"ל

מתתיהו פלד

קורותיו של התכנון במטכ"ל הן עליות וירידות. היו תקופות שבהן ניתן מלוא הערך לנושא התכנון, ול־גוף המופקד עליו, אך היו תקופות, שבהן נדחקו השנים לקרן זוית. במאבק הפנימי, הנורמאלי, שבין גופים רבי עצמה וחדורי להט של דבקות במשימותיהם, היתה תמיד ידו של התכנון על התחתונה, שכן בדרך הטבע, המתכנן לטווח ארוך אינו חולש על אמצעים המק־נים חשיבות מכרעת לגורמים השר־נים במטה הכללי.

לפיכך מעמדו והשפעתו תלויים לחלוטין בערך שמיחסים לו הדרגים הבכירים ביותר, הרמטכ"ל וראש אג"ם. אין ספק כי העלאת הקצין האחראי לתכנון במטה הכללי לדרגת אלוף, והעמדתו בראש אגף עצמאי, מעידות כי גמלה הכרה שהנושא הזה לא נהנה עד כה מאותה הערכה שהיה ראוי לה עד כה. מהיום והלאה לא יתכן עוד הדחקתו של ה־תכנון לקרן זוית.

אך הפתרון הארגוני כשלעצמו אינו מהווה ערובה לכך שכל הנושאים הכלליים בתחום תפקידיו של אגף התכנון יזכו למידה שווה של תשומת לב והערכה. בדרך הטבע יש להניח כי אגף התכנון יהיה מוסקר על אותם הענינים שיוחסו לו בעתונות עם פרסום ההחלטה על הקמתו. ענינים אלה כוללים כידוע תכנון סדר הכוחות, פיתוח אמצעי לחימה, גיבוש תורת הלחימה ותכנון אסט־רטגי. ניתן לשער כי יקום מצב שבו הממו־נים עליו יאיצו בראש האגף להקדיש את עיקר תשומת ליבו לתכנון הסד"כ ואמצעי לחימה, ולהניח למעשה את ענין תורת ה־לחימה והתכנון האסטרטגי לגופים אחרים במטכ"ל.

יהיה זה אולי לא בלתי הגיוני לצפות כי אגף המטה הכללי, המשיך להיות מופקד על ההדרכה ועל המבצעים, יגלה נכונות מידית להפקיע מרשותו של אגף התכנון את אחריות הכנה לתורת הלחימה, על מנת לשלבה עם תפקידיה של מחלקת ההדרכה, או את התכנון האסטרטגי, והוסף במידה לא מעטה את תפקידי מחלקת המבצעים. גם אין כל יסוד מבוזה עיוונת להבדע כי עב־יינים אלה יותבו אך ורק לאור תפיסה סכימטית כלשהי ביחס לתפקידי המטה. אלא שנסיון מלחמת יום הכיפורים ושש השנים שקדמו לה מחייב כי הפעם תרוכזנה מירב הסמכויות התכנוניות לאגף התכנון, וכי אגף זה יהפך למעוזה של המחשבה הצבאית לטווח ארוך, לפחות עד אשר תשוקם המחשבה הצבאית במטה הכללי ותחלים מכל הנגעים שתקפוה מאז מלחמת ששת הימים.

בעבר לא היה נהוג לדון בפומבי בענ־יינים כאלה המהווים את תחום אחריותו של המטה הכללי ושר הבטחון. אולם בימים אלה, בהם מתווכחים מפקדים בכירים מעל דפי העתונות על הבניותיהם המבצעיות בשדה הקרב, יהיה זה מגוחך להניח לנושא מרכזי כל כך מן הבחינה הממלכתית כמו הקמתו ופעולתו של אגף התכנון במטה ה־כללי, להתחמק מעין הציבור באמתלא שאין בו יותר מאשר תופעה ארגונית בעלת חשי־בות מוגבלת. שכן לא זו בלבד שבמלחמה האחרונה שלנו נתגלה בכל מערומיו העדר מהלכים של אותו כושר תכנוני ואנליטי אשר שבו היה המטה הכללי מבורך בעבר, אלא שגם הויכוח הבלתי נעים שבין המפקדים חושף תופעה זו עד שאין הוא מותיר מקום כלשהו לאשליה כי יתכן שהמצב אינו חמור עד להחריד.

ניתן להדגים את הדבר יפה בדבריו של חיים ברלב, בראיונו ב„מעריב" ביום 2 בנו־במבר ובמאמרו ב„מעריב" מה־9 בו. שני פרסומים אלה תרמו תרומה חשובה להבהרתה של סוגיה אחת חשובה בפ־שת מלחמת יום הכיפורים, והיא מידת ההפתעה שהיו גיסותינו חייבים להיות מופתעים מסוגי הנשק והטק־טיקה של האויב. בצדק מציין הוא כי לא צה"ל לא ידע עליה ולא היה בעצמה האויב הנפיצה בשדה הקרב שום מערכת נשק ש־בשום הפתעה למטה הכללי. אלה הן הב־הרות חשובות משום שהן מסירות מעל סדר היום את האגדה שעשתה לה כנפיים בשו־רות הבזק עוד תוך כדי המלחמה, בדבר גילויים מדהימים מצד האויב שלא היה לנו מושג אודותם. באופן זה הוחזר הדיון לבעיות שאינן בתחום מעשיו של האויב אלא בתחום מעשינו או מחדלינו אנו, והוא בלי ספק הדיון החשוב. קל מאוד להתחמק מן הדיון הלא נעים על עצמנו באמצעות דיון אפולוגטי על אודות האויב. דבר זה, דובכי, מנע חיים ברלב בהערותיו הכנות והגלויות. אך בו בבד עם כך הניח הוא אבן פינה לאגדה אחרת, שאינה חמורה פחות מזו שאותה ניפץ. האגדה היא שבעצם הכל היה „בסדר" אצלנו, פרט לאיזו שהיא תקלה טכנית, שגרמה לכך שלמרות צדקתן של התפישות המבצעיות של צה"ל, למרות ה־תכנון שאין בו דופי לעמוד בכל מצב שיתהווה בחזית, התמוטט הכל רק עקב תקלה שעל צה"ל לבדוק אותה ולתקנה לעתיד לבוא.

את המציאה כמסקנותיו כביתתו זו כמבנה חיים ברלב במשפט אפולוגטי ביותר באמרו: השינוי המצרים לא באו „כתוצאה בתפיסה מבצעית שלא עמדה במבחן, אלא כתוצאה מתפישה צבאית שלא הועמדה במבחן". מטרתה של אמירה זו היא לעשות רושם על הקורא כאילו כל הענין היה מתפתח אחרת, אילו איזשהו כפתור שנשכח היה נלחץ, או איזו עין שנעצמה היתה נפ־קחת, או איזו שפופרת שלא הורמה היתה מורמת, ואז הכל היה בא על מקומו בשלום.

אך לדעתי המול הצגה זו של הדברים כהווה נסיון להתחמק מן הדיון על מהותו של הכשלון, שאינו חמור פחות מן הנסיון לת־לות את קולר הכשלון בהפתעות שבאו לנו מן הנשק או שיטת הלחימה של האויב. זה כן זה מהווים נסיונות של התחמקות שאין להתירם.

אם ניקח את דברי הסברו של ברלב כמשמעם באמרו להסיק אותן כשתיים: או שהמפקדים המופקדים על ביצועה של אותה תפישה מבצעית שאין בה דופי, אלא שלא הועמדה במבחן, היו כשילים חסרי־כשרון להוציא אל הפועל תכנית מושלמת מבחינה מבצעית, או שהיו הם חסרי כל רגש אחריות לצינך עליו הם הופקדו על ידי העם, ופשוט הזניחו את ההוצאה לפועל של אותה תכנית משלמת וברורה שהיה בה כדי לשנות את פני המלחמה מן הקצה אל הקצה. אלא שלמזלנו הגדול אי־אפשר להציג את כל שרשרת הפיקוד של צה"ל באור זה, ותחת לחפש את השעיר לעזאזל המס־תתר אי שם במעבי מערך הקשר שלא „דפק", או בגינור האנונימי של קצינים תורניים שאחד מהם הסם את דרכה של ההוראה ה־גורלית, מוטב לדון בבעיה לגופה, ולנסות להבינה לעומקה. במידת הכנות שלנו ב־בדיקה זו תלוי גורלה של המלחמה הבאה.

החסרון האמיתי של התכניה המבצעית שברלב מתאר היה זה שהיא לא היתה ניתנת לעמוד במבחן, שלא היתה כל אפשרות להעמ־ידה במבחן, משום שהיא ניסתה לפתור את הבלתי ניתן לפתרון. המפתח להבנת הקושי, בחזית התעלה, מצוי במשפט המפתח במאמרו של ברלב, שהוא חוזר עליו באורח כפייתי כמעט: הנוכחות הישראלית על שפת התעלה, או השליטה הישראלית על שפת התעלה. אין הוא דן כלל בשאלת הצורך הצבאי בשליטה או בנוכחות זו, ובצדק, כי הרצון להמצא פיזית על שפת התעלה נקבע בתפישה מדינית שעשתה דבר זה להכרחי. תפישה זו, שהגיונה בצים ענים ואותו אינו יכול לקבל גיבוי בנימוקים צבאיים, חייבה לקבל פתרון צבאי, והפתרון המוגדר בשם „קו ברלב" התיימר להוות הפתרון הזה. אין כל ספק שהיה זה פתרון גרוע, והוא לא עמד במבחן. אפשר היה ללא ספק למצוא פתרון טוב יותר, אלא שהוא היה כל כך יקר עד שספק אם אפשר היה להעמידו. אך הממונים על בטחונה של ישראל לא היו נאמנים למשימתם, והכפיפו את שיקוליהם המקצועיים לרצון הפוליטי על מנת לפייס לקו מדיני עבר הם האמינו, לאו דווקא כאנשי צבא אלא כאזרחי המדינה. הם נהגו כאותו רופא שעל מנת להשביע את רצונם של קרובי החולה, קובע לו תרופה שאינה הולמת את המחלה אלא את שאיפות הקרו־בים. במילים אחרות, הם לא נהגו כיועץ מקצועי. תחת להבין שחובתם העליונה לעם היא להעמיד לרשותו את כשרם המקצועי, ואת ידיעותיהם שנרכשו בכספי העם, הם עשו מלאכתם כלכהר. התוצאה היתה ש־במקום להסביר לממונים הפוליטיים שלהם כי הצמדות לקו המים מחייבת פתרון ש־יעלה לא רק מליארד לירות או שניים, אלא אולי עשרה מליארדים או עשרים, הסכימו הם לתת חתימתם לפתרון שאינו פתרון, פתרון שאין לו סיכוי לעבוד, או להיות מועמד, למבחן.

לפי הבנתו של ברלב היה קו המוצבים המבוצרים לאורך התעלה רק אחד ממר־כיבי מערך ההגנה. הוא נעשה הכרחי לא משום שבלעדיו לא ניתן להגן על מרחב המדינה, אלא משום שרק באמצעותו ניתן היה להוסיף ולהמצא על קו המים. הנוכחות על קו המים היתה דרושה, כנראה, על מנת להבטיח את זכויות השיט הישראליות ב־תעלה ביום מן הימים, או למטרה אחרת שאי אפשר אפילו להעלותה על הדעת כרגע. לצורך מטרה זו הוקם קו המוצבים במחיר של, נאמר, כמליארד לירות. וזה סכום שבו אפשר היה לקנות, נאמר, 1500 טנקים נוס־פים על זיווזים, או צוד באה מטוסים מן הקו הראשון, או מספר ימי תחמושת נוספים לכל המערך הצבאי. באותו סכום היה אולי אפשר גם להקים לאורך תעלת סואץ רצועה עבה של שדה מוקשים בצפיפות גדולה, עם גדרות תיל משני צידיה, כשסוללות ארטי־לריה ניידות מחפות עליה מרחוק, מחוץ למטווח הארטילריה המצרית. כל אחת מן ההשקעות הללו היתה יכולה לתרום לבטחון המדינה ערך בטחוני שמחירו כמליארד לי־רות. אבל איזוהי ההשקעה הטובה יותר מבחינה בטחונית? איזו היתה נותנת ל־ישראל את התמורה הבטחונית הגדולה ביותר? ברור כי הנסיון המר לימדנו ש־ההשקעה הגרועה ביותר היתה זו של הקמת קו המוצבים, משום שלאחר שהיא נעשתה עדיין היה צורך, להצלחתה, במערך צבאי נוסף שברלב מסבירו לפרטיו, ושלא היה בכוחו של צה"ל להפעילו בעוד מועד. משמע שכל המליארד לירות היו השקעה בהוחבות.

אמנם נכון שעכשיו קל יותר לאמר זאת, אף כי ניתן להוכיח כי דברים ברוח זו נאמרו גם בעבר. אך השאלה העיקרית היא מדוע לא נחקרו כל הדברים על ידי גוף תכנוני במטכ"ל, שחייב היה להגיע למסקנה כי הפתרון הקרוי „קו ברלב" היה מראש הפתרון הגרוע ביותר, משום שדבר זה הו־כח דיו מאז קיץ 1968 ועד שנסתיימה מלחמת ההתשה? תוך תקופה ארוכה זו של קרבות אש עם המצרים ניתן היה להגיע למסקנה כי כל התפישה של הישיבה על קו המים היתה מופרכת, ומבחינה צבאית הרת אסון. אך במקום לבחון את הדבר בעין מקצועית, הוקם מחדש הקו ההרוס לאחר מלחמת ההתשה, ורק ההשקעה הזו האחרונה עלתה כמליארד לירות. בסך הכל הושקע בקו זה הרבה יותר. אך את ההשקעות הקודמות אפ־

(סוף בעמוד 24)

...מו כי יסופר

...ל סחטנות הנפ...

533
2266
100
2366
208
2574

صكنا من الاصل

משה שמיר
להיבהל מהא...
16.11.7 — כ"א בחשון תשל"ד

סיסקו הביא את ההזמנה ל„ועידת ז'נבה"

באחת מפגישותיו עם יגאל אלון, אמר לו מנחם בגין כי שמע שקיסינג'ר שלח לישראל הזמנה ל„ועידת שלום", אך סגן ראש הממשלה השיב כי בשדריו של קיסינג'ר לא נכללה הזמנה כזאת, לעומת זאת שמע על כך מפיו של ג'וזף סיסקו בביקורו האחרון בישראל ● כאשר העיר אלון לסיסקו, שאם מדובר בועידת שלום בחסות ארה"ב ובריה"מ, ראוי להביא בחשבון שאין לישראל יחסים עם מוסקבה, השיב הלה: „זו נקודה הראויה לתשומת לב", אך לא היה מקום להבין כי בשל כך עשויה בריה"מ להיפסל כנותנת חסות ● גולדה מאיר הביעה תמיהתה באזני שגריר ארה"ב בישראל, על רמזי קיסינג'ר בפקינג בענין „הערבויות" לישראל.

מאת יוסף חריף

ימים מועטים לפני מלחמת יום הכפורים אמר אחד ה־שרים לראש הממשלה, ש־אין בדעתו להוסיף ולכהן בממשלה הבאה, שלאחר הבחירות.

עצם המעמד שבו נאמרו הדב־רים, לא היה, כנראה, לרוחה של ראש הממשלה. עלו בו ענינים אי־שיים. וכמה מן המשתתפים דיברו במרירות. „זאל ואניקה בלאזען שופר!" — הגיבה גב' מאיר באי־דיש (בתרגום חפשי: שאיוואן יתקע לו בשופר) ולשם חיזוק משמעה של אימרה עממית זו, הוסיפה: אז גם אני לא רוצה להיות מועמדת!...

באותה עת איש לא העלה, כמובן, על דעתו, כי אפשר בכלל להכליל עם איום כזה כצד גולדה מאיר. והנה שומעים אנו הצהרות כפי אישים שונים — כי בשבוע המפורר ומי שבעדיף להישאר בשילום־שם, אך כולם בן הסירה הראשונה של מפלגה „העבודה" — דברי מיגות ואפיזורות. דומה, כי אף זהו בן התבגרות המציאות, שהביאה עמה מלחמה יום־הכיפורים: הכפירה בעיקר ובעיקרים — גם בתפיסות מדיניות וגם באישים.

השרים שלא היו בתמונה

ח"כ חיים צדוק, דיבר השבוע בכנסת על דרך הטיפול הרצוי לחקירת מחדלי המלחמה וכל מה שקדם לה והוא קבע: „אין להירתע מהסקת מסקנות אישיות אם הדבר יחייב זאת מתוך ממצאי הבדיקה". יש לנו יסוד להניח בוודאות כי הוא לא נתכוון בדבריו לאישהו בן הקצונה של צה"ל. היא דיבר על החקירה הנוגעת לדעיכה והדלה של הדרג המדיני בנושאים כגון ההערכה שנתגבשה על יסוד הכידע המודיעיני שעמד לרשות הממשלה וההחלטה בדבר גיוס המילואים.

ויכוח על כך איש הקואליציה בן המפד"ל, יצחק רפאל. בפנותו אל שלחן הממשלה: „בהצטרפי ללא ספק גם אפשרויות ... לגבי הדרג המדיני ... בתפקידיו בעניני מדיניות ובטחון..."

אי בענין זה אי אפשר היה לכעות ... שאליה כוונו הדברים, שכן בהמשך איתו ... קבל על אי „שיתוף מינימלי" גם שרי המפד"ל של אף האחריות הנתבעת ביום כמה השתופות הקואליציונית.

... לא הסתיר גם את ... מן העבודה, שבבחינת ... שקדמו לרגע שבו נהביר ל„מנ־"

הוגי מדינה בסימיים כי המלחמה היא ודאית, — לא ידע דבר וחצי־דבר על ההתרעה.

לאבן נודע על הפגישה עם סיסקו בטלוויזיה

ואפילו שר־החוץ, אבא אבן, לא היה תמיד בתמונה, כשהדברים נגעו למהלכים מדיניים. ערב יום הכפורים שהה כבר אבן בניו־יורק, לרגל העצרת הכללית של האו"ם. אבל גם כאשר היה בישראל ... להלך עליו בכמה ארועים: כשהגיע לכאן שר החוץ האמריקני, הנרי קיסינג'ר, לפי בקשתה של ראש הממשלה (בדרכו ממוסקבה, שם הוסכם על הפסקת האש) נפגשה ראש הממשלה עמו בארבע־עיניים. מר אבן הוזמן רק לפגישה השניה, שאליה הוזמנו גם פקידים בכירים ראש הממשלה ובמשרד־החוץ. הלא קיסינג'ר אינו ראש מדינה, שבכללי הטקס מחייבים פגישה אישית של ראש הממשלה בלבד. תופעה משונה זו הובלטה כעבור זמן כאשר ראש הממשלה נפגשה עם קיסינג'ר בוואשינגטון. בפגישותיהם הקניניות שם נכחו כל עוזריה של הגב' מאיר.

ביום ה' שעבר נתקיימה בצהרים פגישה עם עוזר שר־החוץ האמריקני, ג'וזף סיסקו, לשם סיכום הסיכומים בענין „הסכם ששת הסעיפים". אבא אבן, שבתוקף תפקידו ... יכול היה, כן הסתם, להרגם ... לסיכומים — למד על קיום הפגישה הזאת מתוך „מבט לחדשות" בערב, כשראה בטלויזיה תמונה: ... במשרד ראש הממשלה מלווה את סיסקו למכוניתו...

כשנכתב בעתון, כי שר האוצר, פנחס ספיר, הוזמן לפגישה מצומצמת אצל ראש הממשלה, בלשכתה בתל־אביב, שדנה בידיעות מודיעיניות על הריכוזים הצבאיים של מצרים וסוריה ועל סכנת המלחמה, אך קשה היה למצאו, — הגיב מר ספיר על כך: קשה היה למצוא אותי? הלא אני, כידוע, כמה קמנציק!...

מי אשם באי־גיוס המילואים?

אם במתכוון, ואם מתוך שגגת־לשון, ב־בואה להסביר לומר בלה־זכות בענין גיוס המילואים, אמרה ראש הממשלה: „ברגע שהובא לפני, שלידי כי שצריך להביא לפני, ענין הגיוס — לא עברו יותר דקות ואישרתי גיוס".

קשה להניח, כי גב' מאיר רצתה בכך לגול בצל עצמה כל אחריות לענין מדאיב זה ולהטילו על שכמו של מישהו אחר. ה„מישהו אחר" במקרה כזה יכול להיות שר הבטחון (או הרמטכ"ל). אבל הערה כללית זו קובעת כיד את כי שקוטמה: האם יכולה היא להתכונן למשה דיין? — היקשו אלה אשר ... שאם יש מקום להאשים במשהו את שר הבטחון, הרי שאותה „אשמה" מוטלת גם על ראש הממשלה. וכל כך למה? ... האחור בגיוס נבע מן העובדה, שהפורום המצומצם שלפניו הובאו כל הידיעות המודיעיניות היו שותפים להערכה, כי המדובר הוא ב„תרגיל סתוי" של המצרים ואין לצפות למלחמה. וכיוון ש„אין מלחמה" — ממילא ענין הגיוס אינו בוער. ... בענין הגיוס אין להאשים רק את מי שצריך היה להביאו לפני ראש הממשלה, אלא את כל הפורום כולו — בן הדרג המדיני בעיקר — שהתכנס ארבעה ימים לפני יום־הכפורים והן במצב בעצבו.

בין כה וכה, הערותה של ראש הממשלה עוררה מיד הסיסה ב„מסדרונות הכנסת" ר־מישה נושא לניתוחים. כשלעצמנו סבורים אנו, כי לא היה מצד ראש הממשלה אלא נסיון — לא מוצלח ביותר מבחינת הניסוח הסתום — להדוף את ההתקפה הקשה של ח"כ מנחם בגין, על הממשלה שבהסתמכו על דברי הרמטכ"ל, רב־אלוף דוד אלעזר („לו גוייסו המילואים 24 או 48 שעות לפני כן, אין ספק כי המלחמה היתה אחרת והיינו סובלים פחות נפגעים") האשים למעשה את הממשלה כי בהחלטתה לא לגייס בכועד את כוחות המילואים גרמה לקרבנות מיותרים!

יש לשער, כי ענין זה של אי־הגיוס מעיק קשה על ראש הממשלה, המודעת, מן הסתם, להרגשתם של רבים בעורף ובחזית, הרואים בכך את המחדל בה"א הידיעה של הדרג המדיני. שהרי אילו היה המערך הצבאי הישראלי מוכן, כי אז דברים טראגיים שקרו לנו — לא היו קורים ולמעמדה המדיני של ישראל והדמיית לא היו כפי שהינם כיום, כאשר ממעצמה יפה־תיכונית נהפכנו תוך שבועיים ל„בקרה סעד", הנתון במידה רבה אם לא מכרעת לחסדיה של ארה"ב.

„הכניעות האיומות" של גולדה

אלא שאת הנעשה אין להשיב. וכיום שוב אין הגב' גולדה מאיר חושבת על התפטרות. אילו עשתה זאת, כפי שהציע לה ח"כ מנחם בגין, כי אז היתה זו מצדה הודאה בכשלון ולא כך רוצה מדינאי מסוגה לסיים את הקריירה הציבורית שלו. אדרבא, היא מבקשת לשכנע, כי עוד כוחה במתניה. בניסה אירונית קראה לעומת ח"כ בגין: בגין יודע על „הכניעות האיומות" שלי? היא התכוונה, כנראה, לוויכוח הקשה שהיה לה בוושינגטון עם הנרי קיסינג'ר והיא עמדה בו באומץ ולא ויתרה כהוא זה על אף איומיו המוצנעים והלא־כל־כך מוצנעים של שר־החוץ האמריקני. ברגע מסוים, אחרי שמשך שעות ארוכות במספר שיחות לא הצליח קיסינג'ר לקבל מידי ראש הממשלה את הסכמתה להעביר את הכביש קהיר־סואץ לפיקוח האו"ם, אמר לה בתקיפות בערך בזו הלשון: אם העקשנות תביא להתפרצות האש מחדש, כי אז לא תוכלו לסמוך על ארה"ב — לא מבחינה מדינית ולא מבחינה אחרת!...

ואף־על־פי־כן אמרה גולדה מאיר: לא!

ואולי קיסינג'ר יכול היה ללמוד מכאן, כי לא די להשתמש בלחצים ובאיומים, אלא יש גם לשכנע את ישראל ולהתחשב לעתים בדעותיה. מכל מקום, עובדה היא, ששר־החוץ האמריקני, בתוף סיסקו, חזר לכאן ביום ה' שעבר, אחרי ביקור בקהיר, עם קיסינג'ר, והציע לישראל הצעת פשרה. שהיתה כמעט זהה עם ההצעה הישראלית; היינו, שליטה ישראלית על הכביש תבטיח לאפשר לאנשי האו"ם להקים כתי נקודות־בקרה לטיפול בעיירות האספקה לארמיה השלישית המכותרת. אבל התנאי הישראלי — כפי שהציגה אותו ראש הממשלה בשיחותיה בוושינגטון — היה כי לא האו"ם לבדו יפקח על מעבר האספקה. הדבר צריך להיעשות בהשתתפות ישראלית (גירסתה של ראש הממשלה היה משום: אין סומכים על האו"ם!...). אף תנאי זה נתקבל.

והעוד נקודה אחת לא נכנעה ראש הממשלה לקיסינג'ר: הוא דרש מגבה שישראל אמנם לא תיסוג מיד, כפי שדורשים המצרים, לקווי ה־22 באוקטובר, אבל תסתפק בהבטחה „עקרונית". גם לזאת התנגדה ראש הממשלה. בסופו של דבר חזר קיסינג'ר ללחוץ על ישראל גם בנקודה זו והסכים, שענין זה של קווי ה־22 באוקטובר ייכלל בדיון על השגת הסכם הפרדה בין ישראל לבין מצרים על הינתקות הכוחות. מבקודת ישראל הבגמה ברורה: אם הושג הינתקות כוחות — היינו, סידור הקווים הקיימים מתוך הסכמה הדדית, הרי שענין קווי ה־22 ייפתר במסגרת הסכם זה. ולא — תוסיף הארמיה השלישית להיות מכותרת. על צד האמת אין לדעת כיצד ייתרגם במציאות המושג של הינתקות הכוחות ואם במרוצת הזמן לא יבקשו האמריקנים „להשפיע" עלינו בטכניקה המקובלת, שהוכחה עד כה כיעילה: דיבורים רוסיים על אפשרות של התערבות; קיסינג'ר מוזנק שוב לזירה בקצב מסחרר, שמהמם את ממשלת ישראל. לפתע תתבשר הממשלה באישון לילה, כי סיסקו מגיע ולשם הכלמת תגובת־המלקוחים — יופיע גם (בלילה, לרוב) שדר אישי מן הנשיא ניכסון...

כיום משוכנעים כבר רבים, כי סאדאת לא הפך בין־לילה לנדיב כל כך ומסכים לקבל את „הסדר ששת הסעיפים" רק כמפני ששר־החוץ האמריקני „דיבר אליו יפה". אין כמעט ספק שמאחורי מחווה זו מסתתרת הבנה בענינים יסודיים ובראש וראשונה בהבנה אמריקנית כלפי התביעה המצרית לנסיגת ישראל. אלמלא כן, לא היה סאדאת נותן הסכמתו לועידת שלום תוך נכונות לקבוע מועד ומקום. מאז והמדיד טען סאדאת באזני האמריקנים, שהוא מוכן לבוא לשיחות שלום, אלא שקודם, כל הוא מבקש לדעת מראש מה מצפה לו שם. הוא אינו מוכן לקבל את הנוסחה הישראלית של מו"מ בלי תנאים מוקדמים. אם הסכים סאדאת לועידת־שלום אין זאת, אלא שהגיע להבנה עם וושינגטון בדבר הקווים המוקדמים שלו.

עתה עמדת ראש הממשלה, גב' גולדה מאיר, לפני מבחנה האמיתי. כאשר הוגשה לישראל ב־1969 תכנית־רוג'רס היתה זו גולדה מאיר, שהכריזה, כי כל ממשלה בישראל שתקבל את התכנית הזאת תעשה מעשה בגידה!

כלום סבור מישהו כי „תוכנית קיסינג'ר" תציע לישראל יותר מזה.

לא יהיה זה בפתחה, מגוגם להניח, כי על אף „גילוי הלב" האמריקני (עם שובה של ראש הממשלה מוואשינגטון ציינה, כי היו לה שיחות גלויות־לב) — אין ישראל יודעת כל מה שמתבשל בוואשינגטון. לא רק הפסקת־האש, שעל פרטיה סוכם בשיחותיו של קיסינג'ר עם ברז'נייב במוסקווה נודע לישראל בהפתעה. בעצם גם ענין „ועידת השלום" הפתיע את הממשלה והיא לגמרי עליו מפי ג'וזף סיסקו בבואו לכאן כאשר מצרים כבר הסכימה על מועד ומקום.

ההפתעה של השליח

הגיעו הדברים לכך, שכאשר איש ממשלה מוסמך אומר כי בשדרים המגופים של קיסינג'ר לא הוזכר כלל ענין ועידת השלום מביעים פקפוק בדבריו. דבר כזה אירע לפני ימים אחדים, כאשר באחת הפגישות טען ח"כ מנחם בגין באזני סגן־ראש הממשלה, יגאל אלון, כי על פי מידע מהימן, שהגיע לידיו יש לישראל הזמנה ל„ועידת שלום" ומר בגין הניח, כי הדבר כלול באחד משדריו של קיסינג'ר. אלון השיב, כי לא ידוע לו על דבר כזה, אך ליתר בטחון שלח את עוזרו האישי לבדוק שוב במסמכים. הלה חזר והשיב, כי בשדריו של שר־החוץ האמריקני „אין דבר כזה". מ"מ יצחק רפאל הגיב על כך: מר אלון, אתה מביא אותי במבוכה. האם פרט כזה (קרי: הזמנה לועידת־שלום) היה נשמט מזכרונך ואתה צריך לבדוק את הדבר במסמכים?

אלון חזר והסביר, כי רק שמע על כך בעל־פה מפי ג'וזף סיסקו אבל לא ראה דבר כזה בשום מסמך. אגב כך סיפר, כי ישראל העמידה את סיסקו על כך, שאם מדובר

(סוף בעמוד 33)

יהושע א. גלבוע

● בעיני מוסקבה: ישראל פתחה במלחמה...

„כוחות ישראל תקפו את מצרים וסוריה" — כך בישרו העתונים הסובייטיים למחרת פרוץ מלחמת יום הכיפורים, והם נשארו צמודים לעלילה זו עד היום הזה ● בכלי התקשורת הרוסיים לא הוזכרה רכבת־האויר הסובייטית שהחישה אספקה למדינות ערב ● הפרשנים מתמוגגים מבידודה של ישראל באפריקה אך מוקיעים את „התמרונים הדיפלומטיים והתעמולתיים של סין" ● „עתה ידעו אלה שהציונים קוראים להם לעזוב את מולדתם ולהתישב בישראל, איזה גורל מכינים להם התעמלנים הציונים".

מה אומרת מוסקבה, בכלי־הביטוי שלה, על מלחמת יום־הכיפורים? כיצד הש־תקפו באספקלריה סובייטית סיבותיה ומהלכיה? איך מפ־רשת ברית המועצות את המאור־עות באזורנו? מה מספרת ומה טוענת העתונות הסובייטית על הפסקת האש ועל ההתרחשויות אחריה?

מי פתח במלחמה הזאת? במוסקבה אין צל של ספק: ישראל! ברחבי העולם האצלנו מרבים לדון אם נהגה ישראל בתבונה כאשר החליטה להימנע מהנחתת מכה ראשונה. הגברת גולדה מאיר מוסיפה להגן על החלטתה, שנבקשה גם כאשר כבר לא היה ספק כי ההתקפה הערבית עומדת להיפתח — כדי שזאת הפעם (כפי שהסבירה ראש־הממשלה בלונדון) יהיה ברור „מי התחיל". אולם לעתונות הסובייטית „ברור לגמרי", כי ישראל לא רק אשמה במלחמה הזאת בכלל מדיניותה אלא שהיא גם אשר פתחה בה ב־6 באוקטובר.

● „התנפלות ישראל על מצרים וסוריה"

הדבר היה באותו יום בשעה 1.30 אחר הצהרים — סיפרה סוכנות טאס"ס, בהסתמכות על הודעות ערביות. כמה יחידות ישראליות עם חיל־האויר הישראלי תקפו את יחידות המצריים באיזור כפר־זעפרנה. ...

המאמר של ל. קוריאבין ב„איזבסטיה" ביום הרביעי למלחמה. הוא עומד על „הפעולות האגרסיביות של ישראל נגד העמים הערביים" (כך מנוסחת כותרת־המשנה). המחבר קובע: „לפי הקורס האגרסיבי שלה פתחה ישראל בפעולות מלחמתיות בקווי הפסקת־האש עם סוריה ומצרים". המאמר מזכיר שורה של „פרובוקציות" ישראליות, כגון ההפצצות בעומק מצרים ב־1970, פעולות הקומנדו רבות מאז הפסקת־האש של אוגוסט אותה שנה. גם לבנון (לברות נציגותיה הערביות) מתוארת בבעבר: רק בבכורה הדשים של השנה הזאת ביצעה ישראל באה פעולה צבאיות נגדה.

מבעיין שקוריאבין מוצא דמיון בין כל־חבה יום־הכיפורים לבין מלחמת ששת הימים: הכבב שנתהווה בימים אלה „הזכיר בהרבה את המצב שהיה קיים בישראל ערב ההתנפלות שלה על הארצות הערביות ב־1967". באז כן עכשיו נשמעו בישראל איומים כלפי הארצות הערביות. ... האויר וחידות ההגנה־מן־האויר. מה עוד דומה? „אצל קוי הפסקת־האש רוכזו כוחות גדולים של צבא ישראלי". לנו אין לנו אלא לומר: הלוואי והיתה זו אמת...

● „ישראל התכוונה לחסל את המשטרים הפרוגרסיביים"

באמצעים ובסקירות שאחרי מלחמת יום־הכיפורים אין הרבה חידושים בהוויית לעיר־כת העובדות והתוכחות המקובלות בעתונות הסובייטית בזה שנים. חוזר ונשנה המוטיב הקלאסי: ישראל ובעלי־חסותה התכוונו להפיל את המשטרים הערביים הפרוגרסיביים. ...

אבל העתונות הסובייטית איננה מסתפקת בכליים טובות גם על חשבונם של משטרים ערביים שטרם הועלו לדרגה „פרוגרסיביים". ...

● קולו של מאיר וילנר

וכך יהודים הפועלים במפעל סובייטי פלוני בדיוק כה פורה באזורנו והם מגיבים בתוקף את שפיכות־הדמים שישראל גורמת ...

אמרנו לעיל: אין הרבה חידושים בעתונות הסובייטית לגבינו. ידועות הטענות. ...

● בידודה של ישראל באפריקה

על „העמדה העקרונית ..." של מוסקבה מדובר הרבה, ...

בעתונות הסובייטית נמצא העתונות הסובייטית צורך להגביר במיוחד את התקפותיה ...

הערבי כמהיר של תמיכהו בסוריה ובמצרים הלוחמות.

הצהרות אלו מתפרסמות בעת ובעונה אחת עם הודעות מרחבי־תבל: „העולם מגנה את מדיניות־התוקפנות הישראלית". „העולם" מתחיל במוסקבה; הוא עובר דרך ברלין המזרחית ובלגראד, וארשה וסופיה; סובב אצל חוגים „שוחרי־שלום" שונים במערב: ... כדי לירות ... לבוקע ... עד שהוא מגיע לישראל עצמה, כדי לרות נתה ... שלנו.

● „כל העולם נגד ישראל — פרט לסין"

הכל נגד ישראל, בטעימה העתונות הסובייטית: אפריקה, אירופה, העולם המתקדם, שוחרי־השלום באשר הם שם. אולם בולטים בהיעדרם מהכפה האנטי־ישראלית הזאת — לפי הפרשנות המוסקבאית — הסינים: בניגוד לדעת־הקהל העולמית, אשר קיבלה בסיפוק את החלטות האו"ם על הפסקת האש, נקטה פקין, אחת מן החברות הקבועות במועצת הבטחון, „תמרונים דיפלומטיים ותעמולתיים כדי להפריע לפתרון הסכסוך הזה".

בהתאם להסברה הסובייטית כמעט מצטיירת פקין־תל־אביב. בכסות של פראזות על תמיכה ההלוחה בעמים הערביים, שופכת פקין מים על טחנת ההתפשטות הישראלית. את צעדיהם הפרובוקאטיביים מלווים הסינים בהשמצות אנטי־סובייטיות, בכל כוחותיהם הם מנסים להבל ביחסים הסובייטיים־ערביים. וכל זאת הם עושים בשעה שהכל יודעים, כי ברית־המועצות היא המעצבה היחידה הגדולה תמיכה כלאה במאבקם של הערבים. מוסקבה מזכירה: כאשר התחילו הפעולות המלחמתיות במזרח התיכון לא קיבלה פקין בהבטחות לערבים, אולם אך חל מיפנה ב־זירת־המלחמה — ופקין מיהרה לנקוט ב־זיגה כלשהי אלא רק יהגה להפעיל היורד שים ... נגד ברה"מ.

הקיצור, כפי שאנו רואים — עוד לא הכל אבוד: על פני כדור־הארץ מצאה מוסקבה ידיד לישראל: סין של מאו טסה־טונג...

למשל, הוא שם מאמר של ולאדימיר אוזיר־רוב — ב„סוף הפרשן" של „פראבדה" (ו בנובמבר). המחבר קורן מחדווה: „כאשר במארס 1972 ניתקה ממשלת אוגאנדה את היחסים עם ישראל והציעה לאלה הקרויים „מומחים" מתל־אביב לעזוב את המדינה, יכלו רק מעטים לשער כי במהרה לאחר־מכן תבוא תגובת־שרשרת אפריקאית. היום תגובה כזאת היא כבר עובדה מושלמת".

בספרו על המדינות האפריקניות שניתקו יחסיהן עם ישראל — מגע בימים האחרונים — קובע אוזירוב שמדובר לא רק בבידודה כל ישראל. זו מפולה „האסטראטגיה האפריקנית" של חוגים אימפריאליסטיים רבי־השפעה, אשר בעזרת ישראל קיוו „להחליש את תנועת השיחרור הלאומי באפריקה, לפלג את היבשת". שהרי במסווה של „עזרה" סייעה ישראל להחדירתם של מונופולים גדולים ל־יבשת. כן השתדלה ישראל, בעזרת קצינים גבוהים ואנשי־אלה „מומחים", לשעבד להשפעתה אישים ומדינות במדינות אפריקה.

עתון הנוער הסובייטי „קומסומולסקאיה פראבדה", שעל־פי עצם טיבו הוא „חינוכי" יותר מבטאונים אחרים — עולה על אחרים גם בבולילת ישראל. לאחד הכתבים שלו, א. אגאורישב, יש כבר מסורת עשירה בדיוות „אנטיציוניות" על המאורעות באזורנו. בכמה שפורסמה שבועיים לאחר פרוץ הקרבה — הוא חוזר ליומם הראשון.

● „עתה ידעו היהודים איזה גורל מכינים להם הציונים"

עוד בצהרי ה־6 באוקטובר — מספר אגאורישב — קרר שקט, כביכול, באזור התעלה בקנטרה (שבצד המצרי) התכוננו למעברים של סטודנטים מעזה, ההוזרים בחופשתם ללימודים במצרים; אנשי־דת מוסלמים אמרו רים היו לעבור, לפי רשות מהלטונות־הכי־בוש הישראליים, לשיני כדי להימצא עם במיסגדים בימי הרמדן. אלא שכל זה הופסק ונתבטל עם הפרובוקציה של ישראל, אשר התחילה קובאבוז בחוף המצרי של מפרץ סואץ. אולם, בניגוד להרבה התקפות קודמות של ישראל על מדינות ערב — הפרובוקציה הזאת לא מצאה את הערבים מופתעים.

מוסיף ומסביר אגאורישב: שש השנים שחלפו מאז מלחמת ששת הימים נוצלו היטב לשיקום כוחם הצבאי של הערבים. מצרים, סוריה ועיראק סיגלו לעצמם נשק חדיש. בעוד שישראל נבצאה בשבי האגדות שהיא פיתחה על „אי־היכולת" של הערבים להילחם. אגדות מקבילות: ישראל הבלתי־מנוצחת. התעמולה הישראלית פעלה ליצירת „הסביך־נחיתות" אצל הערבים. נאמר כי ישראל יודעת עליהם כל דבר. נאמר כי למודיעין הישראלי יש „תיק" על כל קצין מצרי, ואפילו ידוע מה הוא אוכל שכל אחד מהם. אהה... אולם כל הקלפים האלה נטרפו — קובע אגאורישב.

במאמר אחר חוזר אגאורישב ומצביע על התעצמות המיתוס של ישראל הבלתי־מנוצחת. אבל הוא מצביע לא רק על כשלון צבאי של ישראל. בעיניו המלחמה כמו־כולה של הציונות. ובהזדמנות זאת הוא לא־שוכח לעשות חשבון גם עם התנועה לעליה מברית המועצות: אלה שהציונים קוראים להם לעזוב את מולדתם ולהתיישב בישראל, ידעו עכשיו איזה גורל מכינים להם התעמלנים ה־ציוניים.

אבל ביניתיים קשה לומר, כי יהודי ברה"מ השואפים לעלות מהרשמים מן ההוכחות של סופר העתון הקומסומולי.

משה שמיר

לא להיבהל מהאמת

אכן, כי יש מקום לבדיקה מחודשת של הערכות, מסקנות, בצעדים שונים, מדיניים ובטחוניים — בעקבות המלחמה. אמנם, הוגה כי המאמץ העיקרי של אישים וגופים בתוכנו הוא להוכיח כי הצדק היה עימם, בכל. אלמלא רצינות המצב אפשר היה לעמוד מן הצד ולהשתעשע למראה ספקטקל ה„צדקני" המשתולל עתה בישראל.

אבל בנושא אחד לא רק שאין מקום לשינוי, אלא אפשר לדבר בפירוש על התחזקות התודעה הלאומית ועל העמקת המכנה המשותף בין כל חלקי העם — וזה בנושא המרכזי של מאבקנו לקיום בדור האחרון: מה רוצים הערבים? מעולם לא היה ברור לכולנו, ללא יוצא מן הכלל במעט, כמו שזה ברור היום, עם ולאחר מלחמת יום הדין, כי רצונם, תוכניתם ומטרתם של הערבים היא השמדתה של מדינת ישראל.

הרבה דברים אפשר לומר על המלחמה הזאת. אבל איש לא יעז לומר כי היא אותו סימן מיוחל, שזה שנים מבטיחים לנו את בואו־ביותר: הסימן כי הערבים מוכנים לשלום עם ישראל. להפך: המגמה המחשבתית, ויותר מכול הרגשי, הלוהט בימים אלה בדבריהם של כל בעלי דעה לסוגיהם ולפלגותיהם, עד הקיצוניים ב„צודקי־הנסיגה" — הוא הביטוי של תחושת המכה הנוראה, בהתגלות זו וביותר שאת האמת העירומה והאכזריה על מטרותיהם של הערבים.

כל פרט ופרט, כל יום וכל שעה במלחמה זו וב„המכה האיש" שבאה בעקבותיה, מדקיצים את האמת על אויבינו בברוטאליות שמאז כמו 1967 לא ראינו כמותה. מיתקפת יום־הכיפורים עצמה, תרועות הג'יהאד וה„אטבח אל יאהוד" שליווה, רצח שבויים כפותים, רמיסת חוקי אמנת ג'נבה, איומי חידוש המלחמה, המצור בבאב־אל־מנדב, טירור הנפט — כל אלה מצטרפים לתמונה הידועה לנו מאז, תמונה שאולי ניטשטשה קצת בחורבנו כשהתרגלנו ברוב טיפשותנו והעבגנו לאשליה להבדיל בין תורת השמדה הגלויה של ארגוני הטירור לבין תורת „האמצעים המדיניים" של ממשלות ערב. עתה, אחרי מה שנודע במלחמתנו, אין עוד מקום לאשליה לפחות לגבי מצב יסוד זה. אמת בסיסית זו, הם רוצים להשמידנו. מטרת הערבים היא חיסולה של המדינה, חיסול מוחלט אכזרי של כל קיום יהודי בארץ הזאת.

זוהי האמת. אבל אנו כבר חיים עם האמת הזאת שנים ארוכות. היא התחילה לפני שהיתה מדינה, ולפני שהיה בידינו כפר ערבי אחד, ולפני שהיו פליטים ערבים, וכשהמגר של קו־חיינו היה שני קילומטר מ„מקוה ישראל" ולא אלף קילומטר מאילת — והאמת הזאת תמשך גם כשלא יישאר בידינו אף דונם ערבי אחד וכשלא יישאר אף פליט ערבי אחד, וכשהמרחק בין גבולנו האחרון והים יהיה שוב מרחק של נסיעת רבע שעה. זוהי האמת — אבל הדרך היחידה להתגבר עליה היא לא בהתעלמות ממנה ולא בהשכמה לתשי־אליל סביבה וודאי לא בכניעה לה. הדרך להתגבר עליה היא בפקיחות, בעשייתה בלתי אפשרית, בביצור המדינה ובחיזוק העם — איכותית וכמותית — במידה כזאת שתהפוך את האמת הזאת לסכנתם לא רק בעינינו אלא גם בעיני הערבים.

*

לא חידשתי דבר במה שאמרתי עד כאן. אנחנו יודעים זאת היטב, וכאמור: תודעה זו התחזקה בנו עם המלחמה. הצרה היא שאנו נוטים להתעלם מן הדבר ברגע שהאש נפסקת, וצרה גדולה יותר היא שאנו נגררים אחרי הנטיה הרווחת בזירה הבינלאומית — המדינית והציבורית — לטשטש את האמת האכזרית הזאת או לדחוק אותה אל תחום ה„היסטוריות" הלא־רציונאליות, יחד עם „מיתוסים", „אגדות", „דעות קדומות" מסוגים שונים.

משום כך ראינו גם בקרב מדינאינו ודוברינו את התפשטות הגירסה התמוהה, האומרת כי המסובבת — כאילו זהו בה במלחמה האחרונה כדי להביא את הערבים (ואת המצרים בעיקר) לידי עמדה שפויה ושקולה. משום כך עדים אנו לכשלון מחפיר נוסף של הסברתנו, כאשר מתנה בידינו ונשמע אל הגויים ה„צדק" הנורא שהיה בידינו, צדק שנקנה במחיר־דמים מחריד — כאשר פשטנו צוארנו לשחיטה ונמנענו מלפתוח באש רק כדי להוכיח כי הפעם אנחנו המותקפים.

האמת היא שוב אכזרית: ה„בטוי" שחררה להם לערבים — לא ריכך אותם אלא הקשיח אותם. ה„הצלחה" שזכו לה בעיני חלק מדעת הקהל בעולם — לא השקיטה את רעבונם אלא הגבירה אותו. המדיניות המכריעה שזכו בה מעם נוספת — הוסיפה בהם את החשק להגדיל את תביעותיהם ולראות בהן רק צעד ראשון לקראת הגשמת מטרתם הסופית.

מכאן המסקנה — אם יש צורך בה — כי התוכנית הערבית להשמדת עם איננה פרי „היסכלי" חולף ואיננה ביטוי למצב זמני של החיתות, מה שאנשי התרבות אינם מבינים — ומה שאנו לא הצלחנו להסביר להם — הוא כי שאיפת הערבים להשמדת ישראל איננה „קוריוז פרימיטיבי", חולי מקומי של איזור שבו נתקע במקרה גוף זר בלתי־נסבל. — אלא חלק מגל עכור, אפל, המבשר סופה קרבה המאיימת על כל עולם התרבות. לא רק הערבים שמחים על כך כי הצליחו, לדעתם, להוכיח כי שיטת ה„סטאטוס קוו" איננה עובדת. חלק גדול מן המין האנושי (שיש לו אולי סיבות היסטוריות לכך), אותו חלק רב־כבות של עמים מקופחים, שאתמול היו כפופים לאדונים מבחוץ והיום הם משועבדים לעריצים מבית, עמי אפריקה והדרום־מזרח אסיה, העמים הרעבים, העמים המתמוטטים, עמי הזעם והצבעוני, עמי הגזענות־שכנגד — חלק גדול זה של האנושות שונא את ה„סטאטוס קוו" הקיים היום בעולם, מתקומם על סדר הדברים, חותר להריסת שיווי המשקל, להפרת היחסים הבינלאומיים, איננו מוכן להשכיב לשום רסן מוסרי ולשום נהגי משא־ומתן, נושא עיניו לאלימות, ומתבונן בסך הכל, „להחזיר בכוח מה שנלקח בכוח". רוסיה וסין נאבקות ביניהן על הזכות להנהיג גל זה ולהתרומם בכוחו ואילו מדינות המערב נאבקות ביניהן על הזכות להתרחק בכל האפשר מן התוך של השנואים, הנלהטים, הנסחפים. רוסיה או סין אולי יצליחו — אף כי לאורך ימים דומה כי רוסיה עשירה מדי, „לבנה" מדי, אירופאית מדי בשביל להחזיק מעמד כראש מערך העניים. אבל ברור, כי מדינות אירופה ואמריקה הצפונית — לא יצליחו להתחמק מן ההגה. מה שקורה היום בתחום הנפט — מראה בדיוק איך ואיפה כל אחת מהן עומדת בתוך להתעללות ולאונס.

איני יודע אם ניסינו. אבל עובדה היא כי לא הצלחנו — לשכנע את מדינות המערב, כי מלחמתנו היא מלחמתן. בכך כשלוננו הגדול, מכאן נובע מצבנו הנואש בתחום המדיני, אשר על אף הצלחותנו הצבאיות — עלול הוא להביס עלינו תבוסה.

*

שוב מסמפים אצלנו את האשליה, כי ויתורים מצידנו (כלומר: התלשותנו מבחינה צבאית וטריטוריאלית) עשויים לקרב את השלום. אשליה זו מבוססת על התעלמות מהאמת על מטרות הערבים. היא מבוססת, בעצם, גם על הודיה בטענה הערבית המרכזית. אם ננסה להביא את תורתם של תומכי הנסיגה בישראל למציאות — נראה כי היא נשענת על שתי הנחות. א) היהודים עשו, אכן עשו, איזה עוול גדול לערבים. על שיעור העוול ומהותו יש גירסאות שונות. ב) כל מה שהערבים רוצים — הוא תיקון העוול. או בנוסח אחר: הם יסתפקו בתיקון משמעותי של העוול.

בין שתי הנחות אלו יש התרוצצות גדולה של גירסאות ואריאציות — אך העיקר נשאר, והוא תמיד זה, שבגודל העוול כן גודל התיקון. ובגודל התיקון כן גודל השלום.

אם מלחמת יום הדין לא הרסה את מהלך המחשבות הזה — והששני כי שום דיבור משכנע ושום מצב קטסטרופאלי לא יעכבו זאת. כאן פועלת תחושת־אשמה טראגית, פרי תעמולת עשרות שנים, והכרוכה בספק לגבי עצם זכות הקיום הלאומי שלנו. בגירסה זו מדברים על ישראל של ערב יום הכיפורים, כאילו בראשה עמדה ממשלה של „הליכוד", כאילו תוכניתה המדינית היתה תוכנית „אף שעל" ומדיניות החוץ שלה הונהגה עם ספר התנ"ך ביד. אילו היתה לנו ממשלה הרוצה בשלום, אומרים אלה, אילו הצהירה הממשלה על נכונותה לוויתורים, אילו הכריזה מדינת ישראל כי אין פניה לכיבושים — היה הכל מתגלגל אחרת, והשלום כבר היה יורד עלינו משמים...

האמת היא, אותה אמת אכזרית שעלינו לדעתה מבלי להיבהל ממנה, והאמת היא שמצרים וסוריה — בהנהגתה ובהדרכתה של הקיסרות הרוסית — פתחו במלחמה על מדינה שהכריזה חזור והכרז, כי היא מקבלת את החלטת מועצת הבטחון 242, הן התנפלו על קיום שהממשלה הודיעה כי היא מוכנה לסגת אותם תוך משא־ומתן לשלום. הן הכינו מלחמה, יזמו אותה ופתחו בה בשעה שמפלגת השלטון הלכה לבחירות עם מצע נוסעת תחת הסיסמה של משא־ומתן ליהודים למען שלום — הן עשו זאת לאחר שנים של עידוד הסירוב לכל מגע, לאחר שנים של עידוד הסירוב וטיפוחו, לאחר שנים של הכרזות נשנות וחוזרות, כי רק נהרי־דמים יביאו את המהרץ; ממשלה ישראלית הרבית יותר, נוחה יותר למשא־ומתן — לא תהיה להם. הם ידעו זאת ויודעים זאת. על כן מיהרו לתקוף.

האמת היא נוראה. כן — אנו אומרים בפני שאנו קיימים. עצם היותנו כאן, בארץ הזאת ובאיזור הזה — הוא העוול הנורא, שהערבים רוצים למחוק אותו. לא יעזור לנו שום תמרון ושום תיכחה. ככל שנהיה יפים — יהיה פרצופנו בלתי־נסבל כאן. ככל שנקטין עצמנו ונצמצם עצמנו ונגמד עצמנו, לא יניחו לנו. מאחורי הדרישה לנסיגה לקו הפסקת־האש של 22 באוקטובר עומדת התביעה לנסיגה אל מעבר לתעלה. ומאחוריה עומדת התביעה לנסיגה מסיני. ומאחוריה עומדת התביעה לנסיגה מלאה מכל השטחים, ומאחוריה עומדת התביעה להכרה בזכויות הפלשתינאים שפירושה החזרת אדמות מעבר לקו הירוק, ומאחוריה עומדת הדרישה לנסיגה מרמלה ומלוד, מיפו ומירושלים. ומאחוריה עומדת התביעה לנסיגה לקווי תוכנית החלוקה של 1947, ומאחוריה עומדת התביעה לביטול מדינת היהודים; ומאחוריה עומדת התביעה לגירוש היהודים שהגיעו ארצה אחרי הצהרת בלפור, ומאחוריה עומדת התביעה להקים בארץ ישראל מדינה ערבית עם צרה יהודית נסבלת, ומאחוריה, עומד המוגרים האחרון.

*

זו האמת — ומה שצריך הוא לא להיבהל בפניה. הקו המוליך הקובע בתולדותינו בארץ זו, כמאה השנים האחרונות — הוא קו של התמוקה מהבהלה, של התעצמות בבטחון, בהתיישבות, באוכלוסיה, ביצירה. אין כל סיבה להניח, כי תהליך זה נפסק או הואט. אם לא נעסוק באשליות, אם לא נחפש דרכי־הצלות להשתמט מן המאבק ומהמשך הדרך — נגיע גם לשלום. אפשר אפילו לנחש מתי:

שעה אחת לאחר שיתכנו הערבים, כי עם כל יום וחלף הם לא מתקרבים להגשמת מטרתם — אלא מתרחקים ממנה.

אנחנו כבר יודעים זאת. תפקידה של המדיניות הישראלית, תפקידו של צה"ל, להביא עובדה זו גם לידיעתם של הערבים.

ברמת הגולן
צייר: דן לבני

חנוך ברטוב

רק בלי כאריזמה

כל מישהו־שהוא־משהו חוגר בימים אלה שק, מתפלש באפר, מגרד את בשרו בחרס וצועק, חורבן, חורבן, לא להבנות על להקות־נביאי־החורבן. החדשות האלה נחשב כמעט לאקט של טעסימוס ואיש כזה עלול למצוא עצמו בבידוד חברתי, להיות מסולק מן הסאלונים הפוליטיים, לאבד את עולמו.

בן־לילה נהפכה חבורה שלימה של אורחי־צמרת במעצמה מזרח־תיכונית אדירה לבית־יתומים של לוקסמבורג, יתומים מכאריזמה. היושבים בשערי המלך, הביוגראפים והביטחוניסטיים, בעלי המידע, אנשי חברות־הסוד־הכמוס־ביותר, יוצרי אגדות הג'יימס בונד הישראלי, הסופרמאן של המידל־איסט — הם, וקודם־כל הם, נהפכו, ממש בן־לילה, למקוננות. ובמקובל בחברות מזרח־תיכוניות, מקוננות הן מקצועיות מאוד.

על מה הקינה הגדולה?

על אבדן־כאריזמה. על אותה אמונה עיוורת ביודע־כל, מבין־כל, בעל האינטואיציה הגאונית, מי שאין למדוד אותו על־פי הקריטריונים המקובלים כלפי סתם בשר־ודם.

למה? כאריזמה!

* * *

יש הרבה מה לומר על העבר הקרוב הזה, שבו ניטל מאתנו השכל היהודי הישר ואיבדנו את היקרה שבמידות, את המידה הממוצעת. יש מה לומר על השכרון המשיחי ששעל את חושיהם של רבים וטובים בנו, על הלהיטות הזאת להמיר את ההיסטוריה במיתוס, להתמם להיות במקום שנתבע מאתנו לדבוק במציאות.

את העבר הזה גם לא קשה, בדיעבד, להסביר. אין לנו היסטוריה, צעק גיבור סיפורו של חיים הזז, ונתן בזה ביטוי לעולם שלם.

פתאום יש. ולא סתם. יש מלכות, ויש גינוני־מלכות. יש קונצרנים אדירים. יש אפריקה. יש „היי סוסייטי". יש גם ימות־המשיח וגם אמריקה. וכל מישהו־שהוא־משהו איננו מדבר בעצמו, יש לו ד ו ב ר. יש לו ל ח ש ן. לא חשוב כבר מה דמותו, מפני שיש לו ת ד מ י ת. אתה יכול להיות לא־בן־אדם, אבל העיקר שאתה אחר מאחרים.

יהודים שעברו נסיונות מרים כל־כך, שהספקות עודם שוכנים עמוק בלבם, מה פלא שנעם להם השכרון המתוק הזה, שעל כל הספקות התרודות כיסתה הכאריזמה.

* * *

אפשר בהחלט להצטרף גם עכשיו, בעוד מועד, אל חוגרי־השק החדשים האלה, לשיר איזו אריה באופירת־החורבן האופנתית הזאת ולהיות לגמרי „עם זה".

אפשר לתאר איך הקהה השכרון הזה את חושינו היהודיים הטובים, את השכל הישר, ואיך הלכו התדמיות המזוייפות והשתלטו על בעליהן, איך קרה לנו מה שהיינו מספרים תמיד על אותו ערבי זקן היושב מתחת לתאנה בחברון, אומר לילדים המציקים לו, שירוצו למקום שחולקים שם ממתקים חינם־אין כסף — לסוף קם גם הוא ורץ על רגליו הזקנות בעקבות הילדים ההם, אולי ב א מ ת מחלקים שם משהו ח י נ ם...

אבל זו איננה השעה לעסוק בעבר.

ברגע זה צריך להסתכן בחוסר־נימוס ובאבדן פופולאריות ולשאול אם באמת אין שום דבר באמצע, אם מן הדיבורים המשיחיים ומן הרהב המעצמתי אין דרך אלא נפילה גמורה כזאת, אין־אונים כזה, או „אין בעיה להגיע לחרטום ולבגדאד" — או קץ הימים?

* * *

לשאלה הזאת יש חשיבות עצומה מפני שבראשי־האצבעות ניתן לחוש איך נהפכת ההיסטוריה החדשה הזאת לכביכולה לאיזו דמות כאריזמאטית חדשה. גם אנשים שתמול־שלשום היו צלולים ומפוכחים, בוחנים את קשיינו ואפשרויותינו בריאליזם בריא, מסתכלים לצדדים וכבר מורים באצבע על איזה בעל כאריזמה מבטיח.

כיוון שכולנו טעינו, איש־איש וטעותו, לא אחזור עכשיו על כל המשפטים המזמזמים בראשי מאז ירדתי לסיני והתחרה לי, לאם לאם, האבה לאביונה. לכה לנבח אחרים? אני עצמי כתבתי, שבועות מעטים לפני המלחמה, ש„הכחולים והאדומים" העניין העיקרי שלפניהם הוא מצבה הפנימי של החברה הישראלית. גיוון מפי הגבורה ומושפע באווה אוירה מיסטית שחיינו בה כולנו, העליתי על גם את הישגינו בהבטחת „סטאטוס קוו" וראיתי את תחום החוץ־והבטחון כאילו הוא „מסודר". ככה לא־רציני ולא־אחראי הייתי בשעה שהרשיתי לעצמי לכתוב במסקנות כזאת על מה שידעתי רק מתוך מה ששמעתי.

וכך שהפרותה גם עלי אותה אוירת כאריזמה.

בענין זה יכול אני להביא להגנתי — ולא אעשה כן — מה שכתבו על הכאריזמה הזאת ורמטכ"לים לשעבר ואלופים במילואים. הם ראו בה, בכאריזמה, נכס לאומי.

* * *

היום נראית הכאריזמה אבי־אבות לי קוי־המאורות, שפקד אותנו בעת האחרונה ואשר שיאו היה בימים שקדמו למלחמה.

מפי קצין בכיר שמעתי סיפור מאלף מאוד. התיאורטיקן הצבאי הדגול, קפטן לידל־הארט, ביקר בישראל בסוף שנות החמישים. בשיחה עם קציני צה"ל העיר הערה, שאיש לא עמד כנראה בשעתה על עמקותה.

„לצה"ל אורבת סכנה מכיוון אחד — מן העובדה, שזה צבא שניצח בשתי מלחמות. כך מלמד הנסיון ההיסטורי."

זה היה לא מדויק, האמרה, שהרי אחרי השניים בא הנצחון השלישי, המזהיר מכולם. אותו מתיצאות נצחון זה היה כנראה הדבר הזה שאליו התכוון לידל־הארט.

נכנס לנו לראש, כמו שאומרים. אנחנו יצרנו תדמיות כאריזמטיות ומה שהפוך מזה — הן עצמן החלו להתייחס ברצינות לכל מה שמייחסים לבעליהן, אינטואיציה, כחות על־טבעיים, הזכות להיות לא־מובן, לא־עקבי, מלא־תהפוכות, מבורך בהשראה עליונה.

* * *

מה שכבר היה, יכולנו אולי למנוע מעצמנו — אבל לא זה צריך להדאיגנו היום.

מדאיגה אותי קץ־הזימין, מדאיגה ההיסטוריה הקיבוצית העוברת מאמונה אי־רציונלית ליאוש אי־רציונלי.

זה המהות קרקע אידיאלי לבעלי כאריזמה, וכבר אני רואה את הבר־המקוננת האופנתי הזה הולך ונהפך למקהלת־הסבר של הכאריזמאטור התורני.

והרי מה שדרוש לנו הוא חזרה אל המדיניות, חזרה אל המציאות ואל הגשמת היעוד ההיסטורי של תחיית ישראל.

אמר לי חבר דבר נבון מאוד:

איך אפשר לדבר במונחים אפוקליפטיים כאלה במדינת ישראל, שעודנה חברה יהודית עצמאית, שכל אחד מבניה מוכן לתת את נפשו על קיומה, שבצבאה הוכח היטב דווקא במלחמה הזאת — מסוגל להפוך את הגלגל גם בנסיבות הנוראות, והלא הכרתיות, שבהן התחילה המלחמה הזאת?

בשעה של שכל כזה, ואפילו של נסיגה מדינית גדולה, אסור לשכוח איך נראה העם היהודי עוד בשעה שאנחנו, הדור הזה, היינו בני שמונה־עשרה: מה העולם שעמדנו בו כשהוחל במאבק על הקמת המדינה — מיליוני יהודים שנרצחו, ואלה שנותרו — פליטים עלובים, אבלים, חסרי־כל. ואנחנו, בני־הארץ, כשהתחילה המתקפה הערבית הגדולה — הן אפילו רובים לא היו לנו. לעולם לא אשכח את קורס המכים שהשתתפתי בו בתש"ח בירושלים, היינו יוצאים לאימוני־שדה כשבידינו צינורות, פשוטו כמשמעו...

כאריזמה דרושה לנו?

הנהגה מדינית ובהנהגיה דרושה לנו.

לא דיבורים ביטביים על הבריה בין הבתרים וגם לא יצירת אוירה כאילו כבר אנחנו נהפכים לאיזה גיטו קטן.

צריך לערוך בחינה יסודית של כל מדיניות החוץ והבטחון שלנו בשנים האחרונות, לקבוע יעדים ריאליים חדשים, לבחור באנשים המסוגלים להנהיג אותנו באומץ, בפכחות, מתוך אחריות להיסטוריה היהודית, אל היעדים האלה.

צריך לשים קץ לסופרמארקטים הבפלגיים, שהביאו לפיתוק־החזון, ליוהרה בטוסיה ואשליה של „סטאטוס קוו" יכול לבוא במקום מדיניות, שהוכן מועיל לבור בתנו.

ומדיניות היא אמנות האפשרי. זו היתה דרכם של הכחות המרכזיים בתנועה הציונית וזה היה כתוב. לא להכות לסלפן. לעשות משהו. כל מה שהוא בגדר האפשר — ואפילו קצת יותר מזה, אבל גם לדעת היכן מתחילים שדות־המוקשים.

מן הטראומה של מלחמת יום הכיפורים אפשר להוציא גם מתוק, אם רק נדע שאינו מעצמה־יותר־כביכולית וכן שאיננו ערב התקפלות. דווקא בימים האלה יכולנו לראות אילו כוחות גנוזים בעם הזה, באיזה אומץ ובאיזו אצילות התנהגו רבבות המגוייסים בימי־הרגע הראשונים ההם. לא לחינם התחילו לשיר מחדש את שירי מלחמת השחרור. היינו כחזים את תוחית המשפחה היהודית הגדולה הכנעה על ביתה.

דרושה דרך בהירה ואמיץ של צוות המאמין בדרך הזאת ללכת אל הצב ההכם הזה ולומר: אנחנו רק מתחילים. גם בשעה זו יש בידינו הישגים גדולים, שאבותינו לא חלמו עליהם. נחזור אל המבחן, אל אורך־הרוח, אל האמונה בעתיד. אולי איננו יכולים להבטיח שלום אידיאלי, אבל גם חזון של מלחמה לעד אין לפנינו. זכותנו לארץ היא זכות שלימה, אבל יש גבולות כדיניים לזכות הזאת. בתוך הגבולות האלה יתגדש העם היהודי, לא יוותר לרגע על תקוות השלום, על המאבקים להשיגו.

והכאריזמה? לא, תודה רבה. אנחנו חוזרים אל הקרקע.

משה דור

„הודי חמודי הוא בן אביטל..."

„הודי חמודי הוא בן אביטל / שאלה ראשונה את אביו הוא שאל..." את השיר הזה שרו רבים מאתנו בימי־ילדותם. רבים שמעוהו מפי אמותיהם ומגנותיהם. רבים שרוהו לילדיהם. הוא נעשה לחלק מן הפולקלור הארצישראלי שלנו.

„הודי חמודי" איננו עוד. הוא נפל בצפון.

כי „הודי חמודי" השיר נכתב על־אודות הודי — אהוד — הילד. כתב אותו סבא, משורר־הילדים, לבנדו, יליד הקיבוץ שבעמק בית־שאן. סבא כבר איננו בין החיים. עכשיו גם הודי איננו.

סבא כתב שירים רבים לילדים. גם אביטל, אבא של הודי, כותב שירים לילדים. אבל נגזר על הודי שיוולד ויצמח בארץ, שבה שירי־ילדים אינם מגינים על הילדים מפני התשיכה. אהוד, קצין השריון, שנפצע במלחמה הקודמת, במלחמת ששת־הימים — המלחמה שחשבנו כי תהיה האחרונה — נתן את חייו במלחמת יום־הכיפורים, ששוב אין לנו ערובה כי תהיה האחרונה. אהוד בן ה־34 שלא היה אלא „הודי חמודי" אשר הציג לאביו שאלות כה רבות.

* * *

כאשר סופר לי, כי הודי נפל, עמד בי לבי שתאום מדויק. לא הכרתי את הודי באופן אישי, אבל בעיניים עצומות יכולתי לזמזם את השיר על־אודותיו. „הודי חמודי" היה בשר מבשרי. אם לא שרתי אותו לילד — מפני שכבר הייתי קשיש מדי כאשר נתחבר — אל־נכון זימרתי אותו לילדי שלי. ואילו את אביו של הודי אכן הכרתי, ושעה ארוכה, בבואי הביתה, ישבתי אל השולחן על־מנת להעלות אי־אילו שורות של ניחומים על הכתב. לא הצלחתי. לא יכולתי. המלים נראו שחוקות ונבובות. אילו ניחומים היה לאל־ידי לכתוב?

כל אשר יכולתי היה ללחוש את השיר, ביני לביני, ולבכות בו את נעוריה הנהדרים של מולדתי, הגיבורים של מזבחי תמיד.

„הודי חמודי הוא בן אביטל / שאלה ראשונה את אביו הוא שאל..." איזה שאלות שואלים הבנים שלנו את אבותיהם?

על מאבקים רוסיים? על מטוסי „מיג" על טילים?

על שנאה שאין לה שיעור, הנכונה ליבור יקום מלא, ובלבד ששארית־תקוותה של אומה קטנה תימוג כלא היתה?

על משפרי־עיתונים, המבכים שבני עמם לתבוססו במותנת־שנים בעוד עיקר משאביהם מוקדשים להרס ולמיתה?

על ציניות של מדינות „נאורות"? על חכמים של מעצמות־על?

לא, „הודי חמודי" שואל את אביו „למה סלה עת יפתח את הפה / יודע לומר לי אך בה הדק מה זה?"

„ולמה צביה הפרה הגומה / יודעת לומר לי גם מו וגם מה זה?"

„למה העגל פרץ למרחב / שולח לי מעלה, למעלה זנב זה?"

„ולמה צנונית קטנה, אדומה / שולחת זנב רק אל־תוך אדמה זה?"

„למה השמש תבער הראשון / לרדת בערב לשכב ולישון זה?"

„ולמה ירח הוא דווקא בליל / יוצא מביתו הולך לטייל זה?"

שאלות כ א ל ו שואל הודי את אביו.

על שאלות כאלו כותב, אולי, להשיב ל א ח ר שמשיבים על שאלות כגון אחר, שיש להן נגיעה קרובה יותר למציאות־חיינו. אך כדי להשיב על השאלות ה א ח ר ו ת צריך, אולי, להיות בעל מיבנה נפשי א ח ר, לחזור על הסלה ועל הצבונית, על השמש ועל הירח, כדי לענות עליהן אולי מן ההכרח לעבור מיטאמורפוזה, שתעמוד בסתירה גמורה לכל מקורות־יניקתנו, ואשר בעקבותיה נהיה כשוטטים כזאבים בלילה ללא ירח וללא כוכבים, ללא חלום וללא שיר, סמורי־שיער והוספי־מלתעות, עד כי תגאה ההגדה כאופק אל אופק.

* * *

„הודי חמודי הוא בן אביטל / שאלה ראשונה את אביו הוא שאל..."

אולי לא זו השאלה הראשונה שהיה על הודי לשאול. אולי לא היה עליו, ועל שאר האהודים שלנו, לשאול שאלות כאלו בכלל. אולי אין עולם זה יפה להם ולכשכמותו.

* * *

נקל לומר כך. ואף־על־פי־כן הם שואלים, האהודים. אף־על־פי־כן זוקף — בכל דור ודור על אדמת הארץ העתיקה הזאת — „הודי חמודי" את עיניו הצלולות כלפי העולם ושואל, בן לעם שיקש שהשיר והחלום ארוגים במרקם חזיונו לבלי־הפרד, על סלה ועל עגל, ועל שמש ופרה.

„עולם של כסף ושל חרב", במאמר משורר אחר, שומע, בעל־כורחו יושע את השאלות הללו, ואפילו איננו עונה — הודק עוז ומקשיב, מתלעלע ומאזין.

אולי אף זהו סוד כוחנו — גם בתוך הכאב, שהמלים נופלות אין־אונים לרגליו, גם כאשר אבא־של־הודי מדמה בנפשו כי נסתתמו כל התשובות, מפני שהודי שלו כבר הציב את סימן־השאלה האחרון, — שאיננו מניחים לחלום ולשיר לעבור מן העולם.

„הודי חמודי הוא בן אביטל / שאלה ר א ש ו נ ה את אביו הוא שאל..."

שאלה ראשונה, שאחריה תבואנה אחרות, ולא יהיה קץ לשאלות שאהודי עם מור ושוכה תפלא ו מ נ צ צ ה שואלים, כי בשאלם יחיה עמם, והיו צריכים בשאלותיהם.

גאולה כהן

כוננות

אין אמת במציאות שלא נחוזתה קודם בשירה של אמת. אם אני מביאה כאן, דווקא בהקשר לבעיות האקטואליות שלנו, קטע משירו של אורי צבי גרינברג, זה משום שהוא רלוונטי לויכוח המדיני־בטחוני ההולך אצלנו היום בשאלת ה„כוננות", יותר מהרבה קטעי פרוזה של סופרים מדיניים ופרשנים צבאיים.

הקטע הבא לקוח משיר „קדש קדשים" שנכתב על־ידי אצ"ג לפני עשרות שנים וראה אור בשנת תשי"א (1951) בספרו „רחובות הנהר":

— — —
— הבאתני ללבנון, בני?
— ללבנון, אמי...
— אורך אלוהים בשמים!
ריח הלבנון באפי.
אהה...
שכשוך מים אני שומעת, בני,
— אכן, מים, אמי.
— שמת את הירדן לרגלי?
— את הירדן, אמי.
— — —
— תני למשש את גפך, בני.
מאת גס לבושך, בני, לבוש חיילים.
ורובה על שכמך... כה לחי לך, בני.
עד שנבוא לירושלים, בני.
— הן, אמי.
— ובבואנו לירושלים, בני,
מקדש מלך
עיר מלוכה... אה...
גם בשבת לא תחליף
את זה הלבוש, בני.
לבוש־משי־תמיד רציתי לראותך פעם,
שוב איני רוצה בכך.
— כדברך, אמי.
— והתמיד יומם ולילה
עם תרומה, בני.
— אמן, אמי.
— ואף בבוא הגואל
וכתתו עמים חרבותם
לאתים והשליכו רוביהם אל האש —
אתה — לא, בני, אתה לא!
— לא, אמי.
— פן יקומו שוב הגויים ואספו ברזל
וקמו עלינו שוב ולא נהיה נכונים
כאשר לא היינו נכונים עד עכשיו...!
— — —

מוהים?

רק את מי ששכח או לא ידע את האמת הפשוטה שלנו, שרק מי שיודע את האמת יודע בדיוק גם מה ל ע ש ו ת, שרק מי שיודע את הישגות של אתמול הוא ידע גם את הדרישה של מחר; מדהים רק את מי שניתק את עצמו מקורותיו ומקוריותיו של עם ישראל והיה סומא לחוקיות הפועלת בשרשיו של תהליך הגאולה.

*

מרבים לדבר אצלנו על הרבה מחדלים מדיניים ומודיעיניים, בטחוניים וצבאיים — רק על מחדל אחד, שנמצא בשרשי כל המחדלים האלה, קודם להם ופותה אותם, ממעיטים לדבר, והוא: המחדל במישור ההיסטורי במובן הכולל והעמוק שלו, המישור הרוחני.

אם אצ"ג ידע להזהיר אותנו לפני ראש אנשי המודיעין, ואם הוא נתן את פקודת־היום של כוננות לצה"ל לפני הרמטכ"ל זה משום שבידיו היו נתונים שלא היו בידיהם, אלא שבלעדיהם לא תיתכן שום הערכת־מצב נכונה.

כדי לקבל הערכת מצב נכונה בכל הנוגע לטיב יחסיו של עם ישראל עם הקמים עליו, לא מספיק להכפיל את נתוני כמות הנשק המתחמש של האוייב הערוך בשטח מסויים בנתונים של איכות האינטרסים המוצהרים של האוייב ברגע מסויים, — צריך את המכפלה הזו להכפיל גם בנתונים של מהות האיבה ההיסטורית שמתחת לפני השטח ובמעמקי הזמן.

אז או תהיה התוצאה שונה. גם המסקנה: כוננות ג' בהכרח! נכון, לא קל להיות עם זה, אבל בלי זה גם קל מאוד לכות...

*

לא כל אחד בישראל יכול, אכן, להיות אצ"ג, שיודע לקרוא את האותיות מלפנים, אבל כל אחד יכול וחייב לקרוא את האותיות לאחור, הכתובים על דברי הימים; לא כל אחד יכול להיות בבחינת מקור, אבל כל אחד יכול וחייב לשאוב מן המקורות.

לו היו קוראים אצלנו פחות את הגאזטים ובייחוד של הודי כקאטית הבאים בחותנה ואת הספקולציות של „מומחים" למיניהם השואבים את מידעם ב„מקור מוסמך", והיו קוראים יותר את חז"ל וחכמי הסיר, השואבים את מידעם במקורות ישראל, לא היינו מופתעים פה על שני החזיתות. אלא היינו מעודכנים ומוכנים פה בכל יום ויום; לא היינו מדברים, מיכמות, על נסיגה, היינו מדברים יותר, כתימיטיה, על זקיפות.

לפני, איפוא, ולא פחות מהצורך בבירורים במישור המדיני והמקיום במישור הצבאי — דרוש לנו בירור ותחקיר יסודי במישור האמוני, ההיגי.

ידת ז'נבה"

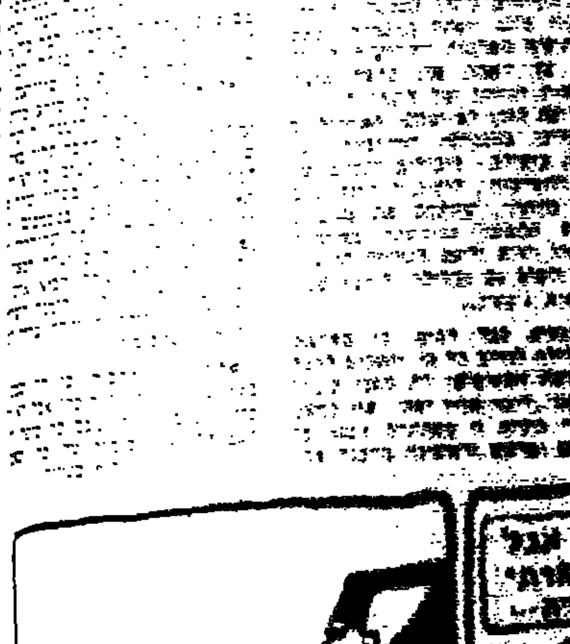

חה במלחמה"

533
2266
100
2366
308
2574

صكنا من الاصل

פרופ' שלמה אבינרי ● מה לעשות?

אנו חיים בפאראדוכס: מצד אחד הצליחה ישראל להדוף, אם כי במחיר כבד, את האיום החמור ביותר על קיומה מאז 1948, וצבאנו יושב בעומק מצרים ועל דרך המלך לדמשק. מאידך גיסא, שוררת בארץ אווירת דכדוך ומועלים ספקות שאי־אפשר להסבירם אך ורק בהיקף אבידותינו.

הסיבה לכך ברורה, שכן למרות כל תרועות הנצחון של פרשנים ו־הסטוריוסופים לביניהם, מלחמה זו ניפצה כמה וכמה מושגים מדיניים והערכות צבאיות ששימשו אבן־פינה להרבה אמונות בסיסיות שעליהן הרבן הציבור במשך שנים רבות. כמו כן חשפה המלחמה את העובדה כי צה"ל אינו שונה בסופו של דבר כל כך מן המארג החברתי הישראלי כולו; ועל אף הישגיו הכבירים הריהו לוקה בכל אותן מגרעות שהן מנת חלקה של החברה הישראלית כולה.

הנטייה לנהל עתה את מלחמות ה־יהודים תוך ההתמקדות על ה„ביי" מצי־לה שוב את אחת התכונות הגלותיות של החברה הישראלית בגלותה: התרכזות על הפרסונאלי במקום על העינייני. זה שנים רבות אין אנו מעוניינים לדעת מה נאמר לציבור, כי אם מי אמר זאת, ואנו דנים ל־חיוב ולשלילה את האמירה לא לפי טיבה העינייני כי אם לפי זהותו ה־אישית של האומר. כיוון שעומדים אנו בפני שנים קשות להבא, מוטב לצאת מקליפות קטנוניות אישית זו ולהציב לעצמנו מטרות הבתייחסות אל ה„מה" ולא אל ה„מי".

כי גורלה של מדינת ישראל יוכרע בחודשים ובשנים הבאות לא בזכות תכונותיהם האישיות, הטובות פחות או יותר, של מנהיגי המדינה כי אם בזכות התוכן העינייני של מדיניותם, ולכן השאלה הניצבת בפנינו עתה אינה כל כך מי יהיה הממשלה כי אם מה תהיה מדיניותה. לגבי מי שמעוניין להמליך מלכים בישראל זו אינה שאלה חשובה כלל, כי לגביו חשובה השאלה האישית. לגבי מי שמעוניין לא במלך כי אם במלוכה, שאלת המדיניות היא המכרעת ואפילו תבוצע על ידי אנשים שמידת ה־סימפטיה והאהדה אליהם אפשר שאינה מרובה.

●

בשלושה תיבחן ההנהגה של מדינת ישראל בתקופה הקרובה: בכושר מנהיגותה, בריאליזם שלה ובהצבת־יעדים.

כושר מנהיגות, מה פירושו? מנהיגות פירושה בראש ובראשונה נטיית אבן, ואין נטיית אבן ללא אמירת אמת. לא את חשבון השבועות האחרונים אני מבקש לעשות כאן, אבל אי אפשר להימנע מלומר כי אחד מקרבנות המלחמה העיקריים היתה התערערות אמון הציבור ב־הנהגה. תרם לכך לא רק הרמטכ"ל, כאשר סיפר בהבל־פיו את עצבות הצויב בשעה שלחמנו מלחמה כבדה מתוך עמדה התגוננות שפירושה היה כי הדוקטרינה הצבאית שלנו ומנ־עירה חייבת להיבדק מחדש. תרם לכך גם הדרג המדיני שניסה כמה וכמה פעמים להיחלץ ממצבים קשים תוך כדי הפרחת אמירות שאין בהן כל האמת. התיאור המדויק של מה ש־אירע בימים האחרונים ובשעות ה־אחרונות לפני ההתקפה המצרית־סורית עוד חייב להיכתב. אך ברור הוא שהתמונה היתה הרבה יותר מסובכת כאשר הודיעה ראש הממשלה כי הממשלה ידעה על ההתקפה בזמן מועד וכי הממשלה החליטה שלא לפתוח בהתקפה מונעת מסיבות מדיניות. כיוצא בזה נוצר הרושם בציבור כי ישראל קיבלה את הפסקת־האש ברגע לא נוח לה בתנאי של שחרור השבויים ופתיחת מיצרי באב־אל־מנדב, כאשר ברור כי כל מה שקיבלה הממשלה היו הבטחות לטפל בעניינים אלה אחרי כניסת הפסקת האש לתוקפה. הממשלה למדה בינתיים על בשרה כי כתי הצהרות אלו היו בומראנג מסוכן מבחינה אמינותה בעיני דעת הקהל. כאשר אומר שר הבטחון בקורס שים כי אנו עומדים בעיצומה של המלחמה אך ייתכן גם שאנו עומדים בפתחו של השלום, הרי ברור הוא כי שר הבטחון, כמו כלל ישראל, עדיין אינו יודע היכן אנו עומדים: זה לגיטימי במצב הצ"ל הנוכחי, אך בסיטואציה כזו מוטב לשתוק, לשתוק.

אמירת אמת פירושה, בין השאר, לומר לעם כי המלחמה הזאת הוכיחה אמנם את עוצמתו של צה"ל אך גם ניפצה לא במעט את הדוקטרינה הצבאית המדינית שעליה נשען בטחון ישראל מאז מלחמת ששת הימים. חשוב לזכור כי דוקטרינה זו היתה לא רק מנת חלקה של הממשלה כי אם גם — ועוד יותר — הדוקטרינה של האופוזיציה, ומי שינסה לצבור קפיטל פוליטי מהתערערותה כדאי להזכיר לו כי היה זה אחד משרי צה"ל לשעבר שאמר כי תעלת סואץ היא המכשול האנטי־טנקי הטוב ביותר בעולם.

הנהגה שתבקש להוכיח כשרון מנהיגות תוכל לדרוש מן העם קרבנות ויתורים אם יהיה לה האומץ לומר, ויפה שעה אחת קודם, היכן היא מכירה בעצמה כי טעתה בעבר וכיצד היא מבקשת ללמוד מטעויות אלה. כיוון שבאמון ההצלחה גדול מבאמון הכשלונות, הרי אין להנהגה מה לחשוש מלומר בגלוי את מה שכולם מדברים בו בלאו הכי. אחרת היא עשויה ליצור את הרושם כי היא מסתירה משהו ונכונה למנוע את בירורו: העניין אינו ב„מחדל" זה או אחר, כי אם בצורך ללמוד מקונצפציה שלא עמדה במבחן ה־מציאות. הנהגה שאין לה אומץ להודות בשגיאות תוך כדי הצבעה על הישגים עשויה לגרום גם ל־התנגדות הישגיה.

אם גולדה מאיר מבקשת להמשיך בהנהגתה תוך אמון הציבור — ויש לקוות כי אכן תמשיך — ואם משה דיין מבקש להמשיך בכהונתו כשר הבטחון הם יוכלו לחזק את אמון הציבור בהם אם יהיו מוכנים להופיע בפומבי ולענות בכנות על שאלות כאובות שכל האומה דשה בהן. ה־דרכים לעשות כן הן רבות, ולא כאן המקום לדון בהן. אך תוך ההתבוננות בדרכים שבהם מנהיגות פוליטית ניסתה להחזיר לעצמה אמון בארצות אחרות, אפשר אולי לחשוב על מסיבת עיתונאים המשודרת שידור חי ושבה אין ביקורת מוקדמת על השאלות ועל השואלים. הטלביזיה יוצרת, לטוב או לרע, את האשליה כי אנו חיים בפוליס וכי כל העם נאסף — איש־איש מחדר האורחים שלו — אל כיכר־העיר. זוהי דרך בה ניתן לא לדבר אל העם — יותר מדי דיברו אל העם בשבועות האחרונים — כי אם לדבר איתו, להשיב על שאלותיו, לענות על מצוקותיו. ישנה מצוקה בעם. ואם ההנהגה לא תשיב עליה, ישיב עליה מישהו אחר.

●

ריאליזם היא המידה השנייה שההנהגה חייבת להוכיחה ב־שעות אלה, וכאן דווקא יש לציין כי מנהיגותה המסורתית של המדינה הצטיינה תמיד בפכחון וריאליזם מרובים, אם כי דומה כי מאז 1967 חל טשטוש־מה בריאליזם זה.

אחד ההבדלים העיקריים שבין מנהיגות תנועת העבודה לבין תנועת החרות היה — מאז הקמת המדינה ואף גם קודם להקמתה — לא ביעדים, כי אם במה שנוגע לאפשרות של הגשמתם. אחת מתכונותיו של ה־פראגמאטיזם המפא"יי היתה הבנה אמיתית של הפוליטיקה כאמנות ה־אפשרי.

ריאליזם פירושו להכיר בכך כי צדקת סיבתנו ושגב־המלל הדיבורי הרטוריים ביותר אינם אלא כקליפת השום כאשר אינם עומדים במבחן הכוח. הפראגמאטיזם כאן הוא בכך כי דווקא מנהיגי תנועת העבודה הבינו את טיב עולמו האכזרי של הכוח בשעה שמנהיגי „חירות", על כל קיצוניותם המדינית המילולית, היו תמיד תמימים באי־הבנת עובדות הכוח של העולם בו אנו חיים ופועלים. קשה להשתחרר מן הרושם כי ייתכן, כי מר בגין אינו חי בעולם הממשי שבו אנו פועלים. אני מניח כי מרביתו של העם היושב בציון, כולל ממשלת ישראל, לא היו מאושרים מ־עיתויה של הפסקת־האש שנכפתה עלינו ב־22 באוקטובר. אך אם היה הח"כ בגין ראש ממשלה באותו יום — מהיכן היה הוא לוקח את התמיכה המדינית ואת הסיוע הצבאי להמשכה של המלחמה בניגוד לדעתה של ארה"ב ובצל איום ההתערבות הסובייטית? מי היה בעל־בריתו שלו? על ה־לאומיות הפולנית במאה הי"ט אמרו ידידיה הטובים ביותר כי היא החליפה את עוז רוחה בהעדר תבונה מדינית כחולשה, שהביאה תמיד לכך כי סיימה את מאבקה בהירואיות מרובה — ובכשלונות מוחצים. האם זהו המודל הרצוי לנו?

אולם גם הממשלה חטאה לריאליזם באמיין אותה בדרך כלל: מאז 1967 נדמה היה כי הריאליזם הוא אמנם נחלת הממשלה, אך לא נחלת הציבור. בשנים האחרונות ביקשה הממשלה להופיע בציבור כאילו היא מבטאה את התמורה הקיצונית יותר והמסתכנת פחות של צה"ל, ולמרות שזו לא היתה מדיניותה היא הצליחה להציג את עצמה — בארץ ובחו"ל — כאילו היתה בעמדה הקיצונית וכאילו אין לכעשה הרבה הבדלים בין גב' מאיר ומר בגין. אי־לכך נוצרה בציבור הערכה מוגזמת של ציפיות מן ה־ממשלה: אחת מסיבות הדכדוך ה־עובר עתה על הציבור נעוץ לא בהתמוטטות כוחה האפקטיבי של ישראל — כוחה האפקטיבי זה עמד במבחן ויצא ידו על העליונה — כי אם בהתמוטטות של הציפיות המנופחות שהיו מבוססות על קונזקטורה ובכיה שהצליחה להרגת אבק כללית.

אם מבקשת הממשלה לחזור ולרכוש את אמון הציבור הרי היא חייבת לשתף את העם בריאליזם שלה. היא חייבת, למשל, לומר לעם כי למרות ההישג הצבאי הכביר של צה"ל, השיגו ה־ערבים במידה לא קטנה את מטרות המלחמה שלהם, שהיו ערעור ה־סטאטוס־קוו הטריטוריאלי שנוצר ב־עקבות מלחמת ששת הימים. נכונו לנו חודשים של מאבקים קשים, בעיקר עם ידידינו האמת: ראוי להבין את העם הן לגבי יכולת עמידתנו במאבקים אלה אך גם הן לגבי מגבלותיה של יכולת עמידה זו. המכשלה היא זו הוראיות כי ה־אוכלוסיה בודקה בזולם אחד מן ההרגשה כי „אנו המעצמה הגדולה ביותר במזרח התיכון" להרגשה כי אין לנו שום קלפי מיקוח ואין לנו ברירה אלא לקבל תכתיבים. מעולם לא היינו מעצמה במזרח התיכון, על אף כל כוחנו, ובידינו כיום קלפי מיקוח טובים אם כי לא מרובים.

אם תשאיר הממשלה את הריאליזם לעצמה והאוכלוסיה תהיה נתונה מ־ריטוריקה צדקנית המנותקת מן ה־מציאות, הרי הבומראנג שיפגע ב־ממשלה עשוי להיות קטלני.

●

נקודה אחרונה: הצבת יע־דים.

הכשלון העיקרי של מדינת ישראל אחרי 1967 היה בכך שלא השכילה לתרגם את נצחונה הצבאי במלחמת ששת הימים לתכנית מדינית. אמנם היינו תמיד אלה שציטטנו את מימרתו של קלאוזביץ על כך כי המלחמה היא רק המשך הדיפלומטיה באמצעים אחרים, אך נדמה כי אחרי 1967 למדו דווקא הערבים לקח זה והפעילו אותו במלחמת יום הכיפורים. בגלל עוצמת הישגנו הצבאי ב־1967 התמשכנו ממנו עד כדי כך שלא הבינונו — וזה כולל את האופוזיציה של גח"ל עוד יותר מאשר את הממשלה — כי אם אין מתרג־מים נצחון צבאי להישגים מדיניים הופך הנצחון עצמו להולל.

במשך שבע השנים השמנות שבין 1967 ל־1973 הצלחנו לעמוד יפה בלחצים שהופעלו עלינו בטווח הקצר, אך כאן דווקא היה הפראגמאטיזם של ההנהגה בקוצרינו. בצד הפראגמאטיזם היה צורך גם בפרוגראמה, וזו לא הוקמה קיימת. ידענו תמיד להסביר ל־ידידינו — ועוד יותר לעצמנו — מדוע אנו מתנגדים לתכנית זו או אחרת, וברוב המקרים עלה בידינו למנוע מהלכים עוינים לנו. אך כאשר נשאלנו מה אנו מבקשים להשיג, הסתפקנו בעמדה המוזילית ש„עוד לא הגיעה עת לצייר מפות", כאילו ה־בעיה היא ציור מפות ולא פיתוח כיווניה של מהו הקשר שבמסגרתו ניתן אולי להגיע לציור מפות. צמצמנו את תפישת הבטחון שלנו אך ורק לרווחים טריטוריאליים עד כדי כך שהתעלמנו מאספקטים אחרים שגם הם חיוניים להשג בטחון ישראל.

ראש הממשלה, שכושר השכנוע שלה הוא אחד מכלי נשקה האדירים אך אולי גם אויבה המסוכן ביותר — כי היא מצליחה לשכנע את עצמה גם במקרים שבהם אחרים אינם משתכנעים — ידעה תמיד לומר „לא", והצליחה לומר זאת לעתים בצורה מרשימה. אך כשלונה היה בכך ש־לא ידעה לומר „כן" — שהממשלה לא השכילה להציב לעצמה — לאומה ולעולם — מערכת של יעדים חיוביים שהיא מבקשת להשיגם. כל זמן שהעניין היה בשמירת ה־סטאטוס קוו, ניתן היה להצדיק אולי פראגמאטיזם חסר־פרוגראמה זה; אך התוצאה היתה שהיוזמה עברה לידי האויב וכיום האויב הוא המכתיב את המהלכים, ה־צבאיים, הכלכליים, המדיניים, ו־אוזלת היד שלנו מתבטאת בכך ש־אנו רק מגיבים.

יש לפרוץ ממצור התגובה אל תנופה של הצבת יעדים חיוביים על ידינו. אך השאלה היא, האם יש לממשלה כיום תכנית של מה שהיא מבקשת להשיג במאבק המדיני העומד להתחולל ותחולתו כבר מורגשת? לערבים יש, בשלב זה, תכנית ברורה, והם מתאמים יפה את מהלכיהם המדיניים, הצבאיים והכלכליים תוך משחק בין האלטרנטיבות השונות של שלום ומלחמה והסתייעות בארה"ב וב־בריה"מ לסירוגין. היש לממשלת ישראל מערכת מקבילה של יעדים ואמצעים אלטרנטיביים להשגתם? העניין הוא לצאת מן ההתגוננות הזאת שנכפתה עלינו על ידי העדר יוזמה והסתמכות יתירה על כך ש־בבוא העת נדע איך להתנהג. יש מגבלות על יכולת התמרון המבריקה ביותר של האלתור.

הממשלה חייבת עתה להגדיר לעצמה מערכת של יעדים אלטרנטיביים, לקבוע מה היא רואה כתכנית מכסימום ומה היא רואה כמינימום שממנו אין לרדת, תוך פירוט שלבי הביניים שב־תוך. היא חייבת להגדיר לעצמה מהו מירווח התמרון שלה, שכן ידיעה מגובשת של מירווח התמרון יש בה משום הרחבתו של אותו מירווח עצמו על ידי הכרה מורכבת יותר של האלטרנטיבות המסתמנות בו.

הממשלה ואישיה חיים בלחץ כבד ולעתים על אנושי, והעם בישראל חייב להם הוקרה והערכה על כך. אולם אחד מהישגי גישתו של אדם כ־קיסינג'ר היה בכך כי הוא הצליח במשך מספר שנים לפתח קונצפציה של מדיניות היכולה לחשוב על יעדים תוך חירות־יחסית מלחץ הטיפול ה־יומיומי בבעיות הבוערות של הרגע. במציאות של היום עסוקים כולם ב־בעיות הרגע — אפילו אישי אוניבר־סיטה כתבו לאחרונה בעיתונות כיצד לטפל בעניין הארכה הנשימת. בחודשים הקרובים ייקבע גורל מדינת ישראל לשנים מרובות. היש מישהו במכיכל המסוגל להרים את עיניו מעל למציאות הרגעית ולראות את אופקי העתיד?

מדיניות פירושה התאמת אמצעים לתכליות. הממשלה שקועה עד כדי כך בעניינים דומא עד שאין היא מסוגלת לנסח לעצמה תכליות אלה של מדיניות ולכן היא נדחפת למצב של תגובתיות גרידא. יש צורך בגיוסם של כוחות חושבים היכולים להשיב תשובות על יעדים רצויים במה וכמה תחומים ועל האמצעים להשגתם: הממשלה היא שתחליט על יעדי המדיניות תוך ברירה בין אלטרנטיבות מוצעות כ־אלה. אך חשוב שלנגד עיני הממשלה תוצגנה אלטרנטיבות אלה בצורה ברורה. חייבים אנו לנסח לעצמנו — ולא במושגי ריטוריקה או התגוננות בוויכוח פוליטי — מה הם גבולות בטחון, ואילו אלטרנטיבות של גבולות בטחון אנו יכולים לתאר לעצמנו ב־סיטואציות שונות; נבהיר לעצמנו באיזו מערכת של ערבויות בינלאומיות אנו מעוניינים, ובאיזו אין לנו עניין; נגדיר האם אנו מעדיפים התקדמות להסדר עם כל מדינות ערב כאחת — או אחת אחת; ניצור לנו סקאלה של מערכות של גבולות לסיטואציות שונות של מו"מ; ננסה לברר אפשרויות שונות של יחסינו עם האוכלוסיה הפלשתינאית ביהודה ו־שומרון ורצועת עזה, וכאלה וכאלה. במצב הנוכחי ברור כי לממשלה אין לה לא הגדרתם של יעדים אלה ולא האינפורמציה הנחוצה להגדרתם בצורה אינטליגנטית.

●

אם יהיה לממשלה העוז לומר את האמת ולהיראות ריאליסטית — לא רק להיות ריאליסטית, ולשבץ את הכלים שיאפשרו לה לברר לעצמה יעדי־מדיניות, אזי תיתכן גם החזרת האמון שנפגם כל כך קשות. רובו של העם הוא שקול, אחראי, נבון ואוהב־שלום: הוא יתמוך בכל לבו בממשלה שתוכל לשכנע אותו כי היא מסוגלת להנהיג אותו ליעדים שהיא עצמה מודעת להם; הוא יהיה ספקני, ובצדק, כלפי ממשלה המגששת באפלה ונסמכת על כשרון האילתור והעקשנות של מנהיגיה.

אם נצליח להפיק לקחים אלה, הרי שנוכל גם להשיג יעדים שהם בני־ביצוע ונוכל גם לומר כי למדנו — אם כי באיחור, ובמחיר כבד — את הלקח שמלחמה אכזרית זו כפתה עלינו. בל ייאמר עלינו לא למדנו כאומה ולא שכחנו מאומה משגיאות העבר.

הצד הרביעי של המלחמה

ההסתערות על מוצב החרמון
צייר: דן לבני

סמל אבולעפייה — העיניים של המדינה

לפני שבוע קיבלתי חופש מהתעלה ● וראיתי את סמל אבולעפייה כובש את החרמון בטלויזיה מהתחלה ● וכששאל אותו כתבנו מה דחף אותו לרוץ מול אש אל הפיסגה הלבנה ● הוא אמר: אני יודע... אמרו לי שהחרמון זה העינים של המדינה ● ומשום כך רצת בלי לחשוב אם תחזור ● וחיכית להזדמנות להסתער כמו שמחכים לאור ברמזור ● על כתפך המיקלע הכבד ● וכל המדינה הזאת רצה איתך דרך מסך הטלויזיה מגיבעה אלף אל גיבעה בית ● וגם אני, שראיתי אותך לפני שש שנים (היום זה נראה המון) רק שאני יודע שאתה, סמל אבולעפייה, אתה העינים של המדינה, ולא החרמון ●

ואל תחשוב שהצנחנים הורידו לכם את הדגל ● אנחנו הרי מאותו הכפר, וב־מלחמה הזאת אף אחד לא צנח, כולם הלכו ברגל ● ואנחנו מצדיעים לך במבואות איסמעליה ומסואץ בפינה ● ואומרים לך יחי סמל אבולעפייה, העינים של המדינה ●

— — — אתמול קראתי בעיתון אחר ● שב„גולני" יש פקודה לקרוא את ה־מקאמה ההיא של משורר החצר ● וזה מוזר מאוד לפי דעתי ● כי בצה"ל קיים איסור חמור על עונש קבוצתי ● איך שלא יהיה, אבולעפייה אני מבין שיש לכם שם הרבה חומר ואתה לא מוכרח לקרוא גם את שירי ● והעיקר: תכפתר את הדובון שלך, ותשמור על עצמך, ותהיה לי בריא. ●

בריאות הנפש

אחרי הקרב המר שלחו אלינו שלושה קציני בריאות נפש. הגשש החיוור. מישהו צעק: „היי, חבר'ה, סוף סוף הגיעו אמנים!" ומישהו מחכה לנפילת הקטיושות עד לעצם היום הזה. זה היה מגוחך לראות אותם מסתובבים ומחפשים תסביכים ותסביכות בין השוחים והשוחות.

סרן פרויד, סגן אדלר ורב סמל אדיפוס אמרו לנו שזהו הלם זמני ובולט שנגרם בדרך כלל על ידי פחד המוות שהוא נורמלי בהחלט.

חייל עם עגיל

ביום הראשון או השני למלחמה הסתפח אלינו היפי מהקומונה שבראש פינה. היו לו קצרות ארוכות ומכנסים רקומים והכי נורא — עגיל על האוזן. והוא ישב איתנו, בעיגול ההוא, שהוא הבית של כל החיילים, ואמר: „חבריה, המלחמה, אתם יודעים, המלחמה זה לא פיתרון..."

*

ביום השלישי או הרביעי למלחמה, בא אחד קצין גבוה ואמר בחרוזים:
„עלי להודות שזה דבר מאוד לא רגיל,
לראות צנחן שהולך עם עגיל".

ביום האחרון, לפני הפסקת האש, הוא נלחם כמו נמר, והעגיל שבאוזנו נראה כמו ניצרה של רימון. ואני חשבתי כל הזמן, שאחרי המלחמה, יבוא אליו איזה טמבל שלא יצא מתל־אביב כל המלחמה, ויגיד לו: „היפי מלוכלך, לך להתפר־פר" כי המלחמה, אתם יודעים, היא באמת באמת, לא פיתרון.

אוכלוסיה נוטשת

נשים,
ילדים,
תינוקות,
זקנים,
זקנות,
חמורים,
פרות,
עיזים,
כבשים ותרנגולות.
עוני מאורגן הולך על קו המים הרודדים לאיסמעיליה. צנחן משפיל מבטו ונותן להם סוכריות חמוצות שהוא מוציא, אחת אחת, ממנת הקרב האישית שלו ומנסה להגיד להם משהו בשפה
של עינים אדומות
שפתים בקועות
לב פצוע
תלתלים כבדים מאבק.
התינוקת הזאת היתה יכולה להיות שלך,
והסבא הזקן הזה על החמור,
והזבובים, והאשה,
והבושה, והבושה.

יהונתן גפן

גילויי מלחמת יום הכיפורים בעיני מחנך

מאת יצחק שפירא
המחבר הוא מנהל בית־הספר הריאלי בחיפה.

בשעה ש„מלחמת ששת הימים" הציפה את הארץ בגל של אופטימיות, ושל בטחון מופרז אשר נתנו את אותותיהם לרעה בחיינו, בשנים שלאחר המלחמה, הרי בעקבה מלחמת „יום הכיפורים" הולכים ומתהלכים בארץ הלכי רוח של פסימיות, של הלקאה עצמית ושל „נפילה פוחין" צבורית, הנותנים כבר את אותותיהם לרעה בחיינו, והואיל והם מערערים את מעמדנו לקראת ההתמודדויות הבאות במלחמה. אם לא נדע לשים מחסום להלכי רוח אלה, הנקיפים, לצערנו, גם חלק מאנשי הרוח ואנשי המעשה שלנו והבאים לידי ביטוי, בין היתר, בהטחת האשמות הדדיות ובתביעות „לעריפת ראשים" בין מנהיגינו, לא זו בלבד שנקל על מלאכתו של האויב ונעמיד בסכנה הישגים של דורות, אלא — שעלולים אנו להעכיר לאורך ימים את נפשו של הדור הצעיר הגדל בארץ, ולהשקיעו רעל, אשר ימשיך לפעפע בו גם לאחר שהדור המבוגר יתאושש מהזעזוע אשר נגרם לו על ידי אירועי השבועות האחרונים.

כדי שנוכל לשים מחסום לגילויים השליליים הנ"ל בחיינו הציבוריים, מן ההכרח להנחיל בציבור לגישה מפוכחת יותר ומאופקת יותר לאירועי השבועות האחרונים, ולראותם באספקלריה שמשתקפים בה לא רק ה־צללים, אלא גם האורות שבסיבגם עומדות מלחמת „יום הכיפורים".

גישה מפוכחת יותר נדרשת מאתנו בראש וראשונה בהערכת מחדליו ה־השניין של השלב הראשון, והלוואי והיה גם האחרון, של „מלחמת יום הכיפורים".

אין ספק כי החקירה שתיערך על ידי המוסדות המוסמכים, תגלה שהיו מחדלים רציניים ואולי אפילו גורליים ערב „מלחמת יום הכיפורים", ובימים הראשונים לאחר פרוץ המלחמה, ומן הצורך וגם מן החובה, כי תוסקנה המסקנות המתאימות מן המחדלים ה־אלה. אולם מחדלים גורליים שעלו בדמים מרובים, תרתי משמע, היו מנת חלקן גם של אומות גדולות אחרות בעתות מלחמה; רק מחוסרי חוש השדרה שבהן נתנו למחדלים אלה לערער את שווי משקלן, בעוד עם כגון העם האנגלי הגיע בעקבותיהם ל„שעתו הגדולה ביותר".

יתר על־כן, לצידם של המחדלים ב„מלחמת יום הכיפורים", היו גם גילויים מפוארים של תושיה, של תבונה, ומעל לכל, של גבורה והקרבה עד אין קץ, והרי „מלחמת יום הכיפורים" הוכיחה בעליל, כי הנוער שלנו, ואפי־לו בעל השערות הארוכות והלשון הבוטה הקיצונית, הדור אהבת האומה המולדת ואינו נופל באומץ לבו וב־גבורתו להקרבה מהמפוארים שבאחיו בדורות הקודמים. כמי שנפל בחלקו לבוא במגע עם בני המשפחה של הנופלים ועם חבריהם לקרב, יכולני לומר ללא היסוס, שגם רוחם של אלה אשר התנסו ומתנסים בנסיונות הקשים ביותר היא איתנה, ושלא הם המתפ־כים „שצירים לצואלי".

יש טוענים, ובמידה מרובה של צדק, כי „מלחמת יום הכיפורים" ניפצה „אשליות"; אשליות בדבר כל יכולתנו ואי־פגיעותו של צה"ל, אשליות בדבר אי־תלותנו בגורמי חוץ, אשליות בדבר חולשתם של אויבינו, וכדומה. אולם, כלום לא צדק טובה לנו „מלחמת יום הכיפורים", שניפצה אשליות אלה? והרי בשל אשליות אלה עמדו חיינו הציבוריים בשנים האחרונות בסימן של נטיות וגילויים שליליים, שמן הראוי הוא שלא יחזרו אלינו כבאן וע־ולם.

מעברים שונים נשמעת התביעה, ולעתים בנימה היסטרית, לערוך בדק בית־יסודי במדינה בעקבות כשלונו במלחמת „יום הכיפורים". גם בכנס של אנשי רוח, שזומן בימים אלה על ידי מנכ"ל משרד החינוך, עמדה תביעה זאת בפרום הדיונים. אין ספק שיש צורך בבדק בית ברבים משטחי החיים שלנו. אולם, הצורך בבדק בית זה היה קיים והכרחי גם לפני מלחמת „יום הכיפורים" ולא המלחמה היא שהולידה אותו.

נכון הוא לעומת זאת ש„מלחמת יום הכיפורים" יצרה תנאים מתאימים שיקלו על עריכת בדק־בית לאומי, הואיל והצורך בו הומחש במידה רבה. לכן מן הראוי לנצל אותה כמנוף לבדק בית, אך לא כעילה.

אין להציג ואין הצדקה להציג את מלחמת יום הכיפורים כמשלון לאומי וכחזיון שלילי בחיי האומה; לא אנו אשמים בה, ולא אנו רצינו בה, אלא היא נכפתה עלינו על ידי אויבינו והיא חשפה אמנם הרבה נקודות תורפה בחיינו, אך בד בבד עם נקודות ה־תורפה והמחדלים שנחשפו בה לעינינו, היא גם גילתה לפנינו ולפני העולם כולו את חוסננו הלאומי ואת תושייתנו ויכולת עמידתנו במצבים קשים ביותר, ומעל לכל, את אוצרנו אשר לא יסולא בפז, הלא הוא רוח הנוער שלנו העשויה ללא חת.

אם נשתמש במלחמת יום הכיפורים כמנוף לשנוי ערכים בחיינו, ובעיקר אם נגיע לידי הכרה ונביא את הנוער שלנו לידי הכרה, שחוסננו העיקרי כאומה חסרת ידידים ומוקפת אויבים הוא לא בעיקר בייחודנו כמדינה בעלת צבא־סגולה, אלא בייחודנו כעם סגולה במלוא משמעותו של מושג זה, אם כל זאת ייעשה, יתכן שמלחמת יום הכ־פורים תירשם בתולדותינו כמאורע בו יעקוב בדם, אך יחד עם זאת כמאורע אשר טומן בחובו את השלמה תקומתנו כמדינה וכאומה במלוא מובנה.

אל העם היו
שותפים אנו אתכם ל
שאבדה. על כל אדם
בעל־מום. על הקרב
הישראלים. מחשבות
לכם בכל עת.
יחדיו אנו ניצבים
ללא־לאות למען מס
קבע צודק לישראל
בצער. באהב

היצואנים מנסים „להמשיך בהצגה"

תעשיות היצוא שהן בין הנפגעים של מלחמת יום הכיפורים מתאמצות עתה להסיר את המכשולים העומדים בפני הרחבת היצור ● סיכויי הצלחתן מותנית בין השאר בתוצאות המו"מ עם „השוק" ● ה„תשעה" מוכנות אולי לשפר את תנאי ההסכם הצפוי עם ישראל

מאת יובל אליצור

ל שלו פולוס, מנהל „בגד עור" במגדל העמק, סיפר השבוע כי במהלך המערכה המריץ את צוות עובדיו להתמיד בביצוע התזמנות למעילי עור לשוקי האופנה באירופה ובארצות־הברית ואפילו שיפץ את מקלט המפעל כדי שאפשר יהיה להמשיך את היצור על אף התקפות טילי „פרוג".

„הדבר לא היה קל", התוודה אשף האופנה בעל המבטא ההונגרי. „לא פעם שאלנו את עצמנו האם אנו נורמליים כאשר אנו דנים על צורת הדש במעילי אופנת העונה, בשעה שאחינו ובנינו נלחמים בחזיתות".

שאלות דומות שאלו עצמם רבים מבאי הכנס שבו סיפר מר פולוס את פרשת „בגד עור" בימי המלחמה. הכנס נערך על־ידי מכון היצוא הישראלי בבלון „הילטון" בתל־אביב ובו הוכרז כי „שבוע האופנה" הישראלי העשירי יתקיים כמתוכנן בפברואר הקרוב. מצפים למאות קניינים.

היה משהו קצת מאולץ בעצם קיומו של הכנס ובהזמנת כתבי־חוץ שבשבועות האחרונים שוטטו בין החרמון לעדבייה. הצגת האופנה המרשימה, שבה נעל הכנס, דמתה לסצינה לקוחה מתוך תסריט שאינו תואם את הווי ישראל בנובמבר 1973.

הפסדנו שנת יצוא

מישהו השווה את מאמצי מכון היצוא לאדם הצובע את לחייו על מנת שיסמיקו. אלא שלאחר הרהור קל היו כל המשתתפים מוכנים להודות, כי מארגניו צודקים, וכי אם אפילו אין לחזור ל„עסקים כרגיל", כלומר, לאוירה ששררה בישראל לפני 6 באוקטובר, „ההצגה חייבת להמשך" ובפרט כשמדובר בתעשיות היצוא.

ואכן, מאמץ להתגבר על המעצורים הפנימיים ולגשת לסילוק המכשולים שהזמן גרמם הורגשה השבוע בכל ענפי היצוא. הענין אינו קל: „מפעלי ים המלח", אחד ממפעלי היצוא הגדולים במדינה, שהתכוון להכניס השנה לקופת מטבע החוץ של ישראל כ־30 מיליון דולר, משותק בשל מחסור בתובלה יבשתית ובמחסניו הצטברו כ־60 אלף טונה שלא ניתן להעבירן. במפעל הנחושת בתמנע המתינו בשבוע שעבר להובלה כ־1,000 טונה מנט נחושת שמחירם בשוק העולמי, לפי מחירי הנחושת כיום, כ־2.2 מיליון דולר.

ראשי המועצה לשיווק פרי הדר מזהירים מפני הפסדים העלולים [illegible] כתוצאה מאי מילוי הזמנות והקונים על שישראל לא הצליחה לנצל במלואם את המחירים הגבוהים לאשכוליות ששררו באירופה בראשית העונה. בעוד שהמחיר למיכל אשכוליות היה גבוה ב־20 אחוז באוקטובר השנה לעומת החודש הזה אשתקד, ירדה כמות הפרי שהגיעה מישראל ב־10 אחוזים לעומת אותה תקופה אשתקד.

„יש להודות שהפסדנו שנת יצוא — מסכם את המצב בהויה חיונית זו פקיד העוסק בסחר החוץ — בעקומות תחזית היצוא לשנים הקרובות עלינו לדלג שנה אחת".

אך השאלה הגדולה הניצבת לפני תעשיות היצוא — בנוסף לקושי שיש בדיון בצורת הדש של המעיל בשעה שרועמים התותחים, יש מחסור במשאיות להובלה והתחבורה לנמלים וחלק ניכר מעובדי היצור מגויס והצ'קים של לקוחות מקומיים „חוזרים" בקצב של מאות אלפי ל"י לחודש, היא שאלת השוק המקומי. היצרנים מתלוננים על העדר קונים ורבים היו מוכנים להפנות את ייצורם לשוקי היצוא אילו אך התארגנו לכך בעוד מועד.

יש אפילו הוכחות, שתנועת הקונים הערה שהורגשה השבוע בחנויות מוסברת יותר בראשיתה של עונת החורף וברצון ליהנות מן המלאי הקיים שאינו נושא בהיטלים החדשים שנכנסו לתוקפם לפני כשבועיים, ולאו דווקא בבולמוס קניות. עובדה היא, שהסוחרים התגברו לרוב על הפיתוי להעלות את מחירי המלאי הקיים וגם לגבי מלאי חדש העליה היא לרוב מקבילה לשיעורי ההיטלים. אפילו השפעת העליה במחירי הדלק והחשמל על מחיר המוצר אינה משתקפת במלואה.

אך מה יהיה בשבועות הקרובים, כאשר השפעת ההזמנות הגדולות של משרד הבטחון תתחיל להיות מורגשת בשוק הישראלי? אמנם, הזמנות רבות, המסתכמות לפי ההערכה במעלה ממיליארד וחצי לירות, כבר נמסרו על־ידי מערכת הבטחון, אך התשלומים הראשונים עבור הזמנות אלה יתגלגלו למשק רק במחצית הראשונה של חודש דצמבר.

אכול ושתה כי מחר נילחם

כיצד ישפיע הדבר על הצרכן הישראלי? כיצד יעמדו תעשיות היצוא, שייאלצו עתה להתחרות על גורמי יצור כגון פועלים מקצועיים, חומרי גלם שיש בהם מחסור, אמצעי הובלה ואפילו אשראי בנקאי, בתחרות עם מפעלים שיש להם עדיפות בתמיכה ממשלתית ואשר תחשיבי הכדאיות שלהם אינם עומדים במבחן השוק העולמי?

תעשיינים רבים הביעו השבוע חשש מתחרות זו. יוסף אלשיך, היועץ הכלכלי של התאחדות בעלי התעשיה, סבור שאין כל בטחון שהמלחמה תשרה בציבור אוירה של התאפקות והסתפקות במועט. החשש הוא שככל שיחזרו החיילים לחיים האזרחיים ועבודה תהיה מצויה בשפע ואילו המצב הפוליטי ימשיך להיות מעורפל ומעונן, תשרור בציבור אוירה של „אכול ושתה, כי מחר נילחם שוב".

המבצעים שבתי המלון המיועדים לתיירים יעמדו בהם כל תושבי ישראל בצורה של הורדות מחירים חדות לעונת החורף עלולים אף הם, לדעת כלכלנים, להגביר את הצריכה, וגרוע יותר, להגביר את אוירת הצריכה.

יצואנים מזהירים כי לא יוכלו לעמוד בתחרות הפנימית אם פזרנות ממשלתית תערער את מערכת מחירי גורמי היצור בארץ. הודעות פזיזות בדבר רכישת משאיות „בכל מחיר" לא זו בלבד מכניסות סכומי־עתק בלתי מוצדקים בצורה של עמלות ליבואנים ולגורמים אחרים, אלא גם מעוררות א ו י ר ה של התעשרות קלה בדומה לזו ששררה לאחר מלחמת ששת הימים וחוללה נזקים ציבוריים.

שהנזיד יהיה סמיך

בעיותיו המיוחדות של היצוא הישראלי כתוצאה ממלחמת יום הכיפורים עשויות להצדיק „מחשבה מחודשת" לגבי מדיניות סחר החוץ של ישראל ובמיוחד התקשרות הצפויה עם השוק האירופי המשותף במסגרת מדיניותו הים־תיכונית של ה„שוק". הדיונים בנושא זה לבשו השבוע משמעות מיוחדת נוכח הצורך להגיע להכרעה בנושא זה לפני סוף שנת 1973, שכן בהעדר הסכם חדש של „אזור סחר חופשי" יחולו מ־1 בינואר 1974 תעריפי היבוא של ה„שוק" גם על היבוא הישראלי לבריטניה.

האומנם לא העלתה המלחמה שיקולים חדשים באשר להיתכנותה של ההשתלבות באירופה, או לפחות האם לא חיזקה שיקולים שהיו קיימים בעבר ונדחו הצדה בשל ה„תנופה" שהיתה קיימת אז „בדרך אל השוק"? כמה מומחי סחר־חוץ ישראלים חידשו בימים אלה את פקפוקיהם באשר לתנאים שבהם מוכנה ישראל לחתום על הסכם „אזור סחר חופשי" עם ה„שוק". התמורה שישראל תקבל כתוצאה מהצטרפותה, ואשר תגדיל את הכנסות החקלאות בכ־20 מיליון דולר ואת הכנסות התעשיה בכ־15 מיליון דולר, היא קטנה לעומת סכומי־הענק המשפיעים כיום על המשק הישראלי. אם, תמורת סיכויי הגדלת הכנסה בסך עשרות מיליוני דולר עלינו לוותר על הסיכוי לתכנן את סחר החוץ שלנו לטווח הארוך, ועלינו להתחייב על הפחתת מכסי יבוא מודרגת, הרי שאנו מוכרים את הבכורה בנזיד עדשים.

בתשובה לטיעון זה אומרים מומחים אחרים, כי כל חוזה שייחתם בין ישראל וה„שוק" יכלול סעיף המאפשר לאחד הצדדים לשנותו מתוך שיקולים של בטחון לאומי. כלומר, במקרה של מלחמה יכולה ישראל לעכב את התהליכים של ביטול חומות מכס מגן. סעיף מעין זה כלול בחוזים שחותם ה„שוק" עם מדינות מחוץ לו, והוא כלול גם בהסכם הסחר המפלה, הנמצא עתה בתוקף בין ה־9 וישראל.

המתנה עד 1985

זאת ועוד, בשבוע האחרון התברר כי ה„שוק" מוכן לשפר את טעמו של הנזיד שתקבל ישראל. מראה שמומחי הנציבות של ה„קהיליה" מוכנים להמליץ שתקופת „ההמתנה" שתקבל ישראל תוארך עד 1985 ועוד יותר לגבי פריטים מיוחדים, וכן שיצוא התפוזים של ישראל לא ייתקל באפליה, שכן לפי תנאי ההסכם המוצע היה על התפוזים מישראל להסתפק בהקלה של 40 אחוז מן המכס החיצוני המשותף של ה„שוק", בשעה אשר תפוזים ממדינות המאגרב נהנים מהקלה של 80 אחוז.

המלצות אלה עדיין חייבות לקבל את אישור שרי ה„שוק" אך נראה כי הדחיה תהיה רצינית, וזאת לאחר שבשבוע שעבר היו שרי ה„שוק" עסוקים כל כך במשבר הנפט בעת פגישתם החודשית, עד כי לא הספיקו לתת לנציבות מנדט חדש למגעים עם ישראל ועם ספרד באשר לחתימת ההסכם עד לפני סוף דצמבר.

התנאי הישראלי, שכנראה ידחה אותו ה„שוק", הוא הדרישה שהועלתה בעת המשא־ומתן בבריסל ביולי, שישראל תוכל לשמור על ההחלטה בדבר הפחתת המכס של 40 אחוז מיבואה מן ה„שוק" עד שנת 1977, כדי לאפשר יוזמה ישראלית בתכנון המשק בשנים הקשות שנועדו לנו בעשור הקרוב.

שאלה אחרת המתעוררת כמו מאליה בירושלים, וללא ספק אף בבירות אירופה, היא מה תהיה משמעותו הפוליטית של הסכם סחר חופשי בינינו לבין תשע מדינות ה„שוק" דווקא היום.

להסכם זה לא תהיה כל משמעות פוליטית — אומרים כמה מומחי סחר חוץ — התשובה הטובה לכך היא המשך הדיונים הכלכליים בשעה ששרי החוץ של ה־9 חותמים על מסמך מדיני אנטי־ישראלי מובהק. לא כן סבורים מומחים אחרים, המודעים שאם כיום, אחר שמדינות אפריקה ניתקו את קשריהן עם ישראל, ולאחר שהערבים מנסים לגרום לכך שמדינות גדולות כמו יפן ינערו את חוצנן כליל מישראל, מוכן ה„שוק" לחתום על הסדר כלכלי עמנו לטווח ארוך, אסור לנו לדחות את היד המושטת.

עוד מזכירים את הסיכונים להפשרה בעמדות ה„שוק" בענין תנאי ההסכם עם ישראל — ורואים בכך אולי נכונות לקשר עמנו „בדלת האחורית" — מעין מחווה של הרגשת אשמה על התרפסות האירופים בפני הערבים. „ברוגז" ישראלי היה נותן נשק בידי אויבי ישראל באירופה.

יהיו אשר יהיו הדיונים בבריסל בשבועות הקרובים, ההרגשה בירושלים ובתל־אביב היא שככל שנקדים לחזור ולהרגיש עד כמה חיוני היצוא להבראת המשק לטווח הקצר ולביצורו בעתיד, כן יעלה כוחה של המדינה גם במבחנים המדיניים והצבאיים הצפויים עתה.

הגיון

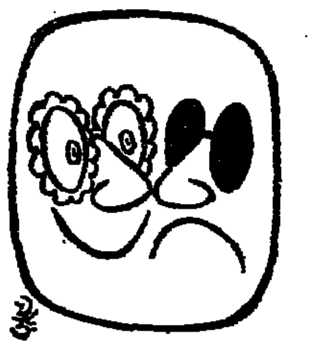

פפי: נו, מה אתה אומר?

אופטי: יהיה טוב.

פפי: טוב? טוב??

אופטי: יהיה טוב.

פפי: קיסינג'ר כבר מכר אותנו למצרים...

אופטי: זה יתכן. יתכן מאד. אבל תראה, שיהיה טוב.

פפי: והממשלה נכנעת לכל לחץ...

אופטי: הממשלה באמת מתירה. אבל זה יהיה בסדר.

פפי: בסדר? איך בסדר, איך?! עוד מעט יתחילו שיחות השלום וידרשו מאתנו לסגת לגבולות 67.

אופטי: ללא ספק. נסיגה טוטאלית. אבל הכל יסתדר. תראה, שהכל יסתדר.

פפי: יסתדר? מה יסתדר? הנפט הערבי יחנוק אותנו...

אופטי: מה שנכון, נכון. הוא כבר חונק אותנו. אבל זה יהיה בסדר.

פפי: אירופה המערבית רוצה להפטר מאתנו... אפריקה... כל העולם...

אופטי: נורא. באמת נורא. אבל זה יסתדר. תראה שזה יסתדר.

פפי: ובינתיים אצלנו מלחמות היהודים. מלחמת י' ב־י'. יאוש ביאוש.

אופטי: אין סבה להתייאש. יהיה טוב. אני אומר לך — יהיה טוב!

פפי: אתה משגע אותי! אתה מסכים שהאמריקנים מכרו אותנו והנפט חונק אותנו והממשלה נכנעת לכל לחץ ומלחמות היהודים הורגות אותנו — אז מה אתה אומר לי כל הזמן, שיהיה בסדר, יהיה בסדר!?

אופטי: זה ענין של הגיון, חביבי. צריך בחיים קצת הגיון. יהיה בסדר, תראה שיהיה בסדר.

ערביי ישראל רצו בנצחון מצרי־סורי אך לא רצו בתבוסתה של ישראל

טוען סגן שר הבריאות עבדול עזיז זועבי שמסביר עמדתם בכך שהם קיוו שבדרך זו תיסוג ישראל ל„קו הירוק" ● לדבריו גברה הנטיה בין ערביי יהודה ושומרון למדינה פלשתינאית אוטונומית.

מאת יוסף וקסמן

בעוד יש תוהים האם נכנסים אנו לעידן השלום עם מצרים כבר בא סגן שר הבריאות, ח"כ עבדול עזיז זועבי, ובאמתחתו רעיון לפתרון הבעיה הפלשתינאית, הגדה המערבית וירושלים.

„אין כשעה זאת להביא לפתרון הבעיה הפלשתינאית ויחסי ישראל והעם הערבי היושב בשטחים שבגדה המערבית. המלחמה, על השלכותיה המדיניות והצבאיות, אופן התערבות המעצמות ובעיקר סיום המלחמה במצב שהערבים יכולים לזקוף לעצמם את החזרת כבודם הלאומי, חוללה שינוי מהותי בגישת מנהיגי הגדה ואף של ראשי הארגונים הפלשתינאיים הגדולים לאפשרויות פתרון בעייתם", אומר סגן השר המוסלמי מנצרת, אחד ממנהיגי ערביי ישראל המקובל גם על ערביי השטחים.

את תכניתו הוא מבסס על שיחות שקיים עם מנהיגים ביהודה ושומרון. „עלינו להבין שבשלב המו"מ להסדר בר־קיימא ושלום בין ישראל ושכנותיה, תעלה בעיית הפלשתינאים והגדה המערבית. המלך חוסיין, המבין זאת היטב, מקיים לכן מגעים תכופים עם מנהיגי יהודה ושומרון ואף מנסה למצוא קאדרים חדשים של מנהיגים צעירים, המקורבים יותר לדעות הפלשתינאים", — אומר ח"כ זועבי.

הוא מאשים את המטפלים בבעיות השטחים במחדל חמור. לדבריו נמנענו מאז מלחמת ששת הימים לטפח בגדה מנהיגים שעתה היו יכולים להיות נוחים לנו להידברות ולהשפעה לא רק בתוך הגדה אלא גם במגעים עם ארצות ערב. והוא הדין לגבי ערביי ישראל, שגם בקירבם לא טיפחנו מנהיגות חדשה והסתמכנו רק על הוותיקה.

„על ישראל היה להקים חיל שלום מורכב מערביי הגדה וישראל, שהיו יושבים עתה למו"מ לשלום ומשמשים גשר לשלום עם ארצות ערב האחרות. חבל שלא נעשה כך, ואולי עוד לא מאוחר מדי".

לא בניהול ישראלי

השינוי שחל בהערכת תושבי השטחים ומנהיגי יהודה ושומרון בעקבות המלחמה האחרונה הוא שעד למלחמה היה ברור להם, כי גורל הגדה המערבית קשור קשר בל ינותק בגורל הגדה המזרחית. היום זו משהו לסברת מדינה פלשתינאית בגדה המערבית, כנראה אחר הדיבורים שנשמעו באחרונה במצרים ובסוריה והמעצמות על אודות מדינה בגדה המערבית, אולי בצירוף רצועת עזה. שינוי נוסף הוא בתפישה של ארגונים פלשתינאים, ובעיקר „ארגון השחרור" הגדול, שבניגוד לעבר אין הם מוציאים יותר מכלל אפשרות הקמת מדינה פלשתינאית בגדה המערבית", טוען ח"כ זועבי.

ח"כ זועבי אומר: „אני בעד מדינה אוטונומית בגדה המערבית, שתהיה קשורה בקשרים כלכליים ותרבותיים עם

סגן שר זועבי
„המנצחת במלחמה: ארה"ב"...

ישראל ועם ירדן כאשר תוך הוצאת צה"ל מאזור זה ותוך התחייבות לא להקים צבא באותה מדינה שתקום בגדה, כערובה בטחונית לישראל.

„יחסי מסחר הדדיים ישררו בין ישראל והגדה ובין הגדה וירדן, אך ההבדל המהותי יהיה שלא יהא זה תחת ניהול ישראלי ולא כחלק מישראל, אלא על בסיס של הסכמים והסדרים קבועים. גם לאחר שהגדה תהיה אוטונומית יוכלו פועלי שכם וג'נין לעבוד בישראל. גם המעבר מהגדה לישראל ומישראל לשם יהיה חופשי כשם שיהיה מעבר חופשי כזה מהגדה לירדן ולהיפך, כדוגמת המצב בארצות השוק המשותף".

לדעתו היחסים הכלכליים יכולים וצריכים לכלול ניצול מקורות מים וחשמל ישראליים, אך תוך הסדר בין המדינות ולא על פי הוראות מושל יהודה ושומרון כנהוג היום.

ח"כ זועבי שולל את המצב שהיה עד למלחמת ששת הימים, כאשר נמל עקבה שירת את שכם ואת ג'נין. „נמלי חיפה ועזה הם הנמלים הטבעיים של הגדה המערבית. דווקא בכך יכול לבוא פתרון גם לבעיית רצועת עזה, היכולה להוות חלק של המדינה הפלשתינאית בגדה המערבית".

ירושלים המזרחית — דו־לאומית

אשר לירושלים, „בראש וראשונה יש לשמור על שלמותה ואיחודה, אך עם זאת להתחשב בשאיפות הגלויות של ערביי מזרח־ירושלים המונים 70 אלף נפש. סבורני כי הפתרון לירושלים המזרחית הוא מתן מעמד דו־לאומי לתושביה. מבחינה מדינית הם ייחשבו כאזרחי המדינה בגדה המערבית ויהיו בעלי זכות בחירה לפרלמנט של אותה מדינה — אך במקביל הם יהיו אזרחי עיריית ירושלים המאוחדת ויבחרו בראש עיריית ירושלים השלמה".

במקביל, יש לדעת ח"כ זועבי לתת למדינה הערבית מעמד במקומות הקדושים בירושלים המזרחית. אשר לגבולות ירושלים שהשתנו עקב הקמת שכונות יהודיות חדשות במזרח־ירושלים, אפשר לדון בכך עם אותה מדינה שתקום.

„התכנית, לרבות הפתרון המוצע לבעיית ירושלים, מהווה שילוב של שלוש מדינות — ישראל, ירדן, הגדה המערבית — כחטיבה אחת ויש בה גם פתרון לשאיפת הפלשתינאים למדינה משלהם, שתהיה קשורה עם ארצות ערב ועם ישראל", מסכם ח"כ עבדול עזיז זועבי.

במהלך השיחה הועלתה עמדתם של ערביי ישראל והתייחסותם למלחמה האחרונה. איש שיחי — הידוע בגילוי הלב שלו, אומר:

„ערביי ישראל רצו במלחמה זו בשני דברים: בנצחון מצרי וסורי שיביא לנסיגת ישראל מהשטחים שנכבשו ב־1967 בשתי החזיתות — אך עם זאת בסיום מלחמה במצב שישראל לא תובס ותמשיך להתקיים בביטחה בגבולות שעד מלחמת ששת הימים. בקיצור, הם לא רצו לא בתבוסת ארצות ערב ולא בתבוסת ישראל.

אסור לנו לשקר

„אולי לא יעצם הלך־רוח זה לאוזנו של יהודי או ערבי, אך לדעתי חשוב שעם ישראל ידע על כך. אסור לנו לשקר, כאשר ברצוננו ללכת להסדר של שלום בר־קיימא.

„כאשר שאלתי 'אורחים' ערביים טובים שבאו שמחים בימים הראשונים של המלחמה, כאשר נראה להם שצבאות ערב גוברים על צה"ל וכובשים שטחים, מי יערוב להם שהסורים לא יגיעו עד כאן? לא קיבלתי תשובה, כי בכך לא רצו גם הקיצונים... המשטר הדמוקרטי בישראל, התנאים הכלכליים, הביטוח הלאומי והסוציאלי, ההישגים התרבותיים ורמת החיים שהתרגלו לה במשך השנים בישראל, החשובים לערביי ישראל ואין הם רוצים לוותר עליהם".

לכן, לדעתו, לא רצו ערביי ישראל שיבולע לישראל אך עם זאת ביקשו את החזרת הכבוד הלאומי של הערבים ומניעת תבוסה לארצות ערב.

„אפשר לומר, כי תוצאות המלחמה עד כה הן לרוח מרבית ערביי ישראל, שכן רובם חושבים שהנצחון הצבאי נחלק בין ישראל למצרים. אין מנצח ומנוצח. כך הם סבורים. לכאורה אין הדבר נכון. נצחון צבאי יש רק לצה"ל. מצרים וסוריה ניצלו מתבוסה רק הודות להתערבות בריה"מ וארה"ב".

לדבריו יודע הנשיא סאדאת היטב כי הציל אותו מתבוסה סופית וכי הביא לסיום המלחמה במצב שבו הוא עדיין מסוגל להופיע כ„מנצח".

„מצב זה והתמיכה שלה זוכה מצרים משתי המעצמות הגדולות, מעמידים אותו היום בעיני עמו כמנצח גדול ובתור שכזה הוא מסוגל עתה להידברות עם ישראל בלי חשש ליוקרתו ולמעמדו. ומאחר שהוא יודע היטב כי המשך המלחמה יביא לתבוסתו, נכון סאדאת להסדר.

„מכאן, שעתה הסיכוי טוב באמת", אומר ח"כ זועבי.

והוא מוסיף: „אתה יודע, ככל שאני מהרהר, אני מגיע לכלל מסקנה, שבמלחמה הזו יש בעצם מנצח אחד ויחיד: ארה"ב!"

אל העם היושב בישראל

שותפים אנו אתכם ליגון על כל נפש יקרה שאבדה. על כל אדם שנפצע או שנעשה בעל־מום. על הקרבנות שהקריבו כל הישראלים. מחשבותינו ותפילותינו נתונות לכם בכל עת.

יחדיו אנו ניצבים לימין ישראל. ונפעל ללא־לאות למען מטרתנו המשותפת: שלום קבע צודק לישראל.

בצער, באהבה וברוח איתנה

מועצת הקהילה היהודית
של בוסטון

JEWISH COMMUNITY COUNCIL OF BOSTON
72 FRANKLIN STR.
BOSTON, MASSACHUSETTS 02173
U.S.A.

335
2266
100
2366
102
2470

صورنا من الاصل

302
9372
501
9922

صكنا من الاهل

„חבר'ה, חבר'ה, אל תירו!"

הוא נטש ביום הכיפורים את מטוסו שנפגע ברמת־הגולן ערב חתונתו, העמיד חופה במועד, חזר לטייסת אחר החלמה. נפגע שנית בשמי התעלה וחזר בשלום

מאת רזי גוטרמן

שיחקנו כדורעף ליד ה־טייסת. בצהרי יום כי־פור, לפתע, הזניקו או־תנו. קפצנו למטוסים ו־טסנו לדרום הרמה, דרומית ל־צומת ראפיד לתקיפת ריכוזי שריון סורי. הסתובבנו שם קצת. פתאום הרגשתי חבטה עצומה במטוס. חטפתי טיל מהקרקע.

„השוני שהבטתי מבעד בתרסק לי ונש־אר מבטו רק תא הטייס. זו היתה פגיעה ישירה. בול. לא נשאר לי מה לעשות בתוך התא והחלטתי לנטוש. זה הלך די באבטן. כשהייתי באוויר הרגשתי שאני בדוק כזרוחה לכיוון השטח הסורי בדיוק הבערבית החוקה. הסורים הבחינו בי ו־התחילו ירידים עלי בלבסה. הכדורים הלכו ליד הראש. בכול לא נפגעתי.

כאשר נחתתי היתה רוח חזקה והמצנח גרר אותי. אך הצלחתי להשתחרר ממנו. כל השטח סביבי היה נתון בהפגזה כבדה ואני באמצע, בלי לדעת איפה אני ול־איזה כיוון להתחיל לרוץ..."

הטייס, בעל שער שחור מקורזל, ופניו חייכניות של עשרים ושתיים שהגשים חלום ילדות להיות טייס וסיים לפני שנתיים קורס טיס והצ־טרף למשפחת חיל האוויר. כשהגיע לטייסת פגש אותה לראשונה. בלונ־דינית נאה. היא שתמיד „הרגיעה" את כולם: „להיות אשתו של טייס? — זה הדבר האחרון שיקרה לי..." את החתונה החליטו לערוך בבסיס. על פי כל „מהלי הטייסת". גם את התאריך קבעו: מיד לאחר יום הכיפורים.

„ראיתי את הכביש במערב וקבעתי את כיווני. רגלי כאבה מפגיעה בצניחה והת־קשיתי לרוץ. הסתובבתי בערך 7—10 דקות עד שראיתי מולי שלט ישראלי ה־אומר: עצור! כניסה למוצב כמ...

„רווח לי באמת. התברר לי שהגעתי בדיוק לצומה הכניסה למוצב. אולם איש לא היה במקום. גיליתי שם כיכבה קטן של הדואר. נכנסתי לתוכו. כל הזמן נמ־שכה ההפגזה כבדה על האזור. שכבתי שם חצי שעה אך לא ראיתי זכר לחיילים. החלטתי להמשיך כשם.

כמו משוגע

„יצאתי לאט מהחור הזה, וברגע ש־התחלתי ללכת צפונה התחילה הפגזה במהום כמש עלי. כמו משוגע רצתי ריצה אדירה חזרה לתוך כיכבה הבטון. בלית ברירה הסכמתי לשכב שם יותר משלוש שעות. ההפגזה נמשכה כל הזמן ללא הפסק והפגזים עפו לכל עבר. למזל, היה המבנה הזה שבו שכבתי קרוב מאוד לכביש שעבר במקום ויכולתי לראות מה הולך שם.

„עברו שם כלים שלנו, בעיקר טנקים ונגמ"שים לכיוון צפון, אבל פחדתי לצאת שמא לא יזהו אותי וירדו בי. היה כבר ממש חושך, אבל החלטתי להמשיך ל־שכב. אחר־כך ראיתי ארבעה טנקים שלנו נעצרים לא רחוק מה„מוצב" שלי. פחדתי שהם יתחילו לירות לכיוון הצד הסורי והסורים יחזירו הפגזה ואני שם בדיוק ב־אמצע. אמרתי לעצמי: זהו זה, עכשיו הזמן לצאת. קפצתי לכביש ורצתי לכיוון הטנקים כשאני פותח בצעקות אדירות: „חבר'ה! חבר'ה! אל תירו!"

...בצהרי יום הכיפורים, עם פרוץ הקרבות מיהרה הארוסה אל בית הוריו של הטייס. האווירה המיוחדת של „ערב חתונה" פינתה מקומה ל־שעות של מתח וחרדה. הנערה, שב־תוך תוכה אינה יודעת מנוחה, מרגי־עה את ה„מחותנים" שלה: „הכל יהיה בסדר, אל דאגה, מה, אתם לא סומ־כים על הבחורים שלנו?" שאלה כש־תמונת המטוס ושמלת החופה מרק־דים לנגד עיניה. מתקשה להאמין, ומתקשה לתפוס שזו מלחמה „על באמת". דווקא היום, ביום הולדתו ה־22 ולפני העמדת החופה.

„...החבורה האלה מהטנקים נראו המ־מים לראות אותי. טפים לא הבינו מה אני עושה שם ומי אני בכלל. נוסף לכך היה כבר ממש לילה, אולי 7.30, וקשה היה לראות בדיוק. הם הכניסו אותי ל־טנק הסנטוריון שלהם ומיד הרגשתי ש־אני די מוגן שם. לא היה מקום להזז. ההחלטה לנוע דרומה ותוך כדי הנסיעה סיפר לי מפקד הטנק כי הם אנשי קו ראשון ולכן אינם יכולים לפנות איתי ל־עורף. המטרה שלהם היא לרוץ קדימה ולעשות בלימה לשריון הסורי ב־אזור.

„רצנו קדימה ולאחר נסיעה מטורפת בכביש ירדנו הצידה ועצרנו באמצע הל־זאכי. הבנתי שהולך להיות שם קרב שריון ואני תקוע באמצע הטנק כבד יותר מיותר. נו, לקח לי כמה שניות טובות עד שהבנתי שזה י ר ו. הכל רעד שמה, וזה היה בשבילי טיפה וסיכוי גדול.

הפגזים אחרינו

„הלכתי לקרוע את שרוול החליפה שלי והכנסתי לאוזנים חתיכות בד להתגבר על הרעש הנורא. החבורה בטנק אמרה לי לעמוד ולהתפקק כל הזמן. זו היתה הפעם הראשונה בחיי שהייתי בתוך טנק וידעתי להעריך אז שבעתיים כמה טוב יותר בתוך מטוס. אתה מגיע מהר יותר לכל מקום, ונבלט מהר יותר. כמש העצוב...

„לבולי ירו בטנק שלי רק פגז אחד. ראיתי בפריסקופ שהטנק שלי מוכפה, הטנק שהיה לידנו פגע ימנו. זה היתה פנ־אם אבוקה שנדלקה ופיצוץ חזק של הטנק הסורי. הכול שלי שהקרב הזה לא נגמר. רק שני פגזים, נדלק טנק סורי, ויותר לא היה שם כלום. היו יריות נוס־פות מצפון ומדרום, אבל הכוח שלי שתק. אחר כך התברר לי, שהטנק לידנו נפגע והיה צורך בפינוי פצוע. הגיע זחל"ם פינוי והעבירו לשם את מפקד הטנק ה־הוא. הצטרפתי אליהם. הזחל"ם לקח או־תנו לכיוון אל על, כל הדרך רצו את־רינו פגזים. אנחנו נוסעים והפגזים את־רינו, אנחנו מגבירים מהירות — והפגזים אחרינו..."

„...איך שהזמן רץ, איך שהזמן רץ", אומרת אמו של הטייס כשה־משפחה מסובה לארוחת הערב ב־מוצאי החג, באווירה של האפלה ו־מתיחות. האם מזכירה לאב ומספרת לארוסה כיצד „רק אתמול", בששת הימים, היה הבן תלמיד תיכון ויושב עם המשפחה במקלט. גם אז לא פסק לדבר על רצונו להיות טייס ו־להלחם בשורות החיל. „ועכשיו, ל־בטח הוא משתולל שם בשחקים, או שאולי שולחים קודם את הוותיקים יותר". לפתע היא נזכרת: „ומה יהיה עם החתונה?" „יהיה טוב, הכל יסתדר", מרגיעה הנערה. „לא נורא שכבר שלחנו את ההזמנות. אפשר ל־דחות את החתונה. כולם יבינו". ה־מחשבות מתרוצצות במוחות אך הכל פתאום נוטל כל חשיבות. התור ל־מספרה. זר הפרחים שעדיין לא הוז־מן — את מי זה מעניין? העיקר לראותו בריא ושלם, לשמוע ממנו.

„...הגענו לאחר נסיעה ממושכת לאזור אל־על, לנקודה הצבאית שהיתה שם. אנשי העזרה הראשונה אפילו לא התפלאו על הפציעה שלי ומיהרו לטפל במפקד ה־טנק הפצוע. משם נשלחנו באמבולנס ל־צפת. בדרך התקלקלה התאורה של ה־אמבולנס ונסענו בחשיכה גמורה. בצפת, אחזו אותי הכוחות שלנו ולא הניחו לי עד שסיפרתי להם את כל הסיפור. כמוב־נינה את מפקד הטנק לבית חולים בעד־רך, ואני המשכתי והגעתי סוף סוף חזרה לטייסת. קצת באיחור. אבל חזרתי...

„כשהייתי שם חזרה עם החבורה הוד ועלו בזכרוני השניות לפני נטישת ה־מטוס, שבהן קיללתי בערבית ואמרתי מה ה י א תגיד, מה ה י א תעשה, מה יהיה עם החתונה? הכל עבר בהשוטה ב־שנייה שלפני הנטישה.

„כשנפגעתי היתה לי הרגשה של חוסר אונים. הכדורים נורים מלמטה ושורקים לידך. לשמחתי נהתיים הכל בכי טוב ו־לא נותר לי אלא „לבשר למשפחה על ההויה ולהתכונן לחתונה..."

...הטייס וארוסתו נפגשו רק למחרת. היא ראתה אותו כשרגלו חבושה. התחלה היתה הטומה, אבל עד מהרה הבינה שרגלו שלמה ושום דבר חמור לא אירע. הוא שיתף את סיפור הנטישה ולא שכח לציין את „זכות הראשונים" שהיתה לו — טייס ראשון שהופל במלחמה בטיל קרקע־אוויר. את הוריו לא רצה ל־הדאיג ו„צינזר" חלקים רבים מהד סיפור. האבא גם לא רצתה לשמוע פרטים רבים מדי. „תודה לאל, תו־דה לאל שאתה כאן", אמרה. בלהט השמחה לא שכחו את זו שנועדה ל־הערך במשפחה. הנסיבות חייבו שי־נויים. מבסיס חיל האוויר הועתקה החופה לבית כנסת בצפון הארץ. מוד־יעים למשפחה על השינוי ומבקשים את סליחתם של 500 המוזמנים של „כרם המלחמה".

כיאה לטייס, עושים בשבילו טקס קצר, בקצב הסילון. „מזל טוב! מזל טוב!" קראו הכל כשהטייס הצעיר, שרגלו האחת חבושה, לא נכשל ב־משימת הקרקע של שבירת הכוס.

„...את ירח הדבש נערוך לאחר זמן, העיקר שהכל הסתיים בכי טוב", אומרת אשת הטייס, יוצאת חיל האוויר, וכיום שרטטת. „ברור שחששתי לו, אבל המזל שלי היה גמור. שמרתי אותו בתוכי כדי לא להדאיג את אמו. כאשר הכל עבר והוא חזר בשלום מהנטישה שאלה אותי איך יכולתי להיות כל כך שקטה ורגועה, אבל היא לא ידעה את האמת... החשש הזה קיים כל הזמן, גם בימים רגילים. זה מקצוע בלתי־רגיל, הטומן בתוכו סכ־נה. אבל זה דבר שלומדים לחיות איתו".

טיס זה בדם

„תשמע, אני כתי על הטיס. שנה אחת של טיסה מביאה לי אחריה 23 שנות של שלווה. זה נכון שהחשש קיים תמיד, אבל הבטחון שרוכשים עוזר ללא ספק. טיס זה בדם. מרגע שתפסתי את עצמי שאני מבין משהו, וזה כבר היה בבית הספר היסודי, חלמתי להיות טייס. אינני יודע למה. מעולם לא הלכתי לגדנ"ע אויר ולא קראתי במאוני חיל האוויר, אבל חלמתי להיות טייס. והגעתי!

„ותדע לך, שאי אפשר להיות מחוסן מפגיעה, תמיד יכולה לבוא הפתעה מ־כיון בלתי־צפוי. מה שברור הוא שה־פגיעה השניה הרבה יותר קלה. ואני אומר לך את זה מהניסיון".

...ימים אחדים לאחר שנישא והחל־ים מהפציעה ברגלו חזר הטייס ל־טייסת והמשיך ליטול חלק פעיל ב־מלחמה. זה היה לאחר שהחזית ה־צפונית הוכמה. עיקר הפעילות הופ־נתה לחזית המצרית. הוא הפציץ ב־הצלחה מטרות באזור התעלה עד שלפתע, באחת הגיחות, „צד" מטוסו טיל קרקע אויר...

אך הפעם הצליח לנחות בשלום.

„על הגב הזה אף אחד במשפחה שלי עוד לא יודע. גו, באמת, גם החתונה וגם שני טילים תוך שבועיים — זה קצת יותר מדי ב ש ב י ל ם."

„טרמפ" שכזה

מאת עפרה אליגון

ליד התחנה המטאורולו־גית נעצרים וכבר הם בפנים. חאקי מדברי מ־כף רגל ועד ראש וגם הראש, איש איש עם נשקו ה־אישי, הפק"ל שהיה בית במשך כמה שבועות, ושהפך לחלק מן הגוף, הנעלים שגם ישנו בהן, אבק־מדבר שלא רוחץ. נכנסים ארבעה והמכונית כורעת תח־תיה כאילו פלש לתוכה גדוד.

„לירושלים?"
„בטח".
„מניין אתם באים?"
„מאפריקה".
„צנחנים, שריון?"
„מה זה חשוב. חיילים".
„מאיזה מחנה, כלומר — איפה אתם יושבים?"

אין תגובה. זה שיושב לידי, שלבוש הוא בחולצה „ציוויליזי" וסוודר תכלת ומכנסי חאקי — מצביע על כתובת „עתונות" המתנוססת על השימשה הקד־מית: „אנחנו לא נגראלים. לא מדברים עם עיתונאים".

החשיכה יורדת חיש. ערב שבת. קריר. מצלים את השמשות. החום ו„ריח הגוף" במכונית הקטנה. הבחורים נרדמים והדרך ארוכה לפנינו. החשש שאצטרף לחבורת הנרדמים דוחף להדליק את הרדיו. החשש להעיר אותם — מצווה להמשיך כמקודם.

„אעיר את השכן" — אני מחליטה. הוא נראה המבוגר מכולם. הוא גם נראה הפחות עייף מכולם. רווק, ובלי נשק. אולי בכלל „ציוויליי" שהסתנן. ואני — לא ציווילית? למה הרשעות הזו, הא? אבל היה זה ה ו א שקטע את דברי בהצביעו על השלט...

„לאן אתה צריך?" — אומרת, סתם, בשביל לשוחח על משהו.
„לירושלים, כמובן".
„לאן בדיוק, אני מביאה עד הבית" — אני אומרת בהיזכרי כיצד חוזר הבן שלי עייף ורצוץ ואומר: „יותר קל להגיע מן התעלה מאשר להשיג טרמפ בעיר ה־זאת..."
„לא צריך. לא צריך" — ושוב שתיקה. ושוב צונח הראש ונכפף אל החזה.
„קשור את עצמך, בבקשה. הנה כאן החגורה".
„לא צריך. זה בסדר".
„זה לא בסדר: אתה נרדם ואם אעצור עוד תיפצע. הנה — כאן החגורה".
הוא מנסה להיקשר. לא עולה בידו. „לא יכול" הוא אומר.
„תנסה, אז תוכל. תנסה ברצינות, הנה כך".
„היתות. סליחה. זה כואב".
„אוי, כמה אתה מפונק, זה לא כואב בכלל".

השכן שלי מנסה. נדמה לי שאני שו־מעת אנקה. אולי נדמה לי. הציווילי הזה מוציא אותי מכלי.

„אני לא יכול — הוא מגמגם — מפני שאני בא מבית החולים..."
„מה עשית בבית החולים?"
„מה עושים? נפצעתי..."
„אז אתה חוזר בטרמפים הביתה? זאת שערוריה."
„לא שערוריה בכלל. אני כבר בסדר גמור."
„למה לא באו לקחת אותך מהבית?"
„קודם כל אין מכונית. שנית — לא ידעו שאני יוצא. ברגע האחרון אמרו לי שאני יכול לנסוע. לו היו מסדרים לי מכונית היה לוקח עוד שעתיים. ככה, יצאתי לכביש וצ'יק צ'אק אני בבית".
„איפה נפצעת?"
„בתעלה".
„לא, אני מתכוונת איפה נפצעת ב־גוף".
„בגב. בשביל זה לא יכולתי להיקשר. אבל זה בסדר. באמת".
„אז איפה אתה גר, הא?"
„מוכרח להגיד — טוב. ברמת־אשכול".

„מקרה רווק"

„ואני, בבית זית".
„נביא אותך, מה?"
„בכלל לא מגיע לי. אני כבר יוצא בפעם השניה..."
„אבל לבית־זית לא תמצא תחבורה. נביא אותך עד הבית..."
„ומי יוצא בפעם הראשונה?"
„אני", מודיע קול מאחור.
„כמה זמן לא היית בבית?"
„שבעה שבועות".
„איך זה יכול להיות?"
„הייתי במילואים. ברמה. גמרנו שם את המלחמה והעבירו אותנו למטה..."
„אבל כולם כבר היו באיזה שהוא חופש. למה נתת שיסדרו אותך?"
„לא סידרו אותי. אצלנו זה לפי ה־ילדים. קודם הלכו לחופש אלה שיש להם ארבעה ילדים. אחר כך אלה שיש להם שלושה. אחר כך אלה שיש להם שניים. ובסוף אלה שיש להם ילד אחד. והרוב יש להם ילד אחד. אז עשינו הג־רלה ויצאתי בין האחרונים".
„והרביעי, אז מה עושה רווק?"
„שיודע לו. רוצה ליהנות מן החיים, אז צריך לסבול. אבל היה לנו מקרה־רווק, תשמעי. קיבל מכתב מן החברה שלו, ככה ככה. לא ברור. הרגיש משהו. כתב לו מישהו אחר מן השכונה שהחברה שלו עושה לו קרניים. שהתלבש עליה איזה ג'ובניק מן הקריה. הבחור תפס קריזה. אז כששמענו ככה, נתנו לו לרדת עם הראשונים. אחרי של ארבעה ילדים יותר לו, בחיי..."
„שמע — איך בחור עם קול בריא כשלך יש לו רק ילד אחד?"
„לא ראית אותי. תושף? אבל תביטי עלי. אני צעיר. בן עשרים ושתיים. לא הספקתי..."
„ואיפה אתה גר?"
„בבקשה. אבל לא צריך להביא אותי. בחיי שלא צריך. כל הלילה תטיילי ככה..."
„שמעי ממני. ביהודית זה צ'יק צ'ק מן הכביש. חמש דקות ואני בבית. מותר לטובה בקעה..."
„רק רציתי להגיד לך שבחינם ויתרתם לרווק, זה הבחורה שלו בטח עשתה לכם קונץ. מה עליו — הרצתה להביא אותו יבוי הנק ובוי קרוק". אצלנו קרה בדיוק המטל הזה וכבר הם מחותנים. תרגילי אלף אלף".

מי קודם למי?

השלישי גר במושבה הגרמנית. אבל — לא צריך להביאו. באמת באמת לא צריך להביאו, כי הוא לא הולך הביתה...
„למי, לחברה?.."
חס וחלילה. אשה אחת ואלוהים אחד. אבל יש לו דילמה. לא יודע לאן ללכת קודם לאשה או לאמא.
„כמה זמן אתה נשוי?"
„חצי שנה".
„ואתה אוהב את אשתך?"
„בטח אוהב".
„אז לך לאשה קודם. והיא לא תכלה לך לעולם".
„אבל אני גם אוהב את אמא..."
„אבל אמא תסלח. תבין ותסלח".
„אבל מאשה אפשר להתגרש. היום שלך — מחר נגמר. ומאמא לא. ועוד דבר. אני הבן שלה הרבה יותר זמן מאשר הבעל של אשתי. ועוד דבר אגיד לך — כשהייתי בקרב, ברגעים הכי קשים לא צועקים אורנה, אורנה. צועקים „אמא"! כולם צעקו אמא. ואני יוצא הביתה בפעם הראשונה, והביתה — זה איפה שאמא".

טקסי־ספציאל

משהגענו למחלף, ביקש החייל מבית־זית לעצור. לא, באמת לא צריך להביאו הביתה. יגיע בלי בעיות. מכונית ראשו־נה תעבור ותיקח אותו — ואפילו אז יילך ברגל — הרגיע. ואכן — אך ירד התחיל מטפס ועולה במעלה הכביש, הגיעה מכונית. עקפה אותנו, ובשל כך גם הואטה מהירותה, אולם חלפה על פני החייל בלי לעצור. החייל והפק"ל, עלי־טיסר במעלה ההר, והיש גבלעו בתוך החשיכה.

„טקסי אף פעם לא יתן טרמפ".
„מה את רוצה, זו הפרנסה שלו..."
„בכל זאת".
„בכל זאת, מה?"
„טבע האדם וזו משוגה, — התלמוד החוזר מבית החולים. — כשקיבלתי את צו הגיוס, לקחתי טקסי ספציאל. רצתי כמו משוגע. הייתי אז ציוויליי, אז־תם מתאים לקחת טקסי ספציאל".
„בטח עכשיו זה לא מתאים — הוא אחריו אחד מן המושב האחורי. — זה לא מתאים לחייל שחוזר מן החזית, להיות פתאום לא כמו כולם ולקחת טקסי. אפילו שיש כסף בכיס.. צריך להיות כמו כולם..."

„עלה הזית"

רק המצנע, שהיה הראשון לרדת, הס־כים שנביאו אל ביתו.

„באמת שזה היה מיותר. מיותר בהח־לט — זה „בתהלוכי" הזה היה שווה מליון. היה יפה כאלף אלפי תודות.

עמד וכיוון את „הנטיבגי" שלו — ראינו, שהוא מאוד מעוניין שנישלם, שלא נראה מה קשתה עליו ההליכה צו הדר המדרגות.

כיוון שהגענו למרכז העיר נגלו ה־בחורים את עצמם ואת ציודם ואת נשקם האישי, עמסו על עצמם וצעדו איש איש לביתו. ואחד מהם נשא ביחד עם משקו הקרב זר פרחים עטוף בניירי. פרחים שקנה ליד התחנה המטאורולוגית — „הטרמיבגאלי" שאליו מגיעים החיילים מן החזית, חאקי מדברי מכף רגל ועד ראש וגם הראש, הפק"ל שהיה ביתו־מעט, הנעלים שגם ישנו בהן וכמה קילו־גראמים טובים של אבק־מדבר שלא רוחץ, עוזר על כתף וזר פרחים בידו. כמו עלה הזית במקורה של יונה. אחרי המבול...

„המת החי" עשה זאת שוב

מאת יעקב ארז

לפני יומיים עזב את ה־מחלקה. נפרד לשלום מחבריו לחדר ומרופאי בית־החולים רמב"ם ב־חיפה. הודה להם בלחיצת יד איתנה ויצא לבית ההחלמה. ה־שבת יהיה, סוף סוף, בבית, ישב לצד בני משפחתו ושלושת ילדיו.

סגן אילן אשל שב הביתה לביקור של שבת אבל הוא אינו עוזב „רגיל". מכנים אותו „המת החי" של שער ה־גולן.

סיפורו של אילן אשל מתחיל ב„פעולת הסבחה" בסתיו 1955.

„הייתי אז סמל בסיירת „גולני". תפ־קידנו היה להוות חסימה בעומק לכוחות מצריים. לא נלחמנו. צפינו בלחימת ה־צנחנים ואנשי „גולני" על המוצב המצרי. כששבנו לבסיס התהפך הקומנדקר שבו נסענו ואחד מלוחמי הסיירת דוד בוגר־ביץ' מבית השיטה, נהרג.

„דוד פונה לבית־החולים בבאר שבע. אני לא נפגעתי והורתי ליחידה. פתק הזיהוי היחיד שנמצא בבגדי החלל היה פתק הסיגריות שלי שקבלנו לשק"ם ועליו רשום שמי. איני מעשן, ומסרתי את פת־קי הסיגריות לחברים. הרופא שכתב את תעודת הפטירה הסתמך על הפתק הזה וקבע שאני נהרגתי בתאונה.

ל„בית־השיטה לא הודיעו דבר. אבל לשער־הגולן מסרו באמצעות קצין העיר של טבריה כי אני — אילן אשל — נהרגתי. הודעה אחרת נמסרה הביתה באמצעות איש מילואים מן הקיבוץ, שראה את שמי ברשימת החללים.

„כעבור שש שעות נפגשתי עם אותו איש מילואים. זה כבר היה בבסיס, הוא הופתע לראות אותי חי ואמר לי: „ה־דעתי שאתה מת?"

ה„מת" מרים כוסית...

מפקד החטיבה, ששמע על העניין, אי־שר לי מייד חופשה. נסעתי בטרמפים מסביבות באר שבע לשער הגולן ונתקע־תי בליל שבת בשעות המאוחרות בכנרת, יום וחצי אחרי שהודיעו בבית שאיננו. ואז, כשעמדתי והמתנתי לטרמפ, נתקבלה אצל קצין העיר בטבריה הודעה שאני חי והוא יצא לבשר למשק את הבשורה.

„ליד הכביש הבחנתי במונית. עצרתי אותה, נכנסתי פנימה ובתוכה איתרתי שני דודים שלי שיצאו מחיפה לביתי אחרי ש־קיבלו את ההודעה המרה. מאחר שהייתי מזוקן לא הכירו אותי תחילה, ורק אחרי שהתחלתי לדבר הבינו שזה אני. אחר שהם כמעט התעלפו, עצרנו את המונית, נכנסנו לבית־קפה, פתחנו בקבוק משקה והרמנו כוסית".

באותה הלילה הגיע אילן לקיבוץ, כולם כבר המתינו לו בשער המשק, ובראשם חברתו ורדה שלהבקי, בתו של המשורר, שהיום היא רעייתו. השמחה היתה גדולה. המעשה הראשון של חברי המשק היה סתימת הקבר שכרו בבית העלמין. מי־שהו אמר אז, שהדבר הוא סגולה לאריכות ימים. אילן לא האמין.

חלפו חודשים אחדים. כמבצע־מישנה נטל אילן חלק בהסתערות של „גולני" על מוצבי רפיח, ואחרי הכיבוש המשיכו ב־טיהור.

„נתקענו באזור מחנות הצבא של רפיח. מולנו הגיחה שיירה מצרית. הסתערנו עליה ואז יצאו ממנה שני חיילים מצרים והניפו ידיים. נצבנו למולם. חשבתי ש־מישהו מסתתר מאחורי השיירות. אי־גפתי אותה וכשהגעתי לאחור גיליתי אר־בעה מצרים ניצבים עם תת־מקלע כדי לקצור אותנו.

„לחצתי על ההדק, אך ה„עוזי" לא פעל. החול שהיה במחסניות מנע את הירי. ה־חייל המצרי שניצב מולי בהרחק מטרים אחדים ירה את כל המחסנית לעברי. בנס לא נפגעתי. כדור אחד פגע בקובע ה־פלדה ונעצר, כדור שני קרע את החולצה בבית השחי, שני כדורים קרעו את המכ־נסיים ברגליים ורק כדור אחד שיפשף קלות את יד ימין.

סגולה לאריכות ימים

„הוא סיים לירות ואז יריתי אני וחי־סלתי את כולם. אמרתי: „אולי זו הסגו־לה לאריכות ימים".

במלחמת ששת הימים השתתף אילן כ־סגן מפקד־פלוגה בסיור גיצן — „הקר־בות שם לא היו רציניים ואין לי שום חוויה מיוחדת משם".

אחר־כך עבר השתלמויות נוספות והת־מנה מפקד פלוגת סיור.

במוצאי יום הכיפורים 1973 נקרא ל־שירות. שבוע ימים לפני כן [illegible] בשל דלקת במעי העיוור אבל לא נשאר בבית. „הרופא הורה לי לשכב שבועיים אחרי הניתוח, אבל משהגיעה הקריאה יצאתי לבסיס. חשבתי שאארגן את הכוח ואחר־כך אנוח".

אבל ההתפתחויות היו שונות. ביום ראי־שון בבוקר קיבל אילן הוראה לנוע עם יחידתו שמנתה ארבעה טנקים בלבד ו־מספר זחלמים לאזור חושניה לתגבר את כוח הטנקים שניסה לבלום שם את ה־מתקפה הסורית. המצב בשטח היה קשה. מפקד יחידת השריון שבאזור נפצע, ואחד המפקדים איש יגור, נטל את הפיקוד.

כשהגיע אליו אילן עם כוחו נתקבל שדר שצפויה התקפה מסיבית של שריון סורי. הכוח שהיה בפיקודו של אילן נשלח קדימה כדי לחסום את ציר הגישה בין חושניה ליהודיה. הוא נע בשטח קשה ומשצפה אל ציר הכביש הבחין בטווח של כ־2,000 מטרים בגדוד טנקים סורי הנע ממזרח למערב. ארבעת הטנקים שהיו בפיקודו של אילן תפסו עמדות אש והחלו לצלוף מרחוק בטנקים הסורים.

„במשך כארבע שעות הולקנו 22 טנ־קים סורים. לא עמדנו אפילו רגע אחד במקום. תוך כדי ירי החלפנו עמדות וצלפנו בהם. הטנק שהייתי עליו נפגע קלות ומערכת הקשר יצאה מכלל שי־מוש. עברתי לטנק אחר. בינתיים קלטתי שדר כי כוח סורי נוסף נע לכיווננו מ־דרום לציר הזה. שלחתי טנק אחד לתצ־פית אך הוא נתקע בשטח מת ודיווח שאיננו רואה דבר.

30 טנקים פתחו פאש...

„סמוך לשעה שתיים הצלחנו לבלום את הגדוד הסורי שנע בציר הכביש, נותרו שם שישה טנקים בלבד שלא נפגעו, אך צוותיהם נטשו אותם והחלו נסים. הב־חנו בעשאוות המגיעה למקום וכפעות את הצוותים. החלטתי לנוע בעצמי ל־כיוון דרום, לאיזור ציר הנפט, כדי לר־אות מה קורה בשטח.

„כשעליתי עם הטנק על אחת התלוליות הבחנתי פתאום מולי בשלושים טנקים סוריים הנעים בשורה חזיתית לקראתי. הם הבחינו בי. עצרו במקום ופתחו כולם יחד במטח של אש כטווח כ־700 מטר. הטנק שלי נפגע מן המטח הראשון ב־4 פגיעות, החל להידלק, ואני נפגעתי ברג־ליים וביד ימין, בכוויות בגב ובפנים. הת־עוררתי לאחר שניות אחדות.

„פקדתי על הצוות לנטוש את הטנק, לא היתה תגובה. הצלחתי להתהפך פני־מה והבחנתי שכל אנשי הצוות נהרגו. בשארית כוחותי טיפסתי החוצה מן הצריח ונפלתי מן הטנק. מן הנפילה הזו שברתי את ידי. הצלחתי לזחול 15 מטרים. כע־בור דקות אחדות איבדתי את הכרתי ונשארתי מוטל בשטח ליד אחד הסלעים".

את ההמשך שמע אילן בבית־החולים בחיפה, מחבריו שבאו לבקרו אחר שהתאושש מן הפציעה. התברר, ש־אחד הטנקים שלו, זה שניצב בשטח המת ולא הבחין בכוח הסורי, נסוג אך ראה כיצד נפגע הטנק של אילן. שני הטנקים הנותרים המשיכו לנהל קרב אש כמחצית השעה.

אחרי שאף הם נפגעו ואיבדו את כושר התנועה פינה אחד ממפקדי הצוותים את אנשי הצוות בתנועה רגלית. אילן נותר ליד הסלע מחוסר הכרה.

בשלב זה נמצאו הסורים מתגרשים משירדה חשיכה החל הכוח הסורי לנוע לעבר האיזור, חמישה קילומטרים מערבה, ואחד הטנקים הסורים חלף בהרחק כ־3 מטרים מן הקצין הישראלי השרוע ב־שטח. בדיווח שנתקבל בגדוד רשמו כי אילן ואנשי צוותו נספו.

למחרת היום, כשהתארגן כח הטנקים הישראלי והחל לנוע מזרחה, פקד סגן מפקד הגדוד לבדוק את הטנק של אילן שנשרף בשטח, מאחר שאיש לא ראה את אשר אירע לאנשיו. אחד ממפקדי הפלו־גות, איש יגור, נע לעבר הטנק של אילן. בדרך התקדמותו פגע והשמיד ששה־עשר טנקים סורים.

כשהגיע לטנק השרוף הבחין באילן השרוע מחוסר הכרה. הוא נטל אותו ושב לאחור, לנקודת איסוף הפצועים. כעבור שעתיים החלו הרופאים לטפל באילן אשל — 20 שעות אחר שנפגע ונותר בשטח מחוסר הכרה.

לחץ־הדם שלו היה אז 30. לדברי ה־רופאים היה כשעה־שעתיים לפני המוות. למקום הוזעק מסוק והוא פונה לבית ה־חולים רמב"ם.

ארבעה ימים שכב כשהכרתו חלקית. הרופאים חששו לחייו, אך הוא החל להתאושש ולחלים במהירות. חמישה שבועות אחר שאושפז בבית החולים יצא אילן לבית ההחלמה.

„שוב חשבו שנהרגתי, אבל שוב הצ־לחתי להפתיע את כולם".

„זו באמת היתה סגולה לאריכות ימים", אומרת אשתו ורדה, אם שלושת ילדיו.

אגף התכנון במטכ"ל

(סוף מעמוד 19)

שר, אם רוצים, לראות כ„שכר לימוד", ה־השקפה האחרונה היתה לעומת זאת, שכר שהמטכ"ל, שאיבד את יסודו המקצועי, שי־לב לפוליטיקאים שלא היסס לכפות על ה־צבא השקפה שאין לה כל ביסוס מקצועי.

הקמתו של אגף תיכנון במטכ"ל כשהיא לעצמה אינה מהווה ערובה נגד עיוות כזה של המחשבה הצבאית בעתיד. אולם היא יכולה להקהות על עיוות כזה בעתיד, משום שכנגד מאבק תכנוני המראה בעליל כי הפיסה מבצעית מסויימת היא מוטעית, קשה יותר להתבודד בטענות מדיניות. אילו היתה הממשלה צריכה להחליט על הקמת קו בר־לב עצה שהמטכ"ל היה מראה בעליל כי זוהי השקפה עקרה שבתמורתה מקבלת ישראל מיניכים בתמורה בטחונית, ושהסי־כויים כי כל התפישה תעמוד במבחן הם אפסיים, ספק אם אפילו שר בטחון בעל יוקרה עצומה יכול היה להעביר החלטה המאשרת השקפה כזו. במלים אחרות, כושרו של המטכ"ל לתכנן ולבחון תפישות מבצעיות הוא לא נכס של שר הבטחון, או של ה־רמטכ"ל, אלא נכס לאומי, שבלעדיו מתכנות המדינה בהרפתקאות מדיניות המוצגות כ־תכניות מבצעיות שתוצאותיהן הרות אסון לאומי.

*

אני סבור כי אילו היה התכנון של המטכ"ל נעשה בכנות מקצועית, וביושר כי אז לא היה כל צורך במלחמה זו על מנת לגלות את באב אלמנדב, למשל, ולא היה קורה כי באמצע מלחמה תחסר תחמושת במידה כזו ששר הבטחון יהיה חייב להודיע על כך לכנסת, או סוגי נשק שהיו ידועים למטכ"ל, אך כנראה לא היו ידועים לטייסות. לפיכך יש לברך על הקמת האגף החדש ל־תכנון, ויש לאחל לו כי יתנו לו לפעול מתוך דבקות בעקרונות של תכנון כן, מעמיק ו־מקיף.

בינתיים יש להבין כי במסגרת לימוד המסקנות מן המלחמה, אין כבעט הפישה שהורגלנו לכנותה „בטחונית" שאינה טעונה בחינה מחודשת. עד אז יש לקבוע כי שום מעשה שנעשה בתקופה של תפישה „בטחו־נית" כביכול, לא יעשה לפני שתתקיים ה־בדיקה. למשל, אותה החלטה שקראנו עליה בעתונות לאחרונה, כי ועדת שרים כלשהי החליטה כי יש להכפיל את האוכלוסיה היהודית ברמת הגולן, בהתבסס על לקח מלחמת יום הכיפורים, על מה היא מתבססת? מסתבר שיש ועדת שרים שלגביהם אין כל צורך אפילו באתנחתה קלה על מנת ללמוד מה היו לקחי המלחמה. כל מה שהם ידעו בעבר, אותם שרים, שריר וקיים לגביהם גם כיום. הדבר דומה לאותה התנהגות המוכרת בטבע, שעה שלחיות מסוג מסוים נכרת ראשן מעליהן, ואברי גופן מוסיפים לעשות תנועות לא רצוניות, כתגובה מותנית, שאינן זקוקות כלל לראש שיכוונן. האם הבריחה היישובים מן הגולן ומשרם אל־שייח' ומאבו רודיס בעת המלחמה מלמדת כי חסרו יותר יישובים כאלה, או שהלקח הוא כי היה זה מיותר לחלוטין להקימם שם בטרם בא השלום? מה היה קורה אילו היו יותר יישובים בגולן עת פרצה המלחמה? יש לה־ניח כי הפינוי היה כרוך בקשיים רבים יותר. האם מה שמנע מאתנו להגן יותר טוב על רמת הגולן היה העדרה של ההגנה המרח־בית?

על סוגיה זו, דרך אגב, לא קבלנו הסבר מחיים בר־לב, או ממישהו אחר האחראי ל־תכנון ההגנה שהתמוטטה ברמת הגולן. או־לם האם באמת רשאית ועדת שרים כל שהיא לפסוק כבר עתה כי ידוע לה מה היה חסר שם ולהחליט על יסוד זה כי יש לגשת מיד למעשי של הכפלת ההתיישבות בגולן?

אולי מוטב כי גם שאלה זו, כלומר איך ראוי להגן בעתיד על רמת הגולן ומה צריך להיות חלקם של בתי תינוקות, רפתות ולולים במערכת זו של הגנת רמת הגולן, תמתין לבחינה מחודשת של אגף התכנון שהוקם סוף סוף, באיחור רב, אך בשעה טובה, במטכ"ל?

מתתיהו פלד

חי-הפלישה בין
בונקר של רמת-

הרן דולב

תקוותי־הפלישה בין מנחה למעריב בבונקר של רמת־מגשימים בגולן

מאת אהרן דולב
צילם: אסף קוטין

ה מלחמה נגמרה מזמן, הקו הסגול, העובר לא הרחק מכאן, ידע ימים ולילות של דם ואש. עתה נח שקו על ערימות של פלדה שחורה מנותצת. אך, במושב הדתי, רמת־מגשימים, שממנו הודפו הפולשים הסורים עוד בימי המערכה הראשונים, עדיין נמשכים חיי רוח והדר כאחד, בתוך כרס תבטון מרחבה של „בונקר המלחמה", הלא הוא המקלט המרכזי, רחב הידיים.

בין קירותיו העבים הבוי ומרווח קשר נערות מנהלות במשמרות את קשר הגיזרה ההתיישבותית, שנכנסו לחרש להילוך נמרץ, דרך רשת־האלחוט ומערכת מכשירי הקשר.

את „הטוף" של הווה־כל באולם התת־קרקעי, נותן ארון־הקודש מכוסה פרוכת. ספרייה תורנית, על מדפי

מנחם אורבך מרכז־פלחת ברמת־מגשימים, עם תנוק תנוקת: „תקלה אמת נכונה למושב לפה, שהספקנו לפנות את הנשים והילדים, כי אין לנו טלפון קווי, והתודעה נתאחרה".

[ש]לה, צמודה אל הקירות האפורים. מעבר לדלת הפלדה, בקיר שמאל — מחסן האספקה, ובו פורקים נערים חובשי־כיפות קרטונים של ביצים, לחם תורני ושאר פרודוקטים.

סביב שולחן ארכני, בין המחסן לארון־הקודש מסובים מאיים (האחראים לבטחון) והרכזי־משק, נציגי ישובי רמת־הגולן, לישיבת „תחקירים, סיכומים ולקחים", בצוותא עם „קומפלקס" של דגים מסמכים, נביאי כל הרשויות הנוגעות למחולי הגבר, ללקוי המלחמה ולמסקנות ההתיישבותיות המופנות עתה אל העתיד.

הפנים רדוכות, הקולות נחושים והדברים הקשים המוטחים בחללו של הבונקר המבצר — מלמדים, כי כל המסובבים המיטיבים: רק סימול [...] ורב־מעוף בתשלובת הנושאים הבוערים של התגוללה ובטחון, עשוי לבשר עידן־חדש של עוצמה לרמת־הגולן, של מפנה התיישבותי חזק ומבוצר, כחלק בלתי־נפרד ממערכת הגנה מרחבית.

אוכלוסייתו באוחזות הדלילה של הגבול הספר הסורי, לכדה את לקחיה המרים של מלחמת יום־הכיפורים והיכמה אותם בתולשה תקיפה: „המצב, שחייב נטישת הישובים — לא ישנה עד בעתיד".

■ תכנית להכפלת אוכלוסיית הגולן

הלחץ „מלמטה" נכנס מיד להילוך גבוה: בעוד ועדה נבחרת מטעם ישובי רמת־הגולן, התייצבה לפני ועדת השרים לענייני התנחלות בסטטוס ותבעה הגדלת האוכלוסייה, חיזוק הישובים ושילובם הארגוני בפעולת ההגנה המרחבית — הגישה המחלקה להתיישבות (הסוכנות) תכנית לאיכלוס נרחבת לרמת־הגולן: 1. הכפלת האוכלוסייה בכאלף שלוש חודשים בוגרים (ועוד כ־500 ילדים) כלום, ל־3700 תושבים (בוגרים וילדים) בתוך שמונה־עשר החודשים הקרובים. 2. תקציבים בסך יותר מרבע מיליארד לירות למימון הרחבת מסגרות המשק, הארגון, החברה ואמצעי הייצור החקלאי והתעשייתי בשרשרת הישובים הקיימים והקמת 5 ישובים חדשים לרבות מרכז עירוני אחד :

„מה שקרה ברמת־הגולן, משקף יפה שש שנות שאננות בלתי־נסלחת שעברו על הארץ בכללותה", אומר יהודה הראל, מזכיר קיבוץ מרום־הגולן, הותיק, המבוסס ורב־המתיישבים מכל ישובי הרמה. יהודה נבנה, עם התחולה, עם ראשי „הצעקנים", נאבק ותבע כל השנים הגדלת ישובי הרמה וביסוסם: „מה שקרה, זה שהכוונה השאירה אלף מתיישבים להחזיק את הרמה הזאת, וזה לא הלך".

„איזור ההתיישבות הזה, כמות שהוא כיום, פשוט אינו מוכן לעמוד בזה. צריך להבין, שזה עוד לא נגמר. הסורים עוד לא ויתרו על רמת־הגולן. האינני יודע אם הישובים שלנו, ב־

יהודה הראל מזכיר מרום־גולן: „אין מקימים ישובים כדי לפנותם, כל אימת שהאויב מעשה תוקפני".

מצבם הנוכחי, הכלו לעמוד בלחץ פעם נוספת. מה שקרה עלול לחזור ולקרות. אין מקימים ישובים כדי לפנותם ולשלח את המתיישבים כל אימת שהאויב מחליט להיות תוקפני. ■

פינוי ישוב — הרסני למשק ולמוראל

„מי שחשב שזו אפשרי, נוכח לדעת שטעה. פינוי ישוב הוא ענין הרסני, למשק, לחברה, למוראל. אפשר לעבור אותו פעם, או פעמיים, ולהתגבר. כרגע המצב הוא, שאם עוד פעם יתחילו לירות בתעלה, והגורמים הבטחוניים יעריכו שגם כאן צפוייה אש, אז סביר ששוב יפנו את אוכלוסיית הרמה. מפני שאנחנו איזור התיישבותי חלש.

„מרום־גולן נחשב לישוב החזק ביותר ברמת־הגולן וגם אנחנו עדיין איננו מספיק חזקים כדי לעמוד בהבאי לחץ מלחמתי. לכן, אנו חוזרים ואומרים, כמו שמענו כל השנים — — הפעם לאחר מעשה: מדינת ישראל צריכה להחליט. אם יש לה ענין להחזיק ברמת־הגולן, עליה לחזק את ישובי הרמה. עמקי הירדן ובית־שאן מעולם לא פונו. הם החזיקו מעמד בכל התנאים, מן הסיבה האחת — שהיו חזקים. זו כל התורה.

„מיד אחרי המלחמה העלינו את הנושא הזה בפני כל הגורמים, ונראה כי שכנו אותם, ששוב אין להסתפק בהתגוננות אזרחית והתקפלותית בכללותה המשונה. והפקעות באוכלוסייה דלילה, במקלט, בסידורי שמירה מפני מסתננים ובנשק בהתאם — הביאה לידי הכרח הפינוי. הישובים הוותאמו למלחמת 1948 ולא למלחמת 1973. וזה נגע בכל המערך.

„אתן לך דוגמה: התגיון החדש אומר שכוח אדם קרבי צעיר, שביתו נמצא בקו החזית, לא יעזוב לקום ולעזוב כדי לרוץ אחר היחידות הקרביות שלו, אלא יוכל לאייש מוצבים חזקים, שיוקמו באיזורי המשקים. צריך לשלב אותם במערך ההגנתי של חזית הבית.

„לקחי המלחמה האחרונה — מרים. יתכן שתצמח מהם מציאות חדשה".

במרום־גולן, 85 ילדים, מהם כ־60 נולדו בקוניטרה, בה שכנה עד אשתקד נקודת־הישוב הארעית של הקיבוץ. הצבא התחשב ושיחרר חלק ניכר ממגוייסיו של המשק, שחזרו והשתלבו מיד במאמצי שיקום הענפים מנזקי המלחמה. ■

נפלו בשדות המערכה

ארבעה חברי מרום־גולן, מבני קבוצת המייסדים, נפלו בשדות המערכה, בסיני ובגולן, והשאירו במשק ארבע אלמנות ושישה יתומים.

מרכז המשק, אבנר, יליד עין־חרוד, בן 28, נפצע בשדה הקרב בגולן, החלים וחזר למשק — רסיסים בגב ויד בגבס — כדי לעמוד בעצב מול צירוף נסיבות קשה, שהמלחמה גרמתו :

„הארטילריה הסורית והתותחי הטנקים" — מספר אבנר, „הרסו לנו לגמרי את המחצבה. שניים מבין ארבעת חברינו הנופלים במלחמה, שימשו מנהלי המחצבה".

המחצבה הגדולה לאבן הסוף לבנייה, המטמקת בציבור שוה־הקרב, בתל־פארס, תוכננה על־ידי מרום־גולן כענף משק מרכזי. בשנתיים האחרונות הושקעו בו כשני מיליון לי' — במימון עצמי ובאשראי. מירב כוח האדם המקצועי והארגוני התמסר למחצבה. אבנר מחייך בעצב: „ברור, צריך להתחיל מחדש, אבל זה קשה. את המכה הקשה ביותר ספגנו בשדה הקרב, כשנפלו ארבעת חברינו.

„אבל גם להתגבר על מה שקרה בבית זה בכלל לא קל. קודם כל צריך להתגבר על חוויית הפינוי. זה לא פשוט, כשלוקחים משק שלם ומניסים אותו מהבית. אתה בונה משהו במשך שש שנים ופתאום אומרים לך: קום, צא. הבית מסוכן. ברח מהר. ההרגשה מורכבת וקשה לבטא אותה. אולי חוסר במתון, שבמצב הקיים, ללא שינוי משמעותי, זה לא יקרה שנית..."

אבנר משחזר להטיבת המבקים שניהלה, בחירוף־נפש ואבירות כבוזות, את קרבה הבלימה בגיזרת הבית. הפלוגה שלו הולה לטפס לעבר השריון הסורי המסתער, כמעט עד למחצבת אבן־הסוף של המשק בתל־פארס: שם השמידה הפלוגה של אבנר הרבה עשרות טנקים סו־55:

„כללית, אני יכול לומר, שעמדנו יפה ביחס המקובל בגיזרה הזאת. אחד שלנו לעומת עשרה שלהם".

סיכום חלקי: עד יום ב' בערב, כאשר הטנק נפגע במצבה באמוקה ואבנר נפצע בגבו וידו, השמידה היחידה שלו כמאה טנקים של האויב. אבנר זילג, פצוע, בן הטנק השרוף, לעבר טנק שני והמשיך בלחימה עד שנפגע גם הטנק השני. הוא עבר לטנק שלישי, שאליו באסף „פליטים" אחדים מטנקים פגועים, התיישב על הצריח, וכהושב האיזור המכיר בו כל שביל ומשעול, ניווט את מפקד הכוח בשדה־הקרב, עד אשר נפגע גם הטנק השלישי.

מכותרים על־ידי כוחות השריון הסורי, הסתתרו הצוות ונספחיו, ואבנר הפצוע ביניהם, בתוך מיתחם האויב, עד שהתחברו, לבסוף, אל כוח חילוץ של צה"ל. אבנר פונה לבית־החולים צפולה, והגדוד שלו הצטרף אל הכוחות המסתערים על כיס השריון הסורי בחושניה.

■ נזקי המלחמה

מבית־החולים חזר אבנר ישר אל סידור־העבודה. ספר, עם שאר החברים, לארבעת חללי המלחמה של המשק; סיקר את הנזקים הקשים במחצבה, ואת הפגיעות בשאר ענפי המשק: ארבע מאות עצי תפוח ירדו לטימיון, ודווקא בחלקת המטע המבגר, שניבתו היתה צפוייה השנה;

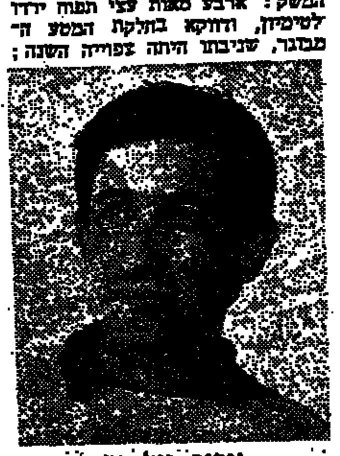

אבנר זילברג
מרכז משק בקיבוץ מרום־גולן. נפגע בקרבות הדיפת הסורים וחזר לסידור העבודה במשק אבל, ששכל ארבעה ממתיקי חבריו בשדה־המערכה.

אסיף התפוחי־האדמה אמור היה להתחיל למחרת יום־הכיפורים, והפיגור הממושך יתבטא בריקבון.

שדות גידולי הזרעים ליונצא — גזר, כרוב, בצל וסלק־סוכר — הושקו לאחרונה, ב־6 באוקטובר. הנסיונות לחדש את השקיית השדות הצמאים, הבהילו לחברים מסת־נפש ודאגה גוברת לגורל גידולי הזרעים: אש המלחמה פגעה ברשת המים הראשית של „מקורות" ובבונקר־השאיבה בבריכה־רם. [...] בשוך הקרבות, אך הפגיעות בצנרת רבות ומסובכות, ופיצוצים מתגלים חדשים לבקרים.

גדרות מיכלאת הבקר של המשק נפרצו ביומה הראשון של המלחמה. העדר עלה על שדה־מוקשים ומאתיים פרות — כשליש אימהות העדר — נשכחה. המירעה התלקה ונשרף, ואת שארית הבקר יש לקיים על מזון ירוד. איך מתגברים על שרשרת הפורענויות שירדו על המשק? „קשה" מחייך אבנר סתומות, „פשוט קשה".

כלל התביעות לתשלום פיצויים על נזקי־מלחמה, מצויות, עתה, בידי שר האוצר. היענות מהירות עשויה להקל על המצוקה והעמל.

מכל גוש ישובי צפון הרמה, קיבוץ אלרום ספג את מנת־האש העיקרית. בתים רבים ניזוקו מפגיעות ישירות ואין בו בית שלא רוסס כבברה. רשת החשמל צנחה אל האדמה וצנורות המים נמצכו בשרשראות טנקים.

בשובם הביתה, הגיבו החברים בריתחה: „כהתחלה התרענו נגד רשתות עיליות, ותבענו רשת חשמל וצנרת מים תת־קרקעיות. עכשיו למדו לקח יקר — על־חשבוננו. רק עכשיו יטמינו את הכבלים ואת הצנורות מתחת לפני־הקרקע".

זאב נייברגר, בן ה־22, המכונה „ג'ינג'י", על שום בלוריתו האדמונית, הוא מזכיר המשק המבוסס, המתמודד באלף ואחת בעיות הכרוכות בהמולת ההיערכות המחודשת: „ג'ינג'י, תשמעי", תוקפת את ג'ינג'י אחת הבנות הנרגשות, „אני שולחת את כל הנשים בחזרה לדפנה. אין מיטות! מה יהיה??" ■

„לא רק מטות חסרות, אז מה, נסגור את המשק??"

ג'ינג'י: „תשמעי, לא רק מיטות חסרות — חסרים המון דברים. אז מה? נסגור את המשק ונלך כולנו, או מה?"

אלרום, משק צעיר מאד (גיל ממוצע: עשרים ואחת) עם סך־הכל שלושה זוגות נשואים, שלושה פעוטות, ותינוק בודד, קלט חברים חדשים בימים שלאחר המלחמה: חברי הגרעין החלו לחזור הביתה משדות־הקרב; ובשבוע החולף קלט הקיבוץ גרעין השלמה מגילגל;

„אז, חסרות מיטות וחסרים ארונות. לא מקבלים עגוני ערב והחבורה לא יוצאת ולא מגיעה", מונה ג'ינג'י את סעיפי המחסור.

ביום השלישי, בשבוע המלחמה הראשון, יצאו אנשי ה„חודי" של מפנני אלרום, מקיבוץ המארה, „לפגעת" המכלאת הבקר של המשק, ליד בית־הדפוס העליון, כשהם [...] סה אותם הוגנה חוקה. תפסו מחסה ובין מטה למטה, הצליחו להאכיל את הפרות.

בערב חזרו לדפנה, ושמעו בטלויזיה, כי ארבעה הליקופטרים עם קומאנדו סורי נחתו באלרום. ביום רביעי לקחו אנשי ה„חודי" בשקי־אישי ועלו לבדוק את אמיתותה של הידיעה. הגיעו לאלרום: סרקו מבית לבית ולא מצאו זכר ועקבות לקומאנדו סורי. פינו את העדרייה שחטפה פגז ישיר, מ־400 פגרי עופות, השקו את ההודים ונשארו במשק. למחרת הגיעו שאר הבחורים, למעט המגוייסים, והחלו לשבת על „סיכומים ולקחים":

„יש על מה לקטר". אומר ג'ינג'י, „קודם כל נושא המקלטים. ישבנו שבועיים במקלטים, בתנאים בלתי־נסבלים לבחורים, כך שקשה לתאר שאפשר להחזיק כאן ישוב, בנות וילדים, בכצב הקיים. המקלטים שלנו מאורגנים לתקרית, לא למלחמה. לישיבה של ימים לכל היותר. הצפיפות נוראה. מטר מרובע לאדם. אין מיתקני אוורור. התקלה הראשונה שיתקה את משאבת בתי־השימוש והצחנה הרגה אותנו. אנשים נאלצו לצאת החוצה באמצע ההפגזה, כדי לעשות את הצרכים".

גם נושא הבניה השאיר משקע מרירות בלב החברים:

„בסדיר אותנו קהל עיכוב בבניה ובתיקוני הבתים בגלל המלחמה. למרות שההפגזות כבר התרחקו מזמן לעוסק בשטח הסורי, עוכבה הבניה במשך שבועיים, וזה הרגיז אותנו כהוגן. בתקופת התשה בבית־שאן לא נפסקה הבניה אפילו לרגע. כל מיפגע תוקן למחרת היום. וכאן, נוצר הרושם שמתייחסים אלינו כאל ישוב ארעי: מפנים, מחזירים, מעכבים בניה ותיקונים.

„כשפנינו לפיקוד, אמרו: אי־אפשר לתקן מפני שבכל רגע עלולה האש להתחדש והבתים ייפגעו מחדש.

ג'ינג'י המזכיר
זאב נייברגר (22) מוחה על מחומת השיבה הביתה באלרום המלקק פצעי־מלחמה: „לא יתכן שיעכבו לנו את הבנייה ואת התיקונים".

אז מה? אמרנו. אנחנו חיים כאן, לא?! אז המעט שאפשר לעשות זה לתקן לנו את הבתים בכל פעם שהם נפגעים. אם אנחנו חיים כאן ויוצאים לעבוד בשדות, אז אפשר, לכל הפחות, לשלוח אלינו פועלים ולתקן לנו את הבתים. בקיצור, היינו צריכים לגיים המיכות ולהקים רעשים ומהומות, עד שהואילו לקבל את פניותינו". ■

גלויות־הזדהות

זוהר, בת החודש, נולדה „בפינוי" בדפנה, ביום השביעי למלחמה, לבלהה ויורם כס, קניגאו באלרום. בלהה חזרה הביתה, בשבוע שעבר, והביאה איתה את זוהר, לדירה קפואה. גם דודי ההסקה המרכזית בבתי אלרום נפגעו. הנזק רב. התיקונים יתעכבו, ואפילו החימום הפרטי בחשמל, תלוי, לפי שעה, בתקינות פעולתו של הגנרטור המתכסף.

אוכלוסין נזקי המלחמה באלרום — מעריך ג'ינג'י — כארבעה מיליון לירות. קשה. אפילו בגנייזי הבשק, שעברו מלחמה אכזרית, יודעים שקשה. ומשגיגים מאי־שם גלויות הזדהות. אחדות מהן נעוצות על לוח־המודעות בחדר האוכל: מן הגדה המערבית של תעלת סואץ, כותב אמיתי הולר, מס. אישי 2148913:

„...לכל בית אלרום. שמחתי לקבל מכם חבילות ומכתבים, ובעיקר לקבל את השלון, לצערי, אינכם משתתפים. ומהשלון אי־אפשר להבין שום דבר מה שקרה בבית. לך תדע אם ביתוני אוויר חדשים זה חור, או קיר, או מגן אמבקר. העיקר שאצלכם המוראל גבוה ושלא איבדתם מהמרץ. הכל שאנחנו פה בטיול באפריקה, לא נוכל להגיע ולעזור, ולהמשיך להתקות ביחד. כנראה שנישאר פה הרבה כעבר למתוכנן. כה להיות איזכבי"...

ברמת־מגשימים ההתיישבות, בינתיים, יושבת „הכוכבים והלקחים". בציבור הישובים יצאו, ואך המקלט הרב־תכליתי נהכנסו שני כגייעה להתפילה ערבית. אך, גם ברמת מגשימים ניזוקה רשת החשמל, הגנרטור משתובב והחשכה המשתררת בבית־הכנסת התת־קרקעי, משלחת את המתפללים החוצה, לאמור „עלינו לשבח" תחת כיפת־השמיים, לאור דימדומי השקיעה.

בקורות מלחמת יום הכיפורים, יזכר רמת־מגשימים כיישוב היחידי ברמת הגולן, שזכה בכבוד המפוקפק לארח בשטחו חיילי אויב. יש ראיות לפלישה הסורית:

■ אחרי 30 שעות של כיבוש סורי

„ראציה", בספר כרכז ענף הפלחה, מנחם אורבך, „הבר קצין שהיה עסוק אותו זמן בלחימה — ראה אותם נכנסים". הסורים נכנסו ביום א' בצהרים, נשארו במקום 30 שעות, וכשיצאו, ביום ב' לפנות ערב, לקחו איתם ביזה: פרוכת בשי מארון הקודש וכמה ספרי קודש. למחרת עם הנסיגה, השליכו הסורים את הספרים והפרוכת, שנמצאו על ידי חיילים ישראלים והוחזרו לרמת־מגשימים.

רמת מגשימים פונה באיחור. הודעת הפינוי הגיעה בסוף תפילת מוסף, סמוך לצהרי יום הכיפורים. התפילה קוצרה, והרב הלפרין, אורח בישיבת הגולן, השוכנת בתחומי המושב, החל עם כיצד להתייצבות הילכתית: מה אסור ומה מותר ליטול בלי לחלל את קדושת היום.

פסק הרב: אוכל וביגוד הכרחי לתינוקות וכל הכרוך בבריאות ובפיקוח־נפש — מותר. „נוצר מצב מגוחך", נזכר מנחם, „יהודים עולים על אוטובוס ביום כיפור, אבל לוקחים איתם רק „מה שמותר".

ההתארגנות לפינוי הנשים והילדים נעשתה במהירות, אף על פי שמצבם סתום, כי ממש קרוב לשעה ה„זיך", עדיין לא האמינו, הוא הסביר, כי מדובר בפינוי של כולם, כהמצב בבכיבה מבשית: „אולי זה „נוך בשבילבר", אומר מנחם, „סקילומטר וחצי בקו הפסקת־האש לא הרחנו שום דבר, בזמן שכל מכונת־המלחמה הסורית זוה אלינו".

למרות הפסקות, הושלמו ההכנות בגועד, וכל המושב הצם נזבנס על המימוה בהכנתנה לאוטובוס, הבושט לבוא. אוטובוס הפינוי הגיע ב־1.45 ובפנוי רמת מגשימים הסתיקו רק להתמקם על מושבים, כאשר התחיל ה„טיפטוף".

ההמולה בכשון קרבה והלכה. האנשים, הנשים והטף זינקו מן האוטובוס וירדו למיקלט: „אי־אפשר היה להוציא את האף החוצה. הפגזים ירדו כיבסרים כיבסרים. שני רסיסים פגעו באוטובוס. שככה ההפגזה. רק בשל, נוצלה הפוגה קלה הנשים והילדים פונו, באוטובוס הפגוע, בדהר בהירות, דרך גבעת־יואב ועין גב, אל הקיבוץ הבארות, לביאי.

בשמונה בערב ידעו כבר הבחורים, במקלט, כי כוח־שריון בולם את הסורים, במרחק של שמונה קילומטרים מרמת־מגשימים. במשך הלילה ספג המושב פגיעות רבות. רשת הצינורות ניזוקה והורקות הציוד מים בכל עברי המושב. אור ליום א', ב־3 בבוקר, עלו הבחורים על הסנדרים של המושב, ופינו עצמם בדוהרה דרך קווי־האש. ■

רק „לורדי" נשאר במקלט

מבצע השיבה הביתה נערך בשלבים. ערב סוכות עלתה חוליה בת חמישה הגברים, וחזרה אל המושב ב„כנגות כניסה". האורח כבר ברחו רק „לורדי", כלבו של חזי, יישב מכונס בפינת המיקלט. „לורדי", אולף לפתיחת דלתות, הצתתף בבצע הסריקה הראשונית, כשהוא עובר עם הבחורים מבית לבית.

„טיפטוף" הארטילריה הסורית עדיין נמשך. אך, הכתה ראשוני החוזרים החליטו לקבל כיאות את פני החג. הציבו סוכה „סכליה" בפתח המיקלט. הזכינו הילדי כילאים מכוח־האבטחה להשלים בניין. אחר קבירנו על „לישב בסוכה", ירדו למקלט לקידוש ולסעודת־חג.

לבחורות יצאו לסקור את נזקי המלחמה. בסכסוכו המופגזות נפרצו אלפי פגרי ההודיים. בבסוד הבירינה הסבבי המבגדר, היו כותלות עשרים פרות ללא רוח־חיים: „הסתבר", סיפר מנחם, „ששים סורי אכין הצדיק לירות על עדר בקר כאשר על סוללות הנ.מ. הוא קצר בפרות לא־ירהב".

הסורים התגייזו בהגררה גירוה רמת־מגשימים, וההפגזות נמשכו עד ה־12 באוקטובר, יום לפני הפסקת־האש. ■

המאבק על קו טלפון

לקחי־המלחמה ברמת־מגשימים רבים. רוב הלקחים זהים לשאר ישובי רמת־הגולן. מנחם רוצה לבקר את קובלנת המושב סביב בעיה מהכלל אחר — כבוד־ההיקשורת, שמו :

„המאבק שלנו על השגה קו טלפון נמשך שנים. בעבר, לאחר כל הפגזה, תבענו וחזרנו ותבענו, שאין להפקיר אותנו ללא טלפון קווי. נתנו לנו רדיו־טלפון, ביום שפרצה המלחמה, ראינו והיינו מנותקים בגלל כזה רדיו־טלפון היה במקלט. שלחו חיילים לבשר לנו את הודעת־הפינוי. החיילים הגיעו אלינו באיחור. כך נכנסה המלחמה להוך המושב, והפגזה תפסה את הנשים והילדים בין האוטובוס למיקלט.

„כבר הרעשנו עולמות. כל שרי הממשלה התערבו ושום דבר לא עזר. לכל הפניות כתיב במשרד־התקשורת ב„אין קווים". בדקנו טענה זו, ואני אומר, בבלוא האחריות, שאיננה אמת. עדיין אין אנו יודעים על כוה בה מתנצ באיתנו משרד התיקשורת טלפון. אבל יודעים אנו, כי בניגוד לטענה הבשרד, הסיבה לכך איננה מחסור בקו. קו — יש. אם ימשיך משרד התיקשורת לגזור עלינו ניתוק, נוכיח זאת..."

תגובת דובר משרד־התיקשורת :

„אין לנו כוח־אדם לעשות הכל בבת אחת. הקדמנו ישוב לישוב, ועכשיו הגענו גם לרמת־מגשימים, תוך כחודש ימים יהיה גם להם טלפון קווי..."

תפילת־מנחה בפתח המקלט המרכזי, במושב הדתי רמת־מגשימים

זוהר, בת חודש: הרכה בשלושת ילדי קיבוץ אלרום, נחה בעריסה. זוהר נולדה לבלהה (בתצלום) וליורם כס, בעצם ימי המלחמה בקיבוץ המארה, דפנה

לשרותך
רשת משרדי המכירות
של חברת פאן־לון

חולון — שנקר 47 טל. 845264 רעננה — ראה הרצליה טל. 937578
אשדוד — רוגתין 4 טל. 055-25861 פתח־תקוה — ראה בני־ברק טל. 786191/2
בני־ברק — רח' ז'בוטינסקי 20 (פינת רבי עקיבא) טל. 786191/2
רמת גן — ראה בני ברק טל. 786191/2 הרצליה — סוקולוב 58 טל. 937578
ראשל"צ — רוטשילד 50 טל. 947043 בת־ים — רוטשילד 34 טל. 863395
לוד — שד' דוד המלך יועצי השקעות חוץ — פרישמן 10, ת"א טל. 240224/5

רכוש את דירתך באחד מאתרי היוקרה של
פאן־לון

صكنا من الاهل

הראשון שצלח

מאת נורית ברצקי

...חשוב במלחמה הזאת הוא שבעורף חלותה בוח־לת מלחמה, אבל לא היו קולות מלחמה. וזה דבר גדול", אומר יוסי בשקט, מאוד בשקט.

ב־16 בחודש ישב הב"ס יוסי בטנק הראשון שחצה את התעלה. היום הוא שוכב במחלקה האורטופדית בבאר־שבע, כשחצית גופו נתונה בגבס, משוחח עם מ"כ שבא לבקרו על קורות הטנק שלו, טנק עם היסטוריה.

כיום שוכב כל אחד מאנשי צוותו בבית חולים אחר. רקע השיחה — צעקות איר־כות בחדר הסיפולים. אף אחד מן ה־פצועים בחדר לא מתרגש. התרגלו.

יוסי, בן עשרים ושש, יליד עין־חרוד, בהיר, בעל השיער הזהב ועיני הדבש את־רות ישראלי מאוד. אשתו הרה.

תכניות לעתיד? לשקם את הכתף ש־נפגעה. אחר־כך נראה. „עבר לי סף הכל פגז בכתף. הוריד לי את היד והכתף ופתח לי את הצד. היד נשארה תלויה. פה השתילו לי וריד והעברו חוברת ב־כסמרים. נפתחה לי הריאה הימנית. הגעתי הנה בלי דם, ללא נשימה, ותוך יום וחצי העבירו אותי על רגלי".

„הנס הוא שהיד עובדת. הרופאים ממש נפלאים".

בששת הימים היה צנחן והתגלגל להיות טנקיסט, תחילה בעל־כורחו, אחר־כך — בכל הלב.

„לאדם ברחוב קשה לנחש מה קרה ומה היה קורה אילו... גם לי קשה. הייתי בששת. אבל בהתחלה ההרגשה היתה שיורדות פקודות גבוליות.. שמענו גם ברשת סיסמאות שעפו באוויר, לנתק, לכתוש, לשבור... סיסמאות שנשברו על האוזניים שלנו בלבד.

„אחרי זה השתפר המצב. ארבעה הי־מים הראשונים היו קשים מאוד. ההת־ארגנות שלנו היתה גרועה. הציוד לא דפק. איתור הכלים והירידה למטה לא היו מאורגנים כראוי. הרבה דברים היו חסרים. פריטי ציוד. הורגלנו לעבוד בצו־רה אחרת. זה לא התאים לצ'י".

תחילה פעלה יחידתו בגיזרה המר־כזית. החבר'ה עבדו יומם ולילה. „הס־תערנו על־יד חי"ר וזה היה משונה. ישבו מצרים בתוך שוחה והסתכלו איך מס־תערים עליהם. לא זזו. לא ברחו. כל התפיסה של אנחנו באים, יורים מרחוק, כשהמתערים התחיל יקום ויברח...

„הוא לא ברח. הוא ירה מטווח 20—30 מטר ופגע. נכנסנו ביניהם והתחלנו לקבל 'מכל טוב'. זו היתה הפעם הראשונה שעמדנו מול חי"ר ותיאוריות השריון שלנו פשוט לא עבדו.

„השבוע הראשון היה מדכא וצריך היה להתאמץ כדי להחזיק את החיילים, ולמען האמת גם את עצמי. בהתחלה לא היתה הצלחה ממשית. אולי פה ושם. אולי כשה־חיפינו על חילוץ 32 חבר'ה.

„כל השבוע לא יצאו מולנו טנקים. נלחמנו רק בחי"ר. זה היה קשה. בסוף השבוע הצלחנו למשוך מולנו טנקים: כוח היחידה שלי יצאו שני גדודי טנקים מצ־ריים. הפלוגה שלי עמדה ראשונה וכע־בור שעתיים־שלוש דלקו 45 לפידי טנקים שלהם. לכוחותינו לא נגרמו אבידות".

הוא אישית הדליק 15 טנקים, אבל ממהר לציין שבטנקים העבודה היא עבו־דת צוות. „כל צוות וכל חייל תרמו מעל ומעבר".

המזל הגיע לעלות ובסוף אותו יום יכול היה יוסי לחייך חיוך של ממש לראשונה מאז יום הכיפורים.

„בשבוע השני, ב־15 בחודש, התחלנו לנוע לצליחה. לא היינו מתוכננים, אבל יצא שאנחנו הובלנו את הכוח. הגענו עם דמדומים. מעט טנקים היה וכוח גדול, שקלטתי ממנו שמועות. והדים גם בקשר".

כל אותו לילה התנהל קרב קשה והיחי־דה עקפה אותו והגיעה למקום הצליחה ממש „בין הסיפונות".

„אני כל הזמן נסעתי ראשון ושאלו אם אני בטוח שאני יודע לאן אני נוסע. בסך הכל די חששתי. עם אור ראשון התחלנו".

יוסי עבר בדוברה הראשונה והיה נר־גש. רצה לתת פקודה הגיגית, אבל ה־תנאים לא איפשרו. הטנקים עברו ועזרו לצנחנים שתפסו את ראש הגשר לטהר את האזור.

„ביום הראשון שעברנו לא היתה גבורה ולא סיפורים. היה פשוט קל. המצרים לא הבינו מה קורה. לפני שהכל הת־חיל דאג יוסי.

„התיאוריות אומרות, שמי שהוטס את ראש הגשר הוא בשביל הספר. נשאר רק להיסטוריה. אבל היה בסדר. אני ממש מרגיש את זה ככבוד שנתנו לי לעבור. גם אחרי המעבר לא ביישתי. זה היה רגע היסטורי. היו הרבה חיילים מסביב. הרבה צלמים והכל. לא היתה ארטילריה. היה איזה שקט מוזר. כאילו פסטוראלי.

„אחר־כך, על הדוברה, אני שם לי כאילו באיזו סירה. רציתי להוריד את האנטנה ושיצלמו אותי כאילו אני דג דגים עם חכה. ערב לפני זה אספתי את כולם וישבנו על המפות ובדקנו כל ציר, כל תעלה, כל סלע. ישבנו עם פנסים ועשינו ניתוח מדוקדק, שלכולם יהיה ברור מה קורה בצד השני. המרכבות שם גדולה מאוד. ואכנם, הציפות היה תועלתי. היתה הרגשה שזה חייב להצליח. שזה הפתח.

„בשלב מאוחר יותר הצטרפו אלינו עוד כמה טנקים. בסך הכל היינו כוח לא גדול. בסביבות הצהריים נתנו לנו אישור לרוץ מערבה. על כביש דוור־סואר — קאהיר. זה היה ממש משגע. איך כח־משימה לא גדול רץ קדימה תחילה כ־25 ק"מ מערבה, אחר־כך צפונה. כמעט בלי התקלויות".

„ההרגשה היתה שרק בקושי יכולים לעצור אותנו מהגיע לקאהיר. המצרים לא הבינו מה קורה. אנחנו לא ידענו מה המצב מאחור, כמה עוברים או לא עוברים. לקראת ערב חזרנו אחרי ש־עשינו כ־250 קמ"ר כעבר לתעלה, ועשינו מה שרצינו בלי שנתנו לנו שום תגבורת".

המצב ביום הראשון היה כל־כך טוב, שהיחידה הירשתה לעצמה לגרור בבטחה כל היום תוך כדי התקדמות והתקפות, אחד הטנקים שהתקלקל.

היום השני היה שונה. „תחילה לא נתנו לנו אישור לזוז. התפרסנו קצת ושמרנו על המעבורים. כוחות מצרים החלו לנוע, והפעלה ארטילריה מצרית. פרצו קרבות.

„אחר־הצהריים החלו לפלוח עלינו כ־חות גדולים. אני עמדתי כנראה גבוה מדי בטנק, כמו כל הגיבורים והאידיוטים. וכנראה נמצא מישהו שהיה יותר מוצלח ממני והצליח להכניס לי פגז, כנראה של ב"ט. למזלי לקח לי רק את הכתף. היד נפגעה ונשארה תלויה. לקחתי אותה והכנסתיה לחולצה, שלא תיפול.

„דבר ראשון קיללתי שנפגעתי וש־לא הצלחתי לדפוק את מי שדפק אותי. אחר־כך דאגתי שמישהו יקח את הפיקוד בטנק. הבנתי שאני מהמשחק יצאתי".

הוא היה היחיד שנפצע בטנק. הצוות לא איבד עשתונות ומיהרו לפנות את המפקד. „למרות מצבי העגום הרגשתי טוב כי כולם דאגו וחצו, והפינוי היה ל־מופת".

הוא עוד זוכר, שהרופא הכניס לו מורפיום ביד ומישהו שאל את הרופא: „לאן אתה מזריק, אתה לא רואה ש־היד לא מחוברת?" כשהתעורר כבר היה בבאר־שבע.

עתה, על רקע סירה חדשה של צע־קות מחדר הסיפולים, הוא עורך סיכום ביניים. „הסדירים קיבלו מכה קשה מאד בשבת. חיילי הפלוגה שלי חלקם נלחמו בששת הימים וכולם נלחמו במלחמת ה־התשה. לצעירים שבסדירים לא יצא להילחם אף פעם. הם חטפו מכה וראו הרבה נפגעים. הם ראו את הצבא ה־ישראלי נסוג, והוא נסוג ביום הראשון. הם ראו את הפצועים נופלים.

„גם אנחנו חטפנו בהתחלה, אבל יצא לנו גם לצלוח את התעלה וגם לראות מצבים שונים. יצא לנו להילחם הרבה, ואם יעשו סיכומים כמה קילומטרים נסענו, איך פעלנו, כמה טנקים השמדנו. אני חושב שחיילי פעלו יפה. מעל ומ־עבר למצופה.

„אני חושב שהחיילים שלי ניצחו ב־מלחמה. הם נלחמו טוב. לא נשברו ב־שעות הקשות. הם נכנסו לקרב 15 ק"מ מזרחה להתעלה וגמרו אותנו 25 ק"מ מ־מערב — וזה נצחון.

עם שבויים מצריים

מאת תמר אבידר

זמן קצר לפני שנמסרה למצועים המצרים ה־שבויים הודעה בדבר החזרתם הביתה נפגש־תי בבית־חולים במרכז הארץ עם סרן עלי מוסטפה חסן עלי, טייס מסוק.

הוא בחור קשה, מסוקר ושפל, לדבריו, על־ידי „פאנטומים". שבעה־עשר האנשים שהיו בו נהרגו והוא הניצול היחיד. חמי־שה ימים ניסה להגיע אל התעלה בחלילה.

— האם הכחוה שלך, לא ניסו לחלץ אותך?

הוא משתמט מתשובה: „טנק ישראלי גילה אותי אחרי שהסתתרתי בימים ובי־לילות הלכתי על ארבע".

— האם כך תיארת לעצמך את האוס מן הצד הישראלי?

„לא, בחלום לא".

— למה?

„מפני שאנחנו במלחמה".

— האם שינית דעתך על ישראל?

„היינו מוכרחים לצאת למלחמה נגד ישראל, מפני שזו ארצנו".

הטייס הרוק, בן עשרים ושש הוא בוגר אסיר תודה החבורתי (כרבע). הוא בוגר אוניברסיטה ותושב קאהיר. „הייתי כוח קשה מאוד. הרופאים פה ריפאו אותי בגבורה ויצאת מן הכלל. לעולם לא אשכח זאת".

מה דעתו על הסכם הפסקת האש?

„אני שמח, כי דבר זה יביא את ה־שלום, והשלום יהיה דבר נפלא, כי נקבל חזרה את שטחינו. אנחנו לא רצינו את המלחמה הזו".

— מי התחיל בה?

„טוב, היינו מוכרחים".

השבויים המצריים הפצועים היו מאוש־פזים בצורה מרווחת, אף חדריהם גיבבו בהודר אגרטלי פרחים, קופסאות שוקולד, ציורי ילדים ושאר פריטים הנודשים ארון־מיטה של פצוע ישראלי.

עוברים משבוי לשבוי. כולם צעירי זקן. יש ביניהם שחומים ומקורזלי שיער ה־שוכבים ללא ניע, מבטם תקוע בתקרה. יש ביניהם בהירי פנים ללא כל סימן קיכר מוזהי, מכורבלים במיטה, מעשנים, שולחים מבטי תודה אל הצוות הישראלי.

כזה הוא סרן אנואר זקרי זמר מובש־ריר. הוא סובל מכוויות קשות ופניו בערות בכיבוי עמי. הוא עשה מאמץ לשבת במיטתו בספרו כיצד הופל על־ידי טיל ביומה הראשון של המלחמה. ניצול יחיד מבין עשרים ושניים איש שהיו עמו במטוס.

„תיכף נאספתי על־ידי חיילים יש־ראליים. לא תיארתי לעצמי שזה יהיה כך. תמיד פחדתי מן הישראלים. אמרו לי שהם רעים", הוא אומר באנגלית בסיסית. „עכשיו נוכחתי שהישראלים הם נפלאים. אני אוהב אותם על כל מה שעשו למעני".

הסרן, בן עשרים ושש, הוא בוגר אוניברסיטה, משרת שלוש שנים בצבא, נשוי ואב לילד בן שנתיים, מתגורר ליד קאהיר. „שכחתי שסיפרו לי על הסכם הפסקת־האש. זה מקרב את השלום. אני שונא את המלחמה. אלוהים נתן לנו את החיים כדי ליהנות מהם, לא להרוג אחד את השני".

השבויים מתרגשים על שבאים לשוחח עמם. הם אמרו לי מה שאמרו לי בהניחם שאני כתבת לטלויזיה אמריקנית. לכשהעמדתי אותם על טעותם הגיבו ב־רגע של דומיה.

לברוח מהמראות

מאת שאול הון

טנקים חרקו ומשכו ב־מעלה חרכס, כשהם מתפרשים בתוך כך ב־זריזות כמניפה רחבה, כדי לכתר עמדה מבוצרת של האויב. הם עשו דרכם מול אש עזה, כשלפתע ניחתה פגיעה ישירה באחד הטנקים, שהחל מיד לבעור כאבוקה. אחד מ־אנשי הצוות הצליח להשחיל עצמו החוצה דרך המדף שפתח. מבעד לעשן השחור והלהבות האדומות. אפשר היה להבחין שהאש אחזה בבגדיו.

החברים בטנק הסמוך עצרו לרגע בהדרת הסתערותם. הם אמנם ידעו ש־כבר לא יוכלו להושיע את חברם הנרצח, אך לבם לא נתנם להשאירו כך בשדה הפתוח. בידים רוטטות וכואבות כיסוהו בשמיכה והציבו לידה תרמיל של פגז ועליו קסדה, אות וסימן לאנשים המסו־פים באיסוף הנפגעים.

יותר מכל הטנקים האחרים המטיר ה־טנק שלהם אש תופת על האויב במשנו. בכך בא לידי ביטוי לא רק רגש הנקם על חבר שנהרג לעיניהם, אלא גם רצון החיים שלהם עצמם. שכן בצורה בפי־טנית ואכזרית נתחוור להם עתה כי כדי להישאר בחיים — עליהם להרוג, שאם לא כן ייהרגו.

בכרוצת שלושת השבועות הבאים של המלחמה עתידים היו החיילים הצעירים לראות יותר ויותר מראות נוראים כאלה, את של חבריהם ואם של נפגעי האויב. בבת אחת נעקרו מתוך עולם, התום והנעורים של בני העשרים והוטלו לתוך אוירה קשה וקודרת. ראיתי אותם בלב־טהב ובסיוטיהם, כשאינם יכולים להשת־חרר מהמועקה הנפשית הזאת.

אולם מכשול אחד גבה כחר לפניהם ובשום פנים לא יכלו להתגבר עליה. איש מהם לא מצא עוז בנפשו להודיע למישהו מההורים על הרגעים הנוראים האלה של טנקיסט שנהרג בפגיעה יש־רה. „אין לי לב להודיע על כך להורים של נפגע כזה, ובודאי שלא לאמו. איני יכול לעמוד בכך" — סח לי אחד ה־לוחמים הצעירים הללו בשדה.

הנחתי לדומיה להפיג במקצת את מו־עקת הדברים ואמרתי: „אינך חייב להו־דיע על כך במישרין להורים. די שתו־דיע למישהו ממפקדי הכוח".

הטנקיסט הצעיר, שבנימת דבריו אפ־שר היה ממש לחוש שהוא התגבר תוך כדי סערת הקרב, אמר: „לא יכולתי להתגבר על עצמי ולדווח על מה ש־ראיתי. זה היה נורא. רציתי לברוח מזה".

הוא שב השתתק, נהגן לשרעפיו. ניר־כר היה בו שהדממה ממלאת עתה חלק גדול בעולמו הפנימי, בניגוד למקובל ולאופייני לגיל זה. לאחר רגע הוסיף: „ההורים יודעים שבנם ואני היינו חב־רים, גם היינו יחד באותה יחידה, רק בטנקים שונים. איך אני יכול לספר להם מה ראיתי? אפילו בפני עצמי לא רציתי לחזור על כך. אני רוצה לב־רוח מזה".

אמרתי: „הבריחה היא דרך קלה למי שאוחז בה — ודרך קשה למי שנפגע כבנו. חשוב רגע מה אתה מעולל להו־רים כשאינך מספר להם שבנם נהרג. הם מוסיפים להאמין שבנם חי, אבל ספקות נוראים מכרסמים בהם כש־אינם מקבלים ידיעה עליו או מבנו במשך שלושה שבועות. אתה חושב ש־אתה נוהג בהם כהלכה? הלוא מוטב להם לדעת את האמת, גם אם היא אכ־זרית, כאשר להיות אכולי ספקות".

הטנקיסט הצעיר האזין בדומיה, תוך שהוא מעשן בשרשרת. לבסוף ניכר היה בו שהדברים מתקבלים על דעתו. „אתה צודק. לא חשבתי על כך. כשדיברתי על נושא זה עם חברי הסכמנו בינינו שאין זה בכוחנו לספר להורים כיצד נספו בניהם בצורה כזאת. חשבנו שמו־טב שההורים יוסיפו לחיות באשליה ש־בניהם חיים, אפילו תימשך האשליה ה־זאת רק שבוע או עשרה ימים. שהרי ידענו שלבסוף יודיעו להורים על מות בניהם. אבל עכשיו ברור לי שלמעשה זוהי בריחה מהמציאות. החרדה האוכלת את לב ההורים, שכל ידיעתם מתמצית בכך שבניהם נעדרים, חרדה זו נראית לי עכשיו באור הנכון והמלא שלה. היא כאפילה פי כמה וכמה על החרדה ש־עמדה לפנינו כששקלנו אם לספר על כך להורים המסכנים. אני אחזור ואדבר על כך עם חברי, אנסה לשכנע אותם לר־אות את הדברים במלוא העומק. ואליך יש לי בקשה: אתה רשאי לכתוב על כך, כדי שהדברים יגיעו לכל חב־רינו הצעירים שהיו עדים למקרים מזע־זעים כאלה. כדאי שיחשבו שנית בנושא זה ויגיעו לכלל ההלכה אביתנא: לספר את האמת להורים. ראויים ההורים ש־נמנע מהם לענות את הצער של אבלות וספקות".

„לא תוכל לנהוג אחרת"...

הדובר הכלכלי הראשי של גח"ל, ח"כ ד"ר יוחנן בדר, ייסר השבוע את שר האוצר פנחס ספיר בשוטים ועקרבים על אופן ניהול המשק, ובמיוחד על היקף החוב הלאומי במטבע חוץ.

השיב לו פנחס ספיר מניה וביה: בדר, עוד 46 ימים יתקיימו הבחירות. אתה הרי בטוח שאז יקרה הדבר הגדול, ואתה תעמוד אז על במה זו כשר אוצר. אל תגיד עכשיו דברים, שבהם אוכל להכות אותך למחרת היום, כי אתה לא תוכל לנהוג אחרת ממני.

שיסע אותו ח"כ חיים קורפו: ספיר, אתה הרי איש רציני. אתה מאמין במה שאתה אומר עכשיו?

יירוט הדבורה...

באחת מטייסות ה„פאנטום" של חיל ה־אוויר ניהל טוס צעיר „יומן מלחמה", שבו כתב את כל אשר עבר על הטייסת מרגע פרוץ הקרבות. בין השורות של מסמך בדיר זה, מצאנו את סיפורו של טייס „פאנטום"

שבעת ששב למשימת הפצצה בתחום סוריה גילה לפתע בתוך תאו... דבורה המזמזמת ל־נגד עיניו. הטייס לא איבד את עשתונותיו. הוא האט את מהירותו, תפס את אחת הכפפות שהיו לידו והלם בתוקף בדבורה.

„הפלה ראשונה" — מיהר הטייס לדווח במכשיר הקשר והסביר למאזיניו: „בשלב זה „חרק אויבי" בלבד...

הוא יבוא כאורח...

דבר כל הנואמים בכנסת היו כבר השבוע מכוונים אל אזני הבוחרים. כאשר הגיע תורו של ח"כ יעקב חזן המפ"מי לשאת את דברו, הוא העיר כיד: נפגש בכנסת הבאה לאחר הכרעת הבוחר, ונדע באמת מה רוצה העם.

ומיד הוא תיקן את עצמו: סליחה, אתם תיפגשו בכנסת הבאה. אני כבר לא. אבוא רק כאורח.

בסירה ל...מטוס

טייסים באחד מבסיסי חיל האוויר העלו השבוע „זכרונות טריים" על כוס קפה, על הדרך שבה הוזעקו לטייסת, כאשר נודע כי מלחמה עומדת לפרוץ.

התברר כי להחזיר טייס מחופשה בחו"ל היה לעיתים פתרון מסובך, מאשר למצוא את חברו ששהה בנופש ב...חוף אכזיב. אותו צעיר שהחליט להעביר את יום הכיפורים על שפת הים, שחה לו להנאתו הרחק מהחוף, בליה בדירה חוצפ הצביל מהחוף השכן, מה מיהר בסירתו אל הטייס, כדי לבשר לו שעליו לחזור לטייסת ולהתכונן... למעבר חד מהים ל...אויר.

השמחה גברה על האבל...

סרן יגאל מחטיבת שריון, שנשא לו לאשה את חברתו דבורה קימסי בבסיס ליד התעלה — הופיע למחרת חתונתו במשרדי קצין העיר כדי לקבל מקום לבילוי החופשה בת השבוע, שהוענקה לו כמתנה ע"י המפקדים שלו.

לאחר שעה קלה זכה הזוג הטרי בהזמנה, „על חשבון הבית", מידי בעל בית מלון בתל־אביב שזיהה את יגאל ודבורה, לאחר שחזה בטכס נישואיהן על מסך הטלויזיה.

טכס הנישואין, שנערך בהשתתפות הרב הראשי לצה"ל, תת־אלוף מרדכי פירון, האלוף אריק שרון ומפקד החטיבה — היה כהול בעצב: משפחתו של החתן, שהובאה לבסיס, עדיין שרויה באבל, על נפילת אחי החתן לפני עשרה חודשים. התהלכה על הקדבת החתונה נפלה עם תום הקרבה, „כדי לצאת מן המצוה והצבא" — כדברי המשפחה. אומר סרן יגאל: „הגיבורה האמיתית במשפחה היא אמי. היא היתה זו שעודדה אותי ולא גילתה לי כי אסון נוסף ירד על המשפחה ואחיה נהרג במלחמה הזו. הדבר נודע לי בבוקר ערב החתונה. כמעט נשברתי וביטלתי את החופה".

אמו של החתן לא הגיעה לטכס הנישואין, אבל נטלה חלק בסעודת המצוה, נוסח יהודי תימן, שנערכה למחרת החתונה בתל־השומר.

לידה ליד סבתא...

מסקר שנערך בבית החולים של קופת חולים באילת מתברר, כי בתקופת המלח־מה נולדו בעיר פחות תינוקות מהרגיל — 39 בלבד. לעומת זאת גדל באותה תקופה מספר הנולדים פגים. ואכן, מחלקת האספקה של מרכז קופת חולים קיבלה כבר בתחילת המלחמה הזמנה מבית החולים באילת, להעביר אליהם בדחיפות חמשה אינקובטורים.

יודעי אילת מסבירים את הירידה במספר הלידות בכך, שיולדות לא מעטות הצליחו לעלות עם תחילת המלחמה צפונה, כדי ללדת ליד המשפחות הגדול האבות היו מגוי־סים.

יהודים, זה בוער!...

קבוצת צלמים המייצגת סוכנות זרה ב־ישראל, עלתה בימים האחרונים לרמת הגולן. במטרה להשיג צילומים אותנטיים עם „ריח" קרב, נטל עמו אחד הצלמים, המנוסה בצילומי מלחמה, ...פחית בנזין.

בהגיעם אל עמדת תותחים סורית שנפגעה לפני הפסקת האש — יצק הצלם את הדלק בקרבת התותח והצית אותו. כך נוסף הצבע האדום המבוקש ה„חיוני" כל־כך בתצלומי קרב.

חלוקה צודקת

עד כמה רגישים טייסי חיל האוויר לבעיה של ...אפליה וקיפוח, ניתן ללמוד מ„לוח הצדק" שהנהיגו באחת הטייסות. לוח פנימי זה בא להוכיח כי חייב להיות צדק, ו„אסור" שטייס אחד יקבל יותר גיחות מחברו...

המעניין הוא שבתוך תוכו מקווה כל טייס ש„לוח הצדק" — לא יהיה צודק לגביו, והוא יטוס יותר מחבריו...

מהדורון על הסואץ

פטנט עולמי...

יגאל — כמפקד כוח של הנדסה קרבית ב־מלחמה — זוקף לזכות רופא הכוח שלו „פטנט עולמי" בהעברה מהירה של פצועי מלחמה בשדות הקרב לעורף.

הכוח של יגאל, אשר נע עם הדוברות שלו לעבר תעלת סואץ, באוגדה של האלוף אריאל שרון, הופגז קשות באחד הקטעים וכל האגף הרפואי של הכוח נשרף. אכנם לכוח היו רק שני פצועים על כהנגזה זו.

כאשר הכוח הגיע ל„חצר" שליד התעלה והקים את הדוברות להעברת הטנקים לגדה המערבית, הפך מקום זה למוקד הפגזה אר־טילרית כבדה ביותר של המצרים. רופא הכוח, הד"ר עוזי ברזק, גילה תושיה בלתי רגילה בהעברה מהירה של פצועים והגשת עזרה התאגד שלו הפך להיות למקום ריכוז של פצועים שהובאו באמצעות הדוברות מן הגדה המערבית.

כיוון שלא היה לו אמבולנס, כבש הרופא טנק ביותה. הוא היה בהקרב עם טיפלודוזר גדול עד לשפת התעלה ושם היה מעלה לתוך הכף הגדולה של הדחפור זה שני פצו־עים על אלונקות, כשהם מכובים בתוך ה־„דחפור" (הכף) המפורים ושני חיילים עוב־רים לצידי הכף ומחזיקים את האלונקה וכך באפשרות העברה מהירה של פצועים לעורף מכבות יותר.

„כך הצליח הד"ר ברזק להציל פצועים רבים. צבר הביא לו כיום את חייהם על העזרה הרפואית המהירה ועל התושיה שגילה בהעברתם אחורה" — מציין מפקד הכוח יגאל.

ה„מרגמה" של דוד...

בשיחה על מהלכי המלחמה, הקביל רב אלוף (מיל.) חיים לסקוב הקבלות בין מלחמתנו זו ובין מלחמת דוד וגוליית. הוא אמר בין השאר כי „אין תאור כבנין של מושגי „התקפיות", „השלכת הנפש מנגד", „קדימה" ו„אומץ לב", כמו תיאור התקפת דוד על גוליית בתנ"ך: „ויקח משם אבן ויקלע ויך את הפלשתי אל מצחו". במצם הראשונה מופעל כאן נשק תלול מסלול וארוך כוחו להשגת אפקט ובעקבותיו נשק שטוח מסלול קצר טווח: „ויקח את חרבו וישלפה מתערה וימתתהו".

כפי הנראה — הוסיף ר/א לסקוב — כי התקפיות שאינה עשויה לוודא השגת תוצאות, אי־אפשר להגיד עליה: „אנכי בא אליך בשם ה' צבאות אלהי מערכות ישראל"...

צדקה תציל...

גב' ג. הנה אם לשני בנים, שקיבלו צו־קריאה ביום־הכיפורים ויצאו להלחם ב־אויב — האחד בחזית הצפון והשני בחזית הדרום. הגב' ג. היא אשה חרדית. כל הימים — גם שעה ארוכה בלילה — ישבה והתפ־ללה לשלום בניה ושלום חיילי צה"ל.

אך בכך לא אמרה די. למרות שאינה בעלת אמצעים רבים — חילקה יום יום סך 18 (כמניין ח"י) לירות צדקה לעניים.

שני הבנים יצאו בשלום מהמלחמה. הגב' ג. אומרת בפסקנות: „הייתי בטוחה, שיחזרו בריאים ושלמים — בזכות הצדקה. הרי צדקה תציל ממוות"...

חצי שעה לאו"ם המסכן...

באחד מערבי השבוע נכנס חייל לחנות מכולת בירושלים. לפי חזות פניו העייפה ולפי מדיו, הוא נראה כחייל קרבי. החייל קנה כמות של בירה הולנדית בפחית, וביקש קרטון ביצים, אלא שכאן עצרו אותו בקופה: למרות כל מצוותיו, שהביצים נחו־צות לו בשביל „החבר'ה", שהוא בחופשה של כמה שעות ומיד הוא טס חזרה לאפריקה, הוסבר לו שאינו רשאי לקנות אלא חצי קרטון.

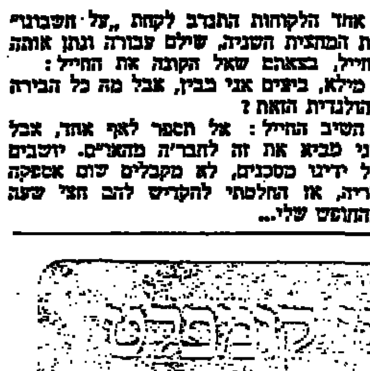

אחד הלקוחות התנדב לקנות „על חשבונו" את המחצית השניה, שילם עבורה ונתן אותה לחייל, בשאלו שאל הקונה את החייל: מילא, ביצים אני מבין, אבל מה כל הבירה ההולנדית הזאת?

השיב החייל: אל תספר לאף אחד, אבל אני מביא את זה לחבר'ה מהאו"ם. יושבים על ידינו מסכנים, לא מקבלים שום אספקה טריה, אז החלטתי להקדיש להם חצי שעה מהחופש שלי...

מערכות סלון ...

דגם "אמבסדור"

25 שנים

רהיטי אפרתי מזמינים אותך
לבוא ולראות
מבחר רהיטי איכות
במחירים ללא תחרות.

רהיטי אפרתי

כ"א בחשון תשל"ד — 16.11.73

אבק על הכבי...

האו"ם ניסה לקבר...

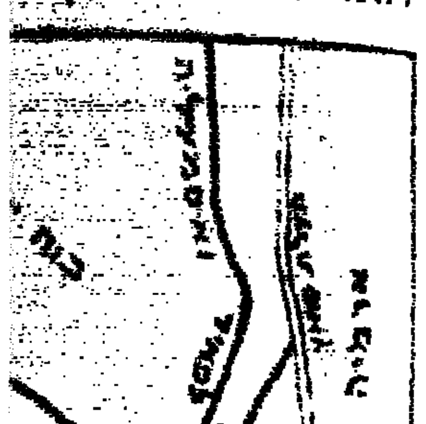

...ת ביקורת ולא

מזגני אויר · מקררים

...mana

שרון

המאבק על הכביש הסתיים בפשרה

האו"ם ניסה לקבוע עובדות בציר סואץ–קהיר

מאת חזי כרמל

כשחתם האלוף אהרן יריב ביום ראשון על מסמך ששת הסעיפים באוהל האו"ם בקילומטר ה־101 בכביש סואץ—קאהיר יצא אחד ממשקיפי האו"ם אל מכשיר האלחוט ודיווח: „חתמו על ההסכם. אובר אנד אאוט (רות, סוף)".

אולם היתה זו רק התחלה של ארבעה ימי מיקוח מרטי עצבים.

לשלושים הקילומטרים של כביש סואץ—קאהיר הנמצאים בידי ישראל יש חשיבות גדולה, ביותר במערך הנוכחי של הכוחות. קטע כביש זה מאפשר לישראל שליטה על המרחב הדרומי של המצוק(?) ממערב לתעלה, מאפשר את כיתור הארמייה השלישית ומשמש עורק החיים היחיד לעיר סואץ ולארמייה השלישית המכותרת.

הסכם ששת הסעיפים הוא הסכם שניסוחו מעורפל בהתאם למסורת ההסכמים המעורפלים המאפיינים את הסכמינו עם ארצות ערב.

סעיפו הראשון מדבר כללית על קיום קפדני של הפסקת האש. השני מדבר על שיחות בדבר חזרה לקווי 22 באוקטובר במסגרת הסכם על הינתקות והפרדה של כוחות בחסות האו"ם. השלישי קובע, כי העיר סואץ תקבל אספקה יומית של מים, מזון ותרופות והפצועים יפונו. סעיף 4 מדבר על אספקה לא־צבאית לגדה המזרחית של התעלה (קרי: לארמייה השלישית).

בסעיף החמישי, שעליו ניטש השבוע המריבה, נאמר: „נקודות הביקורת הישראליות בכביש קאהיר—סואץ יוחלפו בנקודות ביקורת של האו"ם. קצינים ישראלים יוכלו להשתתף עם קציני האו"ם בפיקוח על אופיים הלא־צבאי של המשלוחים בקצה הכביש סואץ על שפת התעלה".

הנקודה השישית קובעת, כי מייד עם הצבת נקודות הביקורת של האו"ם בכביש קאהיר—סואץ תהיה החלפה של כל השבויים, לרבות הפצועים.

הסכם מעורפל

הסכם זה מעורפל משום שנועד לספק את הצרכים המיידיים ומשום שנקודותיו העיקריות מובהרות באופן דו־צדדי בין ישראל וארה"ב ובין מצרים וארה"ב.

כל אחד מהצדדים מעוניין בשני דברים. ישראל מעוניינת בהחזרת השבויים ובהסרת המצור על באב אל מנדב. ומצרים מעוניינת — בשלב ראשון — באספקה סדירה של מזון ומים לעיר סואץ ולארמייה השלישית, ובשלב שני בהסרת הכיתור מעל הארמייה השלישית או בלית ברירה באפשרות העברת אספקה צבאית (בעיקר טילי „סאם") אליה, דבר שיהפוך אותה לגורם צבאי מאיים.

עמדת נציגי כוח החירום של האו"ם הוליכה מהרגע הראשון לבואם להתנגשות עם ישראל. כוח החירום של האו"ם ניסה מהיום הראשון למלא תפקיד של גורם עצמאי הפועל מכוח החלטות הבאות מניו־יורק, ממועצת הבטחון ומהמזכיר הכללי ולא מכוח הסכמת שני הצדדים. מפקד כוח החירום של האו"ם, הגנרל סילאסוואו, ראה את עצמו כגורם עצמאי בין הצדדים אשר בידיו נתונה סמכות של החלטה וביצוע שאינה דורשת את הסכמת שני הצדדים.

כאשר נחתם הסכם ששת הסעיפים הוחלט כי הנקודה הראשונה בביצוע ההסכם תהיה הנקודה החמישית — דהיינו העברת נקודות הביקורת בכביש סואץ—קאהיר לידי האו"ם. אולם מייד נתגלעו חילוקי־דעות. המצרים טענו כי יש להעביר את הביקורת על הכביש כולו לידי האו"ם ואילו נציגי ישראל טענו — על סמך הסכם מפורש עם קיסינג'ר שלפיו יישאר הכביש בשליטה ישראלית — כי רק נקודת הביקורת בקילומטר ה־101 תועבר לידי האו"ם.

חלק מתהליך

הגנרל סילאסוואו קיבל את הפירוש המצרי ונתן ליחידה פינית של כוח החירום הוראה לתפוס נקודת ביקורת בכניסה לעיר סואץ, בסמוך לקילומטר ה־130. על־ידי כך נותקה היחידה הישראלית הקדמית הנמצאת במרכז העיר סואץ מן העורף שלה.

הקמת המחסום על ידי היחידה הפינית לא היתה פעולה מבודדת (שעמה אפשר היה להשלים) אלא חלק מתהליך שבו ניסה האו"ם להשתלט על כביש סואץ—קאהיר, בהתאם לפירוש שנתן סילאסוואו לסעיף 5 בהסכם. חומרת המעשה נבעה גם מן העובדה, כי האו"ם לא ביקש רשות מישראל ואפילו לא טרח להודיע לישראל על כוונתו להקים נקודת ביקורת בכניסה לסואץ.

הצבת נקודת הביקורת הנוספת במבואות סואץ היתה מכוונת לדחוק את ישראל מהעמדות הקדמיות בתוך העיר סואץ ולסגור את הכביש סואץ—קאהיר משני עבריו כהכנה להשתלטות האו"ם עליו.

משהוקם המחסום על ידי האו"ם, בניגוד להסכם, לא נותרה לישראל ברירה אלא לפרקו, לאור התנגדות אנשי היחידה הפינית שהקימה אותו. שר הבטחון משה דיין זימן אליו לשיחה את מפקד כוח החירום, הגנרל סילאסוואו, כדי לדרוש הבהרות על פעולת האו"ם. גנרל זה, הרואה את עצמו מאז מינויו למפקד כוח החירום כגורם עצמאי, דרש כי דיין יבוא לפגוש אותו בסואץ. (בטענה שהנסיעה לתל־אביב תגזול ממנו שעות רבות...).

שר החוץ אבא אבן, שהיה באותה עת בניו־יורק, טילפן למזכיר האו"ם קורט ולדהיים והבהיר לו, כי מפקד כוח החירום אינו יכול לזמן אליו שר בממשלת ישראל. מזכיר האו"ם, שהבין כי הגנרל סילאסוואו „עבר את הגבול", הורה לו באלחוט לנסוע לפגישה עם דיין, שהתקיימה בסופו של דבר במלון „המלך דוד" בירושלים.

דוגמה אופיינית

זו היתה דוגמה אופיינית להלך הרוח שבו פועל מפקד כוח החירום של האו"ם. למעשה, נראה כאילו כוח החירום של האו"ם חי במושגים של פינוי סיני בשנת 1957, כאשר הכתיב האו"ם לוח זמנים לנסיגה ודחק כל הזמן לביצועה שלב אחר שלב. נראה, כי כוח החירום דואג יותר לכתר את ישראל מאשר לפקח על ביצוע הפסקת האש ולסייע לקרב את עמדות הצדדים.

ביום השני בערב פינתה ישראל את נקודת הביקורת בקילומטר ה־101 והעבירה אותה לידי האו"ם. נציגי ישראל קבעו, כי בעקבות זאת יסכימו המצרים למסור לידיהם את רשימות השבויים ויתחילו בחילופי השבויים הפצועים (כאמור בסעיף 6).

אולם מייד עם העברת נקודת הביקורת לידי האו"ם ביקשו המצרים לנצל את ההזדמנות לקביעת תקדים של מעבר חופשי בכביש ודרשו מעבר חופשי לשני אוטובוסים עם מאה כתבי חוץ שבאו מקאהיר מהקילומטר ה־101 עד לעיר סואץ — בלווי נציגים מצריים.

משמר ישראלי מנע את מסע־העיתונאים המצרי. נציגי ישראל הבהירו, כי הכביש נמצא בשליטה ישראלית והנסיעה בו מותרת רק לרכב המוביל אספקה בהתאם להסכם. לישראל זכות הביקורת על סוג האספקה בנקודת הפריקה של המשאיות — לפני העברת האספקה לייעודה.

בעקבות משבר זה ניסו המצרים לעשות תרגיל חדש. הם הודיעו, כי למעשה יש הפרדה בהסכם בין האספקה לעיר סואץ (שעליה מדובר בסעיף 3) לבין האספקה לארמייה השלישית (שעליה מדובר בסעיף 4). את האספקה לארמייה השלישית, טוענים המצרים — בסיוע האו"ם — מותר לישראל לבדוק בנקודת הפריקה על שפת התעלה, אולם אין סעיף הבדיקה חל על האספקה האזרחית לעיר סואץ...

תחמושת לארמייה

אילו קיבלה ישראל פירוש זה היה שמבחינה מעשית יכלה מצרים להעביר אספקה צבאית בלתי־מוגבלת לעיר סואץ — ומשם, באמצעות דוברות, לגדה המזרחית, לידי הארמייה השלישית.

אמנם, להלכה ניתן לטעון, כי האו"ם יפקח על המשלוחים אולם נסיון העבר מלמד בהוראות, כי האו"ם אינו גורם שאפשר לסמוך על מהימנות פעולתו ובדיקותיו.

העיר סואץ נמצאת בגדה המערבית של תעלת סואץ ומכותרת מצפון ממערב ומדרום על־ידי כוחות צה"ל, אולם בצד המזרחי פועלת בין העיר סואץ והארמייה השלישית „רכבת ימית" של דוברות.

בשבועות האחרונים ניסו המצרים כמה פעמים להקים גשר של מכש בין הגדה המזרחית לבין העיר סואץ — בנסיונות שהוכשלו על ידי כוחותינו, אך מבחינה מעשית אין למצרים כל קושי לקיים קשר יעיל בין העיר סואץ והארמייה השלישית ועל כן דין האספקה לעיר כדין אספקה לארמייה השלישית.

הציר סואץ קאהיר הוא העורק המרכזי המשרת את כוחות צה"ל מדרום לכביש (כולל הכוחות בסואץ ובעדבייה). תנועה בלתי־מבוקרת של משאיות אספקה ופינוי לעיר סואץ ולארמייה השלישית בציר זה היו יוצרים פקקי תנועה שיבטלו את היותו עורק תעבורה יעיל. מישהו צריך לקבוע עדיפויות למעבר ולהסדיר את התנועה על הכביש. האו"ם רצה בתפקיד זה אולם הפשרה השאירה השליטה המלאה בידי ישראל.

נוכח התוכניות לפתיחת שיחות שלום בניו־יורק או בז'נבה באמצע החודש הבא נראה, כי הדיונים על פרטים טכניים הנוגעים לשליטה בכביש סואץ—קאהיר הם מישניים.

נסיגה תוך שנה

על פי „תוכנית קיסינג'ר" לפתרון בעיית המזרח התיכון, תצטרך ישראל לסגת עד קו פיתחת המיתלה ופיתחת הגידי בשלבים הראשונים של המשא־ומתן. לכאורה נראה, אם כך, כי הוויכוחים בקילומטר ה־101 הם חסרי חשיבות. אולם למרות ההבטחות שנתן קיסינג'ר למצרים להביא לנסיגה מלאה של ישראל תוך שנה, מעדיפים המצרים להחזיק את האופציה הצבאית פתוחה כאמצעי־לחץ מתמיד. דבר זה מסביר את המאבק העיקש שניהלו המצרים על השליטה בכביש סואץ—קאהיר לצורך תיגבורה של הארמייה השלישית בטילים.

תמיכת האו"ם בעמדה המצרית החריפה את הבעיה במידה רבה. אולם נראה כי המצרים שהיו מעוניינים כרגע זה בפתיחה מהירה של שיחות השלום ובתחילת תהליך הנסיגה הסכימו לוותר על דרישתם לשליטת או"ם על הכביש כאשר נוכחו כי ישראל עומדת על זכותה לשלוט בו — כפי שגם הובטח לה על־ידי קיסינג'ר.

כך הושגה ביום רביעי הפשרה שלפיה יחזיק האו"ם בשלוש נקודות ביקורת — בקילומטר 101, בקילומטר 130 ובאמצע הדרך, כנראה בקילומטר 119, בסמוך למקום שבו חונה עתה יחידת או"ם פינלנדית.

בנקודת הביקורת של האו"ם בקילומטר 130 יופרדו שיירות האספקה. אלה המעבירות אספקה לסואץ יפרקו את מטענן במקום והמטען יועבר לעיר במשאיות אחרות. תהליך הפריקה וההטענה יאפשר לנציג הישראלי במחסום לוודא, כי אין המטען מכיל ציוד צבאי.

או"ם קשה עורף

המשאיות המובילות אספקה לארמייה השלישית ייבדקו בנקודת הפריקה על שפת התעלה על ידי משקיפי או"ם בנוכחות קצין ישראלי. ישראל תמשיך לקיים את השליטה על הכביש ועל שלושת הצמתים המובילים מהכביש לפאיד, איסמעיליה ועדבייה.

זוהי פשרה מעשית, הנותנת לכל צד הרגשה כי זכה במשהו.

אפשר היה, ללא ספק, להגיע לפשרה זו עוד ביום שני אילו האו"ם, ובעיקר גנרל סילאסוואו היה נוקשה פחות.

יעקב שרת

בגושן או במוגרבי

אכן הגיעה שעת אבות, שעה קשה ואכזרית • אך מכתה קלה ורחומה מן העתיד־לבוא אם לא נאמר אותה לכל בן ברית, אם גם עדיין בלי דיון בכל פרט • אכן אויבים עומדים בשער, והידידים יורים חיצים משוחים ברעל 242 אף מפקין הרחוקה • אך כבר תועלת האמת עולה שבעים ושבע על ניזקה • אכן כל בית לא נקה, אין משפחה שלא הקריבה היקר מכל • אך מתוך האמת חייב לגבור על כאבי השכול • אכן המלחמה לא נגמרה, כמאמר הגברת הזקנה הגיבורה • אך סיומת כיצד, בלי אמונה בהנהגה המדינית והצבאית אשר נתערערה?

יתחקרו המתחקרים בצה"ל שנתפס מופשל התחתונים, רצה ללבוש ואין • תחקור הממשלה את מחדלי המלחמה וחוסר־האונים בשלב הראשוני והמסכן • עובדה אחת ניצחת מוזקרת כבר עכשיו ומתריעה • עד הפסקת האש הראשונה והשניה עוד לא הצלחנו להשיג הכרעה • ואנו לא נחדל לשאול האם לא זו המטרה העליונה • של הצבא שתקיפו ובכוחו ביטחון המדינה • ואם זה כך עד אנה, עד מתי נמתין למסקנות • כן, גם אישית, בממשלה ובמטכ"ל בכל דרגה מעליונה עד תחתונה?

המלחמה לא נגמרה אבל במפלגות הכל נשאר כמו בעבר • הולכות הן לבחירות ללא שינוי מצע ורשימות מועמדים, שקועות במלל עד צוואר • ראו אותם, אחד אחד, את דבריהן העבשים, המגברבים בטלוויזיה אל העם • „...אנחנו לא בני ישו, לא ניתן את ה... את ה... חתצי השני של... של חלחי..." — נאום המועמד לשר (ובעיניו לראש הממשלה?) משה ברעם • והוויתור הקל הזה על רבבות הלוחמים הצעירים בחזיתות • אשר דמם יפה לנאום עליו אבל קולם אינו יפה עוד לבחירות? • שמעתי באומרים: לא לנו דרך הפיכות, אבל נוכל לזרוק לקלפי רק פתקים ריקים וחלקים • חזיו ורעם, אנו את „תנועת הפתק הלבן" חקם נקים?

ועוד מלה אחת. מה שקרה אינו הסרט אשר ניתן לגלגלו אחור • מה שהיה היה והוא מכתיב מהלכים בשח ואם תרצו בפקר של מלחמות־הקיום בין הלבן והשחור • מול לובה אליאב המתפתל בכנסת כמו בבית־מדרש • ומשתדל למכור שטחים תמורת שלום — למי? לריבנו היהודי, מובן, ולא למר סאדאת, שלא לזכור את גיורי חבאש • מול הבחור שלהורגים עיפה נפשו והוא בורח מעצמו ומן המלחמה אל חלומות שלום ותאוות שלוה • אותה שואל האם סאדאת ואסד, חבאש וערפאת מתפלפלים עכשיו על השטחים, חולמים, מתפללים לשלום אמת ונצח, או מחשבים עם הרוסים ממש ברגע זה את מהלכם התוקפני הבא?

אם לא יעצור תכות לעצור במרחקי חורן וגושן • עד נחדש את עדיפות התרתנו ונפתח חוסן • או נילחם מחר או מחרתיים מול טילים אשר יוצבו כמטחוי תותח ממוגרבי • ואז כבר לא איכפת לי מה פתרון וערובות יציע לילדינו ד"ר הנרי תחכם, מחמ"ד סכין־בתוך־לבי.

מן „הברזלים" אל החזית

נער־שוליים שלא גויס התנדב לעבודה בקו הראשון

מאת לוי יצחק הירושלמי

מלחמת יום הכיפורים חוללה שינוי בקרב רבים, לרבות נוער „בעייתי" שירד מן „הברזלים" בקרנות־רחובות והלך להכות באויב. „המלחמה הזאת — אומר גדעון מפרדס־כץ — עשתה לי משהו. נהייתי קצת בן־אדם. בגלל שלא לקחו אותי לצבא לא הרגשתי טוב. עכשיו, במלחמה הזאת, הייתי בצבא, ואני מרגיש יותר חופשי. נולד לי רצון להיות חייל".

חבריו אף הם מרגישים עצמם חופשיים יותר. הם כבלים פחות, אך יש להם יותר סיפוק מהחיים. שבעתם לא מעטים לא ביקרו בבארים ובדיסקוטקים ובשאר מקומות בילוי. הבארים ברובעי המגורים שלהם סגורים.

הנה, למשל, הבאר של עזרו בשכונת התקוה סגור ומסוגר. בעליו, יצחק, בצבא. גם החבריה, הלקוחות, משרתים בצפון או בדרום. גם הסטקייה הקטנה והמצוחצחת של נלו היתה סגורה עד ראשית השבוע. כשחזר מהצבא פתח נלו את העסק, אך רק מעטים פוקדים אותו, ואף הם לא צעירים. „החבריה הצעירים — מספר נלו בגאווה — אוכלים עכשיו מקופסאות בצבא. כולם עושים מה שצריך".

בשעות ערב מוקדמות ריקים ושוממים הרחובות והסימטאות בשכונת התקווה, בפרדס־כץ, באור־יהודה, כפר שלם, נווה־אליעזר ושכונות אחרות באזור דן. כך המצב בכל מקום. אך באזורים צפופים אלה — זה מורגש יותר. הצעירים — ומספר לא מעט של מבוגרים יותר — אינם בבית. לא רק אנשי מילואים הלכו למלחמה. גם אלה שהורחקו אם בגלל עבר פלילי ואם בגלל טעמים אחרים נטלו יוזמה, לבשו האקי ויצאו להחזית.

„הכנופיות התארגנו לבדן"

„אף אחד לא אירגן אותנו. הכנופיות התארגנו בעצמן", מספר יגאל, בן עשרים ושלוש, שנמנה עם ראשוני המתנדבים. „היום הראשון היה החבר שלי, אברהם. גם הוא מהשכונה. הוא ברוגזן כמוני. הלכנו ארבעה חבריה. ירדו לסיני. פגשנו שם רס"ר שהוא חבר של אברהם ואמרנו לו: רוצים להתנדב. בהתחלה לא רצה. אחר־כך הסכים. נתן לנו להוביל ציוד ועברנו גם את התעלה. הגענו עד פאיד. נשארנו שם שבועיים. היינו מובילים כל מיני דברים — פעם אספקה ופעם תחמושת. לא חשוב מה שמובילים. העיקר שהיינו מועילים".

„כנופיה" אחרת (כך הם מכנים עצמם) מנתה חמישה צעירים, בני עשרים ומעלה, שלא שירתו עד כה בצבא.

„לקחנו מכונית ונסענו דרומה", אומר בפשטות אחד מהם שחזר לחופשה קצרה. „באנו לבסיס צבאי ולחצנו על האחראים שיקחו אותנו. אמרנו להם שלא נזוז מהמקום עד שיגייסו אותנו. הם ראו כי יש להם עסק, התחילו אותנו על ציוד ונתנו לנו תפקידים".

הם מודים, שבעבר לא לקחו אותם לשירות צבאי. כמה מהם אינם מוכנים לפרש את הסיבות. אחרים אומרים בגלוי: „לא לקחו אותנו, בגלל שהיו לנו תיקים".

יעקב, בן עשרים ושתיים, נשוי ואב לשניים, שאביו קצב בשכונה, אירגן גם הוא צעירים אחרים ויצא עמם לסיני. „לא היינו בצבא. ישבנו בבית סוהר במקום בצבא. אני שוחררתי לפני שנה. ישבתי שנתיים. כשבאה המלחמה ישבנו חמישה חבר'ה ליד הברזלים והחלטנו להתנדב. לאחד מאיתנו, פרץ, יש רכב. נסענו לסיני.

הובלות — בלי רשיון...

„באנו לסמל בזואגלו — חבר שלנו — ואמרנו לו: ‚באנו למלחמה'. בזואגלו הוא סמל רכב. לא שאל הרבה שאלות. ראה שיש לנו רצון חזק. היינו בוערים ממש. התחימו אותנו על נשק ועל רכב — כל אחד קיבל רכב — והתחלנו לעשות מה שצריך. אין לי רשיון לרכב, אבל הייתי נוהג ועשיתי כל מיני הובלות, בעיקר תחמושת. היתה הרבה אש, אבל האש בלב היתה חזקה יותר. עשינו הכל בלב שלם. היינו בפנים־בפנים, אחרי התעלה".

רבים מהם נשואים. כמה מהנשים — בניגוד להם — שירתו בצבא. יעקב אומר בפנים קורנות: „האשה שלי היתה מבסוטה. היא שירתה בצבא. היא יודעת מה זה צבא. היא יודעת שהצבא עושה בן־אדם. ובאמת, המלחמה הזאת שינתה אותי. התחלתי לראות דברים בצורה אחרת. ראיתי מה זה צבא, מה זו משמעת. ראיתי מה זו מלחמה. משמעת זה דבר שמוצא חן בעיני. כשייגמר הכל — והלוואי במהרה בימינו — אני חושב ללכת לצבא. אעשה תשעה חודשים ואחר כך אהיה במילואים. אני אעשה את זה ברצון רב".

מסקנה זאת משותפת לכולם. אלימלך ובנימין, יגאל (המכונה „פאני־סוס"), אמנון, יצחק, סעדיה, עזורי, יוסי, גד ואחרים אומרים: „צריך להיכנס לצבא באופן מסודר. הפעם הלכנו לבד. בעתיד אנחנו צריכים לקבל צווי קריאה כמו כולם. אם אנחנו צריכים לשרת תקופה מסויימת בצבא סדיר, נעשה זאת. אם תפרוץ, עוד פעם מלחמה לפני שיעשו את הסידורים הדרושים, נלך עוד פעם אפילו לא יקראו לנו. נלך לבד, כמו שהלכנו אחרי יום כיפור".

הם.צ. איים לירות...

בין אלה שלא היו מסוגלים לשבת בבית ולא מצאו מרגוע לנפשם עד שלקחו חלק במלחמה נמנים גם כמה מבוגרים, גילאי 30—40. גדעון, אביאל ויוסי — כולם נשואים ואבות — הם הבולטים בחבורה הזאת. גדעון, יליד 1935, לא מילא עד כה את חובתו אף פעם אחת — „מסיבות משטרתיות". גם שני חבריו הם בעלי עבר כמותו.

לשלושתם, ילידי הארץ, היתה „זכות מיוחדת" לשבת בבתי סוהר בארצות־הברית. הם נידונו ל־5 שנה מאסר — כל אחד בנפרד בעד עבירת דינות(?) שלא ביצעו בנוכחותו — אך שוחררו לאחר שלוש שנים וגורשו מארה"ב.

„זה היה לפני שנים אחדות, אבל זה נראה כאילו קרה לפני המון־המון שנים, כי המלחמה הזאת עשתה אותנו מבוגרים יותר, ואולי גם זקנים יותר", מספר גדעון. עיניו עצובות כשהוא מדבר על עברו, אך נדלקות ברגע שהוא עובר אל ההווה, אל המלחמה.

„לכתחילת המלחמה יצאנו עם הרכב של יוסי לדרום. באל־עריש היה לנו מחסום. לא רצו לתת לנו לעבור. היו ויכוחים. הם.צ. אמר: ‚אירה לכם בגלגלים אם תעברו'. אמרנו לו: ‚נעבור אפילו בכוח'. קראו לקצין בטחון שדה. הוא ראה שזה ברצינות וכתב שלנו ונתן לנו לעבור לרפידים.

„אמרו לנו, שיש סיכוי שיקבלו אותנו שם כמתנדבים. אבל גם ברפידים לא רצו אותנו בהתחלה. נפגשנו עם רס"ר ישעיהו. אני מכיר אותו. פעם שיחקתי איתו כדורגל. השפענו עליו שיעשה משהו בשבילנו. דיבר עם קצין בטחון־שדה והצליח לשכנע אותו שיקבל אותנו.

„רשמו כל מיני פרטים, החתימו אותנו על מסמכים ונהיינו חיילים. קיבלנו נשק וציוד. אף פעם לא עברנו אימונים בצבא. אנחנו לא שירתנו בצבא. אבל ידענו שאנחנו יודעים להשתמש בנשק. ואנחנו באמת יודעים.

הרגנו את הפחד...

„אותי צירפו כנהג בחיל ההנדסה ושני החברים שלי היו נהגים בחיל הקשר. עבדנו כל הזמן, בלי לנוח. לא הסתכלנו על שעון. עבודה קשה, לא קשה, באמת לא חשוב. הגענו עד אפריקה.

„היו הפגזות, מכל הצדדים אש. לא ראינו עוד דבר כזה. פחדנו. אבל, תודה לאל, יצאנו בחיים. גם הפחד לא הרג אותנו. אנחנו הרגנו אותו. היינו מבסוטים. היה לי סיפוק רב ואני מוכן להצטרף שוב בכל רגע שיצטרכו אותי".

הסיפורים של בני החבורות האחרות דומים. המלחמה הזאת טילטלה אותם. הם השתנו. הם נוכחו שביכולתם לתרום ולתת. הכירו בערך עצמם.

„אפשר להקים פלוגה שלמה מחוברת מהחבריה שלנו, חבריה טובים לעשות הכל למען המדינה", זורק גדעון אתגר לחברה ולחבריה. „אפשר להכין פלוגות כאלה לשעת חירום. אחד מהצבא יהיה המפקד — וכולנו ניתן את הגב. צריך להכין זאת לשעת חירום. אנחנו מוכנים לתת הכל, גם את החיים שלנו".

הם מדברים בכנות, רוצים להיות מה שהיה עכשיו ולא לחזור אל העבר שלהם. האם אנחנו מוכנים לקבל אותם? המבחן הוא שלנו, לא שלהם.

נקודת ביקורת ולא מחסום

שתי תקריות בקילומטר ה־130, ו־3 זחלמים שצרו על משאית או"ם

מאת דן ארקין

„אז מה רוצה לראות שיכתבו עליו ב„ניו־יורק טיימס"?" — שאל השבוע חייל בלונדי גבה־קומה שיחידתו מוצבת בק"מ ה־130 בכביש קאהיר־סואץ, מקום שממנו רואים היטב את הבתים הלבנים בפרבריה המערביים של סואץ.

מול החייל הזה, במרחק צעדים ספורים, ניצב חייל בלונדי גבה־קומה, חבוש קסדה כחולה, איש כוח החירום של האו"ם, פיני שמתגאה בגאווה את דרגת הרב־טוראי החדשה של צרפתו. הוא זכה בעלייה בדרגה בעת פעולה — על הצטיינותו ביום ב' בתקרית הראשונה בעניין מחסום האו"ם בק"מ ה־130.

מהלך כמה צעדים משני החיילים חנתה משאית לבנה של האו"ם, מוקפת שלושה זחלמים של צה"ל, שלא הניחו לה לנוע ממקומה. משאית או"ם במצור צה"ל.

בשתי התקריות ניסה כוח החירום של האו"ם לקבוע עובדות בשטח, וביתר דיוק, לשנות עובדות. עד יום א', יום החתימה והנעילה על הסכם 6 הסעיפים, ניצבו חיילי מצרים וישראל אלה מול אלה וכוח האו"ם בתווך בשתי נקודות בכביש סואץ־קאהיר — בק"מ ה־101 ובין שני גושי בתים ברחוב בסואץ.

השינוי הראשון חל כבר ביום א' בערב, היה יישום ראשון של הסכם 6 הסעיפים. בק"מ ה־101, במחסום „דלותה", תפס האו"ם את מקום הישראלים והמצרים משני עברי המחסום. הדגל הכחול של או"ם הונף שם בטקס קצר, ועתה ניצבים הישראלים והמצרים בעמדות בצד המזרחי והמערבי של המחסום.

בק"מ ה־130, הסמוך יותר לעיר סואץ, נקבעה נקודת ביקורת של האו"ם, אך כוח החירום ביקש להפכה למחסום, שיאפשר לו שליטה בלעדית על שיירות האספקה לארמייה ה־3 ולעיר סואץ. האו"מיים חסמו את הכביש בכבילי תחמושת גדולים וריקים, שהותירה בשולי הדרך סוללת תותחים ישראלית.

בשתי התקריות, בימים ב' וג', הגיעו הדברים לידי חילופי־דברים חריפים, ואף לידי דחיפות, אולם הם נסתיימו ברוח טובה וביום ג' אחר־הצהרים כבר החליפו הישראלים והפינים לחיצות־ידיים ומטבעות ושטרי כסף ישראליים ופיניים. לא פרצה מלחמה בין צבאות ישראל ופינלנד, אך הדבר היה לשיחת היום בקרב אנשי הצבא באזור.

*

בארץ גושן עדיין לא רגעו הרוחות מהפסטיבאל הגדול של יום א' — טקס חתימת הסכם שש הנקודות בין ישראל ומצרים.

„למה לא הזמינו את קיסינג'ר? הוא היה נהנה מיציר כפיו", מילמל אלוף־משנה ישראלי כאשר לנגד עינינו, מחוץ לאוהל השיחות, ניצבו האלוף אהרן יריב והגנרל המצרי גמאסי ובצידו השני של האוהל משוחח אלוף שמואל אייל עם בריגדיר־גנרל שריף, קצין מצרי מקריח לבוש בהדור. אנו נעצנו עינינו בזוגות אלו ובשתי המשלחות בעת שישבו באוהל, שעה שהמפריד ביניהן שולחן ועליו מפה צבאית. אי־אפשר היה להשתחרר מהתרשמות, כי הקצינים הישראלים מרגישים נוח יותר מהמצרים. הישראלים דיברו יותר, המצרים היו רשמיים ומיעטו לדבר.

מפעם לפעם הופיע ליד העיתונאים הישראליים אדם חביב, לבוש חולצה לבנה, רודולף שטיידה־האר מיוגוסלביה, הדובר הרשמי של האו"ם, התרוצץ בין העיתונאים שבאו מקאהיר לבין אלו שבאו מתל־אביב. הוא ידע לספר אם הצדדים לחצו ידיים, או אם „רק" הצדיעו אלה לאלה וכיצד דיברו אנגלית ביניהם, והוסיף כי הגנרל המצרי גמאסי מדבר אנגלית שוטפת, אך במבטא ערבי קשה. באנגלית במבטא סלאווי הטעים, כי ההסכם נחתם בשעה 3.10, לא לפני ולא אחרי, וציין מה היתה אז השעה על פי זמן גריניץ'.

גם על עצמו סיפר מעט. עתה הוא יושב בקאהיר. אך תפקידו, זה 7 שנים, הוא ניהול שרות המידע של האו"ם בהודו. ברצון רב הוא מציג לפנינו את המצליות שבאו מקאהיר. „הנה, זה, האפריקני הלבוש בחליפת בד מהודרה ומטופח בקפידה, הוא פקיד בכיר באו"ם. בא מסיירה לאו־גה. הקצין ההוא הוא גנרל סילאסוואו. הגברת ההיא, בחליפה האפורה, היא מזכירה". כל שאלה עניינית מעוררת אצל מר שטיידה־האר חיוך ותגובה דיפלומטית: „תיאלץ לשאול את אנשי המשלחת שלך", הישראלית.

הוויה מיוחדת במינה הודגמה באותו טקס ביום א' לעיתונאים. גדרי התיל הפרידו בין צוותים של אותו עתון, אותה סוכנות ידיעות ואותה תחנת טלוויזיה. וכך נפגשו והחליפו מלים בקריאות רמות אנשי אנ.בי.סי. ראי.פי. היושבים בתל־אביב ובקאהיר ומכירים זה את זה. בלט איש „ניוזוויק" ארנו דה־בורגרייב, שביקר במחסום כמה פעמים במשך השבוע, לבוש מדי הצבא המצרי, חבוש כובע מצחייה צבאי, ועל החזה מתנוססות בצד ימין אותיות „ניוזוויק" ובצד שמאל אותיות שמו.

הק"מ ה־101 זימן פגישות מרגשות. לידנו ניצב שוודי גבה־קומה, שמציגים אותו כקולונל בדימוס בצבא שוודיה וכיום פרשן צבאי בעתון חשוב בשטוקהולם. הוא מבקש מקצין הקישור הישראלי המלווה אותו לשוחח ולו אף לרגע עם האלוף אהרן יריב. האלוף יריב יוצא לרגע מהאוהל והשניים מחליפים טפיחות שכם. מתברר, כי בעת שהיה אלוף יריב נספח צה"ל בוושינגטון, היה שם הקולונל נספח צבאי בשגרירות שוודיה.

במהלך השיחות נערכת „תחרות משקאות" בין צבאות ישראל ומצרים. רב־סמל ישראלי שולח חייל עם ארגז בקבוקי משקה קל לכיבוד המשלחת. לא עוברות חמש דקות וחייל מצרי מגיע במרוצה ובידו ארגז בקבוקי „קולה", שהוא מחלקם לקצינים המשוחחים ביניהם בחוץ. הדבר אינו נעלם מעיניו של הרב־סמל, ואחד מחייליו מופיע ובידו מגש ועליו כריכי עגבניות ונקניקים. בריגדיר־גנרל שריף בוחר מהכריכים הישראליים ואינו מסרב לשתות קפה.

מזגני אויר · מקררים
AIRCONDITIONERS • REFRIGERATORS • FREEZERS
Amana
אחריות מלאה ע"י המפיצים בישראל:
שרון תעשיות מיזוג אויר בע"מ
רמת־גן, רח' ולעד 2, (פינת אבא הלל 12) טל' 733251 פתוח מ־8 עד 4
Brillant Advt.

533
2266
100
2366
208
2574

صكذا من الأصل

דב גולדשטין — ראיון השבוע עם — יעקב שמשון שפירא, שר המשפטים לשעבר

אף אחד אינו מאמין שהשלישייה: ראש הממשלה דיין וגלילי, יכולה להוביל את ישראל אל השלום

השלושה אמנם לא דיברו על „אף שעל" אבל מדיניותם ומעשיהם מעידים, כי כוונתם היתה שהשטחים יישארו מסופחים או מאוחדים עם ישראל ● כך מוכיחה מדיניותם בשטחים וגם „מיסמך גלילי" ● יש להקים ועדת חקירה בראשות שופט בית המשפט העליון או בית המשפט המחוזי, לחקור כל מה שקשור במלחמה, אבל משה דיין, האחראי למחדל הגדול, מחוייב להתפטר מכהונתו עוד לפני שהועדה תוקם ותחקור ● בישיבת הממשלה ביום רביעי בלילה, פחות מ־72 שעות לפני פתיחת המלחמה, לא הושמעה מלה אחת אפילו על ספק, על חשש, על אפשרות כלשהי למלחמה — וזה מדהים! ● איני מעלה על דעתי, כי שר הבטחון סיפר לראש הממשלה על סכנת המלחמה והיא התעלמה ממנה ● מוזר מאד שכינסו התייעצויות של שרים ולא את הממשלה כולה ● מרגע שנתרחבו חילוקי הדעות בין שלישיית ההנהגה לביני בענייני השטחים חדלו להזמין אותי ל„מטבח של גולדה" ● גם אם אינני בטוח, שויתורים יביאו שלום, אנחנו מוכרחים לנסות לצאת ממעגל־הדמים.

לא דווקא מחבב את משה דיין. הוא חושב, ששר הבטחון הוא איש מוכשר, טוב־שכל, בעל שיקול־דעת. אבל הואיל ושר המשפטים לשעבר, מר יעקב שמשון שפירא, סמוך ובטוח, כי מר משה דיין נושא באשמת המחדלים הגדולים של ערב המלחמה, הוא תובע את התפטרותו המיידית מתפקידו.

אילו נאות דיין לעזוב את תיק הבטחון והיה מוכן להסתפק בתיק בלתי חשוב („הדואר, למשל" — כלשון שפירא), לא היה שר המשפטים לשעבר מקפיד עמו, שיתהלך לגברי בשולחן הממשלה.

יעקב שמשון שפירא, שהיה במקורביה של ראש הממשלה, הגב' גולדה מאיר עד לפני זמן קצר — עד שחדלה להזמין אותו ל„קבינט המטבח" שלה והיינו הפוליטי מר — מתהלך בביתו בירושלים, כשארשת של בטחון בדרכו ובמעשהו מלווה כל תנועה שלו. הוא היה הראשון, שתבע בתוקף את התפטרותו של משה דיין. וגם אם התוצאה היתה, שלא דיין התפטר, אלא שפירא עצמו עזב את הממשלה. הוא, שפירא, בטוח, כי בנסיבות העניין נהג כראוי. כאשר מרחים אותו, קרובים ורחוקים, בשכן ההתבאה ואומרים לו, כי גילה מידה רבה של אומץ־לב, תגובה עליו ההגובה: „אה, אה, שום אומץ־לב. אמרתי רק מה שהרגשתי. לא יכולתי לחיות עוד עם המצוקה הנוראה הזאת, שאדם, האשם במה שקרה לנו, אינו נותן על כך את הדין בבחירות האפשריות. לא הגיע לי שום ציון לשבח. אז, כאשר דרשתי, שדיין יתפטר, הייתי אולי בודד בתביעתי. היום הולכים ורבים אלה שמבינים, כי זו תביעה צודקת".

יעקב שמשון שפירא מעריץ את ראש הממשלה ושר הבטחון המנוח, לוי אשכול ז"ל, מתרפק על זכרו בגעגועים: „אי, אי, אי, איזה ראש ממשלה! איזה שר בטחון! עם השכל הפשוט הזה, עם הצניעות הנהדרת, עם ההיטות הפרגמטיות הזאת ללמוד ולשכוח, לשמוע וללמוד. גדול היה האיש! הוא הכין את מלחמת ששת הימים כמו רפתן ותיק ובנוסה, שמכין מספוא לפרוזדור.

הוא דווקא מחבב את משה דיין ומודה, כי היו ביניהם יחסים טובים, על אף חילוקי דעות בדיונים ציבוריים. אבל החיבה הזאת אינה זוכה לדיין, ששר המשפטים לשעבר יתן לו הזדמנות להינקות מאשמה. י.ש. שפירא בטוח, כי הכרח הוא להקים ועדת חקירה, בראשותו של שופט בית המשפט העליון, שתחקור מה קרה ומדוע קרה. אבל אין חקירה זו חלה על דיין כלל. הוא מוכרח ללכת עוד לפני שזו תקום ותחקור ותסיק מסקנות, כי אשמתו שלו — מעל ומעבר לכל ספק ומחוץ לכל צורך לחקור. ודיין צריך ללכת עוד לפני הבחירות.

● צריך לדחות את הבחירות...

— בחירות, מר שפירא, מתי יש לקיימן, לדעתך? האם אנחנו יכולים ללכת לקלפיות במצב הרוח הזה, לפני שועדת חקירה כלשהי תספיק לגלות את העובדות ולמצוא את האשמים?

לא, לא. השכל הישר מחייב, שהדבר הנכון ביותר לעשות, הוא לדחות את הבחירות לתקופה ארוכה, אפילו לשנה. אין כל טעם ללכת לבחירות, כל עוד לא נחקר ביסודיות המחדל הגדול של ערב המלחמה, על כל בחינותיו המדיניות והצבאיות. רק חקירה יסודית כזאת, שתחשוף ותגלה הכל, שתמצא כל מי שהיתה לו יד במחדלים, יכולה לתת לידי הבוחר את התשובה הנכונה על השאלה בעד מי עליו לבחור. יש כאן עוד אלמנט אחד: אני מאמין, כי אילו דחו את הבחירות בשנה — וזה כמובן מחייב מעצמו לבטל את כל הרשימות הישנות של המועמדים לכנסת — היו נכנסים לזירה המדינית כוחות חדשים, שנתרחקו מן הפוליטיקה במשך שנים מתוך איסטניסות יתרה. דור ההמשך בחיים הפוליטיים כמעט נעלם אצלנו בהווייה. צריך להיות לנו ענין ממדרגה ראשונה, שהוא יתייצב בחזית ויפעל בתוך אחריות ובתוך גילוי היכולת הגדולה הגלומה בו. נזדמן לי לא אחת להיות עד להרצאות של אנשים בגילים מ־35 עד 45, ולעתים אפילו צעירים עוד יותר. כשאתה שומע את ניתוחיהם ואת טיעוניהם ועומד על רוחב־הדעת שלהם, אתה שואל את עצמך: מדוע אין האנשים האלה יושבים בכנסת ובממשלה? הרי אפילו מבחינת הלשון אתה חש, שהעברית שבפיהם היא דבר חי, רענן, ברור ומובן ואינו מתנתר באתורי נהתאה בעורפלות.

● ...אבל אין תקווה שהמערך והליכוד יסכימו

אלא מה? אין תקווה, שיסכימו לדחיית הבחירות לזמן רב. אלה שהדבר בידם, גם המערך וגם הליכוד, מבכרים לקיים את הבחירות.

— מדוע, לדעתך, מבכרים שתי המפלגות האלה להוביל את העם לקלפיות?

שתיהן מקוות, שכך טוב יותר בשביל הסיכויים של הבחירות. האמת היא, שהמערך, אפילו היה רוצה לדחות את הבחירות לזמן ניכר, אינו יכול לעשות זאת עתה בלי הסכמת הליכוד. ויתחר כלפיו, שהוא מאריך את תקופת שלטונו, אחרי שהמנדט כמעט הציבור פג, על דעת עצמו ומטעמים הנוחים לו. חשבונו של הליכוד פשוט: הוא מקווה להיבנות מהביקורת הסוערת בציבור נגד הממשלה. לעומת זאת סבור מן הסתם המערך, שאמנם אין למנוע את הביקורת, אבל מוטב לקצרה מאשר להאריכה.

— מה הם, בעיניך, סיכוייו של הליכוד בבחירות, אם אמנם יתקיימו בסוף שנה זו, לאור הביקורת הקשה נגד הממשלה?

אינני רוצה להסתכן בניחושים. מצד אחד יכול הליכוד ליהנות מהביקורת על הממשלה, אולם מצד שני דמותו של הליכוד, כפי שהיא נראית בעיני הציבור, כמפלגת המלחמה, אינה עשויה להביא אהדה לבית הליכוד. אין לי מאזניים לשקול את הגורם האחד מול הגורם השני, אולם אני סבור, כי המערך יוכל לשוב ולזכות בטענה, כי הוא המייצג גם את השאיפה לשלום וגם את הסיכוי להביא אותו מחלום למציאות.

— נוכח חילוקי־הדעות המעמיקים והולכים, שהתגלעו בשאלות המהותיות והמדיניות בינך לבין הנהגת המערך, האם אתה מאמין, כי הנהגה זו מסוגלת להוביל את העם לשלום?

איש אינו מאמין, שהשלישיה המנהיגה את המערך ואת המדינה, בשאלות חוץ ובטחון בשנים האחרונות, אני מתכוון לראש הממשלה הגברת גולדה מאיר והשרים דיין וגלילי, היא אמנם מפלגת שלום. לא, אינני מאמין בזה. נראה לי, שהמערך בכללותו שומר על המסורת של שאיפה להשגת המצוי, אפילו אם הוא חולם על הרצוי. המערך, ולא רק הוא, מבין, שאין לבוא אל השלום אלא מתוך גישה ריאליסטית לגבי השטחים, ואין גישה ריאליסטית אם אין סיכוי, שתתקבל גם על דעת הצד האחר בסכסוך במזרח התיכון. העניין לא יסתדר בלי ויתורים הדדיים. האמת המרה היא, שאנו רוצים יותר בשלום מהערבים. המערך מוכרח להתעורר — נדמה לי שבמידה מסויימת כבר התעורר — מהלומות הנן של „הזמן פועל לטובתנו". אבל אני מסופק מאוד, אם ההתעוררות הזאת חלה גם על השלישיה המנהיגה את המערך. ההנהגה הזאת אמנם מעולם לא אמרה „אף שעל". אבל פעלה, או ניסתה לפעול, כאילו אמרה כך.

— איך מתבטא הדבר הזה? הרי גם הגברת מאיר וגם השרים גלילי ודיין אמרו בהזדמנויות רבות, כי אין הם סבורים, שגבולות השלום צריכים להיות גבולות הפסקת האש של 1967?! הם הרי התבטאו במפורש, כי השטחים יכולים להיות במשא־ומתן ויתורים טריטוריאליים ברורים יותר ממה שיש בידם להשיג בדרך האלימות המלחמה?!

אם כך אמרו — רבץ פער בין האמירה לבין העשיה. הרצון לפעול במסגרת הסיסמה של „אף שעל", היו לו ביטויים רבים בהנהגת המערך. הדיבורים שערביי השטחים יימצאו תחת שלטוננו ואחריותנו או נתינותו, לישראל ירדנית, היתה ביטוי מובהק ומפורש לסיסמה נסתרת של „אף שעל". כל מיסמך גלילי הוא ביטוי לתקווה, שבמשך הזמן נספח את בעיית השטחים, אם לא את כולם, או לפחות את חלקם הגדול, באופן שהשטחים יישארו מסופחים, או משולבים, או מאוחדים עם מדינת ישראל. כאן דווקא פעלה המסורת המקובלת. שנים רבות על מפלגות המרכיבות את המערך, שלא הנוסחה השונה, אלא העובדה ההכלית, שמקדמים אותה ודוחפים אותה ונותנים לה סיכוי על ידי מעשים. ולכן אני מסופק כל כך אם אותם האנשים יוכלו לעשות את המיפנה ההכרחי כדי להגיע לשלום.

● מה בין גולדה וגלילי לבין דיין

— האם, לדעתך, נובע מהפסק הזה שלך, כי השלישיה המנהיגה הזאת צריכה להתפטר?

אינני אומר זאת. להוציא את המקרה של שר־הבטחון, שבגלל מה שקרה ביום הכיפורים הוא נושא באשמה הישירה למחדל הגדול ולכן עליו להתפטר מיד. לגבי ראש הממשלה והשר גלילי הבעיה היא אם הם יוכלו, אחרי שנקטו בשנים האחרונות במדיניות שבה נקטו, להוביל את ישראל אל חוף השלום.

— מדוע אתה עושה את ההבחנה הזאת בין מר דיין לבין ראש הממשלה והשר גלילי? מדוע הוא מוכרח להתפטר מיד, ואילו את ראש הממשלה ואת השר גלילי צריך עוד להעמיד בניסיון נוסף?

מפני שמקרהו של שר הבטחון הוא מקרה קלאסי של שר, הנושא באחריות כבדה בענין מסויים, שיש לו חשיבות מכרעת בחיי המדינה והוא הגיע בו לידי כשלון קשה. כל שר עובד ומחליט בעזרת עוזרים ומומחים ויועצים. אבל שר אינו יכול, אסור לו בתכלית, להשתחרר מאחריות לכשלון גדול על ידי הטלת האחריות והכשלון על עוזריו, כולם או מקצתם.

— וראש הממשלה יכולה לעשות כך?

בוודאי שגם ראש ממשלה אינו יכול להינקות מאחריות לכשלון גדול כזה. אבל אם אתה מסתכל על ההיסטוריה של החיים הפרלמנטאריים במערב, אתה למד, כי בעקבות כשלון, מצטמצמת המסקנה הפרלמנטרית בהליכתו של שר ולא בהתפטרותה של כל הממשלה. מקובל אצלנו להרבות דוגמאות מהתנהגותו ומעשיו של וינסטון צ'רצ'יל בימי מלחמת העולם השניה. כדאי להזכיר קצת בדברים ואולי אפילו ללמוד מהם על מה שצריך לקרות עכשיו ביחס למשה דיין. לצ'רצ'יל היה מעמד נכבד בממשלת בריטניה גם במלחמת העולם הראשונה. הוא היה אז שר הימייה. והנה כאשר הצי הבריטי נחל מפלה קשה בדארדאנלים, לא עבר חודש ימים מיום המפלה עד שצ'רצ'יל חדל להיות שר־הימייה. הוא עבר לתפקיד מיניסטריאלי פחות־ערך, כעבור זמן קצר התפטר גם מתפקיד זה והלך להיות מפקד גדוד בריטי, שנלחם בצרפת. איש לא העלה כלל על דעתו, שיש להמתין עד לאחר שתתקיים חקירה מוסמכת בנושא הכשלון של הצי הבריטי וכי אסור לסלק את צ'רצ'יל עד שהחקירה הזאת תסתיים. ואכן, נערכה חקירה מוסמכת ולשם כך נחקק חוק מיוחד בפרלמנט הבריטי. אבל החוק נחקק רק באוגוסט 1916 והחקירה נתקיימה כמובן לאחר מכן והמסקנות הוגשו עוד יותר מאוחר, ואילו סילוקו של צ'רצ'יל מתפקידו נעשה עוד במאי 1915.

— האם אפשר להסיק מדבריך, כי גם כאן דיין צריך להתפטר מתפקידו כשר הבטחון, אבל יכול להשאר שר בתפקיד פחות חשוב?

לא רק שאינני מרכיב את הממשלה, אני כבר אפילו אינני חבר בה, אז איך אני יכול להגיד מה צריך דיין לעשות אחרי התפטרותו? אני אומר רק דבר אחד, גלוי, מפורש וחד־משמעי: משה דיין אחראי למחדל הגדול והוא צריך להתפטר מכהונת שר־הבטחון.

— אילו נהג דיין כעצתך, האם אתה סבור, כי ברבות הימים יוכל היה לחזור לתפקיד בכיר בהנהגת המדינה?

אולי, אולי. גם צ'רצ'יל עשה כך. אבל הוא חזר לתפקידים בכירים רק כעבור עשרות שנים. זה ענין של זמן, אתה מבין.

— איך צריך, לדעתך, לחקור כל מה שקרה לפני המלחמה ובשעתה שההנהלה?

אין לי ספק, שהדרך היחידה היא לחקור את כל הנושא בועדת־חקירה, שתתמנה לפי חוק ועדות חקירה. ועדת חקירה כזאת צריכה להתמנות על ידי נשיא בית המשפט העליון ובראשה יעמוד שופט בית המשפט העליון או שופט מחוזי.

● המחדל הגדול

— דיברת פעמים אחדות על המחדל הגדול. מה הוא לעניך המחדל הגדול הזה?

מוטב שאגיד לך מה ראיתי כמחדל הגדול כאשר באתי למסקנה, שאמנם היה מחדל גדול. אני בכוונה מסיר מכאן כל אינפורמציה נוספת שקיבלתי מאז; כי אין לי הכלים ואני אינני רואה את עצמי מוסמך לבדוק ולחוות דעה. אבל, אם לי, כמו לכמה מחברי ממשלה אחרים, נודע לראשונה על אפשרות של מלחמה, על כך שמדוברים בכלל על סכנה כזאת אולי צפויה, רק ביום הכיפורים בבוקר בישיבת הממשלה, ולפני זה לא הייתי מעלה אפילו על קצה דעתי, שקיים חשש כזה, שיש איזה מקום לחשש כזה — אז אינני יכול שלא לראות את שר הבטחון כאחראי לכך.

— האם שר הבטחון הוא המכנס את ישיבותיה של ממשלת ישראל?

לא, אבל הוא מביא את הבעיות לישיבת הממשלה והוא המתריע על הסכנות, והוא הדורש להכין את מערכת הבטחון כדי לקדם אותה. ותור בה, המוטלת עליו בעניין זה בוודאי אינה פחותה מחובתו של שר־האוצר, למשל, להגיש לממשלה את בעיות הכלכלה.

— אבל אם הגברת מאיר, שהיא המכנסת את ישיבות הממשלה, לא כינסה ישיבת ממשלה, כיצד יכול היה מר דיין להביא לפני הממשלה את החששות, שמלחמה צפויה לנו?

לא העליתי על דעתי, ואינני מעלה היום על הדעת, ששר הבטחון הביא לפני ראש הממשלה את הענין החמור הזה והיא זו, שהתייחסה אל העניין בביטול. זו שטות להניח כך. באותה ישיבת ממשלה ביום הכיפורים בבוקר, נודע לי לראשונה על עניין גיוס המילואים המאוחר ועל חוסר־ההכנה של צה"ל לקדם את פני האויבים. הרגשתי אז, והיום אני יודע זאת בוודאות, שהוצב סימן שאלה מחריד על עצם קיומה של המדינה בימים הראשונים של המלחמה. שר, שמגיע למצב הזה באחריותו האישית, אינו נטפל אישית, חלילה, אבל מכיוון שהוא נושא באחריות נוראה כזאת, עליו לפנות את משרד הבטחון.

— האם אתה מאמין, כי שר הבטחון לא הביא לפני ראש הממשלה את סכנת המלחמה לפני יום הכיפורים בבוקר?

כן, זהו הרושם שלי עד היום. לא הייתי נוכח בפגישות בין דיין והגב' מאיר. שר הבטחון בעצמו לא העריך עד יום השבת, שאנו עומדים לפני סכנה כזאת.

● אף מלה על המלחמה!

— אבל ידוע, כי בישיבות שונות, בהרכבים שונים של שרים, דובר על סכנת המלחמה, לפני ישיבת הממשלה ביום הכיפורים בבוקר...

אינני יודע. לא הייתי בשום התייעצות, השתתפתי בישיבת הממשלה ביום רביעי בערב, ימים אחדים לפני שפרצה המלחמה. הממשלה ישבה ודנה ודיברה ושמעה — אף מלה אחת, אף חצי מלה, על שום סכנה של מלחמה! וזה פחות מ־72 שעות לפני שפרצה המלחמה! אף לא מלה אחת של גיוס, של הכנות, של הקשות, כלום!

— מדוע התקיימה [illegible] ישיבת ממשלה שלא מן המניין ביום רביעי בלילה?

ראש הממשלה חזרה משטראסבורג ומווינה. היינו נהוגים אז בעניין של קרייסקי והגירת מהגרים שבאו בוינה. אף מלה אחת על המלחמה. זה מדהים.

— האם נהגה ראש הממשלה כשורה כאשר לא זימנה את כל שרי הממשלה לישיבות מלאות כדי לדון בסכנת המלחמה?

אינני יודע, מה היה המידע, שראש הממשלה קיבלה משר הבטחון ולכן אינני יכול להגיד אם נהגה כשורה או לא? אם שר הבטחון לא העמיד את ראש הממשלה על סכנת המלחמה, יכול להיות שלגברת מאיר לא היתה סיבה לכנס את הממשלה. בכל אופן, נראה לי מוזר מאוד, שקיימה התייעצות ביום שישי, שבה השתתפו שרים, ש„נמצאו אותו יום בתל־אביב", כפי שהוסבר לאחר מכן, ולא הטריחו את כל השרים לאותה התייעצות ולא הביאו אותה לישיבה של הממשלה. השר ספיר, שהיה אותו יום בתל־אביב, אף הוא לא הוזמן להתייעצות זאת, מפני שגם אותו לא מצאו.

— אם אמנם תוקם ועדת־חקירה, כפי שאתה מציע, האם אין כלל אפשרות שחקירתה תביא את דיין נקי מכל אשמה? מה התפקיד הזה להטיל בו אשמה ולחייב אותו להתפטר, כאשר ועדת החקירה עדיין לא הוקמה?

אינני חושב, שועדת החקירה צריכה בכלל לברר אם ראוי שדיין ישאר בממשלה או יתפטר. הבעייה של דיין איננה משפטית ואפילו לא מעין־משפטית. זו בעייה מדינית טהורה, שנקבעה על ידי הממשלה באישורה של הכנסת. הרי משה דיין בעצמו הקדים אותי בשאלת הספק אם עליו להשאר בממשלה אחרי מה שקרה. הוא בעצמו הלך אל ראש הממשלה ואמר לה, כי אם לה אין אמון בו, הוא מוכן להתפטר. זה מוכיח בוודאות, שמשה דיין בעצמו הבין מה קרה ויודע מה נובע ממה שקרה ביום הכיפורים.

● „הגברת מאיר כעסה עלי מאוד"

— לפני המשבר, עסקת בשנים האחרונות יותר מכל אדם אחר [illegible] ועל כן מחוייב בהקפדה עליהם יותר מכל שר אחר, האם נראה בעיניך הוגן, [illegible], לתבוע את פיטוריו של איש כמשה דיין ליד כוס תה במזנון הכנסת?

לא כך היה. לא כך עשיתי. טעות. זה בכלל לא היה במזנון הכנסת. זה היה בישיבת ההנהלה של סיעת המערך, יחד עם ראשי הערים של המערך, בחדר־הישיבות של סיעת המערך בכנסת.

— הגברת מאיר השתתפה בישיבה?

לא, היא בדרך כלל אינה משתתפת בישיבות כאלה.

— הפורום הזה נראה לך הראוי להגיש תביעה כזאת? האם הפורום הזה התכנס כדי לדון בשאלות המלחמה? האם הפורום הזה הוא המוסמך להחליט על התפטרותו של משה דיין?

אני לא העליתי שם את התביעה הזאת כדי שהפורום הזה יחליט. אני בכלל דיברתי על כך, שצריך לדחות את הבחירות ובעיקר לאפשר הגשת רשימות חדשות. אני טענתי, כי היתה בארץ רעידת־אדמה ביום הכיפורים וכי המדינה כולה עומדת בסימן שאלה. בהקשר דברים זה אמרתי, כי היה מחדל גדול, שבגללו צריך שר הבטחון להתפטר מתפקידו.

— האינך מצטער בהרהור שני על השמעת הדברים בצורה ובזמן, שהשמעת אותם?

לא!

— מה קרה בהמשך עם הגברת מאיר כתוצאה מהתביעה שהעלית?

הגברת מאיר כעסה עלי מאוד. היא רגזה מאוד. אני חושב, שאינה צודקת. אבל אינני יכול לאסור עליה לכעוס ולרגוז.

— האם נכון הוא, שעוד לפני המלחמה, חלה התרחקות בין הגברת מאיר לביניך?

ההתרחקות לא היתה דווקא ביני ובין הגברת מאיר. היתה התרחקות בין השלישיה כולה — גולדה, גלילי ודיין — וביני. היא נבעה מפער הולך ומתרחב ביניהם לביני בשאלות הנוגעות לשטחים. היא הלכה והתרחבה בגלל מיסמך־גלילי, בגלל המדיניות הזאת, שלא השלמתי אתה. כבר מזמן החלטתי, בגלל חילוקי־הדעות האלה, שאסיים את כהונתי בממשלה הנוכחית ולא אכנס לממשלה, שתוקם לאחר הבחירות הקרובות.

— האם הודעת זאת לגברת מאיר?

(המשך בעמוד 3)

מלווה המלחמה מרצון — השקעה שנותנת לך הרגשה טובה!

מודעה זו נתרמה ע"י החברה הישראלית לסיגריות בע"מ

חסנין הייכל

נאצר מבקש מבומדיין לטוס למוסקווה

חסנין הייכל

כאשר הופתעו המצרים

פרק שלישי מספרו החדש

כבר ב־7 ביוני 1967 עמד נאצר על מלוא התבוסה של הצבא המצרי וביקש להגיע לידי הפסקת־אש כשהמצרים מחזיקים במעברים בסיני ● הוא ביקש מן הרוסים לספק תחלופה ל"מיגים" שהושמדו, אך נאמר לו כי אין אפשרות לשלחם כיוון ש"טיטו ידידכם אינו משתף פעולה" ● בומדיין יצא בשליחות נאצר למוסקבה, ושם אמר לו קוסיגין: "נתנו לכם את מיטב הנשק ולא ידעתם להשתמש בו. כל מה שעשיתם שמסרתם אותו לישראלים" ● השיב בומדיין ברוגזה: "בסדר, אנו מפגרים, איננו יודעים לנהוג ב"מיגים" רק בגמלים, אבל באתי לשאול אותך אם אתם מוכנים לעזור לידידיכם או לא" ● ואילו קוסיגין השיב בשאלה: "אתה רוצה במלחמת עולם, במלחמה גרעינית?" ● אבל כאשר איים נאצר בהתפטרות שלחו לו שלושת ראשי הקרמלין איגרת ובה הבטיחו מלוא התמיכה לפתרון בעיותיו הכלכליות והצבאיות ● הם שלחו לקהיר את הנשיא פודגורני ומשלחת צבאית בראשות הרמטכ"ל הסובייטי, שנשאר במצרים למעלה מחדשיים עד שארגן מחדש את הגנתה ● קוסיגין אמר לשר החוץ המצרי כי בגלאסבורו הזהיר את הנשיא ג'ונסון, שסרוב ישראל לסגת יוליך לחידוש הקרבות ועלול להוליד עימות גרעיני בין אמריקה ורוסיה – אבל לפודגורני שידר, כי נתברר לו בגלסבורו שבעצם רק בעיה אחת חוסמת את הדרך להסדר באיזור: ירושלים

50 קצינים סובייטים נצטוו להתייצב לחזית התעלה

ב־7 ביוני 1967 מצא את עצמו נאצר במצב נורא, ורוח־הרפאים של תבוסה נהפך במהירות למציאות. מאוחר היה להציל את המערכה ומאוחר היה להדיח את עאמר. לנשיא נתברר שנותר רק צעד אחד מדיני־צבאי: להגן על המעברים בסיני כדי לאפשר מעברו של הצבא הנסוג, ולהחזיק בחלק של סיני בין המעברים ובין תעלת סואץ. הוא ידע שמצרים נחלה תבוסה כבדה ומוכן היה להסכים להפסקת אש במעברים. אך כדי שיוכל להסכים להפסקת האש, היה הכרח להחזיק במעברים. הוא האיץ בעאמר שיגייס לשם תגבורת כדי לסגור את המעברים לפני הישראלים.

הוא עשה כל מה שביכולתו להציל משהו מן החורבן ופגישותיו היום־יומיות עם השגריר הסובייטי היו חלק מן המאמצים האלה. הם נפגשו ב־5 ביוני אחר הצהריים, הנשיא מסר לפוז'ידאייב את המידע שבידיו. למרבה הצער היו כלולים בו הנתונים המסולפים שקיבל בדבר אבידות ישראל ומצרים באוויר. הוא ביקש מן הרוסים שיבהירו את עמדתם לעולם בצורה החלטית. הוא רצה בגינוי החד־משמעי של הישראלים. כן ביקש להחיש הספקת ציוד אלקטרוני מסוים שהובטח לשאמס באדראן בהיותו במוסקווה.

ה"מיגים" נשלחו דרך אלג'יריה

לכתחילה התאונן על שעמדת ברית המועצות במועצת הבטחון איננה נמרצת למדי. הוא נזכר ב־1956, עת הציגו הסובייטים אולטימטום לבריטניה וצרפת שיחדלו מתוקפנותן. הוא ביקש מהשגריר להעביר דבריו אל שלושת המנהיגים הסובייטים קוסיגין, ברז'נייב ופודגורני, ושאל אם הם עדיין נופשים על הים השחור. הוא הציע, שתהיה פעולה מהירה ונמרצת. כן ביקש מן הסובייטים לספק תחלופה למטוסי "מיג" שהושמדו. אבל גם הבקשה לספק מטוסים נתקלה בקשיים. כאשר פנה השגריר המצרי אל קוסיגין והעמיד אותו על הצורך הדחוף של מצרים לקבל מטוסים, אמר לו קוסיגין ש"טיטו ידידכם איננו משתף פעולה". ברית המועצות זקוקה להסכמת טיטו למעבר המטוסים ביוגוסלאוויה, אמר קוסיגין, וזה לא הסכים. כמובן, כאשר ביקש נאצר מטיטו, הסכים זה מיד. כמה מן ה"מיגים" הגיעו, אבל הם נשלחו בדרך עקיפין דרך אלג'יריה, והתקשו מאוד לנחות בשדות התעופה המופצצים של מצרים. בסופו של דבר לא מילאו תפקיד במלחמה. "מיגים" אלה היו גורם לריב חמור בין מצרים ובין ברית המועצות, כי כאשר ביקשה מצרים בפעם הראשונה מן הרוסים תחלופה למטוסים שהושמדו, ביקשו להתחמק וטענו שאין דרכים להטיס אותם. אחר כך הסכימו לשלח מטוסי קרב לאלג'יריה ולא למצרים. הסיבה היתה שאם ישלחו אותם במישרין למצרים תהיה תואנה לאמריקנים לשלוח ציוד נוסף לישראל. לכן הציעו שהם ישלחו אותם לאלג'יריה והאלג'ירים ישלחו אותם למצרים. קשה היה להבין את [illegible] בשיטה זו.

נאצר התרגז על העמדות הפנים ואמר לשגריר הסובייטי: "אנחנו מעצמה קטנה, אבל כשהיינו צריכים לעזור לתימן הלכנו לשם בגלוי. כאשר היה לנו הכרח לפשוש בעמדה בתוך סעודיה עשינו זאת, אף שידענו כי הם בני חסות של אמריקה. כשרצינו לעזור לאלג'יריה נגד מרוקו, שלחנו יחידותינו דרך הים התיכון לאור היום, לא עשינו מזה סוד. ואתם, מעצמת על, רוצים להסתתר אחרי גבה של אלג'יריה".

מסתבר כי לגלגול של נאצר פעל את פעולתו, כי לאחר זמן קצר התחילו ה"מיגים" להגיע. אבל היה זה אחר הפסקת האש, אשר מצרים קיבלה עליה.

נאצר מבקש מבומדיין לטוס למוסקווה

מיד אחרי הפסקת האש יצאו המלך חוסיין לוואשינגטון והנשיא בומדיין למוסקווה. נאצר היה מעוניין במיוחד, שנשיא אלג'יריה ישוחח עם הרוסים, ומיד אחרי הפסקת האש כתב לו מכתב בענין שליחות זו. כתב נאצר:

"אחי הנשיא, הואר בומדיין, אני מציע שתצא למוסקווה בכל ההקדם שאפשר ותשוחח בעצמך עם מנהיגי ברית המועצות על התפתחות המצב ועל התוצאות שיצמחו מן המצב הנוכחי, שישראל, הנשענת על [illegible], מחזיקה בחלק משטחנו.

"מנקודת הראות שלנו חשוב מאוד שכל ידידינו ינקטו עמדה מכרעת, כי ארה"ב ושאר המעצמות האימפריאליסטיות סבורות שסוף סוף הגיע הסיכוי לחסל את התנועה הלאומית הערבית, שיש לה משמעות פרוגרסיווית.

"אנו צריכים להיות מסוגלים ללחוץ לחץ כבד ביותר, כדי שייאלץ האויב לחזור לעמדותיו מ־4 ביוני. לדעתי כל עיכוב של הגשמת מטרה זו יגדיל את הסיבוכים מיום ליום.

"אני יודע שבימים האחרונים נטלת על עצמך נטל כבד אבל אין לי ספק שנסיעתך למוסקווה והצלחתך שם יהיו בגדר תרומה חיובית חשובה במצב הנוכחי. נאצר".

בומדיין היה אחד המתנגדים החריפים ביותר של הפסקת האש. הוא לא יכול להבין מדוע היא נחוצה גם אחרי שנאצר הסביר לו את אבידות מצרים והבהיר שלוא נמשכו הקרבות לא היתה לישראל מטרה נוחה יותר ממצרים המחוסרת מגן. הוא הסביר שהאויב יכול היה להרוס את כל מפעלי התעשיה של מצרים ואילו הצבא, אף שלהלכה היה במצב מלחמה, לא היה לו נשק להילחם בו. לוא היה דוחה את הפסקת האש, היה רק נותן לישראל אמתלה להרוס את מצרים. בומדיין עניין. לא יכול להאמין שהצדק עם נאצר והוא טען כי מצרים היתה צריכה להמשיך במלחמה בכל מחיר, כיוון שהיא מקור המהפכה הערבית.

לאחר זמן שוחחתי על כך עם בומדיין ואמרתי לו שאילו היינו ממשיכים במלחמה היינו מתאבדים. הוא השיב: "מוטב היה לנו להתאבד מלהשלים עם המפלה". "אמרתי כי אני מבין, שיחיד מתאבד אבל לא אומה. הוא לא זז מעמדתו ואמר: "לא, גם אומות מתאבדות".

שיחה זו נתקיימה אחר שחזר מרוסיה. אולם הוא טס למוסקווה ב־11 ביוני באותו הלך רוח רוגזני. הוא כבר שלח הודעות לברית המועצות שתתערב במערכה, וכיוון שלא התערבה, התיר לעתונות האלג'ירית להאשים את הרוסים בקנוניה עם האימפריאליסטים. מיד כשקיבל את בקשתו של נאצר, הזעיק את השגריר הסובייטי ואמר: "החלטתי לטוס למוסקווה מחר". השגריר ביקש שהות שיוכל להתקשר עם מוסקווה. אולם בומדיין אמר שהוא יטוס בכל מקרה. "ואם הם רוצים לגרש אותי משדה התעופה, שיגרשו — זו לא תהיה שגיאתם הראשונה". השגריר ביקש שוב מן הנשיא שיניח לו לודא, כי המנהיגים הסובייטיים נמצאים במוסקווה. בומדיין אמר: "אם יקבלו פני — ואם לא — אני טס מחר, ואתה טס עמי". השגריר הסביר שהואיל וכבר הוא שבת, מוצאי השבוע, יתכן שהמנהיגים לא יהיו במוסקווה. בומדיין לא יכול לתאר לעצמו כי בשעת הכרעה כזאת ירשו לעצמם המנהיגים הסובייטיים את המותרות של פגרת מוצאי השבוע.

הוא טס, איפוא, למוסקווה ונטל אתו את השגריר שלא מרצונו. לא גירשו אותו משדה התעופה אבל אף אחד מאנשי הצמרת לא היה שם להקביל פניו. אולם בקרמל מצא את קוסיגין, ברז'נייב, פודגורני וגרצ'קו מצפים לו.

שר ההגנה הסובייטי המרשל גרצ'קו (משמאל) מגיע לקאהיר. לידו מיניסטר המלחמה המצרי גנרל מוחמד פאוזי.

כשהתמוטטה החזית המצרית במלחמת ששת הימים והדרך לקאהיר היתה חשופה, פנה נאצר לעזרת הסובייטים. ראשית דבר ציווה המארשאל גרצ'קו על 50 קצינים סובייטיים, בהם כמה גנרלים, ששימשו מדריכים באקדמיה הצבאית המצרית, להתייצב לשרות פעיל בחזית — זאת מגלה בין השאר חסנין הייכל בספרו על מלחמת ששת הימים, המסתמך על ועדת חקירה שמינה בשעתו נאצר לחקור את סיבות התבוסה המצרית. גילויים שופכים אור על התרקמות שיתוף הפעולה בין מוסקבה לקאהיר, ערב מלחמת ששת הימים ולאחריה, שבו נעוצים גם שרשי מלחמת יום־הכיפורים.

"מעריב" רכש את זכות הפירסום הבלעדית של פרקי הספר. שני הפעולה בין מוסקבה לקאהיר, ערב מלחמת ששת הימים ולאחריה, שבו וה־9 בנובמבר 1973.

קוסיגין שאל: אתם רוצים במלחמה גרעינית?

כפי שיווח בומדיין לנאצר היתה הטאקטיקה הראשונה של הרוסים התקפה. קוסיגין אמר לו: "הנשיא, קראנו כמה מן המאמרים שנכתבו באלג'יריה ואת ההתקפה עלינו. מדוע? מדוע אנחנו ראויים להתקפה? מה עשינו לערבים? נתנו לכם את מיטב הנשק ולא ידעתם להשתמש בו. כל מה שעשיתם הוא שמסרתם אותו לישראלים".

בומדיין התרתח ואמר לקוסיגין: "איני יכול לדבר איתך על זה. אם אתה רוצה לומר שאנחנו מפגרים, בסדר; אנחנו מפגרים. אין אנו יודעים לנהוג ב"מיגים" — יודעים רק לנהוג בגמלים. אתם רוצים לעזור לנו או לדבר על אבדן של 100 "מיגים" או לא? אינך יכול להתחמק מן הנושא שאני רוצה לדבר עליו. איני רוצה 200 "מיגים". כעת אין זה חשוב. אני מדבר על סיני. אני מדבר על ירושלים. אני מדבר על רמת הגולן, ואני מדבר על עבר הירדן מערבה. אתם מסכימים שכל השטחים האלה יישארו כבושים?

"אם תאמר לי שנתתם לנו נשק, אם תאמר לי שעזרתם לנו — אני לא אשמע. כל זה בחלת העבר. אם אתה רוצה להצליף אותנו — בסדר, מגיע לנו, ואנחנו מוכנים לבלוע עלבונות מכל העולם. אבל עכשיו אמור לי בבירור מה אתם מתכוונים לעשות. אין זו בעיה של הנשק שאיבדנו. אנחנו מודים שאיבדנו אותו. אנחנו מודים בכל. אנחנו מאשימים את עצמנו יותר מכפי שאתם יכולים להאשים אותנו. אבל אנחנו צריכים לראות את המציאות. מה אתם מתכוונים לעשות?

"חוץ מן השטחים הכבושים — אם העניינים יימשכו כך תתמוטט כל המהפכה בעולם הערבי. מצבכם בים התיכון יתערער. זוהי המערכה החשובה ביותר שלכם בעולם השלישי. אתם יכולים לנצח או להפסיד — ולדעתי אינכם יכולים להרשות לעצמכם להפסיד. זוהי מערכה אמריקנית. בלעדי אור ירוק מאמריקה לא היו הישראלים מעיזים להתחיל".

כאן שאל קוסיגין מדוע התקיפה העתונות האלג'ירית את המדיניות של קיום יחדיו בשלום. בומדיין אמר שהוא נתן את הרשות לכך: "אין אנו מבינים קיום־יחדיו זה. אתם רוצים קיום יחדיו עם האימפריאליזם האמריקני? אתם מעצמה עולמית או לא? שומעים את דבריכם או לא? יש לכם פוטנציאל עצום או לא? יש לכם משקל בינלאומי או לא? אתם יכולים לעזור לידידיכם או לא?

"אלה השאלות שאני שואל. ואני סבור שמדיניות קיום יחדיו הקלה את דרכם של האמריקנים. הם יכולים להמשיך בשיטתם עד הסוף, ולהצליח בכל".

קוסיגין שאל: "אתה רוצה במלחמת עולם עכשיו, במלחמה גרעינית?"

בומדיין לא היה מוכן לויכוח כזה ואמר: "זו שאלה שאין צורך לשאול אותה. איני יודע מדוע היא נשאלת ואני סבור שתשובה היתה בגדר טעות. זוהי אחריות שלכם. אין לי הערכה גלובאלית, מה עלול לקרות. אני מדבר על מה שקרה בעולם הערבי. אני מדבר על המעמד שאתם עומדים להפסיד בעולם הערבי. אני מדבר על הים התיכון וכשאתה מדבר אלי על מלחמה גרעינית אתה מנסה להטיל עלי נטל שהוא מעבר ליכולתי".

כשחזר נשיא אלג'יריה לקאהיר, מסר לנאצר את הפרטים של פגישה בלתי נוחה זו. באותו זמן חזר חוסיין מוואשינגטון ולא היו בפיו בשורות. על הפגישה עם ג'ונסון יכול היה לספר במשפט אחד מפי הנשיא האמריקני: "מדוע נאלצת להסתבך בענין זה?" יותר מזה, שהשיג חוסיין מג'ונסון היה הבטחה מהוססת שיראה מה יוכל לעשות — אבל לא בידו.

צמרת הקרמלין משדלת את נאצר לא להתפטר

אחרי שיצאו כבאור הערוך נאצר את המצב והחל לנקוט מדיניות. נראה כי קיבל החלטה בתווך בין ה־16 וה־20 ביוני. אז כבר ידע שזו תהיה מערכה ממושכת. הוא הבין כי לא יוכל לנצח בה בכוח צבאי בלבד. כן הבין שאם לישראל יש ארה"ב, חייבת מצרים שתהיה לה ברית המועצות. מרגע זה ואילך נקט מדיניות שנכוונה לערב את ברית המועצות ככל האפשר במאבקה של מצרים.

הוא כבר קיבל מהרוסים תמיכה אישית באיגרת שנחתמה בידי ברז'נייב, קוסיגין ופודגורני, איגרת ששלחו לו כאשר איים להתפטר. הם כתבו:

"ידידנו, אנו מבינים את הסכנה הנשקפת מן המצב שהתעורר בארצך כתוצאה מן התוקפנות הישראלית ומן המזימות של הכוחות האימפריאליסטים. ברגע זה, ברגע קשה זה, ברגע אחראי זה, אנו רוצים להביע את אמונתנו הנחושה שאל לך לעזוב את ארצך ואל לך לפרוש מן המנהיגות.

"נאצר ידידנו היקר, יש לך יוקרה רבה בעולם הערבי. האנשים בעולם הערבי אוהדים אותך. האנשים בעולם הערבי נותנים בך אמון, האנשים בעולם הערבי מעניקים לך את תמיכתם. ידידיך בכל רחבי העולם סומכים עליך והם סבורים שרק אם תמשיך להחזיק במעמדך תוכל לפעול ולהיאבק כדי להחזיר את שאבד ולהבטיח את הנצחונות הגדולים של המהפכה הערבית ולהנהיג אותה אל נצחונה הסופי. העולם הערבי, הכוחות הפרוגרסיביים בעולם, לא יבינו ולא ישלימו עם פרישתך מתפקידך עכשיו. אתמול היתה לנו פגישה במוסקווה עם מנהיגים של המפלגות הקומוניסטיות והממשלות מכל ארצות האירופיות הסוציאליסטיות. ואנו מפרסמים הצהרה המעניקה לך תמיכה מלאה והחלטנו על מאמצים משותפים לפתרון כל הבעיות הניצבות בפניך, בין הכלכליות ובין הצבאיות ואנו מוכנים לדון אתך בכל דבר.

"בריגשי כבוד עמוקים ביותר,

"ברז'נייב, קוסיגין, פודגורני".

מכתב זה נשא את התאריך 11 ביוני, ואם כי לא הגיע לידו אלא אחרי שנאצר כבר קיבל את ההחלטה לחזור לתפקידו, הוא שאב עידוד מנעימת האיגרת. עם זאת עדיין היה קשה מאוד לעמוד על הקו האמיתי של המדיניות הסובייטית. הפגישה עם המנהיגים הקומוניסטים שהוזכרה באיגרת לנאצר כונסה רק בלחץ הנשיא טיטו. כאשר ראה מה חמורה ההתפתחות מבחינת הערבים וכה מעט עושה בשבילם ברית המועצות, התקשר טיטו עם מנהיג גרמניה המזרחית ואלטר אולבריכט כדי לבקש את תמיכתו במתן עזרה למצרים. אולבריכט כבר כעס על מוסקווה שנקטה מה שנחשב בעיניו לקו רך והוא האמין שקו זה יגרום נזק לכולם ועל כן הסכים זו הפעם עם טיטו. המנהיג היוגוסלבי טילפן גם אל מנהיגי פולין ואל כמה מנהיגים אחרים, ובתגובה על פעילות זו שלו הסכימו המנהיגים הסובייטיים לערוך פגישה מיידית במוסקווה החל ב־9 ביוני.

נראה כי הרוסים לא הבינו את חומרת המצב עד שהחל טיטו בפעילותו. רק גרומיקו נמצא במוסקווה בימים הראשונים לקרבות וכל יתר המנהיגים הסובייטיים נמצאו בחופשה לחוף הים השחור.

"הנשק שלנו הובס וזו תבוסה בשבילנו"

הרוסים נראו כבלתי בטוחים בעצמם. לא היה קו מנחה ברור במוסקווה והתקבל הרושם שאין הם מסוגלים להחליט על מדיניות והם דיברו בשני קולות. מצד אחד הם עודדו בציות בענין סיגור מטוסי "מיג" לקאהיר ומצד שני פירסם מרשאל גרצ'קו פקודה ל־50 מדריכים סובייטיים באקדמיה הצבאית המצרית להציע עצמם לשרות פעיל. 50 קצינים אלה, כמה בהם גנראלים, שלחו הודעה לגנראל פאוזי והודיעו לו שהם נכונו להתייצב לשרות בחזית. למעשה הצעתם נדחתה אף כי הובעה להם הערכה. אף כוחר מכל היה הרושם כי המנהיגים הסובייטיים לא רצו שייראה שהם מספקים למצרים כשרים במקום אלה שאבדו לה ובמקום זאת היו מוכנים להרשות לקצינים סובייטיים להיות מעורבים בקרבות.

אחרי הועידה הם החלו [illegible] משקלם והחלו להראות ניצנים של מדיניות תקיפה. הם החליטו לחמש מחדש את צבא מצרים ולספק לקאהיר סיוע כלכלי ואספקת מזון. הם גם ניתקו את יחסיהם עם ישראל והם החלו מרגישים עצמם מעורבים בתבוסה הערבית, קוסיגין הביע רגשות אלה באוזני בומדיין בפגישתם השניה, כאשר אמר: "היתה זו תבוסה בשבילנו. הנשק שלנו, הנלחם טוב כל כך במקומות אחרים, הובס וזאת תבוסה בשבילנו".

אך ההתחייבות שלהם עדיין לא היתה מוחלטת. נראה בעליל כי לתגובת ארה"ב היה לה משקל גדול בכל חישוביהם.

בעיית הנשיא נאצר היתה לתכנן אסטרטגיה להצלת מצרים באותם הימים הקודרים מיד אחרי השואה. אז התברר ביותר שאת כי לא יתכן שינוי במצב בלא הסכמה מצד שתי מעצמות העל. נאצר סמך על הרוסים שיתמכו במטרות מצרים, אך כל הצעה שהציעה ברית־המועצות באו"ם נכשלה. אז העלו הרוסים את הרעיון לכנס מושב חירום של העצרת הכללית שבה יוכלו כל המדינות להיות מיוצגות על־ידי ראשיהן. ב־20 ביוני קיבל או־תאנט הסכמה להצעה הסובייטית מ־42 מדינות. מספר זה עדיין לא הספיק אך קוסיגין לא המתין. הוא טס לפאריס ובילה כמעט את כל שעות היום בשיחה עם דה־גול בעוד הוא ממתין שהצעתו תזכה באישורן של 62 מדינות ובכך תאושר. קוסיגין ניסה להשפיע על דה־גול לבוא לאו"ם אך דה־גול לא חיבב את האו"ם ולא חשב שיוכל להשיג הרבה על ידי בואו לשם. הוא אמר גם לקוסיגין שאין הוא סבור כי ארה"ב תקבל את רעיון ועידת ארבע המעצמות ואין הוא מוכן לחשוף עצמו להשפלה הכרוכה בדחיית ההצעה. דעתו של קוסיגין על סכך הפגישה היתה שדה־גול עדיין מהסס. אם כי גינה את התוקפנות הישראלית, חשב כי מה שדרוש הוא הסדר כוללני לבעיית המזרח־התיכון והאמין כי הדבר יגזול זמן רב. קוסיגין טען כי צרפת חייבת לגנות גם את העמדה שנוקטת ארה"ב אך דה־גול אמר לו כי עמדת צרפת ברורה לחלוטין ו־"איני רוצה לצאת בגינוי רב מדי, שיפגע בעמדתנו כאשר נרצה למלא תפקיד בפתרון". בקוסיגין התחזק הרושם כי האמריקנים מפעילים על הצרפתים לחץ כבד ביותר והוא ניסה לשכנע את דה־גול בחשיבות שיש ליחס לשמירה על עמדה עצמאית.

כאשר נסתיימה הפגישה הזאת, עדיין לא נתקבלו כל חדשות מניו־יורק כי המספר הדרוש של מדינות אכן אישרו את ההצעה הסובייטית לכינוס מושב חירום של העצרת הכללית, ועל כן הזמינה המשלחת הסובייטית כמה דירות במלון "קריון". כאשר שמע דה־גול על ההזמנה האלה הזמין את קוסיגין לסעוד עמו את ארוחת הערב ביחידות בארמון אליזה, בלוויית שני מתורגמניהם בלבד. בעולם לא נודע על מה שוחחו. [illegible] של העצרת הכללית אושר בעוד הם סועדים את לבם ובחצות הלילה יצא קוסיגין מפאריס לניו־יורק.

באותה עת התרחשו כמה דברים במוסקווה. הועד המרכזי נכנס בישיבה כמעט מתמדת. פודגורני היה מוכן לצאת לבלגרד ולקאהיר. הוא וקוסיגין השתתפו באותו חלק מישיבת הועדה המרכזית, שעסק במזרח־התיכון.

נראה כי עד ה־14 ביוני [illegible]. אין ספק שהם נמצאו בקשר עם האמריקנים. המצב נשמט יותר ויותר מידי המדינות במזרח־התיכון ועבר לידי מעצמות־העל.

91 קצינים סובייטיים בלבוש אזרחי

נאצר חיפש קשר בין מעצמות־העל. הוא לא יכול היה להבין של האמריקנים ושום בין ההליך [illegible] לסובייטים את התחייבויותיהם בלפני המלחמה. ברית המועצות שיגרה למצרים את ניקולאי פודגורני, נשיא הסובייט העליון. פודגורני, שהפליג לבלגראד ולקאהיר, לווה אל שדה־התעופה של מוסקווה על־ידי ליאוניד ברז'נייב כדי להפגין שהוא יוצא בשם הועד המרכזי וכל הצמרת הסובייטית.

פודגורני עשה לילה בבלגראד ושוחח שם עם טיטו אולם כשהוא

(המשך בעמוד [illegible])

נשיא אלג'יריה הואר בומדיין (שני מימין) מגיע למוסקבה, ראשון מימין: ברז'נייב, ראשון משמאל: קוסיגין ולידו נשיא עיראק, עבדול רחמן עארף.

هكذا من الاصل

30
9977
901
9029
صكنا من الاهل

את אלי אייל

האויב המורי ...

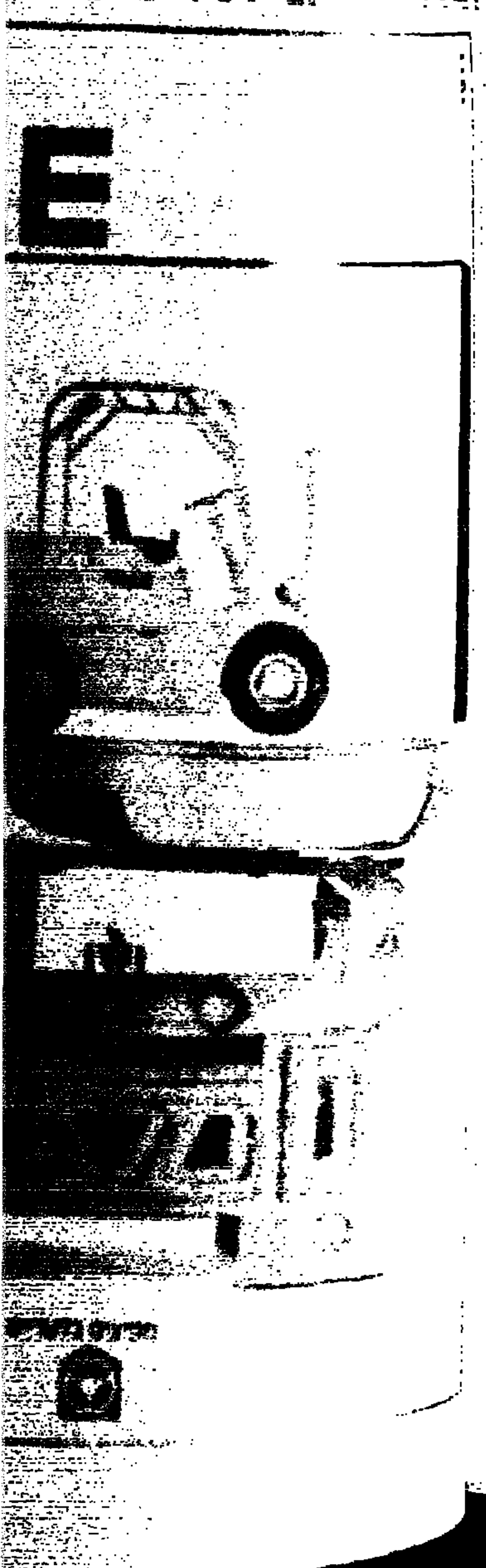

מיומנו של קצין קרבי
חזרנו עצובים מן המלחמה

מאת יגאל לב

טילים ושוחות

בוקר נפרש על המדבר רך כלטיפת יד אשה. ערפילים כבסים את הגבעות והופכים את המדבר לים אגדתי וקסום. אנו יוצאים מהחניון, נפרשים כאצבעות המורשות וכצביקיות אל לב מצרים.

מוחלים הפיקוד שלו כנהל המפקד את מירוץ הכוח. דומני שאת כל הקרב כנהל המפקד על רגל אחת. כלומר, רגל אחת הוא משעין על מושב הכסא ורגל שניה על דופן הזחליליה. יש לו פנים חדות. תנועות חדות. כל כולו נחמד, כמהר. פקודותיו חדות כמותו. מבריצות כשוט. בבוקר עם אור ראשון יוצא המפקד קדימה. אמנם נעים אחריו, שיירה ארוכה של כוח טנקים. פקודה קצרה באלחוט פורטת אותנו לצדדים, ואנו בדרך לי מלחמה בגבעות צהובות. בסיסי טילים וכביש שחור דק המחבר כעורק חיים את הסואץ עם קאהיר.

עלינו על אחד כבסיסי הטילים. אותם בסיסים שאיבו על סיימינו. חודים זוהרים בשמש. טילים ארוכי גו מוכנים לשילוח. בונקרים הפודים. התנות מכים. אני כתעניין דווקא בשוחות החיילים. הפירה. כמה שקי חול כהוקים בבטון. פח מגולבן. זהו. שוחה של חייל. ראיתי אותם בשוחות. יורינו לעברם. ראיתי אותם כשיצאו משם בידיים מונפות אל על. ראיתי אותם שוכבים וכדור בחזה פתערים עינים קמות. חיילים מצרים לבושים היטב ואף על פי כן, תנאי חייהם במדבר הצורב היו עלובים כל כך.

לשמור על החייל

יש לו, למפקד, מגנון עפסיסי. צורב. באות ההפסקות שבין הקרבות ישבנו בצל הנגמ"ש שלו. המפקד התבונן אל הטנקים שלו הפרושים ברחבה הגדולה. הצטבכם גם הוא בפיסת הצל הצרה שנשאיר הנגמ"ש. שוחחנו על המלחמה. „צריך לשמור על החייל (ליסף את כ־ייל הרות שלו, כהיה תלוי על הנגמ"ש, ליסף אותו בעדינות) צריך לשמור על החייל ולטפל בו כמו בובלה. צריך להילחם בזהירות, כתוב בתחבולה העצה כל־חכה. זהו. אני חייל, כ־לא אני יכול ללכת. אבל כולם, ילדים, אזרחים, יש להם אבהות ונשים. אנחנו נשפוך מונה של תהמושת ונשמור על הלוחם".

המפקד הלוחם הקשוח. איך הוא אומר: „צריך לשמור על החייל, צריך לנצור את הלוחם. לא ערכים כלהבה עם תוות של חיילים אלא במוח".

המ...המה הראשונה

הם צעירים עד כאב. הנדירים ביחידה שלנו. עם שחר אני רואה את ראשם הבהיר כלא טל. עם בוקר הוא כבר לבן כאבק. אני רואה את עיניהם כאשר הם כביטים על גוויות המצרים שאנו חולפים על פניהן. רואה אותם כתבוננים בטנקים השרופים. כקשיבים לאנקות פצוע משלנו, או מבטים כבש כאשר הוא חדל לנשום. הילדים האלה בני 18, 19. הילדים שהצילו את המלחמה כאשר אנחנו דהרנו עוד בדרכים בתל־אביב לבאר־שבע, כבאר־שבע לרפידים, וברפידים אל קו האש שבמעבר הגידי. זה הקרב הראשון שלהם. המלחמה הראשונה. ההרוג הראשון. אני רואה אותם כתבנסים בבסה האיומה הזאת. שותקים, נושכים את שפתם.

נהג הנגמ"ש שלנו, חיים (18) כתל־אביב. צער כאשר נתקלנו בכמה גופות של חיילים מצרים. כמה רגעים לפני כן היינו אנחנו בסרה לירויות־הם. ראיתי אותו מתבונן בגופות. ראיתי את עיניו מצטעצעות בכאב ואחר־כך, כאשר ציוו עליו להמשיך לנוע, קירסע הנגמ"ש וכמעט עבר. מתכה התרגשות שכה לפתה את הכבנורים.

גידי

גידי, מקיבוץ נען. גבה קומה. דק גו, שיער בלונדי כזהוב, [illegible]

הגשר למצרים, היה גידי אתנו. ידעתי כה שעבר עליו ביומיים הראשונים של הקרבות. עליו ועל היחידה שלו שהיתה פרושה בסמוך לסואץ. אבל גידי שתק. כבר היה כצולק בנפשו, כבר למד לשתוק. רק ערב אחד — בתוכך דומה שהלבבות נפתחים ביתר קלות — כאשר שוחחנו על טעמה של המלחמה, אמר: „בשבילי זאת המלחמה הראשונה וזאת מלחמה אחת יותר מדי בהחלט. אתה לא יודע כמה אני שונא אותה. אח מאומץ שלי נהרג במלחמה בגיזרה הצפונית. נהרגו חבר"ה שלי. יותר מדי" (גידי השתתק, כאילו לא נוח לו שהוא חושף את עצמו). לגם מהמתה ואחר דיבר יותר אל הערב הקריר מאשר אלי. „שנאה למצרי? אולי? לא. זה לא מדויק. הייתי בלחץ בלתי שיגרה. שיירת אספקה שלנו נתקלנו בשני מצרים. הם נראו מסכנים. הייתי כמפקד הנגמ"ש והחלטתי לא לפגוע בהם. לא הייתי כסוגל לירות בבני־אדם שלא תוקפים אותי. בכלל חשבתי כל חיי שאינני מסוגל להרוג מישהו. אבל אתה יודע, המצרים פתחו במלחמה, חטפנו הפגזות תופת. היינו כ־20 ק"מ מהתעלה. ירדו עלינו כמטר טילים. נשארתי אחרון כאשר פנו כולם. נבעתי עם הזחלילית. כמעט שברתי את ההגה כרוב עצבים. לא פחד. כעס. יש לי את כיחש והבנתי, מה זה כשיורדים עליך אנשים, כמליכים עליך פצצות. כעסתי. שנאתי..."

בעלטה שהשתררה לא ראיתי את עיניו של גידי. ראיתי רק את הצללית שלו. נער תמיר שגבו נכפף קמעה. ידיו חובקות את ברכיו, והוא מדבר אל עצמו „מספיק היה לי להרגיש את המוות בצורה כזאת. מספיק. אין לי צורך עוד בחוויות. אני יודע שהמלחמה מבגרת אנשים. אבל מלחמה זה דבר שאף אחד לא רוצה בו. לא אני, לא אתה ולא אף אחד כאן. אני בטוח שגם החיילים המצריים לא רצו בזה. רק השליטים קובעים אם תהיה מלחמה. וזה מרגיז".

גידי. ראיתי אותו מסתער על בסיס הטילים. ראיתי את המקלע שבידו יורק אש, ראיתי את עיניו מהחזקה ועיניו היפות מצמצמות לסדק צר. גידי. ראיתיו בלהבה, לידי מבט והוא בכונת־מלחמה משוכללה, קרה, הדוהרת קדימה.

אחר כך, אחרי הקרב הזה, אמר לי: „כשעלינו על בסיס הטילים חשבתי על החבר'ה שלי שנהרגו. על האח המאומץ שלי שנהרג. רק על זה חשבתי..."

האח המאומץ

לאחר המלחמה, כאשר באתי הביתה, צלצלתי מיד לקיבוץ, להוריו של גידי. לכתרת באו. שיבה זרקה בשערם. כפופים קמעה. מבויסים שבאו להטריד. ידעתי עד כמה הם צמאים לשמוע עליו. ידעתי עד כמה הם רוצים לקבל פרטים קטנים, איך הוא חי, איך הוא לחם, איפה הוא נמצא.

סיפרתי להם. ראיתי ברק של גאוה בעיניים. גידי הוא ילד טוב. הוא כתב מכתבים יום־יום. „אתה יודע, אמרה אמא, הסתרנו ממנו שאחיו המאומץ נפל. הם היו קשורים כל כך. הם אהבו זה את זה. לא רצינו להכאיב לו. לא סיפרנו. שלחנו מכתבים ולא..."

הם ישבו בחדר האורחים בביתי. צמאים לשמוע על הבן. „הוא ודאי איננו יודע על האח המאומץ שלו שנפל. בגלויה ששלח לא הזכיר זאת אף פעם..."

גידי יודע. הוא רצה לחסוך להורים גם את הכאב האיום הזה. ביום שנפל אחיו המאומץ, קיבל גידי את ההודעה. יומיים לפני הוריו...

להרוג אדם

שלוש מלחמות עברתי. כשאני מתבונן בהם, בבני־העשרה, העוברים את הקרב הראשון שלהם, דומני שאותו פער גילים שביניהם נגשר. הם יצאו משם מבוגרים, חצביים. אנחנו משוחחים על כך לעתים. לפעמים מהם מישהו זורק משפט ואנו אוחזים במלה, מגלגלים אותה ומבקשים לרדת לעמקה.

אהה השיחה נסבה על תחושת ההרג. שלמה גרינברג מבאר־שבע מדבר קצרות: „הסבתי מלחמה כלהבה, אבל לא הרגים ערבים. אבל כשהתערנו הרגתי (קולו נעשה שקט יותר). צמדתי ממש ויריתי צרורות. הרגשתי שזה פגע בו. בערבי. הוא נפל".

דני גולדברג היה [illegible] אשר מהרגע שחזרנו לבצרים נעשה עצוב יותר: „אתם יודעים מה זה לחזור עכשיו הביתה, עד שאני מגיע לכביש נגמר התופש שלי".

דני מדבר על הקרב הראשון: „אני חושב שזה פשוט צריך להעשות וזהו. לא צריך להרהר או לפספס. ראיתי אותו יורה במקלע, כאשר דהרנו. יש לו פנים כהות, של בן אמריקה הלאטינית. גם ההיגוי שלו כבד במקצת. אבל הוא מבקש להיות צבר לכל דבר. במלחמה זו הוא שהוא רכש כרטיס של כבוד לעולמם של הצברים.

שלמה מדבר על מחשבות בחור צעיר במלחמה. „אילו הייתי חושב שהערבי הוא אדם ולא צריך להרוג אותו, אז איך היינו יכולים לנצח. כדי לנצח צריך להרוג את אלה שהתחילו. להרוג את האדם שנמצא מולך. אתה צריך לא לחשוב על זה ברגע שאתה חושב על המסגיות לא תהרוג ואז הוא יהרוג אותך. על כל העניין מותר לחשוב רק לאחר שנגמרת".

ערן כץ, מקיבוץ גבעת־חיים (19) בעל שיער מתולתל ופני ילד שובבות: „אני חושב שזוהי הגנה עצמית. אם אחשוב שכל ערבי הוא חבר שלי, יהיה לי יותר קשה במלחמה כי אז עם כל ערבי שימות אני אקבל זאת כבעיה אישית".

כשנהרג חבר

צהרי יום. פותחים מנות קרב. המון זבובים. ביד אחת אתה אוכל וביד השניה אתה מגרש את הזבובים. נדחקים אל הצל הדק שבטיל הנגמ"ש על האדמה הלוהטת. השיחה נמשכת כאילו לא הפסקנו אותה.

ראיתי את פניו של שלמה כאשר התבונן אל גופות המצרים הרטושות. עכשיו הוא אומר: „בעיר, אילו הייתי רואה חצי גופה הייתי מקיא. גועל נפש. כאן בתחילה זה ריגש אותי, אחר־כך התרגלתי".

עמי: „אתה משתדל לא לחשוב על זה. לכמון האמת אתה מתפלא על עצמך איך אתה יכול שלא להכוב. אבל אתה פשוט לא חושב".

ערן כץ: „להמית את עצמי זה לא טבעי. להרוג בני אדם זה לא רציונאלי. כשראיתי את הגוויות התחלתי לשאול את עצמי אם אני משתנה. אבל לא, לא ראיתי שום שינוי בעצמי. אמרתי, אלה אנשים זרים. אויב. אבל אם ייפגע אחד משלנו... אבל גם לזה מתרגלים".

דני גולדברג: „אני לא חשבתי בשעת קרב כלום. לא התכוונתי לעשות חשבון נפש. חשבתי לגמור אתם. התנהגתי כאילו אני רגיל בזה. רגיל להרוג..."

שלמה: „אחרי שהרגתי שני חיילים מצריים חשבתי בסך־הכל: הרי במושגי העיר רצחתי. אבל אחרי חצי שעה שמעתי על חבר שלי שנהרג ואז אתה שוכח הכל ואתה מבין שאתה נמצא במלחמה".

ערן: „אני לא בטוח שזה ככה. ככה מקובל להגיד אבל אני לא בטוח. אני לא הרגשתי שום דבר שזז אצלי שם בפנים. אני סוגר את עצמי וזהו. סוגר את עצמי בפני רגשות. אני יודע שיש גיבוי להרג הזה אז אני שקט".

הפחד

על הפחד אין אנו מדברים, כדרך שאין אתה מדבר על אודות אדם היושב בחברתך. הפחד מצוי בנו. בזחלילית הדוהר איתנו בנגמ"ש, יושב לצידנו בשעה שאנו אוכלים את מנת הקרב הנוקשה, או זוחל אל כתונת לשבירת החיילים הקוצניה בעת שינה טרופה, סכוך לשרשראות הטנקים.

פחד בריא. איך אמר יוסי כאשר הפצצה כבדה כמעט העלתה את הזחלים שלו באוויר: „לפעמים יש לבן־אדם הרגשה שרוצים להרוג דווקא אותו. באופן אישי".

[illegible] „באמת, אל תקבל את זה באופן אישי כל כך, הם יורים בכל אחד, [illegible]".

[illegible] איננו לא לפחד. אינני מכיר אדם [illegible] הפחד כמו הכאב [illegible] כולם מפחדים. השאלה היא איך לברוח הפחד, לעמוד זקוף בנגמ"ש [illegible] אש ארטילרית, למרות האימה, להדק את המקלע ולירות לעבר מטוס הצולל אליך; להמשיך קדימה.

הפחד יש לו במלחמה גם משמעות יחסית. לילה אחד, לאחר יום לחימה קשה, נגררנו בחניון הטנקים. היתה אפשרות לטלפן הביתה. ידידי ר. ביקש לטלפן. בכל מאודו. אל אשה אהובה. ביקש לשמוע את קולה ובדרך זו להניח ראש עייף, צרוב מאוד, על כתפה. רק לשמוע את הקול. לא יותר. הוא חייב. ידעתי את סיפורה של האשה הזאת. כפי שהוא הגדיר זאת, „נשואה שלא באשמתה". הליכי גירושין אחרונים. הוא צילצל. ראיתי אותו ממתין רגע ארוך ואחר שמעתי קול. הקול הקיה, ברור ו...לעזאזל, גברי להחריד. ידידי ר. שתק. רגע ארוך שתק (לעזאזל, מה זה, לא גייסו את כל הגברים במלחמה ?) ואז שמעתי את הקול שמעבר הנוא מזה, קול רחוק שבקע מתל־אביב, מבית חם, מיטות לבנות ושלוה. הקול היה תקיף ותמר: „למה אתה שותק, מוג־לב אחד, אין לך מה לדבר, אה ?"

כן, כפי שאמרתי. במלחמה גם לאומץ ולפחד יש משמעות יחסית.

להישאר בחיים

ומני עטל מעמו הביחוד של הפחד עמדתי [illegible] ביום בו הודיעו על הפסקת האש הראשונה. היינו אז באמצע קרב טנקים. מישהו, עד היום אינני יודע מיהו (אתה לובש את קסדת הטנקיסטים ומכשירי הקשר פתוחים כך, שהשיחות חופשיות ולא פעם אתה שומע דברים שאיש לא התכוון להגיד אותם בקול רם- לוחם אמר זאת לעצמו. אבל הדברים הידהדו ברשתות ובאוזניות). מישהו אמר: „חבר'ה, צריך להישאר בחיים, אין טעם ליהרג ביום האחרון".

פתאום עלתה על שפתינו המלה ליהרג. לראשונה. ריח רחוק ומוכר כל כך של סיום המלחמה, של שלום, של שקט עלה באפנו. כמו בושם מתוק שאתה מבחין בו מעבר לריחות הגברים, לריח הזיעה, לריח אבק השריפה, לריח הברזל השרוף. הוא שיכר אותנו, הבושם המתוק הזה של הפסקת האש. ואז, לראשונה חשתי את משמעותו של הפחד. לעזאזל. דרך ארוכה כל כך עברנו ונשארתי שלם, עכשיו רק פסיעה אחת, עוד פסיעה אחת. הפסקת האש. שמה כישף אותנו כמו נחש מהפנט הנועץ בך מבט וכשהוא את כולך. הפסקת האש. אינני יודע כיצד קיבלו אותה בעורף או מה חשבו שרי הצבא. אני, החבר'ה על הנגמ"ש שלנו, צהלנו משמחה. לעזאזל, העסק הולך ונגמר, המלחמה הארורה תמה לגווע ואנו חיים. אותה כפל של תחושה, שמחה ובושה. שמחה על ההשארות חי, ובושה על שלידך הלכו טובים ממך. הכל כפול, מעורבב.

ואז, בדיוק לפני הפסקת האש, עלינו על מארב טנקים. הם תפסו עמדה ליד חוכה גבוהה וירו בנו מטווח קרוב.

המפקד נתן פקודה קצרה: „טווח 800, תירה כצפון".

„רות, קיבלתי".

„האם תצי שבאלה זי"

„צלילי. בחזית".

„אני עוקב אחרי הטנק שירה עלי כל הזמן. נסה גם אתה לאתרו. נדפוק אותו באש צולבת".

פינקו למפקד היחידה: „עוד מעט יהיה חושך, קח את היחידה משמאל ודפוק אותם, לעזאזל".

קרב טנקים קצר ואכזר. כמו קרבות האבירים. קנה מול קנה. כמו רומח מול רומח. מי שזריז יותר, חזק יותר ואמיץ יותר, מנצח. ארבע אבוקות שחורות התאבכו בחלל הערב. ארבעה טנקים שלהם.

הפסקת האש

ערב אחרון של המלחמה. שקיעה אדומה, כאילו פרצה מלחמה בין השמים והארץ. נעים לחניון. שוב טבעת הפלדה סוגרת סביבנו.

לראשונה חולצים נעלים, מסירים את הגרביים. אני מתבונן בכתי הרגליים שלי, [illegible] שלא הורדתי את הגרביים. הן [illegible] הן מתבוננות בי כמו זרות [illegible] הן מחייכות: רגע [illegible] מה אתה מעמיד פתאום פני [illegible]

שיחות. הבושם של הפסקת האש מהלך באוויר. [illegible] שירי אהבה. מבעד לעייפות בוקעת איזו תחיה [illegible] כי יש לזה סוף. למלחמה הזאת. למרות הכל, לגבעות הצהובות, גבעות האבן שכבשנו אותן בזו אחר זו, וכל גבעה דומה לחברתה. יש לזה סוף. געגועים. הם מסתערים עליך בעוצמה מהממת. אתה רואה עצמך בפתח הבית, ניצב עייף, אדום עיניים. מאובק. פנים מחייכים שהזיעה קרשה עליהם. אתה שומט את התרמיל על הסף ומעבר לדלת... חלום מטריד החוזר ופוקד אותך.

לילה שקט. ראשון. אשליות. תקוות והד עמום של תותחים המבשר כי המלחמה לא תמה.

טנק בוער

לפתע בבוקר כבר היינו שרויים בעיצומו של קרב.

זה קשה להמשיך: הכל כאילו לא היו חלומות של שקט תלויים באוויר. אבל המצרים ירו. הם פתחו עלינו באש עד עם שחר. המלחמה נמשכת. דומני שזה היה היום הקשה ביותר לרבים מאיתנו. יום מלחמה אחרי אשליה של שקט. היית צריך לסדר את כל הדברים מחדש. להשליך את החלומות אל הזכרון הרחוק. לחזור ולחבוש את קובע הפלדה לא רק על ראשך, אלא לשריין גם את רגשותיך. איך אומר עמי ? „לנעול את עצמך מחדש".

טנק נפגע. על גבעה סמוכה- ידעתי מי יושב שם. מכשירי הקשר אינם אנונימיים, אם כי המפקדים מדהים בקודים, במספרים. אתה מכיר את הפנים שמאחורי הקוד, אתה מכיר את הקול. ידעתי מי היה בטנק. אחד המפקדים הצעירים שלנו. שוחחתי עמו באותו ערב של יום האתמול, כאשר חשבנו שהנה צעד אחד בלבד !...

מפקד יחידה סמוכה הגיע למקום שבו עמדנו עם הנגמ"ש. אחד המ"פים שלנו הכניס אותו לתמונה. במכשיר האלחוט היו הדברים יבשים עד להחריד: „אתה רואה את הטנק הבוער ? שלוש אצבעות ימינה, הטנקים שלהם".

כן. במלחמה אתה נועל את עצמך. טנק בוער זה חברים שנפגעו. אבל לא עכשיו, אחר כך, כשיהיה לך זמן, כשאלבום התמונות שנחרטו בזכרונך כצריבת ברזל מלובן, יפרש, תמונה אחר תמונה. הפנים, החיוכים, השיחות, אחר כך. כשנגמור את המלחמה הארורה הזאת. אחר כך. אחר כך נבכה אותם, עכשיו זהו טנק שרוף המשמש נקודת ציון, מבנה שלוש אצבעות ימינה, טנקים מצריים שיש לדפוק אותם.

„אנחנו מלאים"

ההליקופטר בא. אתה שומע את נהם המדחפים שלו. הוא בא בשעת ערב. לאחר קרב. בא לפנות את הפצועים. לקחת עמו את ההרוגים. ביחידה שלנו היו נפגעים והרוגים. ההליקופטר בא. כמו מלאך היורד משמים. הוא נוטל את הפצועים ומקץ שעה הם כבר שרויים באותו בטחון של העורף, בבית החולים. זו הרגשה בטוחה, כשאתה הולך לקרב בתוך מצרים, הרחק בעומק, ויודע כי אם חלילה תיפגע, לא ישאירו אותך בשדה, לא יטלטלו אותך בשדה, יפנו אותך מיד.

ההליקופטר בא. נחת דומם. העמיסו את הפצועים, הניחו את ההרוגים. ההליקופטר היה מלא- בטרם עמד להתרומם בכבדות. שמענו באלחוט קריאה של כוח סמוך לנו: „מבקשים מיד את ההליקופטר. יש לנו פצוע קשה. הרופא מצווה להעביר אותו מיד".

מההליקופטר: „אנחנו מלאים".

היחידה: „הורידו אחד, את הפצוע הקל ביותר".

ההחלטה קשה. את מי להשאיר. הפצועים כבר שכבו באלונקות בהליקופטר. את מי מהם להשאיר ? יש אפשרות שהליקופטר נוסף יגיע, אבל לא בטוח. מי ישאר ?

אחד הפצועים אמר בפשטות: „זה בסדר, אני יורד. לא נורא. אני אוכל להמשיך". הוא ניסה לקום. אחר כך, כשירד ההליקופטר הבריא לאסוף את הפצוע בכוח השני, הוא אמר חצי בביטול, כמבקש לחפות על כעסו: „שטויות, גם כן פצע".

אני רוצה להגיד שאין הדברים נראים כמעשי גבורה כפי שמצטיירים אחר כך, כשאתה מספר אותם. בקו האש, בלילה, כאשר פצוע יוצא מהליקופטר ובוחר להמשיך בשמע מקום הפלוחה של בית החולים, הוא עושה את זה בכל פשטות, כאילו זה מובן מאליו. באמת כ־כן. לא, אין הבחורים כאן רואים עצמם גיבורים. מושגי המלחמה יש להם מערכת ערכים שלהם. פשוטה יותר, חבריה יותר, בלתי אמצעית. הם לא גיבורים. סתם אנשים המתנהגים לפי כללי המוסר של המלחמה. כללי המוסר של חברים במלחמה.

שחר ראשון של שקט

שחר ראשון של שקט. אתה מאריך את השכיבה תחת השמיכות, עד אור ראשון. לראשונה אין אתה צריך לקפל את השמיכות הרטובות מטל הלילה, לארוז אותן בחוסר ולהדוק אותן אל דופן הנגמ"ש. לראשונה אין אתה צריך לזנק מהר ולבדוק את הכל מוכן, מין שקט. אורך רוח. פתאום התנגב המתח בבת־אחת. עוד אתמול היינו שרויים בקרב קשה. רק אתמול בלילה, ופתאום שקט. הפסקת האש נכנסה לתוקפה.

אני מסתכל על הבחורים. עברנו את המלחמה, נשארנו חיים. מתנה איומה שקיבלנו מן הגורל. אני מסתכל עליהם. פנים עייפות כל כך. צלליות כהות מסביב לעיניים, פנים רזות מזוקנות והרבה עצב שרוי בהן. אחר כך, רק אחר כך, כאשר יגיעו הביתה, יחושו את מלוא הכאב, את מלוא האימה, את עלבון האבדן. אחר כך יניחו להן לעיניים האדומות להתמלא דמעה, מין בכי עמוק, בכי יבש הפורץ מתוך פנימה.

אבל בינתיים שקט מסביב. המדבר כמו עצר נשמתו. האש גוועה. הבחורים מסתובבים חסרי מנוחה. לראשונה גילינו את הזבובים. גדולים. המכסים את פניך עד שכדי לקרוא ספר אתה צריך להעביר את העמודים ביד אחת בעוד השניה משמשת כמניפה. התפרקות מהמתח. משוטטים לכאן ולכאן, בין הטנקים, ובין הזחלים שקט. דומה לך שהוא רועם יותר מטנק כתפרץ. אתה חש אי־נחות. פתאום יש לך המון זמן. אפשר להשתגע.

החבר'ה מגלים את האוכל. גם זה פיצוי. לראשונה מנסים לחמם את מנות הקרב. מישהו מגלה כמה מלפפונים צעירים. מתחיל פולחן המזון. לפחות שיהיה במה להתעסק.

שני פצועים

קיבלתי חופשה. נטלתי את הקלצניקוב, קובע הפלדה, תרמיל ויצאתי לדרכי בטרמפים. מכונית הורידה אותי בהצטלבות דרכים. בלב המדבר המצרי. מסביב שקט. אני חובק את הנשק, יושב על חבית הפוכה. כולי ביה הרוס, שתי פרות הרוגות נפוחות, שתי פרות אחרות, רווה מלחכות עשב. שקט. דומה לך שאתה לבד במדבר הגדול.

פתאום יש לך זמן להרהר בעצמך. להתייצב מול עצמך. פתאום. מכונית עוברת. טרמפ עד ההצטלבות הבאה. את כל מצרים עברתי בטרמפים. הגעתי לשדה התעופה. מטוס שהעביר פצועים לתוך הארץ. התכנסתי במטוס. לידי שתי אלונקות. פצוע מצרי ופצוע ישראלי. זה ליד זה. רופא צעיר עמד לידם. היה חם במטוס. הפצועים דומים כל כך זה לזה. אולי הכאב, אולי המלחמה, אולי הזוועות שראו הפכו אותם דומים. שניהם שתקו. כל הטיסה התבוננתי בהם. לגביהם המלחמה תמה. לגבי שניהם. שני אויבים שנפגשו במטוס אחד. גם אחר כך, כשירדתי פתאום בשדה שבלב הארץ וראיתי את המכוניות, את האנשים הצוחקים, את הנשים היפות בשמלות הפרחוניות, את העיר תל־אביב, לא יכולתי להשתחרר מפניהם של שני הפצועים. של הישראלי ושל המצרי. פנים שהמלחמה עשתה אותם דומים.

חופשה ראשונה. פגישה עם הבית. הכל מבולבל כל כך. אתה צוחק ואינך יודע ממה. אתה עצוב ואתה יודע על מה. חזרנו עצובים מהמלחמה. לחופש קצר בלבד. חופש שלא תמיד יש בו כדי להפיג את העצבות, לדחוק את טעם המלח של הקרב. חופש שהוא כמו הלם המכה בך, מבקש להחזיר לך את שווי המשקל שלך.

חזרנו אחרים. גם החולצה האזרחית איננה יכולה להסתיר זאת. גם הפנים המגולחות. חזרנו אחרים. עצובים משהיינו. מבוגרים משהיינו. אבל לשעה קלה בלבד. צריך לחזור אל הקו. אולי אי־שם במדבר, בשקט, נמצא את עצמנו. אולי.

ארבעת ימי ההורדה בקרבות רמת־הגולן

מאת אלי אייל

אפשר לומר כי משפט פשוט, אחד, שנאמר במכשירי הקשר של הטנקיסטים, שינה את פני הקרב ברמת הגולן. באחד האגפים הנסוגים של הכוח הישראלי המשוריין אמר לפתע המפקד: „רבותי, אלה בסך הכל סורים. האם ניתן להם לדפוק אותנו?"

באותו רגע עצר האגף הזה את נסיגתו והחל להתקדם כוהוה לעבר קו הפסקת האש ברמה, כשהוא פוגע בטנק סורי אחרי טנק סורי. כוח טנקים אחר שיגף את הכוח הסורי הפך אחריו גיא הריגה לטנקים „טי. 62" החדישים, מתוצרת רוסית.

ליד מפת הקרבות בחדר המלחמה של פיקוד צפון אמר אלוף פיקוד הצפון יצחק חופי „הוא (אחד המפקדים בשדה) הציל את מדינת ישראל". אותו מפקד עצמו סיפר לאחר־מכן כי „ב־9 באוקטובר (יום ג') ב־10 בבוקר הרגשתי שאנו נלחצים. שלושה ימים ושלושה לילות שאנו נלחמים ברציפות. הטנקים נכנסו ל„קרב כידונים". כל כך קרוב היו זה לזה. החלטנו לא לעזוב את הרכסים. אילו היו הסורים עוברים את ציר קונייטרה — מסעדה, אולי היו פורצים בגיזרה הצפונית של הרמה (שם נבלמו). לא היתה תחושת בהלה. אחד המפקדים הכין את לוחמיו למלחמת 360 מעלות, סביב, כלומר כלוחמה עד הסוף, ואז בא המיפנה".

המיפנה בקרבות רמת הגולן בא ביום שלישי — הרביעי לקרבות — ואולי ביום רביעי בבוקר — ראשית היום החמישי לקרבות. עד שניתן לדבר על קרב הבקעה ופריצה קדימה, עבר על רמת הגולן ארבעה ימים של קרבות שיריון — שנמשכו עוד שישה ימים — ושברציפותם ובאינטנסיביותם לא היו קרבות שיריון דוגמתם, בכמות גדולה כל־כך של טנקים, על שטח קטן יחסית. של קרבות השיריון ברמת הגולן, אבל, הסיפור מתחיל לפני כן.

קצת נס והרבה גבורה

דברים מקריים ולא מקריים שנעשו על ידי פיקוד הצפון זמן קצר לפני יום הכיפורים הצילו — קצת בנס והרבה בגבורת לוחמים — את מדינת ישראל מפלישה סורית עד לטבריה, לראש פינה, לצפת ולנצרת. בעירוש כך רואים מפקדי צה"ל בחזית הצפון את מה שהתרחש בארבעת ימי הקרבות הראשונים ברמת הגולן, ואת מה שיכול היה לקרות. — אילו...

ערב יום כיפור הוגבר קו הפסקת האש ברמת הגולן. כוח שיריון הוצב בקו ונוספו גם כמה סוללות תותחים. את מכשול הקרקע — תעלה אנטי טנקית — לא העריכו כמה מפקדים כמחסום משמעותי בפני התקפת שיריון סורית — אבל מי דיבר אז על התקפה ממש? אולי תקרית. אולי התכתשות מקומית. מלחמה בכלל היקפה לא העלה איש על דעתו ועל שפתיו.

יד אלהים, אומרים המאמינים. — ואולי גם קצת ידע ותכנון מצורפים — היותה בכבבצ פיקוד הצפון לקרב יהיה אל הגבול, כך שבמקרה חרום תוכל להגיע „על שרשראות" תוך זמן קצר. כולם מודים היום כי זה נעשה בלי ידיעה מבעית כי קרוב היחידה יהיה תוך זמן קצר לגורם גורלי בהצלת מדינת ישראל. עוד ייכתב מה בדיוק קרה עם גיוס המילואים והעלאתם על טנקים לרמת הגולן, אבל ברור שפעולות קטנות אלה של קיצור הזמן והמרחק בין מקום ההתארגנות למקום הפעולה, „השולמה", כביטויים של המפקדים כאן. הגנה היא שאחד מבכירי השיריון הבכירים דיבר, זה זמן רב על יחסי הכוחות ברמה. קולו לא היה קול הפיקוד כולו, אם כי סגן הרמטכ"ל האלוף ישראל טל קבע כי לדעה של אותו מפקד איקס, שיריונר וותיק, יש להתייחס בכלל ההערכה.

עוד כמה שבועות לפני המלחמה נתפרסמו ידיעות על ריכוזים גדולים של צבא סורי לאורך קו הפסקת האש בגולן. הסורים חזרו ותפסו את מערך החרום בעוצמה גדולה מזו שהחזיקו בעבר, כמו בעת תקריות החורף. אף על־פי־כן מסתבר כי עובדה זו לא נתפרשה כהכנה למלחמה.

האויב הסורי מסוכן מן המצרי

שר הבטחון שמע לא אחת כי החזית הסורית מאיימת על מדינת ישראל יותר מחזית סיני המצרית. יתכן כי האויב העיקרי הוא מצרים, אבל האויב המסוכן ביותר מכל האויבים הסובבים אותנו, הוא האויב הסורי. שלא כמו לגבי מצרים, אין לישראל איזור חיץ מפריד בין ישראל לסוריה. אין מכשול ממשי מבדיל בין שתיהן, כמו שמדבר סיני מבדיל בין מצרים לישראל. איבודו של סיני עדיין אינו סכנה לישראל ואילו בצפון, גם בלי לעבור חיץ יש לסורים יכולת פיסית לפגוע בישובים ישראלים. מאז ששת הימים התעצמה סוריה בצורה והיקף מדהימים. לא רק שהתעצמה באויר ועל הקרקע אלא שמערך ההגנה הסורי נערך כך שאפשר להפכו למערך התקפה בלי שההתכוננות לכך תתגלינה. היו שאמרו כי „עליהם רק להכניס את הטנק להילוך גבוה ולצאת לדרך". מכל מקום, סבר האלוף חופי שהתעצמות הפוטנציאל של סוריה היתה גדולה, יחסית, לזו של מצרים.

איכור הדברים לאחר המעשה אינו עושה את אלוף פיקוד הצפון לחכם שלפני המעשה. הוא כאחראי על גיזרת הצפון אמור להעריך תמיד על הסכנה בגיזרה זאת. אולם גם הוא לא ידע ש„זה הולך לקרות". אחד הלוחמים ברמת הגולן חלם לפני המלחמה חלום כי המצרים צולחים את התעלה ופורצת מלחמה. את דבר החלום סיפר אז לאשתו. בארוחת הבוקר זה הזכירה לו אותו כאשר טילפן אליה אחרי כמה ימי קרבות ברמה.

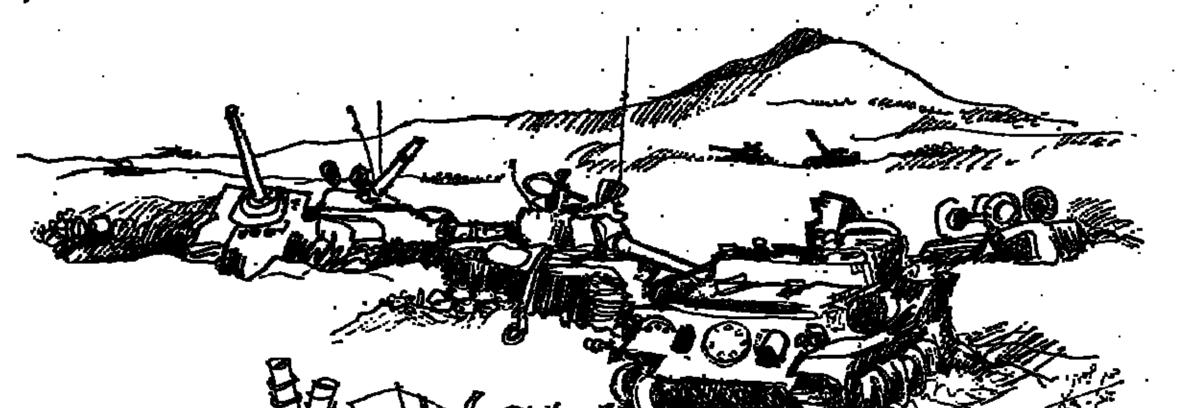

אחר הביא עדות של אסטרולוג צרפתי שניבא ב־1971 כי באוקטובר 73' תפרוץ מלחמה בין ישראל לערבים. העובדה כי עוסקים בחלומות ובאסטרולוגים מוכיחה עד כמה לא העריך מישהו כי יום המלחמה אכן כה קרוב. אבל לעושים בגיזרת רמת הגולן הצטייר הגבול עם סוריה כקו מסוכן היכול לעלות בלהבות ללא התראה מוקדמת. כפי שאמר אחד המפקדים בשמה: „כבר אחרי פריצת הקרבות היה מיפנה בארגון האויב ולא איתנו אותו בומף".

„תחושתו" של מפקד

מפקד כוח שיריון, קצין מהולל שעוד יסופר על לחימתו ולחימת כוחותיו, אסף את חייליו ביום כיפור, ב־2 אחר הצהריים, באחד ממחנות צה"ל ברמה. עימו היו מפקדי יחידה ומולד המפגה. בטרם הספיק להתחיל בהרצאת דבריו, נשמעו פגזים ומטוסים. המפקד לא הספיק אפילו לומר משפטים של חיזוק ידיים ועידוד, והטנקים של יחידתו יצאו מזורזים לקרבות הבלימה. כמה מן המפקדים נזכר כי לפני ראש השנה אמר להם המפקד, כי תפרוץ מלחמה וכי „ב־13 באוקטובר נהיה בדמשק".

מה פתאום מלחמה? ולמה דווקא ב־13 באוקטובר? המפקד אינו יכול להשיב עד היום תשובה אחרת מלבד הפשג „תחושת מפקדים". עובדה היא שהואיל והסתמך על תחושה בלבד לא העז לומר את תחושתו לממונים עליו, אלא רק לכפופים לו. מצוה ברש לבוא אל מפקדיו בטיעון של „תחושתי".

ולפתע — טנקים לעשרותיהם

בכל מקום, ביום הכיפורים בשעה 2 אחר הצהריים נתקבלה הודיעה בדבר המיתקפה הסורית.

הסורים עלו בכמות — מלבד בגזרה ההפתעה וההתקפה — לפחות פי עשרה, וכנראה יותר. בגיזרה הצפונית היתה לסורים חטיבת רגלים, חטיבת שיריון וחטיבה ממוכנת. בגיזרה המרכזית — חטיבה משוריינת. בגיזרה הדרומית — הדיוויזיה החמישית — חטיבה משוריינת וממוכנת ושתי חטיבות שיריון. (בחטיבת שיריון — כ־100 טנקים).

הסורים פעלו בעוצמה מדהימה. מלבד חטיבת שיריון אחת, כל השיריון הסורי השתתף במלחמה נגד ישראל (עד לפני כניסת העיראקים, הירדנים והמרוקאנים). שתי דיוויזיות פלוס וחלק מן הדיוויזיה של אסאד (אחיו של נשיא סוריה) הנחשבת לא רק למובחרת אלא גם לנאמנה למשטר, ומיועדת למטרות הגנה על דמשק (משמר הרפובליקה מורכב טנקים), פלוס חטיבות השיריון הממוכנות, דיוויזיות הרגלים ושתי חטיבות עצמאיות (שאינן כפופות לדיוויזיות אלה) לקחו חלק במלחמה.

גוש השיריון הגדול ביותר נע לאיזור חושניה—סינדיאנה—נפח, וחדירתו היתה המסוכנת ביותר.

מלחמת יום הכיפורים ברמה החלה כשראו החיילים הישראלים שישבו במוצבים ובטנקים את טורי הטנקים הסורים מתקדמים לעברם — ממרחק של אלף מטר, שש מאות מטר ופחות מזה. ההפתעה היתה גמורה.

החייל יעקב, שישב במוצב ברמה הירהר אז בעתידו האזרחי הקרוב. בעוד שבועיים יסיים את שרותו הסדיר. אולי ילמד כלכלה וסטאטיסטיקה באוניברסיטה ואולי תורת המחשבים או ניהול עסקים. הכיוון ברור.

עודו מהורהר וכבר הוא שומע, עם חבריו, את שרשראות הטנקים הסורים. שניים, חמישה, עשרה, שלושים, מאה. „טנקים בכמות צפופה עלינו עלינו", דיווח בקשה. יעקב החל במלחמה.

מיד הוחל בפינוי הישובים האזרחיים ברמה. שמוליק מנגל, רכז מרום־הגולן, סיפר כי חבריו לא רצו לנטוש את המקום אך שוכנעו כי אכן הבטחון מחייב זאת. הגברים התגברו לקיבוץ הגושרים והנשים והילדים לבית השיטה. לאחרונים היתה המלחמה משהו בין קיטנה לטיול, כדברי מנגל. זמן קצר אחרי המלחמה אפשר היה לראות בעין־זיוון גברת צעירה מנקה חלון כשבמרחק כמה מטרים ממנו ניצב טנק סורי שרוף.

„אני אוהב אותך עד מוות"

עד ליום א' בצהריים עסקו בבלימה הכוחות שהיו בקו ביום הכיפורים, פלוס הגבורת בילואים שעשרם הספיקה להתארגן כהלכה. על אחת היחידות הוטלה משימה לנסות ולהתוך את כוחות השיריון הסורי בצומת רפיד — או שיכותרו וישמדו או ש„יתקפלו" ויסתלקו לאחור. אבל הסתבר שהסורים מרכזים כוחות גדולים בכיוון רמת־מגשימים — אל־על, והכוח הישראלי שבא „להתוך" נאלץ לעבור כמכבש הדוחף את האויב, עד שהגיע כעבור יומיים לתל פארס.

אחרי שהשמידו כוחותינו בגיזרה הדרומית המרכזית את הכוח הסורי הפולש ניצבו מולו כוחות סוריים טריים נוספים: דיוויזיה הכוללת שתי חטיבות שיריון וחטיבה ממוכנת. אז עלה הכוח המשוריין של האלוף דן לנר בציר יהודיה — חושניה כשכוח שיריון אחר שלנו כתהר את ציר סינדיאנה — חושניה. זה היה כבר ביום הרביעי לקרבות.

הגיזרה הצפונית ברמת הגולן היתה היחידה בה נתקלו הסורים כבר על קו הפסקת האש ונבלמו שם. בגיזרה החזיק מפקד שיריון שבמכסים מבריק איגף את הסורים והותיר שם בית קברות של טנקים סוריים. באזור בוקעתה הצליחו הרגלים הסורים לפרוץ קדימה אך השיריון נתקף וגיזרה זו לא נפרצה.

לא כן בגיזרה הדרומית. ביום א' בין 3.30 ל־4 אחר הצהרים הגיעו חמישה טנקים סוריים לשפך (אזור בטיחה) בדרום רמת הגולן. הם עצרו עוד לפני שהגיע הכוח הישראלי שנועד לבלמם ולהדפם. מדוע עצרו? — שתי התשובות המוצעות אינן סותרות את אחת השניה. הראשונה היא כי הם פשוט נדהמו מעוצמת ההצלחה שלהם ולא ידעו לנצלה עד תומה. השניה, כי היות ובגיזרה הצפונית נבלמו הטנקים הסוריים, חששו הם ליצור קו עקום כזה שינתק אותם מיתר הכוח הסורי ואף יאפשר תקיעת טריז ישראלי וכיתור הכוח הסורי המתקדם בגיזרה הדרומית. כמה שבויים סוריים סיפרו כי נצטוו להגיע עד גשר בנות יעקב ולא יותר. אולם הגשרים שהיו בעורף הכוח הסורי מרמזים על כוונת התורגות מעבר לכיבוש רמת הגולן.

באחד הטנקים שלנו באזור זה ישב קצין מילואים וכתב מכתב לאשתו. „יקירתי, טנקים סוריים עולים עלינו בכמויות נוראות. אני בעיצומו של קרב קשה. זו מלחמה קשה. דעי לך כי אני אוהב אותך עד מוות". את המכתב הוציאו מכיסו חיילי יחידת הקבורות.

מלחמתם של אמיצי הלב

„הם באו עם הטנקים כמו סינים, מיליונים", אמר לעצמו החייל אלי איילון בפרוץ הקרבות. עדיין חשבו החיילים כי זוהי „תקרית" רחבה בימדים שתסתיים עם חשיכה. אך האש נמשכה אחרי שש בערב. על טיב הטנק הסורי הצליחו לעמוד רק כעבור יומיים־שלושה, כאשר בדקו אותו כשלל. הטנקים החדישים טי. 62 כמו באו זה עתה מבית החרושת. על פי המרחק בכוון עשרים קילומטר, ארבעים קילומטר, מאה קילומטר. לא יותר. כל כך חדישים. התותח שלו ירה רק חביטה פגזים. את הטנקים שכמעט אפילו לא הספיקו לדוכב. עם זאת חיל הרגלים הסורי הפתיע עם טילי הנ.ט. הטנק של שמואל פירדה „ספג" בזוקה באחור. הלוחמים הישראלים, כאשר נפגע טנק שלהם, החליפו מיד טנק והמשיכו ללחום.

זו היתה מלחמתו של מפקד הטנק, של מפקד המחלקה, של מפקד הפלוגה, של מפקד הגדוד ושל מפקד החטיבה. עד כאן. „זו היתה מלחמתם של אלה שהיו להם „ביצים"", התבטא מפקד צעיר. „ניצחנו לא הודות למחשבה צבאית אלא הודות לאומץ לב".

בקרב נייד הוכחה עליונותו הברורה של החייל הישראלי. „ברגע שכוח שלנו הוקף וניד והתחיל בשטח, האבידות הן כזעירות לעומת האבידות בקרב סטאטי", מעריך המפקד בשדה.

שבות רבים בחכרים עצה ברחש של כבוד, הערצה. מפקד, שבלם את הסורים עם כוחו בהשמידו טנקי גישור, וכך נתן לכוח השיריון הבולם את הזמן והמרחב להתארגן כהלכה. „הוא דפק את הגבהות שלהם ואת את ראשי הסורים שלהם", מסביר אחד הלוחמים את הקרב המכריע בגיזרה הצפונית. החיילים „עבדו לפי התורה" — שקטים, שלווים, אחד תיקן לבני את האש, שיפרו עמדות, כשירו בארטילריה ירדו לאחור, אחר־כך חזרו.

מה קרה?

„זה נשמע משונה אבל היתה ציונות", מסביר אחד המפקדים. „כל אחד הרגיש כי גלהם כלוהרת קודש. היה ברור שלא מזן אמודנית ולא נפקיר את המדינה. לא בכלל כאמרתי ניסהו למפקדים ולחיילים. מה שלא אמרתי לא היה מספיק חזק. מי בכלל כייכר צנילום להגנת הגליל? נלחמנו למען דברים שכתובים להם וצוחקים מהם בדרך כלל, אבל ברגע הקריטי הם תופסים".

שני רגעים של הלם

איך הם מדברים? באוקסאות מצויות, בלשון המצנה. אחד אמר במכשיר הקשר „יש לי צרות באגף השמאלי" ואת הנה כי שלושים טנקים סורים עולים על שלושה טנקים שלנו וכי הדובר נלחם על חייו. וכאשר הוא אומר „בהחיל ללמה", ודאי שמישהו הנה טנקים סורים זה אחרי זה. לא בזמן של קידוש השם — ובכל זאת קידוש השם.

יש בשה יבש ובריא בסוף הזה. יש הקוראים לו „בן בר לב" ויש הקוראים לו „בן הדר גיהוה". מפקדים אינם אומרים „לך קדימה בכל מחיר", אלא „אני מציע שתנסה". מדוע התקבלה לחדר גיתוה? — אצל רופאים אין פאתוס, ויש כשירות. ואין מתבלים על שצון, ויודעים כי חשוב שלא לשפוט. אבל סגן־משנה צעיר כזה יכולים הפוליטיקאים ללמוד שעור בשיבוח נכון בשפה.

שני רגעים של הלם עברו על הלוחמים ברמה. היה ההלם של מוצאי יום כיפור כאשר הבינו „מה הולך". והיה ההלם של יום ג' בבוקר כשהתברר שאין קלף נצחון בשרוול. „נכנסנו למלחמה מפותקים, אמר אחד המפקדים, ויצאנו ממנה כבוגרים ומפוכחים — אולי כותר לומר חוקים יותר בנפשנו".

רק ביום רביעי, חמישה ימים אחרי תחילת המיתקפה הסורית עבר צה"ל על „הקו הסגול" הוא קו הפסקת האש. קודם לכן נותר „כיס" בחושניה. בכל מקום, ביום רביעי התחברנו אל המוצבים שלנו שהיו מנותקים, וכל הימים האלה הדפו אלה התקפה סורית — בעיקר בגיזרה הדרומית.

הכוח הישראלי שהסתער על חושניה הסתייע באור הירח המלא. הטנק הסורי הראשון נדלק כלפיד כמגן ישראלי, והאיר על השאר. צוותי הארטילריה של הסורים החלו במנוסה על גבי משאיות שחלפו על פני הטנקים הישראלים. חיילינו צעקו להם להרים ידיים ולהיכנע. הסורים חששו כי יופגזו וקפצו על הטנקים הישראלים. השיריונרים הריקו את מחסניות העוזים.

ביום ד' בצהריים, כאשר צה"ל עבר כבר את „הקו הסגול" בגיזרה הצפונית וחיסל את „כיס חושניה" בגיזרה המרכזית, הופיעו כמה כיבים סוריים. הישראלים התהרו בעבעבי המים.

העוצבה של רפול (אלוף רפאל איתן) החלה לזוז לצפון־מזרח ובינתיים הצטרפו גם העיראקים עם טנקים והירדנים עם חטיבה משוריינת. ככלות הכל, הסיוע האוירי „איזן" במידה רבה את היחס המספרי של 1:10 לטובת הסורים במספר הטנקים. העוצבה הצפונית פרצה את גדר הפסקת האש והגיעה עד מורעת בית ג'ן ותל שמס. הפריצה הורחבה דרומה.

דוושת הבנזין ודוושת הבלמים

היו ששאלו מדוע אין מנצלים את קצב ההבקעה והתקדמים הלאה לעבר דמשק (ולא מסתפקים רק במטווח של 40 ק"מ מדמשק המחשב לטווח ארטילריה לגבי פרברי העיר).

היתה הרגשה ללוחמים, כפי שביטא אותה סמל־מילואים שהוא מן הסופרים הבולטים בישראל, כי „אנו עם רגל אחת על דוושת הבנזין ורגל שניה על דוושת הבלמים".

„אפשר היה להמשיך", מסביר אחד המפקדים, „זה יכול היה להיות קרב ניצול הצלחה, קרב הבקעה נוסף אך כיבוש בירה ערבית הוא נושא מדיני וגם היו שסברו כי ספק אם כיבוש דמשק יכריע את הכף. היה ברור שדמשק היא כמווה הבגנה אך אינה יעד. לעומת זאת ההתקדמות לאורך ציר קונייטרה — דמשק העבירה את הגיזרה הצפונית בשליטה ישראלית.

פריצה זו היא שהביאה את הסורים לבקש התערבותם של כוחות ערביים נוספים (ב־30 כלי הרכב המארוקאיים שנלכדו שלל נמצאו ספרי הרכב כתובים בצרפתית ובהם נאמר במפורש כי ב־5 באוקטובר עדיין הכנות למלחמה שתתחיל למחרתו).

לאלוף דן לנר, אחד ממפקדי הכוח המשוריין ברמת הגולן, נזדמן איפוא ללחום נגד ארבעה צבאות ערביים: הסורי, העיראקי, הירדני והמרוקאני. את הציון הטוב ביותר הוא נותן לחייל הסורי ש„בשלבים הראשונים לחם כאריה, אבל כאשר נהדף יצא משיווי משקלו". גם אז לא נכנע הסורי באי סדר ובבהלה, הוא פינה את פצועיו והציוד אינו מתפורר. גם כשהטנקים נסוגים, חייל הרגלי נשאר בעמדתו. „אלה עשו לנו את עיקר הצרות", אומר המפקד, „ובכלל אני הסבר שחל שינוי כהותי בהתנהגות שלהם בשדה הקרב. בעיקר בכבש האופרטיבי". אבל על החיילים מן הצבאות הערביים האחרים שלחמו בצפון אין שבורות מילים טובות. „העיראקים סובלים מחוסר יכולת. הירדנים ספגו מכה ובמגע הראשון בלבד השמדו להם עשרה טנקים". המארוקנים באו רק עם חיל רגלים שלא הורגש במיוחד בשדה הקרב. אכן, שונה היתה המוטיבציה בקרבות הרמה של חייל מתוכה או כמאלב כמו של החייל בבצרה שבעיראק או מפאז שבמארוקו.

כאשר שככו בצת הקרבות ברמת הגולן שאלתי את האלוף יצחק חופי אם היום היה נותן לחייל הסורי ציון גבוה מכהיה נותן לו לפני יום הכיפורים. „הייתי אומר כן ולא", השיב. „אם אנו היינו במצבם, עם העוצמה הפיסית המספרית ואנו הפותחים במלחמה, לא היה דבר בעולם שהיה עוצר אותנו. אם נהיה צנועים בהערכה במספר הטנקים של הסורים ברמה הרי היו 1300—1350 טנקים ובהם עמדו טנקים ישראלים מועטים. לכן בדוהמה ובפליאה היתה פעולת הבלימה של צה"ל ולכן עדיין אני בדעה כחייל צה"ל עולה עשרת מונים על החייל הסורי. אבל נכון שיש גילויים שונים בלוחם הסורי משהכרנו בעבר. קשה יותר עקשנות של לחימה. הטנקים שלהם והנגמ"שים (נושאי גייסות משוריינים) נשארו בשטח והיה צורך „לטפל" בכל אחד מהם „אישית". הם לא התהלכו בשדה הקרב בצורה כשפם הספלקו. אבל, שוב: כבאן של היום המספרי ובטיב הציוד עומד לכל צד, אין להשוות

(סוף בעמוד 33)

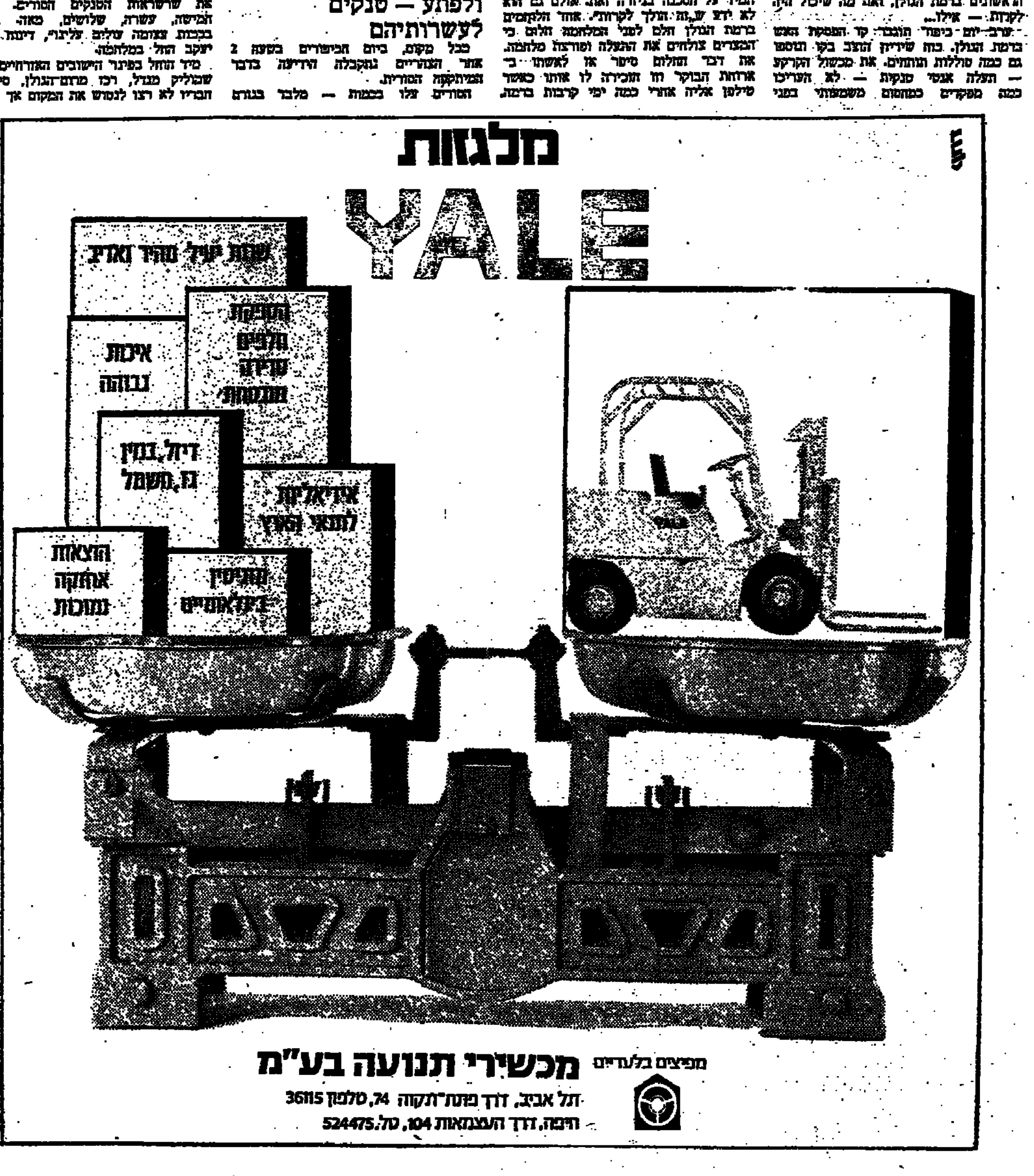

هكذا من الاصل

533
2266
100
2366
208
2574

صكنا من الاحل

השבע „מעריב" מס. 879

אם הפצועים לא יבואו לאוניברסיטה - היא תבוא אליהם

מאת אברהם פלג

כן לחמת יום הכיפורים הפכה את אבנר מסטודנט לשריונאי. ברגעי הפוגה — בין קרבות ניהג פלוגת טנקים בגיזרה הצפונית של התעלה — הירהר כי בשנתיים הבאות יצא לחיי עבודה ויניח ללימודיו, אך אחר שנפצע במהלך אחד הקרבות ואושפז בבית־החולים המרכזי בבאר־שבע נתעורר בו חשק להמשיך ללמוד.

הריפוי וההחלמה טעונים זמן. אבנר מצביע על הגבס העוטף את רגלו הימנית, שירכה נשברה בשלושה מקומות, ואומר: „אני אהיה מאה אחוז בסדר, אבל ברור שבגלל הפציעה אאחר לתחילת שנת הלימודים".

אבנר סיים לימודי תואר ראשון בפקולטה להנדסה באוניברסיטת תל אביב ונרשם ללימודי תואר שני בלימודי ניהול עסקים. השאלה הניצבת עתה לפניו ולפני האוניברסיטה היא אילו סידורים יש לעשות כדי שיוכל להמשיך בלימודיו?

השריונאי יעקב קרוניר, המאושפז אף הוא בבית־החולים המרכזי של הנגב, הוא תלמיד שנה שניה בכימיה באוניברסיטת תל־אביב. הוא נפגע בהתפר בקרבות ממערב לתעלה ונראה שלא יוכל לחדש את לימודיו בחודשיים הבאים.

„בגלל הגבס שעל ידי — הוא אומר — אהיה מוגבל זמן־מה אבל אינני מוכן להחמיץ שנת לימודים. אם האוניברסיטה תתחשב בי ותאפשר לי תוכנית לימודים אינדיבידואלית אוכל להתחיל ללמוד. אני מוכן להתמודד עם הקשיים ובלבד שלא אצא מכלל המסלול האקדמאי שלי".

„אם לא תוכל לבוא אל האוניברסיטה תבוא האוניברסיטה אליך", — אומר לו נציג הרקטור של האוניברסיטה, מר זאב רובינזון, שנלוויתי אליו באחד מביקוריו אצל תלמידי האוניברסיטה שנפצעו במלחמה.

אנשי האוניברסיטה איתרו את פצועיהם בבתי־החולים בארץ וראשי האוניברסיטה והפקולטות יצאו לבקרם. זאב רובינזון מסביר לכל סטודנט פצוע: „אנו רוצים לעזור לך לחזור ללימודים ולפתור את בעיותיך ככל יכולתנו. אם יהיה צורך, נשלח מרצים לבית־החולים ואף נבחן פצועים בבית־החולים".

הצנחן שמואל אשכולי, המאושפז בבית־החולים בבאר־שבע, נפצע בקרב לתעלה יום לפני הפסקת האש. הוא עדיין חלוש למדי ומתקשה בדיבור עקב פגיעה בגרונו, אך לוחש: „יש לי פה הרבה פנאי. במקום סתם קריאה אני יכול להתחיל ללמוד חומר רציני".

שמואל לומד הנדסת ייצור באוניברסיטת תל־אביב. „סיימתי שנה שניה ובאשר לשנה השלישית יש הרבה סימני־שאלה: איך אתחבר עם עבודות־חוץ הקשורות ללימודים וכיצד תסייע לי האוניברסיטה להתגבר על הפסד לימודים בחודשי הריפוי וההבראה?".

ארגון נשיאי האוניברסיטאות בארץ נתן את דעתו על בעיה זו. רקטור אוניברסיטת תל־אביב, שהוא יושב־ראש ארגון נשיאי האוניברסיטאות אמר לי: „פצועים, חולים ונכים של צה"ל, שלא יוכלו להתייצב ללימודים, יוכלו ליהנות מסידורים רבים שינהיגו האוניברסיטאות להקלת קליטתם המחודשת בלימודים.

החיים האוניברסיטאיים משותקים כמעט כליל, שכן מרבית הסטודנטים נמנים על הכוחות המגוייסים. אי לכך קיבל לפני ימים כספר ארגון נשיאי האוניברסיטאות שלוש החלטות:

א) להתחיל את הלימודים בעת ובעונה אחת בכל מוסדות ההשכלה הגבוהה בארץ.

ב) לעשות סידורים שיאפשרו גמישות בסדרי הלימודים כגון הנהגת סמסטר קיץ כדי להעניק לכל סטודנט מקסימום אפשרויות לימוד לבריות הקשיים.

ג) להתארגן בהתחלת האפשרות לקראת התחלת הלימודים (המועד עדיין לא ידוע) לאפשר לימודים לתלמידים שייקראו שוב — במהלך השנה האקדמאית — לשירות צבאי.

אומר סגן רקטור אוניברסיטת תל־אביב, פרופסור שלום אברבנאל: „אנו שוקלים הנהגת שלושה סמסטרים כאשר אחד מהם יהיה של קיץ. סמסטר כזה יאפשר לתלמיד הנקרא למילואים למלא את החסר בתקופת הלימודים ובקיץ. נשתדל להיות גמישים. נשתדל לאפשר לחייל למלא את החסר תוך כדי לימודים ביחידתו. תלמידים הזקוקים לעבודה במעבדות ובספריות יתקשו, אך בדעתנו להעמיד מדריכים כיתתיים שיוכלו להשלים באורח אינדיבידואלי את החסר בהשכלת הסטודנט הבודד. נהיה גמישים לגבי כתבי הבחינות".

פרופסור אברבנאל אומר שצפויות לומדים בקמפוס התל־אביבי תלמידי הכיתות הכינה — עולים מאירופה והסטודנטים מארצות־הברית. סטודנטים מחו"ל הלומדים עם ישראלים — אינם לומדים. הללו והסטודנטיות מחכים לשוב הבחורים מן החזיתות. יש גם בעיה של מרצים מגוייסים. הדבר אינו בולט בשורות הסגל הבכיר, הקשיש יותר, אך חריף בשורות הסגל הזוטר.

„גם אם הסטודנטים יהיו מגוייסים 60 יום בשנה", אומר פרופסור אברבנאל, „נוכל לעמוד בכך". בתקופת מלחמת ההתשה נגרמו לנו קשיים דומים והתגברנו עליהם. עם זאת, החלטנו בחוזה שהגמישויות הללו לא יביאו להורדת רמת הלימודים".

„אנו עומדים בקשר הדוק עם הסטודנטים הפצועים והמגוייסים שלנו", אמר לי דובר האוניברסיטה העברית בירושלים, בנימין משקין. „ראשי המוסד ביקרו בכל בתי־החולים ושמעו על מה מעיק על הפצועים שלנו. האוניברסיטה תעשה סידורים מתאימים, לרבות שליחות מורים לבתי־החולים ולבתי־ההבראה".

בימי הקרבות התנהלו בקמפוס הירושלמי לימודים בבית־הספר לתלמידי חוץ־לארץ. לפני כשבוע נפתחה שנת הלימודים האקדמאית של „המכון להשכלה לעם". הלימודים נערכים בבית־הספר לרפואה שבירושלים המזרחית ומשתתפים בהם סטודנטים יהודים וערבים. כיון שבאוניברסיטה העברית נהוגה שיטת הטרימסטרים, גדולות האפשרויות להגמיש את הלימודים לצורך קליטת תלמידים פצועים ומגוייסים.

„באוניברסיטת בר־אילן — מציין דוברה פנחס שפילמן — חלק מתלמידי חו"ל למדו במהלך המלחמה במסגרת האולפן. הלומדים בכיתות מעורבות עם סטודנטים ישראלים אינם לומדים, וכן גם הסטודנטיות".

האוניברסיטה דוחה את התחלת השנה האקדמאית, ושוקדת על הנהגת הקלה למגוייסים.

במדרשת פיינברג במכון ויצמן החל בסמינרים פנימיים ונעשים נסיונות לפתוח את הקורסים למעבדות.

חרף ההסדרים וההקלות שמנהיגים המוסדות להשכלה גבוהה נראה שלא ניתן יהיה לצאת ידי חובת הכל. אחת הנקודות הכאובות היא לימודי הסטודנטים שלנו באוניברסיטאות חו"ל ובמיוחד לימודי הסטודנטים לרפואה.

כתבה מרתה כץ מתל־אביב אל הרמטכ"ל רב־אלוף דוד אלעזר, בעניין בנה, סמל־חובש אליהו כץ. הוא לא נתקבל בשעתו ללימודי רפואה בארץ, וכאשר רצה להמשיך במקצוע אביו הבנה הלך ללמוד רפואה באוניברסיטת סיינה באיטליה. עתה, כיון שאינו משתחרר משירות בצה"ל, קיים חשש שיחמיץ את שנת הלימודים בחו"ל. „אל תחשוב — כתבה האם — שאיננו פטריוטים. אך אם בני יחמיץ את לימודיו באיטליה על המדינה לדאוג שהוא יוכל ללמוד רפואה בארץ".

כשהצגתי את בעיית תלמידי חו"ל לפני הרקטור פרופסור סימונסון, השיב לי: „זה תחום שנוגע בלעדית לצה"ל. רק הוא מוסמך לקבוע מי צריך לשרת ואת מי אפשר לשחרר. המדיניות של ארגון נשיאי האוניברסיטאות היא להשתדל לסייע לסטודנטים העלולים לאבד את מקום לימודיהם בחו"ל להיקלט בארץ.

„האפשרויות בתחום זה, במיוחד בלימוד הרפואה, מצומצמות. לא נוכל לקלוט את מאות הסטודנטים לרפואה הלומדים בחוץ לארץ. אולם לגבי תלמידי חו"ל שנשקפת להם סכנה של איבוד ,נקודות' עקב שירות בצה"ל, אשר ירצו להשאר בארץ, ננהג כשווים אל תלמידי הארץ".

האוניברסיטה העברית כבר הודיעה שבית־הספר לרפואה שלה ישתדל לקלוט סטודנטים לרפואה הלומדים בחוץ־לארץ ואשר באו לארץ לקראת צה"ל. מדובר בתלמידי שנה שניה, שלישית ורביעית והשאלה היא מה דין תלמידי השנה הראשונה.

מדיניות השחרור מהצבא בתחום זה היא בעיה עדינה. מגויסים לא־אקדמאים עשויים להתרעם בגלל משוחררים סטודנטים, שעה שמפרנסים ובעלי משפחות לא־אקדמאיים נדרשים להמשיך לשרת.

פרופסור סימונסון סבור, כי המדיניות של צה"ל כלפי מגוייסים אקדמאים צריכה להתבסס על קריטריונים הנהוגים בסקטורים אחרים: „כשם שצה"ל מתחשב בצרכים המשקיים של המדינה, כך יתחשב בוודאי בצרכים האקדמאיים שלה".

ראיון השבוע

(סוף מעמוד 28)

כן, אמרתי לה מפורשות. ובהזדמנות זאת גם התרעתי על הפוליטיזציה של הצבא ועל הכנסת גנראלים לכנסת. בפוליטיזאציה של הצבא ראיתי את אחת הסכנות הגדולות ביותר, ואני מצטער מאד לקבוע, שהמלחמה הוכיחה, כמה צדקתי.

— האם מחלוקת־הדעות הזו הלכה להיות אורח קבוע במה שקרוי בז'רגון הפוליטי „המטבח של גולדה"?

הז'ארגון הפוליטי הזה אינו שווה כלום. הגברת מאיר היתה נוהגת לקרוא להתייעצות במטבחה למספר אנשים, והיה זה רק טבעי, שבעקבות חילוקי־הדעות שהלכו ורבו, היא חדלה להזמין אותי להתייעצויות אלו.

— וזה פגע בך, כאב לך?

כאב. פגע. כאב לי מאוד, שאין דעתי מתקבלת.

— מעבר לשאלה של התפטרויות, ועדות־חקירה והפקת לקחים, האם אתה מאמין כאנשי המבטים, כי אפשר להגיע לשלום עם הערבים, על ידי ויתורים טריטוריאליים?

אני לא בטוח. אני חושב, שהמצרים הם עתה שונים משהיו לפני מלחמת יום הכיפורים. הערבים יודעים, שהם לאמיתו של דבר הפסידו. מבחינה צבאית, גם במלחמת יום־הכיפורים. אני קורא ותיק של השבועון „ז'ן אפריק", והוא הודה בגליון שלפני האחרון, שזו היתה מפלה נוראה של מצרים ושל סוריה. ובעיקר של מצרים. מאידך, חשים עתה הערבים חשיבות עצמית יותר גדולה מאשר קודם ומאמינים, כי כבודם שוקם. העובדה היא, שהמצרים גילו עתה נכונות יותר גדולה להידברות אתנו, מאשר לפני המלחמה. מה שברור לי הוא, שמוכרחים לנסות, מוכרחים להחליץ פעם ממעגל־הדמים שנמשך כבר שנים כה רבות.

— האם הממשלה צריכה לגבש עתה תכנית שלום ישראלית ולפרסם אותה?

מספיק שהממשלה תשרטט לעצמה תכנית שלום. הגיבוש יבוא ליד שולחן הדיונים. אינני רואה כל צורך, שהממשלה תפרסם תכנית מגובשת.

● תיקון גבולות „במידה סבירה"

— האם לך יש תכנית שלום?

התפישה שלי, שאנו חייבים לעמוד על תיקון הגבולות שיהיו בני הגנה במידה סבירה — והדגש שלי הוא על המידה הסבירה. לא מינימום כדי לצאת ידי חובה ולא מאכסימום, שאין תקווה, שהצד האחר יוכל לקבל אותו.

— תוכל, בבקשה, לתת המחשה למה אתה מתכוון?

לא. לא הייתי רוצה לתת המחשה. לו הייתי מחוייב לנהל את המשא ומתן, הייתי מתייעץ חוזר ומתייעץ עם מומחים מדיניים וצבאיים ועם חברים ועם מתנגדים.

— האם אתה מודע לפער האמינות הרחב, הרובץ עתה בין העם והממשלה?

אני חושב, שהפער הולך ומצטמצם למרות הספיקות. הממשלה יכולה לעשות למען צימצום נוסף של הפער על ידי התמדה בדיבור גלוי וכן עם העם.

— האם יכולים לדעתך הקצינים הבכירים כבר־לב ושרון להתייצב עתה לבחירות, זמן קצר כל כך לאחר המלחמה?

לפי דעתי עניין הפוליטיזאציה של הצבא חותר תחת קיום האומה. רע מאד שהגענו לכך. זה נורא, שהרסנו את המאמץ ההיסטורי, שעשה בן־גוריון למניעת פוליטיקה בצבא. יש לנקוט באמצעים ראדיקליים, אולי אפילו מכאיבים, כדי לעקור את הפוליטיזאציה בצבא מן השורש וגם את המיליטריזאציה של החיים המדיניים.

— איך עושים זאת?

על ידי תקופת צינון ארוכה בין יציאה מן הצבא וכניסה לפוליטיקה. וכן גם להפך, בין השיבה מן הפוליטיקה לשירות בתפקידים בצה"ל.

— אבל המדינה איננה יכולה לעשות שיקולים מדוקדקים כאלה, כאשר היא נתונה במלקחיים של סכנה חמורה לקיומה...

אפשר להבטיח זאת על ידי שיטה, המביאה בחשבון, שיש להתאים את הנעליים לרגליים ולא להפך. הרי ידוע, כי אצלנו הגנת המדינה תלוייה על מילואים. מזה נובעות מסקנות ברורות ומכאיבות. יש לעשות רוויזיה בעניין ההתחלפות בתפקידים בכירים בצבא. יתכן שאלוף פלוני לא צריך להשתחרר משירותו הפעיל בצה"ל, למרות שהגיע לגיל מסויים. צריך במקרה כזה להעדיף את השיקול של חיוניותו לשירות הצבאי יותר מאשר את תרומתו האפשרית לחיים הפוליטיים. אם תקופת הצינון תהיה גדולה וארוכה, ממילא לא ירבו אנשי צבא להסתער על חומות הפוליטיקה וזאת תהיה בעיני תופעה חיובית. אתה באמת חושב, שזה נורמאלי, שבכנסת שלנו יישבו יותר גנרלים מאשר בכל פרלמנט בכל ארצות הדמוקרטיה שבמערב? אתה חושב שזה חיובי, שבכנסת לא יישבו פרופסורים?! רופאים?! ושסיעת המערך בועדת חוקה, חוק ומשפט תהיה ברובה מורכבת מלא־משפטנים?! בכל קיבוץ קטן בארץ יש סידור עבודה וסדרן עבודה, שממונה על זה. גם בחיי המדינה צריך שיהיה סידור אורגאני ולא התפרצות בחולה לכל דלת, הנראית פתוחה.

חסניין הייכל • כאשר המצרים הופתעו

(סוף מעמוד 29)

המבקר ללא עיכוב לקאהיר והביא עמו רשת 91 קצינים רוסיים בכירים ובראשם הרמטכ"ל, מרשאל זאחארוב, וגנרל לאשצ'נקו. גנרל פאוזי, שקידם את פניהם, לא ידע כי הם באים והופעתם הלמה בו. הקצינים הסובייטים היו לבושים אזרחית ונראו כקבוצת פועלים יותר מאשר סגל צבאי בכיר.

פודגורני: לא באנו להחליף גינוני טכס

פודגורני הגיע לקאהיר לבחורת, וכאשר פגשו נאצר בנמל־התעופה היה הדבר הראשון שאמר המנהיג הרוסי: „אם האימפריאליסטים סבורים שאנו באנו הנה להחליף גינוני כבוד, נוכיח להם שהם טועים". דבריו נאמרו בקול רם וברור, בכוונה מובהקת שהכל ישמעו.

בייד נאמר, כי לא תהיה שום הגבלה וזמן לשיחות פודגורני־נאצר, וכי המנהיג הרוסי ידון בכל נושא שיבקש הנשיא המצרי. פודגורני גם אמר באזני, כי הוא ואנשיו רוצים לבדוק מה ביכולתם להציע למען השגת הכרעה של שיחרור השטחים הכבושים. נראה, כי המנהיגים הסובייטים החליטו לבסוף על מדיניות שתכליתה סיוע לערבים להחזיר להם את השטחים שכבשה מהם ישראל.

הרוסים לא ביזבזו זמן. מטוס שחושב, כי פודגורני עייף ממסעו ושיחותיו עם טיטו, הוצע תחילה כי הוא יסעד ארוחה עם נאצר ורק אחר כך, לבחורה, יפתח עמו בשיחות. אך לפני סעודת־הערב פנו אליו בפיסקה ובקשה זאת תבע להיפגש עם נאצר ביחידות בייד.

לבחורה שוב ביקש פודגורני להיפגש עם נאצר ביחידות לפני המועד שנקבע לפתיחת השיחות. הישיבה הראשונה התנהלה יפה. נאצר תיאר לפני פודגורני את הדרכים שבהן יכולים הרוסים לסייע למצרים, והאחרון נראה נלהב. הבעיה הצבאית העיקרית של מצרים באותה שעה היתה הגנה אווירית והרוסים נתבקשו להשתתף בהגנת מצרים מפני חיל־האוויר הישראלי עד שחיל־האוויר והגנת הנ.מ. של המצרים ישוקמו. הרוסים דנו בהצעה זו ונראה היה כי הם אוהדים אותה.

שני הלאווים של נאצר

אחר־כך רצה פודגורני לברר מה ויתורים נכונה מצרים לעשות כדי להשיג נסיגה ישראלית. נאצר ענה, כי בכל שמדובר בו יש שני לאווים מוחלטים: הוא אינו יכול לנסוג ממה כלשהו שבבעלה הישראלים והוא אינו יכול לבוא פנים אל פנים מול הישראלים ולנהל שיחות ישירות כל עוד הם מחזיקים בשטחים הכבושים. מלבד אלה הוא מוכן לדון בכל.

כאשר נפגשו קוסיגין וג'ונסון במוסקווה שאל קוסיגין את איש שיחו: „מה כל הכלים האלה של הישראלים שאינם יכולים לעבור בתעלת סואץ? מדוע אין הם יכולים לעבור?" ג'ונסון הבין כי בגרודה והשיב: „אתה יודע מה יהיה פירוש הדבר אם יניחו להם לעבור? איש לא יוכל לערוב לבטחון התעלה עצמה".

תשובתו של קוסיגין היתה: „מדוע אתם הבריג חושבים לפי הרגשות שלכם? גובדיין נוקף שוב הבה זנב."

עתה ביקש קוסיגין מפודגורני לבדוק מה נאצר דבריו ברורים על עמדתה של מצרים לגבי מפרץ עקבה ותעלת סואץ. נאצר אמר לפודגורני, כי בכל שמדובר במפרץ אין הוא יכול לעשות כמעט כלום. הוא הפקיד בקרב ומוכן להתיר על המפרץ, אולם תעלת סואץ היא עניין אחר. היא אינו נכון לדון במעבר ישראלי בתעלה בטרם תיפתר הבעיה המקורית של הפליטים ולפני יישוב בעית הפליטים הפלשתינאים.

נאצר אמר, כי יש שתי בעיות: התוקפנות של 1967 וזה שקרה לפני 1948. במפרץ עקבה היה מוכן להיות גמיש אולם לא בתעלת סואץ. הישראלים יכולים להפליג במפרץ עקבה אולם תעלת סואץ קשורה בבעיית זכויות הפלסטינים.

במהלך השיחות התקבלו ידיעות, כי הישראלים עומדים לתקוף מעבר לתעלה ולכבוש רצועה ברוחב של כ־15 ק"מ בגדה המערבית ואחר־כך לפתוח את התעלה. אחדים מן הסיפורים הללו הובאו בפי רופאים שהוחזרו למצרים מבית־החולים באל־עריש וסיפרו כי ראו גשרים ניידים מובלים לעבר התעלה. אולם אחרים מן הדו־חות הללו באו ממדינות מזרח אירופה.

זאחארוב נשאר במצרים חדשיים

תחילה עוררו ידיעות אלה דאגה, שכן קו ההגנה החדש טרם הוקם והארץ כולה עמדה חשופה להתקפה. אולם כעבור זמן־מה החלו אנשים לפקפק באמיתות הסיפורים והניחו כי הם מופצים כדי להשפיע על מצרים לעשות ויתורים נוספים לישראל תמורת נסיגת כוחותיה.

בינתיים בדקה המשלחת הרוסית הצבאית את בעיית הצבא המצרי ומה קרה לו. זאחארוב סייר בכל היחידות שהוקמו מחדש ונאצר סירב להרשות לו לחזור עם פודגורני. הוא נשאר במצרים חודשיים, עד שדיווח כי תעלת סואץ יכולה לעמוד בהתקפה ישראלית.

הקו שנקטו הקצינים הרוסים תמיד התרכז סביב שתי נקודות:

● אחר שחקרו מה קרה בלחימה, הם לא יכלו להבין מה עשתה מצרים בנשק שסיפקה לה רוסיה. זאחארוב אמר, כי אם כל טנק בסיני היה יורה 10 פגזים, היה מהלך הלחימה שונה. אולם הטנקים לא הופעלו כלל. הם הושמדו או נלכדו או ננטשו בטרם ירו פגז אחד;

● אנו עומדים להראות לכם כיצד עושים זאת. אחד מחברי המשלחת נפגש עם שר מצרי ואמר לו: „אנחנו חושבים לקיים לכפור קו באורח סופי. אחת ההצעות שאנו דנים בהן היא לבקש מכם רשות להשתמש בסיני לשם ניסוי מתוחכם ממין מסויים. אנו נודיע לכולם לפנות את סיני, אחרת ייפגעו על־ידי מה שנעשה שם".

מה אמר קוסיגין לג'ונסון בגלאסבורו

ברור, כי הם לא עשו דבר כזה. היה ברור אפילו ביום השני לשיחות פודגורני עם נאצר, כי ההתלהבות הרוסית נצטננה. הם סירבו להתחייב ליטול על עצמם אחריות כלשהי להגנה האווירית של מצרים, ונעשו זהירים הרבה יותר.

מה קרה? קוסיגין וג'ונסון נפגשו בגלאסבורו. מן היום הראשון של הקרבות היו מגעים בין האמריקנים והרוסים באמצעות „הקו האדום", ועכשיו הגיעו מגעים אלה לשיאם בפגישת מנהיגי שתי מעצמות־העל פנים־אל־פנים. הרעיון המקורי של קוסיגין לכינוס־פיסגה של העצרת הכללית לא יצא לפועל. הרוסים ציפו לכינוס את דה־גול, טיטו ואינדירה גאנדי לבוא לניו־יורק בהניחם כי הדבר יאלץ את ג'ונסון להשתתף גם הוא בעצרת; אולם כל אלה היססו וג'ונסון התעקש על דעתו — הוא לא ילך לניו־יורק.

אף־על־פי־כן לא צידד ביותר בפגישה של שני המנהיגים הללו בניו־יורק, שכן פגישתם באותה עיר שבה יושב האו"ם והדדה, עייני העולם בלי להתייעץ באו"ם, לא נאבה לו כלל. אשר לקוסיגין, הוא לא היה נכון לעלות לרגל לוושינגטון, מוקד העוצמה האמריקנית.

בין האמריקנים והרוסים נפתחה סידרה של דיונים. גולדברג נפגש עם פדרנקו־דוברינין, וולט רוסטוב ומק'ג'ורג' באנדי התכתבו בפגישה. איתן קראג, ראש ממשלת דנמרק, שימש בתווך. התולדה הצעה לקיים את הפגישה ב„קמפ דייוויד" אך נדחתה. לבסוף נתקבלה פשרה. פגישה בגלאסבורו, באמצע הדרך בין וושינגטון וניו־יורק.

אחר הפגישה הראשונה בין שני המנהיגים נפגש קוסיגין עם ד"ר פאוזי וסיפר לו, כי אמר לג'ונסון שסירוב ישראל לסגת יוליך לחידוש הקרבות, ועלול להוליד עימות בין אמריקה ורוסיה, אשר יהיה מסוכן מאוד. כן אמר לג'ונסון, כי ארה"ב נושאת באחריות מיוחדת לעניין זה.

קוסיגין גם שלח שדר לפודגורני בקאהיר, והודיע לו, כי בהתאם למה שנקבע בגלאסבורו עומדת על הדרך להסדר במזרח התיכון רק בעיה אחת — ירושלים. כל הבעיות האחרות ניתנות לפתרון על נקלה.

נצטננה התלהבותו של פודגורני

אחר שקיבל שדר זה וכמה שיחות טלפון ממוסקווה, נצטננה התלהבותו של פודגורני.

הדבר שאירע בגלאסבורו היה שג'ונסון וקוסיגין הגיעו לכלל הבנה, או לפחות שיכנעו זה את זה שהם יכולים להגיע לכלל הבנה כזאת. הצליל הרוסי השתנה בבת־אחת. באו"ם היתה פגישה משמעותית מאוד בין גרומיקו ובוטפליקה, ובה דיבר גרומיקו בגלוי עם שר החוץ האלג'ירי. בוטפליקה הלך אחר כך לפגישת ראשי המשלחות הערביות באו"ם ואמר להם:

„זה עתה קיבלתי הצהרה מסוכנת מגרומיקו והיא גורמת לי לפקפק במה שמתרחש". סיפקוקים אלה אושרו אחר־כך, כאשר סיפר דה־גול לריאד שקוסיגין הצהיר: „אנחנו לא נילחם באמריקה בגלל המזרח התיכון".

במוסקווה נמשכה ישיבת הועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית עד לאחר שחזר קוסיגין מגלאסבורו. אחר־כך הבהיר במכתב ברור ששלח הועד המרכזי לנשיא נאצר, כי ברית־המועצות בוחרת בדרך ההפשרה. במכתב נאמר:

„הועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית בבריה"מ בחן את שאמר מר מחמוד ריאד, שר החוץ של הריפובליקה הערבית המאוחדת, בפגישתו ב־8 ביולי עם השגריר הסובייטי, בתשובה לכמה רעיונות שנשלחו על־ידי שגרירנו לנשיא גמאל עבדול נאצר ב־7 ביולי לגבי המאבק הפוליטי לחיסול תוצאות התוקפנות הישראלית.

„לגבי המטרה החשובה בכל, נסיגת הכוחות הישראלים מהשטח הערבי שהם מחזיקים בו, היתה התשובה שקיבלנו משר החוץ חסרת הבהרה לגבי עמדת הריפובליקה הערבית המאוחדת כלפי הרעיונות שהעלינו בקשר לבעיה זו, ומשום כך איננו יכולים לשלוח אל משלחתנו לעצרת הכללית של האו"ם הוראות ברורות, שיאפשרו לה לפעול להשגת פתרון שיסייע להשגת מטרתנו.

„בהקשר זה רצוננו לומר, כי לאור מאזן הכוחות בעצרת הכללית הגענו לכלל מסקנה שאנו יכולים להשיג קבלת החלטה שתקרא לנסיגת הכוחות הישראליים, אולם כדי להבטיח את הצלחתה חייבת ההחלטה גם לבקש ממועצת הבטחון לדון בסיום מצב המלחמה בין מדינות ערב לישראל.

„פניית העצרת הכללית אל מועצת הבטחון לדון בבעיה זו לא תכלול בקשה ממדינות ערב לוויתורים פוליטיים כלשהם. היא לא תהיה כרוכה בהתחייבות להכרה בישראל מצד מדינות ערב ולא בהתחייבות לכונן יחסים דיפלומטיים עם ישראל או בהתחייבות לפתוח במו"מ עם ישראל.

„הדיונים יעסקו בסיום מצב המלחמה. לא ביותר ולא בפחות מזה.

„אנו מבינים, כי בבעיות הפנים אי אפשר לדון מנקודת מבט צבאית, שפירושה החזרת השטחים שנכבשו בכוח, אולם בשעה זו תהיה דרך זו בלתי מציאותית. אנו רוצים לומר לכם בכל הכנות, כי לדעת המומחים הצבאיים שלנו, המתמצאים בבניית כוחות ובפתיחה בפעולות צבאיות, טעונה הבעייה של שיקום הצבא המצרי תקופת זמן מסויימת..."

„מלחמה בלי שלום"

זה היה מכתב שקבע צליל כל הדברים שבאו אחר־כך. בזמן הכתיבה של ספרי זה, באביב 1973, שתי מעצמות־העל עדיין נהנות מן ההפשרה ביניהן, שהיא לתועלת צומחת לישראל, ומצרים עדיין נאבקת על החזרת השטח הערבי שאבד.

פעם אמרתי, כי המצב הוא של „לא מלחמה ולא שלום". עכשיו הייתי מעדיף לתארו כ„מלחמה בלי שלום".

צלילות

מערכות סטריאו הי פיי
רח' החלוץ 67 חיפה (בפסג' קולנוע רון)
טלפון 642241

חשוב לתושבי חיפה
מבצע ללא תקדים
SB 4200

✱ מערכת סטריאו נשיונל דגם SB-4200 - טיונר אמפליפייר - 2x36,W
עם פטיפון מקצועי + שני רמקולים.
פאר תוצרת נשיונל פנסוניק יפן במחיר פרסום -.5,000 ל"י כמו כן
כל מערכות הסטריאו של נשיונל במחיר הישן.

ייעוץ מקצועי + הדרכה בביתך
+ הובלה ישירות
ללא תשלום נוסף

NATIONAL PANASONIC
MATSUSHITA ELECTRIC

רז המעגל

תשבץ „מעריב" מס. 879

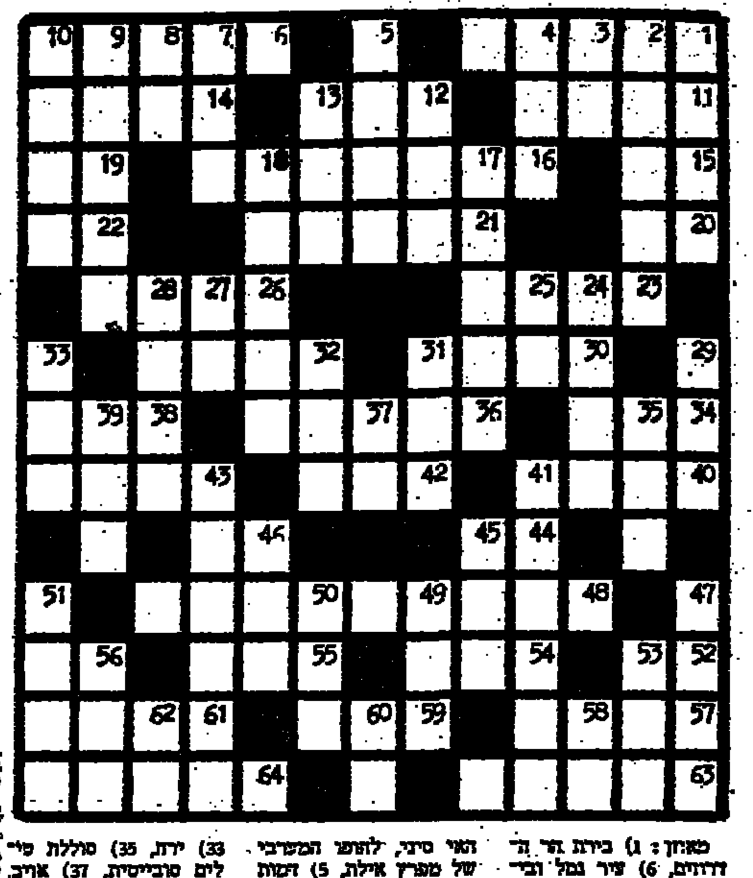

מאוזן: 1) בירת הר ה־דרוזים, 6) עיר גמל ובי־רת חבל הפילאודים שב־סוריה, 11) נשלח לנבא את חורבנה של נינוה, 12) צרה, 14) השור, 15) זעיר, 16) שדה תעופה צבאי מצרי באיזור קהיר, 19) משקלו מועט, 20) מלת תנאי, 21) כדאי, 22) נס־ער בנקל, 23) פוחז, 26) בית־מלאכה, 30) קהל, 32) חיה טורפת, 34) אי יווני, 36) הגדרה כללית של ה־סיכויים בתחום מסויים, 38) אגם, 40) צער, 42) חבילת שבלים, 43) ראש „התזמורת האדומה" ב־מלחמת העולם השניה (שם משפחה בלבד), 44) הב, 46) פנים, 48) ישוב ברמת הגולן, 52) חבורת אנשים, 54) שליח מטעם משרד החוץ, 55) קו ניצב, 56) נגמר, 57) ללא הכרעה, 59) גורם, 61) מכים, 63) כלי־שיט מלחמתי, 64) תרגיל צבאי.

מאונך: 1) שדה תעופה צבאי סורי באיזור הר־הדרוזים, 2) מין מטוס, 3) כסף יווני, 4) בית מד־בר גדול בדרום־מזרח ה־אי סיני, לחופו המערבי של מפרץ אילת, 5) דמות שקספירית, 7) צרמונית, 8) צונן, 9) פרסטיג'ה, 10) הנה לפניך, 12) מ־עולם הצומח, 13) כוח, 17) ספנות, 18) רוחק את חוף אילת, 24) היזוק, 25) רגל מלאכותית, 27) נחל זרים, 28) מובן, 29) לאל־תר, 31) זה, 32) מכרה, 33) ירח, 35) סוללת פי־לים סובייטית, 37) אויב, 39) תרשים באוגרפי, 41) התפיסות, 43) ישוב ערבי שיחרר במלחמת ששת הימים, 45) יופי, 46) צבע, 47) אפיגרם, 49) אל ה־מלחמה, 50) יהיר, 51) בין כתבת, 53) מן הצאן, 56) גימוס, 58) טול, 60) אריג, 62) אם הרגלית.

„רז המעגל"

במעגל הקטן רשומה האות „ד". במעגל ה־בינוני ובמעגל הגדול יש לרשום ערכים בהת־אם להגדרות כך, שתי־וצרנה עוד שש מלים בנות שלוש אותיות כל אחת, המותאמות להג־דרות, הנקראות מבחוץ פנימה ומסתיימות באות „ד" שבמעגל הקטן. מו־בן, שכל אחת מן הא־תיות שבמעגל הבינוני תשמש אות אמצעית ל־שתים משש המלים ה־נקראות מבחוץ פנימה.

הגדרות: המעגל הגדול: ראשיתו מטקר הגליל ב־כדי הגדול נבר רוכי ופתור „אורח שלמי" מקורב לקי־פר רומי; המעגל הבינו־ני: משע של עבריקי; מבחוץ פנימה (לאו דוקא בסדר שבו רשומו): בשי־ביל באחון; לעולם; פרת; פרח אורך ומגליב; תוכר מינרלי.

בואו חשבון [869]

תללו	מושליה
בנו	וללק
	וועוו
	ונלעו
	מעקעי
	ממלמ
	עוקי

המשל: א9.378ה2ה ר8 1א

,68253 0ב3 68 93א;68ר 6825

8א 5ט1727ת 68476.

במצולת חילוק זו הוחלפו הספרות באו־תיות. מצא את ערכה של כל אות ורשום את האותיות המתאימות ב־מקום הספרות בשורה למטה. אחר כך, צרף את האותיות והרי פיע־נחת קטע מכתבו של קרילוב.

פתרונות החדונים הקודמים

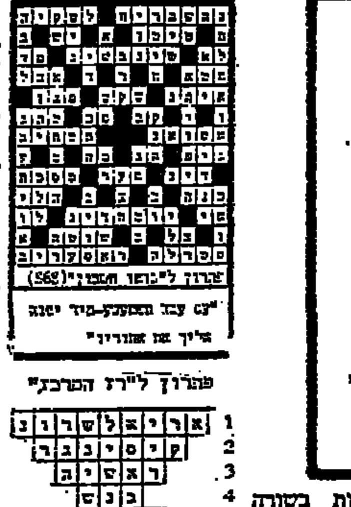

פתרון ל"רז הפרבע"

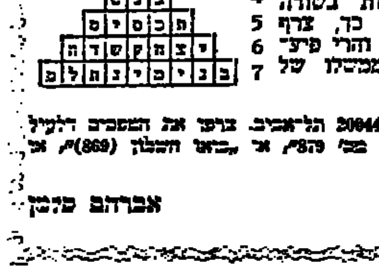

שלחו את הפתרונות ל„מעריב", ת.ד. 20044 תל־אביב. צרפו את המספרים דלעיל ורשמו על גבי המעטפות „תשבץ „מעריב" מס' 879", או „בואו חשבון (869)", או „רז המעגל".
שלושים ספרים יוגרלו בין הפותרים.

אברהם מכמן

ההזמנה לז'נבה

(סוף מעמוד 20)

בעידית שלום ב„הסות באותה" — הייגו, בהכותן של ארה"ב וברית"מ — ראוי להביא בחשבון, כי אין לישראל יחסים עם מוסקווה על כל מה שמשתמע מכך. תשובתו של סיסקו היתה: „זוהי נקודה הראויה לשיטה "בי", אבל לא היה מקום להבין, כי בשל כך ציפיה בריתה"מ להיפטל כבוהגת הסות. אדרבא, לפתות אנשי האופוזיציה, ואף חלק מן הקואליציה, סבורים, כי כשהם כבר מתבשל בקשר לועידת־השלום — וללא ספק על דעת וואשינגטון ומוסקווה כאחת — ולישראל נאמר, כי עליה להיות מוכנה. מכל מקום, מובא כאן בחשבון, שאם ביצוע הסכם הפסקת־האש יגיע לשלב מתקדם — ומה שאירע השבוע, כשהבצרים בתרכבו הסכימו להחלפי שבויים יכול בהחלט להיחשב כ„התקדמות" — יש סיכוי שועידת־השלום תתחיל בחודש הבא, גם אם הסכם הפסקת האש לא יתמלא בינתיים בכל מאת האחוזים. הקצב המהיר המוכתב לא בבעם על־ידי קיסינג'ר תוך קבלת עידוד בכבייה המצפה, כי בועידה כזאת תצמוד ארה"ב לצידה בכל הנוגע להחזרת השטחים, בעיד על כך, כי ועידת־השלום איננה כמכוון לעתיד הרחוק.

גם לפני הבחירות

כדברי בגן־ראש הממשלה השבוע ניתן היה ללמוד, כי גם העובדה, כי ישראל עומדת לפני בחירות איננה צריכה לכבוע בוגנה להיכנס לשיחות־שלום, שהרי בבקרה הטוב ביותר גם אם תיפתח ועידת־ז'נבה לא תסתיים תוך זמן קצר כך שבינתיים יספיקו כאן לקיים את הבחירות. שר־הבטחון, משה דיין, סבור, כנראה, כי ראוי שהממשלה תקבל תחילה מנדט מחודש בטרם תלך לועידת־שלום, שהרי יש להביא בחשבון, כי אי אפשר לבוא לועידה כזאת בלא תכנית מגובשת וכיצד יכולה ממשלה להעלות תכנית אחר כל מה שאירע בלא לקבל תחילה את אמון העם. אלא שה־רושם הוא, כי אם אכנם ייקבע מועד לפתיחת הועידה לא תימנע הממשלה מללכת לשיחות אף לפני הבחירות, כפי שרמז מר אלון.

לקח פורמוזה

ואף על פי כן סביר להניח, כי הממשלה וביותר דווקא אלה האחראים בה לעיצוב הקו המדיני־בטחוני, מתחילים להבין, כי לא הרי עידן־קיסינג'ר כעידן־רוג'רס. שכן גמור גם הממשל האמריקני לא להניח עוד למאורעות להישמט מתוך ידיו. בעבר הסיפו לנו האמ־ריקנים — כמו, למשל, בשאר 1971 בביקורם של רוג'רס וסיסקו בנסיון להשיג הסדר־חלקי — כי ישראל מהכרעה ההזדמנויות, שאולי לא תחזורנה. כיום יש אכנם מהרהרים, שמא בכל זאת היתה זו הזדמנות טובה כאשר האמריקנים ציפו שבמסגרת הסדר־חלקי תיסוג ישראל כדי 35 ק"מ. (דיין, על פי סיסקו, הסכים לכך בעוד אשר אחרים בממשלה גילו לכך התנגדות והענין כולו ירד מעל הפרק). כיום, בלי שים לב לבה שחושבת ישראל, חוזרת ארה"ב ליצור במו ידיה את ההזדמנות ולכפות אותה על ישראל גם אם יחזור אלף פעמים ואחת, כי וואשינגטון מתנגדת לפתרון כפוי (לארה"ב היתה גם עמדה איתנה בענין מעמדה העצמאי של פורמוזה והשבוע נתבשרנו, כי קיסינג'ר הגיע להסכמה עם סין, שפורמוזה היא חלק מסין).

לאחר מה שאירע בשבועות האחרונים, כאשר בשני מקרים — הפסקת־האש ומתן מעבר לאספקה לארמיה השלישית — כפתה וואשינגטון רצונה על ישראל אמר איש האופוזיציה לראש הממשלה: אני לדידך, הן רואים אנו בעליל, כי אנו מתקרבים לקרע עם ארה"ב מדוע לא נבנה להציג סבר כבר עכשיו עוד לפני שנגיע לחיכוך הגדול בשאלה הטריטוריאלית? ראש הממשלה השיבה: אם נצטרך לריב אז נריב.

הערבויות של קיסינג'ר

הדברים הגו מכוונים לעתיד. אלא ש־קיסינג'ר שלח השבוע איזה מפקיע, כאשר „רמז" כיצד הוא רואה את העיסה להסדר הבעיה הטריטוריאלית. בעצם, נסיגה במעט מוחלטת, אך כיוון שגם לדעת קיסינג'ר דבר זה יעורר „בעיה חמורה בארץ" לבטחונה של ישראל הרי שיש מקום לדון בערבויות אמריקניות. והריב שראש הממשלה דיברה עליו כהחיל כבר עתה להיות אקטואלי. תגובתה של גב' מאיר היתה ש„הענין (הדברים שיוחסו לקיסינג'ר) לגמרי לא מוצא חן בעיניו". היא הוסיפה „בצורך להאבק". כעבור יומיים הביעה את התמיהה באזני שגריר ארה"ב בישראל. אבל חוששני, שמרחב התימרון הישראלי בניה מקום צר מאד לעשייה. אפשר אולי להציע את קצב החזרה של קיסינג'ר. אי אפשר עוד להחזיר את הגלגלים אחורנית. כדי להסיג את חדוד היחסים עם קאהיר, כדי לסלול את הדרך לחיזוק האחיזה של ארה"ב באיזור, כדי להבטיח אספקת נפט סדירה — מוכרחים, להערכת הממשל האמ־ריקני, לשלם ב„מטבע ישראלי". זה אומר, הביכה בהסדר שלום על יסוד של נסיגה בעטם כלליה (ובענין זה יכולים האמריקנים לטעון, כי הם בהחלט עקביים שהרי הביר אמרו זאת לישראל) עם ערבויות מתאימות.

ידוע, כי הרושג ערובה כעויר הלהלה בממשלה ישראל, היא כבר נתנכתה בזה. ואף ארה"ב לא תוכל לטעון, כי היא עמדה במבחן בשאלת כיבוד הערובות ש־נתנה לישראל בעבר.

ואף־על־פי־כן מתחילים כבר להרהר כאן, שמא לא יהיה כנוס בהסדר, שיהיה מלווה בערובות. בעולם הבהגות, כראש הממשלה ושר־הבטחון מדברים בגלוי ובחד־משמעיות על אפשרות של מעורבות סובייטית צבאית, יקשה על ישראל — לפי הפיכתם של כמה אישים בממשלה — להתווכח עם האמריקנים על „כמה קילומטרים" ולהחמיץ את השלום...

עדיין לא גילתה לנו ארה"ב לאילו ערבויות היא מתכוונת הפעם. ארתור גולדברג, למשל, דיבר פעם על הסכם הגנה ישראלי־אמריקני שיוכל לבוא, כמובן, רק לאחר שיושג הסדר בין ישראל לבין מדינות ערב. משמע, רק לאחר שישראל תיסוג מרוב השטחים אם לא מכולם. הנושא יתלבן, מן הסתם, באלה הימים כאשר ד"ר קיסינג'ר יסביר לראש הממשלה — בעקבות שיחתה השבוע עם השגריר קיטינג — למה נתכוון בדברים שהשמיע ב„פקינג.

אך יהיה ההסבר אשר יהיה, המאבק המדיני שממשלת ישראל הועמדה בפניו, שונה במהותו מכל „מאבק" שעמדה בו בעבר, כשם שה־מלחמה שהולידה את המאבק הזה היתה שונה מכל קודמותיה.

הרבה אמירות „לאור" הקיפות על הממשלה נתרכבו בהדרגה בעת האחרונה. אבל השבוע אמרה ראש הממשלה גם זאת: „בתקופה שכזאת ישנה נכונות להרהר ואף לערער על מוסכמות ולחרוג מ„גיבורה".

יוסף חריף

ארבעת ימי החרדה

(סוף מעמוד 31)

בכלל את רמת הסורי ליכולת הלחימה של הישראלי, לרמתו המקצועית, לגבורתו ו־לעקשנותו".

גם מפקדים בכירים אחרים ברמת הגולן טענו כי עלינו לראות בסורים היום אויב ברמה אירופית לעומת ה„אויב המדברי" שעמד מולנו פעם. זהו אויב היודע לנוע ולהתקיף בלילה, הוא נלחם ולא בורח, הפיקוד הבכיר והביניים שלו רכש השכלה בשילוב לחמה מודרנית.

המפקדים הלוחמים ברמת הגולן הופתעו מן האכזבים שלרשות הצבא הסורי. „איני יודע", אמר אחד מהם, „אם יש צבאות בעולם, מלבד הצבא הרוסי, ש־משופעים במיגוון כזה של אמצעי לחימה. במעט כל מה שאפשר להעלות על הדעת — ציוד מהדרני רוסי לרגלים, מיגון נשק אנטי טנקי, ארטילריה בכמויות בלתי מוגבלות, טנקים מודרנים טי־62, הוותה והוזע עליהם ועוד". מה שנתברר הוא שלא רק לאיכות יש ערך אלא גם לכמות.

מוצב החרמון

האמת היא שכגודל ההישג הסורי בהתחלה — כך גם מפלתו, ולמעלה מזה. לסורים היתה מלחמת יום הכיפורים המפלה הגדולה אי־פעם. הם היו בהישג יד לקטיפה פירות הנצחון ותוך פרק זמן קצר עבד לתבוסה. אחד הלוחמים מצביע על גוף הגולה הא־מור ועל הכפרים הענייים שליד הבונקרים הסוריים. „אתה רואה את רשעותם ושל הסורים) בגיאוגרפיה כאן", אומר הוא.

גם אחרי שפרץ צה"ל את קוי הפסקת האש בגיזרה הצפונית, נותרה מועקה. מוצב החרמון הפסיק להשמיע את קולו בקשר בשעות הראשונות אחרי תחילת המלחמה. ביום הכיפורים ב־3 אחר הצהריים נחת על המוצב גדוד קומנדו סורי מוטס על ידי הליקופטרים. רק כעבור זמן־מה התברר כי הכוח הישראלי הזעיר שהיה במוצב נלחם עליו כמה ימים עד שנפל. מעטים הצליחו להסתנן, תוך לחימה, אל קוינו. אך המוצב בחלקו עבר חמישה ימים מול הסורים. ביום השבוע־עשר למלחמה — נחתו צנחנים ורגלים בסיוע ארטילריה על החרמון הסורי, כבשו את המוצב הסורי הגבוה ואחר־כך בקרב קשה עם אבידות לנו, שיחררו חיילי הרגלים את המוצב הישראלי. מישהו שאל אם אכנם מוצבי החרמון הם כל כך חיוניים מבחינה צבאית. כיבוש המוצבים, הסביר האלוף חופי, הוא לא סתם החזרתו לישראל ממצפי יקרה של האויב וכיבושו של השני. זהו מקום תצפית מצויין בין שתי מדינות. „הסורים מצויים על כף ידך וכך גם רמת הגולן ו־הגליל". ואמנם בהיות הסורים על מוצבי החרמון ניצלו את העמדה לטיווח מדוייק על הכוחות הישראלים שנעו לקרבלהיהם ברמה.

ברמת הגולן נעמד צה"ל על התנתותיו להגן על מדינת ישראל. הדאגה שפיעמה כאשר הגיעו הסורים לגבעות של שפת הכנרת ולעומק הרמה תיזכר כ„ארבעת ימי החרדה" של מלחמת רמת הגולן.

ראיון השבוע

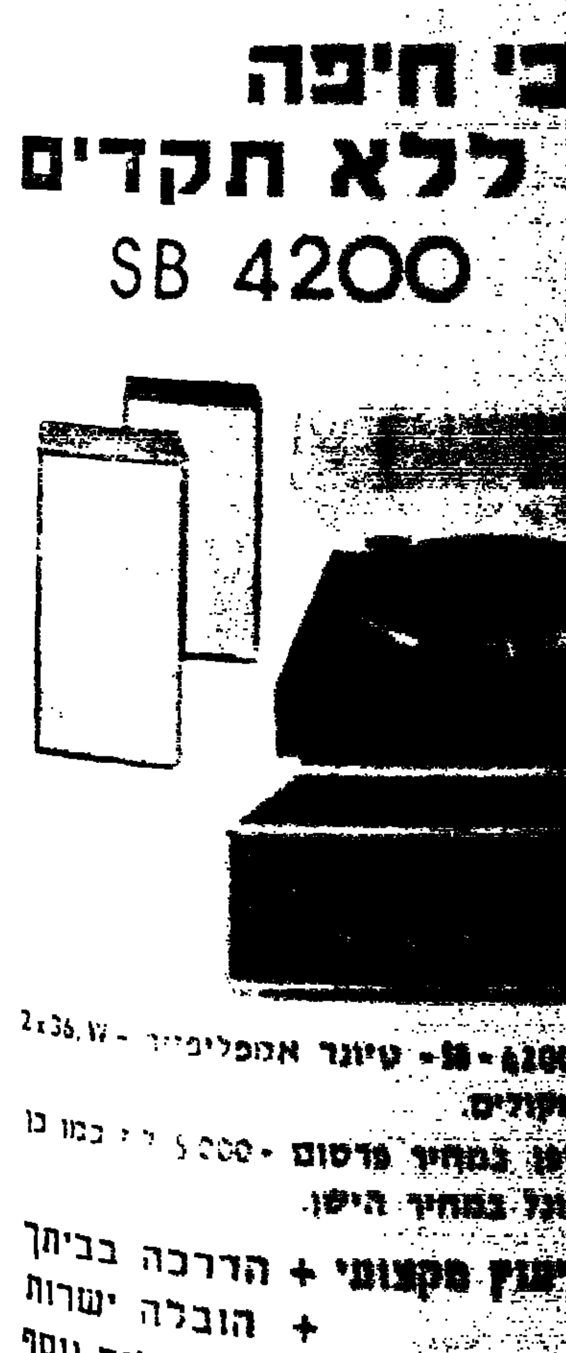

صكنا من الاهل

533
2266
100
2366
208
2574

בידור

לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • • •

מכירה פומבית

כל ההכנסות קודש לבית החלמה לפצועי צ.ה.ל.

האגודה למלחמה בסרטן בישראל

מודיעה לחבריה, לתומכיה ולקהל מאזיני הרדיו על שידור התוכנית השישית של „מכירה פומבית" תכניתם של זאב ענר ושמואל שי

אשר תשודר בגל הקל. ביום שני 19.11.73

בין השעות 10.00 בלילה ו־1.00 אחר חצות

במסגרת התכנית יועמדו למכירה פומבית פריטים יקרי ערך. המאזינים יוכלו להתקשר אל עורכי התכנית, בעת השידור, ולהציע הצעותיהם בטל. 256121, תל־אביב (13 קווים).

יועמדו למכירה:

- מכתב פרטי בכתב יד של דרייפוס, משנת 1921. נמצא בדרך מקרה, בשוויצריה — תרומת מר יצחק רוזנבלום.
- מגילת אסתר בבלית על גויל, מן המאה ה־18 — תרומת פרופ' מאיר בניהו.
- סדור תפילות תימן (כולל תפילות של כל השנה) בכתב־יד, (עם שער) שנכתב בראצנה בידי השופר שאלם בן יחיא אל קאפח מהמאה ה־18, בסופו הגדתא דפסחא בכתב פליאוגרפי יפה ומנוקד — תרומת פרופ' מאיר בניהו.
- הגדתא דפסחא (הגדת פסח) מנהג תימן, אותיות מרובעות מנוקדות, מראשית המאה ה־18 — תרומת פרופ' מאיר בניהו.
- שני רישומים אוריגינליים של הצייר שמואל בק — תרומתו האישית של הצייר.
- קריקטורה אקטואלית מאת הקריקטוריסט זאב — תרומתו האישית של הצייר.
- מאה תקליטים — תרומת הד־ארצי בע"מ.

לתשומת לב:

1. על משחק רדיו זה חלים הכללים של מכירות פומבית.
2. לרוכשי הפריטים בעלי הערך הסנטימנטלי — תינתן קבלה המקנה זיכוי עבור תרומה זו, לפי סעיף א/45 לפקודת מס־הכנסה.

כל ההכנסות קודש לבית החלמה לפצועי צ.ה.ל.

מודעה זו ניתנה בחסות בנק דיסקונט לישראל בע"מ

האגודה למען החייל בישראל
סניף תל־אביב—יפו
בית החייל ע"ש יוסף ברץ
בשיתוף עם האמרגנית
אידית לב

מודיעים על הופעת גאלה

של

מיטב האמנים

הרעמנים והאידישאים

שיתקיים ביום א' 18.11.73 בשעה 7.00 בערב בבית החייל רחוב ויצמן 60, תל־אביב.

בתוכנית:

1. סיבור הרדן (טנור), סטלה ריצמונד, וולף הפרגט — בקטעים מאופרות (הספר מסיביליה, פלדרמאוס, אריה של לוליה, ברון הצוענים, ועוד).
2. פליקס קרולי — פנטומימה
3. אריקה פיפר — בקטעים קומיים נבחרים
4. פלורין דוריאן — שירים מפסטיבלים בינלאומיים
5. אופליה שטראל — בקטעי תיאטרון

הפסקה

1. בלנש אדלשטיין, בנו שוורץ, נעמי פינקוס, מרים לרון — בקטעים מאופרטות מפורסמות
2. רוזה דמף — מבחר שירים באידיש
3. ויקטור נגריאנו — שירים נפוליטאנים
4. אידית לב
5. בנו שוורץ ונעמי פינקוס — שירים חסידיים
6. מרדכי בן שחר
7. ארינה מטרי

מנחים: יעקב בורו ואידית לב
לווי מוסיקלי: רוזה דמף, רות מגזה, רוסיאנו רוטבלום, אלפרדו טומוס.

כרטיסים להשיג בקופת בית החייל.

כל ההכנסות קודש לועד למען החייל תל־אביב—יפו.

תיאטרוני ישראל

התיאטרון הלאומי הבימה

שלום שלום ואין שלום
קומדיה־מוסיקלית
עפ"י יהושע בר־יוסף
עיבוד: דן אלמגור
דניאל מרון
מוסיקה: פולדי שצמן
תפאורה ותלבושות: אמנון גורביץ
תל־אביב, האולם הגדול
מוצ"ש 17.11 ב־7.00
יום א' 18.11 צהו"ל
תל־אביב, האולם הגדול
יום ב' 19.11 ב־5.00
יום ג' 20.11 ב־5.00
יום ד' 21.11 צהו"ל

מנולה על גג פח לוהט
תל־אביב, האולם הקטן
מוצ"ש 17.11 ב־8.30
יום ג' 20.11 ערד
יום ה' 22.11 אשדוד
טל. הקופה 283742 ת"א

התיאטרון הקאמרי

כטוב בעיניכם
קומדיה
מאת וויליאם שקספיר
מוצ"ש 17.11 תל־אביב
2 הצגות ב־5.30 וב־8.30
יום ד' 21.11 ירושלים
יום ה' 22.11 ירושלים

בקרוב
התאווה לזהב
(האלכימאי)
מאת בן ג'ונסון

במרדאל גבוה
תמונות בדור
יום ד' 21.11 צהו"ל

בחודש נובמבר יהיה מחיר הכרטיס להצגות בתל־אביב 5.— ל"י בלבד

התיאטרון העירוני חיפה

טפולים אחרונים
במוי: עודד קוטלר
„במות נבון" — ד"ר א. פרירשטיין — הפקה
מחר 17.11 חיפה

2 הצגות בתל־אביב
יום א' 25.11 קאמרי
יום ב' 26.11 קאמרי

אנשים קשים
מין קומדיה
„פנינה של מנשה" — מ. ברישאול — מעריב
ממעל אמנות לעם
יום א' 18.11 יהוד
יום ה' 22.11 מצפה רמון

בשדרות צבאי
תמונות בדור
הערב 16.11 צהו"ל
מחר 17.11 צהו"ל

במה 2
בקרוב
משפט אחרון

קרן למען שיקום פצועי צה"ל
בשיתוף
ארגון נכי מלחמת השחרור
בחסות ראש עירית חיפה מר ירוחם זייזל

רסיטל
אסתר עופרים
חיפה „שביט"
יום ה' 22.11 ב־8.00 בערב
כרטיסי תרומה: חיפה: „גרברי" טל. 84777, „קופת מכבי" הרצל 20.
הכנסות המופע קודש לנפגעי צה"ל בבתי החולים ולשיקומם.
ארגון: שבאנירסלית בע"מ
דני פלין

ביצד ללכוד גבר ?

כל האמצעים כשרים...

בסרט הסקס השוודי השובר שיאי קופה בעולם כולו

כיצד ללכוד גבר

בצבעים ● סינמסקופ ● רק למבוגרים

הצגת בכורה ארצית ● ממוצ"ש 17.11

בקולנוע „המרכז" ת"א

6 הצגות ביום

יוז פילם

אלברט.ד.מטלון ושות. בע"מ מציגים:

OKLAHOMA CRUDE

בצל הזהב השחור

סרטו של:

סטנלי קרמר

בכיכובם של:

•ג'ורג' ס.סקוט • פיי דונאווי•

•ג'ון מיילס • ג'ק פלנס•

מוסיקה: הנרי מנצ'יני

הצגת בכורה ארצית החל ממוצ"ש 17/11
בקולנוע „דקל" ת"א
... יהודה המכבי 94, טלפון 414114—5 הצגות ערב כלבי 7.15—9.30

אלברט.ד.מטלון ושות. בע"מ מציגים:

"THAT MAN IN ISTANBUL"

מאמריקה באהבה

הורסט בוכהולץ
סילבה קושינה

החל ממוצ"ש 17/11

בקולנוע „סטודיו" ת"א

הצגות
ערב ערב לצה"ל
זאב רווה בקומדיה המצויינת
פאפא ליאון
בגבעתיים „הדר" הערב 16.11 ב־9.00
ירושלים „בית העם" מוצ"ש 17.11 ב־8.00
חולון „ארמון" יום ו' 23.11 ב־9.00
תל־אביב „בית החייל" מוצ"ש 24.11 ב־8.00
כרטיסים במחיר אחיד של 8.— ל"י להשיג בבשרדי הכרטיסים ובערב בקופות האולם.
בתל־אביב „עתיד" 31888
ובמשרדי הכרטיסים

התיאטרון העממי א.דשא (פשנל)

לקבוצות ומוסדות רוקוקו טל 248824

פסטיבל
הגשש החיוור
הלהקה מגוייסת לצה"ל
לפי היתר מיוחד תופיע הלהקה לאורחים
בימי ששי ושבת בלבד
לתושבי חולון, ת"א וגוש דן
חולון, „רינה" הערב 16.11 ב־9.00
יפו „אלהמברה" מוצ"ש 17.11 ב־9.00

חדשו!
סוף סוף התקליט שציפית לו
סיפורי פוגי
„כוורת"
להשיג בכל החנויות.

להקת "כוורת"
סיפורי פוגי
הלהקה מגוייסת לצה"ל
לפי היתר מיוחד תופיע הלהקה לאורחים
בימי ששי ושבת בלבד
לתושבי תל־אביב וגוש דן
יפו, „אלהמברה" הערב 16.11 ב־9.30
לתושבי חיפה. הקריות והצפון
קרית־ביאליק „סביון" מוצ"ש 17.11 ב־9.00

פרסום בבלקין

האגודה למען החייל בישראל
סניף תל־אביב - יפו
בשיתוף עם הנהלת להקת - מחול בת־דור

מודיעים

על הופעות־בכורה של יצירות חדשות מאת הכוריאוגרף האורח פול סנסרדו

שתתקיימנה ביום שני 19.11.73 בשעה 3.30 אחה"צ
ביום רביעי 21.11.73 בשעה 7.00 בערב
ביום חמישי 22.11.73 בשעה 7.00 בערב

באולם תיאטרון בת־דור, אבן־גבירול 30 תל־אביב

כרטיסים להשיג: בכל יום בין השעות 10—12 בבוקר ובין השעות 3—5 אחה"צ ובמשך כל היום במשרדי בת־דור, טל: 263175

הכניסה חינם — הקהל מתבקש להרים תרומה בעת קבלת הכרטיסים בקופה כל ההכנסות קודש לפעולה למען חיילים של האגודה למען החייל, תל־אביב.

התיאטרון הקאמרי

כטוב בעיניכם

קומדיה מאת וויליאם שקספיר

„אחת מההצגות השקספיריות הטובות ביותר שנראו אי פעם בארץ"

בועז עברון — „ידיעות אחרונות"

מחר מוצ"ש 17.11, 2 הצגות
ב־5.30 וב־8.30 תל־אביב

הכרטיסים במחיר אחיד של 5.— ל"י.

תיאטרון מופע — איתן גפני מציג:

מפגש אמנים עם:

★ רותי נבון ★ יוסי גמרי

★ להקת „אף אחד וגרין"

★ להקת הסגנונות

מחר מוצ"ש 17.11 ב־9.00 בערב
במועדון צוותא תל־אביב

כרטיסים: במשרדים ובקופת „צוותא".
המשרד: „מופע" ת"א, אבן גבירול 90 טל. 239111

הסינמטק הישראלי

היום בשעה 14.30 — „שעת הזאבים" — ברגמן. מחר, 17.11 שעה 18.30 — „קזינו רויאל" — קן אנקין. שעה 21.00 „אשת נשואה" — גודאר. הסרטים יוקרנו בימי ב' וה' בסדר שנה ושניהם יוצגו סרטים קצרים. יום ד', 21.11 שעה 20.30 — „עד כלות הנשימה" — גודאר
טל' בקופה 235865, במשרד 284425.

סרט עוצר נשימה ומרתק
מתח נוסח היצ'קוק
מה מתרחש מאחורי כתליו של

הבית האדום

עם שרין גורני

בקולנוע "חן" ירושלים
הצגת בכורה ארצית
ביום ו' 16.11 ב־3.00.
במוצ"ש 17.11 9.00—7.00.
ובמשך כל השבוע 9.00—7.00—4.00
חפצח יחפילם רק למבוגרים

צוותא להרבות המתקדמת
אבן גבירול 30 ת"א טל. 250156/7

הערב 16.11	בשעה 10.00 שמעון ישראלי בתוכניתו "צפרים בראש" בליווי תזמורה
שבת 17.11	בשעה 11 למנה"צ תיאטרון מסכות בשיתוף עם צוותא הצגה לילדים מנורת הקסמים עבוד ובמוי: מיכאל אוהד, משתתפים: עדנה פליזל, שלמה ברשביט, נסים עיקרי ועוד
מוצ"ש 17.11	בשעה 9.00 רותי נבון, יוני נמרי, שלישית אף אוזן וגרון ולהקת הסמגות בתכנית בדור

כל באי המופעים בצוותא יוכלו לחזות בתכניות הטלוויזיה החל משעה 8.30 בערב

השבוע במוזיאון תל־אביב

תערוכות

הבנין החדש (שד' שאול המלך 27)
* יעקב אגם — תמונות, פסלים (אולמות זקס, האמס)
* כרזות מארצות־הברית — מאות חשובי אמני אמריקה בני זמננו. מאוסף מרכז התרבות של ארה"ב (הקבינט הגראפי)

ביתן הלנה רובינשטיין (רח' תרס"ט 6)
* החדפס האמנותי בישראל כיום התערוכה מתקיימת במסגרת אירועי שנת הכ"ה למדינת ישראל

הספריה ע"ש הלנה רובינשטיין (בבנין החדש)
פתוחה: בימים א'—ה' 16—10
ביום ו' 13—10

קונצרטים

מוצ"ש, 17.11.73, בשעה 7 בערב — התזמורת הקאמרית — חולון. מנצח: דניאל שליט, סולנים: שמחה חלד — צ'לו, עדי עציון — סופראן, אברהם סלומון — טנור, בירום ברי — באריטון. אלגר — סרנדה, היידן — קונצ'רטו מס' 1 לצ'לו ותזמורת, באך — קנטטת הקפה

יום ג', 20.11.73 בשעה 7 בערב — "אמנים אורחים" ג'ראלד רובינס — פסנתר (ארה"ב). בתכנית: בטהובן (סונטה אופ' 22), בראהמס (וריאציות על נושא של הנדל), ראוול (גאספאר הלילה). הקונצרטים נערכים בשיתוף עם עיריית ת"א המח' לתרבות לנוער ולספורט

סרט

יום ג', 20.11.73 בשעה 5 אחה"צ האיש שירה ב" ליברטי ולנס (ארה"ב, 1962). במאי: ג'ון פורד. בהשתתפות: ג'ון ויין, ג'יימס סטיוארט, ורה מיילס. תרגום עברי וצרפתי בגוף הסרט.

כרטיסים לאירועים בקופת המוזיאון, לקונצרטים גם ב"אוניון", דיזנגוף 118 תל־אביב.

שעות הביקור: בשני הבנינים: בימים א'—ה': 17—10
יום ו': 14—10
מוצ"ש: 22—18

לחיילים במדים — הכניסה למוזיאון — חינם.
כרטיסי המנוי לסדרת ההרצאות בתולדות האמנות בז'מננו — במזכירות אגודת הידידים.

יד

השבוע ביד יצחק בן־צבי ירושלים

כ"ג—כ"ז חשון תשל"ד — 22.11.73—18

יד יצחק בן־צבי ממשיכה לקיים סדרת הרצאות מיוחדות מדי יום בשעה 17.00.

התכנית

יום ראשון
בעיות חברתיות בישראל בתקופת חרום
— ד"ר רבקה בר־יוסף

יום שני
הרהורים על תהליכי המודרניזציה בחברות הערביות
— פרופ' שמואל נ. איזנשטדט

יום שלישי
בעיות של חינוך בעת מלחמה — ד"ר דן רונן

יום רביעי
מדיניות ארה"ב במזרח התיכון בשנים 1967—1973 — ד"ר שלמה סלונים

יום חמישי
השפעת יהדות ארה"ב על המדיניות האמריקאית — פרופ' דניאל אלעזר

ההרצאות תתקיימנה בבריה יד יצחק בן־צבי, הכניסה מרחוב אברבנאל — גן הבחורי

הציבור מוזמן

השבוע בבתי הקולנוע

תל־אביב

במוצאי שבת: 9.30—7.15
ביום חול: 9.30—7.15—4.30

אסתר: שבוע 3 ג'ים בראון ... לגראו ושוטרה השחור
אלנבי: שבוע 8 ג'ין הקמן אל פצ'ינו הדחליל
אורלי: ריצ'רד ראונדטרי שאפט באפריקה
גת: שבוע 8 אדוארד פוקס בשיא על הבודנת
גורדון: שבוע 9 האגורגן ג'ים קלי ג'ון סקסון הדרקון
דוד: שבוע 3 לגרו בוונקה הבר בשיא לשבועה
דן: שבוע 26 פירי דרק ... עם הבעל השחורה
חן: שבוע 9 הלמר מתקיף פרס הסילי
הוד: ג'ורג' ס. סקוט פיי דונאווי בצל הזהב השחור
חמד: 7.00 פרוק ברנז 9.30 הסרסור והחובבת ויוה זפאטה
... : שבוע 11 בכורה ארצית ... הבריחה
... : 7, 9 הוליה קונ'יינג בכורה האורח
... : קפיה אמינגוס, קלוד ... תשוקת האהבים
... : שבוע 2 חלמום בגנר הצרפר המצום
... : שבוע 10 האסקין הוגמן ... יפריד בינינו
... : שבוע 11 הצגת בכורה ... לגבורה סירופה
... : הצגת בכורה ארצית ... מס' 2
... : הסרט השברי ... ללמוד גבר
... : סרט הקרטה ... אגרוף השמך
... : הורים בכבתוליך, מילבה ... באמריקה באמבה
... : 1 (ורוד): שבוע 3 ... קונסטמטין האנגסטר
... : אנטוני קוין, פרנקו ... לוס אבינגס
... : 7, 9 רגע של ... דרומבון
... : המרה דובטום, שלי ... קלאופטרה גיפם
... : ע"ש אלימטר מקלין ... הנועם הבמתה המא מותר
... : שבוע 2 צ'רלס ברונסון ... אלן דילון שלום לחבר
... : איב מונטאן, רומי ... שניידר סיזאר ודוזאלי
... : שבוע 11 הצגת בכורה ... אלן שותק אותם מאם
... : שבוע 2 הצגת בכורה ... על כוכב הקופים
... : שבוע 2 הצגת בכורה ... אנשי האלדרה

ירושלים

במוצאי שבת: 9.00 — 7.00
ביום חול: 9.00—7.00—3.45

אדיסון: פנדיקי הקרטה
אורגיל: שבוע 2 דקפרון 69
אוריון: פרט ברנט, ג'ון ... קאירי חפש את האשה
ארנון: רובבה לסינג עין תחת עין
ארגון: שבוע 2 סרטו של מאוליני מעשיות קנטרברי
הבירה: אנריקו פריה סלונו מלכודת למאפיה
חן: הבית האדום
ירושלים: 7, 9.15 מלקולם מקדואל התפוז המכני
סמדר: סרטו של פילוט מרטין ההפשטה
ציון: 6, 9 סרגי בונדרצ'וק מלחמה ושלום
רון: פיטר פאלק בלש ושמו קולומבו

רמלה

המגדל: 7.15, 9.30 סטיב מקווין הבריחה

לוד

אורלי: 7.00, 9.15 צ'רלס ברונסון המקצוען

ראשון־לציון

בשעות: 6.45, 9.00
נקמן: סוזן ג'ורג' מלכודת לבייבי־סיטר
ראשון: שבוע 2 ריאן אוניל הנבל שבא לסעוד
תפארת: 6.30 קלרק גייבל חלף עם הרוח

נס־ציונה

גלה: 6.30, 8.30 טוני מרגניבות סמור אחר של משפט

רחובות

בשעות: 6.15, 8.30
הדר: ז'אן פול בלמונדו ד"ר פופול
חן: סרט הקרטה אגרוף מול אגרוף

אשדוד

בשעות: 7.00, 9.15
אסתר: סרט הקרטה האגרוף האכזרי
רגנט: בומבה צור חבלש האמריקני

קרית מלאכי

בשעות: 7.00, 9.15
פרדוס: טוני קנול אבנם במאוריק
הדר: ברוס לי בוק בוס

רמת־גן גבעתיים

בשעות: 7.15, 9.30
ארמון: מרלון ברנדו הטנגו האחרון בפריז
אורדע: שבוע 2 הצגת בכורה ארצית שאפט באפריקה
אורלי: ג'יימס דין קדמת עדן
ארמון: סרט הקרטה שבת ההרב
גל־אור: 7.00 קלרק גייבל חלף עם הרוח
הדר: שבוע 2 אוליביה הסי רוצה לנוגה הסייף
לילי: שבוע 2 ג'ין הקמן, שלי וינטרס הרפתקה בפוסידון
רמה: ג'ינה לולובריג'ידה דם ועוצמה
רמת־גן: שבוע 4 ריאן אוניל הנבל שבא לסעוד
שביט: לי ואן קליף 7 המופלאים ורוכבים

פתח־תקוה

בשעות: 7.00, 9.00
הדר: וורן ביטי, פיי דונאווי ג'ין הקמן בוני וקלייד
היכל: סרט הקרטה הרוצח
שלום: סידני פואטיה הבומר האמריקני

פרספקטיבה

בית הסופר קפלן 6
הערב ב־9.30
תינוקת של רוזמרי
(פולנסקי — מיה פארו)
בחצות
זרע אנדרומדה
שיא המתח

חיפה

במוצאי שבת: 9.00 — 6.45
ביום חול: 9.00—6.45—4.00

אורה: קלאודיה קרדינלה המקבצים
אורדה: אליבי לאשה
אורלי: ז'אן כאמפי ... המבוגות שלי
אמפיתיאטרון: שבוע 3 ברוס לי הדרקון
ארמון: שבוע 2 חלמום בגנר הצרפר המצום
בית־רוטשילד: ילדי פרא
גלאור: ברט ריינולדס ואנות לסבנה
חן: דוד סלאום מוראן שרפברג ציד הפריקנים
כרמל־גנים: הסרט התורכי בעל על הגאי
מרוזה: 6.30, 9.00 פיטר אוסול היה שלום מר ציפס
מירון: סרט הקרטה הרוצה הממוזה
נוף: 6.30, 6.45 ג'ין הקמן הרפתקה בפוסידון
צפון: ריכרד הוקס עשה הרוח
פאר: ג'ורג' פנרי, צ'רלס ברונסון הבודד
רון: שבוע 3 ריאן אוניל הנבל שבא לסעוד
שביט: ג'ון ויין, ברט ריינולדס גברים במלכודת
עממי (נוה שאנן): צ'ארלי צ'פלין זמנים מודרניים
בית־העם (ק. חיים): 6.30, 8.45 הבודד מהסבים
הזוהר (ק. חיים): 6.00, 8.30 הבודד בשעות
מטרו (קרית ביאליק): 6.30, 9 השמש השחורה
פאר (קרית ביאליק): ... הבלתי נראה
צ'פלן (קרית ים): 6.00, 8.30 ... המספיה

עכו

גוליבר: 6.30, 8.30 פול ניומן אלפה זומר ... הפרש

קרית־שמונה

הרמון: 6.15, 8.30 סרט הקרטה הרקוב הפיני
שגיר: 6.45, 9.00 סרטו של פאוליני מעשיות קנטרברי

עפולה

בשעות: 6.20, 7.30
חן: גורדון מיטשל אור אחר על הבודנת
מולדת: גמבה ברם קר

פרדס־חנה

דקל: 6.30, 8.30 רוד שטייגר המתן דינמיט

חדרה

בשעות: 7.00, 9.15
חדרה: לגרו בוונקה כוכב אחרון
חוף: הארוחה של צ'רצ'יל

נתניה

שרון: 7.00, 9.15 קלאודיה קרדינלה היו זמנים במערב

הרצליה

בשעות: 7.00, 9.00
דבליה: סרט הקרטה יום האלופים
דוד: ברברה סטרייסנד הינשוף והחתלתולה
היכל: ג'ים בראון שכיר חרב
תפארת: צ'רלס ברונסון נוסע עובר בגשם

רעננה

אורית: 6.45, 9.00 אלכסנדר מקווין המפתה ... פרחי

כפר־סבא

בשעות: 7.00, 9.15
סמל: ריאן אוניל בכבעאות הכוך
חן: אלין דלון בלדה לאמביבנסו

קולנוע ... נתניה
22909 של
צ'רלס ברונסון
קלאודיה קרדינלה
היו זמנים במערב
9.15 7.00

בת־ים

בשעות: 7.15, 9.30
... : מיטר קלרם גולדי־הון ... נערה בברק שלי
בת־ים: סרט הקרטה הצגת בכורה השחורה
... : בורביל, לואי דה פינס הקריל הלבן
עצמאות: צ'רלס ברונסון בשם התביעה
רמת־יוסף: הלהטים נוצצים בשחור

חולון

בשעות: 7.15, 9.30
... : גייבל חלף עם הרוח
ארמון: 7.15 שבוע 2 קלרק גייבל חלף עם הרוח
גיל: הסרט הצרפתי בני שוב אלי
מגדל: סרט הקרטה האגרוף החזק
... : ז'אן לואי טרינטיניאן המזימה
דן: 7.00, 9.00 סרט הקרטה הקרב המשולש
רינה: סוזן ג'ורג' מלכודת לבייבי סיטר

קרית אונו

אור־און: 7.00, 9.15 הסרט הצרפתי שתף של אהבה

אור־יהודה

בולד: 7.00 חרב השמר 9.15 לידה בסקייה

המועדון
"המקסים"
"רון"
במוצ"ש 17.11.73
ערב חד פעמי!
* צמד האמירים בתכניתם החדשה
* רקודים
* הגרלות יקרות ערך
המלך ג'ורג' 48 (במרתף)

קולנוע דרייב־אין תל־אביב
טלפון 777177
הקרנת סרטים גם בחורף (בגשמים)
צחוק עד לדמעות בסרטם של
האחים מרקס

מרק ברוז

הצגה ראשונה ב־7.00 בדיוק.

גורלה המר של צעירה יפהפיה
בסרט

הסרסור והחובבת

קלאוס קינסקי • ברברה בנטון
הצגה שניה ב־9.30 בדיוק

במוצ"ש בחצות
ענק הסרטים בכל הדורות

ויוה זפאטה

מרלון ברנדו • אנטוני קווין

הגדה למען החייל
האגודה למען החייל בישראל — סניף תל־אביב־יפו
הנהלת קולנוע תל־אביב

מודיעים על הצגה מיוחדת שתתקיים
בקולנוע ת"א ביום ו' 30.11.73
בשעה 2.00 אחה"צ.

שם הסרט:
"אני אוהב את גרושתי"
"BLUME IN LOVE"

בהשתתפות השחקנים:
ג'ורג' סגל, סוזן אנספק, שלי וינטרס
הכנסות הסרט כולן קודש לטפול בפצועי צה"ל
הסרט נתרם באדיבותה של חברת "וורנר ברוס" והנהלת קולנוע "אסתר" בת"א

אגודת הסטודנטים
אוניברסיטת ת"א

מועדון בר־מינן

יום שישי 16.11.73
בשעה 21.30
סרט באודיטוריום
בר־שירה ובמקביל
ריקודים לצלילי
תקליטיה עשירה

מוצאי שבת 17.11.73
בשעה 21.00

סרט

ובמקביל ריקודים לצלילי תקליטיה עשירה עד שעה 12.30 אחר חצות.

לאחר חתימת ההסכם
בקילומטר ה־101
הננו שמחים
להודיע על
פתיחתו מחדש של

קפה־פיאנו "קרטייה"

עם הזמרת־פסנתרנית
מניו־יורק

חואניטה סמית

ההופעות ערב ערב
(הנחה לחיילים במדים)
JUANITA SMITH
שד' שאול המלך 2 ת"א

מפגש האמנים
חצות ותצי
רח' המסגר 51
יום שישי 16.11.73
* תכנית אמנותית
* תזמורת הצברים
יום שבת 17.11.73

טריפונס ולהקתו

יום רביעי המועדון
פתוח בנוה הרב

מועדון התיאטרון הבידור הבת
בהנהלת אלי צבאורי
642542, 660900 טלפון ... יוסף 47
תכנית חודש נובמבר ערב ערב פרט לימי א'
לראשונה בישראל
תכנית בידור בינלאומית
דודו דותן
THE TRIPLETS
כוכבות הרביו הפיליפיני
בריקוד ובשירה מאיי המזרח הרחוק
מיס ג'ודי
במופע חשפנות נועז...
MAXIME BARRIE
זמרת אנגליה מצויינת בשירי נשמה ובלוז
חיילים שימו־לב: כרטיסי הנחה להשיג
אך ורק בקופת המועדון

גבי עמרני

בני הדוקטור

בהפקתם ... "הגמל המעופף"
קיבלנו חופשה מהצבא לסוף־שבוע
שתי הצגות לקהל הרחב:
הערב 16.11.73 בגבעתיים סביט ב־9.00
מוצ"ש 17.11.73 תל־אביב אהל (בית ארלוזורוב) ב־8.30
כרטיסים להשיג במשרדים בעיר ובקופות
הקבה ראשית: משרד ראו טל: 231655

מועדון
"בר־בדים"
רח' בן־אביגדור 28 ת"א
יום שישי 16.11
ערב ריקודים לסטודנטים
עם להקת "נערי החצר"
עם הזמר ג'ן
והזמרת חלן מאי
בתוכנית אמנותית
ישראל אבני
פנטומימאי ובדרן
הכניסה אך ורק
עם הצגת תעודת
סטודנט/אקדמאי
*
מוצאי שבת 17.11
ערב ריקודים לצלילי
"נערי החצר"
עם הזמרת חלן מאי
— לקהל הרחב —

סינמטק "מרתף"
סרטי חצות
בקולנוע סינה 1 (ירון) 57952. הלילה 2 הצגות ב־10 "צללת צחובת", החיפושיות. בחצות — "מלך ליום אחד", אלן בייטס. מוצ"ש חצות — "ספר הג'ונגל" בשיתוף "ארכיון ישראל לסרטים" ת"א.

מועדון סטודנטים
"המפגש"
פתוח בימי שלישי
ובמוצאי שבת
רח' המסגר 51
פינת התעשיה 9, ת"א.

הצגת חצות
קולנוע בימה
רחוב אבן גבירול 30
מציג הערב 16.11.73
בשעות 9.30, 11.30

הארי המזוהם

עם
קלינט איסטווד

מועדון הצפון

פתוח כרגיל
במוצ"ש 17.11.73

באולמי רות

ברח' בן־יהודה 84 ת"א
(מול קולנוע "בן־יהודה")
עם להקת
סינקרון
והזמר ג'רי
לחיילים במדים
הכניסה חינם

... ברחוב ...
שבת ...
בן יהודה ת"א. למבוגרים

מועדון מלון

רמת אביב

מזמינכם הערב
יום שישי, ומוצ"ש
לחגות ולרקוד
המועדון פועל
כרגיל!!!
הכניסה לחיילים
במדים — חינם!!!

הבימה
לאן השבוע • לאן השבוע
תיאטרוני ישראל

קולנוע ... בשיתוף ...
ארוך בני מלחמה
ישיר
אסתר עופרים
חיפה "שבים"
יום ... 11.11 ...

OKLAHOMA CRUDE

בצל הזהב השחור

סרטו של:
סטנלי קרמר
בכיכובם של:
ג'ורג' ס. סקוט • פיי דונאווי
ג'ק פלנס • ג'ון מיילס
מוסיקה: הנרי מנצ'יני
בקולנוע "דקל"

האגודה למען החייל בישראל
סניף תל־אביב־יפו
בשיתוף עם הנהלת להקת - מחול ...
מודיעים
על הופעת בכורה של יצירות חדשות
... האורח פול סנסרון

صبكنا من الاحل

533
2266
100
2366
108
2574

לימודים

אכסטרניים • בגרות • • • לימודים • • • רדיו אלקטרוניקה • פקידות • חשבונאות • • •

האם אתה אוהב לצייר?

האם אתה מתעניין בגראפיקה? האם אתה מוכן ללמוד את אמנות הגראפיקה בביתך בזמנך הפנוי? סטודיו 3/צ בשתוף המכונים האמריקאים להשכלה בכתב יכתבו בביתך את כשרונך והתאמתך למקצוע הגראפיקה!

לכבוד
המכונים האמריקאים להשכלה בכתב
ת.ד. 28124 ת"א למס' 77
ללא תלות בגיל והשכלה
אבקשכם לשלוח אלי ללא כל התחייבות כספית מצידי חוברת הסברה ומבחן התאמת כשרון למקצוע הגראפיקה.
שם: .... גיל: ....
כתובת: .... טל: ....

המכונים האמריקאים להשכלה בכתב

בביה"ס לאחיות

שליד המרכז הרפואי ע"ש שיבא בתל־השומר

ייפתחו הקורסים הבאים:

★ קורס השתלמות במיילדות לאחיות מוסמכות.
מועד פתיחתו: נובמבר 1973.
משך הקורס 9 חודשים.
תנאי הקבלה: תעודת אחות מוסמכת.

★ קורס השתלמות חדר ניתוח למוסמכים.
מועד פתיחתו: ינואר־פברואר 1974.
משך הקורס 9 חודשים.
תנאי הקבלה: תעודת אחות מוסמכת.

בדבר הרשמה נא לפנות למנהלת ביה"ס לאחיות תל־השומר.

השכלה אקדמאית בכתב

לקראת תואר B.A., B.Sc. של LONDON UNIVERSITY

גם לחסרי תעודת בגרות

בתנאים מיוחדים

מינהל עסקים ★ כלכלה ★ משפטים ★ מתמטיקה ★ ב.א. כללי ★ שפות ★ הסטוריה ★ פילוסופיה ★ גיאוגרפיה ★ יחסים בינלאומיים ★ מדעי החברה ★ תיאולוגיה ★ אינטלקציה ★ אנגלית ★ גרמנית ★ צרפתית.

★ הבחינות נערכות בארץ באמצעות ה־BRITISH COUNCIL.

★ הבוגרים יכולים להמשיך בלימודיהם לתואר שני באוניברסיטאות ישראליות.

★ התארים המוענקים מוכרים בעולם וב־ישראל.

★ המוסד היחידי מסוגו המייצג מוסד בעל מוניטין בינלאומי.

פרוספקט מפורט יישלח על־פי פנייה לת.ד. 11030 תל־אביב.

שעות הקבלה: כל יום בשעות 9—1 בצהרים בימים א', ג', ה', גם בשעות 5—7 אחה"צ, במשרדי WOLSEY HALL OXFORD רח' בר־כוכבא 28 (על יד כיכר דיזנגוף), ת"א.

למד שרטוט

טול על עצמך משימה חשובה ומעניינת, התייצב סמוך לרזי התכנון, שאב הנאה מקסם הביצוע, למד להפיק את מלוא התועלת מן העפרון, לרשותך מגוון של קורסים:

★ שרטוט מכונות
★ שרטוט בנין
★ יסודות לעצוב פנים
★ גרפיקה

פנה לאחד מסניפנו בארץ!
תל־אביב — שד' דוד המלך 39, טל. 267436, 264193; סניף מתוח — שד' החשמונאים 6, טל. 32634.
חיפה — רח' הנביאים 20, טל. 666182, 664671.
ירושלים — רח' יפו 68 (בית סולכור) טל. 226455
להזמנת קורסים ע"י מפעלים ומוסדות, נא לפנות למשרדנו הראשי בת"א, כל יום בין השעות 8.00—19.00.

המכון להשתלמות מקצועית משולבת
תל־אביב, שד' דוד המלך 39, טל. 264687-8

מחוז חיפה והצפון

בשיתוף מועצת פועלי חיפה

עקרות בית, סטודנטית ופקידה הצטרפי לפעילות אקטיבית לקורסים הבאים במסגרת „עשי זאת בעצמך".

- גזירה ותפירה — בורדא 6.12.73
- הכירי ושימרי מכוניתך 29.11.73
- עבודות עור בבטיק 16.12.73
- צורפות וריקוע 9.12.73
- שיזור פרחים לכל 18.12.73
- גרפיקה שימושית 18.12.73

החוגים מתקיימים בשעות הערב במרכז חיפה.

★

פרטים והרשמה:
כל יום בין השעות 8.00 ועד 17.00 יום ו' עד השעה 13.00, רח' הנביאים 20 חיפה טל' 666182, 664671, או במועצת הפועלים, חדר 515 המח' להכשרה מקצועית.

המכון להשתלמות מקצועית משולבת · אורט ישראל · משרד העבודה

"מרים"

עתיד בטוח!!
באחד מקורסי „מרים"
★ מודליסט(ית)
★ גזרן(ית) קונפקציה
★ חולצות ומכנסי גברים
★ ציירן(ת) אופנה
★ תופרת סלון
★ קורס לגזירה ותפירה של חודש
★ קורס לבגדי ילדות
★ הזמיני פרוספקט לקורס גזירה בכתב

תיכון רון

הכנה לבחינות

בגרות ומוקדמות · לטכניון ולאוניברסיטה

לימודי ערב
למועדים: אפריל 1974, אוקטובר 1974
מגמות: ריאלית, הומנית, ביולוגית־כימית

מועד אוגוסט 1974
מגמות: מתמטיקה ופיסיקה

★ קורס למתמטיקה לתלמידים נכשלים · לבוגרי תיכון „רון" ולחיילים תנאים מיוחדים

נמשכת ההרשמה ללימודי ערב. תחילת הלימודים ביום א' 18.11.73.
פרטים והרשמה: רחוב סמולנסקין 7 תל־אביב, טלפון 229960

do it yourself!

עשה זאת בעצמך

ייפתחו החודש קורסים בשעות הבוקר והערב

★ שיזור פרחים לכל
★ הכר ושמור את מכוניתך
★ גזירה ותפירה
★ ציור אופנה
★ גרפיקה שימושית
★ צורפות וריקוע
★ אמאיל

פרטים והרשמה:
כל יום בין השעות 8.00 ועד 19.00, ביום ו' עד השעה 13.00
משרד ראשי: שד' דוד המלך 39 ת"א, טל' 267436, 264193.
משרד המתוח: שד' החשמונאים 6 ת"א, טל' 32634.
ירושלים: רח' יפו 68 (בית סולכור), טל' 226455.
חיפה: הנביאים 20 טל. 664671, 666182.

המכון להשתלמות מקצועית משולבת
תל־אביב, שד' דוד המלך 39, טל. 264193, 261482-3

האוניברסיטה העברית בירושלים

לתלמידים מן המגין מחו"ל

(בכל הפקולטות)

נפתחים קורסים אינטנסיביים לעברית

לסטודנטים מחו"ל שנתקבלו כתלמידים מן המנין לשנת תשל"ד

תחילת הקורסים ב־18.11.73

התלמידים יימסרו על התחלת הלימודים הסדירים. פרטים נוספים הרשמה בבנין מייזר חדר 1ב' גבעת רם, בימים א'—ה' או טלפונים 30211 קו פנימי 690

האוניברסיטה העברית בירושלים

בית הספר לרפואה של האוניברסיטה והדסה

מודיע על תוספת מקומות לשנת הלימודים תשל"ד בשנים ב', ג', ד' עבור תלמידי רפואה מחו"ל שהשתתפו במלחמת יום הכיפורים.

כמועמדים זכאים לפנות תלמידי רפואה שהפסיקו לימודיהם בחו"ל וחזרו ארצה לקחת חלק במלחמה. המועמדים יבחרו בהתאם לאפשרויות הקליטה של בית הספר לרפואה.
על הפונים לצרף את הפרטים הבאים:
1. שנת ומקום לימודיהם
2. השגיהם בלימודים
3. תאריך גיוסם ושחרורם
4. מס' תעודת זהוי, דאר צבאי וכתובתם הפרטית
על המועמדים לפנות בכתב עד ליום 23.11.73 למשרד הדיקן בבית הספר לרפואה ת.ד. 1172 ירושלים 91000.

אוניברסיטה בר־אילן

המחלקה לפסיכולוגיה

השירות לייעוץ פסיכולוגי הקיים באוניברסיטה

פתוח ללא תשלום גם לבני משפחות הסטודנטים, הרוצים ייעוץ עקב מצב חרום סטודנטים ובני משפחותיהם מתבקשים להתקשר בימים א'—ו' ללשכת דיקן הסטודנטים בין השעות 8.30—15 טל. 752122-4 או לטל. 243748 בימים א', ג', ד', ו' בין השעות 8.00—10.00 בבוקר, ובימים ב' ו־ה' בין השעות 10.00—12.00 בבוקר.

ספרות נשים

בזמן קצר ובהדרכה מקצועית מעולה
החלה ההרשמה לקורס הקרוב
ספרות נשים
קורסים יום וערב
דיאנה
תעודה מוכרת למסיימות
ריינס 1 ת"א כיכר דיזנגוף טל. 226066

למד בביתך!

איזה קורס נחוץ לך?
יש לך סיכוי ללמוד אותו חינם —
במסגרת מבצענו המיוחד בן יוגרלו
50 קורסים חינם

כרבבות אשר למדו במכונינו, תהנה גם אתה משיטת הלימוד היחידה במינה המופעלת על ידינו בארץ מזה 36 שנים בהצלחה רבה. למד בביתך, בזמנך, בקצב שלך! מבחר רב של מקצועות לבחירתך! שלח עוד היום תלוש וקבל מדריך חנם וכל הפרטים של המבצע.

שם: .... כתובה: .... שם הקורס: ....

בן יהודה 2, ירושלים ת.ד. 1259 · פינסקר 2, תל־אביב ת.ד. 4637 · בלפור 9, חיפה ת.ד. 4323

אולפן אמריקאי

מודיע על הוצאת הסדרה החדשה בת 7 ספרים:
„אנגלית שוטפת"

ספר 1: לנוסעים ללונדון
ספר 2: לנוסעים לניו־יורק
ספר 3: לנוסעים לוושינגטון
ספרים 4 עד 7 כוללים נושאים רחבים בעלי ענין כללי, כגון: צילום, עזרה ראשונה, אדריכלות, דת וכד'.

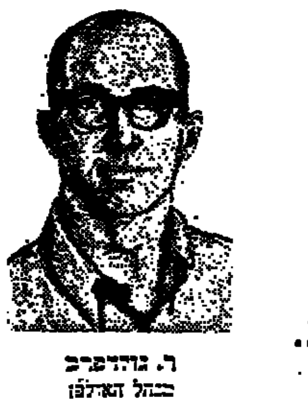

ר. גודהרב
מנהל האולפן

כל הכיתות באולפן ממוזגות אוויר ומצויידות בכורסאות מרופדות. עם הלימודים — כוס קפה ועוגה.

כתות חדשות בכל הרמות נפתחות כל שבוע בתל־אביב ובירושלים פתוחות הכיתות בכל הרמות. בחיפה יפתח בית־הספר ב־ו בדצמבר.

בתל־אביב — רח' אסתר המלכה 5 (50 מטר מפינת דיזנגוף, בין דיזנגוף לפרישמן)
בירושלים — רחוב שלמון 1, ככר ציון. בחיפה — רחוב ביאליק 13.

השיעורים למבוגרים: 9.00—11.30 בבוקר, 4.15—6.00 אחה"צ, 6.00—7.45 בערב, 7.15—9.45 בערב, 8.00—10.30 בערב. השיעורים לילדים: 3.15—5.45 אחה"צ

הסעה מאורגנת הביתה לאחר כתות הערב מובטחת.

פצועי צה"ל בבתי החולים באזור תל־אביב, ירושלים וחיפה המעוניינים בלימודים, מתבקשים לכתוב למשרדנו בת"א: רח' אסתר המלכה 5 בציון שמם, המחלקה ובית החולים.

לימודים

החינוך על־יסודי · בי"ס לאכסטרנים · בגרות • • • רדיו אלקטרוניקה · פקידות · חשבונאות • • •

מישלב בית ספר ערב לאכסטרנים

בתל־אביב
בפיקוח משרד החינוך והתרבות

נמשכת ההרשמה

כיתות ערב	כיתות בוקר
תל־אביב ★ ירושלים ★ חיפה ★ חולון ★	למבוגרים ★ ★ ★
תאריך התחלת הלימודים 26.11.73	תאריך התחלת הלימודים 19.11.73

תלמידים שאינם יכולים להתחיל לימודיהם בתאריכים הנ"ל יוכלו להצטרף לכתות לימוד שייפתחו בחודשים דצמבר—ינואר.

מישלב, תל־אביב, רח' וייצמן 53, טל. 263185, 8—1 לפנה"צ, 4—6 אחה"צ

המרכז לתרבות ולחינוך **מישלב** מכון ישראלי להשכלה

נמשכת ההרשמה לסניפי מישלב

ירושלים : בית־ספר כי"ח, רחוב כי"ח פינת אגריפס, 5—7 אחה"צ.
חיפה : בנין בית תנוך תיכון, רחוב שבתאי לוי 26, טל. 520797, 8—11 לפנה"צ 4—7 אחה"צ
חולון : בית־ספר רביבים, רחוב השומר, 5—7 אחרי־הצהרים.

על פתיחת יתר הסניפים תבוא הודעה נפרדת.

למד עיצוב פנים בביתך בזמנך הפנוי

האם אתה אוהב רהיטים יפים? האם אתה מרגיש כי יש ביכלתך לעצב ולהביע רעיונות חדשים?
המכונים האמריקאים להשכלה בכתב מוכנים לבדוק את כשרונך והתאמתך למקצוע אדריכלות פנים בביתך.

ללא תלות בגיל והשכלה

לכבוד המכונים האמריקאים להשכלה בכתב, ת.ד. 24124 תל־אביב לכמי 66 אבקשכם לשלוח אלי, ללא כל התחייבות כספית מצידי, חוברת הסברה ומבחן התאמה בשרון למקצוע אדריכלות פנים.
שם: .... גיל: ....
כתובת: .... טל': .... (1)

המכונים האמריקאים להשכלה בכתב

בגרות ומוקדמות

ההסתדרות הכללית של העובדים בישראל, מרכז הקואופרציה, המחלקה לחינוך

נמשכת ההרשמה לכתות ערב להכנה לבחינות
למועדים אפריל ואוקטובר 74

✱ מורים אקדמאים מנוסים ✱ סטיפנדיות ✱ אספקת ספרים ושעורי עזר במתימטיקה ובאנגלית ללא תשלום נוסף ✱ חלוקה למספר מועדים ולימוד מקצועות בודדים ✱ מגוייסים יכולים להרשם גם בכתב.

שנת לימוד **חינם** לנכשל בבחינות

לכל המגוייסים הנרשמים החודש הנחה של 25% משכר הלימוד

בגרות
ת"א, רחוב גורדון 53, פינת ריינס
בי"ס לבגרות בפקות ציבורי
התיעצות פדגוגית והרשמה: טל. 248514 בשעות: 8.00—14.00 ובימים ב', ד', גם בשעות 17.00—20.00.

האופנה העילית בביתך!

אנו מעניקים טיפול אישי לכל תלמידה.
אנו נכשירך לתפור כל דגם וכל גיזרה לפי „בורדה", תוך 15 פגישות.

פני אלינו עוד היום
ת"א: שד' דוד המלך 39, טל. 267436, שד' השמונאים 6, טל. 32634, 264193. רח' יבנה 16.
ירושלים: בית שלמה, רח' יפו 68, טל. 226455
חיפה: רח' הנביאים 20, קומה ד', טלפון 666182, 664671.

המכון להשתלמות מקצועית משולבת
אורט ישראל — משרד העבודה

בית־ספר מכני תיכון

לימודים אקסטרניים לבגרות
אורט ישראל

נמשכת ההרשמה!

לימודי ערב לבחינות
בגרות ומוקדמות חיצוניות
למועד אוקטובר 74
הלימודים בתל־אביב וכפר־סבא

פרטים והרשמה:
מזכירות ביה"ס, שד' דוד המלך 39 תל־אביב
טל. 269165
בימים א', ג', ד' 8.00—15.00
ביום ו' 8.00—12.00

פרוספקט יועבר לכל דורש!

אורט ישראל-מבוגרים

החטיבה ללימודי מינהל מתקדם

האם חשבת על הקדמות בעבודתך?

החודש יפתחו קורסים לשפות בשיטה אורקולית
אנגלית צרפתית וערבית
הלימודים יתקיימו בשעות הבוקר
כן נמשכת ההרשמה לקורס
אנגלית למזכירות בכירות
בשעות הערב
בפרטים נא לפנות
לשד' דוד המלך 39 טל. 264193, 267436

בית ספר גבוה לציור בתל־אביב

רח' קלישר מס. 5, טל. 57348, ת.ד. 29191

הרשמה למחלקות
ציור חפשי וציור מונומנטאלי
נמשכת

משך הלימודים 4 שנים, שנה חמישית עבודת גמר.
מתקבלים בוגרי תיכון לאחר בחינות כניסה.
ליד בית הספר קיים חוג לציור.
הכנות מתודית ופרטים במשרדי בית־הספר.

ההנהלה

שגרירות גרמניה

מביאה בזאת לידיעת הציבור כי שירות החילופין האקדמאי (DAAD) מציע **מילגות** ללימוד גבוה בגרמניה עבור השנה האקדמאית 1974/75.

על המועמדים להיות בעלי תואר M.A. או M.Sc. וציון גמר „טוב" לפחות של מוסד ישראלי להשכלה גבוהה. יתקבלו מועמדים דוברי גרמנית עד גיל 32 בלבד. בקשות תתקבלנה עד יום 21.12.73.

המעונינים מתבקשים לפנות למחלקת התרבות של שגרירות גרמניה בתל־אביב רח' סוטין 16, בימי שני עד חמישי בין השעות 9.00—12.00 ולמזכירים האקדמיים של המוסדות הישראליים להשכלה גבוהה.

אולפן עקיבא נתניה — משרד החינוך והתרבות

אולפן עקיבא נתניה, מרכז ללמוד השפה העברית, תרבות ישראל וידע הארץ
משרד החינוך והתרבות, המחלקה לחינוך מבוגרים

קורס לעברית מדוברת למתחילים
3 שבועות **פתיחה: 18.11.73**
לתיירים, עולים ותושבים.
בתנאי פנימיה ● תושבי נתניה והסביבה מתקבלים כתלמידים אקסטרניים.
פרטים והרשמה: אולפן עקיבא נתניה, חבצלת השרון טל: 053-24506.

כתיב נכון - 4 שבועות

אולפן עקיבא נתניה, מרכז ללמוד השפה העברית, תרבות ישראל וידע הארץ
משרד החינוך והתרבות, היחידה לחינוך מבוגרים

פתיחה: 9.12.73

קורס אינטנסיבי לידועי עברית (קריאה שוטפת של ספרות ועתונות, כתיבה וכו'), הזקוקים לשיפור הכתיב.
מקצוע ראשי — כתיב
מקצועות משניים — דקדוק, ניסוח
עיון בפרקי ספרות עברית ותנ"ך
הקורס מתקיים בתנאי פנימיה במלון הדר. תושבי נתניה והסביבה מתקבלים גם כתלמידים אקסטרניים.
פרטים והרשמה: אולפן עקיבא, חבצלת השרון, צ"י נתניה, טלפון: 053-24506.

המרכז להכשרה טכנולוגית

משרד העבודה / משרד החינוך והתרבות / אורט ישראל
המכון הממשלתי להכשרה טכנית
המרכז להכשרה טכנולוגית
הסמינר להכשרת מורים ומדריכים טכניים

הרינו להודיע כי הלימודים בסמינר בכתת המכינה למדריכים ובכתות המדריכים שנה א' **יחלו במחצית השניה של חודש נובמבר.**
התלמידים מתבקשים לפנות טלפונית למרכז טל. 261688 ו/או 264193 כל יום בין השעות 08.00 ועד 17.00 ביום ו' עד 13.00 (הודעות בכתב נשלחו למועמדים).
הלימודים בכתות ההמשך חודשו ומתקיימים בביה"ס לטכנאים בשד' החשמונאים 6, תל־אביב.
ברכה חמה שלוחה לכל תלמידינו ומורינו באשר הם.

אוניברסיטת תל-אביב

משרד החינוך והתרבות — הועדה לקידום החינוך המדעי

החוגים לנוער שוחר מדע
מודיעה
לתלמידי כתות ט'-י"ב
בבתי ספר תיכוניים
שההרשמה לחוגים נמשכת
ותסתיים ביום ה', 22.11.73

טופסי הרשמה ניתן לקבל במשרד החוגים לנוער שוחר מדע, בנין שרת, חדר 319, בקרית האוניברסיטה רמת־אביב. קבלת קהל בימי א, ב, ג, ה, בשעות 4—6 אחה"צ
החוגים יעסקו במבחר נושאים משטחי המתמטיקה, הפיסיקה, הכימיה והביולוגיה; מדעי הסביבה, תכנות מחשבים בשפות שונות, אלקטרוניקה מודרנית, חובבות רדיו, תורת הצילום.
כמו"כ יקויימו חוגים במדעי הרוח והחברה.

האוניברסיטה העברית בירושלים

הפקולטה למתימטיקה ולמדעי הטבע
שולחת ברכתה לתלמידיה-המגוייסים

ומבקשת להדגיש בפניהם כי ייעשו כל הסידורים הדרושים על מנת לעזור להם להשתתף ולהשלים את שנת הלימודים תשל"ד.

לאור דחיית שנת הלימודים נדחים מועדי הייעוץ והרישום הרגילים. החל מ־19 בנובמבר יעמדו יועצי החוגים והמגמות בכל השנים לרשות התלמידים, בימי שני וחמישי, בין 9—12 לפנה"צ, לשם מתן **הדרכה וייעוץ מוקדם** וקביעת תכנית לימודים. התלמידים מתבקשים לנצל אפשרות זאת.
לתלמידים מגויסים יקוים יעוץ אינדיבידואלי לכשיתפנו ללימודים. הייעוץ לתלמידי ה„בוגר", כולל תלמידים חדשים, יתקיים בבנין רס.
הייעוץ לתלמידי ה„מוסמך" יתקיים בחוגים. (רשימה מפורטת במזכירות, בנין ג'ימס רוס).
שנתון הפקולטה ימצא למכירה ב„אקדמון".

הנהלת חשבונות לכל

חדש!!
3 מסלולי לימוד:
✱ קורס בוקר מזורז (1)
✱ קורסי ערב רגילים 1, 1+2, 2, 3
✱ הנהלת חשבונות בכתב בתנאים מיוחדים
הפתיחה ב־29 בנובמבר

יש חדש במכון: למתכוננים לבחינות לאוניברסיטה, להיילים במחנות ולתלמידים שזמנם קצוב. לפרטים ופרוספקט פנה

לביא
ת"א, סמולנסקין 7 פנת בן־יהודה 90 טל. 232611

למד שרטוט
עשה זאת בעצמך
it yourself!
המכון להשתלמות מקצועית משולבת
ספרות נשים
למד בביתך
בחינות בגרות
אנגלית
עברית
ערבית
גרמנית
צרפתית
חשבונאות
ציור גוזית
שרטוט טכני

מהנדסים · הנדסאים · כימאים · שרטטים · מחסנאים • • • דרושים • • • מנהלים · פקידים · לבורנטים · אסיסטנטים · סוכנים • • •

התעשיה האוירית לישראל
בע"מ
נמל־תעופה לוד
דרושים
חמ"מ - חשמלאי מערכות מטוסים
ממ"ס - מכונאי מטוסים
אלקטרונאים תעופתיים
מכשירנים

בעלי המקצועות הנ"ל ישובצו בעבודות מעניינות בעלות אתגר מקצועי רב.

● לקבלת פרטים נוספים על תנאי העבודה, שכר וכו', נא לפנות אל: יחידת התעסוקה, התעשיה האוירית לישראל בע"מ, נמל־תעופה לוד, בימים א—ה בין השעות 08.00—14.00.

למשרד הבטחון
דרושים
הנדסאים וטכנאי בנין
(קונסטרוקציות, כבישים, אינסטלציה)

לביצוע עבודות מגוונות בקנה מידה גדול לרבות לאזורים מרוחקים בארץ.

ידיעת השפה העברית הכרחית. דרוש כושר ניידות.

תנאי העסקה יקבעו לפי כישורי המועמדים.

הצעות בכתב בלווי קורות חיים ותאור מפורט של השכלה, נסיון ורקע צבאי יש להגיש לת.ד. 7061, תל־אביב — 61070 למסי 15 (120).

במקביל להעברת ההצעה בכתב, ולשם רשום מוקדם, יש להתקשר טלפונית למסי 210601 ת"א, כל יום בין השעות 08.00—15.00, ולציין אזור עבודה מבוקש, לא יאוחר מיום 25.11.1973.

ל„פזגז"
דרושים
מתנדבים (בתמורה)
שברשותם אמצעי תובלה
(תלת־נועים, טנדרים, משאיות וכו')
לחלוקת גז באזור תל־אביב

נא לפנות לסניף „פזגז" במגדל שלום
או טלפונית למר אברון 03-50096

למפעל תעשייתי גדול
בענף המתכת - במרכז הארץ
דרושים
בעלי מקצוע בשטחים
* **חרטות**
* **כרסום**
* **השחזה**

לבעלי נסיון במקצוע תנאים טובים.
על המעונינים נא לפנות לת.ד. 6397 תל־אביב
בצרוף קורות חיים. נא לציין „בעלי מקצוע"

דרושה אשה לניהול משק בית
אשה מסודרת ואחראית
בגיל 20 עד 30 — לעבודה במשרה מלאה
תנאים טובים למועמדת המתאימה
נא לפנות טלפונית לטל: 744614, בצהריים
רק בשעות אחר הצהרים

דרוש
מורה
לאזרחות
למשרה חלקית
*
לפנות טלפון: 30852
ללילי

דרושים למשרה מלאה בתל־אביב

1. **פקידים/ות** לקבלת קהל בחברת שרותים
2. **פקידים** (אדמיניסטרטוריים) במדור צרכנים
3. **נערות/ים** לשליחות
4. **בעלי קטנוע** לקריאת מונים והפצה

לפנות לת.ד. 18050 ת"א
סודיות מובטחת

למוסד דתי בירושלים
דרוש
איש אחזקה
לעבודה חלקית, תמורת מגורים וארוחות במקום. מתאים לזוג נשוי ללא ילדים. עבודה נוספת במקום אחר — אפשרית.
*
נא לפנות בכתב לת.ד. 196 ירושלים עבור „איש אחזקה"

דרושים
* בוגרי בי"ס מקצועי למתכת
* עובדים על פנטוגרף
תנאים טובים
לפנות טל. 33485
או ת.ד. 28231 ת"א
— סודיות מובטחת —

לכפר נוער במרכז הארץ
דרוש/ה
מנהל/ת מטבח
(כ־550 אוכלים)
מגורים במקום
בעלי נסיון קודם יפנו.
בכתב לת.ד. 4333, ת"א 61040 למסי 20

מנהל חשבונות בכיר
מקבל עבודות
גם במשרדי הלקוח
בכל שעות היום:
מאזנים,
חישול פיגורים,
השלמות וכו'
לפנות לת.ד. 7048 ר"ג
עבור יהודה

שרטטת
ארכיטקטורה
מנוסה ועצמאית
מעוניינת בעבודה חלקית
או בקבלת עבודות בבית
טלפון 82380 חיפה

כפר נטר
מחפש אדם
לפתיחת מכולת
יחידה בכפר
טלפון 053—99192

למפעל גדול באיזור תל־אביב
דרוש
מחסנאי
בעל נסיון בניהול מחסן,
פיקוח על תנועת חמרי גלם,
סחורות ומשלוחים.
(יועדף בעל תפקיד דומה לשעבר בצה"ל)
*
נא לפנות בכתב־יד בצירוף נסיון קודם
לת.ד. 20127 ת"א בציון „עבור מס' 2"

כיתן דימונה בע"מ
עבור מפעלנו בתל־אביב (הדר יוסף)
דרושה
תופרת מעולה
בעלת נסיון בהפירת קונפקציה אופנתית לתפירת דגמים והכנת קולקציות.
קיימת אפשרות למשרה חלקית (6 שעות ביום) למועמדת המתאימה מוצעים תנאים טובים
על המעוניינות לפנות למפעלנו בהדר יוסף (אוטובוס 23 מהתחנה המרכזית) בשעות לפנה"צ, או טלפונית למספר 773130.
סודיות מובטחת

לליאו גולדברג בע"מ
דרושה
כתבנית - אנגלית
על בוריה
בעלת נסיון
לפנות אישית למזכירות דרך פתח־תקוה 67

דרושים בחיפה
1. **טכנאי או הנדסאי אלקטרוניקה** עם ניסיון במעגלים משולבים
2. **פקידה לניהול משרד** משרה מלאה או חלקית
לכתוב או להתקשר ת.ד. 6213 טל. 04-725815 או 04-62051 (בערב)

כיתן דימונה בע"מ
עבור משרדנו בתל־אביב דרושות
1. כתבנית עברית מנוסה — למשרה חלקית
2. כתבנית נשיונל 32 — בעלת נסיון
*
על המעוניינות לפנות בכתב לת.ד. 2147 תל־אביב עם פרוט קורות חיים או טלפונית למספר 773132 בשעות לפני־הצהרים.

לחברת יבוא (טקסטיל) בתל־אביב
דרושה
מזכירה מנוסה
הכישורים: הדפסה בעברית ואנגלית
רצוי מעל גיל 35.
שעות העבודה 8.00—14.30.
לפנות ת.ד. 1968 תל־אביב.

דרושה מיד
גננת
בתל־גבורים,
בני־ברק
תנאים טובים!
טל. 761172

דרוש דחוף
מדריך
למכונאות־רכב
לבי"ס מקצועי דתי באזור ת"א למשרה חלקית
בשעות אחה"צ טל. 944671

להב' בשוק המיטגאי
דרוש מנהל
חשבונות עצמאי
לפנות טלפונית
55926 תל־אביב.

מהנדס אלקטרוניקה
גיל 26, עולה חדש,
בעל נסיון 4 שנים בשרות
רדיו וטלויזיות
מעונין בהצעות
ד. סגל — רח' עין־גדי 4/2
— חולון.

אלסינט בע"מ
מכשור מדעי
דרושים
● **בוחני מתכת**
● **בוחני אלקטרוניקה**
לעבודה מגוונת ומעניינת במחלקה לאבטחת איכות.
הכישורים: טכנאי מכונות עם נסיון בעבוד שבבי; טכנאי אלקטרוניקה עם נסיון; יועדפו בוגרי קורס לאבטחת איכות.
● **מפעיל ליחידת מחשבים חדישה**
דרוש נסיון קודם של שנה־שנתיים בהפעלת מחשב. הכשרה ספציפית תינתן במקום.
● **מזכירה**
לעבודה מעניינת ואחראית.
הכישורים: השכלה תיכונית מושלמת; ידע ונסיון של מספר שנים בניהול משרד, כולל הדפסה בעברית ואנגלית.
● **כרסומים**
● **רתכים**
● **מסגרים**
● **מכשירנים**
בוגרי בתי ספר מקצועיים לעבודה מעניינת ומגוונת.
●
נא לפנות בטלפון 04—536182
ת.ד. 5258, חיפה, טל. 522872

למשרד הבטחון
דרושים
מהנדסים
במקצועות: הנדסה אזרחית (קונסטרוקציות, כבישים, אינסטלציה) ומיזוג אויר.

לביצוע עבודות הנדסיות מגוונות בקנה מידה גדול לרבות לאזורים מרוחקים בארץ.

ידיעת השפה העברית הכרחית. דרוש כושר ניידות.

תנאי העסקה יקבעו לפי כישורי המועמדים.

הצעות בכתב בלווי קורות חיים ותאור מפורט של השכלה, נסיון ורקע צבאי יש להגיש לת.ד. 7061 תל־אביב — 61070 למס' 15 (119).

במקביל להעברת ההצעה בכתב, ולשם רשום מוקדם, יש להתקשר טלפונית למסי 210601 — ת"א, כל יום בין השעות 08.00—15.00, ולציין אזור עבודה מבוקש, לא יאוחר מיום 25.11.1973.

דרושים מדריכים לעבודה עם מתנדבים דוברי אנגלית

תיאור העבודה: מדריך חברתי האחראי על קבוצת מתנדבים, בעבודות פרדסנות. על המדריך להיות צמוד לקבוצה במשך כל שעות היממה (כולל עבודת קטיף). כלכלה ולינה במקום.

כישורים:
* ידיעת השפות עברית ואנגלית
* גיל 27—20
* השכלה תיכונית לפחות

על המעוניינים לפנות למחלקת הנוער והחלוץ — ההסתדרות הציונית העולמית רח' קרן היסוד 19א' ירושלים קומה ד', טל. 226111 קו פנימי 25, ת.ד. 92 ירושלים, האגף למפעלים קצרים מח' הנוער והחלוץ.

שחם סוכנויות ביטוח
קורס לאנשי מכירות בביטוח חיים

עם שוך הקרבות מתארגנות סוכנויות שחם לקראת חיי משק בשעות חרום.

אנו מאמינים שמכירת בטוחי חיים איננה רק דרך להצלחה כספית אלא גם שרות חשוב לציבור בישראל.

זה הזמן להתחיל בדרך חיים חדשה.

אנחנו נשמח לשוחח אתך ולתת לך אינפורמציה על האפשרויות שאנו מעמידים בפניך.

ב־25.11.73 אנו פותחים קורס לאנשי מכירות בבטוח חיים.

בעלי השכלה תיכונית יפנו אלינו בכתב לפי הכתובת „שחם סוכנויות ביטוח" רח' מאזיה 42 או טלפונית ל־614785 לשחם.

למפעל תעשייתי גדול במפרץ חיפה
דרוש
מהנדס מכונות
מנוסה
לפיקוח על עבודות תכנון מכני מפורט
של מתקנים כימיים
שליטה מלאה בעברית ובאנגלית הכרחית
מועמדים יפנו הצעותיהם לת.ד. 4353 חיפה עבור מספר 515
(מיקוד 31040)

דרושים

מהנדסים · טכנאים · בימאים · שרטטים · מחסנאים • • • מנהלים · פקידים · לבורנטים · אסיסטנטים · סוכנים • • •

א. איל ישראל בע"מ
מתנעות אלקטרוניות

לעבודה קבועה באזור באר־שבע

דרושים

מנהלי עבודה

ליחידת יצור מרכזות טלפון בשלבי הקמה

* בעלי נסיון בניהול־עבודה בעבודות חשמל, או אלקטרוניקה.
* המועמדים יוכשרו במפעלינו במרכז הארץ.
* תנאים טובים וקידום מהיר למתאימים.

נא לפנות בכתב, או טלפונית 782141 או 787131 אל מחלקת כח־אדם רחוב מבצע קדש 48, בני־ברק

סודיות מובטחת!

תדיראן

למפעלנו באזור דרושים:

טכנאי אלקטרוניקה
מסמכים / אלקטרונאים

לבדיקת מכשירי קשר ומודולים

בוגרי בתי ספר מקצועיים

נסיון בעבודה במכשירי קשר צבאיים

מועמדים מתאימים יפנו ישירות למפעל, רח' השופטים 26 אזור, חולון, או טלפונית 892244

דוד לובינסקי בע"מ
מפיץ פיג'ו בישראל
רחוב שונצינו 16, תל־אביב

דרוש שליח

אחראי ורציני, לעבודה קבועה
רצוי בעל אופנוע או טוסטוס.

לפנות אישית לגבי ליאוני בין השעות 8.00—15.00 או טלפונית לפי מספר 33214.

למזרח — שרות לבטוח בע"מ
שדרות רוטשילד 27 תל־אביב

דרושות

1. **כתבנית עברית**
2. **נערה לעבודות משרדיות כלליות**

עם ידיעה בסיסית באנגלית

לפנות לפי הכתובת בין השעות 12.00—14.00 או בכתב ת.ד. 29458 תל־אביב מיקוד 61290

לאולם חתונות מפואר

דרוש

טבח מעולה

תנאים טובים למתאים

לפנות: טלפון 878256

למיכלי כרמל — תעשיות קרטון גלי בע"מ

דרוש

מחסנאי טכני

בוגר קורס מחסנאים טכניים או נסיון של שנה לפחות בעבודה במחסן טכני.

מועמדים רציניים יפנו בכתב לת.ד. 860 חיפה או טלפונית 04-538261 לאגף כח אדם.

למשרד עורכי דין בירושלים

דרוש

עורך דין

בעל נסיון בעבודה
המתמחה בקרקעות ובנזיקין

נא לפנות לדורית טל. 221933 או 232801

למפעלנו בחיפה

דרושים

א. מנהל חשבונות

לעבודה קבועה במשרה מלאה. סוג ג' או ד' בהנהלת־חשבונות, בעל נסיון רב בכל תחומי ניהול חשבונות מסחריים, כולל ניהול חשבונות באמצעות מחשב.

ב. פקיד מנגנון

בעל הכשרה ונסיון של מספר שנים בעבודה עצמאית בכל תחומי המנגנון, לרבות גישום ודווח כח־אדם וידע רב בדיני עבודה, בטוח־לאומי, בשכר ובזכויות סוציאליות.

*

מועמדים מתאימים, המעוניינים להתקדם בעבודה מקצועית קבועה, מתבקשים לפנות בכתב־יד בלבד, בצרוף קורות־חיים ותאור הנסיון המעשי, לת.ד. 4685 חיפה עבור מספר 287.

— סודיות מובטחת! —

חברת בניה ארצית מחפשת
לעבודה גדולה באזור תל־אביב

* **מנהלי עבודה לשלד**
* **מנהלי עבודה לגמר**
* **מפעילי עגורן לצריח**

נא לפנות לת.ד. 4870, תל־אביב.

פינגוין
ד.ב.ג.

טכנאי טלוויזיה

בעל נסיון

תנאים טובים למועמד המתאים

לפנות למהנדס הראשי, פילוט רדיו (ישראל) בע"מ, רח' הצפירה 19 ת"א (ליד התחנה המרכזית), בשעות העבודה.

אורט ישראל

לבית ספר מקצועי תיכון

דרוש פקיד משק

הכשורים: ידיעה מושלמת בעברית, נסיון בניהול מלאי וקניות.

הדרגה המוצעת: י"א—י"ב מהדרוג האחיד

מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים, למזכירות ביה"ס, ת.ד. 1611, חולון.

למפעל לנגרות בנין
וארונות מטבח חדישים דרושים:

א. **נגרים** בעלי מקצוע
ב. **מתלמדים** אחרי צבא
ג. **פקידה** מנהלת חשבונות

לפנות טלפון 741154

לישיבת בני־עקיבא „תקות־יעקב" שדה־יעקב
דרושים לשנה"ל תשל"ד

א. מורה כללי לכתות ז'—ח' בחטיבת הבינים שעות הלימוד בבוקר.
ב. מטפלת לכתות ז'—ח'.
ג. אם־בית.

נא להתקשר טלפונית: 04-931477, 04-934829

לחברה לבצוע מתקני חשמל

דרוש

טכנאי בעל נסיון

בשטחים הבאים — * עיבוד והגשת מכרזים
* מו"מ עם לקוחות
* פיקוח על ביצוע פרויקטים

לפנות: ת.ד. 11086 תל־אביב

לחברת בנין ארצית

דרוש

מהנדס בנין

בעל נסיון של שלוש שנים בביצוע וידע בחישובי כמויות (לפחות 3—5 שנים)

●

בדבר פרטים נא לפנות לת.ד. 2080 חיפה בציון הנסיון הקודם.

תנאים טובים למועמד המתאים.

הועדה לאנרגיה אטומית

דרושה לעבודה מעניינת

פקידה כתבנית

בעלת נסיון בעבודה פקידותית ושליטה מלאה בהדפסה בשפות עברית ואנגלית.

○ המעונינות תפנינה בכתב אל: הועדה לאנרגיה אטומית, אמרכלות, רחוב האוניברסיטה 26 רמת אביב, תל־אביב.

— סודיות מובטחת —

לחברה גדולה בענף הרכב

דרושים

* **מחסנאים לחלקי חילוף**
* **טלפוניסטית**

עם ידע בהדפסה במכונה

לפנות טלפון 30846, תל־אביב

לבית־ספר ומכון עירוני־מקצועי „עמל" חדרה

דרוש מורה
למקצועות הפקידות

(משרה שלמה)

על המעונינים לפנות להנהלת בית הספר, טל. 063—22881 בין השעות 8—3.

לחברת בטוח גדולה

דרושה

כתבנית נשיול 23

בעלת נסיון למשרה מלאה

לקביעת ראיון נא לפנות לטלפון 623362 שלוחה 239 תל־אביב

למפעל תעשייתי בתל־אביב

נדרש

מנהל/ת חשבונות

סוג ד', נסיון 3 שנים לפחות.

לפנות ת.ד. 29726 תל־אביב עבור מספר 892.

ביה"ס החקלאי מקוה ישראל

דרוש לכניסה מיידית לעבודה

מורה לחינוך גופני

(במשרה מלאה)

לרווק קיימת אפשרות דיור במקום

לפנות בהקדם האפשרי להנהלה

A SUBSIDIARY OF CONTROL DATA CORPORATION
אלביט מחשבים בע"מ

דרושים

מתכנן מכני (ו"16)

לעבודה זמנית
סטודנטים בטכניון ובוגרי בתי ספר מקצועיים יועדפו.

כרסם (ו"17)

בעל נסיון בעבודות מדויקות

טכנאי ייצור (ו"18)

לעבודה אחראית ומענינת

*

נא לפנות טלפונית למספר 04—533282

לפנות בצרוף קורות חיים מפורטים:
ת.ד. 5390 חיפה, מחלקת כח אדם. סודיות מובטחת.

A SUBSIDIARY OF CONTROL DATA CORPORATION
אלביט מחשבים בע"מ

דרוש

מנהל שווק
(ו"20)

אם אתה בעל ידע רחב בציוד אלקטרוני צבאי ובעל השכלה בכלכלה, מינהל עסקים או הנדסה

וברצונך לקדם את עצמך ואת מפעלנו

אם אתה מעל לגיל 30 ומצפה לאתגרים

פנה אלינו מיד

בצרוף קורות חיים או — בקש ראיון אישי בטלפון 04-533282 למנהל כח אדם

לפנות בצרוף קורות חיים מפורטים:
ת.ד. 5390 חיפה, מחלקת כח אדם. סודיות מובטחת.

A SUBSIDIARY OF CONTROL DATA CORPORATION
אלביט מחשבים בע"מ

דרושים

עובדי ייצור (ו"15)
בהרכבת אלקטרוניקה

בעלי נסיון
לעבודה במשמרת שניה

נא לפנות טלפונית למספר 04—533282

לפנות בצרוף קורות חיים מפורטים:
ת.ד. 5390 חיפה, מחלקת כח אדם. סודיות מובטחת.

לצה"ל דרושים לעבודה באזור תל־אביב
כורכים ועובדי כריכה

● פרטים יש למסור בכתב ל־ד.צ. 1190

אלסינט
מכשור

דרושים

● **בוחני מתכת**
● **בוחני אלקטרוניקה**

● **מפעיל ליחידת מחשבים חדעה**

● **מזכירה**

● **כרסמים**
● **רתכים**
● **מסגרים**
● **מכשירנים**

ת.ד. ..., חיפה. טל. 522872

למשרד הבטחון

דרושים

מהנדסים

דרושים מדריכים לעבודה עם מתנדבים דוברי אנגלית

שחם מכונות ביטוח
קורס לאנשי מכירות בביטוח חיים

صكنا من الاصل

דרושים

מנהלים · פקידים · לבורנטים · אסיסטנטים · טכנאים · שרטטים · מחסנאים

מקור

שרותי מידע ישראלים בע"מ

אנו מחפשים:

- מנהל שיווק — לחברה פרטית
- מנהל מסחרי — למפעל מתכת גדול
- מנהל כספים ומינהל — לחברת אלקטרוניקה
- מהנדס מפעל — לחברה למוצרים כימיים
- מנהל ייצור — לחברה גדולה
- כלכלן צעיר — לחברה פנים
- מנהל חשבונות עצמאי — לחברה תעשייתית

מקור לשירותכם

"מקור" תל־אביב רח' גורדון 65 ת.ד. 33365 טל. 248211

ריםRIM

ארונות קיר ומטבחים

דרושים באיזורי ת"א, ירושלים, חיפה ובאר־שבע

1. נגרים - מרכיבים

- ✱ בעלי מקצוע מעולים בנגרות
- ✱ בעלי נסיון בהרכבת ארונות קיר ומטבחים
- ✱ עדיפות תנתן לבעלי רכב מסחרי סגור

2. מובילים

- ✱ בעלי רכב מסחרי סגור להובלת רהיטים

●

למועמדים רציניים מוצעת עבודה מעניינת וכדאית

●

לפנות:

תל־אביב: דרך פתח תקוה 156 טל. 03-255223, 03-258441 (יצחק)

ירושלים: שלום ציון המלכה 18 טל. 02-221949 (עזרא)

חיפה: דרך חטיבת גולני 23 טל. 04-666990 (צפורה)

באר־שבע: רח' הרצל 58 טל. 057-6023, 057-3002 (שמואל)

לחברת בניה גדולה באיזור תל־אביב

דרוש

עגורנאי

■

טלפון 295241

התעשיה האלקטרו־אופטית בישראל בע"מ

אל־אופ

חברה עתירת מדע בקרית ויצמן

דרושים

- ● **מהנדס ייצור** — לתפקיד עריכה ומעקב של תכניות ייצור בעזרת class. עדיפות לבוגר המחלקה להנדסת תעשיה ומינהל של הטכניון.
- ● **מתאם לעבודות יצור חוץ** — בעל נסיון של מספר שנים (דרוש ידע בעיבוד מכני—שבבי).
- ● **טכנאי ייצור** — לתפקיד מעקב ופקוח בקידום מוצרים. רצוי בעל נסיון.
- ● **כרסמים וחרטים** — בוגרי בית ספר מקצועי עם נסיון של לפחות שנה בעבודה מעשית.
- ● **מסגר מכני** — לעבודות עדינות.
- ● **מלחימה** — רצוי בעלת נסיון של שנתיים בעבודה מעשית.
- ● **בוגר בית־ספר מקצועי תלת־שנתי** — ללמוד מקצוע חדש בתחום האופטיקה
- ● **פקידי רכש** — בעלי רקע טכני וידיעה מבוססת לפחות באחד התחומים: אלקטרוניקה — רכיבים ומיכשור בדיקה; מתכת — עבוד שבבי מכונות וכלים; זכוכית אופטית ותומרים פלסטיים. יועדפו בוגרי בית־ספר מקצועי בתחומים אלה. הכרת מקורות רכש וכושר לנהל משא ומתן מסחרי. הכרחית ידיעה טובה בשפה האנגלית.
- ● **מרכזנית** — למשרה חלקית בשעות אחה"צ
- ● **בוגרי ב"יס לטכנאים או הנדסאי אלקטרוניקה** — (לפחות 4 שנים). בעלי כושר התמצאות, יוזמה עצמית ונסיון בעבודה בנושאי אלקטרוניקה של לפחות שנתיים. העבודה המוצעת הנה במסגרת מחלקת בקורת איכות לבחינת מערכות אלקטרוניות מתוחכמות.
- ● **תצרן**
- ● **מרכז רכש** — לביצוע קניות ומעקב אחר הזמנות. דרוש ידע טכני בתחום המתכת והאלקטרוניקה; הכרת השוק המקומי ומקורות האספקה; כושר ניהול משא־ומתן לביצוע הזמנות. הכרחית ידיעת השפות העברית והאנגלית.

תנאי קידום למועמדים המתאימים.

לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון קודם למחלקת כח אדם ת.ד. 1165 רחובות (מס' מיקוד 76110). או טלפונית: 953581-3, 955662

סודיות מובטחת

לחברה גדולה בענף הטכסטיל

דרוש

מנהל מטוויה

לנהול מטוויה גדולה

הכשורים הדרושים:

בהול ייצור במפעל גדול, רצוי נסיון בנהול מטוויה, עדיפות למהנדס ייצור או מהנדס טכסטיל.

— תנאים טובים למועמד המתאים —

לפנות בכתב עם קורות חיים לת.ד. 32028 תל־אביב עבור „מנהל מטוויה".

— סודיות מובטחת —

דרושים

1. **חשמלאי ראשי** — בעל נסיון בתחזוקת מכונות תעשייתיות
2. **מסגר** — סוג א'

הצעות בכתב נא להפנות אל „לחריה" בע"מ, ת.ד. 34, אזור התעשייה חולון.

למפעל תעשייתי גדול במפרץ חיפה

דרושים

- ✱ **פקידה** — הכישורים הדרושים: ידיעת השפות עברית ואנגלית והדפסה בשתי שפות אלו
- ✱ **חשמלאי** — בעל רישיון מוסמך

בדבר פרטים נוספים, נא לפנות בכתב יד, בצירוף קורות חיים ונסיון קודם, לת.ד. 99 חיפה 31000

בית הספר הימי מבואות־ים

דרושים לנו.

לעבודה עם נערים בגיל 14—18:

מדריך חברתי אם בית מטפלת

●

המעונינים יפנו בכתב להנהלת מבואות־ים, דאר מכמורת.

בנק המזרחי המאוחד בע"מ

דרושים

- ● **מנהל מדור הפעלת מחשב**
- ● **אחראי משק תצורות ואחזקת בנין**

הצעות מועמדות בצרוף קורות חיים ונסיון קודם יש לשלוח בכתב לבנק המזרחי המאוחד בע"מ, רחוב לילינבלום 48, תל־אביב, יחידת המחשב.

סודיות מובטחת!

לכל־בו ירושלים של המשביר לצרכן

דרושות

- ✱ **מנהלת מחלקת ארנקים ועור**
- ✱ **מוכרת רצינית** (בגיל 30—45)

לתפקידים קבועים, בתנאים טובים.

מועמדות רציניות תושבות ירושלים — מתבקשות לפנות אישית למשרד הנהלת הכל־בו.

סודיות מובטחת

התעשיה האוירית לישראל בע"מ

נמל־תעופה לוד

למפעלנו - דרושים

- ✱ **בעלי מקצוע בענף המתכת** — חרטים, כרסמים, מסגרים, פחחים, משחזים.
- ✱ **חסרי מקצוע (גברים ונשים)** — המעונינים להשתלב בעבודה מקצועית מעניינת.

על המעונינים בקבלת פרטים לפנות אישית או בכתב אל: יחידת התעסוקה, התעשיה האוירית לישראל בע"מ, נמל התעופה לוד, בימים א' — ה' בין השעות 08.00 — 14.00

חברה מסחרית ארצית **מחפשת**

באזור תל־אביב

נהגים

— בעלי רשיון ג'

עם נסיון של שנתיים לפחות.

קיימת אפשרות גם לעבודה זמנית.

מועמדים מתבקשים לפנות בציון גילם ונסיונם המקצועי לת.ד. 8272 תל־אביב — 61080 עד ליום 27.11.73.

לחברה גדולה

דרושה

מזכירה למשרדה

בתל־אביב

שעות העבודה: 8.00—16.30

מועמדות שבכוונתן להשתלב בצוות צעיר ודינמי והשולטות בהדפסה בעברית ואנגלית, תפנינה עם פרוט נסיון לת.ד. 16284 ת"א, עבור „מזכירה".

למפעל בטחוני בסביבת חיפה

דרוש

טכנאי ייצור

בעל יכולת לנהל באופן עצמאי מערכת שכר עידוד ומדידת עבודה

✱

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 4353 חיפה עבור מספר 514 (מיקוד 31040)

לחברת בית קדם אלקטרוניקה

דרוש/ה מיד

פקיד/ה

המתמצא/ת ביבוא ובקורספונדנציה עצמאית באנגלית + הדפסה

שעות העבודה מ־08.00 עד 1.00

בעלי נסיון מתבקשים לפנות לקביעת ראיון לטלפנים: 53517, 56952, 54897

למפעל בטחוני בת"א

דרושים

- ● **כתב טכני** (בעל יכולת קריאת חומר טכני באנגלית)
- ● **פחח**
- ● **מסגר כללי**

המעונינים מתבקשים לפנות לת.ד. 33411 ולצרף תולדות חיים בכתב יד, כתובת ומס' טלפון

סודיות מובטחת

להוצאת ספרים מ. מזרחי

דרוש

מנהל חשבונות

בעל נסיון

לפנות י.ל. פרץ 19 ת"א בין השעות 12.00—17.00.

לחברת „זאנטקרן" ובניו בע"מ

קבלני צביעה

דרושים צבעי בניין

לאיזור תל־אביב והסביבה

בשכר יומי — תנאים טובים

לפנות: דבוטינסקי 7 ראשון־לציון. טלפון: 941844 מ־9.00—1.00 ומ־4.00—7.00.

לחברה קבלנית דרוש

מנהל עבודה מעולה

לניהול פרויקטים בקנה מידה גדול.

עבודה קבועה ותנאים טובים מובטחים.

פרטים בטלפון 826459 ת"א.

דרושה פקידה

(עצמאית)

בעלת נסיון

בהנהלת חשבונות

נא לפנות בכתב עם קורות חיים, מקומות עבודה קודמים ומשכורת מבוקשת לת.ד. 11024, ת"א

דרוש לפרויקט בצפון הארץ

מהנדס בנין

עם 5 שנות נסיון בביצוע, רצוי בבניית מלונות.

בפרוט נסיון לכתוב לת.ד. 1334 תל־אביב ל/58201.